

ACADEMIA ROMÂNĂ

FILIALA IAȘI

OPT DECENII
ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ
A IAȘULUI

DIN CUPRINS:

- Contextul înființării și principalele repere privind organizarea și funcționarea Filialei
- Președinții și membrii Academiei Române – Filiala Iași • Institutul de Arheologie • Institutul de Cercetări Biologice • Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” • Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” • Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” • Institutul de Fizică Tehnică • Institutul de Informatică Teoretică • Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” • Institutul de Matematică „Octav Mayer” • Centrul de Cercetări Geografice • Centrul de Cercetări Antropologice și Biomedicale „Olga Necrasov” • Centrul de Cercetare pentru Oenologie • Centrul de Studii „Bucovina” • Biblioteca Academiei Române – Filiala Iași; Transfer de cunoaștere • Administrație, resurse, alte activități și curiozități din viața Filialei.

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI

Contact editori:

medagalea@yahoo.com

ACADEMIA ROMÂNĂ

FILIALA IAȘI

OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

Redactor: dr. Elena Buscă

Tehnoredactare: Remus Ursache, Florentina Crucerescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Academia Română Filiala Iași : opt decenii în viața

cultural-științifică a Iașului / ed.: acad. Viorel Barbu,

Bogdan Crețu, Meda Gâlea. - Iași : Editura Universității

„Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2026

Conține bibliografie

ISBN 978-630-381-027-0

ISBN online: 978-630-381-019-5

I. Barbu, Viorel (ed.)

II. Crețu, Bogdan (ed.)

III. Gâlea, Meda (ed.)

06

008

Acad. Viorel BARBU

Bogdan CREȚU

Meda GÂLEA

Editori

ACADEMIA ROMÂNĂ

FILIALA IAȘI

OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

EDITURA UNIVERSITĂȚII
„ALEXANDRU IOAN CUZA”
DIN IAȘI

ACADEMIA ROMÂNĂ
FILIALA IAȘI
Bulevardul Carol I, nr. 8

*Această lucrare este realizată cu sprijin financiar asigurat de
Primăria Municipiului Iași
prin Acordul de finanțare nr. 73277 din 28 mai 2026.*

CUPRINS

Cuvânt-înainte	7
Contextul înființării și principalele repere privind organizarea și funcționarea Filialei	9
Președinții și membrii Academiei Române – Filiala Iași	31
Institutul de Arheologie	69
Institutul de Cercetări Biologice	95
Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane”	101
Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”	129
Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”	169
Institutul de Fizică Tehnică	199
Institutul de Informatică Teoretică	215
Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”	237
Institutul de Matematică „Octav Mayer”	261
Centrul de Cercetări Geografice	285
Centrul de Cercetări Antropologice și Biomedicale „Olga Necrasov”	301
Centrul de Cercetare pentru Oenologie	317
Centrul de Studii „Bucovina”	329
Biblioteca Academiei Române – Filiala Iași	333
Transfer de cunoaștere	345
Administrație, resurse, alte activități și curiozități din viața Filialei	365
Abstract	401
Contributori	403
Planșa ce conține membrii Academiei Române care au activat și/sau activează la Iași	405

CUVÂNT-ÎNAINTE

Filiala Iași a Academiei Române a avut în rândurile sale un număr important de oameni de știință și a fost fără îndoială nucleul cercetării științifice ieșene în deceniile care au urmat înființării sale în anul 1948. În acest cadru instituțional generos au lucrat numeroși cercetători de prestigiu, s-au elaborat opere fundamentale pentru cultura română și au fost realizate priorități științifice. Alături de universitățile ieșene, aceasta a constituit un pol de excelență și un loc de referință în știința românească. Urmând modelul humboldtian, universitățile românești înființate la Iași și la București în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza au inclus cercetarea științifică printre obiectivele majore ale misiunii lor, astfel că la începutul secolului al XX-lea România avea savanți de renume europeană în principalele domenii științifice. Institutele științifice ale Academiei Române înființate după anul 1948 au reprezentat o noutate în mediul academic românesc, impunând o categorie profesională care realiza cercetări științifice în afara sistemului universitar, deși rămânea în strânsă legătură cu acesta. Academia Română, în noua sa înfățișare, nu a fost numai for de consacrare, ci și o instituție care a produs cunoaștere prin cercetătorii săi științifici.

Această carte este dedicată reprezentanților de frunte ai culturii românești care au activat în institutele ieșene ale Academiei Române. Tăvălugul timpului condamnă la uitare și îngroapă de multe ori în fluviul cunoașterii contribuțiile individuale ale cercetătorilor. Sunt puține descoperirile științifice care se salvează în timp de la anonimat în acest proces entropic, a cărui dinamică înseamnă o evoluție cumulativă prin înglobarea și reevaluarea cunoștințelor vechi în teorii noi. În timp, știința devine o operă colectivă care anonimizează contribuțiile personale. În foarte multe situații, nici chiar istoriile detaliate ale științei nu mai consemnează contribuțiile înaintașilor. Cartea de față a fost elaborată din această perspectivă reparatorie, adică de a recupera memoria instituției și de a salva de la uitare istoria sa, evocând măcar parțial înfăptuirile, proiectele sale, oamenii care au lucrat și ecoul în epocă al activității lor.

Au contribuit la scrierea acesteia numeroși colegi din institutele Filialei, precum și din aparatul tehnico-administrativ și le aducem și pe această cale mulțumirile noastre. Au fost consultate arhive, documente și mărturii de epocă pentru a reconstitui cât mai fidel evoluția Filialei. S-a descoperit astfel că unele institute care au făcut parte din aceasta au dispărut sau au fost transferate temporar sau definitiv la alte instituții, dar este obligația noastră morală de a le evoca și a le considera parte a comunității noastre academice.

Mulțumirile noastre se îndreaptă și către Consiliul Municipal și Primăria Municipiului Iași pentru ajutorul financiar acordat acestui proiect.

1 iunie 2026

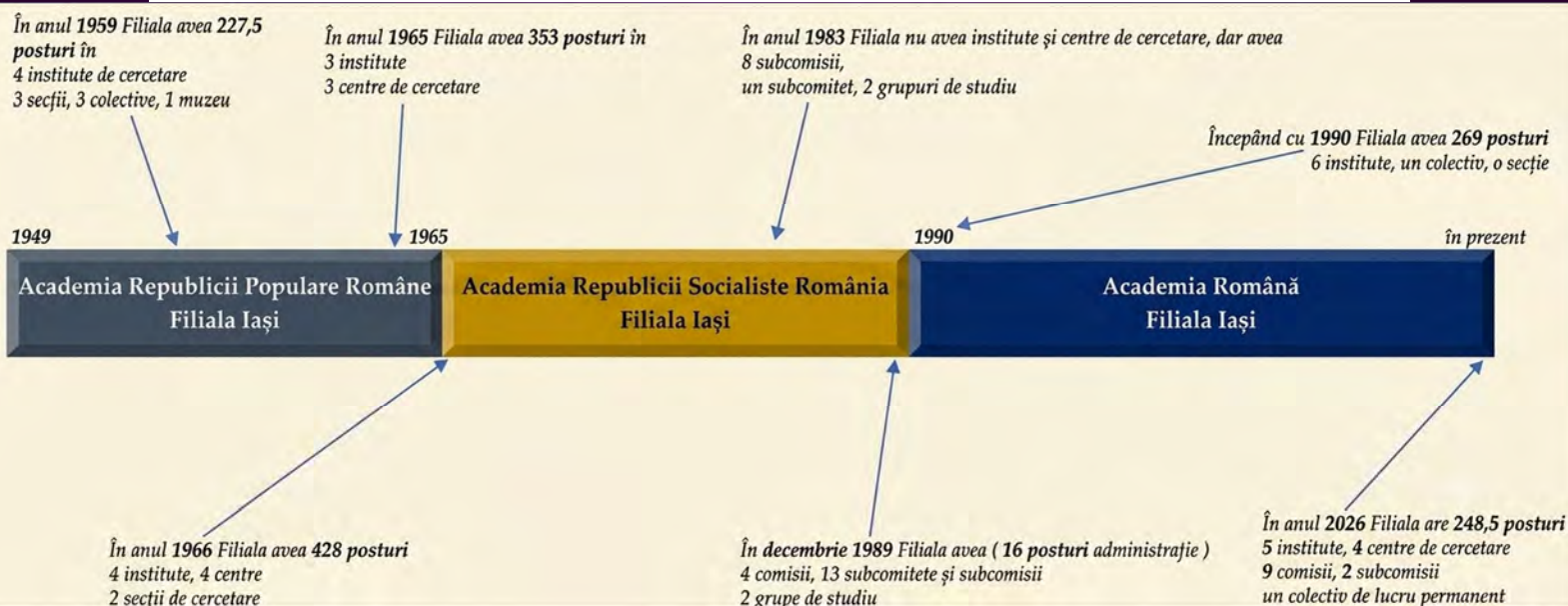
Acad. Viorel Barbu

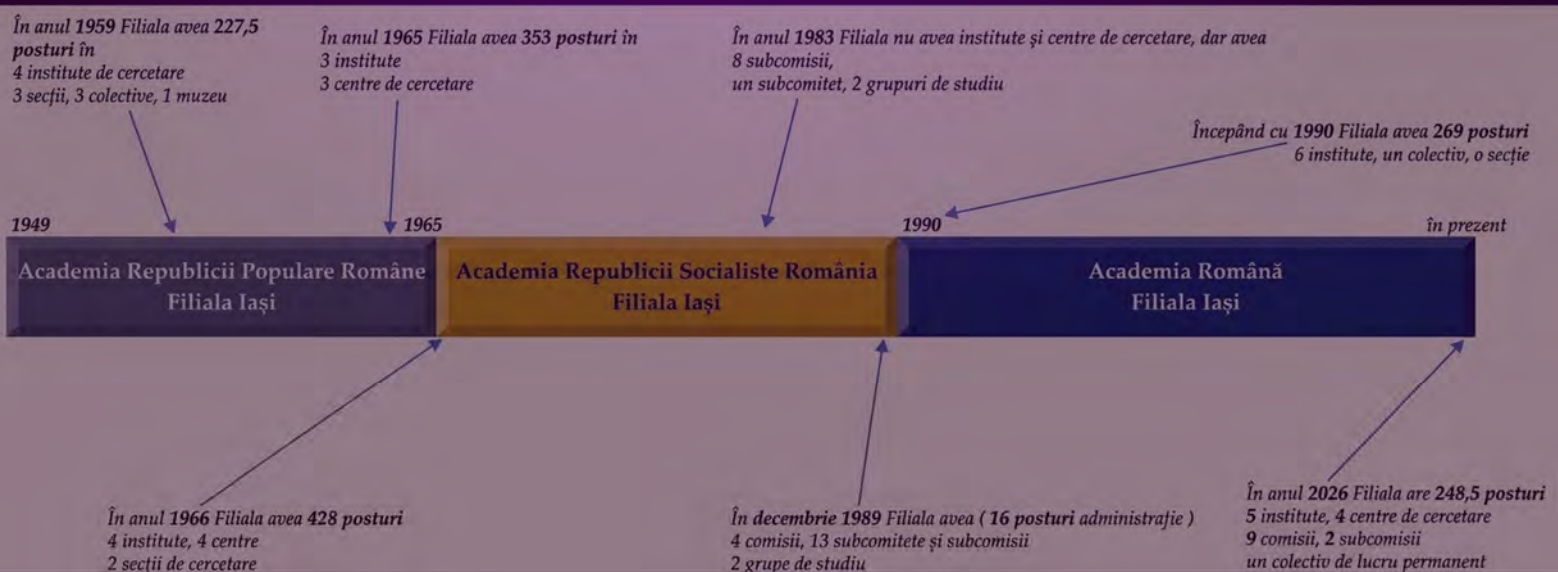
Sediul central al Filialei situat în Iași,
Bulevardul Carol I, nr. 8.

Clădire ctitorită de FUNDAȚIA FAMILIEI „MENACHEM H. ELIAS”.
A fost construit între anii 1977 și 1984.

CONTEXTUL ÎNFIINȚĂRII ȘI PRINCIPALELE REPERE PRIVIND ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA FILIALEI

CONTEXTUL POLITIC ȘI LEGISLATIV DE ÎNFIINȚARE (1948-1949)

La 12 august 1948 prin *Decretul 198 al Prezidiului Marii Adunări Naționale*, semnat de acad. **Constantin I. Parhon** și de premierul **Petru Groza**, s-a aprobat Statutul de organizare și funcționare a Academiei Republicii Populare Române.

În Articolul 1 din decret este stipulat că „Academia Republicii Populare Române, cel mai înalt for științific-cultural al țării, este o instituție de Stat. Ea întrunește pe cei mai de seamă oameni de știință și cultură ai Republicii”. Instituția a fost plasată sub autoritatea directă a Președinției Consiliului de Miniștri (art. 2) și avea în componența inițială 66 de membri titulari activi și 132 de corespondenți, repartizați în șase secții (*științe matematice, fizice și chimice; științe geologice, geografice și biologice; științe tehnice și agricole* – cea mai mare, cu 18 membri; *științe medicale; științe istorice, filosofice, economico-juridice; știința limbii, literatură și artă*). În privința organizării, pe lângă cele șase secții și subsecțiile aferente, prin articolul 27 erau înființate *Filiarele de la Iași și Cluj*, fiind lăsată deschisă opțiunea înființării unora și în alte centre universitare din țară.

Inaugurarea oficială la nivel central a avut loc la 18 octombrie 1948, în prezența liderilor politici Gheorghe Gheorghiu-Dej și Petru Groza, raportul-cadru fiind citit de primul președinte al Academiei R.P.R., **Traian Săvulescu**, care proclama apariția *unui nou tip de om de știință*.

CONSTITUIREA ȘI PRIMII ANI DE ACTIVITATE LA IAȘI (1949-1959)

Organizarea efectivă a Filialei ieșene a început la 24 ianuarie 1949. Alegerea momentului și a spațiului nu a fost întâmplătoare, vechea capitală a Moldovei oferind un teren extrem de propice datorită tradiției academice solide și existenței primei universități a țării, fondată în 1860. Sarcina istorică de a pune bazele noii structuri i-a revenit primului președinte al Filialei, acad. **Radu Cernătescu** (reputat chimist, ales membru titular în august 1948), alături de secretarul general, matematicianul **Mendel Haimovici** (ales membru corespondent în 2 noiembrie 1948). Activitatea a debutat cu trei institute: Institutul de Matematică, Institutul de Chimie și Institutul de Cercetări Medicale.

Din dosarele existente în arhiva Filialei, dar și dintr-o serie de alte surse ale vremii, am extras câteva aspecte relevante pentru etapa de înființare, dar și pentru cea de consolidare a activității științifice din cadrul Filialei.

În iunie 1950 a avut loc inaugurarea oficială a Filialei ieșene. Până la acel moment începuse deja munca organizatorică și, în scurt timp, presa locală amintea deja despre progresele înregistrate la Institutele de Fizică și Matematică, Chimie și Medicină. În plus, era menționată activitatea rodnică de la Institutul de Filologie „Al. Philippide” și de la cel de Istorie „A. D. Xenopol”. Progresele aveau să fie evidențiate și de către secretarul

general al Filialei ieșene, Mendel Haimovici, în cuprinsul unei scrisori adresate presei locale: „Filiala Iași a Academiei R.P.R. și-a organizat până în prezent 3 institute din cele 6 prevăzute de lege... În toate aceste institute academicienii și colaboratorii lor lucrează intens la rezolvarea unor probleme stând legate de practică, de dezvoltarea industriei noastre, de avântul farmaceutice românești, de vindecarea anumitor boli... Suntem la început de drum și avem de întâmpinat unele dificultăți. Aceste dificultăți vor fi însă învinse.” După mai bine de un an, cu prilejul sesiunii Academiei Republicii Populare Române, în iunie 1950, președintele Academiei, prof. univ. dr. Traian Săvulescu declara că „filiala va trebui să capete cât mai curând organizația sa completă, să-și înmulțească institutele și să le înzestreze pentru rezolvarea problemelor specifice regiunii”, iar președintele Filialei, Radu Cernătescu, a evocat trecutul științific din capitala Moldovei: „Înființată în 1835 din inițiativa lui Gheorghe Asachi, Academia Mihăileană a însemnat un progres față de Școala domnească. Academia Mihăileană poate fi considerată sâmburele din care s-a format ulterior Universitatea... De Iași sunt legate numele celui mai mare poet al nostru, Mihai Eminescu, al neîntrecutului povestitor Ion Creangă, al fondatorului criticii științifice din țara noastră, Dobrogeanu Gherea.”

Primul sediu al Filialei din Iași (1949-1963) situat în strada Filimon Sîrbu, nr. 7
(Academia Mihăileană)

Trecând la momentul festiv, Radu Cernătescu a oferit o imagine la zi asupra activității științifice de la Iași: „Sub regimul de democrație populară, prin noua

organizare a învățământului, Iașul a dobândit un număr foarte mare de instituții de cultură: Universitatea cu diferite facultăți, Institutul de Medicină și Farmacie, Institutul de Planificare, Institutul Politehnic, Institutul de Artă, numeroase licee și școli medii tehnice. În Iași există un muzeu de antichități și unul de istorie naturală, Biblioteca Universității cu peste 500.00 volume și o bogată bibliotecă a seminarului de matematici, una din cele mai complete din toată lumea. Rolul de frunte în coordonarea tuturor acestor instituții de cultură este deținut de Academia R.P.R.”.

Cu aceeași ocazie, secretarul general al Filialei, Mendel Haimovici, a prezentat raportul științific al Filialei Academiei R.P.R., document din care reținem: „După înființarea Filialei, în ziua de 24 ianuarie 1949, au fost stabilite în cursul primăverii aceluiași an problemele pe care avea să le cerceteze Filiala și colaboratorii ei științifici. Aceștia au avut la dispoziție laboratoarele și bibliotecile Universității și ale Institutului de Medicină. Rezultatele acestei activități s-au concretizat în 25 de note științifice publicate în Buletinul Academiei R.P.R. Filiala are patru institute, și anume: Institutul de Chimie, Institutul de Matematică și de Fizică, Institutul de Cercetări Medicale și Institutul de Istorie, Filosofie și Filologie. De curând, Prezidiul Academiei a aprobat înființarea la Iași a unei secțiuni de electrotehnică a Institutului de Energetică din București, care își începe activitatea anul acesta... Filiala Academiei R.P.R. este de abia la un an de activitate. Astăzi, sarcini mari stau în fața noastră. Vremurile de prefaceri rapide și radicale pe care le trăim ne stimulează în muncă.” După cum se poate vedea, Filiala Iași urma modelul central, cu accentul pus pe *cercetarea aplicată*, fără a neglija însă nici științele sociale și literatura.

În dosarul *Planuri de lucru – rapoarte de activitate* din anul 1953, aflat în arhiva Filialei, este consemnat că:

1. Filiala Iași a Academiei R.P.R. și-a început activitatea în luna ianuarie 1949 cu următoarele institute: *Institutul de Matematică, Institutul de Chimie, Institutul de Cercetări Medicale*;
2. începând cu 1 mai 1950 au fost aprobate problemele și colaboratorii propuși pentru *Institutul de Istorie și Filologie*;
3. începând cu 1 iulie 1950 au fost aprobate problemele și colaboratorii propuși pentru *Institutul de Fizică și Științe tehnice*;
4. începând cu 1 iunie 1951 apare *Colectivul de cercetări agronomice*;
5. prin HCM nr. 159 din 31 ianuarie 1952 trece sub afilierea Filialei Academiei și *Muzeul de Antichități din Iași*;
6. începând cu 1 iulie 1953 se înființează în cadrul Filialei și *Colectivul de fauna R.P.R.* (dosarul II-22-1953, p. 136).

Tot din acest dosar aflăm că Biroul Filialei, condus de președinte acad. Radu Cernătescu, avându-l ca secretar pe prof. univ. dr. M. Haimovici, stabilea, prin *Planul de lucru pentru anul 1953*, acțiuni ce urmăreau: organizarea de ședințe de referate și comunicări științifice; cursuri; ședințe trimestriale de analiză a rezultatelor; organizarea schimbului de experiență; asigurarea unei legături între oameni de știință și muncitori din fabrici și uzine; vizite în întreprinderi efectuate de oamenii de știință de la Institutele de chimie, fizică, matematică (la Țesătura, Victoria, E.T., C.F.R., Nicolina ș.a.); altele la șantierul de la Bicaz ale membrilor Colectivului de cercetări medicale; editarea revistei *Studii și cercetări științifice*; consolidarea Institutului de Chimie ș.a.

Mai precis, în anul 1954, de exemplu, Institutul de Matematică, Secțiunea de științe matematice și fizice avea înscrisă problema „Viteza optimă a mașinilor de țesut pentru a obține maximum de randament al lor”, având ca scop „ameliorarea randamentului” prin elaborarea prescripțiilor de lucru, iar ca beneficiar era Fabrica Țesătura Iași (dosarul II-7-1954).

Totodată, *Colectivul de cercetări agronomice*, care în anul 1953 avea un număr de 11 posturi, care au fost trecute treptat până la finele anului 1959 în schema Stațiunii ICAR Iași (dosarul II-12-1959), avea în programul de lucru studiul problemelor specifice precum „ridicarea agricolă a Moldovei, pentru a căror rezolvare sunt necesare studii de nivel academic” (dosarul II-12-1951). Dintre temele abordate amintim: introducerea asolamentelor cu ierburi perene pe soluri cu cernoziom degradat din regiunea Iași; tehnica întrebuințării îngrășămintelor în stepă; ameliorarea de soiuri de cartofi pentru regiunea Iași; determinarea prin metode experimentale a cantităților de apă necesare în culturi irigate. Din darea de seamă asupra îndeplinirii planului de muncă din iulie 1953 reiese că Filiala avea o structură de personal de 174 de posturi cu 182 persoane, dintre care 50 erau femei.

CONSOLIDAREA INSTITUȚIONALĂ ȘI ORIENTAREA CERCETĂRII CĂTRE APLICAȚII (1960-1969)

Planurile de cercetare ale unităților Filialei în anii 1960 cuprindeau probleme și teme de cercetare științifică extrase de Comisia de coordonare a activității de cercetare științifică a Regiunii Iași din Programul unitar elaborat de CNCS. Acesta era structurat pe institute, probleme sau teme și cuprindea în descriere: beneficiarii cercetării (institute sau centre de cercetare, ministere, întreprinderi economice, combinate/uzine), executanții (coordonatori și colaboratori), anul începerii și anul terminării implementării, fazele și termenele planificate pentru anul curent (documentare, studii, redactare, laborator,

pilot, încheierea cercetărilor), termene (trimestru) și scopul urmărit prin cercetare.

O privire asupra *Planului de cercetare al CNSC din anul 1967* ne aduce în față o structură de 6 unități, plus laboratoarele uzinale, desemnate să execute 321 probleme și teme de cercetare, dintre care amintim: Universitate – 110, Filiala Academiei – 65, Institutul Politehnic – 52, Institutul Agronomic – 44, I.M.F. – 26 și Institutul de Igienă cu 12 probleme și teme de cercetare. De exemplu, în planul pe anul 1968, sectorul de științe chimice generale, studiind probleme legate de chimia compușilor macromoleculari, avea în lucru tema „Corelația dintre factorul de compresibilitate, structura cristalină și greutatea moleculară a polietenelor”, având ca beneficiari: Ministerul Industriei Chimice, Combinatul Petrochimic Ploiești, Combinatul Petrochimic Pitești. Activitatea trebuia realizată de cercetători din Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” în colaborare cu Ministerul Învățământului, Universitatea București, Catedra de chimie fizică a moleculelor și Ministerul Industriei Chimice, Combinatul Petrochimic Brazi, în intervalul 1967-1970, iar în anul 1968 erau în faza de laborator cu termen de finalizare trimestrul IV. Scopul urmărit era stabilirea interdependenței dintre factorul de compresibilitate, structura cristalină și o greutatea moleculară în vederea dirijării procesului de polimerizare.

În darea de seamă din anul 1966 (dosarul II-22-1966) se menționează, la capitolul „legătura cu practica”, faptul că exista o „preocupare principală de a se încheia contracte sau convenții de colaborare cu întreprinderi economice din Moldova și din țară”. De exemplu, Centrul de Cercetări Fizice încheia contracte cu Fabrica de Țevi Iași, Fabrica de Țevi Roman și Combinatul Siderurgic Galați; Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” avea contracte cu Uzina de Prelucrare a Maselor plastice din Iași și Fabrica de Antibiotice Iași, iar Centrul de Cercetări Tehnice și Fizice încheia contracte cu Uzinele Metalurgice Iași, Uzinele Mecanice Sinaia și Fabrica Țesătura Iași.

Toate aceste demersuri nu erau lipsite de neajunsuri și deficiențe. Dintre acestea reținem doar câteva consemnate în rapoartele de activitate din anii 60: „Institutul de matematică are nevoie de o mașină electronică de calcul pentru prelucrarea datelor la nivelul cercetărilor științifice economice și a obținerii rezultatelor cât mai concrete în vederea stabilirii unor mai juste soluții în economia întreprinderii”, dar și lipsa fondurilor valutare pentru aprovizionare ceea ce duce la întârzierea materialelor din import, în special chimicale; sau dificultățile din institutele de chimie, medicină, biologie; unele aparaturi sosesc cu aproximativ 12-16 luni întârziere și uneori în cantități foarte mici (5-10%), asta duce la neîndeplinirea planului de lucru și la „scăderea entuziasmului cercetătorilor”.

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI

OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

COMISIA DE COORDONARE A ACTIVITĂȚII DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ REGIUNEA IAȘI								
PLANUL								
problemele și temele de cercetare științifică pe anul 1968, extrase din Programul unitar C.N.C.S. de revin FILIALEI IAȘI A ACADEMIEI R.S.ROMÂNIA.								
Codul sau cazei.	Denumirea problemei sau cazei.	Beneficiarul cercetării.	Execuțanți		Anul începerii, anul terminării.	Fazele și termenele planificate în anul 1968.		Scopul urmărit prin cercetare.
			Coordonatori	Colaboratori		Faze	Termen (trim.)	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
MATEMATICĂ ȘI MECANICĂ TEORETICĂ								
Teoria funcțiilor reale sau complexe de una sau mai multe variabile.								
P.1.7.1.	Reprezentări ovagice-conforme n-dimensional.	Acad.R.S.România	Acad.R.S.România	Inst.Matematică Iași.	1967 1970	Studii	IV.	Se dezvoltă unele rezultate din teoria reprezentărilor ovoidale.
P.1.11.1.	Sisteme Pfaff pe varietăți diferențiale/proprietăți geometrice.	Acad.R.S.România	Acad.R.S.România	Institut. Matematică Iași.	1966 1968	lectare	IV.	Se studiază unele proprietăți geometrice ale sistemelor Pfaff.
TEORIA SPĂRIILOR DE AGREGARE								
Proprietăți magnetice ale corpului solid.								
P.5.15.	Studiul proprietăților magnetice ale cristalelor și aliajelor sub formă mono- și policristalină.	Acad.R.S.România	Acad.R.S.România	Centrul de cercetări fizice Iași.	1966 1968			
P.5.15.1.	Studiul legăturii dintre starea de ordine a structurilor în rețeaua cristalină și proprietățile fizice în cazul aliajelor binate (Cu-Zn).	Acad.R.S.România	Acad.R.S.România	Centrul de cercetări fizice Iași.	1966 1968	Laborator	IV.	Se urmărește ca prin tratament adecuat, să se imprime unor aliaje anumite proprietăți dorite și să se găsescă lezile după care se modifică aceste proprietăți.

- 2 -								
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
ȘTIINȚE CHIMICE GENERALE								
Chimia compușilor macromoleculari								
P.7.16.1.	Coeleția între factorul de compresibilitate, structura cristalină și greutatea moleculară a polietilenelor.	Min.Industria Chimice.	Acad.R.S.România	Institut. de chimie macromoleculară.	Min.Învățămîntului Univ.București	1967 1970	Laborator	IV.
P.7.16.2.	Studiul mecanismului de conducție în polimeri, interpretarea proceselor electrice tranzitorii în polimeri.	Min.Industria Chimice.	Acad.R.S.România	Inst.chimie macromoleculară.	Min.Învățămîntului Univ.București	1967 1970	Laborator	IV.
P.7.17.8.	Sinteză de monomeri și policondensarea lor cu epoxizi, conducând la poliamidazoli.	Industria polimerilor sintetici.	Acad.R.S.România	Inst.de chimie macromoleculară.	Min.Ind.Chimice Comb.Petrochimie Brazi.	1967 1968	Laborator	IV.
P.7.17.9.	Studiul reacției de poliheterocondensare al polihidrazidelor.	Industria polimerilor sintetici.	Acad.R.S.România	Institut.chimie macromoleculară.		1968 1969	Laborator	IV/1969
P.7.17.10.	Policondensarea unor monomeri pirimidinici cu compuși bifuncționali pentru obținerea de polimeri stericizati.	Industria polimerilor sintetici.	Acad.R.S.România	Institut.chimie macromoleculară.		1968	Laborator	IV.
TECNOLOGIE CHIMICĂ ORGANICĂ								
Materiale plastice și rășini sintetice								
P.9.19.1.	Compartarea PVC Borșești la construcție termică. Studiul unor noi posibilități de stabilizare termică.	Min.Industria Chimice.	Acad.R.S.România	Inst.chimie macromoleculară.	Min.Învățămîntului Univ.Iași.	P.15. Laborator		IV.
		Comb.chimie Borșești.			Centr.de chimie-fizică (ex. chimie Lab.central de cercet. țări industriale).			
								Se urmărește ca prin tratament adecuat, să se imprime unor aliaje anumite proprietăți dorite și să se găsescă lezile după care se modifică aceste proprietăți.

Extras din Planul problemelor și temelor de cercetare științifică pe anul 1968

Cu toate neajunsurile consemnate, cu ocazia raportărilor anuale, prezentându-se numărul temelor înscrise în plan și a cele rezolvate integral se constată un număr foarte mic de nerealizări ori rezolvări parțiale (a se vedea exemplul următor din Darea de seamă aferentă anului 1966).

2. Analiza critică a îndeplinirii planului

În planurile de cercetare ale celor 10 unități ale Filialei Iași a Academiei s-au înscris pentru anul 1966 un număr total de 183 teme, dintre care 175 au fost rezolvate integral, 5 teme au fost rezolvate parțial și 3 teme n-au fost realizate din motive obiective care se vor arăta mai jos.

Situația pe unități se prezintă astfel:

Unitatea de cercetare	Total teme înscrise în plan	Rezolvate integr.cf. prevederi.	Rezolv. parțial	Nerezolvate
Instit,de matematică	25	19	4	2
Centrul cercet.fizice	13	13	-	-
Inst.chimie macromolec.	43	43	-	-
Centrul cercet.tehnica	6	6	-	-
Centrul cercet.biologice	23	22	1	-
Secția de geochimie	7	7	-	-
Inst.de cercet.medicale	22	21	-	1
Secția de cercet.econom.	5	5	-	-
Inst.istorie-arneologie	22	22	-	-
Centrul lingv.,istorie literară și folclor	17	17	-	-
T o t a l	183	175	5	3

Extras din Darea de seamă pe anul 1966 - *Analiza critică a îndeplinirii planului de cercetare* (I-22-1966)

Conform documentelor din dosarul cu *Rapoarte de activitate 1948-1968*, la data de 1 octombrie 1966 Filiala deținea 288 de cercetători, ceea ce reprezenta „12% din total

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI
OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

personal antrenat în activitatea de cercetare științifică din Iași”. Celelalte structuri și numărul de cercetători erau următoarele:

<i>Învățământ superior</i>	<i>1.738 posturi (cca 80%)</i>
<i>Unități de cercetare departamentale</i> (Institutul de Igienă Iași, INCERS, Laborator de cercetări veterinare Laborator de protecție păduri)	<i>81 posturi (cca 4%)</i>
<i>Unități de cercetare uzinale</i> (Fabrica de Antibiotice, UPMP, UMI)	<i>46 posturi (cca 2%)</i>
<i>Unități de cercetare în agricultură</i>	<i>39 posturi (cca 3%).</i>

Sediu Filialei din Iași de la mijlocul anilor 60 până la începutul anilor 80, situat în Iași strada
Universității, nr. 16

În darea de seamă a activității Filialei pentru anul 1967, într-o analiză a îndeplinirii planului de cercetare se specifică faptul că cele 11 structuri de cercetare au avut în lucru 87 de probleme cu 182 de teme. Atât problemele, cât și temele aveau trei surse: Plan de Stat, Plan CNCS și Plan departamental. Chiar dacă se precizează că „majoritatea temelor au fost prevăzute pe doi sau mai mulți ani”, se mai constată și

depășiri ale planului: „cercetările planificate pe anul 1967 au fost realizate integral la toate unitățile, cu excepția a 3 teme”. Acest tip de planificare și de raportare a activităților din perioada comunistă, în care era aproape inadmisibil ca ceea ce s-a stabilit să se declare ca nerealizat sau amânat, era întâlnit și în ceea ce înseamnă activitatea de cercetare, cu toate că se recunoștea că în această activitate de creație nu operează cu măsuri fixe și probleme rezolvate permanent integral și la termen (dosarul II-13-1968).

Legătura cercetării cu mediul extern și dorința de a răspunde nevoilor societății s-au izbit de o realitate restrictivă: prezența organelor de partid în punctele-cheie. Amestecul și controlul pe care acestea le exercitau asupra institutelor Filialei îmbrăcau diverse forme. De exemplu, la sfârșitul anului 1967 (dosarul II-22-1967), președintele Filialei transmitea Secției de științe medicale a Academiei R.S.R. solicitarea de a-și da „acordul și de a supune spre aprobare Prezidiului Academiei R.S. România propunerile privind noua componență a consiliului științific al Institutului de cercetări medicale”. Consiliul propus era format dintr-un președinte, în persoana directorului de institut, acad. Vasile Rășcanu, un secretar științific, în persoana șefului de secție dr. Constantin Solomon, un delegat al organizației de bază a P.C.R., 17 membri și directorul Fabricii de Antibiotice Iași, biolog Veronica Ardelean. Anterior, în martie 1967 conducerea Filialei solicita Consiliului Național al Cercetării Științifice (comisia a II-a) reorganizarea rețelei de cercetare din domeniul științelor chimice inclusiv prin „crearea unei unități independente de cercetări în domeniul antibioticelor, pe lângă fabrica de antibiotice din Iași” (dosarul II-7-1967).

Primele două decenii de activitate au fost marcate de efortul constant de lărgire a sferei institutelor și de creștere a numărului de cercetători, în paralel cu identificarea de noi spații pentru desfășurarea muncii de cercetare. Totuși, așa cum arăta acad. Cristofor I. Simionescu, președinte al Filialei ieșene, în bilanțul din 1969, rămâneau multe aspecte care își așteptau rezolvarea, printre care: „cuprinderea în procesul cercetării a unor domenii importante ale economiei și culturii; O mai justă proporționare între științele naturii, tehnice și sociale; Definirea mai precisă a domeniului cercetat...; Includerea unor domenii moderne de cercetare...; Lărgirea sferei de cuprindere a acelor tradiții de cercetare care își mențin și azi valoarea și interesul.”

Se constată o tendință de restructurare constantă dată de posibilitățile, dar și de nevoile de dezvoltare ale vremii. Prezentăm în tabelul următor câteva date din dosarele de personal și din alte dosare din arhiva Filialei, de unde rezultă că la începutul anilor 1950 structura de personal avea 183 de posturi în anul 1952, 227.5 posturi în anul 1959, 428 de posturi în anul 1966 și 464 de posturi în anul 1970, înainte de marea reorganizare a sistemului de cercetare din România.

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI

OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

1952 (salarizare IV-b-120-1951-1954)		1959 (Dare de seamă II-22-1959)		1966 (Dare de seamă II-22-1966)		1970 (III-b-70 propuneri trecere la Academie)		1974 (State de funcții IV-b-128-1974)	
Denumire structură	posturi	Denumire structură	posturi	Denumire structură	posturi	Denumire structură	posturi	Denumire structură	posturi
Institutul de Matematică	12	Institutul de Matematică	11,5	Institutul de Matematică	19,0	Institutul de Matematică	27	Institutul de matematică	34
Institutul de chimie	46	Institutul de chimie	66,0	Institutul de chimie	89,5	Institutul de chimie	145		
Institutul de istorie	35			Institutul de istorie și arheologie	50,5	Institutul de istorie și arheologie	47		
Muzeu de anticuități	7	Muzeul de istorie a Moldovei	18,5						
		Colectivul de antropologie	2,5	centrul de cercetări biologice	28,5	Centrul de cercetări biologice	41		
		Institutul de istorie și filologie	27,5	Centrul de lingvistică, istorie, literară și folclor	25,5	Centrul de lingvistică, istorie, literară și folclor	37	Centrul de lingvistică, istorie, literară și folclor	44
Institutul de fizică și științe tehnice	30	Secția de cercetări fizice	15,5	Secția de cercetări fizice	35,0	Colectivul de cercetare și proiectare de tehnologii și aparatură în domeniul fizicii	76		
		Secția de cercetări tehnice	8,5	Secția de cercetări tehnice	29,5				
				Secția de geochimie	9,5				
		Colectivul de cercetări economice	3,0	Secția de cercetări economice	10,0				
Colectivul de agronomie	6					Centrul de științe sociale	21		
Colectivul de cercetări medicale	31	Institutul de cercetări medicale	27,0	Institutul de cercetări medicale	53,0				
		Colectivul de Fauna RPR	2,0						
		Secția de Studii Romîno-Sovietice	6,0						
				Biblioteca Filialei	11,0	Biblioteca Filialei	12	Biblioteca Filialei	12
Filiala	16	Administrația Centrală	39,5	Filiala Administrația Centrală	55,0	Administrația filialei	39	Administrația	39
				Atelierul Central	12,0	Atelier de prototipuri	18	Atelier de prototipuri	18
								Redacția revistei „Cellulose Chemistry and Tehnology”	3
						Subcomisia monumentelor naturii	1	Subcomisia monumentelor naturii	1
Total posturi în anul 1952 183		Total posturi în anul 1959 227,5		Total posturi în anul 1966 428		Total posturi în anul 1970 464		Total posturi în anul 1974 151	

PERIOADA DECLINULUI FUNCȚIONAL (1970-1989)

La începutul anului 1970, în scopul instituirii unui mai strâns control ideologic, s-a hotărât, în urma unei adunări de constituire desfășurată în 19 și 20 februarie (Decretul 121/1970), ca institutele de cercetare din domeniul umanist să treacă sub autoritatea Academiei de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România, nou înființată de conducerea Partidului Comunist și care-și desfășura activitatea sub îndrumarea Comitetului Central al Partidului Comunist Român. În acest context, Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” a trecut din subordinea Filialei ieșene în cea a noii Academii. Trebuie subliniat faptul că este o perioadă în care conducerea Partidului Comunist a încercat să dea o nouă organizare a cercetării în general, intenționând o legătură mai strânsă cu producția, dar și o mai drastică supraveghere ideologică.

Tot în 1970, Filiala din Iași pierdea Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” și Centrul de Cercetări Tehnice și Fizice, trecute în subordinea Ministerului Educației. Era un efect al legii privind organizarea activității științifice, votată de Marea Adunare Națională la 19 decembrie 1969.

Lucrurile se vor modifica în 1975, după adoptarea Decretului de stat nr. 36 din 3 aprilie cu privire la reorganizarea activității unităților de cercetare din subordinea Ministerului Educației și Învățământului și a Academiei de Științe Sociale și Politice. Articolul 2 al actului normativ semnat de Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat, prevedea că: „Institutele și celelalte unități de cercetare se vor reorganiza de regulă în cadrul facultăților și vor avea sarcina de a îndruma unitar și de a coordona activitatea științifică a cercetătorilor, indiferent de unitatea în care aceștia sunt încadrați. Institutele și celelalte unități de cercetare vor asigura elaborarea unor teme în domeniile de cercetare ce le vor fi stabilite în conformitate cu specificul lor, precum și a unor lucrări fundamentale, a unor manuale și tratate pentru învățământ, în care scop vor putea organiza colective complexe formate din cercetători proprii și din diferite unități. În vederea realizării sarcinilor care le revin, institutele și celelalte unități de cercetare vor putea avea și un personal propriu de cercetare.”

Pentru activitatea de cercetare propriu-zisă care privea mai multe domenii, rezultatele erau definite în *Planuri de cercetare în acord cu potențialul de lucru și de beneficiari*. De exemplu, în anul 1970, în planul de cercetare al Departamentului de tehnică din cadrul Institutului de Cercetări Tehnice și Fizice, regăsim, la categoria „cercetări având ca obiect producerea de noi mașini, utilaje și aparate”, tema cu denumirea „Utilizarea combinată a metodelor curenților turbionari și a sondei cu saturație magnetică în defectoscopie nedistructivă”, având ca sursă de finanțare „buget”, iar ca mod de valorificare: „se va realiza un aparat care va fi aplicat la Uzina metalurgică Iași. Aparatul va permite controlul nedistructiv al țevilor sudate, ducând la îmbunătățirea calității produselor”. Tot în același plan de cercetare regăsim tema analizei „transferului de căldură între medii eterogene gaz-solide și pereți în cazul secțiunilor necirculare de forma celor folosite în reactorii nucleari”, pentru Comitetul de Stat pentru energia nucleară și Institutul de Fizică Atomică București, constând în documentare, experimentare și prelucrare date (dosarul II-7-1970).

Pentru implementarea prevederilor Decretului nr. 36/1975, termenul acordat de legiuitor era 1 mai 1975. În cadrul acestui proces mai amplu, care s-a concretizat prin transferarea Institutelor de la Academie la Universitate, Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” a fost trecut, împreună cu alte centre de cercetare, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, intrând în componența Facultății de Istorie și Filosofie. Situația a fost mai complexă în cazul Institutului de Matematică, personalul de cercetare fiind dispersat în contextul precizat mai sus. Ca efect al aceluiași decret, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” trecea de la Ministerul Educației și Învățământului la Institutul Central de Cercetări Chimice al Ministerului Industriei Chimice, iar Centrul de Cercetări Tehnice și Fizice era mutat de la Ministerul Educației și Învățământului la Comitetul de Stat pentru Energia Nucleară.

Timp de un deceniu și jumătate, Filiala locală a funcționat într-un regim de avarie, fiind privată de institutele sale istorice, deși corpul de cercetători a continuat să activeze în noile cadre universitare și ministeriale.

După relocarea institutelor și centrelor de la Academia R.S.R. la alte structuri, Filiala avea, pe lângă conducere și corpul administrativ, un număr de *comisii, subcomisii* și *grupuri de lucru*, care funcționau în mare parte neremunerat. Între 1977 și 1983 au funcționat în Filiala Iași a Academiei R.S.R. următoarele entități de cercetare: (1) *Subcomisia om – biosferă*, (2) *Subcomisia de cibernetică*, (3) *Subcomitetul de istoria și filozofia științei*, (4) *Subcomisia revoluția științifico-tehnică*, (5) *Subcomisia de antropologie și etnologie*, (6) *Subcomisia de combaterea poluării mediului*, (7) *Subcomisia de automatică* (transformată ulterior în *automatizări*) și (8) *Grupul de studiu pentru investigarea viitorului științei și tehnicii*.

Subcomisia ieșeană om – biosferă făcea parte dintr-un program de cercetare internațional, având tematici legate de evoluția ecosistemelor. Studiile efectuate la nivel național în anii 1970 priveau amenajările hidroenergetice de pe Valea Cernei, Bicăz, Porțile de Fier, precum și din Delta Dunării, iar rezultatele urmăreau să scoată în evidență schimbările de ordin fizic și biologic în vederea valorificării piscicole a cursurilor de apă (dosarul II-13-1976). Numărul entităților de cercetare cu personal neremunerat a crescut treptat, astfel că, prin Regulamentul aprobat la data de 29 octombrie 1983, se oficializează funcționarea a 11 organisme științifice care colaborau cu diverse instituții din Iași și din Moldova pentru sarcini științifice și de control al mediului. Pe lângă cele existente deja mai sunt înființate: *Subcomisia monumentelor naturii*, *Subcomisia de inventică*, *Subcomisia pentru studiul formării poporului român, a limbii sale și cultivarea acesteia* și *Grupul de studiu „Probleme actuale în electronică și microunde”*. Acestea activau în diverse domenii și colaborau cu structuri științifice din Iași și din toată Moldova. Sarcinile erau stabilite prin regulament și cuprindeau atât aspecte legate de știință, cât și aspecte administrative, cum ar fi asigurarea controlului stării de conservare a rezervațiilor din județele Moldovei și Delta Dunării, precum și a arborilor seculari.

Una dintre cele mai active structuri, de a cărei activitate depindea o serie de demersuri în plan local și regional, era *Subcomisia monumentelor naturii* (care în prezent face parte din *Comisia pentru ocrotirea monumentelor naturii* care exercită atribuțiile Academiei Române de autoritate științifică în domeniul mediului la nivel național, conform *Dării de seamă a AR-2025*). Aceasta avea, printre altele, rolul de a îndruma, coordona și controla activitatea de ocrotire a naturii pe tot teritoriul Moldovei, urmărind conservarea obiectivelor ocrotite (rezervații și arbori seculari), implementarea măsurilor pentru protecția mediului înconjurător, depistarea de noi obiective susceptibile pentru conservare, conservarea ecosistemelor autohtone ș.a. Colaborând cu muzeele de științe ale naturii și cu alte structuri în care existau preocupări privind cercetarea științifică,

membrii subcomisiilor realizau studii în special despre elemente de floră, vegetație și faună din rezervații, deoarece acestea prezintă o importanță științifică deosebită. Un număr mic de cercetători s-au dedicat neremunerat, din pasiune pentru munca lor, unui număr mare de areale de intervenție (aproape 90 de rezervații existente la mijlocul anilor 1970, atât forestiere, botanice și zoologice, cât și geologice și paleontologice), la care se adaugă cele câteva zeci de parcuri dendrologice și arborii seculari sau mari.

În anul 1983, Filiala mai avea doar 29 de angajați, din care în sectorul economico-administrativ activau 10 persoane cu atribuții specifice: planificarea activității financiare, controlului financiar intern, evidența personalului, activități tehnice, secretariat, xerografierea de lucrări, întreținere, îngrijire și pază (ROF 1983). Specificul condițiilor de lucru ale perioadei determinau trasarea unor sarcini de serviciu cum ar fi: pe linia xerografierii lucrărilor, angajatul desemnat trebuia să asigure „legătura permanentă cu organele corespunzătoare, în vederea instruirii cu privire la modul de utilizare a aparatului și a documentelor care pot fi xerografiate”.

RECONSTRUCȚIA POSTDECEMBRISTĂ (1990-2020)

La începutul anului 1990, Filiala avea o structură de personal formată din:

- Două posturi de conducere: un președinte (acad. **Cristofor I. Simionescu**) și un secretar de Filială (prof. dr. doc. **Olga Necrasov**, m.c.);
- 8 posturi pentru personalul administrativ, din care erau ocupate 5, după cum urmează: dr. Borcea Margareta (secretar adjunct științific), Flegher Estera (funcționar), Flecan Dan (muncitor), Ciupercă Marcel (paznic) și Negrea Mady (îngrijitor);
- 12 posturi de bibliotecari (dosarul II-7-1990).

Prin eforturile conducerii, în primul rând ale președintelui Cristofor I. Simionescu, situația a căpătat o nouă formă în favoarea activității de cercetare științifică. La 3 martie 1990, guvernul condus de premierul Petre Roman va adopta *Hotărârea nr. 209*, privind trecerea unor unități de cercetare la Academia Română. Articolul 3 preciza schimbările în cazul Filialei din Iași: „Pe data prezentei hotărâri, următoarele unități de cercetare din teritoriu trec, din subordinea Ministerului Învățământului, la Academia Română: Institutul de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol» din Iași, în următoarea organizare: a) Institutul de Arheologie; b) Institutul de Istorie «A. D. Xenopol»; Institutul de Lingvistică și Istorie Literară din Iași, sub denumirea de Institutul de Filologie Română «Al. Philippide»; Centrul de Științe Sociale din Iași, sub denumirea de Institutul de Științe Socio-Umane.” De asemenea, potrivit prevederilor din articolul 4, „colectivele de geografie de la Cluj și Iași trec, din subordinea Ministerului Învățământului, la Academia Română – Institutul de Geografie și vor funcționa ca unități afiliate ale acestuia”. Important era și faptul că Hotărârea de Guvern stabilea că institutele în discuție reveneau la Academia Română cu spațiile pe care le dețineau, iar Ministerul de

Finanțe trebuia să asigure bugetul necesar bunei lor funcționări.

În aceeași perioadă, în baza HG nr. 498/22.02.1990, a revenit la Filială și *Institutul de Matematică*, care va căpăta denumirea de *Institutul de Matematică „Octav Mayer”*. În mod separat, pe baza solicitării conducerii a fost reorganizat și preluat în subordinea Filialei și *Institutul de Informatică Teoretică*, în baza HG nr. 501/08.05.1990, iar Secția de cercetări antropologice (devenită ulterior *Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”*) a revenit la Filială cu activul și pasivul deținut la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

La sfârșitul anului 1991, Biroul Prezidiului Academiei Române hotărăște înființarea Colectivului pentru Cercetări Oenologice, care ulterior (în data de 03.02.1992) a devenit *Centru pentru Cercetări Oenologice*.

Cercetători istorici și arheologi s-au desprins la mijlocul anului 1992 din cele două institute de profil, cel de istorie și, respectiv, de arheologie și au format *Centrul de Istorie și Civilizație Europeană*.

Urmând tradiția cercetărilor medicale din perioada de început a activității Filialei, începând din ianuarie 1996 a fost înființat Laboratorul de Fiziologie Experimentală și Aplicată, care ulterior a primit denumirea de *Centrul de Cercetări Biomedicale*.

Tot la începutul anului 1990, în conformitate cu Hotărârea de Guvern nr. 208 din 3 martie privind trecerea unor unități de cercetare la Academia Română, revine în structura celui mai înalt for de cercetare și *Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”*, dar care nu intră în componența Filialei, ci operează cu personalitate juridică distinctă.

Începând din 1992, *Centrul de Studii Bucovina*, de la Rădăuți, a făcut parte timp de 15 ani din organigrama Filialei Iași.

Pe lângă temele din planul de cercetare, personalul era implicat și în alte activități în care dețineau competențe, cum ar fi:

- La începutul anilor 1990, prof. univ. dr. Alexandru Tacu, director de institut, și Dorin Vlădeanu, cercetător în cadrul Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane”, de exemplu, au făcut parte din grupurile de lucru ale Consiliului pentru coordonare, strategie și reformă economică, respectiv din Agenția de restructurare de pe lângă Guvernul României, ceea ce a permis valorificarea expertizei acestora (dosarul II-20-1995, dare de seamă);
- Cercetători din cadrul Institutului de Informatică Teoretică, care, la mijlocul anilor '90, aveau în planul de cercetare tema „Generarea automată a limbajului muzical”, prin care se urmărea rezolvarea unor probleme complexe de recunoaștere tip OCR, analiza automată a rezultatelor și livrarea unei aplicații end-user de utilizare a partiturilor digitale, au dezvoltat aplicații în cadrul unor colaborări cu mediul economic (dosarul II-20-1995).

CONFIGURAȚIA ACTUALĂ ȘI PERSPECTIVELE CERCETĂRII

Academia Română – Filiala Iași (ARFI) funcționează în prezent ca instituție publică cu personalitate juridică în baza *Legii nr. 752 din 27 decembrie 2001 privind organizarea și funcționarea Academiei Române* și a *Statutului Academiei Române*, aprobat în 2021, cu modificările și completările ulterioare. Ea reprezintă, conform legii, forma de organizare teritorială a Academiei Române în regiunea Moldovei. Conducerea este asigurată de un președinte și de Biroul Filialei.

Filiala și-a redefinit recent prin *Strategia de dezvoltare instituțională* pentru intervalul 2023-2028 noua misiune, iar aceasta constă în „realizarea și promovarea cercetării științifice, cu scopul de a extinde cunoașterea și de a contribui la dezvoltarea economică și socială armonioasă în plan regional, cu deschidere națională și internațională”.

În prezent, pentru îndeplinirea misiunii și a obiectivelor sale, ARFI dispune de un *corp de cercetători științifici*, organizați pe domenii de cercetare, în institute sau centre de cercetare științifică, și de un *aparat de lucru propriu*, format din structuri (servicii, birouri, compartimente) ce asigură desfășurarea activităților suport pentru cercetarea științifică sau de gestiune a patrimoniului ori alte activități definite prin *Regulamentul de organizare și funcționare* al ARFI.

Valorile promovate de ARFI sunt excelența, integritatea și etica, tradiția, continuitatea, libertatea academică, inovarea și responsabilitatea față de beneficiarii cercetării.

La mai bine de trei decenii de la restructurarea din 1990, care a marcat practic un nou început pentru Filiala Iași a Academiei Române, aceasta are în coordonare următoarele institute și centre de cercetare:

- Institutul de Informatică Teoretică;
- Institutul de Matematică „Octav Mayer”;
- Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”;
- Institutul de Arheologie;
- Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”;
- Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane”;
- Centrul de Cercetări Geografice;
- Centrul de Cercetări Antropologice și Biomedicale „Olga Necrasov”;
- Centrul de Cercetări pentru Oenologie.

La capătul celor două decenii fără cercetători angajați permanent, rețeaua de cercetători neremunerați din rândul oamenilor de știință din Iași s-a extins substanțial, ajungând în ianuarie 1990 la un total de 19 *entități*, prin adăugarea unor noi domenii de specialitate: *Comisii* (4): Inventică; Istoria și teoria artei; Studiarea problemelor dezvoltării economico-sociale a României în profil teritorial; Radiobiologie; *Subcomitete*

<https://acad-is.ro/strategie/>

și subcomisii (13): Pe lângă cele existente în 1983, apar structuri noi sau ramificate precum Știința materialelor, Biochimie, Acustică, Automatizări și acționări electrice și Informatică medicală; *Grupe de studiu* (2): Pentru investigarea viitorului științei și tehnicii; Probleme actuale în electronică și microunde.

[https://acadiasi.org/
organizare/comisii-
subcomisii-colective/](https://acadiasi.org/organizare/comisii-subcomisii-colective/)

De-a lungul timpului comisiile, subcomisiile și grupurile de lucru au suferit numeroase transformări, determinate atât de implicarea (voluntară) în diverse activități, cât și de adaptarea tematicii de studiu la specificul și nevoile societății. Astfel, conform Regulamentului de organizare și funcționare din anul 2025, aprobat de Prezidiul Academiei Române, în cadrul Filialei funcționează următoarele:

a. Comisii

1. Comisia de automatică teoretică și teoria controlului optimal – președinte prof. univ. dr. Ovidiu Cârjă;
2. Comisia de sisteme fuzzy și inteligență artificială – președinte acad. Horia Nicolai Teodorescu;
3. Comisia de bioetică – președinte: conf. univ. dr. Elena Toader;
4. Comisia pentru studierea problemelor de marketing – președinte prof. univ. dr. Florin Alexandru Luca;
5. Comisia pentru combaterea poluării mediului – președinte prof. univ. dr. Ștefan Zamfirescu;
6. Comisia „Probleme moderne în fiziologia experimentală și clinică a sistemului stomatognat” – președinte prof. univ. dr. Vasile Burlui;
7. Comisia pentru dezvoltarea strategică a cercetării științifice – președinte prof. univ. dr. emerit Panaite Nica;
8. Comisia pentru studierea formării poporului român și a limbii române – președinte dr. Gabriela Haja;
9. Comisia de științe ale educației – președinte prof. univ. dr. emerit Laurențiu Șoitu;

b. Subcomisii

1. Subcomitetul român de istoria și filosofia științei – președinte acad. Ștefan Afloroaei;
2. Subcomisia pentru ocrotirea monumentelor naturii – președinte conf. univ. dr. Carmen Gache;

c. Colective de lucru

Colectivul de lucru „Științe geologice” – președinte prof. univ. dr. Leonard Olaru.

Activitatea acestor structuri este relevantă, amintim, în acest sens, unul dintre cele mai recente proiecte, și anume cel al Comisiei de științe ale educației, care își

propune să dezbată idei, principii, valori fundamentale specifice funcționării școlii de toate nivelele și a educației pe durata întregii vieți și care în intervalul 5-6 iunie 2026, a organizat un nou eveniment în seria „Dialogurilor despre educație”, „Literația – competență fundamentală pentru învățare”. Participarea este în permanență extrem de numeroasă și adună laolaltă cercetători, cadre didactice din învățământul preuniversitar și universitar, numeroși alți participanți.

Biblioteca de la sediul central a fost organizată începând din 1957, alături de aceasta funcționând și cele ale institutelor. La fel ca în cazul președinților Filialei, nu insistăm, în acest studiu introductiv, care își propune doar să ofere o imagine de ansamblu asupra instituției ce va sărbători în curând opt decenii de activitate – asupra activității Bibliotecii, a serviciilor, a evoluției spațiilor etc., întrucât toate aceste aspecte vor fi tratate în capitole separate. Din aceleași motive, nu ne oprim aici asupra rezultatelor obținute în cele opt decenii de activitate de institutele și centrele de cercetare aflate sub egida Filialei ieșene a Academiei Române, întrucât acestea pot fi regăsite pe larg în prezentările acestora din prezentul volum.

Trebuie specificat faptul că denumirea Academiei Române a evoluat, de la *Academia Republicii Populare Române* (1948-1965), la *Academia Republicii Socialiste România* (1965-1989) și *Academia Română* (după 1990). Pe parcursul celor opt decenii care au trecut, cercetarea a făcut pași importanți în orașul care găzduiește prima Universitate a țării, iar secția de aici a celui mai înalt for științific din România – așa cum cititorul se va convinge parcurgând capitolele următoare ale acestui volum, care se dorește a fi atât un bilanț, cât și un omagiu adus cercetătorilor ieșeni – are suficiente motive de a privi înapoi cu mândrie și înainte cu încredere.

Cele prezentate aici reprezintă doar o infimă parte din documentele, datele și informațiile pe care Filiala Iași a Academiei Române le deține în arhivă, în special în format tipărit, dar și electronic. Ne-am dorit să prezentăm publicului larg câteva elemente care să faciliteze cunoașterea activității Filialei, a experienței acumulate, a capacității sale de cercetare și a disponibilității de colaborare cu alte instituții, în acord cu nevoile și cerințele actuale. Temele prezentate sunt de interes local, regional, național, dar și internațional. Temele de cercetare sunt adesea ambițioase și sunt definite cu speranța că acestea vor atrage resurse suficiente pentru îndeplinirea lor.

Activitatea structurilor de cercetare revenite la Academie după 1990 a fost supusă în două rânduri procesului de *evaluare internă* derulat de Academia Română pe baza unor criterii care privesc, printre altele: *performanța în cercetarea științifică – lucrări; capacitatea de a atrage fonduri pentru cercetare; capacitatea de a dezvolta servicii, tehnologii, produse; capacitatea de a pregăti tineri cercetători*. Prima rundă a avut loc în anul 2013, când două din institutele ieșene, Institutul de Matematică „Octav Mayer” și, respectiv, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” au primit calificativul A+ (excelent) și alte 5 au primit calificativul A (foarte bine). A doua rundă de evaluare a avut loc în anii 2023-2024 și în urma acesteia Institutul de Matematică „Octav Mayer”,

<https://acad.ro/institutia/rapoarte.html>

Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, Institutul de Filologie Română „Al. Philippide”, Institutul de Arheologie, Centrul de Cercetări Geografice și Institutul de Informatică Teoretică s-au clasat în clasa I de performanță cu peste 150 de puncte obținute.

Orice încercare de a extrage informații și de a prezenta în doar câteva sute de pagini această lungă și fructuoasă activitate a corpului de cercetători și a membrilor Academiei Române care au activat sau încă mai activează la Iași este, de la bun început, incompletă. În marea lor majoritate, planurile de cercetare au fost de-a lungul timpului orientate spre obiective precum:

- Rezultate științifice de vârf publicate în reviste internaționale și naționale cu vizibilitate ridicată;
- Proiecte lingvistice, realizarea unor sinteze fundamentale (dicționare, atlase, enciclopedii, culegeri de documente, ediții critice etc.) din domeniile filologiei, limbii și literaturii române, istoriei etc.;
- Promovarea cercetării multidisciplinare și interdisciplinare;
- Extinderea aplicațiilor în domenii de interes pentru mediul social și economic;
- Dezvoltarea cercetărilor și a sistemelor externe pentru teme legate de ecologie și protecția mediului;
- Dezvoltarea unor acorduri și parteneriate cu grupuri științifice din Iași și din străinătate.

Colaborarea cu autoritățile locale a fost foarte strânsă și, în limita posibilităților, au fost identificate soluții la problemele de funcționare ale Filialei. Vom da aici doar câteva exemple:

- În anul 1973, când cercetători din Filială nu dispuneau de locații pentru a-și desfășura activitatea, Comitetul executiv al Consiliului Popular al Județului Iași a dispus transmiterea din administrarea Grupului întreprinderilor de gospodărie comunală și locativă în administrarea Academiei a imobilului din Iași, str. T. Codrescu, nr. 2.
- La începutul anilor 1970, când Prezidiul Academiei RSR a găsit soluția asigurării spațiului de lucru prin construcția la Iași a unui nou imobil cu finanțare de la Fundația Elias, Consiliul Popular județean a pus la dispoziție (prin Hotărârea din 18 octombrie 1972) un teren în Calea 23 August, nr. 8, în prezent Bulevardul Carol I, nr. 8.
- În anul 2010 și, respectiv, 2012 Consiliul județean a hotărât asigurarea a două locații pentru cercetătorii istorici și arheologi (în strada T. Codrescu, nr. 6, pavilioanele C+I și H).
- În zilele noastre, când din finanțarea de la Bugetul de stat Filiala nu poate asigura diseminarea rezultatelor activității de cercetare prin publicarea rezultatelor în volume tipărite, Municipiul Iași prin autoritățile competente (Consiliul local și Primar) asigură anual un fond intitulat „Parteneriate cu Academia Română”, din care se decontează organizarea de manifestări științifice și publicarea de cărți.

Filiala are o bogată tradiție în ceea ce privește derularea de activități pe bază de parteneriat, pe bază de acorduri semnate cu diverse instituții din țară sau din străinătate, dar și pentru implementarea unor acorduri semnate de Academia Română.

Studii doctorale

În ultimii ani, cercetători din institutele Academiei Române care activează în Iași s-au afiliat Școlii de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSAAR). Astfel, în intervalul 2019-2025 au fost înregistrați aproximativ 50 de doctoranzi, mulți dintre aceștia activând în cadrul ICMPP.

<https://acad.ro/institutia/scosaar.html>

Filiala Iași a Academiei Române în viața cetății

De la începutul activității Filialei, a existat o preocupare constantă pentru relația cu mediul extraacademic: multe structuri economice au beneficiat direct, prin contracte de cercetare încheiate în funcție de nevoile de producție, de rezultatele institutelor ARFI; tot mai accentuat în ultimele decenii s-a manifestat dorința de transfer de cunoaștere către publicul larg (detalii se găsesc într-o secțiune specială din acest volum). Legătura permanentă a cercetătorilor Filialei cu școala și profesorii săi a fost, de asemenea, o preocupare constantă. Mulți dintre cercetătorii ARFI au fost sau încă sunt și profesori, de regulă în universitățile ieșene, dar și în alte universități sau școli din învățământul preuniversitar. Astfel, apar noi oportunități de studiu, dar și testări de idei sau de rezultate intermediare ale problemelor/temelor cercetate.

O mare parte dintre membrii Academiei Române care activează în cadrul Filialei Iași și mulți dintre cercetătorii Filialei fac parte din diverse structuri de decizie sau de cercetare, naționale sau internaționale ori din comisii sau organisme care evaluează sau reglementează sistemul de educație.

Prin intermediul ARFI s-au derulat, în ultimii ani, proiecte cu finanțare europeană care au contribuit la perfecționarea profesională a zeci de doctoranzi și post-doctoranzi deveniți între timp personalități unanim recunoscute în mediul academic.

Meritele științifice ale multora dintre ei sunt recunoscute prin distincțiile și premiile primite de personalul ARFI.

Primăria Municipiului Iași în parteneriat cu Academia Română – Filiala Iași oferă anual Premiul „Vasile Pogor”. Instituit în perioada imediat următoare schimbării de regim din decembrie 1989, premiul are ca scop recunoașterea personalităților care s-au remarcat prin contribuții deosebite în domeniile culturii, cercetării științifice, literaturii și în promovarea valorilor comunității. Ceremonia de decernare are loc, în mod tradițional, la data de 14 octombrie, cu prilejul sărbătorii Sfintei Cuvioase Parascheva, în cadrul evenimentului festiv „Seara Valorilor”, devenit un reper al recunoașterii excelenței în spațiul academic și cultural ieșean. De-a lungul timpului, distincția a fost acordată unor personalități reprezentative ale vieții academice, culturale și publice. În perioada recentă, printre laureați se numără Mihail Voicu (2025),

<https://acadiasi.org/cercetare/premii-distinctii-obtinate-de-cercetatorii-arfi/>

<https://acadiasi.org/cercetare/plan-de-cercetare/>

apreciat pentru contribuțiile sale în domeniul automaticii și ingineriei calculatoarelor, Alina Botezat (2024), cercetător în economie și științe sociale în cadrul Academiei Române, Panaite Nica (2023), specialist de renume în management și economie din cadrul UAIC și Gabriela Haja (2020), pentru activitatea academică și meritele deosebite în domeniul lexicografiei. Eugen Munteanu (2019) a fost recompensat pentru contribuția sa la finalizarea proiectului științific *Monumenta linguae Dacoromanorum*.

În prezent, Planurile de cercetare au format definite în acord cu cerințele și specificul modului de dezvoltare instituțională. Institutele din cadrul Filialei dețin Planuri de cercetare proprii cumulate în Planul global al Filialei. Acestea sunt structurate pe unități de cercetare, programe, proiecte fundamentale ale Academiei Române. Ele se regăsesc pe site-ul instituției la secțiunea „cercetare”.

Cercetarea derulată sub egida Filialei Iași a Academiei Române, chiar de la înființarea acesteia, a continuat tradiția științifică existentă la Iași încă din secolul al XIX-lea și aceasta a deschis noi orizonturi culturale, a format oameni de știință de înalt nivel și a contribuit, dincolo de contextul social, politic pe care l-a traversat, la viața cetății. Institutele de cercetare ale Filialei Academiei din Iași reprezintă și astăzi un reper în cercetarea fundamentală românească, prin rezultatele lor de excepție, calitatea cercetărilor și devotamentul pentru valorile academice.

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Inaugurarea celei dintâi sesiuni generale a Academiei Republicii Populare Române din octombrie 1948*, București, 1949.
2. Arhiva Filialei Iași a Academiei Române, dosare din fondurile: Corespondență, Plan de lucru/activitate/ muncă/cercetare, Secretariat științific, Personal.
3. Arhivele Naționale ale României, Stenogramele ședințelor Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, vol. I, 1948, București, 2002, doc. 32.
4. Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România, partea I, nr. 22, 18 martie 1970, p. 130 și nr. 34, 7 aprilie 1975, p. 1-2.
5. Cristofor Simionescu, *Progresul științei la Iași în ultimele două decenii și contribuția Filialei Academiei la acest progres*, în „Analele Academiei Republicii Socialiste România”, an 103 (1969), seria IV, vol. XIX, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969, p. 15-30.
6. Decretul Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România nr. 121/1970, „Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România”, partea I, nr. 22, 18 martie 1970, p. 130.
7. Decretul nr. 198 din 12 august 1948, „Monitorul Oficial”, partea I, nr. 186, 13 august 1948, p. 6571-6575.
8. Periodice: *Lupta Moldovei*, 8 iunie 1950, p. 1 și 26 februarie 1949, p. 1; *Opinia*, 22 februarie 1949, p. 1 și 3, 9 februarie 1949, p. 2, *Scânteia*, 14 februarie 1949, p. 5, 20 octombrie 1948, p. 1 și 3, *Semnalul*, 13 august 1948, *Universul*, 20 octombrie 1948, p. 1-2, 28 martie 1951, 4 iunie 1950, p. 2.

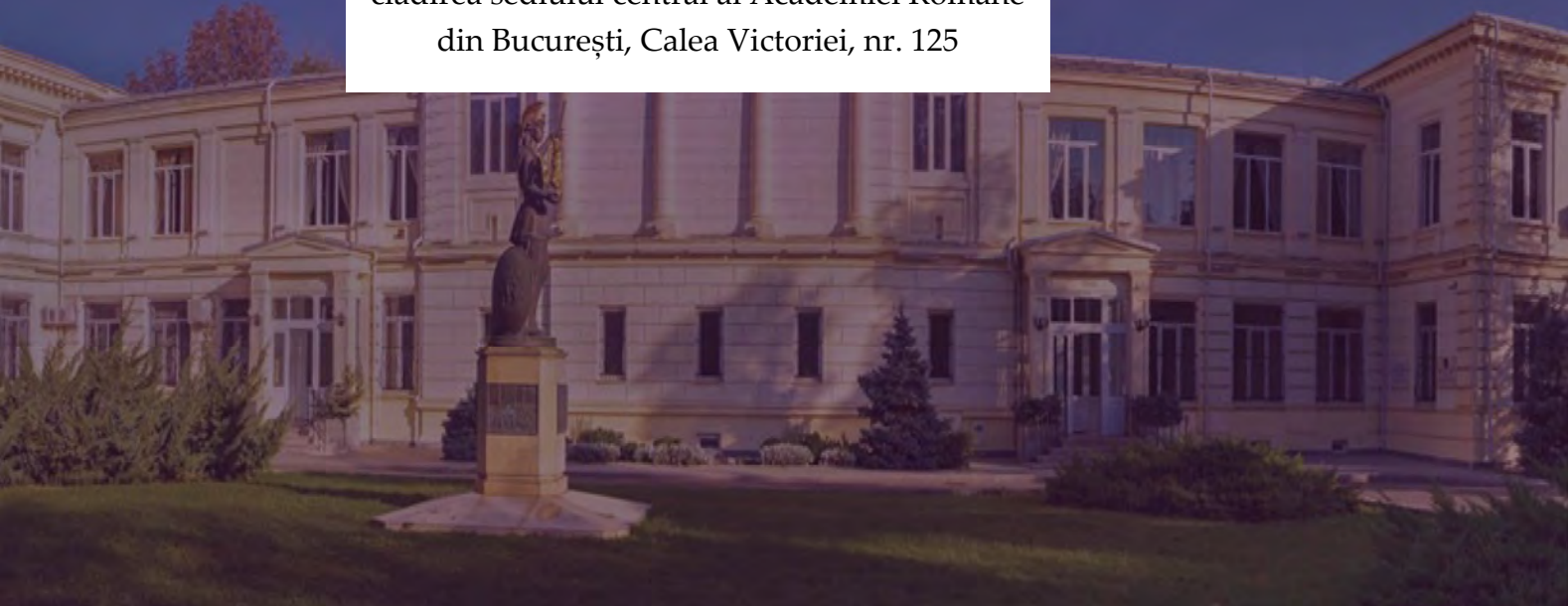
PREȘEDINȚII ȘI MEMBRII ACADEMIEI ROMÂNE – FILIALA IAȘI

<https://acad-is.ro/istoric/>

În imaginea acestei secțiuni este prezentată
clădirea sediului central al Academiei Române
din București, Calea Victoriei, nr. 125

A. Președinții Filialei Iași a Academiei Române

De la înființare și până în prezent, Filiala Iași a fost coordonată de opt membri ai Academiei Române, care au ocupat funcția de președinte, dintre care unul cu delegație.

Cel mai lung mandat în funcția de președinte al Filialei a fost al acad. Cristofor I. Simionescu, sub a cărui conducere au avut loc numeroase schimbări, atât de structură (prin trecerea institutelor de la Academie la Ministerul Educației sau alte la alte Ministere de resort, la începutul anilor 1970, dar și revenirea acestora la Academie la începutul anilor 1990), cât și în ceea ce privește resursele antrenate în realizarea unor importante lucrări de investiții și alte dotări. Tot el este personalitatea ieșeană care a înregistrat cel mai lung mandat de membru al Academiei Române, în perioada iulie 1955 – august 2007 (53 de ani), timp în care a ocupat numeroase funcții de conducere.

Prezentăm în continuare sub formă de planșă durata mandatelor președinților Filialei din intervalul 1949-2026, cu evidențierea intervalelor anuale în funcție de anul de început al mandatelor.

Durata mandatelor președinților Filialei Iași a Academiei Române

1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1949 – 1958 Acad. Radu CERNĂTESCU
1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1958 – 1960 Acad. Octav MAYER
1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1960 – 1963 Acad. Vasile MÂRZA
1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1963 – 1974 și 1989 – 2001 Acad. Cristofor I. SIMIONESCU
1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1974 – 1989 Acad. Vasile Petre JITARIU
1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2012 – 2014 Acad. Bogdan C. SIMIONESCU
2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2014 – 2018 Prof. univ. emerit dr. ing. Mihail VOICU, m.c. al AR (<i>Președinte cu delegație</i>)
2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2001 – 2012 2018 – <i>în prezent</i> Acad. Viorel BARBU
2021	2022	2023	2024	2025	2026				

Președinții Filialei Iași a Academiei Române:

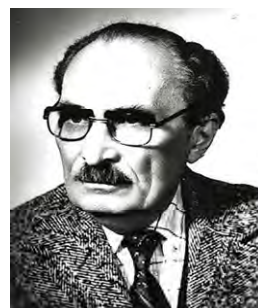
1949-1958
Acad. Radu
CERNĂTESCU

1958-1960
Acad.
Octav MAYER

1960-1963
Acad.
Vasile MÂRZA

1963-1974, 1989-2001
Acad. Cristofor I.
SIMIONESCU

1974-1989
Acad. Vasile Petre
JITARIU

2012-2014
Acad. Bogdan C.
SIMIONESCU

2014-2018
Prof. univ. emerit dr. ing.
Mihail VOICU, m.c. AR
(Președinte cu delegație)

2001-2012
2018 - în prezent
Acad. Viorel BARBU

B. Membrii Academiei Române care au activat în cadrul Filialei Iași

Componenta de consacrare din Academia Română este formată de membrii titulari (academicieni), membrii corespondenți și membrii de onoare (din țară și din străinătate). Aceștia sunt aleși dintre oamenii de știință și cultură de înaltă ținută morală, care s-au distins prin opere care contribuie la progresul spiritual al țării, prin lucrări de mare valoare teoretică și practică. Calitatea de membru al Academiei Române poate fi acordată și post-mortem. Numărul maxim de membri titulari și de membri corespondenți este de 181, iar numărul maxim al membrilor de onoare din țară și din străinătate este de 135, din care cel mult 40 din țară (conform Legii nr. 752 din 27 decembrie 2001 privind organizarea și funcționarea Academiei Române).

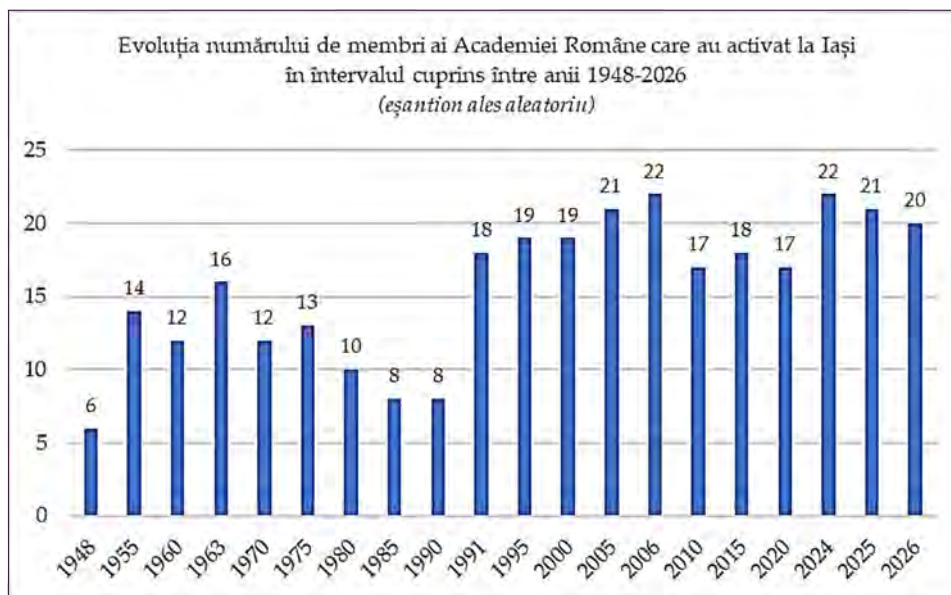
În anul înființării Filialei (1948), la Iași erau șase membri ai Academiei Române, dintre care trei membri titulari și trei membri corespondenți. Ulterior, până la sfârșitul anului 1989 au avut loc următoarele serii de alegeri:

- În anul 1955 au intrat în Academie și au activat la Iași încă *trei* membri titulari și *cinci* membri corespondenți;
- În anul 1963 au intrat în Academie și au activat la Iași *patru* membri corespondenți;
- În anul 1965 a intrat în Academie și a activat la Iași un membru corespondent;
- În anul 1974 au intrat în Academie și au activat la Iași încă *doi* membri titulari și *doi* membri corespondenți.

La începutul anului 1990 Filiala era formată din doar *cinci* membri ai Academiei Române, iar în cursul aceluiași an au intrat în Academie și au activat la Iași *trei* membri corespondenți.

Anul 1991 a înregistrat cel mai mare număr de personalități ieșene alese ca membri corespondenți, și anume *zece* profesori de la universități locale. După acest an, alegerile nu au mai fost realizate în număr mare, ci sporadic, câte unu, doi sau trei, în funcție de locurile rămase disponibile în cadrul secțiilor de specialitate, conform reglementărilor proprii de alegere.

În anii 2006 și 2024 Filiala a înregistrat cel mai mare număr de membri ai Academiei Române care activau la Iași, și anume câte 22 de membri.

AFLOREA ȘTEFAN

(n. 25 iulie 1952, Lespezi, jud. Iași), filosof

Membru titular – 11 februarie 2026

(membru corespondent – 26 noiembrie 2015)

Studii liceale (Liceul Pedagogic „Vasile Lupu”, 1967-1972) și superioare (Facultatea de Filosofie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, 1972-1976) la Iași. În 1980, obține prin concurs un post de asistent la Facultatea de Filosofie din Iași, Catedra de filosofie modernă, iar în 1985 își susține teza de doctorat la Universitatea din București. A desfășurat o bogată activitate didactică și de cercetare la Facultatea de Filosofie din Iași, unde a susținut prelegeri de hermeneutică filosofică, metafizică, teorii ale interpretării, ideea europeană. Între 2000 și 2008 a fost decanul Facultății de Filosofie. Profesor asociat la Universitatea din București (Centrul de Excelență în Studiul Imaginii, 2005-2009) și la Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași (2004-2008). Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în numeroasele volume, studii și articole publicate.

ASANDEI, NECULAI

(21 iunie 1928, Timișești, jud. Neamț – 15 februarie 1999, Iași), inginer chimist

Membru corespondent – 18 decembrie 1991

Studii liceale și superioare (Facultatea de Chimie Industrială) la Iași, în 1953 obținând titlul de inginer chimist; în 1959 și-a susținut teza de doctorat. În cei peste 45 de ani de învățământ în cadrul Institutului Politehnic „Gh. Asachi” din Iași, a parcurs întreaga ierarhie universitară: asistent (1953-1961) la Facultatea de Chimie Industrială; conferențiar (1961-1972) la Facultatea de Textile și la Facultatea de Chimie Industrială; profesor (din 1972) la disciplinele fizico-chimia polimerilor, chimia organică, chimia și structura fibrelor la Facultatea de Textile și Tehnologia Fibrelor Chimice, precum și la Facultatea de Chimie Industrială; a lucrat și ca șef de sector, ulterior consilier științific, la Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași. Cercetarea sa științifică, teoretică și aplicativă, s-a materializat în peste 200 de lucrări publicate în reviste din țară și din străinătate, manuale, brevete de invenție etc., orientându-se asupra unor direcții principale: polizaharide modificate; derivați de celuloză și fibre artificiale; grefarea fibrelor naturale și sintetice cu monomeri vinilici; reacții în plasmă rece; copolimerizarea multicomponentă prin mecanism radicalic și ionic coordinativ etc.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 6/I R 3 L 5

BARBU, VIOREL P.

(n. 14 iunie 1941, Deleni, jud. Vaslui), matematician

Membru titular – 21 aprilie 1993

(membru corespondent – 9 martie 1991)

Vicepreședinte al Academiei Române (13 iunie 1998 – 4 martie 2022)

Președinte al Secției de Științe Matematice (din 2012)

Președinte al Filialei Iași a Academiei Române (2001-2012; din 2018)

A făcut studii liceale și universitare (Facultatea de Matematică) la Iași, unde, în 1969, a obținut titlul de doctor în științe matematice. Și-a făcut specializarea la Roma (1969-1970). În 1964 a fost încadrat preparator la Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1981-1989), devenind apoi profesor (1980). A fost decan al Facultății de Matematică (1976-1981) și rector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” (1981-1989). A predat cursuri de ecuații diferențiale, ecuații cu derivate parțiale, analiză neliniară, teoria controlului optimal. A fost *visiting professor* la universități din Roma, Cincinnati, Purdue, Ohio, Paris VI, INRIA (Paris), Școala Normală Superioară din Pisa, Bologna, Bonn, Virginia, Trento, Bielefeld. Dintre rezultatele sale științifice menționăm următoarele: regularitatea parțială Gevrey a unor clase de operatori diferențiali și pseudodiferențiali cu simboluri de tip Kohn-Nirenberg, caracterizarea spectrală a semigrupului distribuții hipoanalitice; demonstrarea efectului regularizant al semigrupului neliniar generat de anumite clase de operatori monotoni în spații Hilbert, precum și principiul de maxim pentru controlul optimal al inegalităților variaționale și al problemelor convexe de control. A obținut criterii de stabilizare pentru ecuații Navier-Stokes și rezultate de existență pentru ecuații diferențiale stochastice în spații infinit dimensionale, precum și pentru ecuații neliniare Fokker-Planck.

BÎRSĂNESCU, ȘTEFAN

(4 martie 1895, Viperești, jud. Buzău – 5 noiembrie 1984, Iași), pedagog

Membru corespondent – 23 martie 1963

A absolvit studii seminariale la Buzău și superioare la Iași; în 1919 și-a luat licența în drept, iar în 1921 în filosofie. În 1925 a obținut titlul de doctor în filosofie și pedagogie. Și-a început activitatea didactică ca profesor de pedagogie la Școala Normală „Vasile Lupu” din Iași, continuând-o apoi timp de 32 de ani la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași ca profesor de pedagogie și de istoria pedagogiei. În domeniul pedagogiei, a contribuit la statuarea unor discipline, precum epistemologia pedagogică, didactica, metodică, pedagogia experimentală, pedagogia comparată, politica școlară, pedagogia culturii, istoria pedagogiei, pedagogia prospectivă, pedagogia agricolă.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 21/I R 16 L 123

CAPROȘU, IOAN

(26 august 1934, Mitoc, jud. Botoșani – 9 aprilie 2021, Bacău), istoric

Membru de onoare – 24 octombrie 2012

A urmat cursurile Școlii Pedagogice din Șendreni-Dorohoi (1950-1954), apoi cele ale Facultății de Filologie-Istorie de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1954-1958), unde, în 1979, și-a susținut teza de doctorat, devenind doctor în istorie. A fost cercetător la Institutul de Istorie și Arheologie din Iași al Academiei Române, apoi lector și profesor universitar la Facultatea de Istorie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, pe care a condus-o în calitate de decan între 1990 și 1996. A fost bursier „Fulbright” și *visiting professor* la Universitatea din Portland-Oregon, S.U.A. (1981-1983), School of Slavonic and East European Studies din Londra și Universitatea Cambridge, Anglia (1983-1986), unde a predat cursuri de istorie și civilizație medievală românească.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 54/I R 1A L 5

CAZACU, MARIA

(n. 26 ianuarie 1956, Cârnăeni, com. Țigănași, jud. Iași),
inginer chimist

Membru corespondent – 22 februarie 2023

A urmat cursurile primare și gimnaziale la școala generală din satul natal, iar în perioada 1971-1976 a urmat studiile la Liceul Industrial de Chimie din Iași, actualul Liceu Tehnologic „Petru Poni”, secția Tehnica analizelor fizico-chimice. În perioada 1976-1981 a fost studentă a Facultății de Tehnologie Chimică, secția Tehnologia compușilor macromoleculari, la Institutul Politehnic „Gheorghe Asachi” din Iași. Între anii 1981 și 1989 a lucrat ca inginer stagiar la Filatura de Fire „Melana” din Botoșani (FIRMELBO), apoi ca inginer tehnolog pentru controlul tehnic de calitate. Din anul 1989 face parte din colectivul Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași, Departamentul de Polimeri Anorganici. A parcurs toate treptele profesionale în cercetare, din 2008 fiind cercetător științific gr. I. În 1996 și-a susținut teza de doctorat la Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași al Academiei Române, obținând titlul de doctor în chimie. Din anul 1997 este responsabil de proiecte și coordonator al colectivelor de cercetare, iar din 2015 este șef al Departamentului Polimeri anorganici din cadrul institutului.

CERNĂTESCU, RADU

(17 august 1894, Huși, jud. Vaslui – 17 ianuarie 1958, Iași), chimist

Membru titular – 12 august 1948

(membru corespondent – 23 mai 1940)

Președinte al Filialei Iași a Academiei Române (1949-1958)

Studii liceale și universitare la Iași, unde și-a susținut în 1920 și teza de doctorat. Din 1916, timp de aproape 40 de ani, a desfășurat o bogată și susținută activitate științifică și

didactică: asistent, conferențiar, profesor de chimie analitică (1932-1940) și de chimie anorganică (1940-1958) la Universitatea din Iași, profesor de chimie fizică și chimie analitică (1938-1940) la Școala Politehnică din Iași; în 1948 a înființat Institutul de Chimie „Petru Poni” din Iași, pe care l-a condus până în 1958. În cercetările sale a abordat diferite domenii ale științelor chimice: chimie fizică, chimie anorganică, chimie analitică, electrochimie, biochimie, chimia combinațiilor complexe. Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în numeroase cărți și studii.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 11/1 R 1 L 19

CIOPRAGA, CONSTANTIN

(12 mai 1916, Pașcani, jud. Iași – 2 februarie 2009, Iași), critic și istoric literar, poet și prozator

Membru de onoare – 12 noiembrie 1993

Studii liceale la Pașcani și Fălticeni și universitare (Facultatea de Litere și Filosofie) la Iași. Și-a continuat specializarea în Franța (1939). În 1956 a devenit doctor în filologie, iar în 1968 a obținut titlul de doctor docent. A fost profesor la Seminarul Teologic „Veniamin Costachi” din Iași și la un liceu din Pașcani. În 1949 a fost chemat la Universitatea din Iași ca asistent, urcând apoi toate treptele ierarhiei didactice, până la cel de profesor universitar (1962). Între 1959 și 1962 a fost lector de limba română la Sorbona și la École Nationale des Langues Orientales Vivantes din Paris. Între 1964 și 1983 – șef al Catedrei de limbă română comparată, iar între 1963 și 1966 rector al Institutului Pedagogic din Suceava.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 27/1 R 9 L 22

CIUBOTARU, ION H.

(28 ianuarie 1940, Arborea, com. George Enescu, jud. Botoșani – 31 decembrie 2025, Iași), etnolog

Membru de onoare – 2 februarie 2022

După studii liceale făcute la Dorohoi, a urmat cursurile Facultății de Filologie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1961-1966), după absolvirea căreia a lucrat la Muzeul Etnografic al Moldovei din Iași (1966-1967). Din 1968, a fost cercetător și coordonator al Sectorului de folclor al Institutului de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor al Academiei Române, Filiala Iași. În 1978 și-a susținut, la Universitatea din Cluj-Napoca, teza de doctorat, devenind doctor în etnologie. În studiile sale s-a aplecat îndeosebi spre cercetarea monografică atât a unor zone etnografice, precum și a unor obiceiuri familiale și calendaristice. O temă la care a revenit constant a fost ceremonialul funebru, analizat dintr-o perspectivă integratoare, de la obiceiuri și credințe la bocete și

cântece funerare asociate, în corelație cu elemente de paleoetnografie și antropologie culturală.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 54/1 R 22 L 2

CLIVETI, GHEORGHE

(n. 23 aprilie 1952, Darabani, jud. Botoșani), istoric

Membru corespondent – 2 februarie 2022

Studii secundare la Darabani și superioare la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1975), unde, în 1985, a devenit doctor în științe istorice. După absolvirea facultății a fost angajat la Direcția Patrimoniul Cultural Național din București (1975-1977), apoi muzeograf la Complexul Muzeistic din Iași (1978-1979). În 1980 a devenit cadru didactic al Facultății de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, unde a urcat toate treptele didactice: asistent (1980), lector (1992), conferențiar (1994), profesor (1997); conducător de doctorat (din 2000); șef al Catedrei de istorie universală (1996-1997) și al Catedrei de istorie modernă (1998-2012). În perioada 2010-2025 a fost director al Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” al Filialei Iași a Academiei Române, după ce în 2008 și 2009 a ocupat funcția de director adjunct. A fost coordonator al programului de cercetare „România în relațiile internaționale (sec. XVIII-XXI)”, la Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” (din 2009).

CONDURACHE, DANIEL

(15 august 1955, Roman, jud. Neamț), inginer

Membru corespondent – 26 octombrie 2022

Absolvent al Facultății de Electrotehnică, specializarea electronică și telecomunicații a Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” din Iași, unde, în 1995, și-a susținut teza de doctorat. Este profesor la Catedra de mecanică teoretică a Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” din Iași și profesor asociat la Departamentul de jurnalism și științe ale comunicării al Facultății de Litere și la Catedra de relații publice a Facultății de Filosofie și Științe Social-Politice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. În domeniul științelor tehnice, s-a aplecat cu deosebire asupra procedeelor algebrice și geometrice în studiul sistemelor dinamice, astrodinamică, sateliți de telecomunicații, formații și constelații de sateliți, transformări integrale pe spații hipercomplexe, analiza wavelets, mecanică orbitală, cinematica și dinamica roboților. Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în peste 120 de lucrări, apărute în țară și în străinătate.

CORDUNEANU, CONSTANTIN

(26 iulie 1928, Iași – 27 decembrie 2018, Arlington, Texas, S.U.A.), matematician

Membru titular – 5 iunie 2015

(membru corespondent – 1 martie 1974)

repus în drepturi – 3 iulie 1990

Studii secundare la Liceul Militar din Iași și Colegiul Național Militar „Nicolae Filipescu” din Predeal (Mănăstirea Dealu) (1940-1947). În anul 1947 s-a înscris la Facultatea de Științe (secția matematică) a Universității din Iași, trecând examenul de diplomă în 1951. În 1953 s-a înscris la doctorat la aceeași universitate, obținând titlul de doctor în matematică în anul 1956. În Universitatea din Iași a urcat toate treptele ierarhiei universitare, de la preparator la profesor (1949-1977), ocupând prin concurs posturile de lector, conferențiar și profesor. În anul 1978 s-a strămutat în S.U.A., funcționând ca profesor titular (din septembrie 1979) la Universitatea statului Texas din Arlington. Din această poziție s-a pensionat în 1996, devenind profesor emerit. După 1990, a activat în S.U.A. și în România (Institutul de Matematică „Octav Mayer” din cadrul Filialei Iași a Academiei Române). A publicat circa 200 de lucrări (cărți și articole) în care a abordat variate domenii de cercetare: teoria globală a sistemelor diferențiale, teoria admisibilității și aplicații la sisteme diferențiale integrale sau cu operatori Volterra generali (cauzali), teoria stabilității sistemelor etc.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 12/I R 1 L 24

COȘERI, SERGIU

(n. 14 iulie 1967, com. Sirețel, jud. Iași), inginer chimist

Membru corespondent – 24 iulie 2026

A absolvit Colegiul Național „Ștefan cel Mare” din Hârlău, apoi Facultatea de Tehnologie Chimică, specializarea tehnologie chimică organică, din cadrul Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi” din Iași. După o scurtă activitate în învățământul preuniversitar, s-a alăturat, în 1992, Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași, unde a parcurs toate etapele carierei de cercetare, devenind cercetător științific gradul I și coordonator al Departamentului de poliadiție și fotochimie. A obținut titlul de doctor în chimie în anul 2001, iar în perioada 2002-2005 a desfășurat stagii postdoctorale la Universitatea Queen’s din Kingston și la National Research Council din Ottawa (Canada). Din 2016 este conducător de doctorat, în urma obținerii atestatului de abilitare în cadrul Academiei Române. Recunoașterea internațională a activității sale este reflectată de numeroase invitații ca profesor și cercetător vizitator la universități și institute de cercetare din Franța, Slovenia, Polonia și China, unde a

susținut cursuri și conferințe în domeniul chimiei celulozei, polimerilor biodegradabili și nanomaterialelor din resurse regenerabile. Activitatea sa științifică a fost recunoscută prin acordarea Premiului „Costin D. Nenițescu” al Academiei Române (2015) și Premiului de Excelență acordat de Filiala Iași a Academiei Române și de Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” (2025).

COTEA, VALERIU D.

(11 mai 1926, Vidra, jud. Vrancea – 21 aprilie 2016, Iași), oenolog

Membru titular – 8 septembrie 1993

(membru corespondent – 13 noiembrie 1990)

Președinte (1996-2008) și președinte de onoare (2008-2016) al Secției de științe agricole și silvice

A absolvit Școala normală din Bacău, Liceul Teoretic „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești și Facultatea de Agronomie din Iași; în 1965, a obținut, la București, titlul de doctor în agronomie, specialitatea viticultură și oenologie. Și-a desfășurat activitatea la Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad” din Iași, fiind asistent (1950-1959), șef de lucrări (1960-1962), profesor (1972-1997), șef de catedră (1968-1984, 1989-1992) și decan al Facultății de Horticultură (1972-1974, 1984-1986). În perioada 1992-2012 a condus, în calitate de director, ulterior director onorific, Centrul de Cercetări pentru Oenologie – Filiala Iași a Academiei Române. Cercetările sale, considerate de referință în domeniul oenologiei, au fost axate pe studiul unor indici oenologici și posibilitatea folosirii lor la stabilirea autenticității și caracterului de naturalețe ale vinului; cercetări privind variația unor componente și indici fizico-chimici din musturi și vinuri; studiul potențialului oenologic al soiurilor de viță-de-vie pe centre viticole și podgorii; influența unor factori tehnologici în vederea optimizării condițiilor de producere a vinurilor; îmbunătățirea și/sau elaborarea unor noi metode de analiză a vinului.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 12/I R 1 L 24

COTEA, VALERIU V.

(n. 20 mai 1960, Iași), oenolog

Membru corespondent – 27 septembrie 2019

Absolvent al Liceului „Costache Negruzzi” și al Facultății de Horticultură din cadrul Institutului Agronomic „Ion Ionescu de la Brad” (1980-1984) din Iași. În 1991 a obținut titlul de doctor în agronomie, specialitatea horticultură. A urcat toate treptele carierei didactice: asistent cercetare (1986-1990), asistent universitar (1990-1992), șef de lucrări (1992-1995), conferențiar (1995-1999), profesor universitar (din 1999) la Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară, actualmente Universitatea de Științe Vieții „Ion

Ionescu de la Brad” din Iași, unde din 2004 conduce și doctorate în viticultură și oenologie. Din 1997 este și cercetător, iar din 2011, coordonator al Centrului de Cercetări pentru Oenologie al Academiei Române, Filiala Iași. În activitatea de cercetare, concretizată în 25 de tratate, manuale și cărți de specialitate, în peste 450 de studii și articole apărute în publicații de profil din țară și din străinătate, s-a ocupat de potențialul biotehnologic al soiurilor de *Vitis vinifera* pe centre naturale de producție, studii legate de stabilitatea vinurilor față de precipitățile tartrice, determinarea conținutului de aminoacizi din diferite vinuri, cuantificarea puterii invertazice a musturilor din diferite soiuri de *Vitis vinifera* și utilizarea capacității invertazice la producerea de concentrate de zaharuri invertite etc.

CRISTEA, DAN

(n. 16 decembrie 1951, Moinești, jud. Bacău), inginer

Membru corespondent – 5 iunie 2015

A absolvit Facultatea de Automatică și Calculatoare din cadrul Universității „Politehnica” din București (1975) și Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1981). În 1994 și-a luat titlul de doctor inginer în specialitatea calculatoare la Universitatea „Politehnica” din București. A parcurs toate treptele didactice, de la lector (1985) până la conferențiar (1995), conducător de doctorat (2001) și profesor (2002) la Facultatea de Informatică din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, pe care a condus-o în calitate de decan între 2000 și 2003. A introdus în programa de învățământ a Universității din Iași primul curs de inteligență artificială, pe care l-a predat din 1985 până la pensionare, în 2020. Din 2002 este cercetător științific gradul II, iar din 2008 cercetător științific gradul I la Institutul de Informatică Teoretică al Filialei Iași a Academiei Române. În activitatea de cercetare s-a concentrat pe abordări computaționale asupra limbajului natural, interesat de dezvoltarea de teorii, modele și sisteme care să permită comunicarea naturală între om și calculator, precum și descifrarea structurilor limbajului în vederea copierii pe mașină a capacității umane de a înțelege limbajul și de a-l utiliza în raționamente.

DIMA, ALEXANDRU

(17 octombrie 1905, Turnu Severin – 19 martie 1979, București), critic, teoretician și istoric literar

Membru corespondent – 21 martie 1963

Cursuri liceale la Turnu Severin și universitare (Facultatea de Litere și Filosofie) la București (1925-1929). Și-a continuat pregătirea în estetică, etnografie, istoria artelor și istoria limbilor romanice și germanice la Berlin, München și Viena (1936-1939). În 1938 și-a luat doctoratul în filosofie. A fost profesor secundar la Râmnicu Vâlcea și Sibiu (1931-1937), director al Liceului „Gheorghe Lazăr” din București (1937), inspector școlar (1938-

1944), profesor (din 1945) la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Iași, susținând cursul de estetică literară și apoi de teoria literaturii și de literatură universală, iar ulterior (din 1966) la Universitatea din București, la Catedra de literatură universală și comparată. A condus Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor din Iași și Institutul de Teorie și Istorie Literară „G. Călinescu” din București (1967-1973). În lucrările sale (peste 20 de volume și 200 de studii și articole), a abordat o arie întinsă și variată de probleme privind estetica și filosofia culturii, istorie și teorie literară, literatură comparată.

Loc de odihnă: Cimitirul Bellu, București

DIMA, TUDOREL (TEODOR)

(5 noiembrie 1939, Brăila – 1 ianuarie 2019, Iași), filosof și logician

Membru titular – 15 noiembrie 2011

(membru corespondent – 23 februarie 1996)

Absolvent al Secției de filosofie din cadrul Facultății de Istorie-Filosofie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și doctor în filosofie, specialitatea logică. A urcat toate treptele ierarhiei universitare până la aceea de profesor (1990-2009) în cadrul Facultății de Filosofie, al cărei decan a fost (1992-2000); cancelar general al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (2000-2004); director al Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane” al Academiei Române, Filiala Iași (1995-2018). A fost specialist în logică deductivă și inductivă, epistemologie, filosofia științei, filosofie românească; în aceste domenii a avut contribuții originale: a construit o etiologică inductivă cu funcții euristice și argumentative, a structurat modele deductive și inductive, universale și statistice, ale explicației științifice, a abordat din perspectivă hermeneutică raportul dintre explicație și înțelegere, a detaliat patru operații logice ale procesului de geneză și testare a ipotezelor științifice, a elaborat o strategie logico-metodologică de evaluare a enunțurilor, bazată pe teoria coerentistă a adevărului ș.a.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 13/1 R 6 L 2

DIMITRESCU, RADU ALEXANDRU

(27 noiembrie 1926, Ploiești – 1 iulie 2013, București), geolog

Membru titular – 13 iunie 1996

(membru corespondent – 9 martie 1991)

Studii liceale și superioare (Facultatea de Mine și Metalurgie) la București; în 1957 și-a susținut teza de doctorat. După absolvirea facultății, a activat la Institutul Geologic al României, transformat apoi în Comitet Geologic, la Întreprinderea de Prospekțiuni Geologice și la Comitetul de Stat al Geologiei, precum și în învățământul superior, la

Catedra de geologie a Institutului de Petrol și Gaze București, la Catedra de mineralogie a Institutului de Mine din București, iar din 1966 la Catedra de geologie-mineralogie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Ca geolog, a desfășurat activități de teren și de laborator (1948-1966), contribuind la descifrarea unor formațiuni geologice, la punerea în evidență a noi zone și formațiuni purtătoare de substanțe minerale utile, rezultatele cercetărilor sale regăsindu-se în peste 150 de cărți, studii și comunicări. Este autor și coautor a 13 foi tipărite ale *Hărții geologice oficiale a României*, dintre care șase pentru Munții Apuseni, șapte pentru Carpații Meridionali; autorul unor hărți metalogenetice ale României.

ENESCU, IOAN M.

(25 august 1884, Porcești, jud. Neamț – 14 martie 1972, Iași), medic

Membru titular – 2 iulie 1955

Studii liceale la Iași și universitare (Facultatea de Medicină) la București. În 1912 și-a susținut teza de doctorat. Și-a continuat pregătirea la Institutul de Anatomie Patologică din Berlin (1913-1915) și la clinici din Viena. După revenirea în țară, a parcurs treptat întreaga ierarhie spitalicească. Activitatea didactică, începută în 1911 la Facultatea de Medicină din București, a fost continuată, din 1924, la cea din Iași, slujind catedra timp de peste patru decenii. Paralel cu activitatea didactică, a desfășurat cercetări în principalele sectoare ale medicinei interne, cu deosebire în cardiologie, fiind considerat unul dintre întemeietorii cardiologiei românești. Lui îi revine meritul de a fi introdus în clinică, pentru prima dată în România, studii sistematice de vectocardiografie instrumentală, înțeleasă ca o procedură de abordare de pe poziții moderne a electrocardiogramei.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 21/I R 12 L 1

GHEORGHIU, CONSTANTIN V.

(25 octombrie 1894, Dolhești, jud. Iași – 16 februarie 1956, Iași), chimist

Membru corespondent – 2 iulie 1955

Studii liceale la Huși și Iași și universitare (Facultatea de Științe, secția fizico-chimice) la Iași, unde a susținut licența în chimie. În 1927 a devenit doctor în chimie, iar în 1932 doctor docent. Între 1932 și 1933 a lucrat la Laboratorul de cercetări de chimie organică de la Universitatea Sorbona. În 1937 a devenit profesor la Catedra de chimie organică a Universității din Iași, pe care a condus-o până la sfârșitul vieții, preocupându-se de întocmirea unui curs care să cuprindă cele mai recente cercetări ale chimiei. A fost printre primii care au inițiat și organizat cercetările în domeniul chimiei organice la Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași, îndreptând studiile sale în direcția obținerii de medicamente. A abordat probleme din domeniul chimiei organice, atât

teoretice, legate de crearea unor mecanisme de reacție, cât și practice, în legătură cu chimioterapia.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 13/I R 16 L 1

HAIMOVICI, MENDEL

(30 noiembrie 1906, Iași – 30 martie 1973, Iași), matematician

Membru titular – 21 martie 1963

(membru corespondent – 2 noiembrie 1948)

După absolvirea Liceului „Național” (1926), a urmat cursurile Facultății de Științe (secția matematică) a Universității din Iași, unde, în 1930, și-a luat licența. Și-a continuat specializarea în Italia (1932-1933), sub îndrumarea lui Tullio Levi-Civita; în 1933 și-a susținut, la Universitatea din Roma, teza de doctorat. A fost asistent (1930-1940, 1944-1945) și profesor (din 1945) la Catedra de mecanică a Universității din Iași, unde a predat pentru prima oară cursuri de mecanică teoretică. În 1950 i s-a încredințat misiunea de a organiza Institutul de Matematică din Iași al Academiei Române, pe care l-a condus până în 1973. Activitatea sa științifică a fost îndreptată spre trei direcții principale: geometria (a studiat spațiile Finsler, spațiile cu conexiune liniară, geometria integrală, geometria familiilor de transformări, teoria varietăților neolome în spații Riemann etc.). Al doilea domeniu de cercetare l-a constituit cel al ecuațiilor diferențiale cu derivate parțiale, pe baza rezultatelor din teoria sistemelor diferențiale exterioare datorate lui Cartan. A dezvoltat considerabil teoria integrării sistemelor Pfaff, introducând noi noțiuni; a reușit să demonstreze „teorema lui Levi-König-Weber”, nedemonstrată riguros până atunci. Cercetările în domeniul ecuațiilor cu derivate parțiale l-au condus nemijlocit către abordarea unor probleme de teoria elasticității, domeniu în care a întocmit un tratat (1969). Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în cele peste 80 de lucrări întocmite, singur sau în colaborare, apărute în reviste științifice de prestigiu românești și străine.

Loc de odihnă: Cimitirul Evreiesc „nou” din Iași (cartierul Păcurari)

HAULICĂ, IOAN D.

(29 octombrie 1924, Ipatele, jud. Iași – 13 mai 2010, Iași), medic

Membru titular – 8 noiembrie 1994

(membru corespondent – 18 decembrie 1991)

Studii liceale și medicale la Iași; și-a continuat specializarea în Austria, Franța, Germania, Polonia, S.U.A. și U.R.S.S.; în 1963 a devenit doctor în științe medicale, iar în 1968 a primit titlul de doctor docent. În 1949 și-a început activitatea ca asistent la Catedra de farmacologie a Institutului de Medicină din Iași. Între 1953 și 1964 a lucrat ca cercetător în cadrul Institutului de Fiziologie „Daniel Danielopolu”; în 1964 a fost numit

conferențiar la Catedra de fiziologie a Institutului de Medicină și Farmacie din Iași, iar în 1968 profesor; între 1980 și 1989 a fost prorector al aceluiași institut de învățământ superior. La inițiativa sa, a fost înființat, în anul 1996, Laboratorul de Fiziologie Experimentală și Aplicată, pe care l-a și condus până în 2010. În cei aproape 50 de ani de activitate științifică a adus contribuții originale la: fiziologia și farmacologia sistemului nervos vegetativ; studiul sistemului renină-angiotestină de origine extrarenală; identificarea și rolul fibrei nervoase purinergice din măduvă, trunchiul cerebral și hipotalamus, rolul modulator al endoteliului și oxidului nitric în reactivitatea vasculară etc.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 21/1 R 2 L 32

IEȘAN, DORIN

(n. 8 aprilie 1941, Rădăuți, jud. Suceava), matematician

Membru titular – 27 octombrie 2021

(membru corespondent – 29 noiembrie 2001)

Absolvent al Liceului „Eudoxiu de Hurmuzaki” din Rădăuți și al Facultății de Matematică-Mecanică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, unde, în 1969, și-a luat titlul de doctor în matematici. A ocupat funcțiile didactice: preparator (1963-1965), asistent (1965-1968), lector (1968-1975), conferențiar (1975-1981), profesor (1981-2011) la Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza”. A studiat probleme matematice ale mecanicii mediilor continue. A publicat 212 lucrări științifice, trei cursuri universitare și 11 monografii. A stabilit caracterizări variaționale în teoria dinamică a termoelasticității, a dat o nouă metodă de rezolvare a problemei lui Saint-Venant în teoria clasică a elasticității și a rezolvat această problemă pentru medii Cosserat, a stabilit rezultate de existență pentru medii cu microstructură, a elaborat o teorie a mediilor termoelastice cu tensiuni inițiale și flux termic inițial, a studiat deformarea cilindrilor termoelastici compuși din materii diferite.

IONESI, LIVIU

(27 ianuarie 1925, Frătăuții Vechi, jud. Suceava – 17 decembrie 2006, Iași), geolog

Membru titular – 21 iulie 2003

(membru corespondent – 18 decembrie 1991)

Studii liceale la Rădăuți și universitare (Facultatea de Științe) la Iași, luându-și licența în geologie (principal) și biologie (secundar); în 1969 a susținut teza de doctorat. În 1950 a fost numit preparator la Catedra de geologie a Facultății de Științe, trecând succesiv prin toate gradele didactice, până la cel de profesor (1972); în 1990 a devenit șef al Catedrei de geologie-paleontologie. Între 1950 și 1965 a fost colaborator extern al Comitetului Geologic

și al Institutului Geologic. Și-a orientat cercetările spre două mari direcții: studiul flișului extern (pânzele de Audia, de Tarcău și de Vrancea) din Carpații Orientali și studiul formațiunilor sarmațiene din România, abordând atât probleme fundamentale, cât și de geologie economică.

Loc de odihnă: Cimitirul Podgoria Copou, Iași

IVĂNESCU, GHEORGHE

(20 octombrie 1912, Vutcani, jud. Vaslui – 3 iunie 1987, Iași), lingvist

Membru corespondent – 3 februarie 1965

Și-a făcut studiile la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Iași (1933), continuate la École Pratique des Hautes Études din Paris (1934-1935) și la Școala Română din Roma (1935-1937). Revenit în țară, a funcționat ca asistent (1935-1945), profesor suplinitor (1945-1948) și profesor titular la Catedra de limbă română a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1948-1952), cercetător științific la Institutul de Lingvistică și Istorie literară din Iași (1952-1955). În 1946 a devenit doctor în filologie. A activat în cadrul Comisiei pentru formarea limbii și poporului român, a fost profesor de lingvistică romanică la Universitatea din Timișoara (1962-1969), director al Sectorului de lingvistică al Bazei de Cercetări Științifice din Timișoara a Academiei Române (1963-1969). Din 1971 a revenit la Universitatea din Iași ca profesor de lingvistică indoeuropeană (până în 1982) și profesor consultant (1982-1987).

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 11/I R 17 L 15

JITARIU, VASILE PETRE

(11 mai 1905, Giulești, jud. Suceava – 30 iunie 1989, Iași), biolog

Membru titular – 1 martie 1974

Președinte al Filialei Iași a Academiei Române (1974-1989)

A absolvit Liceul „Nicolae Gane” din Fălticeni (1924) și Facultatea de Științe (secția de științe naturale) a Universității din Iași; în 1938 a devenit doctor în științe naturale. A început cariera didactică la Iași încă din 1930. Între anii 1963 și 1974 a fost director al Centrului de Cercetări Biologice din Iași. De numele său se leagă înființarea și organizarea Centrului de Cercetare și de Practică a Studenților la Stațiunea „Stejarul” de la Pângărați, jud. Neamț. Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în peste 120 de cărți, studii, comunicări. De numele său se leagă introducerea conceptului de „biocuantă” (existența unor biocâmpuri specifice macromoleculelor, celulelor, țesuturilor, organelor și organismelor). A fost președinte al Filialei Iași a Academiei Române între anii 1974 și 1989.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 22/I R 1 L 4

JITĂREANU, GERARD

(n. 8 decembrie 1956, Havârna, jud. Botoșani), inginer agronom

Membru corespondent – 20 martie 2024

După clasele gimnaziale urmate la Fălticeni, și-a continuat studiile la Liceul de Cultură Generală nr. 2 din Dorohoi, profil real, absolvit în anul 1975. În perioada 1976-1980 a urmat studii universitare la Facultatea de Agricultură din Iași, iar după licențiere a lucrat ca inginer în cadrul Laboratorului de Agrotehnică al Stațiunii de Cercetări Agricole Podul Iloaiei, județul Iași. Din 1984 este cadru didactic al Facultății de Agricultură al actualei Universități de Științe ale Vieții „Ion Ionescu de la Brad” din Iași, unde a ocupat succesiv pozițiile de asistent universitar (1984-1991), șef de lucrări (1991-1995), conferențiar (1995-1999) și profesor (din anul 1999). În 1993 a obținut titlul de doctor în agronomie, specializarea agrotehnică. În organizarea universității a deținut mai multe funcții în structura de management: decan al Facultății de Agronomie (2000-2004), președinte al Senatului (2012-2020) și rector al universității (2004-2012). În anul 2020 a fost reales rector al instituției. Din 2015 este cercetător științific în cadrul Institutului de Cercetări pentru Agricultură și Mediu Iași (ICAM), fiind și coordonatorul acestei unități de cercetare. În Academia Română este președinte al Comisiei de Protecția Solului din cadrul Secției de științe agricole și silvice.

MACAROVICI, NECULAI

(12 aprilie 1900, Negrești, jud. Vaslui – 26 iulie 1979, Iași), geolog și paleontolog

Membru corespondent – 1 martie 1974

După absolvirea Liceului „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui, a urmat cursurile Facultății de Științe din Iași, în 1939 luându-și doctoratul în științe naturale, specialitatea geologie; în 1956 a obținut titlul de doctor docent. A fost profesor la școli din Târgu Frumos, Vaslui și Iași. În 1927 a intrat ca asistent suplinitor la Laboratorul de geologie al Universității din Iași, parcurgând toate gradele didactice, până la cel de profesor (1952); director al Muzeului Național de Istorie Naturală din Iași (1948-1969). Inițiator al studiilor de micropaleontologie și palinologie de la Universitatea din Iași; a avut preocupări de geologie economică. În domeniul hidrogeologiei, a studiat problema alimentării cu apă a unor localități din Moldova; a inventariat apele minerale din Moldova.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 29/I R 33 L 1

MANGERON, DIMITRIE IOAN A.

(15 noiembrie 1906, Chișinău – 27 februarie 1991, Iași), matematician

Membru corespondent – 13 noiembrie 1990

Studii liceale la Ungheni și superioare (Facultatea de Științe, secția matematici) la Iași (1923-1929). Și-a continuat specializarea în Italia, la Universitatea din Napoli, unde, în 1932, și-a luat titlul de doctor în științe matematice; în 1974 și-a susținut a doua teză de doctorat la Universitatea din Iași. Între 1932 și 1933 și-a continuat pregătirea la Institutul de Matematică al Universității din Göttingen, iar între 1938 și 1939 la Institutul pentru Aplicațiile Calculului al Consiliului Național al Cercetării Științifice din Roma. În 1935 a fost numit asistent, ulterior urcând toate treptele didactice până la cea de profesor la Facultatea de Științe a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. În 1941 a devenit profesor la Institutul Politehnic, unde, între 1948 și 1958 a deținut funcția de șef al Catedrei de mecanică și teoria mecanismelor, iar între 1958 și 1979 a fost șef al Catedrei de matematici.

Loc de odihnă: Cimitirul Podgoria Copou, Iași

MATEI, ILIE

(20 mai 1895, Cernicari, jud. Galați – 31 martie 1969, Iași), chimist

Membru corespondent – 2 iulie 1955

Studii liceale la Bârlad și București (Școala Militară) și universitare (Facultatea de Științe) la Iași și Berlin, unde, în 1931, și-a susținut și teza de doctorat. Șef de lucrări (1934), conferențiar (1937) și profesor de chimie organică la Facultatea de Chimie Industrială a Institutului Politehnic din Iași (1941-1965). Între 1945 și 1948 a fost prodecan al Facultății de Chimie Industrială a Institutului Politehnic din Iași; director al Laboratorului de chimie al Institutului de Igienă din Iași (1937-1941), unde a predat cursuri și lucrări practice privind igiena și controlul alimentelor; la invitația Facultății de Medicină din Iași, a ținut cursul de chimie medicală și biologică (1945-1946). Între 1947 și 1949 a lucrat ca cercetător în cadrul Institutului Național de Cercetări Tehnologice al Ministerului Minelor și Petrolului, filiala Iași, iar între 1951 și 1963 a fost director adjunct, director al Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 30/I R 1A L 9

MAYER, OCTAV

(22 septembrie 1895, Mizil, jud. Prahova – 9 septembrie 1966, Iași), matematician

Membru titular – 2 iulie 1955

Președinte al Filialei Iași a Academiei Române (1958-1960)

Studii liceale (Liceul „Național”) și universitare (Facultatea de Științe) la Iași. În 1915 a urmat Școala de Ofițeri de Rezervă de Artilerie, luând apoi parte la Războiul de Întregire

Națională (1916-1918). În 1920 și-a susținut teza de doctorat la Universitatea din Iași, fiind primul doctor în matematică al acestei instituții de învățământ superior și în matematică pură. Și-a continuat specializarea la Universitatea din Torino (1921-1922), după care a funcționat ca profesor de geometrie la Universitatea din Cernăuți (1928-1929), s-a stabilit definitiv la Iași, unde a fost profesor de calcul diferențial și integral (1929-1933) și de geometrie (1933-1959). Paralel, a predat matematică la Școala Normală Superioară (1938-1940). Din 1948 a fost șef al Catedrei de geometrie a Facultății de Științe Matematice și Fizice și șef al Secției de geometrie a Institutului de Matematică (1950-1966). A desfășurat o intensă activitate științifică, aproape în exclusivitate în domeniul geometriei, abordând domenii precum geometria centro-afină și geometria proiectivă, domenii pe care le-a dezvoltat ca deschizător de drumuri.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 2/IIC R 7 L 20

MÂRZA, VASILE

(30 decembrie 1902, Șipote, jud. Iași – 10 noiembrie 1995, Iași), medic și biolog

Membru titular – 1 noiembrie 1948

Președinte al Filialei Iași a Academiei Române (1960-1963)

Studii liceale (1913-1921) și medicale (Facultatea de Medicină, 1921-1927) la Iași. În 1927 și-a susținut teza de doctorat. Și-a continuat pregătirea la Lyon, lucrând în cadrul Institutului de Histologie al Facultății de Medicină (1932) și la Paris, în Laboratorul de anatomie patologică al Facultății de Medicină (1938-1939). A fost profesor de biologie la Institutul de Medicină și Farmacie din Iași (1947-1952), apoi la Institutul de Medicină și Farmacie din București (1952-1957) și profesor de histologie la Institutul de Medicină și Farmacie din Iași (1957-1972). Între 1948 și 1958 a condus colectivul de oncologie al Academiei Române. A fost unul dintre promotorii studiilor de histobiologie din România.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 29/ R 10 L 25

MIRON, RADU

(3 octombrie 1927, Codăiești, jud. Vaslui – 10 martie 2022, Iași), matematician

Membru titular – 21 aprilie 1993

(membru corespondent – 9 martie 1991)

A urmat Facultatea de Matematică-Fizică a Universității din Iași. Încă din ultimii ani de studii (1950) a fost angajat preparator și apoi asistent la Facultatea de Matematică-Fizică a Universității din Iași și cercetător la Institutul de Matematică al Academiei Române, Filiala Iași. În 1957 și-a susținut teza de doctorat, devenind doctor în matematică. În 1973 a primit

titlul de doctor docent în științe. În 1963 a fost numit conferențiar la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, iar din 1969 profesor titular. În aceeași perioadă a funcționat pe post de cercetător principal și apoi ca șef de sector la Institutul de Matematică din cadrul Filialei Iași a Academiei Române. Preocupările sale științifice grupează șase direcții principale: geometria diferențială, fundamentele geometriei, topologia algebrică, mecanica teoretică și aplicații ale geometriilor lui Joseph Louis Lagrange și William Rowan Hamilton în fizica teoretică. Începând din 1975 a studiat geometriile lagrangiene, iar din 1987 geometriile hamiltoniene. Unele noțiuni și rezultate îi poartă numele: „reper Miron”, „ecuații fundamentale ale reperelor Miron”, „conexiuni Miron”.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 26BIS/I R 20 L 13

MUNTEANU, EUGEN

(n. 18 august 1953, Seimeni, jud Constanța), filolog și lingvist

Membru corespondent – 25 septembrie 2024

Este absolvent ca șef de promoție (1978) al Facultății de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, specializările filologie românească, filologie clasică. A susținut doctoratul la aceeași universitate în anul 1994. În perioada 2004-2009 a fost fondator și director al Școlii doctorale de studii filologice a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, iar între anii 2009 și 2013, director al Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide” al Academiei Române, contribuind substanțial la formarea multor tineri cercetători. Începând cu anul 2009 este cercetător științific principal la Institutul de Filologie Română.

În ultimele două decenii partea cea mai consistentă a activității a fost orientată spre crearea unei școli de filologie biblică la Iași. În anul 2009 a întemeiat la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum”, unitate de cercetare autonomă în Departamentul de cercetare socio-umanistă. În cadrul acestui centru a fost finalizat proiectul de editare critică a *Bibliei de la București*, inițiat în 1986 de profesorii Paul Miron, Vasile Arvinte și Al. Andriescu, prin elaborarea și tipărirea a 16 volume, care se adaugă celor 9 publicate anterior. Un alt proiect finalizat este masiva ediție critică *Vechiul Testament – Septuaginta. Versiunea lui Nicolae Spătarul Milescu* (aproximativ 3000 de pagini *in-quarto*).

MYLLER, ALEXANDRU

(3 decembrie 1879, București – 4 iulie 1965, Iași), matematician

Membru titular – 12 august 1948

(membru corespondent – 27 mai 1938)

Studii liceale și universitare (Facultatea de Științe) la București, în 1900 luându-și licența în matematici. În 1906 și-a susținut teza de doctorat la Universitatea Göttingen sun îndrumarea

lui David Hilbert. Profesor la Seminarul Pedagogic, Școala de Poștă și Telegrafie (1907-1908) și apoi conferențiar la Universitatea din București (din 1907), conferențiar de algebra superioară la Facultatea de Științe din București (1908-1910), profesor de geometrie analitică la Universitatea din Iași (1910-1947); din 1947 a fost profesor consultant. Între anii 1944 și 1945 a fost rector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. În 1912 a pus bazele Seminarului Matematic al Universității din Iași, pe care l-a înzestrat cu o bibliotecă de lucrări de specialitate, care astăzi îi poartă numele. Creator al școlii matematice ieșene, a lăsat cercetări în domeniile ecuațiilor integrale, geometriei diferențiale și istoriei matematicii.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 12/1 R3 L 7

NECRASOV, OLGA

(1 septembrie 1910, Sankt Petersburg – 3 octombrie 2000, Iași)

Membru titular – 22 ianuarie 1990

(membru corespondent – 21 martie 1963)

Studii liceale și universitare (Facultatea de Științe, secția științele naturii) la Iași. Și-a continuat specializarea în serologie la Laboratorul de bacteriologie și medicină experimentală al Institutului de Igienă al Poloniei, în anatomie comparată la Institutul de Anatomie din Varșovia, în biometrie, biostatistică și craniologie la Institutul din Lvov, în antropologie contemporană la Institutul de Antropologie din Cracovia, în antropometrie și antropologie clasică la Institutul de Antropologie din München. În 1940 și-a susținut teza de doctorat. A fost profesor universitar de anatomie comparată, antropologie și embriologie-histologie; director al Centrului de Cercetări Antropologice din București; șef al Secției de Antropologie a Filialei Iași a Academiei Române.

Loc de odihnă: Cimitirul „Sfânta Treime” din Iași

NIȚULESCU, IULIU

(6 august 1895, Piatra-Neamț Neamț – 23 aprilie 1975, Iași), medic

Membru titular – 2 iulie 1955

(membru corespondent – 2 noiembrie 1948)

Studii liceale la Bârlad și medicale la Iași, în 1921 obținând titlul de doctor în medicină. Beneficiar al unei burse „Rockefeller”, și-a continuat specializarea în probleme de nutriție în S.U.A. (1927-1929); ulterior, a efectuat stagii în clinici și laboratoare din Boston, Londra și Paris. A desfășurat o intensă muncă didactică la Facultatea de Medicină din Iași, parcurgând întreaga ierarhie universitară: preparator la Laboratorul de igienă al Facultății de Medicină (1920-1921), asistent (1921-1924) și șef de lucrări (1938-1942), profesor la Catedra de patologie generală și de medicină experimentală (din 1942), profesor de fiziopatologie (1948-1965). A condus Institutul de Cercetări Medicale al Filialei Iași a Academiei Române (1950-1963). Paralel cu munca didactică, a desfășurat o intensă activitate de cercetare, aducând contribuții în probleme fundamentale ale medicinei.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 3/I R 5 L 17

PAVELCU, VASILE

(4 august 1900, Costuleni-Lăpușna, azi Republica Moldova – 21 februarie 1991, Iași),
psiholog

Membru titular – 1 martie 1974

După studii universitare la Iași, și-a continuat pregătirea la Paris (1925-1927); în 1955 a primit titlul de doctor docent. Și-a desfășurat munca didactică la Universitatea din Iași: asistent (1928), șef de lucrări (1939), conferențiar (1942), profesor (din 1943), fiind titular al cursurilor de psihologie și logică; profesor emerit (1969). A fost decan al Facultății de Litere și Filosofie (1944-1945), decan al Facultății de Psihologie-Pedagogie și Filosofie (1948-1951) și șef al Catedrei de psihologie până la pensionare (1970). A adus contribuții în domenii precum problema personalității și afectivității, statutul științific al psihologiei, învățarea școlară, probleme de docimologie. A fost vicepreședinte al Asociației Psihologilor din România (1965-1990) și membru al Asociației de Psihologie Științifică de Limbă Franceză.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 6/I R 4 L 7

PETRESCU-DÎMBOVIȚA, MIRCEA

(21 mai 1915, Galați – 13 aprilie 2013, Iași), arheolog și istoric

Membru titular – 13 iunie 1996

(membru corespondent – 18 decembrie 1991)

Studii liceale la Galați și universitare (Facultatea de Litere și Filosofie și de Drept, 1937) la București. În 1947 și-a luat doctoratul în litere și filosofie, specialitatea preistorie. Între 1937 și 1948 a fost asistent onorific la Catedra de preistorie și arheologie a Universității din București și asistent, prin concurs, la Muzeul Național de Antichități (1943-1948). Între 1949 și 1956 conferențiar, iar între 1956 și 1983 profesor și decan (1975-1976) la Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, unde a predat cursuri generale de istorie veche a României și de preistorie. Paralel cu activitatea didactică, a desfășurat o intensă muncă științifică: cercetător, șef de sector, șef de secție și director (1967-1981) la Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași, director al Muzeului de Istorie a Moldovei (1954-1967). Autor a numeroase cărți, studii, articole, comunicări, rapoarte, apărute în țară și în străinătate.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 2/IC R 3 L 36

PLATON, GHEORGHE

(26 februarie 1926, Buhuși, jud. Bacău – 24 ianuarie 2006, Iași), istoric

Membru titular – 31 mai 1993

(membru corespondent – 13 noiembrie 1990)

Studii secundare la Piatra-Neamț Neamț (1936-1944) și universitare (Facultatea de Litere, secția de istorie) la Iași (1946-1950). Ca student, a fost încadrat preparator la Facultatea

de Istorie din Iași (1950). După absolvire, a fost numit asistent, fiind în același timp cercetător la Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”. Și-a trecut examenul de doctorat la Universitatea din Cluj (1969). Din 1967, a devenit titular al cursului de istoria modernă a românilor, iar din 1974 profesor universitar. A fost șef al Catedrei de istoria românilor la Facultatea de Istorie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1973-1985, 1989-1991). Pe lângă activitatea de la catedră, a desfășurat o intensă activitate de cercetare științifică, ce și-a găsit expresie în circa 300 de titluri (monografii, manuale, articole, culegere de documente), la care se adaugă alte peste 250 de articole și recenzii, referitoare îndeosebi la istoria modernă a românilor.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 40/I R 2 L 3

POPA, GHEORGHE

(n. 25 octombrie 1943, Lucăcești, Moinești, Bacău), fizician

Membru de onoare – 17 mai 2023

Studii liceale (Liceul Teoretic din Moinești) și universitare (Facultatea de Fizică, secția de optică și spectroscopie) la Iași. În 1974 și-a susținut teza de doctorat. A fost profesor de fizica plasmei în cadrul Facultății de Fizică, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. A ocupat funcțiile de prorector cu activități de cercetare (1990-2002 și 2004-2012) și rector (1992-2000) al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Între 2003 și 2005, a fost secretar de stat cu probleme de cercetare în Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului (MECT). Din această poziție a lansat un program destinat restructurării sistemului de asigurare a accesului la literatura științifică, program care a devenit operațional în 2013 prin activitatea Asociației „Anelis Plus”, în cadrul căreia a fost realizat un sistem național pentru asigurarea accesului membrilor comunității academice din România la literatura științifică internațională de specialitate, în format electronic. A făcut parte din Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare.

PROCOPIU, ȘTEFAN

(19 ianuarie 1890, Bârlad, jud. Vaslui – 22 august 1972, Iași), fizician

Membru titular – 2 iulie 1955

(membru corespondent – 1 iunie 1948)

Studii primare și secundare la Bârlad (1901-1908) și universitare (Facultatea de Științe) la Iași (1908-1912), luându-și în 1912 licența în fizică. Asistent al prof. univ. dr. Dragomir

Hurmuzescu, a plecat la București, unde a publicat prima sa lucrare importantă în care a calculat valoarea magnetonului teoretic, cunoscut apoi sub numele de „magnetonul Bohr-Procopiu”. Și-a continuat pregătirea la Paris, în 1924 fiind primit în Laboratorul de cercetări fizice de la Sorbona, unde a obținut titlul de doctor în fizică. A fost profesor la Catedra de gravitație, căldură și elasticitate a Universității din Iași (1925-1962), fiind primul decan al Facultății de Electrotehnică (1961-1962) și decan al Facultății de Științe. Paralel cu activitatea didactică a desfășurat o remarcabilă muncă științifică, domeniile de predilecție asupra cărora și-a concentrat cercetările fiind magnetismul (inclusiv cel terestru) și fenomenele de dublă refracție electrică și depolarizare a luminii.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 25/1 R 1 L 38

RĂȘCANU, AUREL

(n. 11 aprilie 1950, Orgoiești, jud. Vaslui), matematician

Membru corespondent – 2 februarie 2022

Studii preuniversitare la Școala Generală Orgoiești (1957-1964), Liceul „Cuza Vodă” din Huși (1964-1966) și Liceul „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad (1966-1969). A urmat apoi cursurile Facultății de Matematică din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1969-1973) și cursurile de specializare în ecuații funcționale (1973-1974). În 1983 și-a susținut teza de doctorat. A fost profesor la Liceul de Chimie nr. 3 Iași (1974-1978), iar din 1978 cadru didactic la Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, parcurgând toate treptele: asistent, lector, conferențiar, iar din 1997 profesor universitar. Din 2007 este și cercetător științific la Institutul de Matematică „Octav Mayer” din cadrul Filialei Iași a Academiei Române. Principalele domenii de cercetare se referă la ecuații diferențiale stochastice, inecuații variaționale stochastice, aproximare și simulare numerică, metode Monte Carlo, control optimal stochastic, viabilitate și invarianță pentru ecuații diferențiale stochastice, metode probabilistice în studiul ecuațiilor cu derivate parțiale. Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în numeroase lucrări, apărute în prestigioase publicații de profil din țară și din străinătate.

RĂȘCANU, VASILE

(22 iulie 1885, Orgoiești, jud. Vaslui – 4 mai 1980, București), medic și fiziolog

Membru titular – 2 iulie 1955

A absolvit Liceul „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad (în anul 1905) și Facultatea de Științe (secția științe naturale) și Facultatea de Medicină din Iași. În anul 1912 a devenit doctor în medicină. Timp de peste patru decenii a fost profesor la Institutul de Medicină și Farmacie din Iași (1922-1962), reușind să contribuie la creșterea prestigiului școlii

ieșene de fiziologie. La Facultatea de Medicină a înființat primul laborator de electrofiziologie, unde a efectuat cele dintâi cercetări de electrofiziologie din România; totodată, a început profilarea unor discipline, cum ar fi: chimia fiziologică și fizica medicală, care abia mai târziu s-au constituit ca discipline de sine stătătoare, biochimia și biofizica. În ultimii ani a condus Institutul de Biologie Generală și Aplicată al Filialei Iași a Academiei Române.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 4/1 R 5 L 3

SANDU-VILLE, CONSTANTIN A.

(22 august 1897, Pietroasele, jud. Buzău – 13 octombrie 1969, Iași), inginer agronom

Membru corespondent – 2 iulie 1955

Studii liceale la Craiova și Râmnicu Vâlcea și superioare la Școala de Agricultură de la Herăstrău (1921-1925). În 1929 și-a susținut teza de doctorat la Hochschule für Bodenkultur din Viena. A desfășurat o bogată activitate didactică: asistent la Catedra de sistematică și patologie vegetală (1924-1927), șef de lucrări la Secția de fitopatologie (1929-1938) din cadrul Academiei de Înalte Studii Agronomice din București, profesor suplinitor, iar din 1946 titular al Catedrei de protecția plantelor din cadrul Facultății de Agronomie din Iași, al cărei decan a fost între 1946 și 1950; director al Stațiunii de fitopatologie din Chișinău (din 1941) și al Stațiunii de viticultură din Iași. A publicat peste 130 de lucrări și monografii și peste 90 de articole cu caracter tehnic și de popularizare; a explorat mai multe domenii ale biologiei vegetale: sistematica plantelor superioare, sistematica, morfologia și ecologia ciupercilor și bacteriilor, îndeosebi ale celor fitopatogene.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 30/1 R 1 L 4

SAVUL, MIRCEA ION

(3 mai 1895, Iași – 13 mai 1964, București), geolog și geochimist

Membru titular – 21 martie 1963

(membru corespondent – 2 iulie 1955)

A urmat cursurile Liceului „Național” și pe ale Facultății de Științe din Iași, fiind licențiat în chimie. Și-a continuat specializarea la Universitatea din Nancy, Franța. În 1924 și-a susținut teza de doctorat la Universitatea din Iași. A fost profesor de mineralogie la Universitatea din Iași (1937-1964) și șef al Catedrei de mineralogie și geologie. A inițiat și condus primele cercetări de geotermometrie din România. Autor a numeroase lucrări privind petrografia formațiilor eruptive din nordul Dobrogei și a formațiunilor metamorfice din Carpații Orientali, geochimia vanadiului, fosforului, manganului și

elementelor majore din rocile carbonice din România, geotermometria și analiza structurală petrologică.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 22/ R 2 L 3

SIMIONESCU, BOGDAN C.

(16 martie 1948, Iași – 24 octombrie 2024, Iași), inginer chimist

Membru titular – 30 aprilie 2009

(membru corespondent – 24 noiembrie 2000)

Vicepreședinte al Academiei Române (24 aprilie 2014 - 4 mai 2022); președinte al Filialei Iași a Academiei Române (2012-2014)

Studii liceale (Liceul „Costache Negruzzi”) și superioare (Facultatea de Chimie Industrială, secția tehnologia compușilor macromoleculari, Institutul Politehnic) la Iași. Între 1972 și 1975 s-a specializat la Universitatea Catolică din Louvain (Leuven), Belgia, unde și-a susținut și teza de doctorat. A fost asistent (1971-1978), șef de lucrări (1978-1990), conferențiar (1990-1992); din 1992, este profesor în cadrul Departamentului de polimeri naturali și sintetici la Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” din Iași, Facultatea de Inginerie Chimică și Protecția Mediului „Cristofor Simionescu”. Coordonator al unor grupuri de cercetare în cadrul Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași (din 1976) și conducător de doctorat (din 1991). Preocupările sale științifice au cunoscut următoarele direcții principale: polimeri semiconductori, studiul fenomenelor metacromatice induse de polimeri în soluții diluate de coloranți, sinteza precursorilor materiei vii în condiții abiotice simulate, procese neconvenționale de polimerizare (în principal polimerizarea indusă în plasmă) etc. Rezultatele cercetărilor se regăsesc în peste 400 de lucrări științifice apărute în reviste internaționale.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 2/II R 5 L 5

SIMIONESCU, CRISTOFOR I.

(17 iulie 1920, Dumbrăveni, jud. Suceava – 6 august 2007, Iași), inginer chimist

Membru titular – 21 martie 1963

(membru corespondent – 2 iulie 1955)

Vicepreședinte cu delegație de președinte (3 iunie 1977 - 19 martie 1980) și vicepreședinte (1 martie 1974 - 2 februarie 1990) al Academiei Române; președinte al Filialei Iași a Academiei Române (1963-1974; 1989-2001)

Studii liceale la Suceava și Iași și superioare (Facultatea de Chimie Industrială) la Iași. În 1948 a obținut titlul de doctor inginer în științe chimice. A fost preparator (1943), asistent (1944-1948), conferențiar (1948-1951), profesor și șef de catedră (din 1952), director de studii (1949-1951), prorector (1951-1952) și rector (1953-1976) al Institutului Politehnic

„Gh. Asachi” din Iași; șef al Secției de chimie macromoleculară (1956-1970) și director (1970-2000) al Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași. Fondator al școlii de știința polimerilor din România și unul dintre părinții științei polimerilor la nivel european. A efectuat o bogată muncă științifică, realizând și conducând numeroase cercetări în chimia organică și macromoleculară, chimia lemnului și stufului, chimia și tehnologia celulozei, chimia polizaharidelor, mecanochimia polimerilor, plasmochimie, sinteza și studiul unor precursori ai materiei vii ș.a. A fost autorul unor studii privitoare la speciile de lemn ce cresc pe teritoriul României, mai ales speciile cu dezvoltare rapidă (plop, salcie), în vederea valorificării materiilor prime, și al unor cercetări privind tehnologia hârtiei (procedeul alcalin de înclieiere a hârtiei), obținerea hârtiilor sintetice și semisintetice și a hârtiei cu proprietăți speciale.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 2/II R 5 L 5

SPINEL, VICTOR

(n. 26 octombrie 1943, Lozova-Lăpușna, azi Republica Moldova),
istoric și arheolog

Membru titular – 5 iunie 2015

(membru corespondent – 6 iunie 2001)

Vicepreședinte al Academiei Române

(26 noiembrie 2015 – 4 mai 2022)

Președinte al Secției de științe istorice și arheologie (din 2019)

A urmat cursurile Liceului „Costache Negruzzi” din Iași (1957-1961) și ale Facultății de Istorie-Filosofie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1961-1966). În 1977 și-a susținut, la București, teza de doctorat, devenind doctor în științe istorice. A fost cercetător la Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași (1966-1990), iar din 1990 este cercetător la Institutul de Arheologie din Iași, al cărui director a fost între 2003 și 2011, pentru ca din 2014 să fie numit director onorific. Profesor asociat (1990-1992), conferențiar (1992-1995), profesor titular (1995-2002), profesor asociat și profesor emerit (din 2012) la Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. A coordonat săpături arheologice cu deosebire în stațiuni din Moldova. A cercetat perioada de început a epocii medievale în spațiul românesc și în cel de sud-est și est-european. A contribuit la editarea unor lucrări importante ale istoricilor români, precum Nicolae Iorga (1993, 1998), Gheorghe I. Brătianu (1988, 1999, 2014), Basil Munteanu (2000, 2004), Leonid Boicu (2001) și străini: Frederick Kellogg (2002), Warren Treadgold (2004), Charles J. Halperin (2007), Sebastian Brather (2008), Walter Pohl (2008), S. G. Klyashtornyj (2009), Michel Kazanski (2009), Florin Curta (2009), H. Steuer (2010), G. Jawor (2012), O. J. Schmitt (2012), Yu Taishan (2014), I. Zimonyi (2014) ș.a.

STANCIU, CAROL

(n. 17 mai 1937, Nădăștia de Jos, jud. Hunedoara), medic

Membru de onoare – 20 decembrie 2004

A absolvit Liceul „Horia, Cloșca și Crișan” din Alba Iulia (1956) și Facultatea de Medicină Generală a Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași (1963), unde, între 1991 și 2008, a fost profesor la Clinica II medicală. De-a lungul anilor a ocupat funcțiile de: medic primar în medicină internă și medic primar în gastroenterologie la Clinica II medicală, Spitalul „Sf. Spiridon” din Iași; decan al Facultății de Medicină Generală a Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași; rector al Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași (1992-2004). A coordonat activitatea Centrului de Cercetări Biomedicale al Filialei Iași a Academiei Române (2011-2024). Între contribuțiile sale științifice se remarcă, în premieră mondială: descrierea complexului motor migrator la om; înregistrarea continuă a pH-ului esofagian, „standard de aur” în diagnosticul refluxului gastroesofagian; dilatarea stenozelor esofagiene de origine peptică folosind dilatatoare în conexiune cu un fibroscop. Este autor/coautor a 35 de cărți și tratate, a peste 300 de lucrări publicate și comunicate la manifestări științifice naționale și internaționale și a numeroase articole apărute în reviste de prestigiu. Este autorul mai multor invenții: procedeu de condiționare a unor alumino-silicați de sodium și magneziu sub formă de comprimate (1982); compoziție medicamentoasă pentru tratamentul ulcerului gastro-duodenal (1985); biscuiți alcalini (1987).

TĂNASE, CĂTĂLIN

(n. 19 februarie 1962, Epureni, jud. Vaslui), biolog

Membru corespondent – 21 noiembrie 2018

Absolvent ca șef de promoție al Facultății de Biologie-Geografie-Geologie, secția științe naturale și agricole (1985) și al Facultății de Biologie, secția biologie (1992), la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. În 1998 și-a susținut teza de doctorat. După un stagiu ca profesor de biologie la Școala Generală nr. 5 din Sighetu Marmăției (1985-1989), a devenit cadru didactic la Facultatea de Biologie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași: asistent (1992-1996), șef de lucrări (1996-2002), conferențiar (2002-2008) și profesor universitar (din 2008). A fost cancelar al Facultății de Biologie (2000-2004), șef al Catedrei de biologie vegetală (2004-2008), cancelar general (2008-2012) și prorector (2012-2020) al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Din 2007 este director al Grădinii Botanice „Anastase Fătu” din Iași, calitate în care a contribuit la înființarea laboratorului de micropropagarea și preservarea germoplasmei

și a unei subsecții destinate persoanelor cu dizabilități de vedere, la construcția unor compartimente de sere, reorganizarea și reabilitarea secțiilor Taxonomică, Ornamentală, Fitogeografică, Rosarium, Plante utile, Flora și vegetația României. Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în 12 cărți, 4 capitole în volume colective și în peste 195 de articole apărute în publicații de prestigiu din țară și străinătate.

TEODORESCU, HORIA NICOLAI L.

(n. 14 noiembrie 1951, Iași), inginer

Membru titular – 24 noiembrie 2017

(membru corespondent – 23 martie 1993)

Studii liceale la Iași și universitare (Facultatea de Electronică și Telecomunicații) la București; în 1983 a obținut titlul de doctor inginer în științe tehnice (Universitatea Tehnică din Iași). Activitate didactică desfășurată din 1978 la Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași, precum și ca profesor asociat (informatică) la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (din 1993), profesor invitat sau vizitator la Kyūshū Institute of Technology, Japonia (1992-1994), École Polytechnique Fédérale de Lausanne, Elveția (1994, 1995, 1996, 1999, 2000), Universitatea din Barcelona și Universitatea din Leon, Spania (1993, 1996), University of South Florida, Tampa, S.U.A. (1997-2000). A ocupat funcții precum cele de director științific și director al Institutului de Informatică Teoretică al Academiei Române, Filiala Iași; prorector pentru relații externe la Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi”; director al Centrului de Educație și Cercetare în AI și Sisteme Fuzzy, centru de excelență din cadrul Universității Tehnice „Gheorghe Asachi”, director științific al Institutului Național de Inventică din Iași. Este adeptul unor abordări științifice ample, inter- și cross-disciplinare și al diversității științifice în activitatea de cercetare. Principalele contribuții se referă la dezvoltarea sistemelor fuzzy, în special la dinamica lor neliniară (fundamentează teoretic și demonstrează primul sistem fuzzy haotic; aplicații noi ale sistemelor fuzzy și neuro-fuzzy în medicină și lingvistică) ș.a.

TOMA, CONSTANTIN I.

(19 noiembrie 1935, Gugești, jud. Vaslui – 9 septembrie 2020, Iași), botanist-morfolog

Membru titular – 24 octombrie 2012

(membru corespondent – 18 decembrie 1991)

Studii liceale la Huși și universitare (Facultatea de Științe Naturale) la Iași; în 1958 a devenit licențiat, iar în 1969 doctor în biologie (la Universitatea din București). Și-a

continuat specializarea în probleme de morfologie și anatomie vegetală experimentală la Universitatea Catolică din Louvain. De la absolvirea facultății, a lucrat neîntrerupt la Facultatea de Biologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; preparator (1958-1959), asistent (1959-1966), șef de lucrări (1966-1972), conferențiar (1972-1978), profesor (1978-2005), profesor consultant (din 2005), predând cursuri și conducând lucrări practice în domeniul morfologiei și anatomiei plantelor. În activitatea științifică a abordat diferite direcții ale biologiei vegetale: floristică, corologie, histologie și embriologie, blastogenie, xilotomie, anatomie (comparată, ecologică și experimentală), fitoteratologie, fenologie, istoria botanicii. Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în peste 500 de studii și articole originale, publicate în reviste românești și străine, precum și în 15 monografii publicate, singur sau în colaborare.

Loc de odihnă: Cimitirul Podgoria Copou, Iași

TUDOSE, RADU Z.

(5 iunie 1928, Grănicești, jud. Suceava – 5 martie 2008, București), inginer chimist

Membru corespondent – 9 martie 1991

Studii liceale la Rădăuți (jud. Suceava) și universitare (Facultatea de Chimie Industrială) la Iași; în 1965 și-a susținut teza de doctorat la Facultatea de Chimie Industrială din București, devenind doctor inginer în specialitatea inginerie chimică – operații și utilaje în industria chimică; în 1971 a obținut titlul de doctor docent. A activat în învățământul superior timp de peste 45 de ani, fiind pe rând preparator (1953), asistent (1953-1964), șef de lucrări (1964-1967), conferențiar (1967-1970) și profesor (din 1970), șef al Catedrei de inginerie chimică (din 1979) la Institutul Politehnic din Iași, predând cursuri de fenomene de transfer și utilaje în industria chimică, utilajul industriilor compușilor macromoleculari, utilajul industriilor organice, reologie, inventică, transpunerea pe scară a proceselor din industria chimică, operații și utilaje în industria alimentară, fenomene de transfer.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 11/I R 10 L 5

UNGUREANU, ALEXANDRU

(22 iunie 1941, Piatra-Neamț Neamț – 19 iulie 2024, Iași), geograf

Membru corespondent – 7 februarie 1995

Studii liceale și universitare (Facultatea de Științe Naturale și Geografie, secția geografie fizică) la Iași. În 1976 a obținut titlul de doctor în geografie. A fost încadrat preparator la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1962), avansând apoi ca șef de laborator

cu delegație de predare (1964), asistent (1965), conferențiar (1990) și profesor (1993). Din 2006 este profesor consultant. A desfășurat o bogată activitate de cercetare, aducând contribuții la determinarea zonelor de influență urbană și a ierarhiei urbane, la precizarea cantitativă a evoluției teritoriale a așezărilor urbane și rurale, stabilirea unei tipologii a dinamicii regionale a populației, precizarea fazelor de constituire și de involuție a elementelor rețelelor urbane, analiza cauzelor și a modurilor de manifestare a mobilității populației și stabilirea unor relații între procesele de industrializare și cel de urbanizare. Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în 23 de cărți, precum și în 85 de studii și articole, publicate singur sau împreună cu alți specialiști.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 2/I R 7 L 7

URSU, N[ECULAI] A[LEXANDRU]

(3 august 1926, Borosești, jud. Iași – 16 mai 2016, Iași), lingvist, filolog și istoric literar

Membru corespondent – 28 martie 2013

Studii liceale și universitare la Iași, unde, în 1967, și-a susținut teza de doctorat, devenind doctor în filologie. A fost asistent la Facultatea de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1950-1953) și cercetător la Institutul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor din Iași (1953-1988), al cărui director a fost între 1968 și 1970. Autor a numeroase lucrări în domeniul lexicografiei și filologiei. A stabilit sursele unor lucrări, precum modelul francez pentru *Gramatica* lui Ion Heliade Rădulescu, cel latin pentru *Gramatica* lui Dimitrie Eustatievici și gramatica lui Samuil Micu și Gheorghe Șincai, *Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae* sau cel grecesc pentru *Retorica* lui Ioan Piuariu Molnar.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 2/3 R 5 L 7

VITCU, DUMITRU

(2 martie 1940, Ibănești, jud. Botoșani – 14 noiembrie 2025, Iași), istoric

Membru de onoare – 28 mai 2025

Studii liceale și universitare (Facultatea de Istorie-Filozofie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași). În 1974 a obținut titlul de doctor în istorie. A parcurs toate treptele profesionale, ca cercetător științific, în cadrul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” al Academiei Române, Filiala Iași. A fost profesor titular (1995-2010) la Facultatea de Istorie și Geografie a Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava (cursuri de istoria modernă a românilor, istoria modernă universală, politică externă și diplomatie ș.a.), conducător științific de doctorat (din 2000). A publicat peste 250 de studii în reviste științifice de profil, numeroase eseuri, articole și note în diverse publicații culturale.

Loc de odihnă: Cimitirul „Eternitatea”, Iași – P 4/I R 9 L 11

VOICU, MIHAIL

(n. 31 mai 1943, Pașcani, jud. Iași), inginer

Membru corespondent – 24 martie 2006

**Președinte (cu delegație) al Filialei Iași
a Academiei Române (2014-2018)**

Studii liceale la Pașcani (1950-1961) și superioare (Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi”, Facultatea de Electrotehnică, 1961-1966, și Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Matematică, 1969-1977) la Iași. Și-a continuat specializarea postuniversitară în teoria sistemelor la Universitatea Tehnică din Karlsruhe (Karlsruher Institut für Technologie, Germania) (1972-1973). A făcut studii doctorale în specialitatea automatizări industriale la Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” (1969-1974). În 1974 a devenit doctor inginer. A ocupat funcții didactice și de conducere în cadrul Universității Tehnice din Iași, la Facultatea de Electrotehnică (până în 1990) și la Facultatea de Automatică și Calculatoare (din 1990): preparator (1967), asistent (1967-1975), șef de lucrări (1975-1986), conferențiar (suplinitor, 1986-1990), profesor (1990-2012), profesor emerit (din 2012); șef al Catedrei de automatică și informatică industrială (1990-1997); decan al Facultății de Automatică și Calculatoare (1992-2004); prorector (2004-2008), președinte (2008-2012) și președinte al Consiliului Academic (2004-2008) al Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” și președinte al Comisiei pentru Evaluarea și Asigurarea Calității (2006 și 2008-2012) etc. Rezultatele activității științifice se regăsesc în 373 de publicații științifice originale (cărți, capitole de cărți, articole, invenții, manuale universitare, rapoarte și referate științifice).

ZĂLINESCU, CONSTANTIN

(n. 13 mai 1952, Văleni – fosta Valea Rea, jud. Vaslui), matematician

Membru titular – 25 septembrie 2024

(membru corespondent – 30 iunie 2017)

A urmat cursurile primare și gimnaziale în localitatea natală (1959-1967), iar pe cele liceale (Liceul „Costache Negruzzi”) la Iași (1967-1971). Absolvent cu diploma de merit al Facultății de Matematică din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1975), unde și-a făcut și specializarea în ecuații funcționale (1975-1976). În 1983 și-a susținut, sub coordonarea prof. univ. dr. Viorel Barbu, teza de doctorat. Între 1976 și 1980 a fost profesor de liceu, iar din 1980 și până în 2018 cadru didactic la Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, parcurgând toate gradele didactice: asistent (1980-1985), lector suplinitor (1985-1990), conferențiar (1990-1996) și profesor universitar (1996-2018). A predat cursuri de analiză matematică, analiză convexă, analiză funcțională, topologie și funcții reale, soft matematic. Din 2005

funcționează ca cercetător științific în cadrul Institutului de Matematică „Octav Mayer” al Filialei Iași a Academiei Române. Preocupările sale științifice se grupează în cinci direcții principale: analiză convexă; optimizare scalară, vectorială și cu multifuncții; convergență și topologii pe spații de mulțimi; matematică aplicată în economie; operatori monotoni. Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în patru cărți și în peste 100 de lucrări științifice, peste jumătate fiind scrise în colaborare cu matematicieni din străinătate.

ZUB, ALEXANDRU

(n. 12 octombrie 1934, Vârfu Câmpului, jud. Botoșani), istoric

Membru titular – 20 decembrie 2004

(membru corespondent – 10 septembrie 1991)

Președinte al Secției de științe istorice și arheologie (2005-2009)

După absolvirea Școlii Normale (Pedagogice) din Șendriceni-Dorohoi (1953), a urmat cursurile Facultății de Istorie din Iași (1953-1957). În 1973 a devenit doctor în științe istorice. Din 1957 a lucrat în cercetare, inițial în colectivul de istorie medie, apoi în cel de istorie modernă la Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași. În 1958 a suferit o condamnare politică de zece ani pentru inițiativa de a organiza la Putna comemorarea lui Ștefan cel Mare, suportând, până în aprilie 1964, când a fost eliberat, rigurile detenției la Iași, Jilava, Gherla, precum și asprimile muncii forțate în lagărele din Balta Brăilei, Salcia, Stoenеști, Grădina Giurgeni etc. După eliberare a fost angajat la Muzeul de Istorie din Bacău, ulterior la Biblioteca Universitară din Iași. Din 1968 a fost reîncadrat la Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași, pe care l-a condus în calitate de director între 1990 și 2010. A întocmit lucrări asupra unor personalități ale istoriografiei române și și-a legat numele de editarea unor lucrări de referință ale marilor istorici români: Mihail Kogălniceanu, A. D. Xenopol, Vasile Pârvan.

ZUGRĂVESCU, IOAN

(29 mai 1910, Iași – 12 decembrie 1989, Iași), chimist

Membru corespondent – 21 martie 1963

Studii liceale la Iași și universitare (Facultatea de Științe) la București, unde, în 1934, și-a susținut teza de doctorat, devenind doctor în științe chimice. A lucrat la Laboratorul de Chimie Organică al Universității din București. În 1937 a fost numit director al Secției de biochimie a Institutului „Victor Babeș”, unde a inițiat cercetări privind chimismul celular, îndeosebi celulele maligne. În 1948 a devenit șef de lucrări la Facultatea de Științe a Universității din București, iar din 1949 profesor de chimie organică la Institutul de Chimie Alimentară. În 1956 s-a transferat la Iași, ca profesor la Catedra de chimie

organică, unde a abordat cercetări variate. Cea mai mare parte a activității a consacrat-o chimiei N-ilidelor, obținând o gamă variată de ilide carbanion monosubstituite și disubstituite. Dintre rezultatele sale cele mai semnificative se pot menționa: sinteza unor polimeri 1,3,4-oxadiazolici, aplicarea reacțiilor de poliheterociclizare pentru obținerea unor noi polimeri heterociclici din clasa triazolilor etc.

Loc de odihnă: Cimitirul Bellu, București

CÂTEVA PRECIZĂRI

Cei peste 60 de membri ai Academiei Române care au activat sau încă activează la Iași de la înființarea Filialei și până în prezent au format o comunitate academică recunoscută local, național și internațional pentru realizări care au lăsat în memoria colectivă urme durabile. Dincolo de tratate, laboratoare și întregi generații de discipoli, academicienii ieșeni continuă să influențeze viața și evoluția societății, fiind evocați de către urmași prin instituțiile care le poartă numele. De la formarea timpurie a tinerilor și până la importante areale ale cercetării științifice, amprenta academicienilor ieșeni conturează o hartă educațională și academică. Astfel, o parte dintre membrii Filialei noastre sunt omagiați post-mortem prin atribuirea numelor lor unor instituții de învățământ ori de cercetare, precum și unor concursuri pentru elevi.

Dintre organizațiile ieșene care poartă numele unor membri ai Academiei Române amintim:

- Școala Gimnazială „Ștefan Bârsănescu”;
- Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu”;
- Grupul Școlar „Radu Cernătescu”;
- Grupul Școlar „Ștefan Procopiu”;
- Seminarul Matematic „Alexandru Myller”;
- Institutul de Matematică „Octav Mayer”;
- Facultatea de Inginerie Chimică și Protecția Mediului „Cristofor Simionescu” din cadrul Universității Tehnice „Gheorghe Asachi”;
- Institutul de Cercetare „Ioan Hăulică” din cadrul Universității „Apollonia”;
- Pavilionul „Acad. Bogdan C. Simionescu” din cadrul Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”;
- Platforma de formare și Cercetare Interdisciplinară „Acad. Bogdan C. Simionescu” din cadrul Facultății de Inginerie Chimică și Protecția Mediului „Cristofor Simionescu”, Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi”;
- Centrul de Cercetări Antropologice și Biomedicale „Olga Necrasov”.

Dintre concursurile pentru elevi putem menționa:

- concursul „Academician Cristofor Simionescu”, organizat de facultatea ce-i poartă numele distinsului mentor, care a ajuns la cea de-a XIV-a ediție și la care participă anual sute de elevi;

Sursa: www.ascchemis.ro/concurs_ficpm

- concursul „Alexandru Myller”, organizat anual de Colegiul Național din Iași pentru elevii din ciclul primar.

Concursul de matematică "Alexandru Myller"

Aceste personalități marcante ale științei nu aparțin doar istoriei. Prin fiecare proiect ce le poartă numele, comunitatea academică ieșeană își confirmă continuitatea. Filiala Iași a Academiei Române rămâne, astfel, nu doar un spațiu al cunoașterii, ci și un custode al recunoștinței, transformând numele trecutului în repere pentru proiecte actuale și viitoare.

BIBLIOGRAFIE

1. Rusu, Dorina N., *Membrii Academiei Române. Dicționar 1866-2022*, Partea 1, Partea a II-a, Editura Academiei Române.
2. ***, Servicii publice Iași, Șef serviciu Simona Picu, date privind locurile de veci

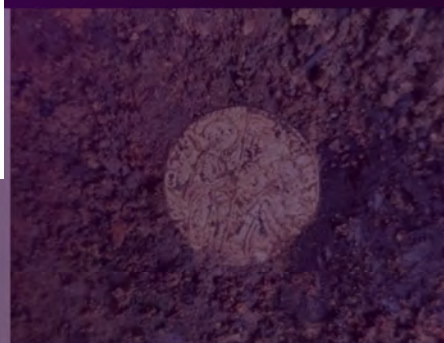
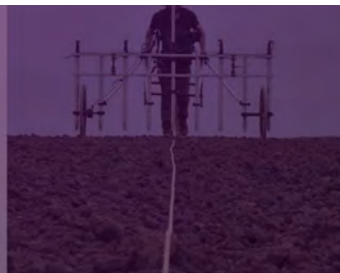

INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE

Adresa: Str. T. Codrescu, nr. 6, Pavilion H, 700481, Iași
Telefon: 0332 106 173
E-mail: secretariat.iai@acadiasi.ro
www.arheo.ro

Institutul de Arheologie din Iași este unul dintre principalele centre de cercetare în domeniul arheologiei din țară și reprezintă o continuare firească, ridicată pe o treaptă superioară, a unei vechi tradiții arheologice care s-a dezvoltat în cadrul Secției de arheologie a Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, dar și al Muzeului de Antichități din Iași, transformat ulterior în Muzeul de Istorie a Moldovei. În anul 1990, într-o perioadă cu profunde restructurări și transformări culturale și instituționale, Secția de arheologie a Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” al Filialei Iași a Academiei Române a devenit, printr-un act normativ emis de Guvernul României, Institutul de Arheologie al Filialei Iași a Academiei Române.

ÎNCEPUTURILE ARHEOLOGIEI LA IAȘI

Interesul pentru arheologie și studiul antichităților, al vestigiilor sau monumentelor a crescut în mediul cultural ieșean începând din prima jumătate a secolului al XIX-lea, odată cu activitatea arheologică desfășurată de Gheorghe Săulescu (1798-1864), activitate din care a rezultat și volumul *Caput Bovis. Descrierea istorico-geografică a cetății Caput Bovis (Capul Boului sau Ghertina) acăria ruine se află în apropierea Galațului: vizitate în vara anului 1837*, lucrare tipărită în 1837 în alfabet chirilic.

În 1884, din Catedra de istoria românilor de la universitate a fost desprinsă o catedră de istorie antică, epigrafie și geografie. În anii 1875-1876 și 1883-1915 catedra de istoria românilor de la universitatea ieșeană a fost suplinită de A. D. Xenopol, iar din 1884, catedra de istorie antică, epigrafie și geografie a fost suplinită de Petre Râșcanu (Râșcanu), care va fi și profesorul lui N. Iorga. Din 1894 a fost creată o conferință, apoi din 1895 o catedră de arheologie și antichități, urmând probabil modelul Universității din București unde figura încă din 1874 în cadrul Facultății de Litere, în lista de cursuri libere și gratuite, și un curs de arheologie, susținut de Al. Odobescu. Personalitate marcantă în lumea științifică, acesta organizase prezentarea în 1867 a tezaurului de la Pietroasa, în cadrul Expoziției Universale de la Paris. Titularul catedrei de arheologie și antichități de la Universitatea din Iași va fi Teohari Antonescu, fostul student al profesorului Odobescu (care îi coordonase și lucrarea de licență), încă de la înființarea catedrei din 1895 până în 1910. În 1884, Teodor Burada descoperise la Cucuteni urmele marii civilizații eneolitice, dar rezultatele vor fi publicate de Nicolae Beldiceanu în 1885, sub titlul de *Antichitățile de la Cucuteni*. După decesul profesorului Teohari Antonescu, care a survenit în 1910, catedra devenită vacantă a fost suplinită de profesorul Octav Erbiceanu. Din 1913, titularul catedrei de arheologie și antichități a fost numit profesorul Orest Tafrali, care va fonda Muzeul de Antichități din Iași în anul 1916. De la 1 octombrie 1937, istoricul și arheologul Emilian Gr. Condurachi, viitor academician, care la vremea respectivă avea 25 de ani, a ocupat postul de asistent „cu titlu provizoriu” la Catedra de

arheologie de la Facultatea de Filosofie și Litere din Iași, pe același post pe care-l ocupa ca suplinitor. După decesul profesorului Tafrali din luna noiembrie a anului 1937, Catedra de arheologie și antichități, denumită ulterior Catedra de arheologie cu preistorie, va rămâne vacantă aproape 2 ani, până la 1 octombrie 1939, când Radu Vulpe va fi deveni profesor titular la Catedra de arheologie cu preistorie, de la Facultatea de Filosofie și Litere din Iași.

APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA INSTITUTULUI DE ARHEOLOGIE

În anul 1940, prin Decizia nr. 212999 a Ministerului Educației Naționale, Cultelor și Artelor, publicată în *Monitorul Oficial* din 7 noiembrie 1940, Seminarul de istoria românilor de la Facultatea de Filosofie și Litere „se ridică la rangul de Institut cu titulatura *Institutul de Istoria Românilor A. D. Xenopol*”.

În 1943, Institutul de Istoria Românilor „A. D. Xenopol” devine Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol”, de pe lângă Universitatea din Iași, iar organizarea și funcționarea acestuia au fost stipulate prin Legea nr. 333 din 27 mai 1943. Desfășurându-și activitatea științifică și culturală prin intermediul institutelor de cercetări și în calitate de Institut Național, de Stat, Academia Română preia în 1949 Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol”, desprins de facultate, care va depinde de Academia R.P.R. până la 1 iulie 1951, iar ulterior de Filiala Iași a Academiei R.P.R.

Institutul de Istorie și Filologie a fost creat în luna mai 1950, cu două secții:

- Secția de istorie, având ca obiectiv cunoașterea, valorificarea și popularizarea problemelor științifice ale istoriei R.P.R., cu privire specială asupra Moldovei;
- Secția de filologie, care urmărea restructurarea științifică a istoriei literare și a istoriei culturii din Moldova, cunoașterea graiurilor din Moldova și probleme lingvistice.

Tot în cadrul Secției, dar în afara schemei de organizare au funcționat de la început și un *colectiv de „Istorie veche”* și un *colectiv al „Monumentelor istorice”*, cărora Secția de Istorie le solicita rapoarte săptămânale. Colectivul de istorie veche includea și Muzeul de Antichități. Primul director al Institutului de Istorie și Filologie de la Filiala Iași a Academiei a fost profesorul Jean Livescu, care ocupa la momentul respectiv și funcția de Rector al Universității din Iași.

Institutul de Istorie, Filosofie și Filologie al Filialei Iași a Academiei Republicii Populare Române era organizat, în anul 1952, în trei secții, fiecare secție având la conducere un director de secție, iar în cazul Secției Istoria R.P.R., care era împărțită în mai multe sectoare, activitatea acestora era coordonată de șefi de sector, excepție făcând Muzeul de Antichități, care ținea de Sectorul de istoria veche R.P.R. și al cărui director avea calitate de director de secție. Conducerea Institutului era asigurată de directorul Jean Livescu și directorul adjunct Valerian Popovici, care era totodată și directorul Secției

de istorie. Cele trei secții erau: A. *Secția Istoria R.P.R.*, director de secție Valerian Popovici; B. *Secția Popoarelor slave și relațiile româno-ruse*, șef de sector care era și șef de secție, Mircea Radu și C. *Secția de filologie și folclor*, director de secție Jean Livescu, șef de sector I. Davidsohn.

A. *Secția Istoria R.P.R.*, director de secție Valerian Popovici, era împărțită în 3 sectoare de activitate: I. *Sectorul Istorie veche R.P.R.* avea ca șef de sector pe prof. univ. dr. Dumitru Tudor, cercetător-șef, decanul Facultății de Istorie, director și șef de lucrări onorific la Muzeul de Antichități din Iași. Conferențiar M. Petrescu-Dîmbovița era asistent și „colaborator în acord” la Muzeul de Antichități și la Sectorul Istorie veche. Acest sector includea și Muzeul de Antichități, al cărui director (de secție) și șef de lucrări onorific era profesorul Dumitru Tudor. Tot în cadrul Muzeului de Antichități lucrau Filip Horovitz și, ca asistent la muzeu, Natalia Berlescu. II. *Sectorul Istoria medie R.P.R.*, șef de sector Neculae Corivan. În cadrul acestui sector lucrau șef de lucrări Rodica Ciocan și asistent Janeta Benditer, asistent Dalila Iliescu. Referenți științifici erau Mihai Costăchescu și Dumitru Ciurea, „colaboratori în acord” și asistent D. Constantinescu. III. Tot în cadrul Secției Istoria R.P.R. funcționa și *Sectorul Istorie modernă și contemporană R.P.R.*, care avea ca șef de sector pe asistent Dumitru Berlescu. În acest sector lucrau 2 referenți științifici: I.L. Georgescu și C. Angheliescu.

De la data de 1 septembrie 1953, profesorul Dumitru Tudor, director și șef de lucrări onorific la Muzeul de Antichități Iași, a fost transferat ca profesor la Facultatea de Istorie din București. Acesta a predat conducerea științifică și întreaga gestiune a Muzeului asistentului său, M. Petrescu-Dîmbovița, care era conferențiar la Facultatea de Istorie, iar în cadrul Muzeului de Antichități ocupa postul de cercetător I, cu ½ normă. În anul 1953, Muzeul de Antichități al Filialei Iași a Academiei R.P.R. era organizat în 2 colective: colectivul științific și colectivul muzeistic.

Cercetările arheologice nu se desfășurau doar în cadrul Muzeului de Antichități și al Sectorului Istorie veche, ci erau angrenați în funcție de preocupările științifice și cercetători din celelalte sectoare ale Secției de istorie a Institutului. D. Constantinescu, cercetător în cadrul Academiei R.P.R., Filiala Iași, Institutul de Istorie și Filologie, Secția de istorie, asistent în cadrul Sectorului Istoria medie R.P.R., era responsabil de Șantierul arheologic de la Cetatea Neamțului.

În anul 1957, cercetările de istorie și filologie din cadrul Filialei Iași a Academiei R.P.R. se desfășurau în cadrul Institutului de Istorie și Filologie din Iași, care era structurat în 2 secții: istorie și filologie, fiecare secție având prevăzute în schema de personal 11 norme întregi (total 22 de posturi de cercetători științifici, ocupate de 26 de cercetători științifici). În aceeași perioadă, potrivit unui raport referitor la Filiala Iași a Academiei R.P.R., cercetările de arheologie, extinse la întreg teritoriul Moldovei, s-au dezvoltat în cadrul Muzeului de Antichități, instituție în care lucrau 14 persoane pe 13

½ norme, iar Muzeul, care primise între timp un spațiu nou, se dorea să fie transformat „într-un muzeu de istorie a Moldovei. În acest scop el trebuie ajutat să preia sub o formă sau alta și unele piese din alte muzee din țară”.

Institutul de Istorie-Filologie, unitate de cercetare științifică a Filialei Iași a Academiei R.P.R., a funcționat din a doua jumătate a lunii octombrie 1960 în localul din str. Karl Marx, nr. 15, proprietatea Sfatului Popular al orașului Iași, în urma demolării clădirii din str. Filimon Sîrbu, nr. 5, în care funcționase anterior.

În 1964, directorul Secției de istorie a Institutului de Istorie și Filologie, prof. univ. dr. Valerian Popovici, împreună cu prof. univ. dr. Janeta Benditer, prof. univ. dr. C. Cihodaru și prof. univ. dr. M. Petrescu-Dîmbovița solicită printr-un referat transformarea celor două secții de istorie (o secție de istorie veche și arheologie și o secție de istorie medie, modernă și contemporană) într-un institut de istorie, deci înființarea unui institut cu profil de cercetare științifică numai în domeniul istoriei, argumentând că istoria și filologia au profiluri diferite de cercetare, ceea ce face dificilă supravegherea activității din partea consiliului științific care reunește cadre de specialități diferite (istorici, lingviști, istorici literari). În 1964 se va constitui *Institutul de Istorie și Arheologie* al Filialei Iași a Academiei R.P.R., cu două secții: *Secția de istorie* și *Secția de arheologie*. Primul director al Institutului de Istorie și Arheologie va fi directorul Secției de istorie a fostului Institut de Istorie și Filologie, prof. univ. dr. **Valerian Popovici**. În 1965, Institutul de Istorie și Arheologie își recapătă numele de „A. D. Xenopol”. Secția de filologie a fostului Institut de Istorie și Filologie s-a transformat în Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor al Filialei Iași a Academiei. În perioada 1967-1989, directorul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” a fost prof. univ. dr. **Mircea Petrescu-Dîmbovița**.

Până în anul 1969 s-a obținut și s-a trecut în proprietatea Academiei clădirea în care a funcționat Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din str. Karl Marx, nr. 15, efectuându-i-se reparații capitale. Tot în aceeași perioadă s-a obținut un spațiu pentru Secția de arheologie a Institutului de Istorie și Arheologie, spațiu care fusese refuzat de Institutul de Matematică al Filialei Iași a Academiei. Secția de arheologie a Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, transformată în 1990 în Institutul de Arheologie din Iași, a funcționat în clădirea din strada Lascăr Catargi, nr. 18 (fostă Karl Marx, nr. 18) până în 2011, când institutul a fost relocat în sediul actual din strada Codrescu, nr. 6, pavilion H.

Între 1970 și 1990, Institutul de Istorie și Arheologie din Iași s-a aflat sub patronajul științific al Academiei de Științe Sociale și Politice, iar din 1975, administrativ a fost afiliat Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

În 1990, odată cu înființarea *Institutului de Arheologie* (prin divizarea Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași), acesta a fost subordonat Filialei Iași a

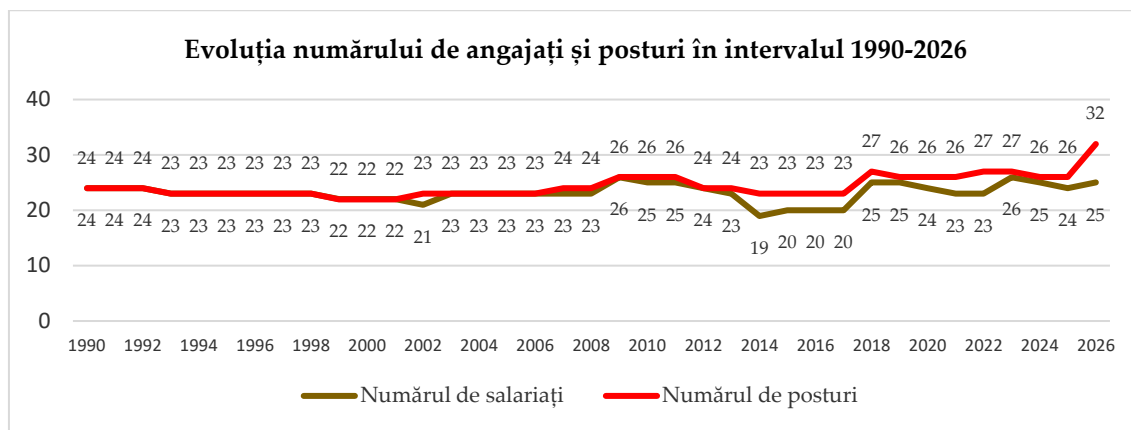
Academiei Române. Directorul noului Institut de Arheologie a fost prof. univ. dr. **Dan Gh. Teodor**, care condus institutul în perioada 1990-2003. Ulterior, între 2003 și 2011 conducerea Institutului de Arheologie a fost asigurată de acad. **Victor Spinei**, iar din 2011 și până în prezent la conducerea Institutului este prof. univ. dr. **Alexander Rubel**, care este și directorul Centrului Cultural German și profesor la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Directorii IAI în perioada 1990-2026

1990	1991	1992	1993	1994	1995
1996	1997	1998	1999	2000	2001
2002	2003	2004	2005	2006	2007
2008	2009	2010	2011	2012	2013
2014	2015	2016	2017	2018	2019
2020	2021	2022	2023	2024	2025
2026					

- Prof. univ. dr. Dan Gh. Teodor
- Acad. Victor Spinei
- Prof. univ. dr. Alexander Rubel

Între 1990 și 2008/2010, raportul dintre numărul de salariați ai Institutului de Arheologie din Iași și numărul de posturi s-a menținut relativ constant, pentru ca ulterior acestei perioade, care a coincis cu perioada crizei economice din 2008, raportul dintre numărul de salariați și cel al posturilor să se modifice negativ. Deși în anii următori a existat o ușoară creștere a numărului de salariați și a posturilor, în prezent există încă un dezechilibru negativ în acest sens, așa cum reiese din graficul de mai jos.

STRUCTURA ORGANIZATORICĂ ACTUALĂ

Institutul de Arheologie din Iași este condus de un director și un consiliu științific. În prezent, poziția de director este ocupată de prof. univ. dr. hab. **Alexander Rubel**, care coordonează și supervizează activitatea organizatorică și științifică, iar consiliul științific este format din: acad. Victor Spinei, CS I prof. univ. dr. hab. Alexander Rubel, CS I dr. Dumitru-Dănuț Aparaschivei, care are și funcția de secretar științific al consiliului științific, CS I dr. hab. Cornelia-Magda Lazarovici, CS I dr. Lucian Munteanu și CS II dr. George Aurelian Bilavschi.

Institutul este structurat pe trei departamente de cercetare la care se adaugă un departament de personal auxiliar, conduse de către un șef de departament, după cum urmează:

Colectivul de arheologie preistorică

Șef de departament: CS I dr. hab. Cornelia-Magda Lazarovici

Membri: CS II dr. George Bodi; CS III dr. Diana Măriuca Vornicu; CS III dr. Alexandru-Emil Berzovan; CS dr. Elena-Cristina Cordoș; CS drd. Marian-Adrian Lie.

Colectivul de arheologie clasică

Șef de departament: CS I dr. Lucian Munteanu

Membri: CS II dr. Alexander Rubel; CS I dr. Dumitru-Dănuț Aparaschivei; CS I dr. Victor Cojocar; CS II dr. Ștefan Honcu; CS II dr. Lavinia Grumeza.

Colectivul de arheologia epocii migrațiilor și a evului mediu

Șef de departament: CS II dr. George-Aurelian Bilavschi

Membri: acad. Victor Spinei; CS II dr. Cătălin-Iulian Hriban; CS II dr. Ludmila Pîrnău; CS III dr. Sever-Petru Boțan; CS dr. Daniel-Ioan Malaxa; CS drd. Andrei Baltag; CS drd. Bobi Apăvăloaiei.

Departamentul de personal auxiliar cercetării

Șef de departament: CS II dr. Ludmila Pîrnău

Membri: Secretariat – documentarist IA Anca Munteanu; Cabinet de desen – restaurator IA Romeo Ionescu; Bibliotecă – responsabil bibliotecă: conservator IA dr. Lucia Mihaela Cazacu Davidescu și inginer de sistem IA Cristian Ichim; Gestiune material arheologic – restaurator IA Bogdan Minea.

**MUZEUL DE ANTICHITĂȚI DIN IAȘI / MUZEUL DE ISTORIE A
MOLDOVEI, DEPARTAMENT AL INSTITUTULUI DE
ARHEOLOGIE DIN IAȘI**

Crearea Muzeului de Antichități de la Iași a fost legată de activitatea *Catedrei de arheologie cu antichități* în cadrul universității ieșene, primul titular al catedrei fiind profesorul Teohari Antonescu, până în 1910, anul decesului acestuia.

În anul 1884 au fost descoperite la Cucuteni în județul Iași, de către Teodor Burada, primele dovezi materiale care aparțin marii civilizații eneolitice Cucuteni. Nicolae Beldiceanu va publica descoperirile în anul 1885, sub titlul *Antichitățile de la Cucuteni*. Colecția Beldiceanu va face parte mai târziu din patrimoniul viitorului Muzeu de Antichități. Revenind la descoperirile de la Cucuteni, acestea au atras atenția lui H. Schmidt care era custodele Secției de preistorie a Muzeului de Etnologie din Berlin și care va veni la Cucuteni să întreprindă săpături arheologice în anul 1909 și în anul 1910, prima dată fără reprezentanți din partea statului român, iar în anul următor însoțit de o echipă din partea statului român din care făceau parte Ion Andrieșescu și fostul student al lui H. Schmidt, Constantin Dascălu. În urma unei convenții între Universitatea din Iași și Muzeul de Etnologie din Berlin, materialul rezultat a fost împărțit între cele două instituții. Obiectele trimise la Muzeul din Berlin au fost selectate de C. Dascălu, împreună cu A. D. Xenopol, titularul catedrei de istoria românilor și Octav Erbiceanu, cel care a suplinat catedra de arheologie cu antichități din 1910, după decesul profesorului Teohari Antonescu, până în 1913. O parte dintre aceste obiecte vor intra în colecția de preistorie a viitorului Muzeu de Antichități. Profesorul Octav Erbiceanu are meritul de a fi reușit să procure „colecția de piese preistorice” strânsă de Constantin V. Gheorghiu, proprietarul moșiei de la Cucuteni, colecție pe care familia profesorului Erbiceanu a donat-o Universității din Iași, după decesul acestuia.

Din 1913, titularul catedrei de arheologie și antichități a fost profesorul Orest Tafrali, originar din Tulcea, cu studii la București și Paris, care suplinise catedra de istorie antică și epigrafie. Acesta va fonda Muzeul de Antichități din Iași în anul 1916, „în urma unor stăruitoare intervenții la minister, la ministrul instrucțiunii publice I.G. Duca, ținând seamă de o interpelare în parlament a d-lui deputat Dimitrie Iarca din Teleorman”. În urma intervențiilor la minister ale profesorului Orest Tafrali a fost alocată suma de 3000 de lei, pe care profesorul a suplimentat-o cu încă 2000 de lei din fonduri proprii pentru închirierea unui imobil în Iași, pe strada Paladi, nr. 6, „unde am transportat colecțiile universității, atât pe cele ce se aflau în pivnițele ei, cât și pe cele expuse la biblioteca centrală”. În 1922, Muzeul de Antichități pierde imobilul din strada Paladi, nr. 6, imobil care fusese cumpărat de I. Wincler și care în calitate de proprietar solicitase evacuarea muzeului, care închiriasp spațiul. În urma intervențiilor

profesorului Orest Tafrali pe lângă Ministerul Artelor și la ministrul C. Banu, cu sprijinul deputatului Petre Gârboviceanu, a fost achiziționat pentru suma de 1350000 de lei un imobil pe strada Carol, nr. 16, compus dintr-un teren de 6000 mp și trei corpuri de casă, care va deveni sediul Muzeului de Antichități. Pentru reparația clădirii, Orest Tafrali a suportat cheltuielile din fonduri personale obținute în urma unor „conferințe cu plată atât la Iași, cât și în diferite orașe ale țării”. Colecțiile Muzeului erau împărțite pe sectoare: Preistorie, Epoca barbară, Artă antică, Artă Națională, Modernă și Secția fotografiilor și copiilor de pe fresce.

Legat de piesele aparținând culturii Cucuteni, descoperite în urma săpăturilor arheologice întreprinse în stațiunea Cucuteni-Băiceni, de către Beldiceanu și Hubert Schmidt, Orest Tafrali a notat faptul că „numai un mic număr de obiecte au intrat în posesiunea muzeului. O mare parte s-a împrăștiat.” Se cunosc o parte dintre piesele care erau expuse în cadrul colecției preistorice a Muzeului de Antichități de la Iași: „patru schelete întregi ale omului preistoric de la Cucuteni, descoperite de Beldiceanu”, „un schelet al unei barbare, probabil o scită (...) care poartă la cele două brațe brățări de bronz, (...) lângă cap s-au găsit vreo zece săgeți de bronz, dintre care una prevăzută cu un pinten”, un vas de bronz descoperit la Cotnari etc. Multe inscripții din Secția artei antice proveneau din săpăturile lui O. Tafrali în județul Constanța, iar altele fuseseră donate. Cea mai mare parte din bogata colecție de mulaje a fost realizată în atelierele muzeului Louvre, „care ni le-a cedat cu un preț de dinainte de războiu, redus încă cu 30%”, iar altele au fost donate: „Grecia ne-a donat o serie de circa 90 de mulaje, după celebrele statui și basoreliefuri, păstrate în muzeele din Athena, Delphoi și Olympia”. La sfârșitul anului 1937, conducerea Muzeului de Antichități din Iași a fost preluată de Paul Nicorescu, care a reorganizat parțial muzeul. Începând cu data de 1 noiembrie 1938, Dimitrie Berlescu a fost numit în postul de secretar al Muzeului de Antichități din Iași.

În luna martie a anului 1944 institutele ieșene de învățământ superior, cu profesori, studenți, arhive, biblioteci, laboratoare ș.a., au fost transportate la Alba Iulia sau Turnu Severin. Piesele de mai mică importanță sau inscripțiile de dimensiuni mari au fost depozitate în subsolul Universității, în spațiul Institutului de Turcologie, institut creat pe lângă Facultatea de Filosofie și Litere din Iași în anul 1940.

În mai 1945, Universitatea ieșeană, cu clădiri în mare parte arse și distruse de război, și-a redeschis porțile pentru cursurile universitare. În 1949, Academia R.P.R. preia de la Universitatea din Iași Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, dar nu și Muzeul de Antichități, care va rămâne la Universitate până în anul 1952. În cadrul Academiei R.P.R. în luna mai 1950 se înființează Institutul de Istorie și Filologie din Iași, cu două secții, de istorie și filologie, aflat în subordinea Academiei R.P.R. București până în luna iulie 1950, iar de la 1 iulie 1950 a trecut la Filiala Iași a Academiei. În cadrul Secției de

istorie, dar în afara schemei de organizare au funcționat de la început un colectiv de istorie veche și un colectiv al „monumentelor istorice”.

Colectivul de istorie veche includea și Muzeul de Antichități. Primul director al Institutului de Istorie și Filologie a fost profesorul Jean Livescu, rectorul Universității din Iași. Directorul Muzeului de Antichități era **Dumitru Tudor**, profesor și decan al Facultății de Istorie din cadrul Universității din Iași. Conferențiar Mircea Petrescu-Dîmbovița era asistentul său la Muzeul de Antichități. Tot la Muzeu lucra ca asistent și Natalia Berlescu. În anul 1952, prin Hotărârea Consiliului de Miniștri al R.P.R. nr. 159 din 31.I.1952, Muzeul de Antichități „Alexandru Ioan Cuza” din Iași trece de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași la Academia Republicii Populare Române, Filiala Iași.

De la 1 septembrie 1953 prof. univ. dr. D. Tudor a fost transferat ca profesor la Facultatea de Istorie din București. În locul său, la conducerea Muzeului de Antichități a venit Mircea Petrescu-Dîmbovița. Pe postul deținut anterior de acesta a fost încadrată Natalia Berlescu, iar în postul acesteia rămas vacant a fost angajat Adrian Florescu. La sfârșitul anului 1953, Muzeul de Antichități era organizat în 2 colective: colectivul științific (responsabil M. Petrescu-Dîmbovița) și colectivul muzeistic (responsabil N. Berlescu).

În 1957 în cadrul Muzeului de Antichități lucrau 14 persoane. În același an Muzeul a primit un spațiu nou, la Palatul Culturii, iar din 1958, odată cu amenajarea spațiilor muzeistice s-a transformat în Muzeul de Istorie a Moldovei. Gândită ca o instituție cu caracter muzeal, îndeplinea în același timp, prin cercetările de teren efectuate de către colaboratorii săi, rolul unui laborator al Secției de istorie veche și arheologie din cadrul Institutului de Istorie și Arheologie al Filialei Iași a Academiei R.S.R.

În anul 1970, ca urmare a unei reorganizări administrative la nivel național a instituțiilor culturale, muzeul a ieșit de sub tutela Academiei și a trecut în subordinea Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, în rețeaua muzeelor de stat coordonate de Ministerul Culturii, și a devenit parte integrantă din Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași, o structură care grupează mai multe muzee cu sediul în Palatul Culturii din Iași.

Scânteia – Dealul Bodești, vas globular cu picior și capac, aflat în colecția Muzeului de Istorie a Moldovei Iași

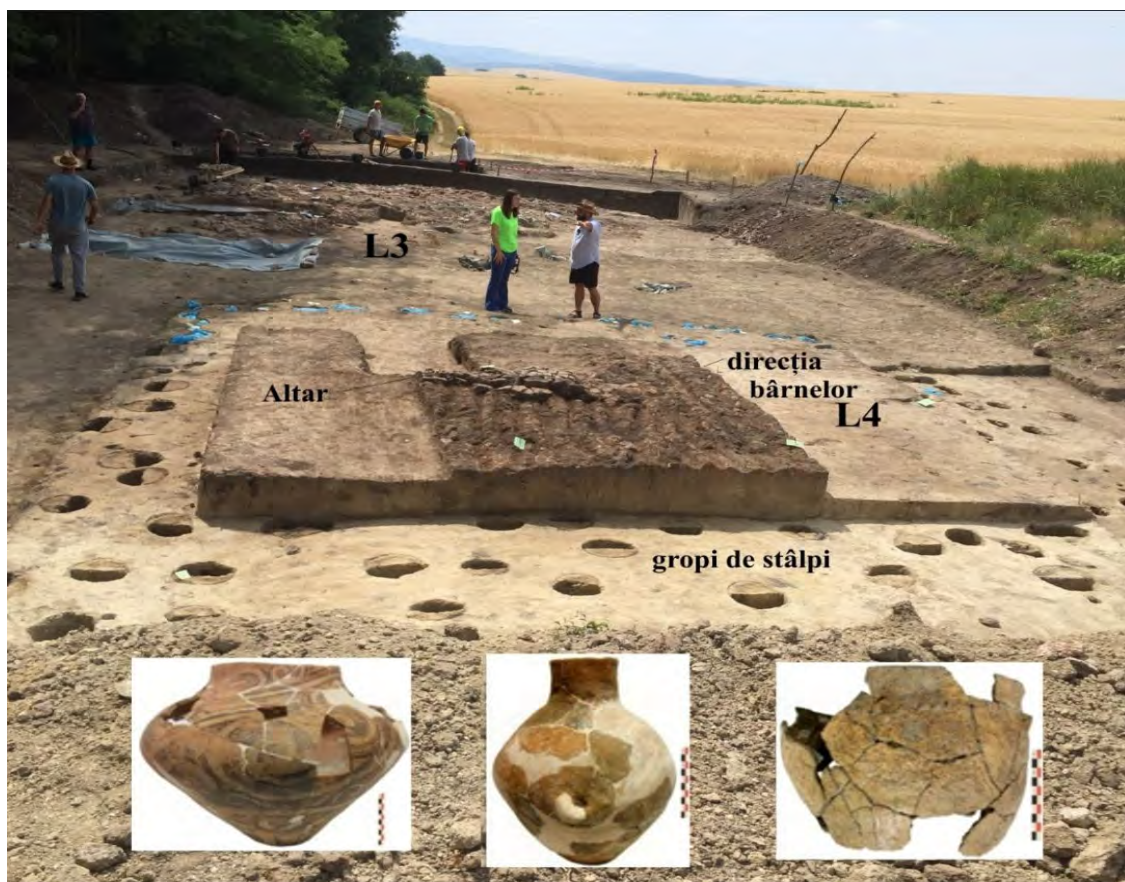
DIRECȚII DE CERCETARE ȘI REZULTATE ȘTIINȚIFICE

Pe baza săpăturilor sistematice efectuate în numeroase stațiuni arheologice, specialiștii Institutului au abordat o tematică determinată de necesitatea cunoașterii spațiului carpato-dunăreano-pontic și nistrean din Paleolitic și până în epoca medievală: *Geo-cronologia Paleoliticului superior în spațiul dintre Nistru și Tisa; Complexul cultural Cucuteni-Ariușd-Tripolie; Epoca bronzului și prima epocă a fierului în regiunile extracarpătice ale României; Civilizația traco-geto-dacică din zonele carpato-nistriene, inclusiv contactele populației geto-dacice cu civilizația greacă; Spiritualitatea geto-dacică; Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea; Dacii liberi din spațiul est-carpatic și romanitatea; Autohtoni și migratori la nordul Dunării de Jos; Romanitatea nord-dunăreană și Bizanțul în secolele IV-XI; Etnogeneza românească și geneza orașului medieval în Europa est-centrală; Satul medieval la est de Carpați*, la care se adaugă importante teme din domeniul științelor conexe arheologiei: numismatică, paleobotanică, artă și religii etc.

În urma săpăturilor sistematice din numeroase stațiuni arheologice, situate în spațiul carpato-nistrean și nord-vest-pontic (pe teritoriul Moldovei și al Dobrogei): Mitoc, Hudum și Ștefănești (jud. Botoșani); Suceava, Baia, Siret (jud. Suceava); Iași, Băiceni, Cotnari, Hârlău, Scânteia, Răducăneni, Satu Nou, Pocreaca, Moșna (jud. Iași); Poienești, Bârlad, Olteștești, Barlălești (jud. Vaslui); Borniș, Dragomirești, Vânători, Târzia, Nemțișor (jud. Neamț); Poduri (jud. Bacău); Tecuci, Poiana, Bărboși (jud. Galați); Căndești (jud. Vrancea); Adamclisi, Hârșova, Dumbrăveni, în Dobrogea; Cosăuți, Butuceni, Hansca, Orheiul Vechi, în Basarabia (Republica Moldova); Olbia și Tyras/Cetatea Alba, în Ucraina, s-au adus contribuții deosebit de importante la întreaga problemă a preistoriei și istoriei spațiului geografic luat în considerație.

Vase din faza Cucuteni A din așezările de la Scânteia și Pocreaca, aflate în colecția Muzeului de Istorie a Moldovei Iași

Așezarea Cucuteni A de la Dobrovăț – Pădurea Buda, 2023, imagine de ansamblu cu locuințele 3-4 și câteva vase din colecția Muzeului de Istorie a Moldovei Iași

O altă direcție de cercetare cu vizibilitate internațională este participarea Institutului de Arheologie din Iași la proiectul european *Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum*, lansat în România la inițiativa Laviniei Grumeza. Integrat într-un program științific de prestigiu coordonat de Römisch-Germanische Kommission din Frankfurt, proiectul valorifică sistematic descoperirile romane din spațiul barbar european situat la nordul și estul frontierelor Imperiului Roman. Începând din 2019 au fost publicate trei volume dedicate României, contribuțiile cercetătorilor ieșeni integrând astfel cercetarea românească în una dintre cele mai importante rețele europene consacrate studiului contactelor dintre lumea romană și populațiile din Barbaricum.

În ultimul deceniu, activitatea Institutului de Arheologie s-a extins la nivelul întregii țări, arheologii institutului fiind implicați în cele mai ample proiecte de infrastructură rutieră și utilitară (magistralele de gaz, de apă și canalizare, precum și

cablurile supra- și subterane de energie electrică; parcurile eoliene și de panouri solare etc.). Astfel, printre cele mai importante activități se numără participările arheologilor institutului la cercetările arheologice sistematice și preventive de pe autostrăzile din Transilvania; participări ca membri în colectivele de cercetare de pe diferite segmente din autostrada A3 din Transilvania – segmentul Deva-Lugoj, segmentul Timișoara-Arad-Nădlac, sectorul Cluj Vest (Gilău) – Mihăiești, situl 9 Sânpaul; Bacău, varianta ocolitoare, segment din autostrada A7, Necropola tomitană de Vest de la Constanța și altele. Membrii Institutului de Arheologie au fost solicitați pentru realizarea unor studii, rapoarte și expertizări de către instituții publice, dar și de agenți economici privați, care doresc să investească în infrastructura utilitară, rutieră și imobiliară din România, pentru dezvoltarea durabilă și sustenabilă a comunităților locale și regionale și a unităților rurale și urbane.

Construcție din bârne de lemn, probabil remiză de trăsură,
descoperită în 2019 pe strada Sf. Andrei din Iași

În urma unor ample documentări, dar și cercetări arheologice de amploare cu caracter sistematic și preventiv, cercetătorii Institutului de Arheologie din Iași au redactat, pe baza unor acorduri contractuale legale, numeroase rapoarte și studii arheologice și rapoarte de consultanță și expertiză. Aceste studii istorico-arheologice au stat la baza întocmirii documentației finale pentru redactarea proiectelor de P.U.Z. și P.U.G pentru diferite U.A.T.-uri din Moldova (Iași, Suceava, Vaslui, Bacău). Prin aceste proiecte s-a urmărit printre altele o serie de investiții în domeniul protejării, consolidării

și valorificării culturale și istorice a unor situri și monumente istorice valoroase pentru patrimoniul cultural și istoric național și universal. Unele dintre acestea s-au concretizat în urma accesării unor linii de finanțare europene, care au asigurat fondurile necesare documentării, realizării studiilor istorico-arheologice, a cercetărilor arheologice intruzive, precum și implementării proiectelor propriu-zise.

Printre cele mai importante proiecte realizate în urma acestor colaborări dintre Institutul de Arheologie din Iași și diverse instituții ale statului, regii autonome și entități private se numără: realizarea studiilor de specialitate și a cercetărilor arheologice preventive pentru implementarea unui proiect de dezvoltare a infrastructurii rutiere având ca beneficiar Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere – CNAIR; realizarea studiilor de specialitate și a cercetărilor arheologice preventive pentru implementarea unor proiecte de reabilitare, conservare și valorificare istorică și culturală a unor situri arheologice, monumente istorice cu valoare patrimonială națională și universală având ca beneficiari instituții de stat și private, pentru obiective-situri arheologice și monumente istorice cum ar fi: situl arheologic „Curtea Domnească” de la Iași; Palatul Cantacuzino-Pășcanu, Biserica Vovidenia din Iași, complexul monastic Trei Ierarhi din Iași, Palatul Mitropolitan din Iași, complexul monastic Galata din Iași, complexul monastic Frumoasa din Iași, complexul monastic Cetățuia din Iași, Opera Națională Română din Iași, Muzeul „Vasile Pogor” din Iași; situl arheologic Poiana – „Cetățuia” / Piroboridava (jud. Galați); realizarea studiilor de specialitate și a cercetărilor arheologice preventive pentru implementarea unor proiecte de extindere a infrastructurii utilitare, conducte-magistrale de gaz, apă și canalizare, având ca beneficiari regii autonome de stat cu valoare națională, cum ar fi: S.C. Delgaz SA și S.C. ApaVital S.A.; realizarea studiilor de specialitate și a cercetărilor arheologice preventive pentru implementarea unui proiect de revitalizare urbanistică a zonei din jurul râului Bahlui din Iași prin construirea unor imobile moderne și pentru dezvoltarea rețelei de drumuri din zonă în cadrul Proiectului PALAS 2, asumat de compania națională S.C. Iulius Real Estate S.R.L.

În paralel, membrii Institutului de Arheologie din Iași desfășoară anual cercetări arheologice sistematice, în colaborare cu colegi de la alte instituții similare din țară. Dintre cele mai importante șantiere arheologice pe care activează membrii institutului, putem aminti: cetatea romano-bizantină de la Ibida-Slava Rusă, așezarea de la Aegissus-Tulcea, cetatea de la Salsovia-Mahmudia (responsabil de șantier: Dr. Dan Aparaschivei) sau cetatea de la Noviodunum-Isaccea, toate în județul Tulcea, în colaborare cu colegii de la ICEM Tulcea, fortul roman de la Rupea (jud. Brașov), Catedrala Episcopiei Hușilor, în colaborare cu Muzeul „Ștefan cel Mare” din Vaslui (responsabil de șantier: dr. Cătălin Hriban).

Orașul antic Argamum/Orgame (Cap Doloșman, jud. Tulcea), cercetare arheologică sistematică, proiect comun al Institutului de Arheologie Iași și ICEM Tulcea

PERSONALITĂȚI ȘI CONTRIBUȚII INDIVIDUALE

Din seria personalităților arheologiei și istoriei ieșene îi amintim pe următorii profesori și arheologi: **G. Săulescu** (autorul primei monografii arheologice, *Caput Bovis*); **Teodor Burada** (care a descoperit primele vestigii ale marii culturi neolitice Cucuteni); **Nicolae Beldiceanu** (a publicat primele descoperiri din cultura Cucuteni); **Teohari Antonescu** (primul profesor de arheologie al universității ieșene); **Octav Erbiceanu**; **Orest Tafrali** (fondatorul Muzeului de Antichități); **Radu Vulpe** (care va veni la conducerea Catedrei de arheologie cu preistorie din universitatea ieșeană și va participa la numeroase cercetări arheologice); **Nicolae Grigoraș**; **Al. Boldur**; **Ilie Minea** (care era profesorul titular al Catedrei de istoria românilor de la universitatea ieșeană și directorul Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol” de pe lângă Universitatea din Iași). Se cuvine să-l amintim pe primul director al Institutului de Istorie și Filologie din Iași, institut aflat sub patronajul Academiei Române, care a fost profesorul **Jean Livescu**, de asemenea rector al Univesității ieșene. Îl amintim de asemenea pe primul director al

Secției de istorie din cadrul Institutului de Istorie și Filologie din Iași, ulterior director al Institutului de Istorie și Arheologie din Iași, arheologul **Valeriu Popovici**. Nu în ultimul rând, îi amintim pe toți foștii directori ai Institutului de Arheologie din Iași, care au condus instituția după principii academice și europene, spre deschidere internațională și o bună cunoaștere și aprofundare științifică a normelor și conduitelor profesionale, astfel încât astăzi Institutul de Arheologie din Iași se bucură de recunoaștere națională și internațională.

Profesorul și arheologul **Mircea Petrescu-Dîmbovița**, membru corespondent al Academiei Române, asistent și profesor al Catedrei de arheologie cu preistorie din universitatea ieșeană, director pentru o perioadă al Muzeului de Antichități din Iași, a condus Institutul de Istorie și Arheologie în perioada 1967-1989. În activitatea științifică a abordat numeroase teme de preistorie (studii despre neo-eneoliticul și epoca metalelor din România și Europa), dar și din mileniul I d. Hr. și a promovat un model de cercetare bazat pe pluridisciplinaritate, gândire modernă și varietate a temelor abordate.

Profesorul și arheologul **Dan Gh. Teodor** a condus Institutul de Arheologie din Iași în perioada 1990-2003. Șef de promoție al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1956), acesta a fost angajat în cadrul Institutului de Istorie și Arheologie din Iași încă de la ieșirea de pe băncile facultății. Este un reputat specialist de talie internațională pentru domenii precum arheologia și istoria mileniului I d. Hr., etnogeneza românească, arheologia epocii marilor migrații, arheologia bizantină, arheologia creștină, sisteme de fortificații medievale timpurii, artă medievală timpurie.

Academicianul **Victor Spinei** a fost directorul Institutului de Arheologie din Iași în perioada 2003-2011. Reputat medievist, numele său și contribuțiile sale științifice au depășit granițele europene. A scris lucrări despre: arheologia medievală, Evul Mediu timpuriu din zona est-carpatică, problema migrațiilor popoarelor de la începutul mileniului al II-lea, relațiile dintre localnici și triburile turcice și mongole, popoare migratoare, migrația popoarelor din estul și sud-estul Europei din secolul al IX-lea până în sec. al XIII-lea, populația stepelor, Antichitatea târzie, istoriografie. Unele volume au fost traduse în limbi de circulație internațională; volumul *The Great Migrations in the East and South East of Europe from the Ninth to the Thirteenth Century*, apărut în 2022 la Editura Adolf M. Hackett, a fost tradus în anul 2024 în limba chineză de Cheng Xiujin și Lu Zhao Yu și a fost publicat de Compania Oficială Weibo și Commercial Press Wenjin.

Tuturor foștilor arheologi și angajați ai Institutului le adresăm recunoștința noastră, iar celor care nu mai sunt printre noi le aducem un pios omagiu. Îi amintim doar pe câțiva, deși contribuțiile tuturor au fost la fel de valoroase. **Anton Nițu** (1911-1995) s-a impus prin cercetările din domeniul neo-eneoliticului și, îndeosebi, al artei cucuteniene, lucrarea acestuia *Explicarea grupelor ceramice de stil Cucuteni AB și B ale ceramicii pictate Cucuteni-Tripolie* fiind încă o lucrare de referință în interpretarea plasticii

cucuteniene. **Dan Monah** (1943-2013) a fost un reputat specialist în preistoria României și a Europei de Sud-Est și în religii preistorice, fiind interesat de arheologia sării. **Virgil Mihailescu-Bîrliba** (1937-2024) a fost profesor, arheolog și numismat, fost director al Muzeului de Arheologie din Piatra-Neamț Neamț. A publicat multe lucrări de referință dintre care amintim: *The Great Medieval Coin Hoard of Iași (Historical Significance of the Great Medieval Coin Hoard of Iași, 2002)* sau *Cimitirele antice de la Nemțșor și Târzia din județul Neamț. Contribuții privitoare la cunoașterea obiceiurilor funerare din Cultura tumulilor carpatici* (2022). **Vasile Chirica** (1943-2021) a fost un reputat profesor, cercetător și arheolog, conducător de doctorat, specializat în domeniul preistoriei, cu preocupări îndeosebi pentru perioada Paleoliticului superior și mijlociu, spiritualitatea comunităților umane paleolitice, cunoașterea elementelor sacralului individual și colectiv în preistorie. De numele său se leagă modernizarea cercetărilor paleolitice din România, realizarea unei scheme noi a geocronologiei paleoliticului României în context european, accesul specialiștilor la realitățile arheologice și istorice, cercetări în domeniul artei și religiilor preistorice și, nu în ultimul rând, cercetările de la Mitoc, județul Botoșani și descoperirea amuletei-pandantiv gravettiene de la *Mitoc*, realizată din cortex de silex, cu o vechime de aproximativ 20.000 de ani, decorată cu reprezentări zoomorfe stilizate și linii incizate geometrice. **Silviu Sanie** a absolvit Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași ca șef de promoție în anul 1963, iar din același an a fost angajat în cadrul Institutului de Istorie și Arheologie din Iași. Este profesor, conducător de doctorat și arheolog specializat în domeniul istoriei geto-dacilor din spațiul est-carpatic și cultura spirituală a geților în general, istoria religiei și populației Daciei Romane, civilizația romană în spațiul carpato-nistrean, istoria evreilor pe teritoriul României, îndeosebi cultura și simbolismul funerar iudaic. În ultimii ani s-a retras alături de familia sa în Israel, unde locuiește în prezent. **Ion Ioniță**, conducător de doctorat și arheolog, este o personalitate marcantă și un specialist de renume internațional, încă din anii '60, în domeniul istoriei Europei de Est din prima jumătate a mileniului I d. Hr., cu preocupări privind civilizația dacilor liberi (sec. II-III d. Hr.), populațiile sarmatice (sec. II-IV d. Hr.) și cultura Sântana de Mureș-Černjachov (sec. III-IV d. Hr.). Prin contribuțiile sale științifice constante și implicarea permanentă în activitatea Institutului, este una dintre personalitățile marcante ale acestuia.

DIMENSIUNEA INTERNAȚIONALĂ ȘI COLABORĂRI

Întrucât cercetarea arheologică presupune, de cele mai multe ori, muncă în echipă adesea interdisciplinară, colaborarea cercetătorilor Institutului de Arheologie din Iași cu instituții și specialiști din alte centre de profil din țară și, mai ales, din străinătate

confirmă deschiderea către performanță și preocuparea pentru progres, în vederea creșterii competitivității.

Institutul de Arheologie din Iași derulează o serie de parteneriate și proiecte comune cu numeroase centre de cercetare și universități din mediul științific internațional. Dintre acestea amintim „Römisch-Germanische Kommission” (RGK) al „Deutsches archäologisches Institut” (DAI) din Frankfurt, „Eurasienabteilung” (Departamentul Eurasia) al DAI din Berlin, Universitatea „Friedrich Alexander” din Erlangen, Ur-und Frühgeschichte FAU Erlangen-Nürnberg, Universitatea din Köln (Germania); Jesus College din Oxford (Marea Britanie); Academia de Științe Sociale de la Beijing și Zhejiang University din China, precum și alte universități și institute de cercetare de prestigiu din Europa. Aceste parteneriate au condus la desfășurarea de proiecte comune, organizarea de conferințe și publicarea unor studii. De asemenea, multe proiecte comune inițiate de Institut au avut la baza colaborările personale ale cercetătorilor ce activează în cadrul acestuia.

Arheologi și doctoranzi români și chinezi pe șantierul de la Dobrovăț, organizat de Institutul de Arheologie din Iași, Muzeul de Istorie a Moldovei și Institutul de Arheologie din Beijing (august 2025)

La toate acestea se adaugă schimburile internaționale de publicații ale Bibliotecii Institutului cu 169 de instituții din 29 de țări, schimb care contribuie la creșterea vizibilității internaționale a activității de cercetare desfășurate în cadrul proiectelor,

granturilor, cercetărilor sistematice sau preventive sau cu caracter fundamental de către colegii și colaboratorii din cadrul Institutului, activități concretizate prin apariția unor volume. Publicațiile primite în cadrul acestui schimb de către Bibliotecă îmbogățesc prin lucrări valoroase, actuale fondul de carte. Dintre partenerii de schimb internațional de publicații putem enumera: Society of Antiquaries, London; School of Slavonic, London; The British Museum, University College London (UCL), University College London Institute of Archaeology, Royal Anthropological Institute London – din UK; Salzburg Museum, Institut für Ur- und Frühgeschichte Archäologie Wien, Amt der NÖ Landesregierung Arch. Park Carnuntum, Anthropologische Gesellschaft in Wien – din Austria; The Library of Congress Washington DC, Carnegie Museum of Natural History, Dumbarton Oaks, Museum of Art and Archaeology Missouri – din USA; Regional Museum of History Veliko Târnovo, Archaeological Museum Plovdiv, Musee Dep. Stara Zagora, Museum of Archaeology Varna, Bibliothèque Centrale de l'Académie Bulgare des Sciences, Arheologiceski Institut Sofia – din Bulgaria; Chinese Academy of Social Sciences Institute of History Beijing, The Institute of Archaeology Beijing – din China; Royal Ontario Museum, Toronto – din Canada; Masaryk University Faculty of Arts Brno (MUNI Arts), Knihovna Národního Muzea v Praze, Praha, Moravské Muzeum Anthropos Institute Brno, Akademie věd České Republiky Praha, Univ. Karlova v Praze, Archeologický Ústav Akademie věd České Rep. Brno, Archeologický Ústav AVCR Praha, Ústav Archeologické Památkové Praha – din Cehia; Institute of Archaeology Zagreb, Arheologiki Muzej u Zagrebu, Arheoloski Muzej Split, Arheoloski Muzej Istre, Sveučiliste u Zagrebu, University of Zadar, Archeological Museum Zadar – din Croația; Centre for Black Sea Studies, Jutland Arch. Society, Højbjerg, Museum Sønderjylland, Haderslev, Det Kogelige Nordiske Oldskriftselskab, Copenhagen – din Danemarca; Universitätsbibliothek Bern, Universität Zurich, Archäologische Bodenforschung Basel Stadt – din Elveția; Société Préhistorique française, Paris, Bibliothèque Nationale de France (BnF), Maison René Ginouvès Bibliothèque d'Archéologie et des Sciences de l'Antiquité, Bibliothèque Nationale de France. Département des monnaies, Société Archéologique du Midi de la France, Toulouse, Société Archéologique Champenoise, Reims, Centre d'Études Supérieures de Civilisation Médiévale, Direction des Musées de France, Bibliothèque de la Maison de l'Orient et de la Méditerranée, CNRS Centre de Recherches en Archéologie – din Franța; DAI Berlin, Eurasien Abteilung Berlin, Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin, Staatliche Museum zu Berlin, Bonner Beiträge, Römerkastell Saalburg Bad Homburg, LVR Landesmuseum Bonn, Ruhr-Universität Bochum, Landesmuseum für Vorgeschichte Dresden, Regierungspräsidium Stuttgart, Esslingen, Friedrich-Alexander-Universität Erlangen,

Rumänische Bibliothek Freiburg, Institut für Archäologischen, Wissenschaften Freiburg in Breisgau, Römisch Germanische Kommission RGK Frankfurt, Monumenta Germaniae Historica München, Kommission für Alte Geschichte und Epigraphik, München, Römisch Germanische Zentralmuseum Mainz, Generaldirektion Kulturelles Erbe Rheinland Pfalz, Mainz, Westfälische Wilhelms Universität Münster, Vorgeschichtliches Seminar der Philipp Universität Marburg – din Germania; The Archaeological Society at Athens – din Grecia; The Jewish National and University Library Jerusalem, The Israel Antiquities Authority Jerusalem – din Israel; Pontificia Accademia Romana di Archeologia Vatican, Library of Prehistory, Rome, Istituto Italiano di Preistoria e Protoistoria Firenze – din Italia; Muzeum Archeologiczne w Poznan, Adam Mickiewicz University Institute of Anthropology, Poznan, Muzeum Archeologicznego w Krakowie, Instytut Archeologii i Etnologii PAN Krakow, PAN Instytut Archeologii i Etnologii Warszawa – din Polonia; Servei Investigacio Prehistoria Valencia, Instituto Alaves de Arqueologia Vitoria-Gasteiz, Univ. Complutense de Madrid, Quaderns de Prehistoria i Arq. Castello – din Spania; Turk Tarih Kurumu Ankara, Netherlands Institute in Turkey Istanbul, British Institute of Archaeology Ankara – din Turcia; Magyar Mezőgazdasági Múzeum Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum Budapest, Josa Andras Muzeum, István Király Múzeum – din Ungaria ș.a.

INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE ÎN COMUNITATEA ȘTIINȚIFICĂ NAȚIONALĂ ȘI ÎN SOCIETATE

Institutul de Arheologie din Iași își asumă misiunea principală de a contribui la dezvoltarea și răspândirea cunoașterii în domeniul arheologiei, de a promova idei și valori în scopul dezvoltării durabile a societății. Domeniile de cercetare sunt arheologia preistorică, arheologia clasică, arheologia epocii bizantine și a Evului Mediu, arheologia industrială, paleoarheozoologie și arheometrie. Tematica abordată, în principal de cercetarea fundamentală, are caracter interdisciplinar, fiind inclusă în programele naționale de cercetare coordonate de Academia Română, iar rezultatele cercetărilor inițiate de către membrii colectivului contribuie la dezvoltarea cunoașterii spațiului carpato-dunărean-pontic și nistrean din Paleolitic și până în epoca medievală.

A devenit o tradiție ca institutul să organizeze anual *Conferința Națională a Institutului de Arheologie*, eveniment de anvergură care reunește specialiști din România și din străinătate, reflectând proiecte complexe realizate în colaborare cu parteneri internaționali, cum ar fi: Polonia, Germania, SUA, China. Anul trecut a avut loc a XV-a ediție.

Grup de cercetători participanți la Conferința Națională a Institutului de Arheologie, ediția a XV-a, 2025

Așezarea Cucuteni A de la Scânteia – Dealul Bodești: 2017, aspect din timpul săpăturilor

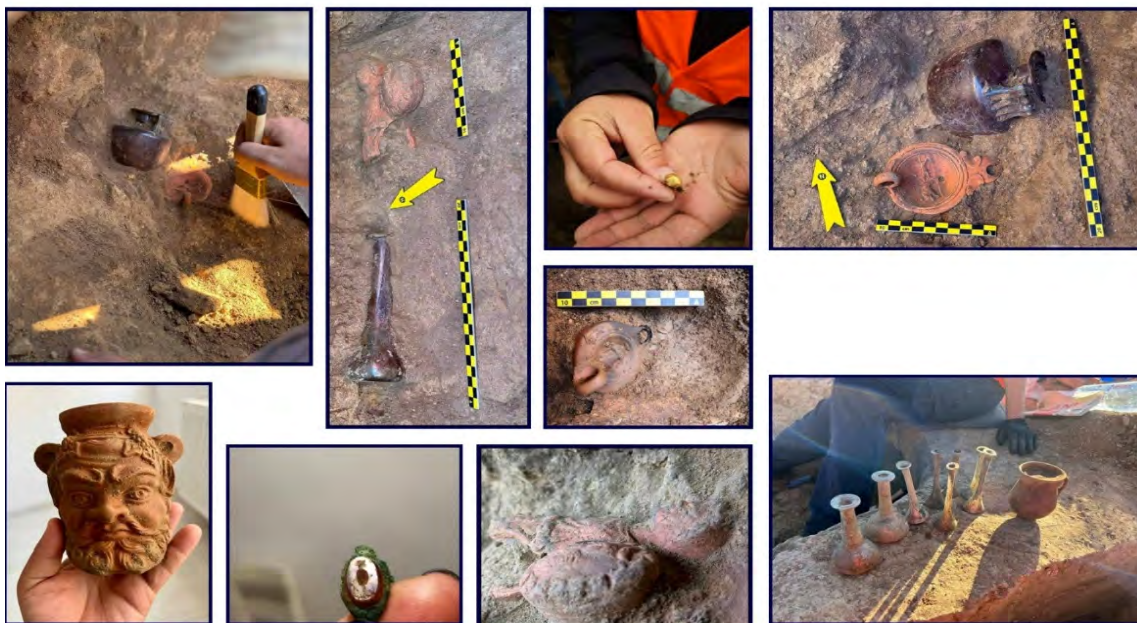
REVISTE ȘI PUBLICAȚII

Revista *Arheologia Moldovei* a fost înființată în 1961 de către regretatul acad. Mircea Petrescu-Dîmbovița, renumit cercetător și arheolog român. Revista a fost concepută ca un periodic cu apariție anuală, apărând cu regularitate din anul 1961, cu foarte mici sincope, ajungând în prezent la numărul 47/2024. Chiar de la primul număr (1961), a cunoscut o evoluție constantă, devenind una dintre puținele publicații românești cu o tematică de actualitate în și unul dintre cele mai prestigioase anuare științifice din domeniul umanist din România (clasificată CNCS-A Int. în 2020). *Arheologia Moldovei* este editată de Institutul de Arheologie din Iași, sub egida Academiei Române (Editura Academiei Române), iar din 2014, cu susținerea Muzeului Național al Bucovinei din Suceava (Editura „Karl A. Romstorfer”). În anuarul *Arheologia Moldovei* au fost publicate studii de preistorie, istorie antică și arheologie, istorie și arheologie medievală, rapoarte ale cercetărilor arheologice întreprinse de arheologi din țară și din străinătate, studii de numismatică și sfragistică, de paleolingvistică, paleoantropologie, arheozoologie și paleobotanică, din spațiul carpato-nistean, dar și din zonele limitrofe. Temele sunt variate, cuprinzând problematici ale epocilor preistorice și până în Evul Mediu târziu, cum ar fi: studii privind culturile Criș, ceramica lineară, Precucuteni, Cucuteni, Amfore sferice, Monteoru, Sântana de Mureș-Cerneahov; lucrări dedicate civilizației geto-dacice, celtice, grecești, romane, bizantine și medievale, migrațiilor indo-europenilor, cimerienilor, sciților, slavilor, ungurilor și turanicilor, contactelor populației autohtone cu triburile alogene, religiei și reprezentărilor de cult orientale, geto-dacice, romane și creștine, artei tracice și medievale, circulației monedei grecești, dacice, romane și bizantine, ca și a fibulelor, aplicilor, opaițelor, sticlăriei și cahlelor, planimetriei reședințelor domnești și boierești, exploatarea sării, topografiei urbane medievale și pre-moderne, istoriei agriculturii și economiei medievale, evoluției spațiului rural medieval etc. Alături de studiile cercetătorilor români, au fost publicate de-a lungul timpului și contribuțiile unor specialiști străini cu recunoaștere internațională (Jaroslav Kudrnáč, Guy Rachet, Mikuláš Dušek, Olaf Höckmann, Kenneth Honea, Gerhard Wirth, E. T. Tsvek, Linda Ellis, Jürgen Untermann, Nikolaus Boroffka, Michel Kazanski, Karl Strobel, Pierre Noiret, Carsten Mischka etc.). De asemenea, studiile interdisciplinare au completat încă de la primele numere conținutul fiecărui volum în parte, aducând tot mai adesea în peisajul istoriografic românesc necesitatea coroborării datelor obținute în domenii conexe istoriei și arheologiei în cadrul aceluiași demers științific complex.

În prezent revista *Arheologia Moldovei* are următoarea structură: 1. Studii; 2. Numismatică și Sfragistică; 3. Materiale; 4. Note și discuții; 5. Cercetări interdisciplinare; 6. Recenzii și note bibliografice; 7. Viața științifică; 8. Aniversaria; 9. Obituaria; 10. Listă de abrevieri. Încă de la primul număr, în revistă au fost publicate și studii în limbi de

circulație internațională (rusă, franceză, engleză, germană și italiană), aparținând unor specialiști de renume din țară și din străinătate. Politica editorială a avut ca prim obiectiv atingerea și menținerea celor mai înalte standarde științifice, iar calitatea studiilor publicate a fost determinată de filtrul riguros aplicat de membrii comitetului de redacție, de procesul *double-blind peer-review*, referenții fiind selectați din rândul specialiștilor români, dar și străini, a căror activitate științifică a fost recunoscută pe plan internațional.

OBIECTE DE INVENTAR FUNERAR *IN SITU*

În concluzie, revista *Arheologia Moldovei* s-a impus în peisajul științific al arheologiei din România și din străinătate prin apariții regulate și prin calitatea științifică a articolelor, prin atragerea unor specialiști de renume internațional în colegiul de redacție, precum și prin accesul online gratuit și integral pentru toți cei interesați. În prezent revista se găsește în cel puțin 250 de biblioteci din țară și din străinătate. Numerele I/1961 - XIII/1990 l-au avut ca redactor responsabil pe acad. Mircea Petrescu-Dîmbovița, iar secretari de redacție au fost Adrian C. Florescu (nr. I/1961 - VII/1972), Ion Ioniță (nr. VIII/1975 - IX/1980) și Virgil Mihailescu-Bîrliba (nr. X/1985 - XIII/1990). Începând cu numărul XIV/1991 și până la numărul XIX/1996, redactorul-șef al revistei a fost dr. Virgil Mihailescu-Bîrliba, iar secretar de redacție a fost dr. Constantin Ionomu. În perioada 1999-2003 (nr. XX - nr. XXVI) redactorul responsabil a fost dr. Dan Gh. Teodor, redactor responsabil adjunct fiind dr. Constantin Ionomu, iar funcția de secretar de redacție a fost

deținută pe rând de dr. Cornelia-Magda Mantu și dr. Costel Chiriac. În tre 2004 și 2010 (nr. XXVII - nr. XXXIII) redactorul-șef a fost acad. Victor Spinei, iar secretari de redacție au fost dr. Constantin Iconomu și dr. Costel Chiriac.

Din 2011 și până în prezent, conducerea revistei a fost asumată de dr. Alexander Rubel, secretar de redacție fiind George Bilavski. În prezent, comitetul editorial al revistei are următoarea componență: Redactor responsabil: Alexander Rubel; Secretar de redacție: George-Aurelian Bilavski; Membri: Dan Aparaschivei, George Bodi, Costel Chiriac, Cătălin Hriban, Lucian Munteanu, Adrian Poruciu, Constantin-Emil Ursu și Olivier Weller. Consiliul științific al revistei este compus din: Radu Ardevan (Cluj-Napoca); Ionel Căndea (Brăila); Florin Curta (Gainesville); Falko Daim (Mainz); Svend Hansen (Berlin); Gheorghe Postică (Chișinău); Gerhard Trnka (Viena); Michael Vickers (Oxford); Cornelia-

Magda Lazarovici, Virgil Mihailescu-Bîrliba(+), Victor Spinei, Dan Gh. Teodor (Iași).

Un rol important în afirmarea internațională a cercetării arheologice și istorice dezvoltate în cadrul Institutului de Arheologie din Iași îl are colecția editorială *Pontica et Mediterranea*, coordonată de cercetătorul Victor Cojocar. Concepută ca un spațiu de dialog științific dedicat lumii antice din regiunea pontică și mediteraneeană, seria reunește contribuții consacrate istoriei, arheologiei, epigrafiei, numismaticii și iconografiei antice, cu un accent special asupra spațiului Mării Negre. Deși prioritatea o constituie țarmurile nordice și vestice ale Pontului Euxin, colecția integrează în egală măsură studii privind zonele sudice și estice, precum și cercetări referitoare la Asia Mică și bazinul

mediteraneean, în măsura în care acestea contribuie la înțelegerea conexiunilor istorice și culturale ale lumii pontice. Prin cele 12 volume publicate până în prezent, *Pontica et Mediterranea* a devenit una dintre cele mai importante platforme academice dedicate studiilor pontice și mediteraneene din Europa de Est. Seria reflectă preocupările majore ale cercetării ieșene contemporane: mobilitatea populațiilor, interconectivitatea culturală, identitățile regionale, relațiile dintre comunitățile sedentare și cele nomade, precum și circulația ideilor, a bunurilor și a modelelor artistice în Antichitate. În același timp, colecția evidențiază caracterul profund internațional al cercetării promovate de Institutul de Arheologie din Iași, atât prin colaborările academice reunite în cadrul colectivelor

editoriale în cazul fiecărui volum, cât și prin diversitatea geografică și tematică a autorilor și contribuțiilor publicate. Volume precum *Interconnectivity in the Mediterranean and Pontic World during the Hellenistic and Roman Periods* (2014), *Advances in Ancient Black Sea Studies* (2019) sau *Migration and Identity in Eurasia* (2021) ilustrează deschiderea către marile teme ale istoriografiei și arheologiei contemporane, confirmând rolul școlii ieșene de arheologie în circuitul internațional al cercetării umaniste.

PERSPECTIVE ȘI DIRECȚII STRATEGICE

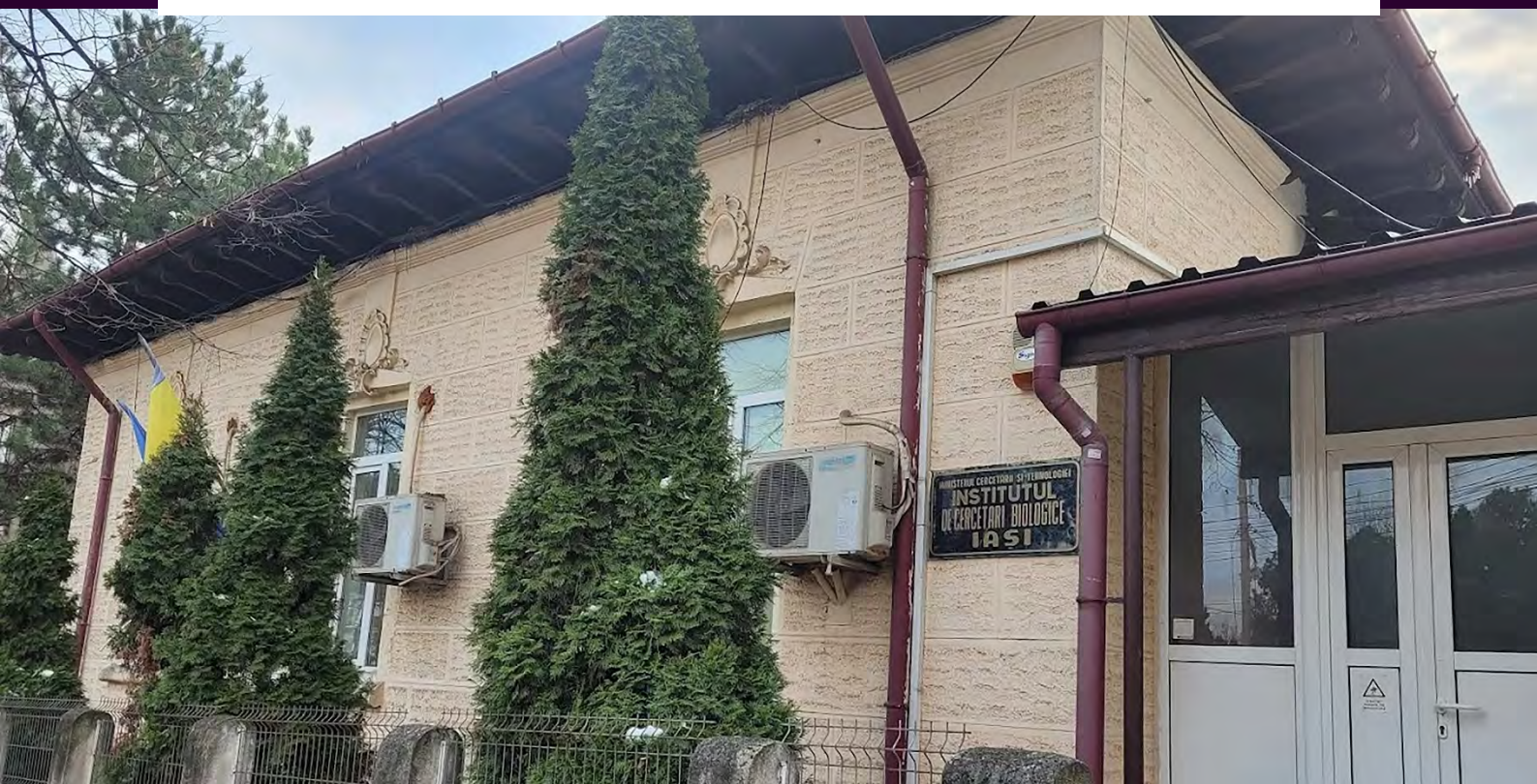
În prezent principalele direcții de cercetare ale institutului sunt: (1) cercetarea fundamentală în istorie și arheologie, cu scopul extinderii cunoașterii, și contribuția la dezvoltarea economică durabilă, atât la nivel regional, cât și național și internațional; (2) studiul preistoriei în spațiul românesc, ca parte integrantă a preistoriei Europei Centrale și de Sud-Est, prin corelarea datelor științifice interdisciplinare, în vederea obținerii unor rezultate relevante la nivel global și a integrării acestora în educație, urmărind valorificarea istorică a obiectivelor de interes; (3) investigarea influenței culturii grecești asupra litoralului vest-pontic și a relației dintre orașele grecești și comunitățile din hinterlandul dobrogean și sudul Moldovei; (4) cercetarea interacțiunilor dintre Imperiul Roman și comunitățile locale din spațiul nord-vest-pontic; (5) studiul culturilor locale din secolele IX-XIII în spațiul carpato-nistrean, interacțiunea cu migratorii, urbanism medieval, rețele comerciale ce conectau Europa cu Orientul ș.a.

BIBLIOGRAFIE

1. ***, Arhiva Filialei Iași a Academiei Române, Arhiva Unității Academiei Române, Serviciul/Compartimentul Secretariat Științific.
2. ***, Arhiva Filialei Iași a Academiei Române, Arhiva Unității Academiei Române, Serviciul/Compartimentul Personal.
3. Bărbulescu, Mihai, *Istoria arheologiei în România* (Civilizația românească, nr. 33), Editura Academiei Române, București, 2022.
4. Boldur, Dimitrie-Ovidiu, *Studiul antichităților la Universitatea din Iași (până la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial)*, Editura Babel, Bacău, 2016.
5. Chirica, Vasile; Aparaschivei, Dan, *Institutul de Arheologie Iași* (B.A.I., XIII), Editura Helios, Iași, 2004.
6. Petrescu-Dîmbovița, Mircea, „Activitatea arheologică ieșeană în perioada interbelică”, în *Arheologia Moldovei*, XXI, București, 2000.
7. Petrescu-Dîmbovița, Mircea; Andronic, Al., *Muzeul de istorie a Moldovei. Ghid*, Editura Meridiane, București, 1966.
8. Spinei, Victor; Rusu, Dorina N. (coord.), *Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc*, vol. I (A–C), Editura Karl A. Romstorfer a Muzeului Național al Bucovinei, Suceava, 2021.
9. Tafrali, Orest, *Muzeul de Antichități din Iași*, Institutul de Arte Grafice „N. V. Ștefăniu”, Iași, 1935.

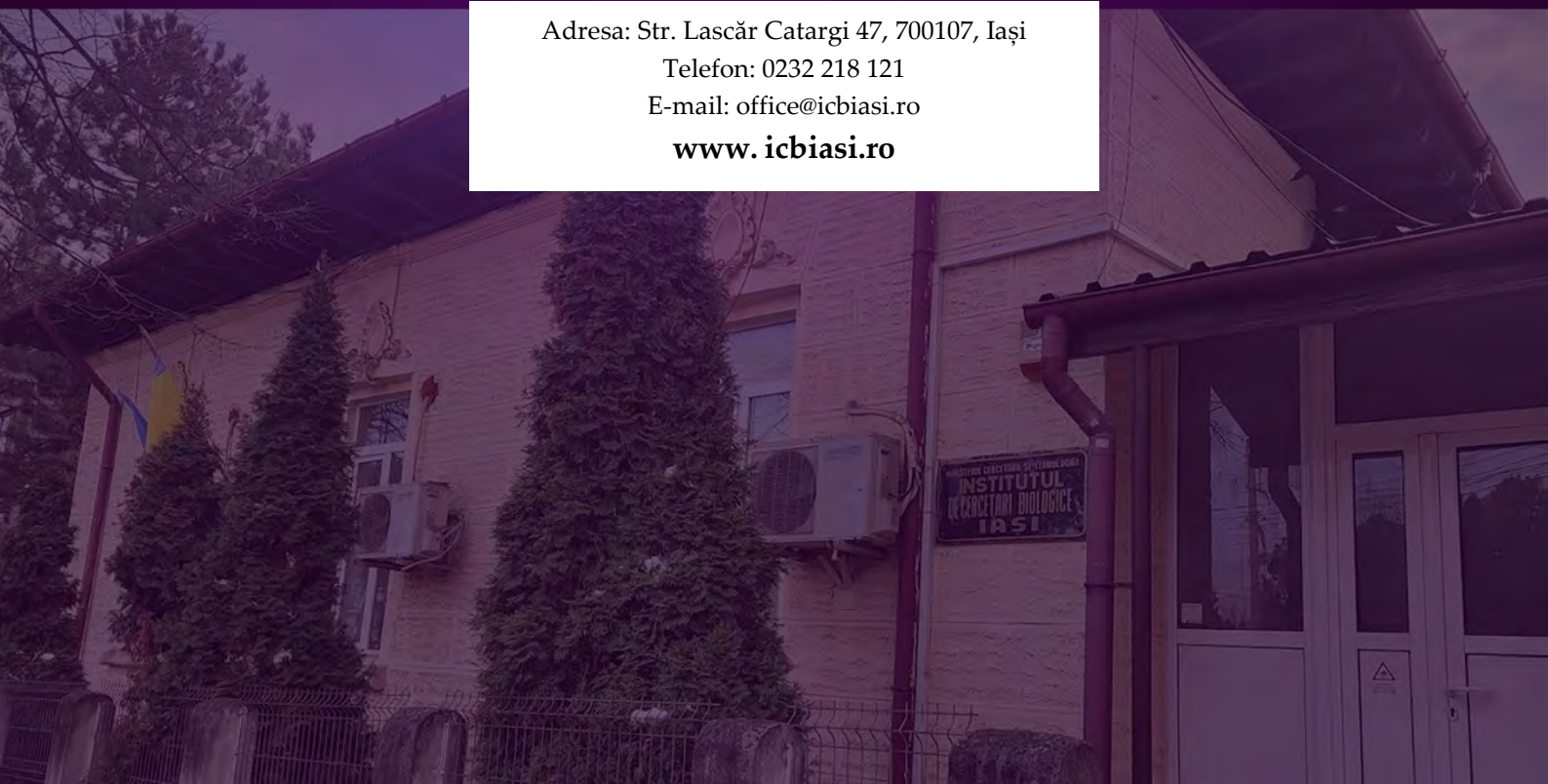

INSTITUTUL DE CERCETĂRI BIOLOGICE

Adresa: Str. Lascăr Catargi 47, 700107, Iași
Telefon: 0232 218 121
E-mail: office@icbiasi.ro
www.icbiasi.ro

Nucleul cercetărilor medico-naturaliste s-a încheiat odată cu înființarea Filialei din Iași a Academiei R.P.R., în anul 1949, când s-a creat un colectiv de cercetări medicale, condus de acad. **I. Nițulescu**, și un colectiv restrâns de „Fauna R.P.R.”, condus de prof. univ. dr. **Zickman Feider**. În anul 1951 a luat ființă și un mic nucleu de cercetare antropologică condus de prof. univ. dr. **Olga Necrasov**. În anul 1955 s-a înființat Institutul de Cercetări Medicale care a funcționat până în 1963. Conform statelor de funcții din perioada 1952-1965, în cadrul Secției de biologie a institutului se disting următorii cercetători: prof. univ. dr. Petru M. Șuster – primul profesor de biologie generală de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, prof. univ. dr. Zicman Feider – considerat părintele acarologiei, prof. univ. dr. Mihail Constantineanu – fondatorul școlii moderne de entomologie de la Universitatea din Iași, prof. univ. dr. Alexei Alexinschi – ilustru entomolog, dedicat cercetărilor Ordinului *Lepidoptera*, Raoul Constantineanu (specialist de renume mondial în studiul insectelor himenoptere din familia *Ichneumonidae*).

Prin Hotărârea Prezidiului Academiei R.P.R., în ședința din 27 septembrie 1963 se aprobă restructurarea Institutului de Cercetări Medicale în Centrul/Institutul de Biologie Generală și Aplicată cu profil de cercetări medico-naturaliste, condus, începând cu data de 1 octombrie 1963, de acad. **V. Rășcanu**. Institutul cuprindea 7 secții, dintre care patru medicale (Biomorfologie, Fiziologie umană, Fiziopatologia nutriției, Fiziopatologie cardiovasculară) și trei de biologie (Fiziologie animală, Antropologie și Faună-ecologie).

De la înființare, secțiile cu profil naturalist erau coordonate de membri corespondenți ai Academiei R.P.R.:

- Secția de *fiziologie animală*, coordonată de prof. univ. dr. **Petru Jitariu**, cuprindea sectorul de fiziologie animală și fiziologie evoluționistă, axată pe studii privind influența câmpurilor electromagnetice asupra organismului animal și rolul pigmenților carotenoizi în dezvoltarea ontogenetică a vertebratelor inferioare;
- Secția de *antropologie*, coordonată de prof. univ. dr. **Olga Necrasov**, cuprinzând două sectoare, de antropologie contemporană și preistorică, având ca obiectiv studierea structurii antropologice a populațiilor care au trăit sau trăiesc pe teritoriul Republicii Socialiste România;
- Secția de *ecologie și faună*, condusă de prof. univ. dr. **Constantin Sandu-Ville**, grupată într-un sector de ecologie vegetală și faună și un sector de faună, în cadrul căreia se realizau cercetări de ecologie vegetală și animală, precum și studii privind fauna cheliceratelor și insectelor din țara noastră.

În anul 1966, Institutul de Biologie Generală și Aplicată se separă în Institutul de Cercetări Medicale și Centrul de Cercetări Biologice, cu sediul în Calea 23 August, nr. 1 (astăzi B-dul Carol I).

În perioada 1970-1974, Centrul de Cercetări Biologice Iași a aparținut Ministerului Învățământului, rămânând însă sub coordonarea Filialei Iași a Academiei Române.

Ca urmare a reorganizării Centrului, în conformitate cu Decretul 297/1973 și Decretul 139/1974, se dispune ca Stațiunea „Stejarul” Pângărați din Piatra-Neamț Neamț să fie trecută în cadrul Centrului de Cercetări Biologice Iași. În cadrul acestei instituții și-au desfășurat activitatea cercetători de seamă care ulterior au devenit cadre didactice ale Facultății de Biologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” sau ale altor universități din țară: prof. univ. dr. Ion Băra (Genetică), prof. univ. dr. Ionel Miron (Hidrobiologie), prof. univ. dr. Ioan Moglan (Entomologie), prof. univ. dr. Gogu Ghiorghiță (Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău).

În 1974, Centrul de Cercetări Biologice, aflat sub conducerea acad. prof. dr. docent **Petru Jitariu**, avea un număr de 166 de salariați (dosarul IVb-128 – Organigrama, State de funcții 1974, din arhiva ARFI), repartizați pe 2 secții și mai multe colective:

- **Secția de Cercetări Biologice Iași** (totalizând 55 de salariați), coordonată de CS III Ștefan Agrigoroaie (șef de secție), cu următoarea structură:
 1. Colectivul de fiziologie animală – 15 salariați;
 2. Colectivul de fiziologia membranelor – 5 salariați;
 3. Colectivul de fiziologie vegetală – 3 salariați;
 4. Colectivul de ecologie umană și antropologie – 12 salariați;
 5. Colectivul de ecosisteme terestre – 14 salariați;
 6. Colectivul de microbiologie – 2 salariați;
 7. Colectivul de entomologie – 3 salariați.
- **Secția de Cercetări Biologice, Geologice și Geografice „Stejarul” Pângărați – Neamț**, coordonată de CS III Ionel Andreescu (șef de secție), total 110 salariați repartizați în:
 1. Colectivul de limnologie – 39 salariați;
 2. Colectivul de genetică – 8 salariați;
 3. Colectivul de combatere biologică – 8 salariați;
 4. Colectivul de geologie-geografie – 27 salariați;
 5. Personal auxiliar – 27 salariați.

În perioada 1980-1990, numărul salariaților a fluctuat între 110 și 170.

Multitudinea colectivelor de cercetare relevă numeroasele direcții de cercetare abordate de specialiștii institutului, rezultatele obținute concretizându-se în publicarea a sute articole științifice în reviste de prestigiu din țară și străinătate (Franța, Germania, Ungaria, Austria, Italia, Spania, Portugalia, Israel, Anglia, Japonia, SUA). De asemenea, au fost publicate monografii și cărți științifice.

În perioada în care a funcționat în cadrul Filialei Iași a Academiei Române, Institutul de Biologie, sub diferitele denumiri pe care le-a avut de-a lungul anilor, a fost condus de personalități marcante ale științei românești:

- 1963-1965 – acad. Vasile Rășcanu;
- 1965-1975 – acad. Petru Jitariu;
- 1975-1985 – prof. univ. dr. Corneliu Zolyneak;
- 1985-1990 – acad. Constantin Toma.

Odată cu schimbările politice de după 1989, la începutul anului 1990, au fost inițiate demersuri pentru revenirea institutului la Filiala Iași a Academiei Române de către directorii din acea perioadă, acad. **Constantin Toma** și prof. univ. dr. **Ionel Andriescu**, însă fără succes.

Tot în anul 1990, Centrul de Cercetări Biologice Iași devine *Institutul de Cercetări Biologice Iași*, funcționând sub egida Ministerului Cercetării și Tehnologiei. În același an Laboratorul de Antropologie se separă de Institutul de Cercetări Biologice Iași și trece sub coordonarea Filialei Iași a Academiei Române. În plus, are loc separarea Secției de Cercetări Biologice, Geologice și Geografice „Stejarul” Pângărați – Neamț, care va lua numele de Laborator interdisciplinar pentru geostiințe și biologie experimentală Piatra-Neamț.

În 1996, împreună cu Institutul de Cercetări Biologice Cluj-Napoca, Centrul de Cercetări Biologice, Geografice și Geologice Piatra-Neamț și Institutul de Biologia Dezvoltării București intră în structura Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Științe Biologice. În baza HG nr. 2082/24.11.2004, Institutul de Cercetări Biologice Iași dobândește personalitate juridică, fiind organizat într-un singur departament, Biologie experimentală și aplicată.

BIBLIOGRAFIE

1. Arhiva ARFI – fonduri 1949-1990: Rapoarte de activitate, Personal, Corespondență
2. Andriescu, I., „In Memoriam – Raoul M. Constantineanu, PhD Senior Researcher (C.S. I), Entomologist (July 28, 1938, Iași – January 8, 2024, Iași)”, *Romanian Journal of Biology – Zoology*, vol. 69, nr. 1-2, București, 2024, pp. 51-55. Online: https://www.ibiol.ro/zoology/RJB-Z-69/pdf/RJBZ_69_art-4.pdf
3. Mustață, Gh.; Andriescu, I., „Mihai I. Constantineanu (1894-1993)”, *Buletinul informativ al Societății Lepidopterologice Române*, vol. 5, nr. 1, 1994, pp. 81-83. ISSN 1221-5244. Online: https://www.zobodat.at/biografien/Constantineanu_Mihai_Buletinul%20de%20Informare%20Entomologica_1994_5.pdf
4. Toma, C., „Professor Ionel Miron on His 80th Anniversary”, *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, s. Biologie animală, tom LXI, 2015, pp. 137-140. Online: http://cercetare.bio.uaic.ro/publicatii/anale_zoologie/issue/2015/2015oc14Toma.pdf
5. Vasiliu, N.; Călugăr, M.; Huțu, M., „Zicman Feider (1903-1979)”, *Travaux du Muséum d’Histoire naturelle „Grigore Antipa”*, vol. XXI, București, 1980, pp. 385-386.

Tablou din colecția ARFI (donație)
Victor Mihăilescu Craiu, *Flori galbene și ulciță albastră*, 1975

INSTITUTUL DE CERCETĂRI ECONOMICE ȘI SOCIALE
„GHEORGHE ZANE”
Academia Română, Filiala Iași

INSTITUTUL DE CERCETĂRI ECONOMICE ȘI SOCIALE „GHEORGHE ZANE”

Adresa: Strada Codrescu, nr. 2, Iași

Telefon: 0232 410 561

E-mail: secretariat@ices.acadiasi.ro

www.ices-arfi.ro

Cu un parcurs de aproape șapte decenii, Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” (ICES) are vocație pluridisciplinară, desfășurând activități de cercetare în sfera științelor economice (creștere și dezvoltare economică, dezvoltare regională, educație, piața muncii, economie rurală, decizii economice în condiții de risc și incertitudine, migrație, cooperare transfrontalieră, turism, econometrie aplicată, sisteme fuzzy aplicate în economie) și în sfera științelor sociale și umaniste (filosofie și științe politice, psihologie și științele educației, sociologie și științe juridice). Istoria ICES se înscrie în evoluția mai amplă a cercetării academice românești din a doua jumătate a secolului al XX-lea și din primele decenii ale secolului XXI, reflectând transformările instituționale, epistemologice și politice care au modelat sistemul național de știință.

Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” s-a născut în comunism, evoluând ca organism viu, traversat de toate contradicțiile epocii. Fondarea sa, ca a multor colective similare ale Academiei Române, a fost de la bun început marcată de o dublă condiționare: pe de o parte, legitimitatea științifică pe care regimul o revendica pentru sine, dorind să arate că, astfel, comunismul poate produce cunoaștere; pe de altă parte, controlul strict al direcțiilor de cercetare, al bibliografiei admise și al concluziilor acceptabile. Cu adevărat remarcabil a fost faptul că, în spatele acestui limbaj de lemn, au existat cercetători care au reușit, de multe ori, să facă cercetare solidă, validată peste ani, indiferentă la ingerințe politice și ideologice. A existat tot timpul un compromis în fața cenzurii comuniste – pentru că nu se putea, pur și simplu, altfel –, dar nu a fost nici pe departe o simplă capitulare, ci, de cele mai multe ori, a fost camuflajul pentru o cercetare serioasă, plină de profunzime, originalitate și valoare. Toate colectivele care au funcționat astfel de-a lungul a peste trei decenii în comunism și apoi s-au unit în ceea ce a devenit ICES au fost ca o monedă cu două fețe: o față oficială, cu planuri de cercetare aprobate și rapoarte ideologic corecte, și o față ascunsă, cu întâlniri unde se putea gândi și discuta liber, cu teme de cercetare care erau imposibil de ideologizat.

Căderea regimului comunist în 1989 a reprezentat un moment de ruptură pentru întreaga cercetare românească, nu doar pentru colectivele de economie și științe umaniste care, în acel moment, la Iași, erau în subordinea Universității „Alexandru Ioan Cuza.” Ceea ce s-a întâmplat după 1989 a fost faptul că finanțarea – care nici în perioada anterioară nu fusese strălucită – s-a redus și mai drastic, cadrele legislative s-au modificat, iar institutele de cercetare au fost supuse unor procese de reevaluare și reorganizare. Pentru colectivele de cercetări economice și umaniste, această tranziție a însemnat, simultan, o eliberare și o criză: a fost o eliberare a cunoașterii, dispărând controlul și cenzura, dar a fost și criză, pentru că tocmai în momentul în care cercetarea

devenea cu adevărat posibilă resursele necesare au dispărut. Salariile au scăzut dramatic în termeni reali, bibliotecile au rămas ani întregi fără abonamente la reviste internaționale, iar infrastructura a îmbătrânit fără înlocuire. Mulți cercetători valoroși au emigrat sau s-au reorientat spre universități ori spre sectorul privat. Cei care au rămas au construit, adesea cu mijloace improvizate, o știință umanistă nouă: au recuperat arhive, au reconstituit biografii intelectuale falsificate, au tradus și au editat texte de referință ignorate decenii întregi. Colectivele ce s-au unit mai târziu în ICES au supraviețuit, dar supraviețuirea acestora a purtat mereu cicatricile și consecințele acelor ani de tranziție — o perioadă în care libertatea intelectuală proaspăt câștigată și precaritatea materială cronică au coexistat, paradoxal și dureros, în aceleași locuri, în același timp.

Continuitatea acestei instituții, în pofida reorganizărilor succesive, a schimbărilor de statut și a reconfigurărilor tematice, este una dintre trăsăturile sale definitorii. De la nucleul inițial constituit în 1957, apărut stingher în cadrul Filialei Iași a Academiei (deși cu afiliere instituțională la București), până la forma actuală, rezultată în 2002 prin unificarea cercetării economice și sociale sub aceeași structură, ICES a funcționat ca un spațiu de sedimentare a tradiției academice și ca un pol de reflecție asupra dezvoltării regionale, a transformărilor economice și a dinamicii societății românești.

EVOLUȚIA INSTITUȚIONALĂ. CONTINUITĂȚI ȘI DISCONTINUITĂȚI. OAMENI, CERCETĂTORI, PERSONALITĂȚI

Geneza instituției trebuie plasată în contextul reorganizării radicale a cercetării românești după 1948, când modelul sovietic a impus separarea instituțională între învățământul superior și cercetarea academică, aceasta din urmă fiind concentrată în institute ale Academiei Republicii Populare Române. În acest cadru, Filiala Iași a Academiei a devenit un centru regional de cercetare, iar în 1957 a fost constituit un Colectiv de cercetări economice, menit să studieze problemele specifice regiunii Moldovei. Anul 1957 marchează începutul unei tradiții instituționale care va cunoaște, în deceniile următoare, etape distincte de consolidare, autonomizare și diversificare disciplinară.

În arhivele ARFI se găsesc mai multe documente care atestă crearea unui colectiv de științe economice în subordinea Institutului de Cercetări Economice de la București. Acesta vine în continuarea instituțională a unor tentative din acei ani de a creiona grupuri de cercetare în domeniul economic în cadrul Secției de ingineri tehnico-economici din cadrul Institutului Politehnic ieșean sau în cadrul unui efemer „Institut de Științe Economice și Planificare” local. Documentul care confirmă prima dată existența Colectivului de științe economice este o adresă din partea Institutului de

Cercetări Economice de la București către Filiala Academiei RPR, Iași în care se menționează, explicit, că, la Iași, „Colectivul de economie a luat ființă la 1 iunie 1957” (Arhiva ARFI, dosarul II-13, 1957). Colectivul se construiește în jurul profesorului universitar **Dumitru Rusu**, întemeietorul școlii de contabilitate de la Iași, cel care va fi și primul director, și a lui **Mihai Todosia**, la acea vreme lector universitar. Încă de la început, colectivul a întâmpinat dificultăți – după angajarea cu normă de bază a cercetătorului Nicolae Davideanu, postul profesorului Rusu și cel al lectorului Todosia devin onorifice, fiind angajați cu normă întreagă fie la Institutul Politehnic, fie la Comitetul regional PCR. Activitatea colectivului a fost impulsionată odată cu venirea, în 1958, a doi cercetători, Teodosie Al. Știrbu și Alecsandru Puiu Tacu, și, abia în 1962, a încă doi cercetători, Petre Jica (în locul lui T. Al. Știrbu, pensionat) și Cornelia Cornea (ulterior Tacu). În 1963 sunt angajați alți doi cercetători, Al. Ciochină și Ștefan Anuța, fiind atrași și colaboratori externi de la Facultatea de Studii Economice și de la Institutul Politehnic.

Ideea dezvoltării unui colectiv de cercetări umaniste la Iași parcurge un drum lung, presărat cu multe piedici. În decembrie 1957, directorul onorific Dumitru Rusu solicita, în cadrul unei ședințe a Comisiei delegate la Filiala Iași a Academiei RPR, extinderea colectivului de cercetare cu o echipă de cercetători în filosofie. Răspunsul primit a sunat așa: „În ce privește crearea unui colectiv de filozofie la Iași, s-a ajuns la convingerea că acest lucru nu este încă posibil. Ar fi bine să se încerce astfel de cercetări pe lângă catedra de filozofie a Universității. După ce se vor forma cadre cu mai multă experiență de interpretare, se va putea crea un nucleu de filozofie la Iași. Eventual să fie îndrumați la Iași candidați în știință cu stagiul de aspirantură, în această specialitate, în Uniunea Sovietică, în jurul cărora să se formeze nucleul de cercetare filozofică.” (Arhiva ARFI, Proces-verbal al ședinței Comisiei delegate la Filiala Iași a Academiei RPR, 16 decembrie 1957, dosarul II-13, 1957). De notat că un asemenea colectiv de cercetare filozofică nu a existat la Iași până după 1990, deși activități de cercetare, cu rezultate notabile, s-au desfășurat neîntrerupt.

Începând cu 1964, Colectivul de științe economice devine Secția de științe economice, filozofice și juridice, în același timp cu venirea acad. **Dan Bădăraș**, pentru o scurtă perioadă, la Filiala Iași a Academiei RPR, iar colectivul se lărgeste cu încă trei cercetători, Victoria Anton, Pavel Ciuchi și Elena Zahariea. După plecarea, în primăvara lui 1965, a lui Dan Bădăraș înapoi la București, nu va mai exista nicio persoană implicată în alte cercetări decât cele economice.

În 1965, Secția de cercetări economice are următorul consiliu științific: „prof. Dumitru Rusu, conf. Mihai Todosia, conf. Mîlcometi, conf. Nicolicioiu, conf. Magazin, cercet. princip. Jica Petre, cercet. Tacu Alexandru – secretar” (Arhiva ARFI, dosarul II-20, 1965). În același an, Secția de cercetări economice, conform documentelor din Arhiva

ARFI, figurează ca făcând parte din Centrul de Cercetări Tehnice al Filialei Iași a Academiei RPR (Arhiva ARFI, dosarul IVb-128 – State de funcții 1965).

Până la începutul anilor 1970, colectivul Secției de cercetări economice Iași a rămas redus, în documentele vremii fiind notate, pentru anul 1970, nouă norme și jumătate.

În 1966, în urma demersurilor academicienilor Ștefan Bîrsănescu și Vasile Pavelcu (care nu era încă, la acea vreme, membru al Academiei RSR), apare Sectorul de psihologie-pedagogie, „care va depinde din punct de vedere științific, de o secție din cadrul Institutului de Psihologie a Academiei RSR, iar din punct de vedere al bazei materiale de Filiala din Iași a Academiei” (Arhiva ARFI, dosarul II-12, 1966). În Sectorul de psihologie-pedagogie, condus de acad. **Ștefan Bîrsănescu**, vor fi angajați, în anii următori, pe rând, Romulus Crăciunescu, Ion Ion, Ana Stoica, Mihai Dumitru, Ioana Maria Georgescu sau Mariana Caluschi.

Din 1970, odată cu trecerea institutelor și centrelor de cercetare din domeniul umanist la nou înființata Academie de Științe Sociale și Politice a RSR, Centrul de Cercetări Economice devine Centrul de Științe Sociale, fiind condus, pentru o foarte scurtă perioadă, în primăvara lui 1970, de acad. Bîrsănescu, și apoi, până în 1975, de Mihai Todosia, care devenise între timp membru al Academiei de Științe Sociale și Politice a RSR și rector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” între 1972 și 1980. Sediul Instituției se mută pe strada Teodor Codrescu, nr. 2, unde își va desfășura activitatea până în prezent. Consiliul științific al Centrului de Științe Sociale avea următoarea componență: prof. univ. dr. M. Todosia – președinte, prof. univ. dr. D. Rusu – membru, prof. dr. doc. Ștefan Bîrsănescu – membru, prof. dr. doc. Vasile Pavelcu – membru, prof. univ. dr. Alexandru Barbat – membru, prof. univ. dr. A. Cosmovici – membru, prof. univ. dr. Petre Mîlcomete – membru, prof. univ. dr. Ion Grigoraș – membru, conf. univ. dr. Costache Secrieru – membru, șef de sector Petre Jica – secretar, cercet. șt. pr. Al. Tacu – delegat O.B.P.C.R., cercet. șt. Al. Ciochină – delegat org. sindicală, cercet. șt. Romulus Crăciunescu – delegat cercetători. Colectivul s-a extins semnificativ, astfel încât, în 1973, cele două sectoare ale Centrului de Științe Sociale aveau următoarea componență: I. Sectorul de științe economice. *Personal cu studii superioare*: Tacu Alexandru – cercet. șt. pr., șef de sector, Anton Victoria – cercet. șt. pr., Tacu Cornelia – cercet. șt. pr., Ciochină Alexandru – cercet. șt. pr., Zaharia Elena – cercet. șt., Haivas Mihai – cercet. șt., Olaru Adriana – economist, Iftime Tereza – economist, Vlas Didina – economist, Simijdean Ion – economist, Druguș Liviu – economist, Stirbăț Doina – documentarist științific, Păun Varvara – documentarist științific. II. Sectorul de științe umaniste. *Personal cu studii superioare*: Ion Gr. Ion – cercet. șt. (pedagogie), Stoica Ana – cercet. șt. (pedagogie), Crăciunescu Romulus – cercet. șt. (psihologie), Mihai Dumitru – cercet. șt. (psihologie),

Popescu Tiberiu – cercet. șt. (sociologie), Vlas Adrian – cercet. șt. (sociologie), Scripcaru Eugen – sociolog, Prodanciuc Valeriu – sociolog.

În 1974, schema de personal a centrului arăta astfel: director – prof. univ. dr. Todosia Mihai, director adjunct științific – prof. univ. dr. Cosmovici Andrei; Sectorul de cercetări economice (independent): Tacu Alexandru – cercet. șt. pr. III, șef de sector, Anton Victoria – cercet. șt. pr. III, Tacu Cornelia – cercet. șt. pr. III, Ciochină Alexandru – cercet. șt. pr. III, Zaharia Elena – cercet. șt., Haivas Mihai – cercet. șt., Olaru Adriana – cercet. șt., Iftime Tereza – cercet. șt., Vlas Didina – economist, Druguș Liviu – economist, Simijdean Ion – economist, Știrbăț Doina – matematician; Sectorul de sociologie, psihologie, pedagogie (independent): prof. prof. univ. dr. Cosmovici Andrei – cercetător științific onorific, șef de sector cercetare științifică, Popescu Tiberiu – cercet. șt., Ion Gr. Ion – cercet. șt., Mihai Dumitru – cercet. șt., Stoica Ana – cercet. șt., Caluschi Mariana – cercet. șt., Scripcaru Eugen – sociolog, Prodanciuc Valerian – sociolog; Colectivul de cercetări juridice (independent), Sava Marcel Florin – cercet. șt., Păun Varvara – jurist, Lupu Vasile – jurist. Chiar și cu o asemenea dezvoltare, Centrul de Științe Sociale rămâne în continuare marcat de lipsuri materiale și de absența sprijinului de la nivel superior. În 1975 are loc desprinderea institutelor de cercetare din cadrul diferitelor academii ale RSR și trecerea lor în subordinea centrelor universitare. Centrul de Științe Sociale trece în subordinea Universității „Alexandru Ioan Cuza” (UAIC), iar conducerea sa este preluată, până în ianuarie 1990, de către profesorul de socialism științific Ionel Hagiu.

În România comunistă condusă de Nicolae Ceaușescu, din ce în ce mai autoritar și mai dornic de extindere a controlului asupra societății românești, un Centru de Științe Sociale (CȘS) ar fi trebuit să aibă două roluri foarte clare: de propagandă și de îndoctrinare. Cert e că, în cazul Centrului de Cercetări Sociale Iași, asemenea roluri nu au fost preluate decât marginal, cercetarea științifică dezvoltându-se, în mare parte, pe teme non-ideologizate. În al doilea rând, prin subordonarea față de UAIC, conducerea CȘS Iași preia controlul asupra cercetării științifice din toate catedrele de științe sociale și economice, de la toate universitățile din Iași, și de la Politehnică, UMF sau UȘV, acest lucru însemnând că toate marile personalități ale Iașului acelor ani din sfera studiilor sociale, socio-umane sau economice au fost subordonate, într-un fel sau altul, Centrului de Științe Sociale Iași. În al treilea rând, structura de personal a CȘS Iași se stabilizează, mai ales după trecerea Filialei Iași a Institutului de Științe Pedagogice la Centrul de Științe Sociale Iași, în 1975, și venirea unor cercetători precum Ana Gugiuman, Rodica Pșait sau Ecaterina Zetu. Astfel, componența CȘS în 1982 era următoarea: I. Conducere: prof. univ. dr. Ionel Hagiu – director onorific (prorector Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași); II. Sectorul de cercetări sociale complexe: Tacu Alexandru – cercet. șt. pr. II, Anton Victoria – cercet. șt. pr. III, Ciochină Alexandru – cercet. șt. pr. III, Zaharia Elena – cercet. șt. pr. III, Haivas Mihai – cercet. șt., Iftime Tereza – cercet. șt., Iliescu

Dragoș – cercet. șt., Iftime Elena – cercet. șt., Stirbăț Doina – cercet. șt., Lupu Vasile – cercet. șt., Scripcaru Eugen – cercet. șt., Ungureanu Ermestina – cercet. șt., Talabă Ion – economist, Eliaie Constantin – economist pr., Gheorghiu Mihai-Dinu – Filozof, Gulei Alexandru – sociolog, Chiricescu Elena – dactilograf; III. Sectorul de cercetări de educație: Holban Ion – cercet. șt. pr. I, Popescu Pelaghia – cercet. șt. pr. III, Roman Ion – cercet. șt. pr. III, Caluschi Mariana – cercet. șt., Stoica Ana – cercet. șt., Gugiuman Ana – cercet. șt., Hangu Irina – cercet. șt., Antonesei Liviu – psihopedagog, Pșait Rodica – psiholog pr., Zetu Ecaterina – matematician pr., Flegea Gheorghe – geograf pr., Moroșanu Otilia – desenator I; IV. Biblioteca specializată: Diaconu Emilia – bibliotecar.

Consiliul științific al Centrului de Științe Sociale, în 1982, avea următoarea componență: Gugiuman Ana – cercet. șt., președintele consiliului științific, prof. univ. dr. Ionel Hagiu – directorul Centrului de Științe Sociale, dr. Elena Zahariea – cercet. șt. pr., secretar șt., prof. univ. dr. Mihai Jacotă, prof. univ. dr. Grigore Teodoru, prof. univ. dr. Andrei Cosmovici, prof. univ. dr. Ion Grigoraș, prof. univ. dr. Jean Renaud, prof. univ. dr. Liviu Coptil, prof. univ. dr. N. Stratone, conf. univ. dr. T. Ghiddeanu, prof. univ. dr. Petre Mîlcomete, dr. Al. Tacu – cercet. șt. pr., dr. Anton Victoria – cercet. șt. pr., Haivas Mihai – cercet. șt., dr. Holban Ion – cercet. șt. pr., dr. Popescu Pelaghia – cercet. șt., conf. univ. Ioan Husti.

În 1988, angajații CȘS erau, în mare parte, aceiași: Tacu Alexandru, Ciochină Alexandru, Zaharia Elena, Haivas Mihai, Iftime Tereza, Știrbăț Doina, Iliescu Dragoș, Talabă Ion, Morogan Iosefina, Grigoraș Irina, Gulei Alexandru, Scripcaru Eugen, Gheorghiu Mihai Dinu, Cojocar Maria, Iftime Elena, Lupu Vasile, Ungureanu Ermestina, Constantin Ana, Caluschi Mariana, Roman Ion, Gugiuman Ana, Hangu Irina, Zetu Ecaterina, Pșait Rodica, Antonesei Liviu, Rusu Constantin, Eliaie Constantin, Șoitu Laurențiu, Moroșanu Otilia, Alexe Emilia, Chiricescu Elena. Diferite dosare din Arhiva ICES din perioada 1975-1990 relevă aceeași constanță în structura personalului de cercetare.

TRANSFORMĂRILE DE DUPĂ 1989 ȘI SITUAȚIA ACTUALĂ

Momentul decembrie 1989 a adus o reconfigurare totală a structurilor de cercetare din România. Structurile de cercetare economică, pedagogică, psihologică, sociologică și juridică din Iași subordonate anterior Academiei Române și conectate administrativ la mediul universitar au traversat un proces complex de reorganizare, redefinire juridică și repoziționare epistemică.

Actul fondator al reorganizării postdecembriste este Hotărârea Guvernului nr. 209 din 3 martie 1990 privind trecerea unor unități de cercetare la Academia Română, publicată în Monitorul Oficial nr. 72 din 22 aprilie 1992. Prin acest act, Centrul de Științe Sociale din Iași a trecut din subordinea Ministerului Învățământului la Academia

Română, sub noua denumire de Institutul de Științe Socio-Umane. Primul director postdecembrist al instituției este cercetătorul științific **Ioan Holban**. În 1990, Centrul de Științe Sociale se desparte în două instituții: Centrul de Cercetări Economice și Institutul de Științe Socio-Umane. Centrul de Cercetări Economice va primi, în urma demersurilor lui **Alecsandru Puiu Tacu**, în calitate de director, numele economistului și istoricului român Gheorghe Zane, devenind, din februarie 1992, Centrul de Cercetări Economice „Gheorghe Zane”.

Alecsandru Puiu Tacu va juca un rol fundamental, alături de acad. **Nicolae N. Constantinescu** (secretar general al Academiei Române între 1990 și 1994; președinte al Secției de științe economice, juridice și sociologie a Academiei Române, între 1992 și 2000), în transformarea Centrului de Științe Sociale în Institutul de Cercetări Economice „Gheorghe Zane”, în 1994, unicul de acest profil din țară, cu excepția Bucureștiului. Va conduce Centrul/Institutul din 1992 până la retragerea din activitate, în 2002. Alecsandru Puiu Tacu a coordonat și activitatea Institutului de Științe Socio-Umane în perioada 1992-1996, când directoratul acestuia este preluat de acad. **Teodor Dima**. În 1994 este cooptat în cadrul Institutului de Cercetări Economice „Gheorghe Zane” și Colectivul de economie rurală (CER) ce fusese înființat în anul 1990 sub egida Institutului de Economie Agrară București (Institutul Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu”), subordonat Academiei Române.

Momentul final al tuturor acestor transformări l-a constituit anul 2002, când reorganizarea din deceniul precedent a fost formalizată prin constituirea Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” al Academiei Române, Filiala Iași sub conducerea acad. Teodor Dima. Noua instituție a integrat tradițiile centrelor anterioare de cercetare economică și socială într-o structură modernă, multidisciplinară și stabilă juridic. Actul normativ care a produs unificarea celor două institute este Hotărârea Guvernului nr. 1366 din 2001 privind reorganizarea și schimbarea denumirilor unor unități de cercetare din subordinea Academiei Române, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 55 din 25 ianuarie 2002. Anul 2002 reprezintă totodată momentul în care cariera de 45 de ani în cercetare a lui Alecsandru Puiu Tacu se încheie, prin pensionare, conducerea noului Institut de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” (ICES) fiind preluată de acad. Teodor Dima.

Trebuie menționat faptul că aceste două personalități sunt, în evoluția sa administrativă, cele mai importante din istoria ICES. Viața lui Alecsandru Puiu Tacu se suprapune cu activitatea diferitelor colective de cercetare economică de la Iași. El este principalul artizan al renașterii cercetării economice în cadrul ICES. Academicianului Teodor Dima îi revine meritul revigorării cercetării de factură socio-umană în cadrul ARFI și al înființării primul colectiv de cercetări filosofice la ICES, un demers pe care iluștrii săi înaintași nu au reușit să-l ducă la îndeplinire, în pofida încercărilor repetate.

Cercetători ICES la workshopul „Coordonate privind starea agriculturii și dezvoltării rurale în regiunea de dezvoltare Nord-Est a României”, în cadrul Proiectului Horizon 2020
Towards Sustainable and Resilient EU Farming systems, (SureFarm), 2018, București

În prezent, ICES „Gheorghe Zane” este condus, din 2019, de către CS I dr. Eugen Huzum. Consiliul științific al Institutului are următoarea componență:

- Acad. Ștefan Afloroaei;
- CS I dr. Eugen Huzum (director);
- CS I dr. Alina Botezat (coordonator al Colectivului de cercetări economice);
- CS I dr. Bogdan Olaru (secretar al Consiliului științific și coordonator al Colectivului de filosofie și teorie politică);
- CS II dr. Krisztina Melinda Dobay (coordonator al Colectivului de economie rurală);
- CS III dr. Liviu Adrian Măgurianu (coordonator al Colectivului de psihologie și științele educației);
- CS III dr. Mihai Lupu (coordonator al Colectivului de Sociologie și Drept);
- CS III dr. Codrin Dinu-Vasiliu (coordonator al Departamentului pentru Ecosisteme de Cunoaștere).

Cercetători ICES, 2023

Institutul are și un Consiliu Consultativ internațional, compus din următoarele personalități:

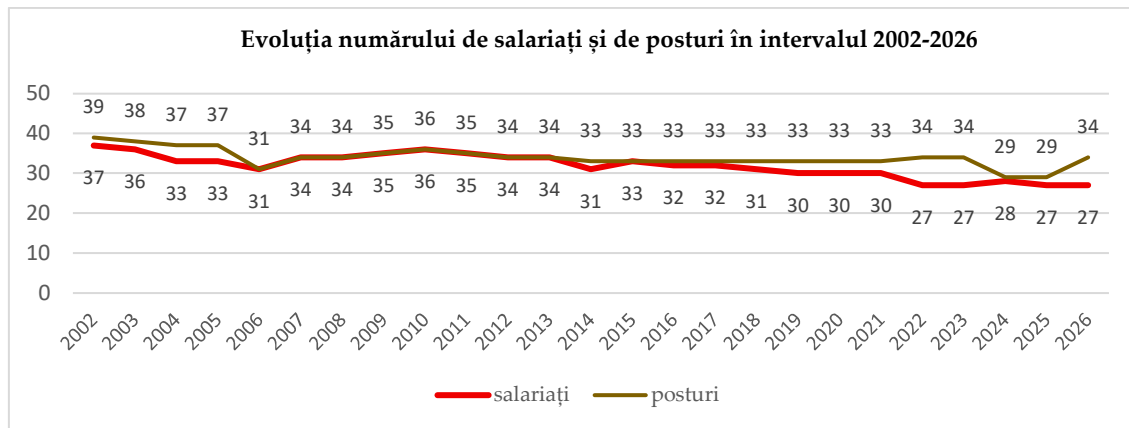
- Dr. Scott Aikin, Universitatea Vanderbilt, SUA;
- Dr. Susan Haack, Universitatea Miami, SUA;
- Dr. Gabriela Oanță, Universitatea La Coruña, Spania;
- Dr. Ondřej Pavelek, Universitatea Mendel din Brno, Cehia;
- Dr. Sylwia Przytuła, Universitatea Politehnică Wrocław, Polonia;
- Dr. Jeroen Spijker, Universitatea Internațională din Catalonia și Centrul de Studii Demografice, Barcelona, Spania.

În cadrul institutului există șase colective de cercetare:

- *Colectivul de economie rurală* are următoarea componență: CS II dr. Krisztina Melinda Dobay, CS II dr. Daniela Matei, CS I dr. hab. Ioan Sebastian Brumă, CS II dr. Lucian Tanasă, CS III dr. Sebastian Doboș. Din colectiv au mai făcut parte: Valentin Mihai Bohateret (coordonator colectiv în perioada 1990 – februarie 2019); Ștefan Amariței, Gheorghe Bănățeanu, Gheorghe Ionesei, Aurelian Iftimescu, Petru Ivanof, Cristian Romeo Hotea, Cristian Valeriu Patriche.
- *Colectivul de cercetări economice* are următoarea componență: CS I dr. Alina Botezat, CS I dr. hab. Alina-Petronela Marin Haller, CS dr. III Ciprian Ionel Alecu, CS III dr. Marilena Doncean, CS drd. Georgia-Daniela Tacu Hârșan. Din colectiv au mai făcut parte, în perioada de după 1990, Carmen Cecilia Barbărasă, Nicoleta Cazacu, Alexandru Ciochină, Gabriela Ciurariu, Anca Laura Cloșcă, Maria Cojocar, Ioana Daniela Dornescu, George Cătălin Florescu, Ovidiu Gherasim, Irina Iulia Grigoraș, Mihai Haivas, Tereza Iftime, Lucian Ionel Ignat, Dragoș Iliescu, Gabriela Martinescu, Iosefina Moroșan, Corneliiu Emil Mustață, Teodor Păduraru, Doina Mariana Știrbăț, Ion Talabă, Gabriela Văleanu, Dorian Vlădeanu.
- *Colectivul de filosofie și teorie politică* are următoarea componență: CS I dr. Bogdan Olaru, CS I dr. Eugen Huzum, CS I dr. Cătălina Daniela Răducu, CS I dr. hab. Dan Gabriel Sîmbotin, CS III dr. Ionuț-Alexandru Bârliba, CS III dr. Vasile Pleșca. Din colectiv au mai făcut parte Teodor Dima și Traian Știrbăț.
- *Colectivul de psihologie și științele educației* are următoarea componență: CS III dr. Liviu-Adrian Măgurianu, CS III dr. Felicia Ceaușu, CS dr. Cristina Maria Tofan. Din colectiv au mai făcut parte, după 1990, Ana Gugiuman, Mariana Caluschi, Rodica Pșait, Ana Stoica, Marinela Grigore-Rusu, Aurora Hrițuleac.
- *Colectivul de sociologie și drept* are următoarea componență: CS III dr. Mihai Lupu, coordonator colectiv, și CS dr. Lavinia Andreea Bejan. Din colectiv au mai făcut parte, după 1990, Vasile Lupu, Alexandru Gulei, Alexandru Sava.

- *Departamentul pentru ecosisteme de cunoaștere* are următoarea componență: CS III dr. Codrin Dinu-Vasiliu și CS II dr. Irina Frasin. Din colectiv a mai făcut parte Alexandru Zub.

Cea mai evidentă constatare este aceea că, pe fondul subfinanțării cercetării și al lipsei de atractivitate a domeniului, personalul Institutului cunoaște un declin lent, dar sigur, numărul de angajați scăzând de la 38 în 2002 la 27 în 2026.

CÂTEVA DINTRE PERSONALITĂȚILE ICES

Teodor Dima (1939-2019)

Teodor Dima reprezintă figura centrală a configurării cercetării filosofice în cadrul ICES. Născut la 5 noiembrie 1939, la Brăila, a urmat cursurile Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, fiind membru al primei promoții constituite după reînființarea filosofiei ca disciplină universitară la Iași, în 1957. A beneficiat de influența directă a unor profesori precum Petre Botezatu, Vasile Pavelcu, Ernest Stere sau Ștefan Bîrsănescu, ale căror orientări au contribuit decisiv la configurarea intereselor sale pentru logică și epistemologie.

După absolvirea din 1962, și-a continuat formarea doctorală la Universitatea din București, obținând, în 1973, titlul de doctor în filosofie, cu o specializare în logică. Dincolo de contribuțiile sale științifice, rolul său trebuie înțeles în termenii unei veritabile ctitorii instituționale: el este cel care a întemeiat, consolidat și legitimat prezența filosofiei, logicii și

epistemologiei într-un institut tradițional orientat spre științele economice și sociale.

Numit director al ICES în 1996, funcție pe care a exercitat-o până în 2018, Teodor Dima a imprimat institutului o direcție strategică coerentă, bazată pe interdisciplinaritate și rigoare metodologică. În planul politicilor de cercetare, directoratul său s-a caracterizat printr-o deschidere constantă către competițiile naționale și europene. ICES a devenit, în acest interval, un actor relevant în atragerea de fonduri structurale și granturi de cercetare, participând la programe CNCIS, CEEX și, ulterior, la inițiative de tip Horizon 2020. Proiectele POSDRU derulate între 2010 și 2015, coordonate de cercetători ai ICES, precum Dan Gabriel Simbotin sau Krisztina Melinda Dobay, au cumulat finanțări de peste 40 de milioane de lei din fonduri structurale europene.

Ștefan Bîrsănescu (1895-1984)

Ștefan Bîrsănescu se numără printre cele mai importante personalități ale gândirii pedagogice românești din secolul al XX-lea, fiind totodată un ctitor de necontestat al cercetării academice instituționalizate din Moldova. Format la Universitatea din Iași, unde a obținut licențe în Drept (1919) și Filosofie (1921), și-a desăvârșit pregătirea doctorală în 1925 cu o teză dedicată filosofiei lui Émile Boutroux, continuând cu studii aprofundate la Institutul Central de Educație și Învățământ din Berlin, sub îndrumarea lui Eduard Spranger — fondatorul pedagogiei culturii, curent pe care Bîrsănescu l-a transpus și l-a dezvoltat sistematic în spațiul academic românesc, devenind cel mai important reprezentant autohton al său. Timp de trei decenii, activitatea sa didactică la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași a lăsat marca sa distinctă: a predat pedagogie și istoria pedagogiei, a condus Seminarul Pedagogic Universitar, a coordonat revistele *Ethos* și *Cercetări pedagogice* și a format generații de studenți – printre care și Teodor Dima –, constituind astfel o verigă esențială în lanțul de transmitere a tradiției filosofice și pedagogice ieșene. Opera sa, ce cuprinde peste 30 de volume și aproximativ 500 de studii, include prima sinteză istorică riguroasă a domeniului, *Istoria pedagogiei românești* (1941), alături de lucrări de referință precum *Unitatea pedagogiei contemporane ca știință* (1936) și *Politica culturii în România contemporană* (1937). La sfârșitul anilor 1960, a jucat un rol esențial în întemeierea cercetării umaniste organizate în cadrul Academiei Române, Filiala Iași. Inițiativa sa, susținută de conducerea Filialei, a condus la aprobarea, în decembrie 1966, de către Biroul Prezidiului Academiei R.S. România, a înființării unui sector de psihologie-pedagogie pe lângă Filiala Iași – prima structură de cercetare umanistă autonomă din istoria instituției. Ștefan Bîrsănescu nu s-a oprit doar la întemeierea acestei structuri: între 1966 și 1970 a condus Sectorul de psihologie-pedagogie al Filialei, pentru ca în 1970 să devină primul director al Centrului de Științe Sociale astfel constituit – instituție-mamă din care va

evolua, pe filiera succesiunii directe, viitorul Institut de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane”. Ales membru corespondent al Academiei Române la 23 martie 1963, Ștefan Bîrsănescu rămâne, în istoria cercetării academice ieșene, figura celui care a știut să transforme o viziune științifică într-o realitate instituțională durabilă.

Aleksandru Puiu Tacu (1933-2005)

Format ca economist la Institutul de Științe Economice și Planificare din Iași, promoția 1954, parcursul său profesional a fost marcat de excluderea din învățământul superior în 1957, pe criterii politice, fapt care l-a orientat definitiv spre cercetarea academică în cadrul Filialei Iași a Academiei.

Activitatea sa în ICES, începută în 1958, a căpătat o dimensiune decisivă după 1990, când a contribuit la redefinirea statutului și misiunii instituției. La inițiativa sa, Centrul de Cercetări Economice a fost reorganizat și a primit, în 1992, numele economistului Gheorghe Zane. Sub coordonarea sa, ICES și-a definit un profil științific distinct, orientat spre analiza dezvoltării regionale și a tranziției economice postcomuniste. Colectivul de cercetare condus de Tacu a elaborat, în anii 1990, unele dintre primele studii sistematice de dezvoltare regională din România, contribuind la fundamentarea unor direcții de politică economică într-un context de profundă restructurare. În același timp, el a susținut deschiderea internațională a institutului, valorificând inclusiv experiența sa de specializare în Franța (1969-1970), unde a intrat în contact cu direcții avansate de cercetare, precum teoria mulțimilor fuzzy și aplicațiile acesteia. Un instrument esențial de instituționalizare a cercetării l-a constituit crearea revistei *The Yearbook of „Gh. Zane” Institute of Economic Research* (astăzi *Economy and Contemporary Society*), care a facilitat integrarea rezultatelor cercetării ieșene în circuitul academic internațional. Prin această platformă editorială, ICES a dobândit vizibilitate și legitimitate în comunitatea științifică.

Ion Holban

Ion Holban se numără printre cei mai importanți cercetători din istoria Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane”, fiind una dintre figurile definitorii ale psihologiei românești postbelice. Opera sa acoperă domenii precum psihologia personalității, orientarea școlară și profesională, psihologia muncii și elaborarea de instrumente psihometrice. Alături de Mihai Ralea și Vasile Pavelcu, el reprezintă unul dintre pilonii școlii psihologice ieșene. Activitatea sa științifică, reflectată în volume precum *Probleme de psihologia muncii* (1970), *Realizarea personalității, hazard sau știință* (1971) sau *Orientarea școlară* (1973) și în peste 300 de studii, se remarcă prin rigoare

metodologică și aplicabilitate. În cadrul ICES, contribuția sa a fost esențială pentru consolidarea cercetării psihologice aplicate, în special prin dezvoltarea unor metodologii de evaluare a aptitudinilor și a personalității. Un capitol important îl constituie activitatea din cadrul Laboratorului de Psihologie CFR Iași, unde Holban a fundamentat psihologia aplicată în sectorul feroviar. Instrumentele utilizate – teste de randament și comportament, precum și probe sociometrice – au permis evaluări complexe ale aptitudinilor și trăsăturilor de personalitate, contribuind la profesionalizarea selecției și orientării în muncă. El a fost, totodată, ctitorul Laboratorului Experimental de Orientare Școlară și Profesională din cadrul Centrului de Științe Sociale al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – instituție care a constituit un model organizatoric inovator pentru epoca sa. Încă din anii '70, a susținut înființarea unor centre de asistență pedagogică integrate în structura școlii, capabile să acompanieze elevul pe întregul traseu al școlarității. Cele trei concepte instituționale pe care le-a promovat – Centrul Școlar de Orientare, Centrul de Asistență Pedagogică și Laboratorul de Orientare Școlară și Profesională – au anticipat cu decenii normele actuale ale educației formale.

REALIZĂRILE PREZENTULUI

Publicațiile periodice ICES

Publicațiile periodice ale ICES reprezintă contribuția distinctivă a Filialei Iași a Academiei Române la dezbaterile filosofică, a științelor sociale și a celor economice la nivel global.

Logos & Episteme. An International Journal of Epistemology apare, din 2010, la sfârșitul lunilor martie, iunie, septembrie și decembrie, în format electronic (<https://logos-and-episteme.acadiasi.ro/>), este înregistrată cu codurile ISSN 2069-0533 și 2069-3052 și este indexată în Scopus, ERIH Plus, EBSCO, PhilPapers și PhilIndex. Conform datelor SCImago pentru anul 2025, revista se situează în quartila Q2 a publicațiilor internaționale de filosofie, cu un SJR de 0,206 și un H-Index de 8, indicatori care confirmă impactul său în comunitatea filosofică internațională.

Fondatorul publicației a fost Teodor Dima (1939-2019), membru al Academiei Române, director al ICES. Coordonarea publicației este asigurată în prezent de Eugen Huzum, în calitate de editor-șef, alături de cercetătorii Cătălina Daniela Răducu, Vasile Pleșca și Irina Frasin. Revista acoperă un spectru tematic larg al epistemologiei analitice contemporane: teoria justificării epistemice, problema lui Gettier, contextualismul, evidențialismul, epistemologia virtuții, dezacordul epistemic, scepticismul, epistemologia morală, epistemologia religiei, epistemologia socială și politică, filosofia și metodologia științei, logica filosofică și metafilosofia. De-a lungul anilor, revista a publicat studii semnate de Jeremy Fantl, Catherine Z. Elgin (Harvard), Susan Haack

(University of Miami), Sanford Goldberg (Northwestern University), Nicholas Rescher și Panayot Butchvarov (University of Calgary), Juan Comesaña (University of Arizona), Trent Dougherty (Baylor University), Richard Fumerton (University of Iowa), Jonathan Kvanvig (Washington University, St. Louis), Steve Fuller (University of Warwick) și Duncan Pritchard (UC Irvine).

Calitatea științifică a publicației este garantată de un consiliu consultativ alcătuit din personalități filosofice de referință ale lumii academice internaționale: Alvin I. Goldman (Rutgers University), Ernest Sosa (Rutgers University), Duncan Pritchard (UC Irvine), Jonathan L. Kvanvig (Washington University, St. Louis), Susan Haack (University of Miami), Stephen Hetherington (University of New South Wales), Scott F. Aikin (Vanderbilt University), Daniel Andler (Université Paris-Sorbonne), Jürgen Mittelstraß (Universität Konstanz), Shahid Rahman (Université Lille 3), Olga Pombo (Universidade de Lisboa), Thierry Martin (Université de Franche-Comté), Mircea Dumitru (Universitatea din București) și Alexandru Boboc (Academia Română).

Symposion. Theoretical and Applied Inquiries in Philosophy and Social Sciences a apărut pentru prima dată în 2003 sub titlul *Symposion – Revistă de științe socio-umane*. Publicația a parcurs un traseu editorial remarcabil: de la un periodic destinat preponderent comunității academice românești, la o revistă internațională cu recunoaștere în două domenii distincte de clasificare — Filosofie și Sociologie și Științe Politice. Datele SCImago pentru 2025 consemnează un SJR de 0,173, quartila Q2 în ambele categorii și un H-Index de 6, indicatori ce atestă vizibilitatea sa în circuitul academic global. Revista este înregistrată cu codurile ISSN 1584-174X și 2392-6260, este disponibilă online la <https://symposion.acadiasi.ro/> și este indexată în Scopus, ERIH Plus, DOAJ, Index Copernicus sau PhilPapers

Inițiativa editorială îi aparține lui Teodor Dima (1939-2019), care a conceput *Symposion* ca pe un spațiu de dialog interdisciplinar între filosofie, științele sociale și teoria politică. Specificul revistei constă tocmai în această deschidere tematică deliberată: etica normativă și aplicată, filosofia dreptului, filosofia politică și socială, epistemologia, filosofia minții, hermeneutica, istoria filosofiei, logica, metafilosofia, psihologia, sociologia și teoria politică empirică și normativă converg în paginile sale, configurând un forum pluridisciplinar rar întâlnit în peisajul publicațiilor filosofice din Europa de Est.

Redacția publicației este coordonată de Eugen Huzum și Cătălina Daniela Răducu, în calitate de editori-șefi, cu sprijinul editorilor executivi Ionuț Bârliba și Vasile Pleșca și al unui colectiv editorial care îi include pe Lavinia Andreea Bejan sau Irina Frasin. Printre contribuitorii de prestigiu ai revistei se numără Nicholas Rescher, Scott F.

Aikin (Vanderbilt University), Ermanno Bencivenga (UC Irvine), Jan Bransen (Radboud University, Nijmegen) și Steve Fuller (University of Warwick).

Greutatea științifică a publicației este susținută de un consiliu consultativ de excepție, din care fac parte unele dintre cele mai influente voci ale filosofiei și teoriei politice contemporane: Axel Honneth (Goethe-Universität Frankfurt și Columbia University), Philip Pettit (Princeton University), Thomas Pogge (Yale University), Samuel Scheffler (New York University), Nancy Fraser (The New School for Social Research), Sally Haslanger (MIT), Miranda Fricker (City University of New York și University of Sheffield), Jonathan Wolff (University of Oxford), Helen Beebe (University of Leeds) și Moira Gatens (University of Sydney). Spațiul academic românesc a fost sau este reprezentat prin Marin Aiftincă și Gheorghe Vlăduțescu, membri ai Academiei Române, sau prin acad. Ștefan Afloroaei, de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – prezență care subliniază legătura organică a revistei cu mediul universitar ieșean și vocația sa de punte între tradiția filosofică locală și dezbateră internațională.

Economy and Contemporary Society (ISSN/ISSN-L: 3061-5402) este publicația științifică pe teme economice a Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” al Academiei Române, Filiala Iași, continuând tradiția *Anuarului Institutului de Cercetări Economice „Gheorghe Zane”*, lansat în 1992 la inițiativa prof. univ. dr. Alecsandru Puiu Tacu. Revista apare cu regularitate la Editura Academiei Române, fiind una dintre cele șase publicații periodice ale Secției de științe economice, juridice și sociologie. În primii ani, publicația a funcționat ca un anuar academic cu profil economic și social, reunind contribuții ale cercetătorilor institutului și ale colaboratorilor universitari. Din 1998, revista a adoptat limba engleză ca limbă de publicare, marcând orientarea către o audiență internațională. Până în 2019, a fost disponibilă exclusiv în format tipărit. Odată cu relansarea seriei noi în 2024, revista dispune de un site dedicat (<https://ecs-journal.ro/>), care găzduiește atât numerele recente, cât și arhiva digitalizată a seriei vechi (1999-2019), accesibilă gratuit. De-a lungul timpului, revista a fost coordonată succesiv de: prof. univ. dr. Alecsandru Puiu Tacu (1992-2004), CS III dr. Teodor Păduraru (2005-2019) și CS I dr. Alina Botezat (2019-2023). Din 2024, redactor-șef este CS II dr. Daniela

Matei, care coordonează procesele de internaționalizare, digitalizare și indexare. Domeniile de interes acoperă economia, managementul, marketingul, finanțele, contabilitatea, cibernetica economică, statistica, modelele de inteligență artificială aplicate în economie, economia agrară și turismul rural, precum și teme interdisciplinare emergente. Revista publică exclusiv articole în limba engleză, aplică evaluarea inter pares dublu anonimă și nu percepe taxe de publicare. Articolele beneficiază de Digital Object Identifier (DOI), oferit de Editura Academiei Române, iar publicația este indexată în RePEc, DOAJ, Index Copernicus și OpenAIRE. Consiliul științific include specialiști din Canada, Turcia, Franța, Ucraina, India, Uzbekistan, Republica Moldova și Italia.

Proiecte extrabugetare.

Diversificarea finanțării ca principiu de consolidare instituțională

Capacitatea ICES de a atrage finanțări competitive din surse externe este documentată de o experiență semnificativă acumulată de-a lungul mai multor decenii, de la primele proiecte CNCSIS și CNMP din anii 2000 până la programele-cadru europene ale prezentului. Bilanțul financiar al celor mai recentți cinci ani este elocvent: fondurile atrase prin proiecte în sistem competitiv au reprezentat un procent semnificativ din veniturile instituției. Pondere maximă de 22% din bugetul total atinsă în 2023 arată că institutul a funcționat, în cel mai bun an recent, cu aproape un sfert din resurse provenind exclusiv din resurse extrabugetare.

Proiectele cu finanțare europeană din programele-cadru ale Comisiei Europene ocupă locul central în portofoliu. Cel mai recent și mai amplu este TWIN-IN – „Promoting responsible TWIN transitions in European agrifood systems through INnovation and learning Alliances”, finanțat prin ERASMUS-EDU cu ID 101187101 și valoarea totală de 1.199.925,80 euro, din care bugetul ICES este de 91.763,20 euro, cu implementare între 2025 și 2027. Coordonat de Universitatea Aristoteles din Salonic și reunind 15 entități din mai multe state europene, proiectul analizează tranzițiile duble – verde și digitală – în sistemele agroalimentare europene, cu dr. Codrin Dinu-Vasiliu, dr. Ioan Sebastian Brumă și dr. Lucian Tanasă în echipa ICES. Anterior, proiectul CITIES2030 – „Co-creating Resilient and Sustainable Food Systems towards FOOD2030”, finanțat prin Horizon 2020 cu ID 101000640 și implementat între 2020 și 2024, a adus institutului un buget consistent de cercetare. Coordonat de Universitatea Ca' Foscari Veneția în cadrul unui consorțiu de 42 de entități europene, proiectul a generat două produse digitale inovative cu acces public gratuit – hubul „Food for Iași Living Lab” și comunitatea „Iașul în Bucate” – și a susținut 12 ediții ale Târgului „Iașul în Bucate”, eveniment cu peste 20.000 de beneficiari, permanentizat ulterior de Primăria Iași, dar și 24 de ateliere educative pentru copii.

Rețeaua acțiunilor COST în care institutul participă activ cuprinde șapte acțiuni în perioada recentă, implicând patru cercetători în roluri de conducere sau de lucru în consorții continentale. Acțiunea CA23113 – CliMent, privind impactul schimbărilor climatice asupra sănătății mintale în Europa (2024-2028, coordonator Escola Superior de Enfermagem do Porto, peste 40 de entități partenere), o include pe dr. Lavinia Andreea Bejan ca membră în Comitetul de Management. Acțiunea CA20115 – ENIS (2021-2025, Universitatea Tilburg, Olanda, peste 40 de parteneri) a fost reprezentată de dr. Alina Botezat ca membră în Comitetul de Management. Acțiunea CA18115 – TRIBES (2019-2023, Universitatea Dublin City, Irlanda) a implicat-o pe dr. Alina Botezat în Comitetul de Management. Acțiunea CA21107 – DIGI-net (2022-2026, Universitatea Mendel Brno, Cehia) o implică pe dr. Lavinia Andreea Bejan ca lider al Young Researchers and Innovators Forum și pe dr. Cristina Maria Tofan în calitate de co-lider al grupului de lucru. Acțiunea CA21166 – SHiFT (2022-2026, NOVA University Lisabona) o angajează pe dr. Krisztina Melinda Dobay în trei grupuri de lucru. Acțiunile CA23106 – AFFECT-EVO și CA22128 – IMPLIMENDEZ le implică pe dr. Irina Frasin și pe dr. Lavinia Andreea Bejan ca membre în echipele de cercetare.

Cercetători ICES la ENIS 2025, The Future of International Student Mobility

La nivel național, proiectul YOUTHSKILLS – „Job-Education (mis)match in times of migration”, finanțat de UEFISCDI, cu o valoare totală de 431.734 lei (2021-2022) sub conducerea dr. Alina Botezat, a furnizat primele date robuste din bibliografia de specialitate românească privind efectele alegerilor educaționale timpurii asupra nepotrivirii educație – ocupație și migrației tinerilor absolvenți. Proiectul MiGRoM – „De la educație la migrație: Explorarea fenomenului exodului de creiere în rândul tinerilor din România și Republica Moldova”, început în 2025, este finanțat în cadrul competiției „Proiecte complexe bilaterale cu Republica Moldova” din PNCDI IV. Proiectul este realizat de Academia Română, Filiala Iași, în parteneriat cu Academia de Studii Economice din Moldova (Chișinău), sub coordonarea dr. Alina Botezat. Proiectul AFCN, „Mărturii ale vieții culturale din Academia Română”, cu bugetul de 130.323 lei, implementat în 2024 sub conducerea dr. Liviu-Adrian Măgurianu, a valorificat patrimoniul cultural al Academiei Române prin digitalizare și arhivare.

Proiectul GAR VrvsHY – „Aplicabilitatea tehnicilor de realitate virtuală vs. tehnici de yoga în spectrul valențelor anxioase”, coordonat de dr. Liviu-Adrian Măgurianu în colaborare cu Institutul de Psihiatrie Socola din Iași, vine în continuarea proiectelor GAR câștigate de Irina Frasin, Codrin Dinu-Vasiliu și Vasile Pleșca. Proiectele Horizon 2020 SureFarm, LIFT și SHERPA, implementate de Institutul de Economie Agrară, au implicat activ cercetători ICES – dr. Brumă, dr. Dinu Vasiliu, dr. Tanasă, dr. Dobay și dr. Matei – în agenda europeană a sistemelor agricole durabile și politicilor rurale.

O dimensiune cu totul aparte a portofoliului de proiecte ale ICES o constituie marile finanțări din Fondul Social European. Proiectul „Societatea bazată pe cunoaștere” (POSDRU/89/1.5/S/56815) a beneficiat de o finanțare totală de 18.847.426 lei, cu implicarea directă a unor cercetători ca Dan Gabriel Sîmbotin, Teodor Dima, Irina Frasin, Codrin Dinu Vasiliu, Ovidiu Gherasim, Ana Gugiuman, Bogdan Olaru. Proiectul IDSRC-doc postdoc (POSDRU/159/1.5/S/133675), coordonat de dr. Dan Gabriel Sîmbotin, a atras 13.031.039 lei și a mobilizat o echipă extinsă de cercetători și doctoranzi din mai multe instituții partenere. În implementarea acestuia au fost implicați un număr consistent de cercetători ICES: Dan Gabriel Sîmbotin, Teodor Dima, Eugen Huzum, Cătălina Daniela Răducu, Alina-Petronela Haller, Aurora Hrițuleac, Irina Frasin, Liviu Adrian Măgurianu, Ionel-Ciprian Alecu, Ovidiu Gherasim, Teodor Păduraru, Bogdan Olaru, Vasile Pleșca. Proiectul PECAFROM (POSDRU/144/6.3/S/127928), coordonat de dr. Krisztina Melinda Dobay, dedicat promovării egalității de șanse în cariera academică pentru femeile din România, a beneficiat de 4.914.172,65 lei. Cumulat, numai aceste trei proiecte FSE au atras resurse de peste 40 de milioane de lei — fonduri care au permis formarea a zeci de cercetători, dotarea cu infrastructură și consolidarea parteneriatelor interinstituționale.

Capacitatea institutului de a obține finanțare prin proiecte este ilustrată și de cele 27 de cereri de finanțare depuse recent – 9 naționale și 18 internaționale, tipuri Horizon Europe, ERC, CERV, ERASMUS și COST –, din care 14 au fost coordonate de ICES ca instituție responsabilă.

RECUNOAȘTERE. PREMII ȘI DISTINCȚII

Impactul activității de cercetare a fost recunoscut de-a lungul timpului prin numeroase distincții. În ultimii ani au fost acordate 17 premii naționale de excelență cercetătorilor institutului: 14 premii de la Academia Română, Filiala Iași, un premiu de la Academia de Științe Agricole și Silvici, un premiu de la Fundația Culturală a Bucovinei și 1 premiu de la Primăria Municipiului Iași. Alina Botezat a primit *Seal of Excellence (Certificat de Excelență)*, acordat în 2019 de către Comisia Europeană. Vizibilitatea cercetătorilor în structurile de decizie și consultare este semnificativă: dr. Eugen Huzum este membru al Comisiei de Filosofie a CNATDCU; dr. Alina Botezat este Expert Politici Publice în proiectul SIPOCA 393 al Ministerului Cercetării și membră în Comisia 3 a Colegiului Consultativ pentru Cercetare-Dezvoltare și Inovare (CCCDI); dr. Ioan Sebastian Brumă, dr. Codrin Dinu-Vasiliu, dr. Krisztina Melinda Dobay, dr. Ionel Ciprian Alecu și dr. Lucian Tanasă sunt membri în Consorțiul Regional de Inovare al Agenției de Dezvoltare Regională Nord-Est.

ARTICOLE ȘI VOLUME RECENTE

ARTICOLE ISI/ WOS

Dinamica numărului de articole publicate este, în sine, una dintre cele mai grăitoare statistici ale evoluției institutului: dacă în intervalul 2010-2014 numărul total de articole WOS se ridica la 6, în 2015-2019 acesta a ajuns la 21, pentru ca în ultimii cinci ani să atingă 68 de articole – o creștere de peste trei ori față de perioada anterioară și de peste zece ori față de deceniul precedent. Ritmul a atins un vârf de peste 16 articole în 2021.

Distribuția pe quartile a articolelor publicate în ultimii cinci ani este revelatoare pentru calitatea cercetării: 17 articole în reviste Q1, 22 în Q2, 18 în Q3, 1 în Q4 și 24 în reviste ESCI/AHCI sau SCOPUS. Cu 57% din articole situate în quartilele superioare Q1 și Q2, institutul se plasează la un nivel calitativ comparabil cu cel al centrelor universitare de cercetare consacrate. Tematic, economia rurală și agricultura durabilă domină producția WOS, reprezentând aproximativ 35% din totalul articolelor. Urmează psihologia și educația cu circa 20%, economia și dezvoltarea regională cu 20%, filosofia și științele sociale cu 15% și dreptul cu aproximativ 10%. Printre revistele în care cercetătorii institutului publică în mod constant se numără *Agriculture, Agronomy, World Development, Agricultural Systems, Journal of Rural Studies, Globalization and Health,*

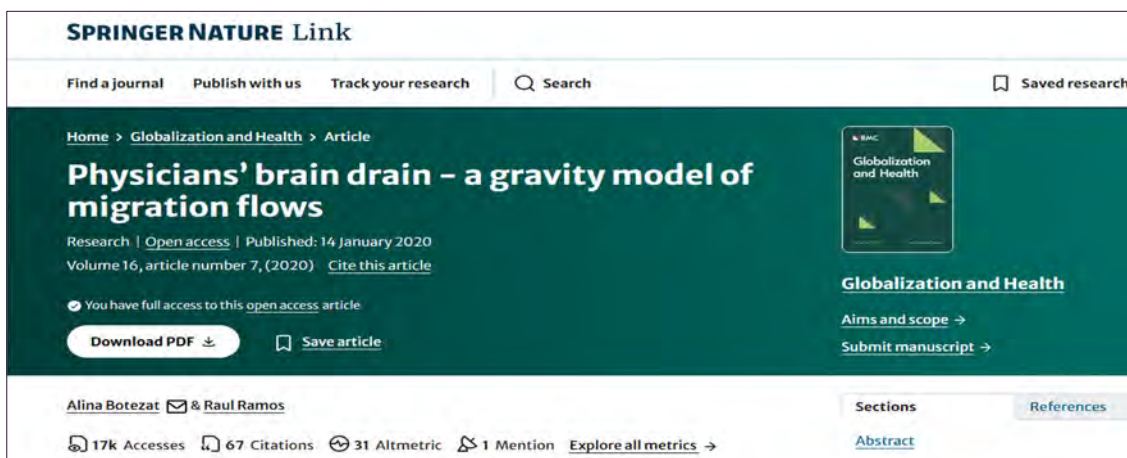
International Journal of Manpower, Population Space and Place, Acta Psychologica, Frontiers in Sustainable Food Systems, BMC Public Health, SAGE Open și International Journal of Environmental Research and Public Health, cu factori de impact situați preponderent în quartilele Q1 și Q2. Aproximativ 60% dintre articolele publicate în ultimii ani sunt în regim open access, ceea ce amplifică semnificativ rata de citare și vizibilitatea internațională.

Impactul acestei producții este confirmat de cifrele referitoare la numărul citărilor: cele 153 de lucrări din doar ultimii cinci ani au generat peste 1.300 de citări, dintre care 620 în reviste indexate WOS și 656 în SCOPUS sau alte baze de date internaționale, cu un ritm în creștere accelerată — de la 113 citări în 2020 la 343 în 2023. Nouă cercetători depășesc pragul de 100 de citări în această perioadă: Ioan Sebastian Brumă, Lucian Tanasă, Alina-Petronela Haller, Codrin Dinu-Vasiliu, Sebastian Doboș, Alina Botezat, Daniela Matei, Krisztina Melinda Dobay și Georgiana Tacu Hârșan. Patru cercetători – Alina Botezat, Alina-Petronela Haller, Ioan Sebastian Brumă și Mihaela David – se situează în top 25% al autorilor români cel mai bine cotați în domeniul economic conform clasamentului RePec. Lucrările cercetătorilor au acumulat și 25 de citări în documente strategice și de politici publice ale unor organisme ca ONU, OMS, Comisia Europeană, Banca Mondială, Parlamentul European, Banca Inter-Americană de Dezvoltare și FAO – o formă de impact mai rară și mai valoroasă decât simpla citare academică.

Câteva direcții tematice polarizează producția WOS (cod qr) a institutului cu o consistență remarcabilă. Cercetările privind migrația forței de muncă calificate – medici, asistente medicale, absolvenți universitari – au generat o serie de articole de impact major, coordonate îndeosebi de dr. Alina Botezat. Studiul semnat de Alina Botezat și Raul Ramos, „Physicians’ brain drain – a gravity model of migration flows”, publicat în *Globalization and Health*, a fost citat în rapoarte ale Băncii Mondiale, OMS, ale Comisiei Europene și General Medical Council din Marea Britanie, intrând în documentele de politică ale IZA Institute of Labor Economics și Wiener Institut für Internationale Wirtschaftsvergleiche din Viena. Articolul semnat de Alina Botezat, Cristian Încălțărău și Peter Nijkamp, „Nurse migration: Long-run determinants and dynamics of flows in response to health and economic shocks”, publicat în *World Development*, aduce prima analiză riguroasă a dinamicii migrației asistenților medicali în contextul șocurilor economice și sanitare europene. Lucrările echipei de economie rurală – dr. Sebastian Brumă, dr. Lucian Tanasă, dr. Codrin Dinu-Vasiliu, dr. Sebastian Doboș, Alina Petronela Haller, drd. G.D. Tacu Hârșan – publicate în *Journal of Environmental Research and Public Health*, abordează reziliența sistemelor agricole, consumul sustenabil și impactul pandemic asupra lanțurilor scurte de aprovizionare. Studiul lui Bina Agarwal, Krisztina Melinda Dobay și Rachel Sabates-Wheeler, publicat în *Journal of Rural Studies*, privind

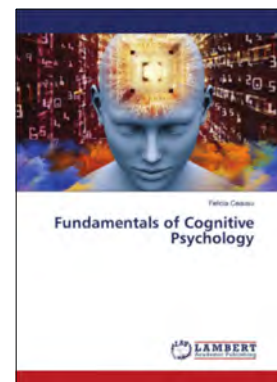
asocierea în agricultură în România post-socialistă a atras atenția comunității internaționale de cercetare agrară. Colectivul de psihologie, prin Cristina Maria Tofan, Aurora Hrițuleac, Liviu-Adrian Măgurianu („Creating a Welcoming Ethos: Reception of Ukrainian Refugee Children and Families in Romania”, *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, de exemplu), explorează mecanismele psiho-sociale prin care comunitatea românească sprijină adaptarea refugiaților ucraineni, în contextul traumelor cauzate de război și al nivelului scăzut de încredere al acestora.

VOLUMELE DE AUTOR

Inventarul volumelor din ultimele trei decenii însumează peste 50 de titluri de monografii de autor publicate, la care se adaugă, numai în ultimii cinci ani, 41 de volume apărute la edituri consacrate naționale, 2 capitole în volume internaționale, 8 capitole la Editura Academiei Române și 128 de capitole la edituri clasificate CNCS. Cumulat, producția de tip carte depășește 180 de contribuții în ultimii cinci ani, un ritm mediu de peste 36 publicații de acest tip pe an. Distribuția tematică urmează profilul interdisciplinar al institutului: filosofia și științele politice (~30%), economia rurală și agrară (~25%), dreptul (~15%), economia generală (~15%), psihologia și educația (~15%).

Între contribuțiile notabile din ultimii ani se numără seria de volume de antrozologie coordonate de dr. Irina Frasin – de la *Studii de antrozologie. Gândind dincolo de limite* (2020) la *Multispecies Communities and Narratives* (2024), în care s-a fundamentat prima tradiție editorială de acest profil din România. Seria coordonată de dr. Ioan Sebastian Brumă – *Provocări rurale contemporane* (2021, 2022), *Sisteme rurale durabile și sustenabile* (2023) și *Reziliență și sustenabilitate în sistemele rurale* (2024) – construiește o agendă de cercetare coerentă cu

aplicabilitate directă în politicile regionale. Volumele de filosofie ale dr. Eugen Huzum, dedicate teoriei dreptății și relației dintre filosofia politică și principiile morale, au consolidat prezența filosofiei analitice în peisajul academic românesc. Volumele scrise de dr. Cătălina Răducu contribuie la consolidarea discursului feminist în România, cele scrise sau coordonate de dr. Bogdan Olaru și Ionuț Bârliba au o relevanță deosebită în filosofia moral-politică românească din prezent, cele ale lui Dan Gabriel Sîmbotin, în probleme de epistemologie, cele ale dr. Vasile Pleșca contribuie la înțelegerea, în filosofia politică românească, a provocărilor democrațiilor contemporane, iar contribuțiile juridice ale dr. Mihai Lupu consolidează o tradiție solidă de cercetare juridică. Contribuțiile dr. Felicia Ceașu sunt de referință în psihologia cognitivă. Volumele coordonate de Marilena Doncean și Ciprian Alecu contribuie semnificativ la analiza socio-economică a euroregiunilor. Monografiile locale coordonate de dr. Daniela Matei, precum studiile despre Moldovița și Ostra, reprezintă un tip aparte de producție științifică cu impact direct în comunitățile documentate și în patrimoniul cultural național.

MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE

Institutul funcționează nu doar ca spațiu de producție științifică, ci și ca inițiator și organizator al unui bogat calendar de manifestări academice, cu o tradiție de câteva decenii. Bilanțul doar din ultimii cinci ani este impresionant prin volum și consecvență: 103 evenimente organizate, din care 76 ca instituție coordonatoare și 27 ca partener, 39 manifestări internaționale și 67 naționale, în colaborare cu 32 de parteneri din străinătate și 64 de parteneri naționali. Ritmul a crescut progresiv, de la 16 manifestări în 2020 la 27 în 2024. Cercetătorii institutului au susținut în această perioadă 229 de comunicări orale la manifestări internaționale organizate în afara institutului, din care 7 în calitate de keynote speaker, și 6 lucrări invitate sau keynote la manifestări naționale.

Unele manifestări au caracter permanent și o tradiție îndelungată. Conferința internațională *Tourism and Rural Space in National and International Context*, ajunsă la 26 de ediții, este cel mai longeviv eveniment al institutului și una dintre cele mai cunoscute manifestări științifice din domeniu la nivel național. Conferința *Sustainable Economic and Social Development of Euroregions and Cross-border Areas* a ajuns la 20 de ediții, iar „The Feminist Issue in the Social-Economic Structure of the Contemporary World” numără 15 ediții. Simpozionul *Anthrozoology*, ajuns la 8 ediții, a atras participanți de la New York University, Durham University, University of Amsterdam, Wageningen University, University of Sydney, Queensland University of Technology, University of Exeter, Tel Aviv University, The Open University și zeci de alte instituții de pe patru continente, devenind unul dintre cele mai apreciate evenimente internaționale de antrozologie și singurul de acest profil din România, organizat sub coordonarea dr. Irina Frasin.

Cercetători ICES la TARS 2010, 28-29 mai, ANZM, Vatra Dornei

Una dintre manifestările științifice cu cel mai înalt prestigiu internațional organizate recent a fost ediția a III-a a *Annual Conference of the Romanian Network for Migration Studies* (RoMIG), desfășurată sub coordonarea dr. Alina Botezat, cu keynote-uri susținute de Amelie F. Constant de la Princeton University și de Peter Nijkamp de la Open University Heerlen, Olanda. Participanții au provenit din Statele Unite, Irlanda, Marea Britanie, Spania, Italia, Belgia, Germania, Cehia, Polonia, Serbia și Mexic, din instituții ca Masaryk University, Jagiellonian University, Maynooth University, European University Institute, University of Kiel, University of Leeds, CEDEM – Université de Liège și Autonomous University of Barcelona. Această conferință a confirmat statutul de cel mai important eveniment dedicat migrației organizat în România. Conferința internațională *Gender & Society*, conferința *Psychology and Its Explanatory Paradigms*, ajunsă la ediția a VI-a, și *Simpozionul de Agro-Economie și Antropologie Rurală*, la ediția a VI-a, completează un calendar academic cu participanți din Spania, Franța, Mexic, Japonia, Albania, Croația, Brazilia, Coreea de Sud, Turcia și alte zeci de țări.

La nivel național, *Conferința privind Dezvoltarea Economico-Socială Durabilă a Euroregiunilor și a Zonelor Transfrontaliere* consolidează colaborarea cu parteneri din Republica Moldova și din Europa Centrală și de Est. Mesele rotunde dedicate Pactului

Verde European, seria de dezbateri filosofice „Interogații și reflecții filosofice,” *Simpozionul național „Probleme ale Științelor Juridice”* și evenimentele din seria „Cunoaștere și dialog” arată capacitatea institutului de a construi punți între domenii și de a stimula dialogul academic deschis. Participările internaționale ale cercetătorilor acoperă conferințe la Vilnius, Dubrovnik, Roma, Belgrad, Ann Arbor, Oulu, Ankara, Seoul, Helsinki, Uppsala, Amsterdam, Berlin, Copenhaga și Wageningen, demonstrând o prezență diversificată în circuitul academic internațional.

ACORDURI DE COLABORARE ACADEMICĂ RECENTE

Colaborările internaționale ale institutului s-au amplificat de-a lungul anilor, urmând o traiectorie care reflectă atât creșterea vizibilității individuale a cercetătorilor, cât și angajamentele instituționale asumate prin proiecte și rețele europene. Un prim indicator al acestor colaborări este cel editorial: numai în ultimii cinci ani, 169 de lucrări au fost publicate de cercetătorii institutului în coautorat cu specialiști din alte instituții, dintre care 28 au implicat coautori din organizații din străinătate și 141 coautori din România. Ritmul colaborărilor internaționale în coautorat a crescut de la 2 lucrări în 2020 la 11 în 2024, semnalând o intensificare clară a integrării în rețelele academice europene și globale.

Instituțiile internaționale cu care cercetătorii colaborează sau au publicat lucrări în coautorat includ: University of Manchester – Global Development Institute, University of Sussex – Institute of Development Studies, University of Leicester – Business School, University of Sheffield și University of Exeter din Marea Britanie; Humboldt-Universität zu Berlin, IZA Institute of Labor Economics și Leibniz Institute of Agricultural Development in Transition Economies (Germania); ETH Zurich din Elveția; Wageningen University, Open University Heerlen și Tilburg University din Olanda; KU Leuven și University of Antwerp (Belgia); Institut National de la Recherche Agronomique și Université Paris-Saclay (Franța); Universitatea Federico II Napoli și Università degli Studi della Tuscia (Italia); universitățile Adam Mickiewicz Poznan, Wrocław și Jagiellonian (Polonia); Masaryk University din Republica Cehă; Universidades Barcelona și Politécnica de Madrid din Spania. Această geografie a colaborărilor acoperă toate marile centre universitare ale Europei Occidentale și Centrale. Acordurile de colaborare instituționale semnate în ultimii ani au ajuns la 36, din care unul internațional — cu Università degli Studi della Campania Luigi Vanvitelli, Departamentul de Economie din Italia — și 35 cu instituții academice, economice, administrative sau civice din România. Dr. Alina Botezat a efectuat stagii de cercetare la Universitatea Campania Luigi Vanvitelli din Italia și la Universitatea Porto din Portugalia. Dr. Dan-Gabriel Sîmbotin a efectuat un stagiu de documentare la Hankuk University of Foreign Languages din Seoul, Coreea de Sud. Dr. Alina Botezat este

membră a rețelelor NESET și EENEE, furnizând expertiză Comisiei Europene pentru elaborarea politicilor educaționale incluzive, și membră fondatoare a Rețelei Cercetătorilor Români în Domeniul Migrației (RoMig). Dr. Irina Frasin este membră a Animals and Society Institute, MEAM Research Network și Global Research Network. Dr. Dan-Gabriel Sîmbotin este membru al Council for Research in Values and Philosophy (RVP) din Washington, iar dr. Codrin Dinu-Vasiliu participă în rețeaua Food2030 Network a Comisiei Europene în două subgrupuri de lucru.

Vizibilitatea internațională a cercetătorilor este confirmată și de prezența lor în colegii de redacție ale unor reviste internaționale: 17 cercetători colaborează cu reviste indexate în baze de date internaționale, în calitate de editori, editori executivi sau membri ai colegiului editorial. Dr. Eugen Huzum este redactor-șef al *Logos & Episteme* și *Symposion*; dr. Cătălina-Daniela Răducu este co-redactor-șef al *Symposion*; dr. Ioan Sebastian Brumă este editor invitat la *Agriculture* (MDPI); dr. Alina-Petronela Haller este editor invitat la *Administrative Science*. Patru cercetători fac parte din 11 societăți științifice internaționale de prestigiu, printre care College for Interdisciplinary Educational Research (CIDER) din Germania, European Expert Network on Economics of Education (EENEE) și Eurasia Business and Economics Society. Echipele editoriale ale revistelor institutului colaborează cu peste 80 de specialiști internaționali de prestigiu în domenii ca epistemologia, filosofia morală, economia rurală și științele sociale.

La nivel național, cele mai importante parteneriate ale ICES, la nivel instituțional, sunt cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca (Facultatea de Filosofie), Universitatea din București (Facultatea de Filosofie, Centrul de Cercetare în Etică Aplicată), Institutul Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu” al Academiei Române, Institutul de Economie Agrară București, Institutul de Istorie „George Barițiu” – Academia Română, Filiala Cluj-Napoca, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară, Cluj-Napoca, Universitatea pentru Științele Vieții „Ion Ionescu de la Brad”, Iași etc.

PERSPECTIVE ȘI DIRECȚII DE DEZVOLTARE INSTITUȚIONALĂ

Trăim, în prezent, într-un moment în care relevanța științelor economice, dar, mai ales, sociale și umaniste este, deloc paradoxal, invers proporțională cu resursele care le sunt alocate. Tocmai ceea ce face cercetarea umanistă valoroasă și deosebită – capacitatea de a analiza profund, în timp, de a contextualiza și de a formula întrebări incomode – riscă să dispară din cauza presiunii spre o cercetare aplicată imediată, spre indicatori scientometrici și spre proiecte cu livrabile cuantificabile.

Consolidarea colaborărilor interdisciplinare și transdisciplinare, intensificarea participării la proiecte internaționale sau integrarea tehnologiilor avansate în cercetare

sunt doar reacții la această presiune. Răspunsul față de aceasta trebuie să fie însă o agendă intelectuală coerentă total diferită de cea prezentă, iar în centrul acestei agende trebuie să se afle, fără echivoc, tinerii cercetători. Motivele pentru care tinerii cercetători trebuie să fie principala preocupare în cercetarea economică și umanistă sunt legate, în colectivele de cercetare cu capital uman care îmbătrânește, de pierderea capacității de a formula întrebările de cercetare în termeni relevanți pentru prezent și, mai ales, pentru viitor.

Societatea umană intră în declin atunci când cetățenii ei nu mai dispun de instrumentele intelectuale necesare pentru a înțelege ce li se întâmplă. Cercetarea economică și umanistă produce exact aceste instrumente – și aceasta este, dincolo de orice retorică instituțională, justificarea cea mai solidă a existenței și dezvoltării sale. Miza reală a următorilor ani pentru Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane”, ca și pentru întreaga cercetare economică și umanistă, nu este doar acumularea de rezultate raportabile, ci construirea unei comunități de tineri cercetători, capabili să justifice, prin calitatea lor, necesitatea științelor economice, sociale și umaniste într-o societate care a început să le ignore și să sufere deja din această cauză.

BIBLIOGRAFIE

1. Academia Română – Filiala Iași, <https://acadiasi.org/>.
2. Arhiva Filialei din Iași a Academiei Române: dosare de corespondență, personal, alte evidențe.
3. Arhiva Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane.”
4. *Economy and Contemporary Society*, <https://ecs-journal.ro/>.
5. Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane”, <https://ices-arfi.ro/>.
6. Nistor, Ionuț, „Control și represiune. Construcția noii «elite» universitare în anii '50”, *Historia Universitatis Iassiensis*, III/ 2012.
7. *Logos & Episteme. An International Journal of Epistemology*, <https://logos-and-episteme.acadiasi.ro/>
8. Popa, Cosmin, *Intelectualii lui Ceaușescu și Academia de Științe Sociale și Politice (1970-1989)*, Litera, București, 2018.
9. *Symposion. Theoretical and Applied Inquiries in Philosophy and Social Sciences*, <https://symposion.acadiasi.ro/>.

INSTITUTUL DE CHIMIE MACROMOLECULARĂ „PETRU PONI”

Tradiție, Inovație, Excelență
De peste șapte decenii în slujba științei și societății

1948

2026

Adresa: Aleea Grigore Ghica Vodă, nr. 41A, Iași

Telefon: 0332 880 050

E-mail: pponi@icmpp.ro

www.icmpp.ro

Tradiție, Inovație, Excelență

De peste șapte decenii în slujba științei și societății

1948

2026

CLIMATUL EPOCII DE ÎNCEPUT A CERCETĂRII CHIMICE LA IAȘI

Dezvoltarea cercetării științifice românești din prima jumătate a secolului al XX-lea a fost susținută semnificativ de eforturile ieșene de organizare și consolidare a domeniilor fundamentale ale chimiei, ale căror baze au fost puse de **Petru Poni** (1841-1925). Acesta este inițiatorul și întemeietorul primelor cercetări științifice în chimie din țara noastră. Numele său este legat de formarea primelor generații de chimiști care, prin școala de la Iași, au influențat dezvoltarea științei chimice din întreaga țară. Personalitățile marcante pe care le-a dat această școală – prof. univ. dr. P. Bogdan (1873-1944), întemeietorul învățământului superior de chimie fizică, N. Costăchescu (1876-1937), profesor de chimie anorganică, A. Obreja (1864-1937), profesor de chimie organică, V. O. Butureanu (1860-1940), profesor de mineralogie, Cristea Niculescu-Otin (1879-1954), profesor de chimie tehnologică – sunt dovada valorilor formate în mediul academic creat de Petru Poni. Prețuirea de care s-a bucurat profesorul Poni și recunoștința urmașilor sunt datorate și participării lui la viața cetății. Să amintim doar, cu titlu de exemplu, organizarea în anul 1923 a „Expoziției agricole și de industrie casnică a Moldovei întregite” de către profesorul Poni, fost ministru, membru al Academiei Române, președinte al Comisariatului General al expoziției. Cu acest prilej, a fost amenajat Parcul Expoziției, situat într-o regiune verde a Iașului, pe Dealul Copoului, la vest de Grădina Copou, Căzărțile Copou, Spitalul Militar, zonă în care a fost pusă la dispoziția Filialei Iași a Academiei o suprafață generoasă pentru construirea clădirii Institutului de Chimie, douăzeci și cinci de ani mai târziu.

Detaliu din Planul Orașului Iași (Călăuza Orașului Iași, un adevărat ghid Michelin al Iașului și împrejurimilor, editat în 1923 cu ocazia organizării „Expoziției agricole și de industrie casnică” în Parcul Expoziției

În perioada interbelică și mai bine de zece ani după război, dascălii au îmbinat activitatea didactică cu cercetarea științifică, preponderent în laboratoarele Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Se resimțea însă din ce în ce mai acut nevoia unor centre dedicate activității de cercetare, care să permită utilizarea unor abordări mai complexe decât cele realizabile în cadrul obișnuit al cursurilor și al laboratoarelor didactice. Pe acest fond, a apărut ideea instituționalizării cercetării, pusă în practică de Academia Română la mijlocul secolului al XX-lea, prin înființarea unei rețele de institute de cercetare la nivel național, printre care la Iași s-a numărat și Institutul de Chimie, astăzi Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” (ICMPP).

Repere istorice ale constituirii și dezvoltării Institutului de Chimie

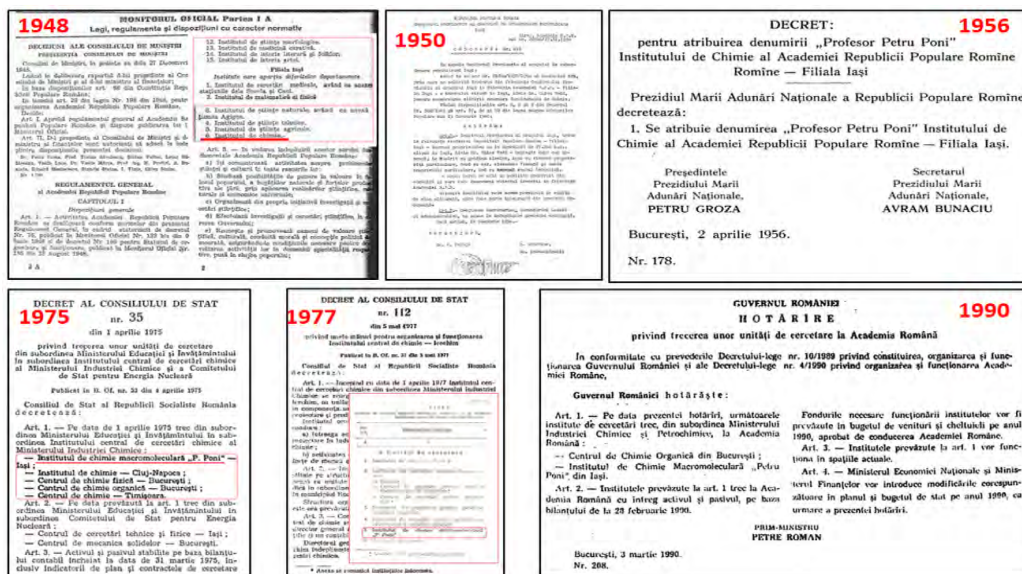
De la înființarea Institutului de Chimie până la statutul actual al urmașului său, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, evoluția socio-economică a țării și politicile statului român au marcat un drum sinuos, dar cu o dezvoltare continuă a acestei unități de cercetare. Pe baza unor documente legislative sau decizii la nivel înalt Institutul a parcurs mai multe etape, care diferă între ele prin subordonare și finanțare, abordările și tematicile de cercetare urmând în mod natural provocările fiecărei perioade.

Institutul a luat ființă în anul 1948, când țara resimțea din greu consecințele celui de-Al Doilea Război Mondial. Perioada era marcată de dificultăți majore, inclusiv de foamete, la care se adăugau efectele schimbării de regim politic. Cu toate acestea, decidenții vremii au înțeles nevoia construirii unui sistem de cercetare național și au aprobat solicitările Academiei Republicii Populare Române (R.P.R.), așa cum era denumită atunci Academia Română. Astfel, a fost promulgată o Decizie a Consiliului de Miniștri, care constituie actul inițial de înființare a Institutului de Chimie în cadrul rețelei Academiei R.P.R. Pe baza acestei Decizii, Regulamentul Academiei din 5 februarie 1949 prevedea, la articolul 75, înființarea la Iași a Institutului de Chimie –alături de alte cinci institute: de Cercetări Medicale, de Matematică, de Științe Naturale, de Științe Tehnice, de Științe Agricole –, sub conducerea profesorului Radu Cernătescu, investit în același an și la conducerea Filialei Iași a Academiei Române.

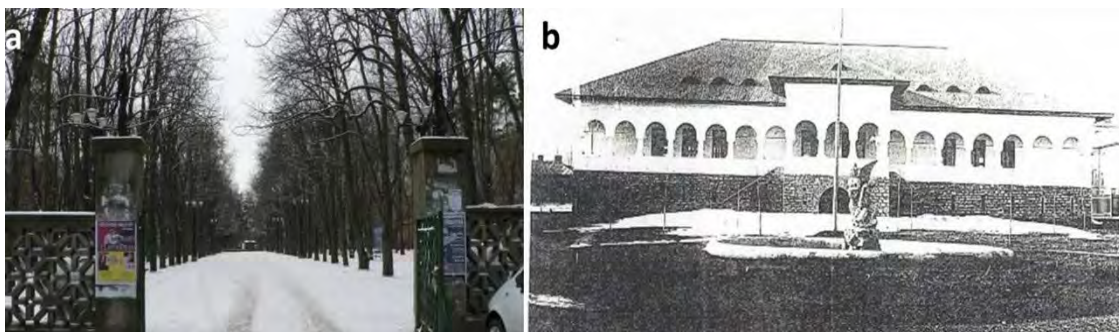
Întrucât nu exista un spațiu dedicat activității de cercetare în chimie, Comitetul Provizoriu al Orașului Iași a hotărât trecerea în folosința Academiei a unui teren situat în Parcul Expoziției, Aleea Grigore Ghica Vodă, din Copou, pentru construirea clădirii Institutului de Chimie. Meritul obținerii acestei locații îi revine, în mare parte, profesorului Radu Cernătescu, prin influența pe care o avea la acea vreme în rândul autorităților locale, dar și în sfera politică de la București, ajungând până la liderul comunist al României de atunci, Gheorghe Gheorghiu-Dej. Clădirea „Moldova”, una

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

dintre construcțiile existente în Parcul Expoziției (Copou) înainte de înființarea Institutului și folosită ca pavilion administrativ pentru expoziții agricole internaționale până în 1938, a fost inclusă în structura inițială și a fost reutilizată pentru a găzdui biblioteca Institutului în primele sale etape de dezvoltare.

Acele juridice/administrative care au definit evoluția Institutului: înființare (1948) – *Decizia Consiliului de Miniștri (DCM) nr. 1709 din 27 decembrie 1948 privind Regulamentul general al Academiei*; atribuirea terenului pentru construirea localului (1950) – *Ordonanța 611 din 14.11.1950 a Comitetului Provizoriu al Orașului de Subordonare Republicană Iași*; trecerea sub coordonarea Ministerului Industriei Chimice (1975) – schimbarea denumirii în Institutul de Chimie „Petrul Poni” (1956) – *Decretul 178 din 21 aprilie 1956 al Prezidiului Marii Adunări Naționale*; 1975 – transferul ICMPP la ICCh, în cadrul Ministerului Industriei Chimice – *Decret al Consiliului de Stat nr. 35/1.04.1975*; organizarea Institutului Central de Chimie (1977) – *Decret al Consiliului de Stat nr. 112/5.05.1977*; reintegrarea ICMPP în rețeaua de cercetare a Academiei Române (1990) – *Hotărârea de Guvern nr. 208 din 3 martie 1990*

Întrearea de nord în Parcul Expoziției (imagini actuală) (a); vechea clădire „Moldova”, integrată în ansamblul Institutului de Chimie (b)

În semn de prețuire a personalității savantului Petru Poni, întemeietor al școlii superioare de chimie și președinte al Academiei Române (1898-1901; 1916-1920), la denumirea Institutului se adaugă în 1956 numele acestuia, prin Decret al Marii Adunări Naționale, sub semnăturile președintelui Petre Groza și secretarului Avram Bunaciu. Ca urmare a orientării preponderente a activității de cercetare către domeniul emergent al științei și tehnologiei polimerilor, numele actual – Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” (ICMPP) – este atribuit în anul 1965 de Prezidiul Academiei, care, în același an, devenise Academia Republicii Socialiste România (Academia R.S.R.; președinte, Ilie Murgulescu).

Este perioada în care România își definea prioritățile strategice de dezvoltare, orientate în mod prioritar către industrializare, industria chimică și petrochimică reprezentând direcții esențiale ale acestei evoluții. Pornind, înainte de război, de la fabricarea unui număr redus de produse (negru de fum, acid sulfuric și clorhidric, sodă caustică, câteva tipuri de produse textile, lacuri și vopsele), care însumau aproximativ 3% din producția industrială a țării, industria chimică s-a dezvoltat prin construirea de noi unități sau prin creșterea capacităților de producție ale unor mari combinate petrochimice la Ploiești, Brazi, Pitești și Constanța. Această expansiune a creat necesitatea dezvoltării cercetării și proiectării autohtone care să ofere suportul pentru inovare și tehnologii noi pentru sinteza și prelucrarea unor produse chimice complexe, precum materiale plastice speciale, cauciuc și fibre sintetice, electrozi, medicamente, detergenți sau vopsele. Din acest motiv obiectiv, dar poate și din unele considerente subiective, a început procesul de destructurare a rețelei de institute coordonate de Academie, în conformitate cu politicile vremii privind reorganizarea activității de cercetare la nivel național, în vederea asigurării unei orientări rapide către aplicații industriale aflate „în strânsă legătură cu obiectivele concrete ale politicii economice și de înfăptuire a progresului tehnologic din toate ramurile economiei naționale”, conform Decretului nr. 689 din 1973 al Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România. În cadrul acestui proces, în anul 1970 Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” a fost transferat în subordinea Ministerului Educației și Învățământului, funcția de director fiind încredințată acad. Cristofor Simionescu, președintele Filialei Iași a Academiei R.S.R. A urmat o scurtă etapă de tranziție, în care coordonarea administrativă și cea științifică a ICMPP erau împărțite între Minister și Filiala Iași a Academiei. Cinci ani mai târziu, prin Decret al Consiliului de Stat, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” a fost retransferat în subordinea Institutului Central de Cercetări Chimice al Ministerului Industriei Chimice, care, în anul 1977, este reorganizat sub denumirea Institutul Central de Chimie. S-a constituit astfel o structură de tip centralizat, cu rol de coordonare a întregii activități de cercetare și proiectare din domeniul chimiei.

Lista unităților subordonate cuprindea un număr impresionant: 18 institute și centre de cercetare în chimie sau domenii conexe – de exemplu, Centrul de cercetări pentru calitate, standardizare, analize economice și marketing; cinci unități de cercetare, inginerie tehnologică și/sau proiectare pentru rafinării (ICITPR), pentru industria anorganică și metale neferoase, pentru epurarea apelor industriale (ICPEAR), pentru industria chimică (IPROCHIM); trei unități de cercetare și producție de mic tonaj – întreprinderile chimice de la Dudești și Rîșnov, de semiconductori de la Buftea; facultăți de chimie de la București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara și catedre de chimie de la alte facultăți. Acumulările realizate în dezvoltarea industriei chimice (combinat de fibre sintetice, mase plastice la Iași, Râmnicu Vâlcea, Vaslui, București; de schimbători de ioni la Victoria; fabrici de cauciuc sintetic și anvelope la Borzești, București, Florești-Prahova, Turnu Severin, Sălaj), în special în a doua jumătate a deceniului '60, au devenit an de an mai vizibile prin rezultatele economice ale țării. La nivelul anului 1980, chimia realiza cca 20% din totalul producției industriale și 25% din veniturile de la export, ramura petrochimică, într-o dezvoltare fără precedent, asigurând cca 50% din producția totală a industriei chimice.

Evenimentele dramatice din decembrie 1989 au marcat profund evoluția Institutului, în relativ îndelungata perioadă de tranziție de la un regim totalitar și organizarea centralizată a întregii activități socio-economice a țării, la sistemul democratic și descentralizat. După deceniul anilor '80, când statul a promovat o politică de economie închisă, sub dezideratul plății datoriilor externe, a venit scadența și industria românească s-a dovedit incapabilă să răspundă de azi pe mâine rigorilor competiției internaționale. În acest context, contractele Institutului cu industria au dispărut (ultimele fiind derulate în anul 1990), cererea pentru produse realizate prin microproducție s-a redus semnificativ, iar colaborările cu centre academice din străinătate au devenit practic inexistente. În aceste condiții, directorul reales, acad. C. I. Simionescu, și marea majoritate a membrilor colectivului de cercetare au luat decizii strategice care au redefinit menirea și organizarea Institutului în cadrul sistemului de cercetare al Academiei Române, în curs de reîntregire după mai bine de treizeci de ani de la destructurarea realizată de vechiul regim. Astfel, prin Hotărârea Guvernului nr. 208 din 3 martie 1990 – semnată de Petre Roman din poziția de prim-ministru – se actualizează statutul Institutului prin reintegrare în rețeaua de cercetare a Academiei Române.

ETAPA DE ÎNCEPUT A INSTITUTULUI DE CHIMIE „PETRU PONI”

Director: acad. Radu Cernătescu (1950-1957)

La nivelul anului 1948, în Filiala Academiei din Iași chimia era reprezentată printr-un grup de șapte colaboratori, condus de acad. Radu Cernătescu, președintele

Filialei din Iași a Academiei. Majoritatea erau cadre didactice din Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (profesorii Constantin V. Gheorghiu – chimie organică și Mircea Savul – mineralogie și petrografie, Ilie Matei – extracte vegetale cu valoare industrială, conferențiar Margareta Poni – chimie coordinativă, și asistenții Leonia Crivăț și Constantin Budeanu), cărora li s-a alăturat Ilie Matei, profesor de chimie organică la Institutul Politehnic „Gh. Asachi”.

În anul 1950, cu prilejul inaugurării Filialei din Iași a Academiei R.P.R., a fost comunicată schema de personal a Institutului de Chimie, care atingea deja un număr de treizeci și opt de membri, distribuiți pe cinci secții, fiecare fiind condusă de un șef de laborator. Toți șefii de secție aveau poziții didactice și statut de colaboratori: *Secția de chimie anorganică-analitică-fizică* – Margareta Poni; *Secția de chimie organică și biologică* – Constantin V. Gheorghiu (profesor al Facultății de Chimie a Universității din Iași, membru corespondent al Academiei Române și personalitate de referință a chimiei organice românești); *Secția materii prime minerale* – Mircea Savul; *Secția chimie industrială anorganică* – Gheorghe Alexa; *Secția chimie industrială organică* – Elena Cocea”. Cu același prilej, acad. Radu Cernătescu a fost numit primul director al Institutului, iar Ilie Matei, profesor la Institutul Politehnic, a preluat funcția de director adjunct. Din denumirea secțiilor rezultă clar orientarea Institutului atât spre cercetare fundamentală, cât și spre cea cu un pronunțat caracter aplicativ-industrial, chiar din primii ani după înființare. De asemenea, componența echipelor de cercetare atestă participarea concomitentă și activă a dascălilor din învățământul superior la procesul de cercetare și la formarea specialiștilor necesari. Colectivele Institutului au lucrat în continuare în laboratoarele de chimie din spațiile Universității „Alexandru Ioan Cuza” și ale Institutului Politehnic „Gh. Asachi”, iar pentru unele teme, și în cele ale Institutului de Cercetări Medicale, până la darea în funcțiune a primului corp al clădirii Institutului (1957).

În această structură și cu un număr tot mai mare de colaboratori de la an la an, Institutul și-a desfășurat activitatea până în 1954, când a apărut necesitatea reprofilării tuturor institutelor Academiei, pentru a eficientiza organizarea și coordonarea activității. În noua organizare, Secția de chimie organică a fost redenumită „Substanțe farmaceutice și sinteze organice”, pentru a reflecta mai clar preocupările de cercetare în domeniul farmaceutic, biologie și sinteze organice. Secțiile de chimie anorganică și materii prime anorganice au fost comasate într-una singură, denumită „Chimie generală”, concentrată pe chimie anorganică, geochimie și valorificarea resurselor subsolului. Din vechile secții au fost desprinse nuclee din care au luat naștere două secții noi: „Chimia și tehnologia pielii și extractelor tanante” – axată pe studii privind materiile tanante indigene și tehnologia proceselor de tanaj – și „Macromolecule naturale” –

orientată spre teme legate de proteine vegetale, celuloză, fibre textile, materii plastice, studii asupra lemnului și materialelor naturale.

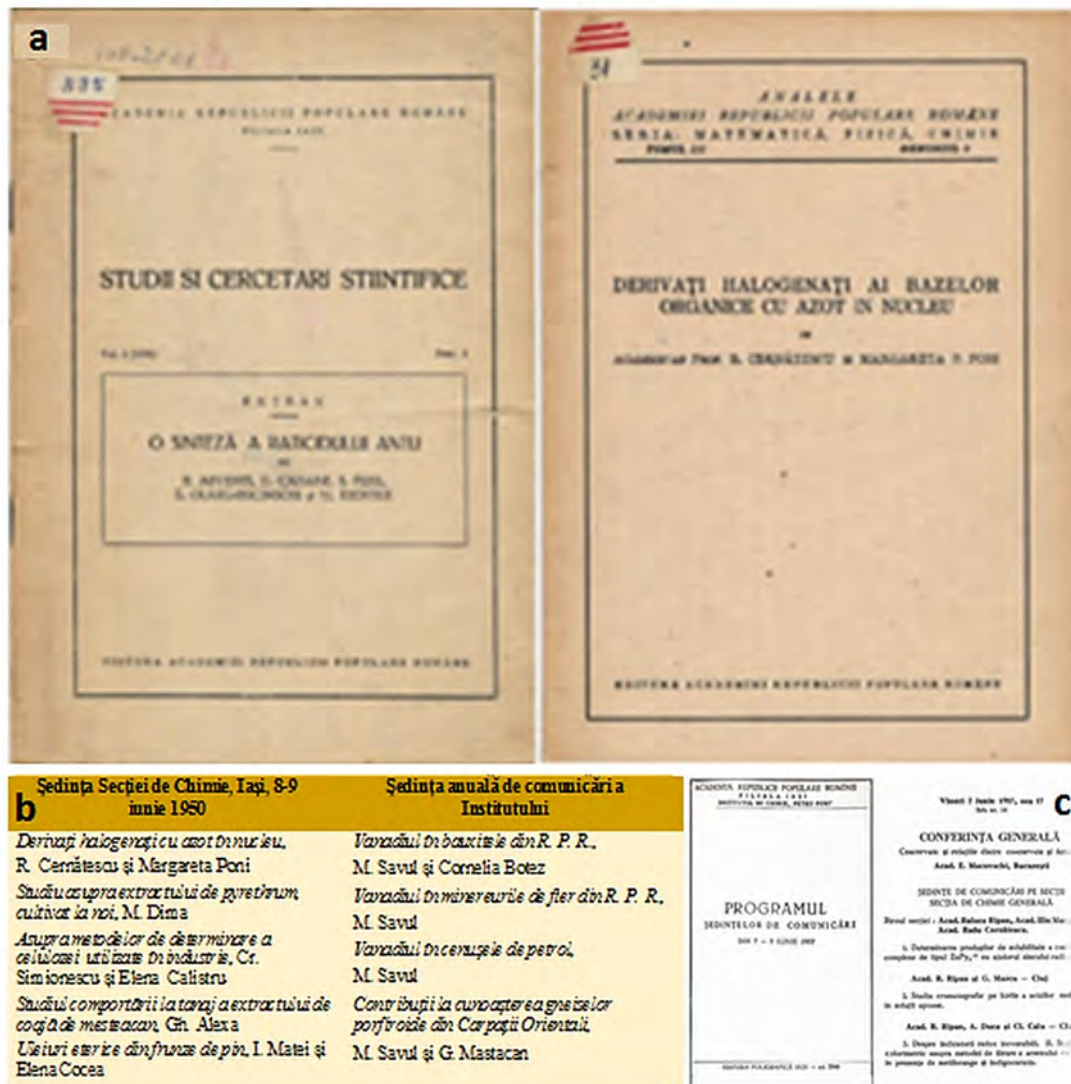
În concordanță cu orientarea sa către tematica impusă de necesitățile economiei naționale, Institutul a realizat o serie de cercetări aplicative și fundamentale de largă relevanță. Printre acestea se numără dezvoltarea și aplicarea metodelor de analiză polarografică pentru aliaje, minerale și anumite substanțe organice (R. Cernătescu, M. Poni, R. Ralea și colab.); prepararea și elucidarea structurii unor substanțe complexe (R. Cernătescu, M. Poni și colab.); cercetări geochimice, în special pentru valorificarea potasiului din rocile disponibile în țară (M. Savul și colab.); studii privind materialele plastice (I. Matei și colaboratorii). De asemenea, cercetări în domeniul proteinelor și valorificării resurselor naturale, cum ar fi stuful și algele marine, pentru industria textilă, au fost desfășurate de Secțiunea de macromolecule naturale condusă de Cr. Simionescu.

În această perioadă s-au realizat studii cu aplicabilitate imediată în industrie asupra materiilor tanante și tehnologiei pielii (Gh. Alexa, C. Strub și colab.), precum și cercetări privind prepararea așa-numiților permutiți (schimbători de ioni) cu valoare industrială (M. Dima și colab.). Institutul a continuat, totodată, cercetările în domeniul substanțelor medicamentoase, cu accent pe compuși cu acțiune antituberculoasă (R. Cernătescu, M. Poni și colab.; C. V. Gheorghiu, C. Budeanu, A. Toma și colab.)

Au fost dezvoltate colaborări cu numeroase întreprinderi industriale, care presupuneau vizite de informare și stagii de instruire reciproce, realizând experimente la scară semiindustrială și oferind consultanță tehnico-științifică. Astfel, la Vișeu de Sus s-a înființat o stație de extracție a uleiurilor eterice, iar la Baia Mare s-au realizat flotații cu ulei de pin indigen; de asemenea, s-au oferit soluții pentru îmbunătățirea fabricației fenolului la Combinatul chimic nr. 1. În domeniul tăbăcirii, au fost încheiate convenții cu Întreprinderea „8 Mai” din Mediaș și cu fabrica „Taninul Maramureșului” din Vișeu de Sus. Secția de macromolecule a colaborat cu fabricile „N. Bălcescu” Zărnești, „Steaua Roșie” Bacău și „Comuna din Paris” din Piatra-Neamț Neamț pentru procese legate de hârtie și materiale electroizolante. Pentru aplicarea schimbătorilor de ioni s-au stabilit legături cu fabrica de zahăr „Ilie Pintilie” din Roman și Întreprinderea „Orezul” din Brăila, iar pentru tehnologiile fibrelor cu „Viscofil” București și „Filatura” Lupeni. De asemenea, au avut loc consultări cu fabrica „Partizanul” din Bacău și cu reprezentanți ai Ministerului Industriei Ușoare, fiind inițiate contacte și cu fabrica „Penicilina” din Iași, în vederea unor colaborări viitoare.

Institutul a purtat corespondență și schimb de informații cu centre științifice internaționale, precum Academia Forestieră „Kirov” din Leningrad, stațiunea experimentală din Milano, pionieri ai școlii de macromolecule din Franța (Georges Champetier și Ernest Marechal), centre din Israel, Berlin și Statele Unite. Secția de chimie

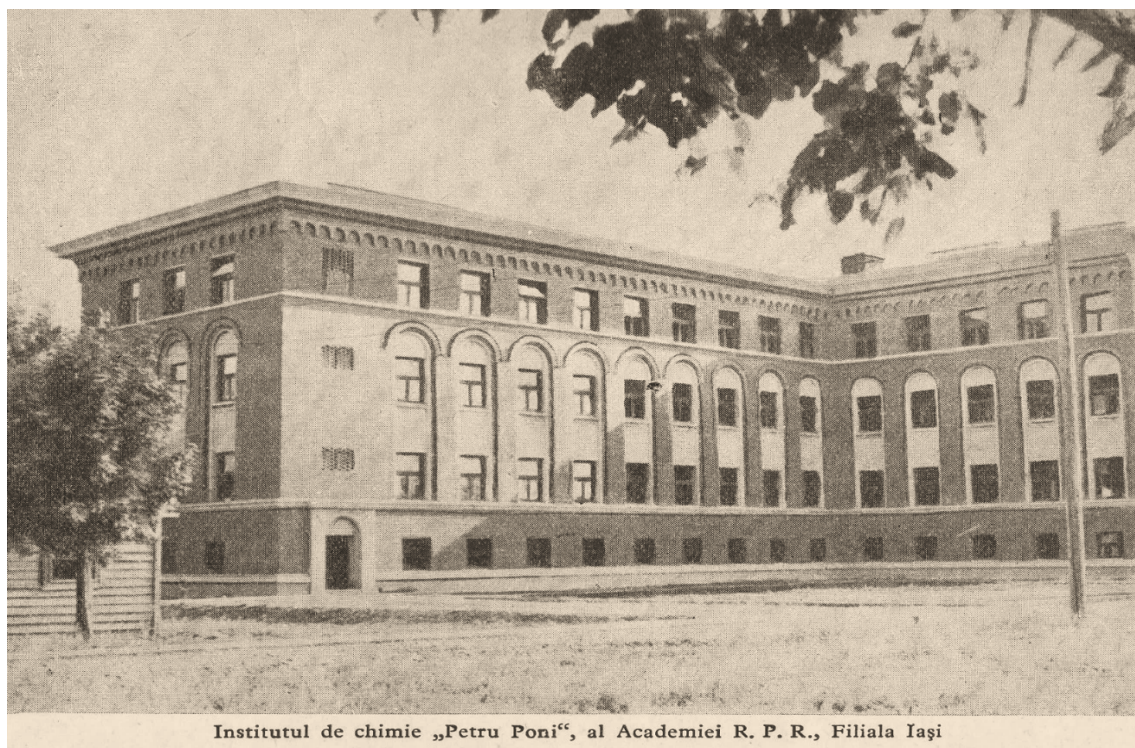
generală colabora cu acad. Heirowsky din Praga pentru bibliografia mondială de polarografie. S-au facut delegații pentru documentare în Italia; prof. univ. dr. Mircea Savul a studiat organizarea laboratoarelor de geochimie la Moscova.

Documente reprezentative din activitatea timpurie a Institutului de Chimie din Iași: copertile unor reviste ce au publicat primele rezultate științifice (a) și programe ale ședințelor de comunicări (b)

Cu toate dificultățile anilor de început, este remarcabilă atenția acordată publicării și comunicării rezultatelor de cercetare. În anul 1950 a fost înființată Revista Filialei din Iași a Academiei, *Studii și Cercetări Științifice* (matematică, fizică, chimie și științe tehnice) cu apariție semestrială, destinată publicării lucrărilor cercetătorilor din

Filială (circa 2800 de pagini anual). Începând cu 1954, revista a fost structurată în trei secțiuni principale: matematică, fizică și chimie, iar din 1956 s-a desprins revista Institutului de Chimie, *Studii și cercetări științifice. Chimie*. Chiar din primii ani de la înființare au fost susținute comunicări în fața Secției de științe chimice a Academiei, în ședințe interne sau organizate pentru a marca momente jubiliare, reînnodându-se astfel firul evenimentelor științifice, întrerupt de război. De fapt, era în cutumele epocii ca lucrările științifice să fie supuse publicării doar după analiza și discutarea acestora în ședințe de comunicări. Unii colaboratori – Cr. Simionescu, R. Cernătescu, M. Poni, N. Iorga, R. Ralea, M. Furnică – au participat la conferințe/congrese internaționale și vizite de lucru, stabilind colaborări cu unități de profil din diferite țări: Germania, Elveția, Rusia, Finlanda, Uzbekistan, Portugalia, Israel.

Primul corp de clădire (tronsoanel I sau aripa de sud) al Institutului de Chimie,
dat în funcțiune în ianuarie 1957

În anul 1951 a fost înscrisă în buget suma necesară construirii Institutului și a fost demarată proiectarea sediului acestuia, conceput ca o clădire monumentală în formă de U, alcătuită din două aripi laterale, unite printr-un corp central. În fiecare aripă și la fiecare nivel erau prevăzute câte două laboratoare mari, alte laboratoare de dimensiuni

mai reduse, precum și încăperi destinate lucrărilor speciale. La sfârșitul anului 1952 a început execuția construcției, iar în ianuarie 1957 a fost dată în folosință aripa sudică, cu o suprafață de 1.100 mp la sol (demisol, parter și două etaje), cunoscută și în prezent sub denumirea de „tronsonul 1”, fiind inaugurată oficial în luna iunie a aceluiași an.

Până la definitivarea întregului ansamblu de clădiri, așa cum era prevăzut în plan, cele patru secții ale Institutului s-au mutat în acest corp proaspăt finalizat, care dispunea, în demisol, de instalațiile de bază pentru întregul Institut: cazanele pentru încălzirea caloriferelor, pompele pentru aer comprimat și vid, acumulatele și alte instalații electrice, depozitele de materiale și sticlărie, precum și câteva încăperi amenajate ca laboratoare anexe ale secțiilor de tăbăcărie, macromolecule, chimia substanțelor farmaceutice și sinteze organice. Institutul era bine dotat, având în fiecare cameră curent continuu și alternativ, apă rece și caldă, aer comprimat și vid la fiecare masă, nișe cu motoare pentru evacuarea gazelor, apă distilată produsă de un aparat automat cu încălzire electrică. La fiecare etaj erau instalații de duș pentru situații de contaminare accidentală cu reactivi chimici.

În „Darea de seamă asupra activității Institutului de Chimie de la înființare (1949-1957)”, prezentată cu prilejul inaugurării noului sediu, acad. Radu Cernătescu a abordat aspecte privind: contextul înființării Institutului și rolul său în cadrul Academiei; organizarea secțiilor și direcțiile principale de cercetare; colaborarea cu universități, institute și industrie; activitatea editorială, formarea cadrelor și viața științifică; construirea noului sediu și dotarea tehnică; problemele cercetării științifice și perspectivele de dezvoltare; rolul social al Institutului. Audiența a fost informată, de asemenea, asupra transferului Secției de chimie și tehnologia taninurilor și a pielii, dedicată studiului materiilor prime vegetale indigene cu conținut de tanin, la Institutul Politehnic „Gh. Asachi”, conform HCM 1049/1957.

CONSOLIDAREA ECHIPEI DE CERCETARE ȘI DEFINIREA PROFILULUI

Directori: prof. univ. dr. Ilie Matei (1958-1963); prof. univ. dr. Ioan Zugrăvescu (1963-1970), ambii membri corespondenți ai Academiei

Concomitent cu darea în funcțiune a primei clădiri a institutului, s-a manifestat o preocupare constantă pentru dotarea laboratoarelor cu aparatură, instalații și materiale (sticlărie, chimicale etc.), astfel încât să fie asigurate condițiile necesare pentru tematica nouă, conform planurilor anuale și de perspectivă. Treptat, laboratoarele au fost echipate cu ustensile și aparatură curentă, precum etuve, inclusiv de vid, agitatoare de diferite tipuri, pompe de vid, evaporatoare, băi de ulei și de apă, pentru a garanta condiții optime de lucru. În paralel, s-au făcut eforturi pentru achiziționarea unor echipamente complexe, care să deservească un număr mai mare de colective și să permită aplicarea

unor metode moderne și rapide de cercetare a structurii și proprietăților compușilor chimici studiați în Institut. Au fost procurate spectrofotometre IR (Unicam SP.100 cu înregistrare automată, pentru studii fundamentale și SP.200 pentru analize de rutină), UV-Vis și Raman, spectrometru de rezonanță magnetică nucleară (RMN JEOL-Japonia), analizor termogravimetric, cromatografe de gaz, difractometru de raze X, microfotometru înregistrator pentru investigarea structurii cristaline, microfotometru și comparator de spectre, balanță termogravimetrică cu înregistrare automată, instalație pentru generarea ultrasunetelor de mare putere, fotocolorimetre, polarografe înregistratoare, diverse instalații pentru refrigerare la temperaturi scăzute, precum și aparatură specifică laboratorului de radioizotopi. Achiziționarea acestor echipamente nu a fost deloc ușoară, utilizându-se diverse căi de înțelegere și influență.

În activitatea de documentare, cercetătorii dispuneau în institut de o bibliotecă îmbogățită de-a lungul anilor cu 4.169 de volume de literatură științifică, acoperind atât aspecte teoretice, cât și practice ale domeniului. Lunar, biblioteca primea 327 de titluri de periodice, dintre care 76 românești și 251 străine, iar numărul total de titluri existente în colecție se ridica la 685. Exemple de investiții pentru achiziționarea de cărți și reviste: 1963 – 83.566 lei; 1964 – 87.354 lei; 1965 – 139.433 lei. Gospodărirea bazei materiale a Institutului era asigurată de un serviciu administrativ și de Atelierul de întreținere, iar pentru lucrări speciale se apela la Atelierul central al Filialei Iași. Este important de menționat faptul că, în acea perioadă, furnizarea echipamentelor era însoțită de o descriere completă a schemelor de funcționare, ceea ce permitea personalului specializat al beneficiarului să intervină pentru repararea defecțiunilor apărute în timpul funcționării. De exemplu, spectrometrul RMN al Institutului, achiziționat în 1969, a fost menținut în stare de funcționare datorită unei exploatări și întrețineri corespunzătoare, sub coordonarea directorului adjunct dr. Virgil Bărboiu, până în anul 2006, când Institutul a putut achiziționa un echipament nou și modern. Dacă în perioada de început a Institutului colectivul era format în principal din colaboratori externi, în anul 1958 institutul avea deja 21 de cercetători proprii și 4 salariați pentru administrație și întreținere (Tabelul 1). Cercetătorilor angajați, unii dintre ei parcurgând o întreagă viață profesională în Institut, li se adăugau colaboratori externi, profesori ai Institutului Politehnic „Gh. Asachi” – Gheorghe Alexa, Ilie Matei, Mihai Dima și Cristofor I. Simionescu – ultimul deținând și poziția de rector.

Activitatea de cercetare – structurată pe cinci secții, prea diverse tematic pentru posibilitățile personalului de cercetare existent în 1958 – a continuat să se îmbogățească, odată cu dezvoltarea accelerată a Institutului, atât în ceea ce privește personalul, cât și ca bază materială. Fenomenul – intuit și comentat deja de prof. univ. dr. Cernătescu în ședința festivă prilejuită de inaugurarea tronsolului I al Institutului – era determinat în

bună parte de nevoile economiei naționale, dar și de diversitatea preocupărilor profesorilor asociați. În astfel de condiții, realizarea de studii de profunzime și de finalizări tehnologice nu era posibilă. Din păcate, doi dintre pilonii Institutului, Radu Cernătescu și C. V. Gheorghiu, decedaseră în anul 1958, când devenise imperioasă restrângerea, dar și orientarea direcțiilor de cercetare pe domeniile moderne la acea vreme. Noul director, profesorul **Ilie Matei**, a reorganizat echipele de lucru și cercetările după direcțiile prezentate în Tabelul 2.

Tabel 1. Personalul Institutului în anul 1958

Cercetători cu activitate îndelungată în Institut	Cercetători cu perioade scurte în Institut
Adrian Carpov, 06.1951-04.2009 Laura Geanau, 07.1952-03.1982 Aglaia Ciobanu, 11.1953-02.1984 Agata Asandei, 1954-09.1990 Margareta Diaconescu, 07.1954-01.1986 Alla Barbalata, 07.1957-10.1982 Adrian Caraculacu, 09.1957-09.2006 Marcel Bostan, 1957-10.1987 Ioan Petrariu, 10.1957-05.1986 Diana Giurgiu, 09.1958-10.1997 Georgeta Caraculacu, 09.1958-1997 Marta Ciubotaru, 10.1958-03.1991	Aurelia Movileanu, 1952-1963 Didina Nacu, 1954-1963 Vasile Pomârleanu, 1952-1963 Alexandru Nacu, 1954-1963 Simon Fișel, 1952-1964 Nicolae Iorga, 1954-1963 Maria Olaru, 1952-1960 Maria Mavrodin, 1954-1958 Florin Modreanu, 1951-1958
Administrație, bibliotecă	
Rinalda Leibovici, din 01.06.1953-01.01.1988 (contabil-șef din 01.03.1983) Emilia Vulpe, din 22.11.1952-1.08.1987 (bibliotecar) Muncitori – întreținere Nicolae Dumitru, din 01.06.1953 Ioan Suceveanu, 01.1956-01.1996	

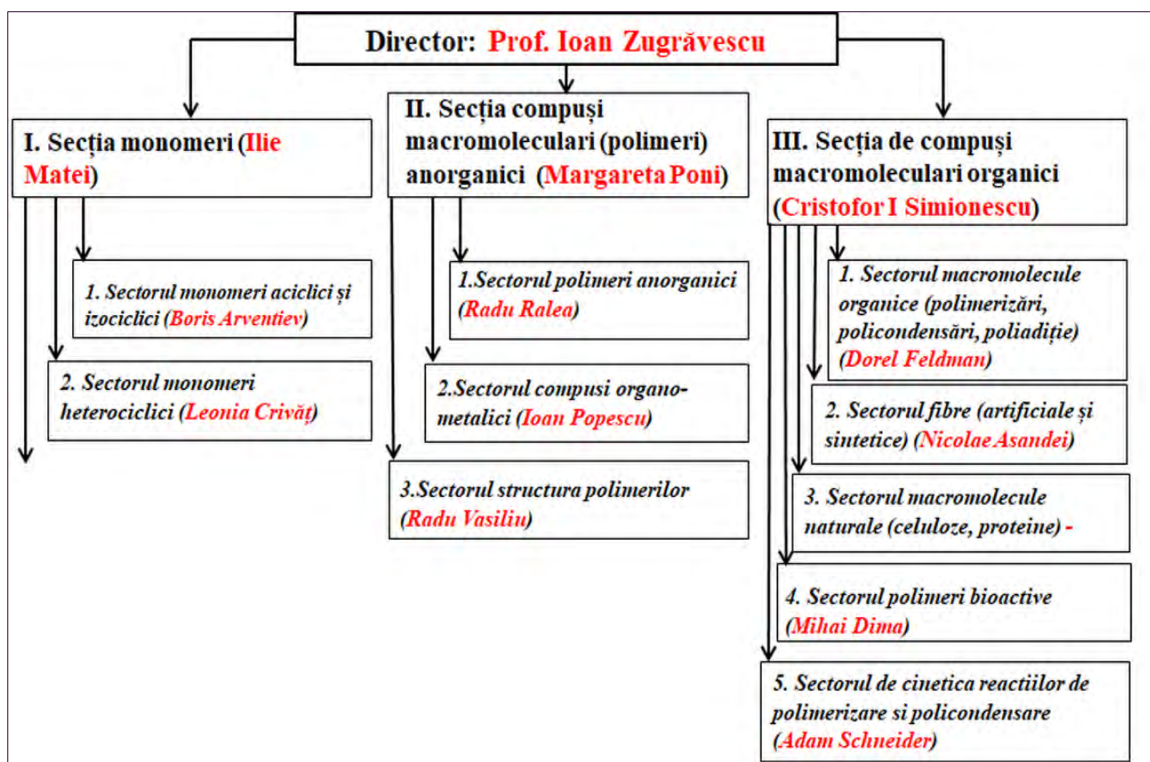
Tabelul 2. Direcțiile de cercetare din timpul directoratului lui Ilie Matei

Direcții de cercetare	Coordonatori și colaboratori
Chimie anorganică și chimie analitică	Margareta Poni, Radu Ralea, Ion Popescu
Geochimie și biogeochimie	Mircea Savul
Tananți vegetali	Gheorghe Alexa, C. Strub, Irina Drabic, Cornelia Maga
Chimie organică teoretică și aplicată (heterocicluri, medicamente, coloranți, poliuretani)	Ilie Matei, Boris Arventiev, Leonia Crivăț, Elena Cocea, Adrian Caraculacu
Schimbători de ioni și polimeri cu grupe sulfonice	Mihai Dima
Macromolecule naturale	Cristofor Simionescu, Vasile Diaconescu, Ion Ciochina, A. Mayer, Gh. Botez, Elena Calistru, Dorel Feldman, Eleonora Diaconescu și alții

În deceniul '60 al secolului trecut deveniseră tot mai evidente transformările științifice, marcate de afirmarea pe plan internațional a chimiei macromoleculare („secolul XX este al polimerilor” afirma Herman Staudinger – Premiul Nobel în Chimie, în 1953, pentru descoperirea structurii macromoleculare a celulozei) și de dezvoltarea rapidă a industriei de materiale polimerice. Institutul a aderat rapid la noile abordări științifice și a traversat un proces firesc de redefinire a profilului. Domeniul polimerilor nu a fost o alegere artificială, decizia fiind motivată de preocupări și rezultate care au precedat-o, cum au fost, de exemplu, studiile privind polimerii naturali începute încă din anii '50 ori unele rezultate încurajatoare privind rășinile de policondensare. De asemenea, intuind necesitatea și oportunitatea unei mai strânse legături cu practica industrială, profesorul Ilie Matei și colaboratorii săi – Elena Cocea și Adrian Caraculacu – au abordat încă din 1962 domeniul poliuretanilor, reușind experimentarea cu succes a sintezei unui monomer uretanic original (4,4'-dibenzildiizocianat) într-un pilot realizat pe platforma industrială de la Borzești. La Institut s-a construit o instalație micropilot, de distilare peliculară sub vid, pentru purificarea monomerului, care constituia materia primă pentru piele sintetică și elastomeri poliuretani, produse industriale remarcabile. Cercetările ulterioare au generat brevete și tehnologii implementate în microproducția Institutului. În contextul condițiilor favorabile de dezvoltare a industriei materialelor plastice din țară, profilarea unui institut al Academiei pe studiul fundamental al polimerilor s-a impus ca o decizie logică și necesară. Existența unor nuclee solide de cercetare în chimie macromoleculară a facilitat consolidarea unui profil unitar. Momentul decisiv l-a constituit anul 1965, când, prin Hotărârea Prezidiului Academiei Române, instituția a primit denumirea de Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”. Această schimbare a consfințit orientarea strategică inițiată de acad. Cristofor Simionescu și a condus la reorganizarea activității de cercetare în acord cu noile priorități ale științei și cu necesitățile economiei, deschizând o etapă de afirmare a Institutului în domeniul chimiei și fizico-chimiei polimerilor.

Directorul institutului din perioada de început a implementării tematicii de polimeri a fost profesorul **Ioan Zugrăvescu**, organician, membru corespondent al Academiei R.S.R. Demersul nu a fost simplu, deoarece presupunea reorganizarea întregii activități (reprofilarea personalului de cercetare, ca și dotarea cu aparatură și mijloace de documentare științifică, specifice domeniului industrial), în condițiile unor fonduri foarte reduse și greu de obținut. Cercetătorii au realizat însă necesitatea și oportunitatea schimbării, iar directorul Zugrăvescu a beneficiat de sprijinul susținut al conducerii Filialei Iași a Academiei (Cristofor I. Simionescu – președinte și Ilie Matei – secretar). Noua organizare impusă de prof. univ. dr. Zugrăvescu cuprindea doar trei secții și a permis o colaborare mai eficientă între colectivele de cercetare, precum și

elaborarea și aplicarea tematicii științifice în raport cu dotările și resursele disponibile. Secțiile erau coordonate de colaboratori apropiați ai prof. univ. dr. Zugrăvescu, mare parte dintre ei fiind și cadre didactice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” și ale Institutului Politehnic. Chiar și directorul era angajat doar cu jumătate de normă la Institut.

Organigrama Institutului în 1965 (director: prof. univ. dr. Ioan Zugrăvescu)

În perioada 1958-1970, Institutul a combinat cercetarea fundamentală cu aplicațiile industriale, ducând la dezvoltarea unor materiale polimerice noi și la valorificarea resurselor naturale. Au fost abordate probleme referitoare la sinteza de monomeri polifuncționali capabili să formeze poliheterocicli (poliamide, polihidrazide, poli-oxadiazoli, polipirimidine, politetrazine), care au condus la dezvoltarea polimerilor termostabili. Studiile asupra cineticii și reactivității diizocianatilor au avut ca rezultat experimentarea producerii unui cauciuc poliuretanic într-un pilot industrial (Borzești), urmată de prelucrarea acestui material în fabricile prelucrătoare (Danubiana, Jilava și Brașov). În secția compușilor macromoleculari anorganici, cercetările au vizat sinteza polimetallocenelor și a combinațiilor organo-metalice, cu potențial în cataliză

stereospecifică și cu stabilitate termică ridicată. *Secția de macromolecule naturale* (extinsă ulterior și la cele sintetice), condusă de acad. Cristofor Simionescu, a avut contribuții importante în: valorificarea proteinelor vegetale (adezivi, fibre, materiale electroizolante, schimbători de ioni); cercetări asupra lemnului și plantelor (obținerea celulozei, aplicații industriale); studii asupra stufului din Delta Dunării pentru producerea celulozei și fibrelor artificiale; realizarea de copolimeri grefați și polimeri prin fotopolimerizare; dezvoltarea metodelor de caracterizare a polimerilor și colaborări industriale. *Secția de compuși macromoleculari organici* s-a concentrat pe sinteza și modificarea polimerilor vinilici și acrilici, urmărind obținerea de fibre sintetice, mase plastice și îmbunătățirea proprietăților acestora. La cererea U.F.S. Săvinești s-a pus la punct polimerizarea acrilonitrilului în carbonat de etilenă. A fost creat un sector de cinetică, care a studiat procese de polimerizare și degradare a polimerilor, contribuind la înțelegerea stabilității acestora în condiții de utilizare. S-a demonstrat necesitatea stabilirii corelației între condițiile de copolimerizare, compoziția fibrelor Melana și proprietățile acestora, în vederea obținerii de produse performante (Amestecuri de copolimeri binari ai acrilonitrilului, Ger. Offen. 65482/5985 (1972); Patent România 87324 (1979); certificat de inventator 70523; beneficiar: Combinatul de Fibre Sintetice „Complex” Săvinești, Piatra-Neamț). În domeniul *polielectroliților* (polimeri reactivi), cercetările au inclus: sinteza de rășini schimbătoare de ioni – cationiți și anioniți; stabilirea relațiilor între structură și proprietăți; obținerea de polimeri cu aplicații biologice (antibiotice, stimulatori de creștere); utilizarea în industrie (purificarea siropurilor); dezvoltarea metodelor analitice de caracterizare.

În această perioadă, Institutul a încheiat 15 protocoale cu diverse ministere și a depus 12 cereri de certificate de autor la Oficiul de Invenții și Inovații; totodată, personalul tehnic a obținut 12 certificate de inovator.

În anul 1967, *Secția de fizico-chimia macromoleculelor* din cadrul Centrului de Chimie Fizică – București a fost transferată la Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, unde a funcționat până în 1975, când a fost integrată în Institutul de Cercetări Chimice București. Tematica „Chimia fizică a sistemelor multicomponente” a fost în continuare finanțată la ICMPP de către Academia Română, constituindu-se ca laborator/departament în anul 1990, format din trei colective cu preocupări în studiul soluțiilor (dr. S. Ioan), polimerilor naturali (dr. M. Macoveanu) și studiul stării solide și al interacțiunilor complexe cu mediul înconjurător. Condusă de prof. univ. dr. D. Isăcescu, secția a contribuit la consolidarea potențialului științific al institutului prin atragerea unor specialiști valoroși, precum Ion Gavăț și Georgeta Popescu.

Având în vedere dezvoltarea chimiei celulozei la Institut și la Institutul Politehnic „Gh. Asachi” din Iași, au fost inițiate și îndrumate de acad. Cristofor Simionescu primele

Simpozioane de Chimia și Tehnologia Celulozei, care au devenit o manifestare științifică tradițională, de renume internațional a școlii românești de celuloză și hârtie. Primul eveniment organizat în colaborare cu Ministerul Industriei Petrolului și Chimiei și cu Ministerul Învățământului și Culturii s-a desfășurat la Iași între 24 și 27 septembrie 1961; au participat peste 150 de invitați din țară și 18 specialiști străini, fiind prezentate 20 de comunicări și conferințe de către participanții români și 8 de către invitații internaționali. A urmat al doilea simpozion (27-30 septembrie 1965; 200 de delegați din țară și 54 de specialiști străini din 16 țări; 44 de conferințe și comunicări) și seria a continuat timp de peste patruzeci de ani, fiind unul dintre cele mai longevive evenimente științifice românești.

La a doua Sesiune Științifică Republicană de Chimie, desfășurată la Iași între 28 și 31 mai 1964, organizată de Academia R.P.R., în colaborare cu ministerele de resort, cercetătorii Institutului au prezentat 27 de comunicări în domeniile chimiei fizice, chimiei anorganice, analitice, organice și macromoleculare. Organizarea evenimentului a fost coordonată de un grup de cercetători și cadre didactice din Institutul de Chimie, Institutul Politehnic și Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”. La sesiune au participat aproximativ 600 de delegați din țară, precum și oaspeți din Anglia, Polonia, URSS și SUA. În 1968, la Iași, s-a desfășurat apoi prima Conferință Republicană de Chimie Macromoleculară.

De la sfârșitul anilor '60, au devenit tot mai frecvente vizitele unor oameni de știință renumiți din diferite țări, majoritatea fiind invitați ai profesorului Cristofor I. Simionescu, printre care: G. Champetier (Franța), G. Centola (Italia), N. I. Nikitin (Leningrad), H. U. Usmanov (Taschkent), Ephraim Katchalski (Israel), Erich Korens (R.D.G.), O. Reutov (URSS), M. Chane (Grenoble), B. Ranby (Stockholm) și A. Kalnins (Riga). Institutul de Chimie era membru al Societății de Chimie Industrială din Paris. În plus, a început să organizeze manifestări științifice proprii, iar cercetătorii săi au prezentat din ce în ce mai des comunicări la manifestări științifice internaționale, care au stârnit interes și au facilitat contacte utile cu specialiști din întreaga lume. Se poate afirma că activitatea Institutului ajunsese să se apropie de cea a centrelor științifice din străinătate.

Colaborarea internațională a Institutului s-a concretizat prin schimburi de publicații și corespondență științifică. Prima revistă a Institutului, *Studii și cercetări de chimie*, a făcut schimb cu 203 reviste străine. Cererile de extrase, corespondența extensivă și invitațiile la congrese internaționale reflectă interesul de care se bucurau lucrările cercetătorilor români în alte țări.

În ceea ce privește mobilitatea științifică, în această perioadă 12 colaboratori ai Institutului au participat la schimburi de experiență în străinătate; 1965: Ioan Petraru –

stagiul de aspirantură în R.S. Cehoslovacă; Adrian Caraculacu – Institutul de Chimie Macromoleculară al Academiei de Științe Cehoslovace din Praga; Aglaia Ciobanu – vizită de documentare privind polimerii anorganici, la Institutul de Chimie Generală și Anorganică și la Institutul de Combinații Element-Organice din Moscova, precum și la Institutul de Combinații Macromoleculare din Leningrad, ale Academiei de Științe a URSS. Rezultatele cercetărilor au fost prezentate la numeroase congrese și simpozioane internaționale, institutul fiind reprezentat la 20 de reuniuni științifice, printre care: 1961 – Leningrad, *Simpozion Butlerov*; 1962 – Lodz, *Simpozion de cercetări asupra polimerilor*; 1962 – Jena, *Congres internațional de polarografie*; 1963 – Bratislava, *Colocviu de oscilografie*; 1963 – Viena, *Congres de mase plastice*; 1964 – Eisenbach, *Conferință internațională de metode electrochimice moderne de analiză*; 1965 – Berlin, *Simpozion de fibre chimice*; 1965 – Praga, *Simpozion de chimie macromoleculară (IUPAC)*.

Acad. Cristofor Simionescu a fost ales membru al Societății Americane de Chimie și al Societății Franceze de Chimie, dar nu a obținut aprobarea Securității Statului pentru deplasare la festivitate în SUA.

De asemenea, rezultatele științifice au fost valorificate prin publicarea lor în reviste de specialitate naționale și internaționale. Revista *Studii și cercetări științifice. Chimie* a continuat să apară până în 1963, fiind înlocuită, în 1964, de revista națională unică în domeniu, *Revue Roumaine de Chimie*, care publica articole originale în limbi de circulație internațională. Lucrările cercetătorilor din Institut au fost publicate preponderent în revista ieșeană, dar și în alte publicații din țară, precum *Revista de chimie*, *Mase plastice* sau *Cercetări biologice*, sau din străinătate, între care *Die Makromol. Chem. Die Angewandte Makromol. Chem, Plaste und Kautschuk, Textil und Faserforschung, Journal of Polymer Science, Visokomolekularne Soedinenie, Naturwissenschaften* și *Collection of Czechoslovak Chemical Communications*. Până în 1966, activitatea științifică s-a concretizat în aproximativ 370 de lucrări publicate.

În această perioadă institutul a obținut primele sale brevete depuse la OSIM (11), printre care: *Procedeu de sinteză a cationiților de policondensare și reactor pentru gelifierea și condensarea termică a acestora*, autori: M. Dima, I. Scondac, I. Petrariu, A. Carpov, I. Poinescu (Brevet 45626/1966, depus în 1962); *Procedeu de obținere de diizocianați de tip alifatic-aromatic: 4,4'-bis(izocianatometil)difenileterul și 1,4-bis(izocianatometil)benzenul*, autori: I. Matei, L. Crivetz, L. Mandasescu, A. Petrus, E. Cocea (Brevet 48362/1964, depus în 1963); *Procedeu de obținere a semiconductorilor pe bază de polimeri*, autori: C. Simionescu, D. Feldman, A. Liga (Brevet 43258/1965, depus în 1964); *Cauciuc poliuretanice reticulate și*

procedeu de obținere, autori: A. Caraculacu, A. Petruș, I. Matei (Brevet 51473/1969, depus în 1965).

Personalul de cercetare se întărea continuu, în special cu tineri absolvenți ai secțiilor de specializare nou apărute, de chimie macromoleculară, chimie organică, chimie fizică și fizica polimerilor. În plus, au început doctorantura și specializările în străinătate, ceea ce a redus handicapul cercetătorilor români față de cei din țările occidentale. Un rol important l-a avut Academia prin cunoscutele schimburi interacademice. Din fericire, acestea au continuat și după schimbările de for tutelare ale Institutului.

O latură importantă a consolidării activității și poziției Institutului a constituit-o formarea de coordonatori științifici proprii, astfel că mulți din șefii de colective de mai tarziu erau cercetători nou-angajați la sfârșitul anilor '50 și în anii '60. Această preluare de ștafetă devenise tot mai necesară din mai multe motive: citorii, profesorii și colaboratorii din învățământ ai acestora, înaintau implacabil în vârstă, iar direcțiile de cercetare ale institutului se modernizaseră cu aportul important al cercetătorilor tineri, o parte dintre aceștia cu stagii de specializare în străinătate. În plus, transferul de responsabilitate se impunea tot mai mult, odată cu începutul condiționării finanțării de aportul în soluționarea problemelor industriei, deci de contracte cu aceasta. Pe de altă parte, mulți din șefii de colective de atunci au devenit mentori științifici pentru tinerii veniți în Institut în ultimele două decenii.

EPOCA INDUSTRIALIZĂRII ECONOMIEI AUTOHTONE

Director, acad. Cristofor I. Simionescu: 1970-1989

La sfârșitul anilor '60, se putea vorbi despre o industrie chimică românească consistentă, ca ramură a economiei naționale, menită să se dezvolte în continuare pentru valorificarea cât mai eficientă a resurselor țării. În mod explicabil, această industrie fusese creată în acei ani pe bază de tehnologii și utilaje importate. Pentru noile dezvoltări și pentru modernizarea producției curente devenea necesară reducerea importurilor prin realizarea în țară atât a tehnologiilor, cât și a utilajelor. În același timp – sau tocmai legat de aceasta – Academia și-a pierdut rolul de tutelă asupra unităților proprii de cercetare, iar Institutul „Petru Poni”, după o scurtă perindare la Ministerul Educației și Învățământului, a fost transferat în 1975 la Ministerul Industriei Chimice, sub coordonarea Institutului Central de Chimie (ICCh).

În perioada 1970-1975, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” Iași s-a reorganizat pe laboratoare de cercetare – configurație administrativă care s-a menținut

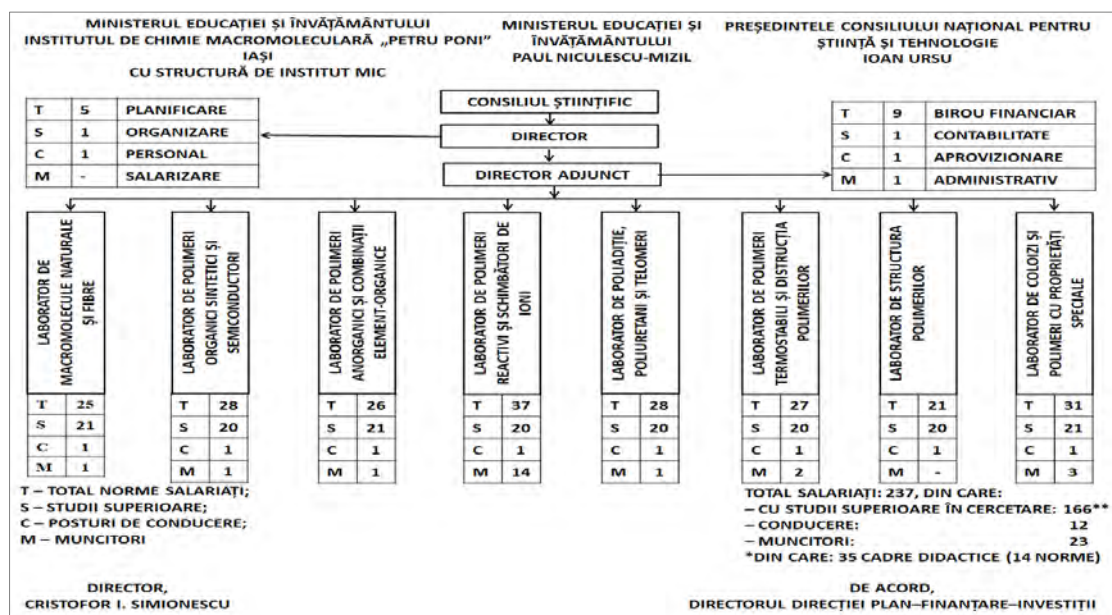
apoi și pentru perioadele următoare – și a trecut de la o finanțare bugetară preponderentă la o dependență majoră de contracte cu unități industriale, ceea ce a condus la înlocuirea din ce în ce mai accentuată a preocupărilor de cercetare fundamentală cu abordări de cercetare aplicativă, orientată spre produse și tehnologii transferabile la nivel industrial, menite să reducă importurile. Succesul în această tranziție a fost determinat de trei factori principali: (i) existența unui colectiv de cercetare bine pregătit, (ii) profilarea Institutului pe polimeri, domeniu aflat în expansiune în industria petrochimică, a materialelor plastice, fibrelor sintetice și elastomerilor (cauciucuri) și (iii) preluarea conducerii, în 1970, de către profesorul **Cristofor I. Simionescu**, rector al Institutului Politehnic „Gh. Asachi” și membru al Academiei Române, cu pregătire inginerască, experiență managerială vastă și autoritate recunoscută în țară și în străinătate. Această schimbare, deși dificilă și provocatoare, a oferit cercetătorilor satisfacția de a contribui concret la dezvoltarea economică și industrială a țării.

Pentru a răspunde cu succes rolului pe care Institutul se aștepta să-l joace în dezvoltarea industriei chimice, numărul personalului a crescut rapid, ajungând la 292 de salariați în 1978 și la 347 la sfârșitul anului 1989, iar structura s-a diversificat. Iată câteva date despre personalul Institutului în 1978: 292 de salariați în total, din care 82 de cercetători (28 de doctori și 40 de doctoranzi, constituind 29% din total), 66 de salariați cu studii superioare încadrați pe funcții auxiliare cercetării (23%) și 142 de salariați cu studii medii sau profesionale (48%). Procentul mare de funcții auxiliare cercetării, inclusiv cele ocupate de personal cu studii superioare, se explică prin specificul cercetării aplicative, în care o pondere semnificativă o reprezintă experimentările numeroase, necesare în diversele faze de pilotare (laborator, micropilot, pilot, industrial). S-a menținut însă o tendință ascendentă privind pregătirea științifică a cercetătorilor, în special prin doctoratură. În perioada 1970-1977, 10 cercetători ai Institutului conduceau programe de doctorat cu afiliere la Institutul Politehnic „Gh. Asachi”, acoperind disciplinele de chimie macromoleculară, chimie organică, chimie anorganică, chimie fizică și fizica polimerilor, iar numărul de doctori a crescut cu 28.

Trebuie subliniată însă cutuma vremii, și anume faptul că titlul de doctor nu reprezenta o treaptă superioară în specializarea tinerilor, ci o încununare a unei îndelungate activități de cercetare. Printre ultimii chimiști absolvenți în anii 1969-1971 care au fost admiși la doctorat la puțină vreme după finalizarea studiilor universitare se numără Bogdan C. Simionescu și câțiva colegi din aceeași generație.

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI

OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

Organigrama Institutului în 1973 (director, C.I. Simionescu)

Ansamblul arhitectonic al localului ICMPP; imagine din toamna anului 1974;
(a) Hala de piloți și noua centrală termică pe combustibil lichid, funcțională din 1973
(b) Imobilul pentru microproducția de benzi adezive, operațional din 1988

În anii următori, colocviile de admitere la doctorat se organizau sporadic și aveau un număr limitat de locuri, iar specializările în străinătate s-au redus semnificativ. Este începutul perioadei în care deschiderea culturală a anilor '60 a rămas un vis frumos, se întrezăreau norii închiderii țării între propriile granițe și cercetători sau colaboratori experimentați, unii conducând colective sau chiar laboratoare, au ales sa-și continue cariera profesională pe alte meleaguri (Dr. Virgil Percec, profesor la Case Western Reserve University și University of Pennsylvania, recunoscut pentru copolimerii donor-acceptor, arhitecturi macromoleculare auto-organizate și metode originale de polimerizare radicalică „vie”, membru onorific al mai multor academii, inclusiv al Academiei Române; Dr. Almeria Natanshon, profesor la Queen's University din Kingston, Canada, apreciată pentru studiile privind structura polimerilor prin spectroscopie RMN și polimerii fotosensibili azobenzenici, membră a Academiei Canadiene de Științe; prof. univ. dr. Dorel Feldman, fost coordonator al Sectorului de macromolecule organice devenit profesor la Concordia University, Canada). S-au menținut totuși unele contacte cu centre din exteriorul țării și chiar unele colaborări care aveau suportul Programului de schimburi interacademice.

În deceniul '70, clădirii Institutului, a cărei construcție fusese inițiată în 1952 și al cărei prim tronson fusese inaugurat în 1957, i s-au adăugat, conform proiectului, corpul central („tronsonul 2”; suprafață la sol de aproximativ 1000 mp, dat în funcțiune în anul 1970) și aripa de nord („tronsonul 3”, suprafață la sol de 1100 mp, finalizată în 1972). Totodată, s-a aprobat și s-a început proiectarea unor anexe necesare obiectivelor de cercetare aplicativă, care au devenit predominante în anii '70 și '80. În anul 1973, au intrat în funcțiune hala de piloți și o nouă centrală termică, iar în 1976 a fost finalizată clădirea destinată atelierului mecanic, de întreținere și prototipuri. Ulterior, în continuarea halei de piloți, a fost construit un imobil pentru microproducția de benzi adezive, care a devenit operațional în anul 1988. De menționat este și pilotul productiv de elastomeri poliuretani termoplastici, a cărui construcție începuse în anul 1989, dar a fost sistată curând, odată cu declinul industrial din anii '90 care a afectat în special industria chimică. În perioada 1970-1989, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” a fost implicat din ce în ce mai mult în cercetări cu aplicații industriale. Au fost obținute produse cu proprietăți remarcabile (siliconi, schimbători de ioni, poliuretani, adezivi – se spunea cu respect că „numai «Petru Poni» le poate realiza”) și s-au implementat tehnologii pentru obținerea acestora, la nivel industrial sau în microproducția proprie (Tabel 3). Pe baza cercetărilor dezvoltate în Institut, au fost create noi capacități industriale răspândite în toată țara, oferindu-se numeroase oportunități de locuri de muncă.

Tabel 3. Tehnologii implementate la nivel industrial sau în microproducția proprie
(a) Produse și tehnologii industriale. Beneficiari

Produs	Denumire comercială	Locația unității de producție și aplicații
Siliconi <i>Elastomeri</i>	CM, CMV	CHEMATEX – Borzești Garnituri de etanșare (O-ringuri, profile) Furtun și tuburi flexibile
<i>Uleiuri</i>	Moldosil 100, 350, 500, 1000 Moldosil Moldosil EA, ED	Agenți de demulare și antiaderenți pentru industria celulozei și hârtiei
<i>Emulsii</i>	Moldosil V-10, V-20	Lubrifianți, agenți de demulare, izolatori, aplicații în medicină și cosmetică
<i>Vaseline</i>	Moldosil L 185 Li 2, ORLIS-40	Acoperiri de protecție, etanșarea îmbinărilor și filetelor
<i>Lubrifianți</i>		Lubrifianți pentru temperaturi extreme
Schimbători de ioni	VIONIT	Uzinele Chimice VICTORIA Desalinizarea apei – industria zahărului
Carboximetil-celuloză de vâscozitate mare		SC CEPROHART SA Brăila Industria ceramică Cosmetice și farmaceutice Electrozi de sudură
Copolimeri ai acidului maleic	PONILIT GT1, GT2	SC METADET Fălticeni Agenți anticălcăr pentru ape geotermale Înlocuitori de fosfați în detergenți Condiționatori de sol Floculanți
Poliuretani <i>Diizocianați și intermediari*</i> <i>Poliuretani pentru piele sintetică</i> <i>Polihidroxiuretani</i>	DBDI, PEGA, PEDA, PEF, PAA Nadolsin PR100, PR204, PR206, PR207	FIBREXIN Săvinești Uzinele Chimice – Giurgiu Piele sintetică SINTOFARM – București Piele sintetică SINTOFARM – București Depoluarea apelor uzate Concentrarea ionilor radioactivi

* DBDI – diizocianat de dibenzil; PEGA – poli(etilen adipat)diol; PEDA – diol poli(dietilen adipat)diol; PEF – poli(etilen fumarat-maleat)diol; PAA – poli(propilen adipat)

(b) Producție la scară mică (microproducție) realizată în Institut

Produs	Denumire comercială	Aplicații
Cauciuc siliconic:	Moldosil UMD-100, CM, CM-V, CT1, CT2	cromatografie, adezivi, furtunuri, turnare în matrițe;
<i>Vaseline și unsori siliconice</i>	Moldosil V10, V20 Moldosil L 185 Li2	lubrifianți pentru obiecte statice; lubrifianți pentru temperaturi ridicate;
Substanțe ignifuge (retardanți de flacără)	Fosfat de tris(dicloropropil) Polifosfonați – Poniflam Protect	conferă proprietăți de rezistență la foc materialelor celulozice; termoplastice (PVC, poliolefine, poliesteri, poliuretani etc.).
Poliamide Poliimide Bismaleimide	Moldimid Poliamide – G	materiale electroizolante (lacuri sau materiale compozite); acoperiri protectoare rezistente chimic; componente rezistente la temperaturi ridicate, cu rigiditate mare;

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI
OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

Produs	Denumire comercială	Aplicații
		îmbrăcăminte de protecție anticalorică filme cu rezistență ridicată la radiații.
Polielectroliți cationici Polielectroliți anionici	PONILIT CS1, CS2 PONILIT GT PONILIT CS2	floculanți, agenți antistatici; stabilizatori pentru suspensii organice; tratarea apei și a apelor uzate; industria textilă.
Acizi policarboxilici	Exaprent Maprodent Acipol	stomatologie
Dextran reticulat	COLESTIPOL CITOPROL SANISORB	suport polimeric pentru culturi de celule animale; adsorbant pentru acizii biliari; utilizare medicală (tratamentul infecțiilor externe și al arsurilor);
Hârtie sintetică	ICNETerm	izolatori de înaltă clasă (F, H)
Polimeri tip fotoresist	FPNSO	fabricarea componentelor pentru calculatoare
Geluri pe bază de carboximetilceluloză	Ecogel	ecografie
Plastifiant C-6	C-6	plastifiant pentru poliuretani elastomerici
Materiale de etanșare și agenți de blocare pe bază de poliuretani	RT-2 UE2, UE8	extracția și procesarea petrolului brut
Componente pentru industria auto pe bază de poliuretani		industria autovehiculelor
Adezivi poliuretanici		motoare de mare putere
Benzi adezive pe suport PET, PVC, PE	IASOL IADIS I IADIS II	adezivi sensibili la presiune adezivi permanenți electrotehnică, etichete industria celulozei și hârtiei industria construcțiilor materiale poroase
Procedeu de uscare prin spray-drying	OROSTEAM	uscare de imunobiostimulatori
Copolimeri acrilici reticulați		imobilizarea enzimelor procesarea alimentelor
Pesticide icroîncapsulate (Deltametrin)	DEMCAR TM	pesticide cu eliberare lentă
Paraformaldehidă	FORMTAB	dezinfecțanți veterinari cu eliberare lentă pentru avicultură (păsări de curte)
Hipoclorit de sodiu stabilizat cu polielectroliți anionici	CLORDES	agent de curățare pentru suprafețe dure industria alimentară și farmaceutică spitale
Repere din poliuretan	MOLDOTAN	piese și acoperiri rezistente la uzură

De asemenea, s-au brevetat și realizat diferite aparate necesare tuturor colectivelor din Institut:

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI

OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

- copiator de tip xerox (autor, dr. Ghiocel Ioanid), unic în țară și comercializat în peste cincizeci de exemplare;
- aparate de combustie Schoninger și conductometre pentru lichide (autor, dr. Virgil Bârboiu), instalație pentru tratamente în plasmă de radiofrecvență, instalație de metalizare.

Aceste realizări reflectă capacitatea institutului de a integra cercetarea fundamentală cu cea aplicativă, generând produse și tehnologii cu valoare industrială și socială remarcabilă. Până la sfârșitul anului 1989, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” Iași a înregistrat la OSIM 475 de brevete de invenție și 42 mărci de produse: Moldotan (repere diverse din cauciuc poliuretanic: cuplaje, garnituri, piese de schimb pentru autovehicule), Moldosil (CT – repere din cauciuc siliconic cu vulcanizare la temperatura camerei și E – emulsii, uleiuri siliconice, lubrifianți, Moldosil U, Moldosil V), Ponilit (polielectroliți anionici, agenți anticrustă, floculanți, coloizi de protecție), Fulgi M (mase active pentru acumulatori), Moldoband (benzi autoadezive pe suporturi polimere), Ponilex (schimbători de ioni cu utilizări în industria farmaceutică și alimentară), Iceneterm (materiale izolatoare pentru motoare electrice); Iassipan (hârtie sintetică filtrant-adsorbantă); Aderom (termoadeziv pentru scopuri industriale); Iadis, Iasol (adezivi în suspensie apoasă); Sanisorb (polizaharide microbiene reticulate); Moldaprint (aparat de copiat prin procedeu electrostatic).

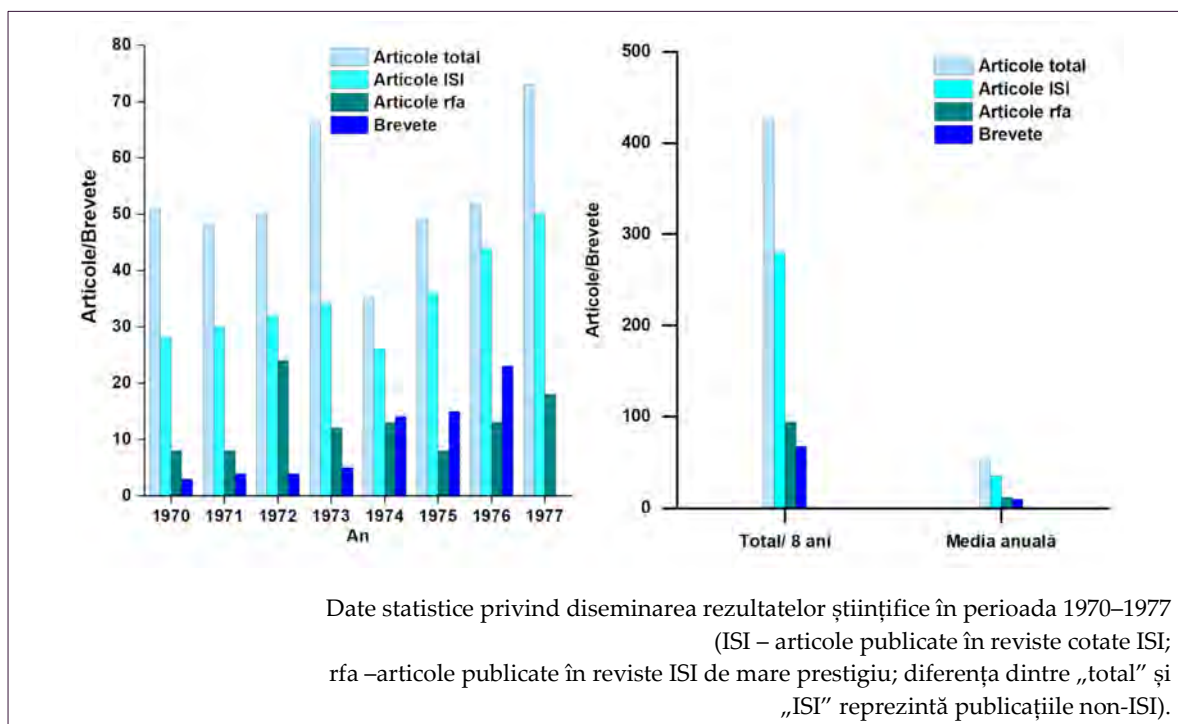
Certificate de înregistrare pentru o parte dintre mărcile de fabrică ale Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași

În a doua parte a anilor '80, microproducția a devenit o sursă semnificativă de venituri, comparabilă ca valoare cu cea obținută din contractele de cercetare, dar cu avantajul valorificării parțiale a capacităților proprii. La sfârșitul anului 1990, înainte de devalorizarea monetară accentuată, soldul obținut din aceste activități se ridica la câteva milioane de dolari, deși utilizarea efectivă a acestor fonduri era limitată. Au fost totuși utilizate pentru modificarea instalației de încălzire de pe combustibil lichid pe gaz metan sau pentru achiziții minore de reviste și cărți științifice ori de reactivi chimici necesari în studiile de sinteză chimică și pentru realizarea analizelor fizico-chimice.

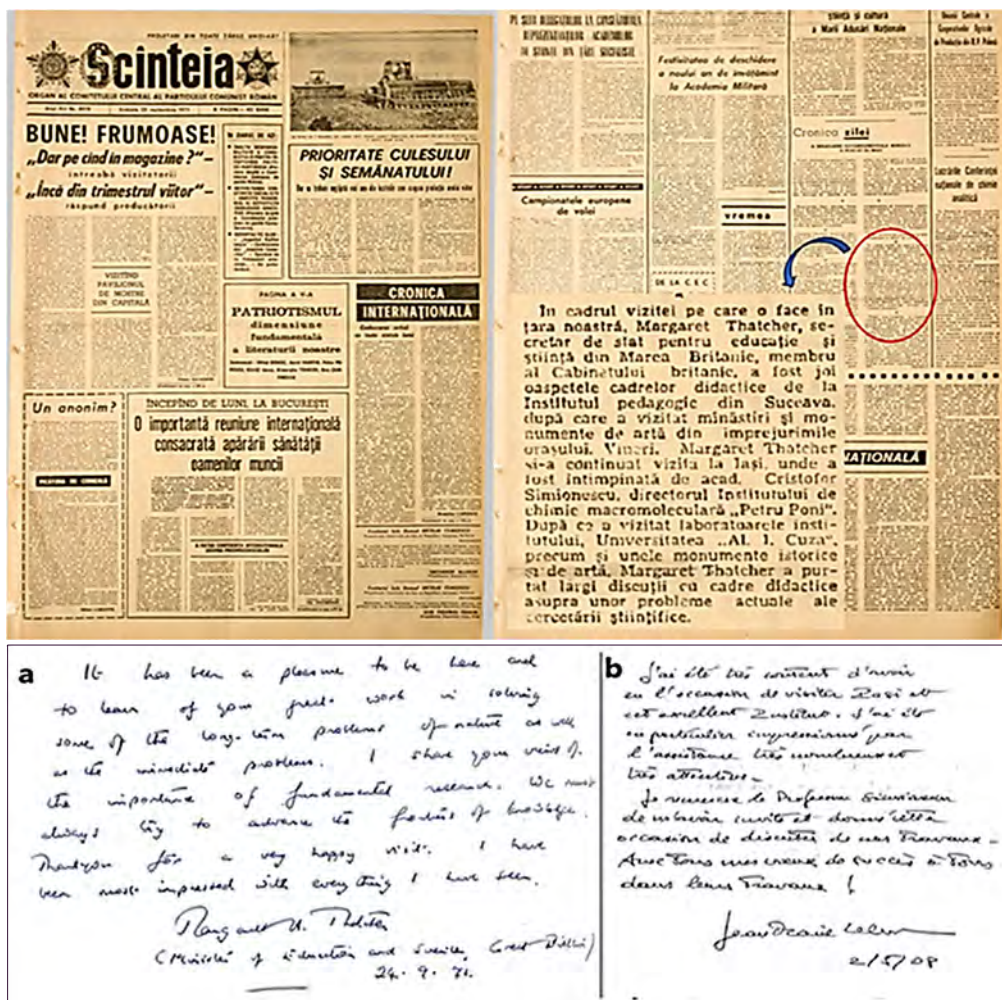
În deceniul '80, au fost introduse așa-numitele programe prioritare. ICMPP era implicat în 11 dintre acestea (Aviație, Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Geologie, M.I.A. – Ministerul Industriei Alimentare, M.Ap.N – Ministerul Apărării Naționale, M.I.Ch.P. – Ministerul Industriei Chimice și Petrochimice, Electronică, M.I.U. – Ministerul Industriei Ușoare, Nuclear, OLTICIT, Tehnica militară) și avea ca sarcină omologarea a 242 de produse din import, din care la sfârșitul anului 1988 erau omologate sau în curs de omologare 41, respectiv 17, altele în curs de testare la beneficiari (12) ori în curs de cercetare (18), restul nu puteau fi realizate rapid din diferite motive (cercetare prevăzută după 1990, lipsa tehnologiei, lipsa mostrelor și a documentației, neîncadrarea în profil). Salariații din institut numiți responsabili pentru fiecare dintre programele prioritare realizau raportări lunare, care erau supuse o dată pe trimestru, la București, unei discuții-analiză cu persoane responsabile la nivel național.

Chiar și în condițiile obligațiilor contractuale, activitatea de cercetare fundamentală s-a menținut la un nivel care, prin calitatea și numărul publicațiilor, a asigurat Institutului recunoaștere internațională. Pe atunci nu se întocmeau statistici privind rezultatele publicate, dar cu ocazia aniversării a 30 de ani de la înființare, în anul 1979, s-a întocmit o astfel de situație pentru o perioadă de 8 ani (1970-1977). Cei mai activi erau doctoranzii. Preocupările pentru vizibilitate științifică se reflectau în ponderea medie de peste 60% a articolelor publicate în reviste care ulterior au fost cotate prin factori de impact (ISI). Este adevărat că, dintre acestea, cele mai multe lucrări apăruseră în *Revue Roumaine de Chimie* – editată de Academie –, dar reviste internaționale, foarte apreciate, de exemplu, *Polymer Bulletin*, *Journal of Polymer Science*, *European Polymer Journal* ori *Makromolekulare Chemie* deveneau tot mai accesate de cercetătorii Institutului. Productivitatea științifică a crescut continuu. Astfel, din portofoliul de aproximativ 1000 de articole publicate în cei 30 de ani de la înființare, 43% apăruseră în ultimii 8 ani, odată cu mărirea numărului cercetătorilor.

Un aspect deosebit de important al activității Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din perioada premergătoare anului 1990 a fost participarea activă la manifestări științifice naționale și internaționale, care au contribuit semnificativ la recunoașterea institutului în lumea științifică: * Primul și al doilea Seminar România – S.U.A., organizate în Iași (1976) și București (1983), în domeniul chimiei polimerilor, cu participarea unor importanți polimeriști americani, precum O. Vogl, W. J. Bailey, G. B. Butler, J. P. Kennedy, R. R. Porter, J. C. Salamone, R. M. Ottenbrite și C. L. McCormick; * Seminariile comune Jassy–Freiburg (Freiburg, 1980) și ICECHIM–Freiburg (Mamaia, 1982), în care relația de colaborare între profesorii H.-J. Cantow și C. I. Simionescu a fost esențială; * Vârful recunoașterii internaționale al școlii românești de polimeri a fost reprezentat de 29th IUPAC Symposium on Macromolecules, desfășurat la București în 1983, unde invitațiile și organizarea au fost coordonate de profesorul Cristofor Simionescu. La această manifestare au conferențiat peste 40 de savanți de renume, printre care P. J. Flory, H. Benoit, W. H. Stockmayer, G. Smets și B. Ranby.

Prestigiul de care se bucura Institutul, consolidat sub conducerea profesorului Cristofor I. Simionescu, a facilitat vizitele unor personalități marcante și organizarea de întâlniri științifice de înalt nivel. Printre acestea se numără vizita oficială în 1971 la Iași a secretarului de stat pentru educație și știință în guvernul britanic – Margaret Thatcher, care a vizitat laboratoarele Institutului, a purtat discuții cu cercetătorii și a semnat în Cartea de onoare.

Informare în presa vremii privind vizita lui Margaret Thatcher la Iași
Mesaje lăsate mărturie în Carte de onoare a institutului de către Margaret Thatcher (a)
și Jean-Marie Lehn (b)

O direcție interesantă în cadrul preocupărilor științifice, deși inițial cu caracter complementar, a fost procesarea datelor prin metode de calcul electronic. Aceasta a

început în anii 1972-1973, când Institutul a fost dotat cu un calculator electronic JEC (Japanese Electronic Computer), destinat simulării și acumulării de spectre RMN, precum și dezvoltării altor aplicații de programare. Calculatorul a fost achiziționat împreună cu alte echipamente, precum extinderea spectrometrului RMN pentru înregistrarea spectrelor de ^{13}C și un spectrometru IR Perkin-Elmer, performant la nivelul anilor respectivi, în cadrul programului de „Piele sintetică” (dr. Adrian Caraculacu), la a cărei lansare Institutul a fost vizitat de Manea Mănescu, prim-ministru în acea perioadă. Utilizarea metodelor de calcul s-a extins ulterior prin dotarea cu un calculator de proces (marca românească Felix) și prin integrarea în Institut a unui grup de matematicieni proveniți din Institutul de Matematică, desființat în 1975, când institutelor Academiei au fost trecute în subordinea altor foruri tutelare. Persoana responsabilă de aceste activități a fost Dan Gâlea, intrat în Institut în 1971, unde și-a pregătit și doctoratul în domeniul procesării spectrelor RMN.

La începutul anilor 1980 s-a transferat la Catedra de automatizări și calculatoare a UTI, unde a înființat un colectiv de informatică în cadrul Institutului Central de Informatică (ICI). După 1990, acest colectiv s-a extins ca tematică și personal, devenind Institutul de Informatică Teoretică din cadrul Filialei Iași a Academiei Române. Se poate afirma astfel că Institutul „Petru Poni” a contribuit și la inițierea unei noi unități de cercetare academică în domeniul informaticii teoretice.

MODERNIZARE, CERCETARE COMPETITIVĂ ȘI VIZIBILITATE INTERNAȚIONALĂ

Directori: acad. Cristofor I. Simionescu: 1990-2000, acad. Bogdan C.

**Simionescu: 2000-2014, dr. Anton Airinei: 2014-2020, dr. Valeria Harabagiu:
2020-prezent**

În 1990, odată cu reintegrarea în rețeaua de cercetare a Academiei Române, ICMPP se regăsea, după aproape douăzeci de ani de subfinanțare (ultimele importuri de sticlărie au intrat în 1977), cu echipamentele de cercetare uzate fizic și moral, iar cei mai tineri dintre cercetători atinseseră de ceva vreme vârsta maturității.

Schimbarea subordonării presupunea reîntoarcerea la cercetarea fundamentală ca obiect principal de activitate, domeniu în care România avea o vizibilitate internațională deloc mulțumitoare. De exemplu, din punctul de vedere al publicațiilor în chimie, țara se situa pe locul 39, după Kenya, așa cum reieșea din analiza cercetării din Academia Română („*Quo vadis, Academia?*”, rubrică inițiată de regretatul acad. Nicolae Simionescu încă de la primele numere ale periodicului *Academia*, lansat în 1991). Revenit după o relativ îndelungată activitate de cercetare în Statele Unite, inclusiv în colective coordonate de

Emil Palade (deținător al Premiului Nobel pentru medicină, 1974), acad. N. Simionescu propune măsuri pentru reorganizarea Academiei Române pe principii de management modern, cu introducerea de finanțări competitive (Academia Română, la inițiativa sa, a fost printre primele instituții care au lansat competiții de granturi în țară, deschise tuturor entităților de cercetare), de criterii de evaluare și de norme etice, promovarea colaborării cu universități, stimularea cercetării prin finanțare.

Educați conform devizei „publish or perish”, pe care acad. Cristofor I. Simionescu – director reales – a promovat-o consecvent inclusiv în anii regimului totalitar, cercetătorii Institutului nu abandonaseră în totalitate preocupările de cercetare fundamentală, ale căror rezultate se măsoară prin lucrările publicate – indicator de calitate valabil pentru lumea ce avea să vină. Cunoașterea (încă din 1975) a potențialului Institutului cu care colabora (colectivul dr. Silvia Ioan, în domeniul soluțiilor diluate de polimeri cu mase moleculare ultraînalte), i-a permis următorului mentor al Institutului, **Bogdan C. Simionescu**, să imprime un nou suflu activității de cercetare după reîntoarcerea din Belgia, unde și-a realizat teza de doctorat.

La începutul primei decade după 1990, subfinanțarea cronică a anilor '80 a continuat, echipamentele de bază fiind departe de a putea susține cercetări din prima linie. În era calculatoarelor personale, articolele științifice se redactau pe mașini de scris manuale, urmate de cele electronice, iar figurile aferente se transmiteau la reviste xerocopiate pe vechiul aparat xerox cu plăci cu seleniu. Primul calculator, un Microsoft PC, a fost cumpărat personal de prof. univ. dr. Bogdan Simionescu în 1992 și pus la dispoziția cercetătorilor din Petru Poni. Foarte greu, și numai din venituri obținute din microproducție, s-a reușit achiziționarea în 1993-1995 a două aparate esențiale pentru studii de chimie macromoleculară, un calorimetru diferențial tip DSC și un cromatograf GPC, ambele însă din categoria celor relativ ieftine (70 000 dolari). Mai târziu, prin apariția posibilității de suplimentare a veniturilor prin granturi, s-a început și s-a realizat instalarea rețelei de internet și dotarea cu calculatoare PC (1996-1998), ceea ce a contribuit la îmbunătățirea nu numai a comunicării cu cercetători din alte țări, ci, implicit, și a documentării.

În a doua jumătate a anilor '90 a început în Institut epoca calculatoarelor personale, prin realizarea rețelei interne de Internet, conectată la rețeaua națională RoEduNet, inițial prin linie telefonică, ulterior prin conexiuni radio și, în final, prin fibră optică. Aceasta a constituit și a rămas o modalitate esențială de documentare științifică și de comunicare socio-profesională.

Sistemul de cercetare din România a trecut printr-o transformare profundă: finanțarea centralizată, bazată pe planurile cincinale și pe instituții, a început să fie înlocuită treptat de un sistem competitiv, orientat spre proiecte. Scopul a fost dublu: creșterea calității științifice prin competiție și integrarea cercetării românești în rețele internaționale. Adaptarea la noul sistem de finanțare nu a fost simplă. Conștienți însă că fără surse care să suplimenteze bugetul de stat – care asigura doar salarizarea personalului și o fracțiune din cheltuielile generale – nu se poate progresa, cercetătorii ICMPP s-au adaptat. Un prim proiect european a fost implementat începând din 1994 (cu un buget mic, dar perceput ca imens, având în vedere că reprezenta valoarea a aproximativ 1000 de salarii lunare ale unui cercetător științific gradul III) și în câteva proiecte naționale, după 2001, numărul acestora din urmă crescând la peste 100 anual. În același an, Institutul gestiona două proiecte internaționale INTAS. Statul începuse să scoată la competiție programe de cercetare și să finanțeze din ce în ce mai multe proiecte, administrate de Ministerul Educației și Cercetării (MEC). S-a început cu Programul „Materiale noi 2000” și s-a continuat cu planurile naționale care finanțau domenii de interes atât la nivel național, cât și european (ex., programele Matnantech, Biotech, Viasan, Relansin, Agral, programul Cercetare de excelență). Bugetele acestor proiecte au crescut treptat, de la câteva mii de euro, până la zeci de milioane de euro prin programe cofinanțate de Comisia Europeană, precum POSS – Programul Operațional Sectorial (2007-2013), POC – Programul Operațional Competitivitate (2014-2020) și PNRR – Planul Național de Redresare și Reziliență (2021-2026), ICMPP implementând până acum 2, 3, respectiv 4 astfel de proiecte. Prin aceste fonduri s-au renovat clădirile institutului, s-au modernizat și dotat laboratoarele și s-au construit noi capacități, prin reabilitarea și modernizarea vechilor hale de microproducție, aflate până la nivelul anului 2009 în conservare.

La finanțarea națională s-a adăugat cea europeană, România având acces întâi ca țară asociată și, din 2007, ca membru deplin al Uniunii Europene. În 2005 a fost câștigat primul proiect european (RAINS), cu o valoare de 800 000 Eur, din care s-au achiziționat în principal echipamente complexe (spectrometru RMN de 300 MHz, microcalorimetru DSC cu o plajă de temperaturi între -150 și 450°C, analizor termomecanic (DMA)) și au fost suportate deplasări ale cercetătorilor și doctoranzilor la stagii în străinătate. A fost urmat (2005-2008) de proiectele BiOMAHE (cercetare în domeniul biomaterialelor, soldat cu un brevet ulterior protejat la nivel european) și POLYSACCHARIDES (rețea de excelență europeană alcătuită din 17 parteneri, condusă de dr. Patrick Navard, CEMEF, Franța,

Clădirea IntelCentru, dată în folosință în 2012

care a contribuit la constituirea asociației europene EPNOE, care funcționează și în prezent, pentru dezvoltarea materialelor din resurse regenerabile); STREAM (2011-2014) – proiect de organizare, menit să dezvolte capacitatea de cercetare în domeniul materialelor multifuncționale, coordonat de ICMPP) și un proiect ERA Chair–BioMat4Cast (2021-2027) (coordonat de ICMPP pentru implementarea de abordări moderne, inclusiv simulare și chimie computațională în prepararea și caracterizarea de materiale cu aplicații biomedicale).

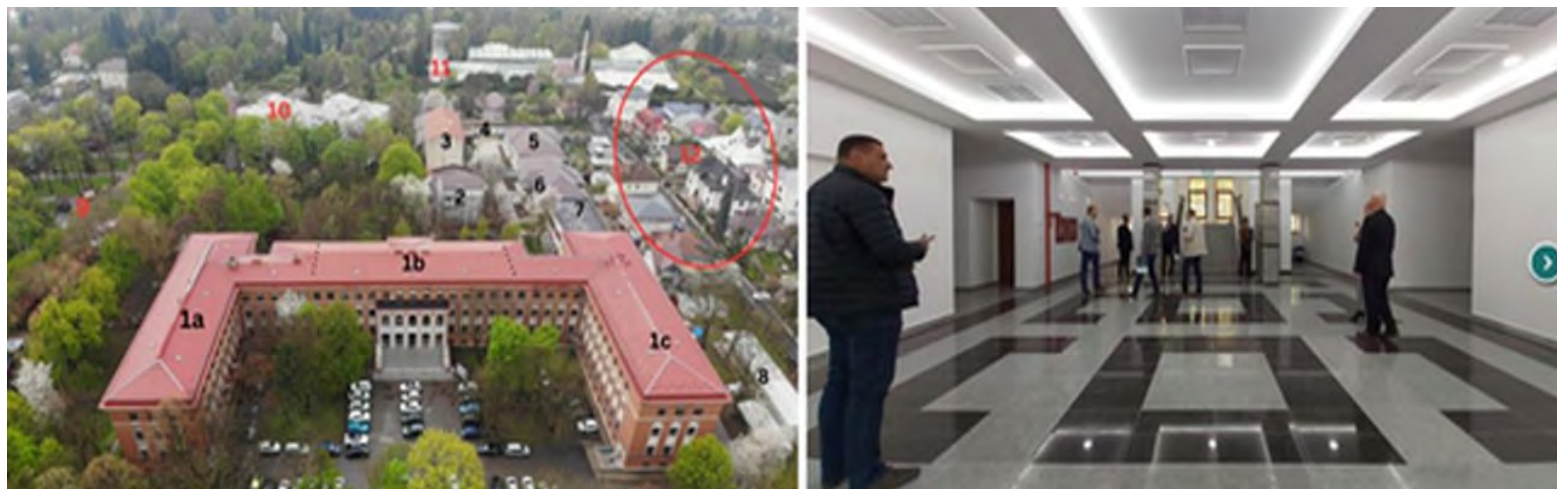
Centrul de Cercetări Avansate în Bionanoconjugate și Biopolimeri (IntelCentru - www.intelcentru.ro) este o infrastructură inaugurată în 2012, construită prin implementarea unui proiect de 5 milioane de euro, susținut de Programul Operațional Sectorial pentru Creșterea Competitivității Economice din România. Noul laborator este axat pe proiectarea, prepararea și caracterizarea nanostructurilor inspirate din biologie ca potențiali purtători de medicamente și interacțiunea acestor structuri artificiale cu sistemele biologice.

Clădirea „Moldova”, restaurată în 2023 și dată în folosință
sub denumirea Pavilion „Acad. Bogdan C. Simionescu”

Implementarea în perioada 2016-2021 a proiectului *Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” – Pol interdisciplinar de specializare inteligentă prin cercetare-inovare și transfer tehnologic în bio(nano)materiale polimere și (eco)tehnologii*, InoMatPol, în valoare de 63.289.772,10 lei, finanțat prin Programul Operațional Competitivitate 2016-2020 (Contract 142/10.10.2016), a permis consolidarea unei infrastructuri CDI moderne în cadrul Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași, prin reabilitarea clădirii principale și reconfigurarea a două hale de microproducție, pentru dezvoltarea a șapte noi direcții de cercetare; reconfigurarea spațiilor și halelor pentru 30 de laboratoare de sinteză, inclusiv echipamente/instalații pilot, și un laborator suport; modernizarea unor încăperi suplimentare pentru 10 laboratoare de sinteză și 5 laboratoare suport; reabilitarea spațiilor pentru prelucrarea și diseminarea rezultatelor, precum și a spațiilor tehnice; dotarea laboratoarelor cu echipamente de ultimă generație, unele cu configurație unică în Regiunea de Nord-Est sau în România, consolidând astfel infrastructura existentă și poziționând ICMPP ca pol de excelență interdisciplinar în domeniul „Eco-nano-tehnologii și materiale avansate”, conform noilor tendințe și standarde internaționale. S-au achiziționat echipamente uzuale și complexe care au adus infrastructura de cercetare la un nivel care poate mulțumi și cele mai exigente cerințe. Pentru modernizarea și reabilitarea clădirilor „Moldova” (devenită „Acad. Bogdan C. Simionescu” pentru a cinsti memoria directorului ICMPP, plecat dintre noi în octombrie 2024) și a atelierului de strungărie, s-a implementat proiectul „Infra SupraChemLab” –

Centrul de Cercetări Avansate în Domeniul Chimiei Supramoleculare, finanțat prin Programul Operațional Competitivitate 2021-2023, Contract de finanțare nr. 339/390015/25.02.2021, în valoare de 21.993.436,57 lei. Proiectul a fost destinat creării infrastructurii necesare desfășurării activităților de cercetare pentru dezvoltarea de materiale pentru transportul și eliberarea țintită a unor principii active, de materiale avansate capabile să stocheze gaze, precum și pentru dezvoltarea de senzori și biosenzori. În urma tuturor acestor proiecte, ICMPP se integrează ca o entitate frumos colorată în peisajul verde vecin cu Parcul Expoziției.

ICMPP și împrejurimile sale în anul 2026: (a) imagine aeriană realizată cu drona: (1a) Tronsonul I; (1b) Tronsonul II – corp central; (1c) Tronsonul III; (2) Laboratorul de valorificare a biomasei vegetale; (3) Laboratorul de bionanoconjugate și biopolimeri; (4) garaje; (5) Laboratorul de sinteză și analiză cristalografică; (6) Pavilionul „Bogdan C. Simionescu” (fosta clădire „Moldova”); (7) Atelier mecanic; (8) Anexe; (9) Parcul Expoziției; (10) Blocul Academiei (foste locuințe pentru cercetători); (11) Grădina Botanică „Anastase Fătu”; (12) case rezidențiale; (b) interiorul clădirii renovate.

Direcții de cercetare, vizibilitate, recunoaștere internațională și colaborări

În perioada imediat următoare anului 1990, activitatea de cercetare a Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” (ICMPP) s-a concentrat pe un set de direcții deja consolidate în deceniile anterioare, dar reinterpretate într-un nou context științific și socio-economic. Programele de cercetare au vizat, în principal: polimeri naturali și valorificarea biomasei; polimeri de policondensare conținând heteroatomi (fosfor, halogeni, sulf, azot); sinteza de monomeri și polimeri noi; polimeri funcționali; polimeri pentru aplicații biomedicale și farmaceutice; polimeri cu siliciu; poliuretani și compozite poliuretane; mecanisme și cinetici de formare și degradare a polimerilor; chimia fizică a sistemelor polimere multicomponente; protecția mediului ambiant și valorificarea

superioară a deșeurilor polimere, precum și procese fizice și fizico-chimice în polimeri și materiale pe bază de polimeri.

Aceste direcții au reprezentat, în mare măsură, o continuare a preocupărilor din anii '70-'80, însă cu o schimbare de paradigmă: accentul s-a deplasat de la extinderea unor clase de materiale către înțelegerea aprofundată a relațiilor structură–proprietăți și către proiectarea de compuși și materiale originale, cu funcționalitate bine definită. Tematica de cercetare a fost influențată de rezultatele cercetărilor aplicative și ale studiilor doctorale, fiind totodată adaptată limitărilor existente în perioada de tranziție, în special în ceea ce privește infrastructura și accesul la surse de documentare.

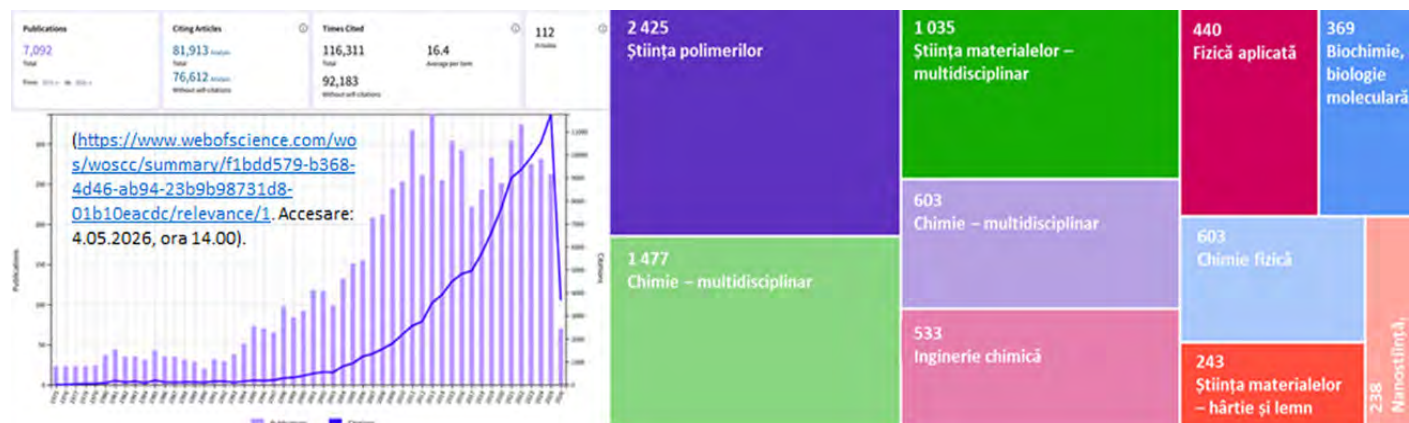
Începând cu anii 2000, pe fondul evoluției accelerate a științei materialelor și al alinierii la prioritățile internaționale, direcțiile de cercetare ale ICMPP au cunoscut o reconfigurare progresivă. Astfel, s-a conturat o orientare clară către dezvoltarea de polimeri și materiale sustenabile de interes major, cu accent pe: utilizarea resurselor regenerabile și valorificarea biomasei; proiectarea de materiale cu durată de viață extinsă și stabilitate ridicată în condiții de exploatare exigente; dezvoltarea de sisteme polimerice reciclabile sau reutilizabile, integrate în concepte de economie circulară; obținerea de materiale funcționale avansate, caracterizate prin proprietăți controlabile și multifuncționalitate (de exemplu, răspuns selectiv la stimuli externi, conductivitate sau proprietăți de interfață adaptate aplicației); dezvoltarea de compuși și materiale pentru aplicații de vârf în domenii precum medicina (biomateriale, sisteme de eliberare controlată), cataliza, optoelectronica și protecția mediului.

În paralel, un accent tot mai pronunțat a fost pus pe dezvoltarea de procedee de sinteză și prelucrare prietenoase cu mediul, bazate pe utilizarea de condiții blânde de reacție, solvenți alternativi sau metode eficiente energetic, în concordanță cu principiile chimiei verzi.

Un rol determinant în consolidarea acestor direcții l-a avut modernizarea infrastructurii de cercetare. Implementarea unor proiecte majore de investiții a permis dotarea institutului cu echipamente performante pentru sinteză, procesare, analiză și caracterizare avansată, facilitând abordarea unor teme de cercetare de frontieră și creșterea vizibilității internaționale.

În prezent, direcțiile de cercetare ale ICMPP reflectă o convergență între tradiția științifică a Institutului și noile cerințe ale societății bazate pe cunoaștere, fiind structurate în jurul unor axe interdisciplinare care integrează chimia organică și anorganică, chimia macromoleculară, știința materialelor și dezvoltarea de aplicații tehnologice. Activitatea laboratoarelor acoperă întregul lanț, de la concepția și sinteza materialelor, la caracterizarea avansată și validarea în aplicații, contribuind la consolidarea poziției ICMPP în domeniul polimerilor și materialelor polimerice.

Relevanța și impactul rezultatelor cercetării sunt confirmate de evoluția ascendentă a activității de publicare științifică, ilustrată prin creșterea susținută a numărului și calității articolelor publicate, precum și de recunoașterea acestora în cadrul comunității științifice internaționale, reflectată în creșterea numărului de citări.

Evoluția numărului de publicații și a citărilor Institutului începând din 1975, precum și distribuția acestora pe domenii de cercetare

În această perioadă, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași a înregistrat 277 de brevete la OSIM și 10 brevete internaționale, confirmând menținerea capacității sale de inovare și de transfer tehnologic.

În paralel cu aceste realizări în domeniul proprietății intelectuale, Institutul și-a consolidat vizibilitatea și prestigiul științific prin organizarea de conferințe, simpozioane și workshopuri naționale și internaționale, devenind un punct de referință pentru dialogul științific în domeniul chimiei macromoleculare.

Începând cu anul 1990, în cadrul Zilelor Academice Iașene, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” a organizat propria sesiune de comunicări științifice, care a purtat de-a lungul timpului diferite denumiri, precum *Aspecte noi în chimia compușilor macromoleculari*, *Progrese în fizico-chimia polimerilor*, *Progrese în știința polimerilor*, *Progrese în chimia polimerilor și a compușilor organici* și *Progrese în chimia compușilor organici și a polimerilor*. Începând cu anul 2021, manifestarea a devenit *International Conference – Progress in Organic and Macromolecular Compounds, Macro Iasi*. Până în anul 2006, sesiunea s-a desfășurat anual, iar din 2007 are loc o dată la doi ani.

În perioada 2008-2018, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași și Academia Română, în parteneriat cu Laboratory for Research on the Structure of Matter (LRSM) al University of Pennsylvania (SUA) și National Science Foundation (NSF) din SUA au organizat simpozionul *Cristofor I. Simionescu Symposium – Frontiers in Macromolecular and Supramolecular Science*. Începând din 2020, se organizează anual conferința: *Open Door to the Future – Scientific Communications of Young Researchers, MacroYouth*.

În anul 1995 a fost organizat simpozionul *Cristofor I. Simionescu Symposium – Frontiers in Macromolecular and Supramolecular Science*. Inițiativa a aparținut lui Virgil Percec și Virgil Bărboiu, având ca invitați unii dintre cei mai cunoscuți și activi cercetători în știința și tehnologia polimerilor din acea perioadă. Simpozionul a fost reluat în 2008, la un an după decesul profesorului Cristofor I. Simionescu, fiind organizat anual până în 2018 de Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași și Academia Română, în parteneriat cu Laboratory for Research on the Structure of Matter (LRSM) al University of Pennsylvania (SUA) și National Science Foundation (NSF).

Alte conferințe/workshopuri internaționale organizate sau găzduite, dar fără o serie continuă clară, sunt: *International Conference on Colloid and Surface Chemistry (ICCSC)*; *International Conference on Analytical Chemistry (ROICAC)*; *CEEPN Workshop on Polymer Science*; *European Workshop Polymer Science at Nanoscale*; *Bilateral Symposium on Functional Heterocyclic and Heterochain Polymers for Advanced Materials*; *French–Romanian Polymer Meetings/Colloques Franco-Roumains sur les Polymères* (unele ediții organizate sau co-organizate); *Conference on Colloid and Surface Chemistry (CCSC)*; *Jassy-Freiburg Seminar on Polymer Science: Chemistry and Physics of Multicomponent Polymeric Systems*, Iași, 8-15 iunie 1992.

În ceea ce privește recunoașterea internațională, pe lângă colaborările și prelegerile desfășurate, merită evidențiate câteva manifestări științifice organizate de institut: *Jassy-Freiburg Seminar on Polymer Science: Chemistry and Physics of Multicomponent Polymeric Systems*, Iași, 8-15 iunie 1992; *Premier Seminaire Franco-Roumain sur les Polymères*, Iași, 6-10 septembrie 1993; *International Symposium on Frontiers in Polymer Chemistry*, Iași, 19-20 iunie 1995. Seminarul româno-francez a devenit o manifestare științifică bianuală, desfășurată alternativ în cele două țări, cu participarea extinsă a cercetătorilor români din afara Iașului. Simpozionul *Frontiers in Polymer Chemistry* din 1995 a fost dedicat profesorului Cristofor Simionescu cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani și a devenit ulterior o manifestare anuală, atrăgând constant personalități de top din domeniul științei polimerilor, ceea ce a reprezentat un beneficiu major pentru dezvoltarea cercetătorilor tineri.

De-a lungul timpului, Institutul a dezvoltat o rețea amplă de colaborări cu alte unități de cercetare și învățământ superior din Iași, precum catedrele de chimie ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (UAIC), Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” din Iași (UTI), Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași, Universității de Științele Vieții „Ion Ionescu de la Brad” din Iași, precum și cu Întreprinderea de Antibiotice Iași și Combinatul de Fibre Sintetice.

În acest context, analizele spectrale de rezonanță magnetică nucleară au fost realizate timp de peste 30 de ani (1970-2006) inclusiv pentru colectivele de sinteză din cadrul UAIC și UTI. Aceste colaborări au fost consolidate atât prin conexiuni academice

de tip mentor–discipol, cât și prin relații de sprijin reciproc și întrajutorare profesională între colectivele de cercetare.

Participanți la a XXX-a ediție a *International Conference Progress in Organic and Macromolecular Compounds, MACRO*, Iași, septembrie 2025

SUMAR

Evoluția Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași reflectă transformările majore ale cercetării științifice din România de-a lungul timpului. De la o instituție cu sediu provizoriu, personal limitat și activitate de cercetare incipientă, de la finanțarea de stat într-un cadru bugetar restrictiv, institutul a parcurs un proces constant de adaptare și modernizare, diversificându-și sursele de finanțare și integrându-se treptat în sistemul competitiv național și european de cercetare. Prin participarea la programe naționale și internaționale, prin dezvoltarea infrastructurii de cercetare și prin creșterea semnificativă a producției științifice și a activității de brevetare, ICMPP s-a consolidat ca un actor relevant în domeniul chimiei macromoleculare și al științei materialelor.

Parcursul institutului evidențiază capacitatea acestuia de a îmbina cercetarea fundamentală cu cea aplicativă și de a genera rezultate cu impact științific și tehnologic. În prezent, ICMPP își menține poziția de instituție de prim rang, cu deschidere internațională și potențial de dezvoltare în domenii emergente ale științei materialelor.

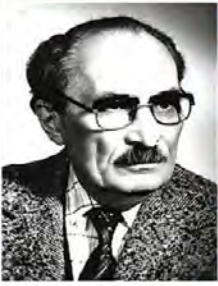
ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI

OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

Evoluția instituțională și științifică a Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași poate fi sintetizată prin principalele sale repere istorice și realizări, prezentate în figura de mai jos:

Perioada	1948-1957	1958-1970	1971-1990	1991 - prezent
Sediu	UAIC	Sediu propriu, Tronson I	Sediu propriu, Tronsoanele I-III, Anexe	
Subordonare	Academia R.P.R - Filiala Iași		Ministerul Educației și Învățământului → Ministerul Industriei Chimice → ICCh	Academia Română
Director	Acad. Radu Cernătescu	Prof. Ilie Matei – m.c. A.R. Prof. Ioan Zugrăvescu – m.c. A.R.	Acad. Cristofor I. Simionescu	Acad. Cristofor I. Simionescu Acad. Bogdan Simionescu Dr. Anton Airinei Dr. Valeria Harabagiu
Personal (numar)	7 - 60	73 - 88	135 - 335	334 - 253
Tip de cercetare	Fundamentală	Fundamentală	Aplicativă	Fundamentală
Finanțare	Buget	Buget	Contracte cu industria	Buget și Proiecte
Brevete	-	11	475	277
Publicații	370 (până în 1966)		491 (din 1975)	6531

Omagiu foștilor „ziditori” ai Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași:

				
Acad. Radu Cernătescu (1894-1958)	Prof. Ilie Matei – m.c. A.R. (1895-1969)	Prof. Ioan Zugrăvescu – m.c. A.R. (1910-1989)	Acad. Cristofor I. Simionescu (1920-2007)	Acad. Bogdan C. Simionescu (1948-2024)

Sinteza evoluției Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași pe perioade istorice, de la începuturi până în prezent: subordonare, organizare instituțională, activitate de cercetare, finanțare și rezultate științifice, reprezentată pe baza datelor disponibile, precum și galeria foștilor directori ai institutului.

BIBLIOGRAFIE

1. Airinei, Anton, *Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din Iași. Repere istorice*, Editura PIM, Iași, 2021, pp. 365-379.
2. Arhiva ARFI – fonduri 1949-1990: Rapoarte de activitate, Personal, Corespondență
3. Cernătescu, Radu, „Dare de seamă asupra activității Institutului de Chimie de la înființare (1949-1957)”, raport nepublicat, Arhiva Filialei Iași a Academiei Române, Iași, 1957.
4. Institutul de Chimie „Petru Poni”, *Monografii ale unităților Filialei Iași întocmite cu prilejul Centenarului Academiei R.S. România*, document de arhivă, Arhiva Filialei Iași a Academiei Române, Iași, 1966.
5. monografii/C%C4%83%C4%83uza%20ora%C8%99ului%20Ia%C8%99i%20%281923%29.pdf (accesat la 28.12.2025).
6. Petrariu, Ioan; Zugrăvescu, I., „Raport privind contribuția Institutului de Chimie Macromoleculară «Petru Poni» la progresul cercetării științifice ieșene în ultimii 20 de ani, document de arhivă”, Arhiva Filialei Iași a Academiei Române, Iași, 1968.

INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „ALEXANDRU PHILIPPIDE”

Adresa: strada T. Codrescu, nr. 2, 700481, Iași

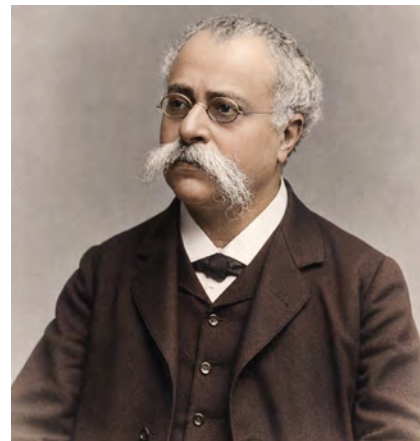
Telefon: 0232 256 075

E-mail: institutul.philippide@acadiasi.ro

www.philippide.ro

APROAPE UN SECOL DE EXISTENȚĂ NEÎNTRERUPTĂ

În anul 1927, la solicitarea oficială adresată ministerului de resort de către profesorii Gîorge Pascu și A. Philippide a fost înființat, pe lângă Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Filologie Română, cu sediul la Facultatea de Litere și Filosofie. Din 1933, după moartea lui A. Philippide, Institutul îi va purta numele. După cum se menționează în *Statutele* Institutului, adoptate în 1934, art. 2, „scopul Institutului este studierea tuturor produselor sufletești ale poporului românesc de pretutindeni, în primul rând limba, civilizația morală și cea materială”. Primul director a fost **Gîorge Pascu** (1927-1932), urmat de acad. **Iorgu Iordan** (1932-1946). Activitatea Institutului s-a diminuat după 1940, din cauza circumstanțelor politice și a războiului. În 1949, când a fost creată Filiala din Iași a Academiei Române, s-a înființat Institutul de Istorie și Filologie, cu sediul la fosta Academie Mihăileană, apoi în clădirea din str. Lascăr Catargi, nr. 15. La înființare, în 1950, *Secția de filologie* a Institutului de Istorie și Filologie era împărțită în două secții: *Secția de lingvistică*, sub conducerea lui G. Istrate (cu un sector de lexicologie și lexicografie și un sector de dialectologie) și *Secția de istorie literară și folclor*, condusă de N.I. Popa (cu un sector de istorie literară și unul de folclor). În 1950 erau șapte cercetători la Secția de filologie a Institutului de Istorie și Filologie. În urma creșterii numărului de cercetători filologi (la 12), la sfârșitul anului 1963 a fost creat Centrul de Lingvistică, Istorie literară și Folclor, separându-se de Institutul de Istorie. Director, având în subordine Secția de lingvistică și Secția de istorie literară, a fost desemnat **Alexandru Dima**, membru corespondent al Academiei Române. Cele două secții erau conduse, în continuare, de G. Istrate și N.I. Popa, fiecare secție având coordonatorii de departamente aferenți (pentru lexicografie și lexicologie, dialectologie, istorie literară, folclor).

De-a lungul timpului, coordonatori ai departamentelor IFRI au fost:

- *Coordonatori ai Departamentului de lexicologie și lexicografie*: N.A. Ursu (1963-1969); Stelian Dumistrăcel (1970-1974; în această perioadă s-a numit Sectorul de lexicologie, dialectologie și toponimie); Doina Cobeț (1975-1984); Ioan Oprea (1984-1989); Rodica Radu și Eugenia Dima (1990-1992; 1998-2000); Ioan Oprea (1992-1997); Cristina Florescu (2000-2008); Gabriela Haja (2008-2022); Elena Isabelle Tamba (2022-prezent).
- *Coordonatori ai Departamentului de dialectologie și sociolingvistică*: Vasile Arvinte (1966-1969); Stelian Dumistrăcel (1970-1974; în această perioadă s-a numit Sectorul de lexicologie, dialectologie și toponimie); Stelian Dumistrăcel (1975-1984,

perioadă în care a fost și director adj.); Stelian Dumistrăcel (1985-2010); Luminița Botoșineanu (2010-2014); Florin-Teodor Olariu (2014-prezent).

- *Coordonatori ai Departamentului de toponimie*: Stelian Dumistrăcel (1970-1974; în această perioadă s-a numit Sectorul de lexicologie, dialectologie și toponimie); Stelian Dumistrăcel (1975-1977); Dragoș Moldovanu (1978-1997; 2007-2009); Mircea Ciubotaru (1998-2007), Vlad Cojocaru (2009; 2011-2026); Daniela Butnaru (cu delegare, 2026-prezent).
- *Cordonatori ai Departamentului de istorie literară*: Ion Lăzărescu (1949-1975), Alexandru Teodorescu (1975-1994), Remus Zăstroiu (1994-2010; între 2001 și 2004 Departamentul de etnologie s-a unit cu Departamentul de istorie literară și s-a numit Departamentul de istorie literară și folclor); Ofelia Ichim (2010-prezent).
- *Coordonatori ai Departamentului de etnologie*: Ion H. Ciubotaru (1968-2001; 2004-2010); Remus Zăstroiu (2001-2004, Departamentul de etnologie s-a unit cu Departamentul de istorie literară și s-a numit Departamentul de istorie literară și folclor); Adina Ciubotariu (2010-2020); Ioana Baskerville (Repiciuc) (2020-prezent).

Din 1963, Secția de filologie a Institutului de Istorie și Filologie s-a numit Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor, primind și un local propriu (în casa construită în Copou, în 1842, de M. Kogălniceanu și care a aparținut, între 1918 și 1950, lui M. Sadoveanu). În 1975, Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor a trecut în subordinea Facultății de Filologie a Universității ieșene, prin Decretul nr. 36/1975. Din 1976, sediul instituției se mută în clădirea construită și locuită, până în 1869, de Gh. Asachi și într-un corp de clădire finalizat în 1975. În martie 1990, prin Hotărârea de Guvern nr. 209/3 martie 1990, Institutul a adoptat vechea denumire și a redevenit unitate a Academiei Române. Din anii '60, filologii ieșeni colaborează la teme ample precum *Dicționarul limbii române*, *Dicționarul etimologic al limbii române*, *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni* (prin elaborarea atlasului lingvistic al Moldovei și Bucovinei) sau tratatul de *Istoria literaturii române*, vol. II, sub egida Academiei Române. Totodată, la Sectorul de folclor, în curs de organizare, se conturau direcții de cercetare relevante. În anul 1967, preocupările pentru cercetare s-au reorganizat sub conducerea directorului N.A. Ursu, prin consolidarea celor cinci departamente, astfel încât să se poată lucra la teme fundamentale și prioritare ale Academiei Române.

În prezent, cele cinci departamente sunt: *Departamentul de lexicologie și lexicografie*, *Departamentul de dialectologie și sociolingvistică*, *Departamentul de toponimie*, *Departamentul de istorie literară* și *Departamentul de etnologie*. Prin colaborarea cu institutele academice de profil din București, Cluj-Napoca și Timișoara, s-a trecut la elaborarea unor lucrări de anvergură, teme de plan fundamentale și prioritare ale Academiei Române: *Dicționarul limbii române*, *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni*, *Moldova și Bucovina*, *Tezaurul*

toponimic al României. Moldova, Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900, Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei. În timp, aceste proiecte științifice colective majore, de interes național, au fost urmate de proiecte derivate, unele dezvoltând rezultate din granturi extrabugetare.

Specializările de cercetare s-au diversificat și s-au lărgit substanțial. Lucrările publicate de cercetătorii institutului se înscriu în următoarele domenii principale: *lingvistică* (lexicologie și lexicografie, geografie lingvistică, sociolingvistică, toponimie, lingvistică informatizată, umanioare digitale), *istorie literară, etnologie*, cu activități și rezultate obținute în domeniile patrimoniu cultural imaterial și politici lingvistice, ca domenii secundare. Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” se implică în racordarea cercetării filologice specifice la cadrul metodologic oferit de informatică. În acest sens, au fost digitizate (parțial) arhivele existente (*Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei, Izvoare textuale ale DLR*). În cadrul Departamentului de lexicologie și lexicografie s-au elaborat resurse și instrumente de lucru adaptate la ultimele dezvoltări din domeniul tehnologiei informației – un *Corpus lexicografic românesc electronic* (CLRE – <https://clre.solirom.ro/>), colecția de fișe DLR, un program de redactare lexicografică computerizată, programe de extragere automată de contexte/ocurențe etc. Lexicografii ieșeni au pus la dispoziția publicului larg varianta anastatică digitală a primei ediții a Dicționarului-tezaur al Academiei Române, *Dicționarul limbii române* (<https://dlr1.solirom.ro/>). Departamentul de dialectologie și sociolingvistică editează volumele din seria *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina* cu ajutorul unei aplicații, elaborate împreună cu cercetători de la Institutul de Informatică Teoretică din Iași, care a fost distinsă, în anul 2006, cu Premiul „Octav Mayer” al Academiei Române – Filiala Iași. În plus, IFRI a creat o platformă de promovare și de lucru la proiectele lexicografice ale Secției de filologie și literatură a Academiei Române: SOLIROM (<https://solirom.ro/>), ce permite accesul la interfețe de lucru și la resursele necesare redactării digitalizate a *Dicționarului limbii române*. În prezent, platforma este deschisă colaborării tuturor institutelor subordonate Secției de filologie și literatură. Prin granturile Academiei Române, IFRI a realizat o *Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii românești în presa culturală (1960-2020)* (<http://bdcmemor.academiaromana-is.ro/>) și, din fonduri UEFISCDI, a creat o resursă digitală pentru cercetări dialectale, socio- și etnolingvistice, antropologice, și anume *Atlasul lingvistic audiovizual al Bucovinei* (ALAB) (<http://www.philippide.ro/alab/index.html>). Biblioteca Institutului deține peste 50.000 de volume, cărți și periodice, printre acestea aflându-se multe rarități bibliografice, ediții princeps, lucrări cu *ex libris* sau cu autografe.

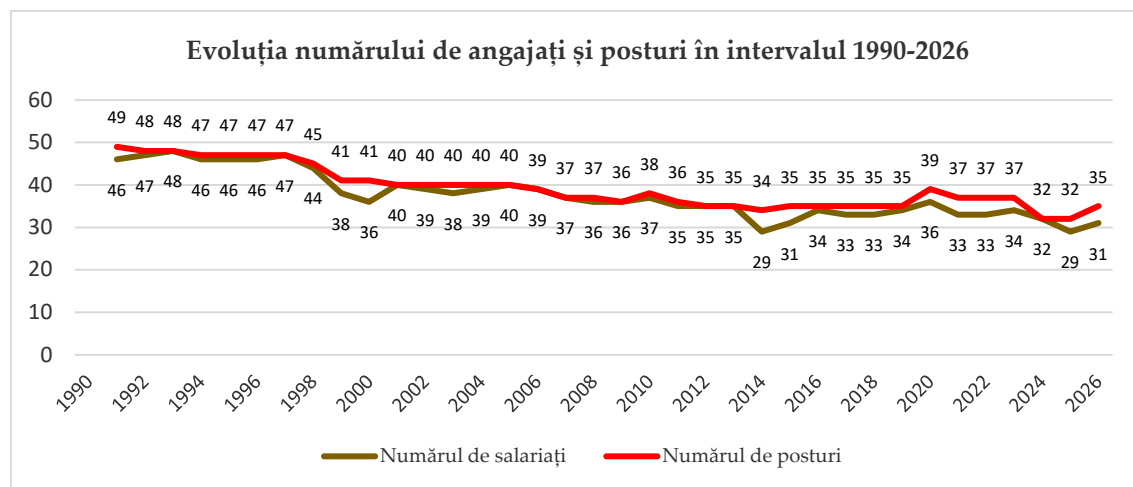
Publicațiile periodice ale Institutului sunt: *Anuar de lingvistică și istorie literară* (<https://alil.academiaromana-is.ro/>), revistă indexată de Scopus, *Philologica Jassyensia* (<https://philologica-jassyensia.ro/>), revistă indexată de Web of Science, și *Buletinul Institutului*

de Filologie Română „Alexandru Philippide” (<https://www.philippide.ro/buletin.html>). Din 2025, institutului i-a fost atribuită responsabilitatea editării revistei *Memoirs of the Scientific Sections of the Romanian Academy/Memoriile Secțiilor Științifice ale Academiei Române* (https://mss.academiaromana-is.ro/revista_mss_en.html).

INFORMAȚII DESPRE CONDUCEREA IFRI

Din 1963, când Secția de filologie a Institutului de Istorie și Filologie s-a numit Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor, s-au succedat în funcția de director: **Al. Dima** (1963-1966; membru corespondent al Academiei Române), **N.I. Popa** (1966-1967), **N.A. Ursu** (1967-1970; membru corespondent al Academiei Române), **Alexandru Teodorescu** (1970-1975). Din 1975 până în 1990, întrucât Centrul s-a aflat sub egida Ministerului Educației și Învățământului, directorii erau decanii Facultății de Litere: **Vasile Arvinte** (1975-1976), **Silvia Buțureanu** (1976-1984), **Alexandru Andriescu** (1984-1990); între 1975 și 1984, **Stelian Dumistrăcel** a îndeplinit funcția de director adjunct. După 1990, când Centrul a revenit la Academia Română – Filiala Iași, directori au fost **Dan Mănuță** (1990-2009), **Eugen Munteanu** (2009-2013; membru corespondent al Academiei Române), **Bogdan Crețu** (2013-2022), **Gabriela Haja** (2022-prezent). **Constantin Ciopraga**, membru de onoare al Academiei Române, a fost director onorific (1994-2009). **Secretari științifici:** Stelian Dumistrăcel (1965), Ion A. Florea (1984-2002), Gabriela Haja (2010-2012; 2015-2022), Ofelia Ichim (2013-2015).

DINAMICA POSTURILOR

În primul deceniu de după 1990, din cauza salarizării modeste, a lipsei fondurilor pentru documentare și pentru publicarea lucrărilor institutului, unii dintre cei mai

valoroși cercetători s-au transferat în învățământul universitar. Din păcate, lipsa finanțării corespunzătoare se resimte și în perioada următoare. Numărul de posturi a scăzut de la un deceniu la altul, de la 49, în 1990, la 32, în 2024, cu o ușoară tendință de creștere în 2026. Blocarea sau chiar anularea concursurilor, subfinanțarea cronică au făcut ca, în timp, numărul de posturi ocupate să fie redus: de la 48 de posturi ocupate în 1994, la 29 de posturi, în 2014 și în 2024, când se atinge și un minim al numărului total de posturi. În prezent, organigrama institutului este cu circa 30% mai redusă decât cea din 1990.

STRUCTURA DE PERSONAL DIN ANUL 2026

Director: CS I dr. Gabriela Haja

Departamentul de lexicologie și lexicografie

CS II dr. Alina-Mihaela Bursuc
ACS drd. Călina-Georgiana Ciocoiu
CS I dr. Marius-Radu Clim
CS I dr. Mioara-Vasilica Dragomir
CS I dr. Cristina-Michaela Florescu,
cercetător asociat
CS I dr. Gabriela Haja
ACS dr. Alexandra Ilie
CS I dr. Laura-Mona Manea
CS III dr. Mariana Nastasia
CS I dr. Elena Isabelle Tamba*

**Departamentul de dialectologie și
sociolingvistică**

CS I dr. Luminița-Dana Botoșineanu
CS III dr. Alexandru-Laurențiu Cohal
CS I dr. habil. Florin-Teodor Olariu *
CS II dr. Veronica Olariu

Departamentul de toponimie

CS I dr. habil. Daniela-Ștefania Butnaru
CS I dr. Vlad Cojocaru, ½ normă
CS I dr. habil. Aurel-Dinu Moscal
CS II dr. Ana-Maria Prisacaru

Departamentul de istorie literară

CS II dr. Șerban-Octavian Axinte
CS Nicoleta Borcea
CS II dr. Astrid Cambose
CS III dr. Amalia-Florentina Drăgulănescu
CS III dr. Sebastian Drăgulănescu
CS I dr. Victor Durnea, ½ normă
CS I dr. Ofelia ICHIM *
CS II dr. Doris-Dumitru Mironescu,
½ normă
CS dr. Diana-Cătălina Morari
CS I dr. Eugen Munteanu m.c., ½ normă
CS III dr. Maricica Munteanu

Departamentul de etnologie

CS I dr. habil. Adina Ciubotariu
CS II dr. Ioana-Otilia Baskerville *

Detașări în cadrul IFRI

Bibliotecă

Simona Zaharia, bibliotecar gr. II

Secretariat

Irina Ciobanu, inspector de specialitate gr. I

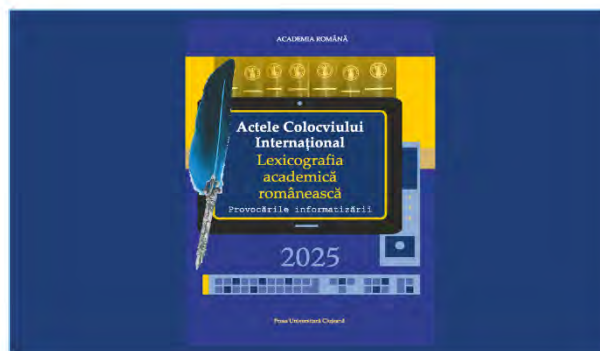
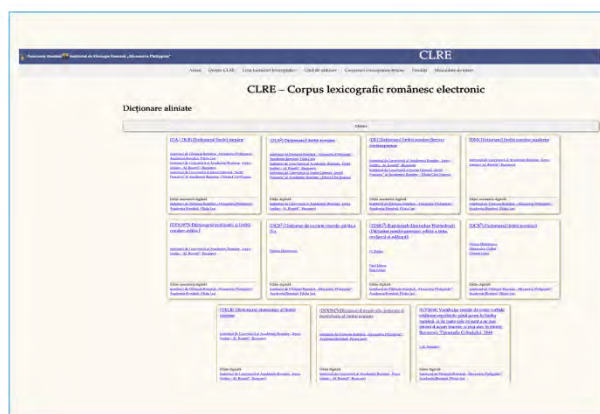
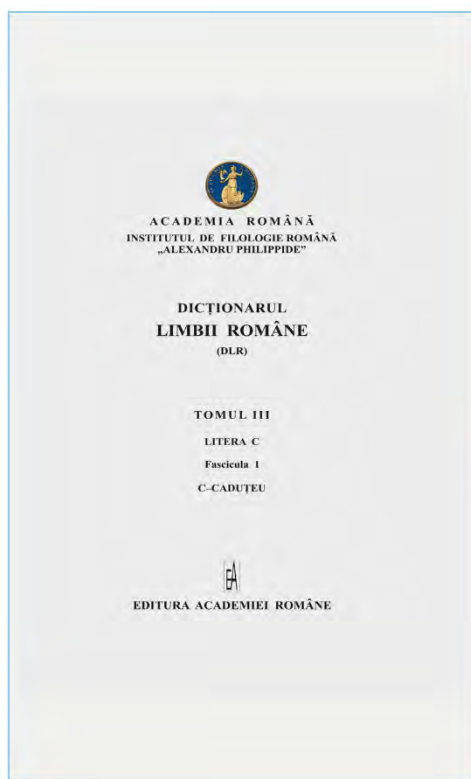
Îngrijitor: Maria Cociș

* Coordonator de departament

ACTIVITATEA DEPARTAMENTELOR

LUCRĂRI FUNDAMENTALE

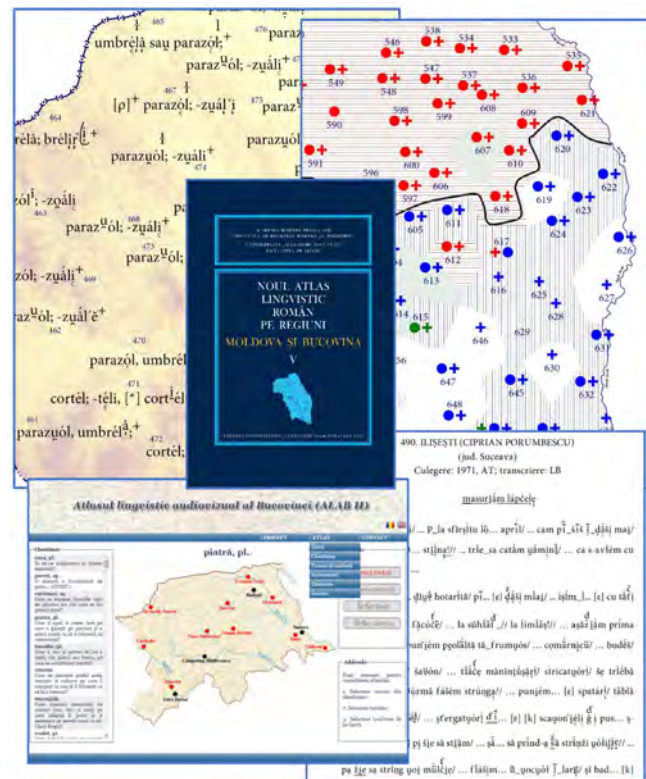
La **Departamentul de lexicologie-lexicografie** au fost publicate la Editura Academiei, în cadrul proiectului fundamental *Dicționarul limbii române* (DLR), volumele colective: *Dicționarul limbii române. Serie nouă. Tomul XI. Partea 1. Litera Ș*, 1978; *Dicționarul limbii române. Serie nouă. Tomul XIII. Partea 1, Litera V (v – veni)*, 1997; *Dicționarul limbii române. Serie nouă. Tomul XIII. Partea a 2-a. Litera V (venia l– vizurină)*, 2003; *Dicționarul limbii române. Tomul XIII. Partea a 3-a. Litera V (vîclă – vuzum). Literele W, X, Y*, 2005; *Dicționarul limbii române. Serie nouă. Tomul V. Litera L (li – luzulă)*, 2008; *Dicționarul limbii române. Serie nouă. Tomul IV. Litera L (l – lherzolită)*, 2008; *Dicționarul limbii române. Serie nouă. Tomul I. Partea a 7-a. Litera E (E – Erzaț)*, 2009; *Dicționarul limbii române. Serie nouă. Tomul I. Partea a 8-a. Litera E (Es – Ezredeș)*, 2010; *Dicționarul limbii române (DLR). Litera C. Ediția a doua, revizuită și adăugită. Fascicula 1 (C – Caduțeu)*, 2025. Volumele din seria a doua sunt publicate în paralel, clasic, la Editura Academiei, și online (<https://dlr.lingv.ro/>).

CLRE, *Corpus lexicografic românesc electronic* (<https://clre.solirom.ro/>) + *Dicționarul limbii române* (DLR). *Litera C. Ediția a doua, revizuită și adăugită. Fascicula 1 (C – Caduțeu)*, 2025 (<https://dlr.lingv.ro/>)

Ca proiect fundamental unic al Academiei Române, Departamentul a publicat, începând cu 2021, *Corpusul lexicografic românesc electronic* (CLRE – <https://clre.solirom.ro/>), în care a inclus o serie de dicționare reprezentative pe care le-a digitalizat în variante anastatice digitale (prima ediție a dicționarului-tezaur editat sub egida Academiei Române <https://dlr1.solirom.ro/>, DEX 1975 – <https://dex1.solirom.ro/>, DL – <https://dl.solirom.ro/>, DM – <https://dm.solirom.ro/>); în variante digitale (DCR² – <https://solirom-clre.gitlab.io/texts/dcr2/site/>, DCR³ – <https://solirom-clre.gitlab.io/texts/dcr3/site/>), TDRG³ – <https://tdrg.solirom.ro/>, NV1848 – <https://nv.solirom.ro/>). **Lucrări în curs de elaborare:** *Dicționarul limbii române (DLR)*. Litera C. Ediția a doua, revizuită și adăugită. *Fascicula 2 (Cae- – Cai-)*; dezvoltare *Corpus lexicografic românesc esențial* (CLRE – <https://clre.solirom.ro/>); eDTLR (*Dicționarul-tezaur al limbii române în format electronic*); digitalizare pentru alte dicționare reprezentative. Paralel cu aceste activități, ca urmare a experienței câștigate în proiectele eDTLR (proiect CNCSIS, 2007-2010) și CLRE (UEFISCDI, 2010-2013, devenit proiect fundamental al Academiei Române din 2014), au fost inițiate studii și cercetări privind informatizarea mijloacelor de documentare și de redactare a DLR în format .xml, creându-se premisele actualizării metodologiilor și tehnicilor lexicografice, în concordanță cu evoluțiile internaționale din domeniu, astfel încât astăzi Departamentul de lexicologie și lexicografie lucrează în domeniul lexicografiei clasice și digitale la două proiecte fundamentale (DLR² și CLRE) și la unul prioritar (eDTLR).

La **Departamentul de dialectologie și sociolingvistică**, în cadrul proiectului prioritar *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina* (NALR – Mold., Bucov.), au fost publicate, la Editura Academiei, volumele colective: *Noul Atlas lingvistic al României. Moldova și Bucovina. Date despre localități și informatori*, 1987; *Noul Atlas lingvistic al României. Moldova și Bucovina*, vol. I, 1987; *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina*, vol. II, 1997; *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina. Texte dialectale*, vol. I, partea 1, 1993; *Noul Atlas*

Proiectele *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina* și *Atlasul lingvistic audiovizual al Bucovinei*

lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina. Texte dialectale, vol. I, partea a 2-a, 1995; *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina. Texte dialectale*, vol. II, partea 1, 2002; la Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași au apărut: *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina*, vol. III, *Prospect*, 2005; *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina*, vol. III, 2007; *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina*, vol. IV, 2014; *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina*, vol. V, 2022. Ca premieră națională, începând cu vol. III al NALR – Mold. Bucov., secțiunile de hărți și de material necartografiat sunt realizate prin editare integral asistată de calculator. Tot ca premieră la nivel național, a fost realizat *Atlasul lingvistic*

*audiovizual al Bucovinei (ALAB), un proiect-pilot ce continuă cercetările dialectologilor din centrul academic ieșean în direcția informatizării geografiei lingvistice românești. **Lucrări în curs de elaborare:** Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina, vol. VI; Digitalizarea Arhivei de etno-și sociotexte a NALR – Mold. Bucov.; Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina. Texte dialectale, vol. III, partea 1.*

La **Departamentul de toponimie** au fost publicate, în cadrul proiectului prioritar *Tezaurul toponimic al României. Moldova* (TTRM), la Editura Academiei din București, următoarele volume: Volumul I. *Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale. 1772-1988. Partea 1. A. Unități simple (Localități și moșii)*. A – O, 1991; Volumul I. *Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale. 1772-1988. Partea a 2-a. A. Unități simple (Localități și moșii)*. P – 30 Decembrie. B. *Unități complexe*, 1992; Volumul III. *Dicționarul toponimic al bazinului superior al Bârladului (structural și etimologic)*, 2024; la Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași au apărut: volumul I, partea a 3-a. *Toponimia Moldovei în documente scrise în limbi străine*

(*exclusiv slavona*). 1332-1850, 2004; volumul I, partea a 4-a. *Toponimia Moldovei în cartografia europeană veche (cca 1395-1789)*, 2005; Volumul II. *Mic dicționar toponimic al*

Lucrări din seria *Tezaurul toponimic al României. Moldova* (vol. I, partea 1; vol. II, partea a 2-a; vol. III; extras de la p. 12 din vol. II, partea 1) și Dragoș Moldovanu, *Teoria câmpurilor toponimice (cu aplicație la câmpul hidronimului MOLDOVA*

Moldovei (structural și etimologic). Partea 1. *Toponime personale*, 2014; *Mic dicționar toponimic al Moldovei (structural și etimologic)*. Partea a 2-a, *Toponime descriptive*, 2021. **Lucrări în curs de elaborare:** *Dicționarul toponimic al României*. Moldova, vol. I (A-C).

La **Departamentul de istorie literară** a fost publicat *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, București, Editura Academiei Române, 1979, ed. II, București, Editura Academiei Române, Chișinău, Editura Gunivas, 2002, lucrare realizată în totalitate de colectivul de cercetători de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”. În cadrul proiectului prioritar *Dicționarul general al literaturii române (DGLR)*, coord. acad. Eugen Simion, au fost editate cele șapte volume ale primei ediții (București, Editura Univers Enciclopedic, 2004–2009), în colaborare cu institutele similare din țară, și cele opt volume ale ed. II, revizuită, adăugită și adusă la zi, coord. acad. Eugen Simion, 2016–2021, București, Muzeul Literaturii Române. Totodată, s-a lucrat la *Dicționarul literaturii române*, vol. I-II, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012. Din lucrările de plan a mai apărut volumul Florentina Voicu, Sebastian Drăgulănescu, *Orientări culturale metamoderne – proza europeană actuală*, Iași, Editura Institutul European, 2023, 360 p. Totodată, au apărut edițiile: G. Ibrăileanu, *Opere*, vol. V. *Publicistică (1918-1933)*, ediție îngrijită de Victor Durnea (în colaborare), introducere de Eugen Simion, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2020, 1708 p.; G. Ibrăileanu, *Opere*, vol. VI: *Adela și alte scrieri literare. Cugetări. Memorialistică. Scrisori*, ediție îngrijită de Victor Durnea (în colaborare), introducere de Eugen Simion, București, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2022, 1292 p.; Eugen Munteanu (ed.), *Mărgăritarele Sfântului Ioan Gură de Aur*. Versiune românească de Șerban Greceanu și Radu Greceanu, București, 1691. Volumul I. Text, notă asupra ediției, facsimile și indice electronic de cuvinte și forme, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, colecția „Fontes traditionis”, 478 p. **Lucrări în curs de elaborare:** *Enciclopedia scrierilor memorialistice românești* (proiect al departamentului); Victor Durnea (ed.), Al. A. Philippide, *Opere*, vol. I–II; Amalia Drăgulănescu, Sebastian Drăgulănescu (ed.), Mihai Codreanu, *Opere*, vol. I–II, ediție critică; Eugen Munteanu (ed.), Varlaam, *Carte românească de învățătură*, Iași,

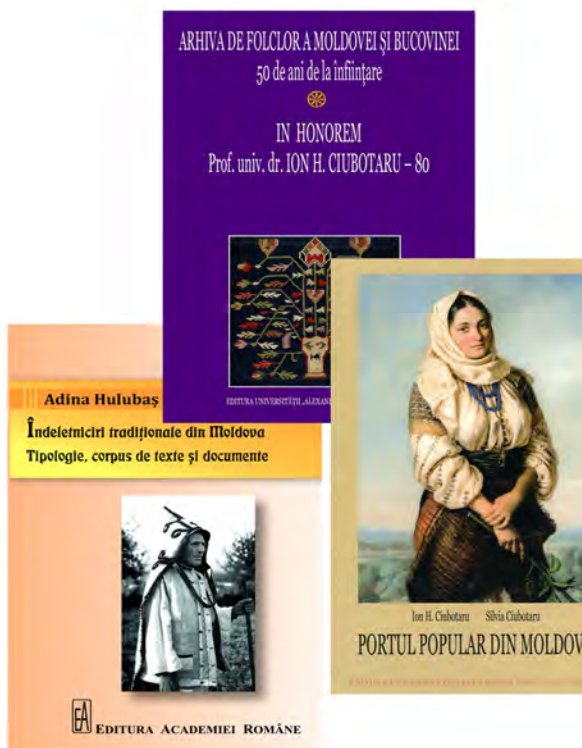

Dicționarul general al literaturii române, coordonator general acad. Eugen Simion, ed. a II-a, revizuită, adăugită și adusă la zi, vol. I-VIII, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2016–2021

1643. Introducere, notă asupra ediției și indice exhaustiv de cuvinte și forme; Astrid Cambose, editarea răspunsurilor primite de B.P. Hasdeu la *Chestionarul lingvistic Dotațiunea Carol I* (Programa pentru adunarea datelor privitoare la limba română), mss. BAR 3418-3436 (1884-1902).

La **Departamentul de etnologie**, între 1979 și 1991, în seria „Caietele Arhivei de Folclor”, au apărut 11 volume, prin intermediul cărora a fost pus în circulație fondul de documente din *Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei* (AFMB), proiect prioritar al departamentului. Acestea cuprind studii și antologii referitoare la specii folclorice precum balada, colinda, cântecul bătrânesc, descântecul, ori la specificul etnofolcloric al

unor zone. Ulterior, activitatea departamentului s-a concentrat pe alcătuirea și publicarea de tipologii și corpusuri de texte dedicate folclorului medical, obiceiurilor familiale și calendaristice, arhitecturii țărănești, îndeletnicirilor tradiționale, portului popular, textilelor tradiționale, rezultând 9 volume. Toate aceste lucrări au vizat punerea în circulație și analiza informațiilor etnografice și a textelor folclorice din AFMB, culese în Moldova și Bucovina, contextualizate național și internațional. S-au redactat de asemenea două monografii tematice vizând basmul și cântecul propriu-zis din Moldova și un volum dedicat sărbătoririi jubileului AFMB. Pentru a moderniza și conserva documentele sonore din AFMB, între 2007 și 2012 s-a realizat transpunerea fondului de înregistrări sonore din sistem analogic în sistem digital. **Lucrări în curs de elaborare:** tipologie, corpus de texte și ilustrații despre ciclul obiceiurilor de iarnă, monografie despre folclorul copiilor și lucrarea *Mic dicționar diatopic și diacronic de cultură tradițională. Moldova și Bucovina. Vol. I. Obiceiuri familiale*.

Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei, In Honorem Prof. univ. dr. Ion H. Ciubotaru, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2020

ARHIVELE DEPARTAMENTELOR

În Institut funcționează **Laboratoare de cercetare** (<https://eertis.eu/errf-2300-000k-1274>) ale căror arhive, lucrări, precum și infrastructura de cercetare sunt puse la dispoziția cercetătorilor care derulează proiecte în colaborare cu Institutul.

Arhiva Departamentului de lexicologie și lexicografie include atât material clasic, conservat pe fișe fizice, cât și varianta electronică, în mai multe tipuri de resurse: fișe din arhiva DA și DLR digitalizate; *Biblioteca digitală a DLR* – la care au acces cu regim închis, în scop de cercetare (pentru a respecta legislația în vigoare legată de drepturile de proprietate intelectuală), doar lexicografii din București, Cluj-Napoca și Iași care lucrează la DLR. De asemenea, arhiva digitală a departamentului include, ca elemente de originalitate în tehnica de lucru, toate resursele și instrumentele electronice utilizate atât pentru redactarea DLR (ocurențiator creat la Iași de unul dintre cercetătorii informaticieni din echipă), cât și pentru CLRE, prin interfața specială de adnotare/transcriere, site-urile CLRE și cele ale dicționarilor digitalizate prin metoda dezvoltată la Iași etc. Toate informațiile sunt stocate pe mai multe tipuri de medii (serverul din institut, în Cloud/pe GitLab și pe HDD-uri externe). Arhiva departamentului include și toate procesele-verbale, veritabilă înregistrare în scris a istoriei echipei.

Arhiva Departamentului de dialectologie și sociolingvistică are două mari componente: una scriptică/foto și alta audio. Prima dintre acestea înglobează aproximativ 1100 de caiete de anchetă ce conțin răspunsurile la Chestionarul NALR așa cum au fost acestea înregistrate în timpul cercetărilor de teren derulate în perioada 1967-1974, răspunsuri pe baza cărora au fost și sunt editate volumele din seria NALR – *Mold., Bucov.* Tot aici intră și cele câteva sute de fotografii cu conținut etnografic realizate pe teren, cu rol de suport iconic pentru răspunsurile la chestionar sau pentru etno- și sociotextele înregistrate de autorii-anchetatori. Componenta audio este dată de cele aprox. 1.500 de benzi magnetice (echivalentul a aprox. 1700 de ore de înregistrări) ce conțin, pe de o parte, anchetele pentru etno- și sociotexte realizate în cele 210 localități ale rețelei NALR – *Mold., Bucov.*, precum și, într-o mică măsură, răspunsuri la anchetele cu Chestionarul NALR (zona Bucovinei). Toate aceste date primare din arhiva departamentului au intrat în ultima perioadă într-un accelerat proces de prelucrare cu ajutorul tehnologiilor informatice actuale, în cadrul căruia sunt derulate operațiuni precum scanarea, ocerizarea și optimizarea digitală a volumelor de atlas și texte dialectale deja tipărite, precum și a fotografiilor din arhivă, la care se adaugă și cele de restaurare digitală a sunetului original al benzilor de magnetofon. Această activitate de cercetare se derulează în cadrul unui proiect intitulat *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina – resurse lingvistice în format electronic (eNALR-MB)*, iar scopul acestui amplu proces este de a crea o platformă interactivă cu statut de „muzeu virtual” al graiurilor românești dintre Prut și Carpați, la care să aibă acces liber atât cercetătorii, cât și toți cei interesați de patrimoniul etnolingvistic al zonei menționate (<https://enالر.philippide.ro/>).

Arhiva Departamentului de toponimie reunește materialele rezultate din activitatea de cercetare a colectivului și cuprinde: a) caiete de anchetă și fișe conținând răspunsuri obținute de la informatori, dar și observații ale anchetatorilor ca urmare a diverse anchete toponimice directe sau indirecte desfășurate în regiunea dintre Carpați și Prut; b) hărți (unele cu toponime colectate de pe teren); c) fișe cu entopice provenite din investigații directe sau din lucrări publicate; d) fișe din surse istorice, administrative și geografice publicate sau inedite; e) fișe bibliografice; f) micromonografii toponimice realizate de studenți și cadre didactice; g) lucrări de specialitate donate de familia Dragoș Moldovanu și de diverși autori. Împreună, aceste materiale constituie un instrument esențial atât pentru activitatea de redactare la tema de plan „Tezaurul toponimic al României. Moldova”, cât și pentru cercetări individuale realizate de membrii departamentului.

Arhiva Dicționarului general al literaturii române a fost constituită începând cu anii '70, în urma difuzării unui chestionar specific de lexicografie literară. Trimis scriitorilor, rudelor acestora, instituțiilor deținătoare de date biografice, chestionarul a adus în Arhivă răspunsuri referitoare la cca 1.300 de autori, însoțite, în multe cazuri, și de o iconografie diversă. **Baza de date** a fost constituită începând din anul 1975 și cuprinde informații biobibliografice consemnate pe suport tradițional de hârtie, extrase din cărți, reviste, ziare, almanahuri, calendare etc. În continuare se înregistrează noi informații în Arhivă și în Baza de date. Departamentul de istorie literară dispune și de trei fonduri de documente care oferă informații despre scriitorii *Eugen Relgis*, *Dumitru Iov* și *Sergiu Matei Nica*.

Arhiva Departamentului de etnologie are ca fond principal documentele Arhivei de Folclor a Moldovei și Bucovinei, care cuprind aproximativ 300.000 de documente etnologice grupate în trei secțiuni: manuscrise, înregistrări sonore și fotografii. În secțiunea *manuscrise*, se regăsesc 700 de chestionare și peste 1.200 de mape (format A5), în care sunt ordonate tematic și geografic răspunsurile colectate din cele 700 de localități cercetate prin ancheta indirectă. Fonoteca deține 780 de benzi magnetice (de 360 m și 540 m), completate de replicile digitale, însumând 1.279 CD-uri. Fototeca include negative de filme foto, diapozitive color și fotografii în două exemplare, aproximativ 5.000 de fotocopii și la fel de multe dublete. La acestea se adaugă numeroase caiete de teren și fonograme transcrise de pe benzile magnetice de către colaboratori etnomuzicologi. O componentă importantă a arhivei este și colecția de manuscrise a profesorului Petru Caraman. Fondul documentar „Petru Caraman” cuprinde 11 caiete cu texte culese personal de savant și peste 1.200 de dosare cu informații de la colaboratori, sistematizate conform obiectului investigațiilor. Operativitatea și accesibilitatea arhivei se datorează catalogării în registre-inventar (cinci pentru înregistrările sonore, unul pentru colecția „Petru Caraman” și altul pentru fotografii).

Accesul se poate realiza și prin două tipuri de fișiere: geografic, care organizează informația pe localități, și tematic, care încadrează materialul conform categoriilor etno-folclorice.

GRANTURI

Cercetătorii din toate cele cinci departamente ale IFRI au câștigat, de-a lungul timpului, numeroase proiecte extrabugetare sau au făcut parte din echipele unor granturi conduse de alte instituții din România și din străinătate. Astfel, până în prezent, s-au implementat 32 de proiecte la IFRI; totodată, cercetătorii au făcut parte din 22 de echipe ale unor granturi câștigate de instituții din România și au fost membri în echipele granturilor de la 14 instituții din străinătate. Încă din 1995, Cristina Florescu (Departamentul de lexicologie și lexicografie) a condus proiectul individual RSS/HESP, Praga Budapesta, *Specific versus European Thinking of a Romanian Verb*; cod nr. 27/1995, 1995-1997; în aceeași perioadă (1995, 1996), Stelian Dumistrăcel (Departamentul de dialectologie și sociolingvistică) a fost coordonatorul a două granturi ale Academiei Române (nr. 4142/1995 și 5542/1996), având ca temă secțiuni speciale din NALR – *Mold. Bucov.*

O caracteristică importantă a granturilor propuse și obținute de cercetătorii de la IFRI o reprezintă informatizarea instrumentelor de lucru esențiale, dicționare și atlase, prin colaborarea eficientă dintre filologi și informaticieni, ale cărei rezultate complexe se observă în toate departamentele. Astfel, la **Departamentul de lexicologie și lexicografie**, programul *Tezaurul lexical al limbii române*, cu cele trei proiecte fundamentale (DLR, CLRE și eDTLR), este completat de proiecte cu finanțare extrabugetară care au fost integrate apoi în planul de bază de cercetare al Academiei Române. Menționăm aici proiectul CLRE. *Corpus lexicografic românesc electronic*, inițial un proiect de tip „Tinere echipe”, finanțat prin UEFISCDI, între 2010 și 2013, care a intrat, în anul 2014, în Planul de cercetare al Academiei Române, ca al doilea proiect fundamental din programul *Tezaurul lexical al limbii române* (<https://clre.solirom.ro/>). Alte două proiecte de digitalizare a dicționarului-tezaur al limbii române au marcat evoluția cercetării din departament și au pregătit cea de-a doua ediție a dicționarului Academiei (<https://dlr.lingv.ro/>), care este redactată direct digital: *DLR. Dicționarul limbii române în format electronic. Studii privind achiziționarea* (2003-2005) și *eDTLR – Dicționarul-tezaur al limbii române în format electronic* (2007-2010), inclus în planul de cercetare al Academiei Române, în colaborare cu Institutul de Informatică Teoretică, din 2022. Eforturile de digitalizare a resurselor lingvistice și lexicografice sunt observabile și în rezultatele unui proiect precum *Resurse lingvistice în format electronic. Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Regum I, Regum II – ediție critică și corpus adnotat* (2006-2007), prima editare în format digital a unor texte românești vechi, model preluat în

editarea celorlalte volume ale seriei, publicate după 2008. În curs de desfășurare este un proiect realizat în colaborare de Departamentul de dialectologie și sociolingvistică, al Departamentului de lexicologie și lexicografie (ambele de la IFRI) și cercetători de la instituții de profil din Chișinău, Republica Moldova: *Strategii de convergență epistemică și metodologică în cercetarea filologică din România și Republica Moldova (PHILORD)*, prin care se obține digitalizarea unui dicționar în alfabet de tranziție (Stamati, 1851). Alte proiecte au avut ca scop realizarea unor cercetări interdisciplinare, inovatoare atât în spațiul românesc, cât și pe plan internațional, asupra unor terminologii specifice (meteorologie – fenomene atmosferice și astronomie), analizate contrastiv la nivel literar și popular, cercetări ale căror rezultate s-au concretizat în volume care includ atât studii de specialitate, cât și dicționare complexe: *Terminologia românească meteorologică (științific vs popular) a fenomenelor atmosferice* (2011-2014) și *Terminologia astronomică românească: științific vs popular. Fenomene, obiecte cosmice și constelații. TAFOC* (2021-2023).

La **Departamentul de dialectologie și sociolingvistică**, complementar cu publicarea volumelor din seria NALR – *Mold., Bucov.*, au fost elaborate și dezvoltate și alte proiecte de cercetare în domeniul geolingvisticii românești, cele mai importante fiind *Atlasul lingvistic audiovizual al Bucovinei (ALAB)* (<https://philippide.ro/alab/>) și editarea în format digital și cu alfabet latin a primului volum din *Atlasul lingvistic moldovenesc (eALM)* (<https://philord.philippide.ro/atlas.html>). Toate aceste proiecte au ca scop principal valorizarea și diseminarea pe scară largă a patrimoniului etnolingvistic românesc de la est de Carpați, în calitatea acestuia de componentă majoră a patrimoniului cultural național imaterial.

La **Departamentul de istorie literară**, grantul Academiei Române, *Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii românești în presa culturală (1960-2020)*, GAR-UM-2019-I-1.5-9/15.10.19, 2019-2021 (<https://bdcmemor.academiaromana-is.ro/>), se situează tot pe coordonatele informatizării, având ca rezultat crearea unui site care permite extragerea de informații de istorie literară.

Având în vedere rolul esențial al AFMB ca sursă de documentare și ca exemplu de bune practici în domeniul arhivelor etnofolclorice multimedia, proiectele extrabugetare implementate în **Departamentul de etnologie** au contribuit la valorificarea acestei resurse, atât ca fond documentar, cât și ca model metodologic. Proiectul cu finanțare europeană *iNTANGIBLE: Digitizing Intangible Cultural Heritage amidst the digital shift* (2022-2023) (<https://intangible-project.eu/>) a generat un important transfer de cunoaștere privind practicile de arhivare și digitalizare a datelor referitoare la patrimoniul cultural imaterial, contribuind la consolidarea acestor metode la nivel european. Un alt proiect important al departamentului, care nu a inclus informatizarea, dar a presupus selectarea, transcrierea muzicologică și publicarea unor documente audio din județul Neamț, aflate în colecțiile AFMB, a fost *Arealul județului Neamț*.

Investigare și recuperare a limbajelor muzicale tradiționale în contextul experienței etnomuzicologice europene (2005-2008), realizat în colaborare cu Academia de Muzică „Gh. Dima” din Cluj-Napoca.

La **Departamentul de toponimie**, principalul proiect extrabugetar, *Teoria câmpurilor toponimice (cu aplicație la câmpul hidronimului Moldova)* (2007-2010), a avut implicații la nivelul temei de plan, prin consolidarea și validarea cercetării toponimice din perspectivă structurală, metodologie ce stă și la baza redactării dicționarului din seria TTRM, permițând îmbogățirea arhivei cu numeroase resurse bibliografice și fișe cu entopice și toponime.

O parte dintre cercetătorii IFRI în 2026

PROIECTE EXTRABUGETARE OBTINUTE DE CERCETĂTORII DE LA IFRI

Departamentul de lexicologie și lexicografie

2003-2005, CNCSIS, cod 1815, DLR. *Dicționarul limbii române în format electronic. Studii privind achiziționarea*, director: Cristina Michaela Florescu, membri: Cristina Michaela Florescu, Elena Dănilă (Tamba), Gabriela Haja, Laura Manea, Marius Radu Clim (colaborator), informaticieni: Georgiana Pușcașu, Monica Pădureanu; 2006-2007, CNCSIS, cod 1454, *Resurse lingvistice în format electronic. Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Regum I, Regum II* – ediție critică și corpus adnotat, director: Gabriela Haja, membri: Gabriela Haja, Tamara Adoamnei,

Mioara Dragomir, colaboratori: Elena Isabelle Dănilă; 2007-2008, CNCSIS, cod 1609, *DLRI. Bază lexicală informatizată. Derivate în -ime și -iște*, director: Cristina Michaela Florescu, membri: Cristina Michaela Florescu, Laura Manea, Elena Dănilă (Tamba), Marius Radu Clim; 2010-2013, UEFISCDI, cod PN-II-RU-TE-2009-1-246, *CLRE. Corpus lexicografic românesc esențial. 100 de dicționare din bibliografia DLR aliniate la nivel de intrare și la nivel de sens*, director: Elena Dănilă (Tamba), membri: Elena Dănilă (Tamba), Ana Veronica Catană-Spenchiu, Marius Iulian Răschip, Marius Radu Clim, Mădălin Ionel Patrașcu; 2011-2014, UEFISCDI, cod PN-II-ID-PCE-2011-3-0656, *Terminologia românească meteorologică științifică și populară a fenomenelor atmosferice. Studiu lingvistic (TMFA)*, director: Cristina Michaela Florescu, membri: Cristina Michaela Florescu, Mona Laura Manea, Alina Mihaela Pricop (Bursuc), Elena Dănilă (Tamba), colaborator: Florin-Teodor Olariu <http://dfa.philippide.ro/ro/index.php>; 2016-2017, UEFISCDI, cod PN-II-RU-TE-2014-4-0195, *Dicționarele multilingve românești. Istoric și tipologie (DMRIT)*, director: Alina Mihaela Pricop, membri din IFRI: Alina Mihaela Pricop, Marius Radu Clim, Eugen Munteanu, <http://www.dmr.it.philippide.ro>; 2021-2023, UEFISCDI, cod PN-III-P4-ID-PCE-2020-1277, cod PCE 2019/2021, *Terminologia astronomică românească: științific vs popular. Fenomene, obiecte cosmice și constelații. TAFOC*, director: Cristina Michaela Florescu, membri: Cristina-Michaela Florescu, Mona Laura Manea, Elena Tamba, Alina Mihaela Bursuc, Florin-Teodor Olariu, Daniela Ștefania Butnaru, Claudiu-Marian Teodorescu <https://tafoc.solirom.ro/>; 2024, Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, Academia Română – Filiala Iași, Primăria Municipiului Iași și Asociația Culturală „A. Philippide” din Iași, *Ziua Limbii Române*, ediția a III-a, director: Gabriela Haja, participanți din Institut: Astrid Cambose, Gabriela Haja, Mariana Nastasia, Elena Isabelle Tamba; organizatori de la IFRI: Astrid Cambose, Irina Ciobanu, https://philippide.ro/ZLR_documento/2024_ZLR_program.pdf; 2025, Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, Academia Română – Filiala Iași, Primăria Municipiului Iași și Asociația Culturală „A. Philippide” din Iași, *Ziua Limbii Române*, ediția a IV-a, director: Gabriela Haja, participanți din Institut: Alina-Mihaela Bursuc, Astrid Cambose, Elena Isabelle Tamba; organizatori de la IFRI: Astrid Cambose, Irina Ciobanu, Călina Ciocoiu, <https://philippide.ro/ziua-limbii-romane.html>.

Departamentul de dialectologie și sociolingvistică

2009-2011, *Diaspora românească din Budapesta. O analiză socio-culturală*, proiect derulat pe linia schimburilor interacademice între Academia Română – IFRI și Academia Ungară de Științe – Institutul de Cercetări Lingvistice din Budapesta, membri de la IFRI: Florin-Teodor Olariu, Ofelia Ichim (Departamentul de istorie

literară); 2010-2013, UEFISCDI, cod PN-II-RU-TE-2009-1-244, *Atlasul lingvistic audiovizual al Bucovinei (ALAB). Prima fază*, director: Florin-Teodor Olariu, membri de la IFRI: Veronica Olariu, Marius-Radu Clim; 2015-2017, UEFISCDI, cod PN-II-RU-TE-2014-4-0880, *Atlasul lingvistic audiovizual al Bucovinei (ALAB). Faza a II-a*, director: Florin-Teodor Olariu, membri de la IFRI: Veronica Olariu, Lumnița Dana Botoșineanu, <https://philippide.ro/alab/colectiv.htm>; 2-8 septembrie 2019, Schimb interacademic cu Institutul Limbii Polone din Cracovia, Polonia, membri de la IFRI: Florin-Teodor Olariu, Veronica Olariu; 2024-2026, UEFISCDI, cod PN-IV-P8-8.3-ROMD-2023-0318, *Strategii de convergență epistemică și metodologică în cercetarea filologică din România și Republica Moldova (PHILORD)*, director: Florin-Teodor Olariu, membri de la IFRI: Luminița Botoșineanu, Marius-Radu Clim, Mariana Nastasia, Florin Olariu, Veronica Olariu, Elena Isabelle Tamba; <https://philord.philippide.ro/>.

Departamentul de toponimie

2007-2010, CNCSIS, *Teoria câmpurilor toponimice (cu aplicație la câmpul hidronimului Moldova)*, director: Dragoș Moldovanu, membri de la IFRI: Dragoș Moldovanu, Daniela Butnaru, Vlad Cojocar, Dinu Moscal, Ana-Maria Prisacaru; 4.06.2008 – 31.12.2009, CNCSIS TD-23/2008, *Teoria câmpurilor lexicale. Cu aplicație la terminologia populară a formelor de relief pozitiv*, director de proiect individual: Dinu Moscal; CNCSIS, proiect individual de tip MD, nr. 11/2008, pentru documentare (pentru teza de doctorat) de o lună la Biblioteca Academiei Române din București, director: Daniela Butnaru; UEFISCDI, proiect individual pentru participarea la al XVIII-lea Colocviu de onomastică organizat de Societatea Franceză de Onomastică și de Universitatea „Jean Jaurées” din Toulouse (Toulouse, 17-19 ianuarie 2018), prin programul de Mobilități pentru cercetători – cod proiect PN-III-P1-1.1-MC-2017-1461, director: Daniela Butnaru; UEFISCDI, proiect individual pentru un stagiul de documentare la Centrul de onomastică din cadrul Arhivelor Naționale din Paris în perioada 5-21 martie 2018, finanțat prin programul de Mobilități pentru cercetători – cod proiect PN-III-P1-1.1-MC-2017-1770, director: Daniela Butnaru; UEFISCDI, proiect individual pentru participarea la Conferința Internațională de Onomastică „Numele și numirea”, ediția a V-a, *Multiculturalism în onomastică*, Baia Mare, 3-5 septembrie 2019, finanțat prin programul de Mobilități pentru cercetători – cod proiect PN-III-P1-1.1-MC-2019-1356, director: Daniela Butnaru.

Departamentul de istorie literară

2005-2006, Academia Română, contract nr. 01/2005-2006, *Evidența informatizată a vieții literare românești dintre 1900-2006. Autori*, director: Ofelia Ichim, membri de la

IFRI: Tamara Adoamnei, Șerban Axinte, Nicoleta Borcea, Marius Radu Clim, Amalia Voicu, Florin Faifer, Dan Mănucă; 2007-2008, Academia Română, nr. 25/2007-2008, *Evaluarea informatizată, din perspectiva criticii și istoriei literare, a literaturii române dintre 1900-2007 în vederea actualizării Dicționarului general al literaturii române (DGLR)*, director: Ofelia Ichim, membri de la IFRI: Șerban Axinte, Nicoleta Borcea, Daniela Butnaru, Marius Radu Clim, Cecilia Holban, Ioana Repciuc, Dan Mănucă, Remus Zăstroiu; 2007-2008, cofinanțat de Ministerul Afacerilor Externe din România și de Primăria din Torino, contract MAE nr. 1244/15.06.2007 și nr. 1304/ 06.08.2008, *Emigranți din România la Torino (1989-2009): O cercetare cultural-antropologică*, în colaborare cu Universitatea din Torino, director: Ofelia Ichim, membru de la IFRI: Florin-Teodor Olariu; 2019-2021, Academia Română, GAR-UM-2019-I-1.5-9/15.10.19, finanțat de Fundația Patrimoniu, *Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii românești în presa culturală (1960-2020)*, director: Ofelia Ichim, membri de la IFRI: Nicoleta Borcea, Astrid Cambose, Maricica Munteanu.

Departamentul de etnologie

2007-2010, cod CNCS-UEFISCDI PN-II-RU-PD-2011-3-0086, *Starea actuală a memoriei colective în cazul obiceiurilor de naștere din Moldova*, director: Adina Ciubotariu; 2011-2013, cod CNCS-UEFISCDI PN-II-RU-PD-2011-3-0220, *Elemente de religiozitate populară în riturile românești ale apei. O perspectivă socio-antropologică*, director: Ioana Repciuc; 2022, contract de cercetare cu Academia Slovacă de Științe – Institutul de Etnologie și Antropologie socială, *Assessing the needs of living heritage safeguarding among displaced communities from Ukraine in five neighboring countries: Hungary, Moldova, Poland, Romania and Slovakia*, director: Ioana Baskerville, membru de la IFRI: Adina Ciubotariu; 2022-2023, nr. proiect 2021-1-RO01-KA220-VET-000034794, Proiect ERASMUS+, finanțat de Comisia Europeană, *iNTANGIBLE: Digitizing Intangible Cultural Heritage amidst the digital shiftt*, director: Ioana Baskerville, membru de la IFRI: Adina Ciubotariu; 2025-2027, UEFISCDI, cod PN-IV-PCB-RO-MD-2024-0360, *Facilitarea accesului la patrimoniul cultural imaterial din România și Republica Moldova: harta interactivă a obiceiurilor de naștere (AccessChRoM)*, director: Adina Ciubotariu, membru de la IFRI: Ioana Baskerville; 2026-2028, proiect ERASMUS+ tip ERASMUS-EDU-2025-CB-VET-NE, contract de finanțare nr. 101242732, CRAVT: *De la patrimoniul cultural imaterial bazat pe comunitate la antreprenoriat social. Program VET în domeniul meșteșugurilor în cadrul Vecinătății Estice (Republica Moldova și Ucraina)*, director: Ioana Baskerville, membru de la IFRI: Adina Ciubotariu.

COLABORĂRI INTERNAȚIONALE

De-a lungul timpului, începând din anii '60 ai sec. al XX-lea – într-un context istoric marcat de constrângeri și deschideri limitate către mediul academic internațional –, cercetătorii de la IFRI au inițiat și consolidat relații de colaborare cu specialiști din universități și institute de cercetare din străinătate. După 1990 asistăm la o dinamizare a relațiilor internaționale. O colaborare îndelungată și statornică s-a stabilit între cercetătorii de la IFRI și cei din instituțiile cu profil filologic din Chișinău și Bălți (Republica Moldova), cu care s-au încheiat și acorduri de colaborare instituțională. Un acord de colaborare s-a semnat și cu Muzeul de Istorie „V.V. Tarnovsky” din Cernăuți, Ucraina. Un parteneriat special s-a dezvoltat între membrii Departamentului de etnologie și instituții de profil precum Institutul de Etnologie și Antropologie Socială al Academiei Slovace de Științe (Slovacia) și Academia Națională de Arte din Kiev (Ucraina) sau Centrul Regional UNESCO pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial din Sud-Estul Europei de la Sofia (Bulgaria). Cercetătorii Departamentului de etnologie, specializați în analiza patrimoniului cultural imaterial și recunoscuți ca experți acreditați UNESCO, au contribuit semnificativ reprezentarea României în diverse inițiative și rețele internaționale. În ultimii ani, au fost semnate acorduri de colaborare instituțională cu Université Libre de Bruxelles din Belgia și cu Analyse et Traitement Informatique de la Langue Française – ATILF, Nancy din Franța (<https://philippide.ro/acorduri-colaborare.html>).

IFRI este reprezentat și în organisme internaționale cu rol în configurarea politicilor lingvistice europene, precum EFNIL – European Federation of National Institutions for Language (<http://www.efnil.org/>), for consultativ pentru Comisia Europeană, sau în OEP – Observatoire européen du plurilinguisme, Paris, Franța (<https://www.observatoireplurilinguisme.eu/>). O bună parte din cercetătorii de la IFRI sunt membri ai unor asociații profesionale din străinătate, ca Société de Linguistique Romane (SLIR) (<https://www.slir.org/>), REALITER – Rețeaua Panlatină de Terminologie (<https://www.realiter.net/>), International Society for Historical Lexicography and Lexicology (ISHLL) (<https://sochistlex.wixsite.com/ishll>), International Society of Dialectology and Geolinguistics (SIDG), Bamberg, Germania (<http://www.geo-linguistics.org/>), Centre d'Information sur l'Éducation Bilingue et Plurilingue (CIEBP), Aosta, Italia <https://ciebp.org/>, Société française d'onomastique (SFO), Franța (<https://www.sfo-onomastique.fr/>), International Society for Ethnology and Folklore (<https://www.siefhome.org/>), UNESCO Global Network of Facilitators (<https://ich.unesco.org/en/facilitator>), Science for the Carpathians (<https://carpathianscience.uj.edu.pl/sssc>) ș.a.

Manifestările științifice internaționale oferă posibilitatea stabilirii unor relații de colaborare, deoarece contribuie la mai buna cunoaștere a rezultatelor cercetărilor de la diferite instituții de profil din diverse zone ale lumii. Din 2002, IFRI organizează simpozionul anual internațional al institutului, centrat pe probleme de păstrare a identității naționale, studierea limbii române în contextul limbilor romanice, diaspora românească, patrimoniul cultural național (<https://philippide.ro/simpozion-international.html>). Lucrările fiecărei ediții se publică într-un volum cu acces liber (<https://philippide.ro/volume.html>). De-a lungul timpului, între participanții la simpozionul anual al IFRI s-au numărat romaniști și româniști de prestigiu, precum acad. Martin Maiden (Anglia), Teresa Ferro, Roberto Merlo, Luisa Valmarin (Italia), acad. M. Metzeltin (Austria), Sanda Golopenția (SUA), Fernando Sanchez Miret (Spania), Gisèle Vanhese (Italia), W. Dahmen, Rudolf Windisch (Germania), Maria Șleahțișchi, acad. Mihai Cimpoi, Nina Corcinschi (Republica Moldova), Alexandrina Cernov, membru de onoare al Academiei Române, Grigore și Lora Bostan (Ucraina), unii dintre ei membri ai comitetelor științifice ale diverselor ediții.

O altă manifestare științifică de prestigiu a IFRI este Colocviul Internațional „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării” – în organizarea Departamentului de lexicologie și lexicografie, din 2012. Comunicările se publică, din 2020, într-un volum cu acces liber (https://philippide.ro/volume_acadlexi.html). Din comitetul științific fac parte Éva Buchi (Franța), Przemysław Dębowiak (Polonia), Iztok Kosem (Slovenia), Roberto Merlo (Italia), Ana Vulpe (Republica Moldova). Câțiva dintre participanți: Franck Floricic (Franța), Aurelia Merlan, Constanze Neudek, (Germania), Ruslan Mitkov (Marea Britanie), Aleksandra Banjevic (Muntenegru), Przemysław Dębowiak, Matylda Sokol (Polonia), Victoria Bobicev, Ana Vulpe, Livia Căruntu-Caraman (Republica Moldova) ș.a. Revistele IFRI, *Anuar de lingvistică și istorie literară* (ALIL) (<https://alil.academiaromana-is.ro/>) și *Philologica Jassyensia* (PJ) (<https://philologica-jassyensia.ro/>) se bucură de girul unor personalități cu prestigiu internațional în domeniul filologiei, precum și de contribuții valoroase științifice din partea unor specialiști de la institute și universități din străinătate. Astfel, comitetul științific al ALIL îi include, printre alții, pe Wolfgang Dahmen, Wolfgang Schweickard (Germania), Przemyslaw Debowiak (Polonia), acad. Michael Metzeltin (Austria), Antonio Romano (Italia). Dintre autorii care au publicat în ALIL îi menționăm pe: Lurdes de Castro Moutinho (Portugalia), Chitsuko Fukushima (Japonia), L. Fassel, R. Windisch (Germania), acad. Mihai Cimpoi, Anatol Ciobanu (Republica Moldova), Daniela Dumbravă (Italia), Cristina Bleorțu (Elveția) ș.a.

Comitetul științific al revistei *Philologica Jassyensia* (PJ) include nume relevante pentru domeniu, precum: acad. Martin Maiden (Anglia), Roberto Merlo, Anna Borbély (Ungaria), Fernando Sánchez Miret (Spania), Luca Melchior (Austria) ș.a. Au publicat

articole, printre alții: Luisa Valmarin (Italia), Minerva Trajlovic Kondan (Serbia), acad. Martin Maiden (Anglia), acad. Michael Metzeltin (Austria), Enrique Pato (Canada), Alain Vuillemin (Franța), Corina Iordan (Republica Moldova) ș.a.

PROIECTE INTERNAȚIONALE LA CARE AU COLABORAT CERCETĂTORII AI IFRI

Proiecte internaționale: 1977-1978, *Ediția revăzută și adăugită a dicționarului H. Tiktin*, Rumänisch-deutsches Wörterbuch, 2, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1985-1988, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, Albert-Ludwigs-Universität, Freiburg și Academia Română – IFRI, membri de la IFRI: Cristina Florescu, Eugen Munteanu, Carmen-Gabriela Pamfil, Ioan Oprea; 2001-2004, FP5, cod IST-2000-29388, *BalkaNet – Design and Development of a Multilingual Balkan WordNet*, membru de la IFRI: Gabriela Haja; 2001-prezent, *Atlas Multimédia Prosodique de l'Espace Roman* (AMPER), realizat sub egida și cu susținerea financiară a peste 30 de universități și centre de cercetare din spațiul romanic, coordonat de prof. Michel Contini (Centrul de Dialectologie al Universității „Stendhal”, Grenoble, Franța) și prof. Antonio Romano (Universitatea din Torino, Italia), membri de la IFRI: Luminița Botoșineanu, Veronica Olariu; 2008-prezent, Agence nationale de la recherche, Franța, și Deutsche Forschungsgemeinschaft, Germania, instituția coordonatoare: Laboratoire ATILF, Université Lorraine, Nancy, Franța, *DÉRom: Dictionnaire Étymologique Roman (Première phase: le noyau panroman)* – <http://stella.atilf.fr/DERom/>, coordonatori: Eva Buchi, Wolfgang Schweickard, membri de la IFRI: Alina-Mihaela Bursuc, Cristina Florescu, Dinu Moscal, Florin-Teodor Olariu, Elena Tamba; 2013-2017, EU Framework Programme Horizon 2020, cod IS1305, *ENeL: European Network of e-Lexicography*, instituția coordonatoare: Instituut voor Nederlandse Lexicologie, Olanda, responsabil pentru IFRI: Marius Radu Clim, membri în proiect au fost 230 de cercetători din 30 de țări, membri din IFRI: Marius Radu Clim, Gabriela Haja, Mădălin Ionel Patrașcu, Elena Tamba, <http://www.elexicography.eu/>; 2017-2021, COST. European Cooperation in Science and Technology, instituția coordonatoare: European Academy of Bolzano/Bozen (EURAC), cod COST Action CA16105, *enetCollect. European Network for Combining Language Learning with Crowdsourcing Techniques*, (<https://www.cost.eu/actions/CA16105/>), coordonator: Verena Lyding, responsabil pentru IFRI: Gabriela Haja, membri de la IFRI: Gabriela Haja (MC Substitute), Elena Isabelle Tamba, Marius-Radu Clim; 2025-prezent, EFNIL (European Federation of National Institutions for Language – <http://www.efnil.org>), *ELM. The European Language Monitor*, membru din IFRI: Elena Isabelle Tamba; <https://efnil.org/projects/european-language-monitor-elm/>; 2025-2029, COST Action CA24134, *Observatory of Innovative Strategies for Repurposing Terrain Vague* (OBSERVISTA), membru de la IFRI: Daniela Butnaru, Action CA24134 - COST.

PERSONALITĂȚI

Foști directori ai IFRI

➤ **Alexandru Dima** (17.10.1905, Turnu Severin – 19.03.1979, București). Comparatist, critic și istoric literar, estetician, profesor universitar. Membru corespondent al Academiei Române (din 1963). Profesor la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1945-1966), director al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (1963-1966), membru în Biroul Filialei Iași a Academiei Române. A fost redactor responsabil al revistei *Anuar de filologie* – revistă a Institutului. A contribuit în mod decisiv pentru ca Institutul să se mute în „Casa Sadoveanu” din Iași și s-a preocupat de mărirea numărului de cercetători din Institut. La București, unde și-a desfășurat ulterior activitatea, a fost director al Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” (1963-1973) și profesor la Universitatea din București (1967-1973).

➤ **Nicolae I. Popa** (25.02.1897, Puiești, jud. Vaslui – 21.06.1982, Iași). Comparatist, critic și istoric literar, profesor universitar. Specialist în literatura franceză, a contribuit la formarea unei școli românești de literatură comparată. Din 1942 a predat la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; șef al Catedrei de limba și literatura franceză; șeful Catedrei de literatură română (1950-1957); decan al Facultății de Filologie (1948-1950), șef de secție și responsabil al colectivului de istorie literară de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” (1950-1970), director al aceluiași institut (1966-1967). A fost și director al Teatrului Național „V. Alecsandri” din Iași (1946-1947). Președinte al Filialei Iași a Societății de Științe Istorice și Filologice (1949-1950). În 1938, oficialitățile franceze i-au conferit distincția „Les Palmes Académiques” în grad de „officier d’Académie”. A primit Premiul „C. Dobrogeanu-Gherea” al Academiei Române (1956).

➤ **N. A. Ursu** (3.08.1926, Boroșești, jud. Iași – 14.05.2016, Iași). Lingvist, filolog și istoric literar; cercetător la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași (din 1951); membru corespondent al Academiei Române (din 2013). Ca director al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (1967-1970) a sprijinit organizarea colectivelor de cercetare și implicarea acestora în proiecte majore precum *Dicționarul limbii române*. Serie nouă sau *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina* și a inițiat proiectul *Dicționarul literaturii române de la origini la 1900*. Specialist cu contribuții importante în domeniul filologiei românești, al istoriei limbii române, al lexicografiei și al editării critice a textelor vechi, a avut un rol important în valorificarea patrimoniului manuscris și tipărit din epoca veche, prin studierea și editarea textelor românești vechi. De asemenea, a avut contribuții majore în studierea lexicului neologic din perioada de

modernizare a limbii române, a formării terminologiei științifice românești. A editat și comentat texte fundamentale ale culturii române, valorificând metode filologice riguroase și o vastă documentare arhivistică.

➤ **Alexandru Teodorescu** (12.02.1926, Zamostea, jud. Suceava – 28.12.2000, Iași). Istoric literar. Din 1954 a lucrat ca cercetător la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași. Între 1964 și 1970 a îndeplinit funcția de șef al Sectorului de istorie literară; a fost directorul institutului între 1970 și 1975. Până în 1994 a condus departamentul de istorie literară. A colaborat la tratatul de *Istoria literaturii române* al Academiei Române (1968); totodată, a contribuit cu articole și a făcut parte din comitetul de coordonare al *Dicționarului literaturii române de la origini până la 1900* (București, 1979), lucrare fundamentală a cercetătorilor ieșeni, distinsă cu Premiul „Timotei Cipariu” al Academiei Române (1979).

➤ **Vasile Arvinte** (26.12.1927, Voinești, jud. Iași – 11.12.2011, Iași). Lingvist și filolog de marcă al școlii lingvistice ieșene, ce a continuat cercetările iluștrilor înaintași A. Philippide și G. Ivănescu. Domenii în care a adus contribuții remarcabile: istoria limbii române, dialectologie românească și europeană, terminologie, etimologie, filologie. Profesor universitar (din anul 1969) la Catedra de limba română a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, unde a fost, în diferite perioade, șef de catedră, prodecan, decan și prorector, precum și cercetător la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, unde, în intervalul 1975-1976, a deținut funcția de director. Lector la Universitatea „Humboldt” din Berlin (1958-1962) și la Universitatea din Dijon (1964-1965), precum și profesor invitat la universitățile din Bonn, Köln și Freiburg im Breisgau (1965-1967; 1972-1974). Proiecte majore în care a fost implicat: *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina*; *Dicționarul limbii române* (membru în comisia de etimologii); *Atlas Linguarum Europae*; *Atlas Linguistique Roman*; *Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688*.

➤ **Silvia Buțureanu** (1.01.1927, Huși, jud. Vaslui – 9.11.2010, Iași). Istoric literar, conferențiar universitar. A fost șef al Catedrei de limba și literatura franceză a Facultății de Filologie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1974-1976). Între 1976 și 1984 a fost decan al Facultății de Filologie; în aceeași perioadă a îndeplinit și funcția de director al Institutului de Filologie Română „A. Philippide”.

➤ **Stelian Dumistrăcel** (19.08.1937, Zvoriștea, jud. Suceava – 18.03.2022, București). Lingvist și filolog; teoretician și metodolog cu contribuții esențiale în domeniul dialectologiei române și generale, al romanisticii, al lexicologiei, al etnostilisticii și al pragmaticii comunicării. Autor și coordonator al *Noului Atlas lingvistic român, pe regiuni*.

Moldova și Bucovina (1987-2022), a încurajat informatizarea cartografiei lingvistice românești. Cercetător la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” (din 1958; între 1975 și 1984 a fost director adjunct); profesor universitar la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1996-2006); conducător de doctorat la aceeași universitate; *doctor honoris causa* a trei universități: „Dunărea de Jos” din Galați (2011), „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova (2012); „Vasile Alecsandri” din Bacău (2017). Lucrări distinse cu premii ale Academiei Române: *Influența limbii literare asupra graiurilor dacoromâne. Fonetica neologismului* (Premiul „Timotei Cipariu”, 1978), *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina*, vol. IV (Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, 2015). Redactor-șef al revistei *Anuar de lingvistică și istorie literară* (1990-2022).

➤ **Al. Andriescu** (12.01.1926, Gâștești, jud. Iași – 23.02.2014, Iași). Lingvist și filolog; critic și istoric literar; profesor universitar. Activitatea prodigioasă de la Facultatea de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1950-2002) a fost răsplătită cu titlul *Professor emeritus* (2001 și 2008); decan al Facultății de Filologie și director al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (1985-1990); șef al Catedrei de limba română (1991-1995) la aceeași facultate; ca director al Centrului de Cercetare și Editare a Textelor Românești Vechi „Monumenta linguae Dacoromanorum” de la UAIC (1997-2002), a susținut proiectul reeditării științifice a *Bibliei 1688*, cu substanțiale contribuții la toate volumele publicate până în 2008, între care studiul de referință *Psalmii în literatura română* (2004); membru al Uniunii Scriitorilor din România. Premiul Uniunii Scriitorilor pentru debut literar (1973), Premiul Academiei Române „Bogdan Petriceicu Hasdeu” pentru *Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars I Genesis*, Iași, 1988 (1991), Premiul „Perpessicius” pentru ediții critice al Muzeului Național al Literaturii Române, pentru ediția Gib Mihăescu, *Opere*, I-III, București, Editura Academiei, Fundația Națională pentru Științe și Artă (2008).

➤ **Dan Mănuță** (20.05.1938, Dolhești, jud. Suceava – 7.05.2017, Iași). Critic și istoric literar, profesor universitar. Între 1963 și 2009 a lucrat ca cercetător științific la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, al cărui director a fost în perioada 1990-2009. A încurajat, pe cât posibil, angajarea de tineri cercetători la institut, având în vedere schimbul de generații. Și-a desfășurat activitatea și la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, ca profesor universitar (1994-2008) și conducător de doctorate. Exeget al fenomenului junimist, eminescolog, a făcut parte din echipele proiectelor fundamentale de istorie literară din institutul ieșean, nu doar ca redactor, ci și ca membru în colectivul de coordonare și revizie al acestora. Premii ale Academiei Române: Premiul „B.P. Hasdeu”, 1975 (*Critica literară junimistă*), Premiul „Timotei

Cipariu” al Academiei Române, 1979, *ex aequo* (*Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*), Premiul „B.P. Hasdeu” al Academiei Române, 2004.

➤ **Constantin Ciopraga** (12.05.1916, Pașcani, jud. Iași – 2.02.2009, Iași). Istoric și critic literar, prozator, profesor universitar. În 1993 a devenit membru de onoare al Academiei Române. În 1949 și-a început cariera universitară la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. A fost și lector de limba română la Sorbona și la École Nationale des Langues Orientales Vivantes din Paris. Autorul unor importante monografii de scriitori români și al unor lucrări de istorie literară, C. Ciopraga a scris și beletristică. A fost director onorific al Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide” (1994-2009).

➤ **Eugen Munteanu** (18.08.1953, Seimeni, jud. Constanța). Lingvist și filolog; membru corespondent al Academiei Române (din 2024); profesor universitar (din 1999), conducător de doctorat (din 2004) la Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; profesor invitat la: Universitatea din Sorbona – Paris IV (1997-1999), la Institutul de Romanistică, Universitatea „Fr. Schiller” din Jena (2000-2009) și la Institutul de Romanistică, Universitatea din Viena (2006-2008, 2009-2010). Director al Școlii Doctorale de Studii Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (2006-2009) și al Centrului de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum”, unde a coordonat seria nouă a proiectului *Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688* (2008-2016) și ediția critică *Vechiul Testament – Septuaginta. Versiunea lui Nicolae Spătarul Milescu (Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române)*. Cercetător la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” (1983-1990; 2009-prezent), unde a fost și director (2009-2013). Președinte fondator al Asociației de Filologie și Hermeneutică Biblică din România (din 2009). Premii ale Academiei Române: *Studii de lexicologie biblică* (Premiul „Timotei Cipariu”, 1997), H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch* (Premiul „Timotei Cipariu”, 1989), *Biblia 1688. Pars I. Genesis, Pars II. Exodus* (Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, 1991).

➤ **Bogdan Crețu** (21.01.1978, Medgidia, jud. Constanța). Critic și istoric literar, prozator. Profesor universitar la Catedra de literatură română, Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Director al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (2013-2022). A inițiat proiectul *Enciclopedia scrierilor memorialistice românești* la Departamentul de istorie literară de la IFRI. Coautor la *Dicționarul general al literaturii române*, coordonator general: Eugen Simion, ediția a II-a revizuită, adăugită și adusă la zi, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2016-2021, și la *Enciclopedia literaturii române vechi*, Editura Muzeul Literaturii Române, 2018. Premiul de Excelență pentru critică literară, decernat de Fundația Națională pentru Știință și Artă (Academia Română), 2009; Premiul „Titu Maiorescu” al Academiei

Române, 2015, pentru volumul *Inorogul la Porțile Orientului. Bestiarul lui Dimitrie Cantemir*, vol. I-II. Coautor al lucrărilor *La Bible dans les littératures du monde*, sous la direction de Sylvie Parizet (Éditions du Cerf, Paris, 2016); *Romanian Literature as World Literature*, coord. Mircea Martin, Christian Moraru, Andrei Terian (New York, Bloomsbury Academic, 2018); *Theory in the "Post" Era. A Vocabulary for the 21st-Century Conceptual Commons*, coord. Christian Moraru, Andrei Terian, Alexandru Matei (Bloomsbury Academic, 2021).

O parte dintre cercetătorii IFRI în 1993 (arhiva IFRI)

Membri corespondenți și membri de onoare ai Academiei Române, de la IFRI

➤ **Ion H. Ciubotaru** (28.01.1940, Arborea, com. George Enescu, jud. Botoșani – 31.12.2025, Iași). Etnolog, filolog, editor al operei lui Petru Caraman. Autor al *Chestionarului folcloric și etnografic general* (1970), pe baza căruia a constituit și coordonat Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei. S-a îndreptat spre cercetarea monografică a unor zone etnografice, a unor obiceiuri familiale și calendaristice, având în centru realitatea etnografică. Cercetător la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” (din 1967); profesor universitar la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza”

din Iași (1991-2007), director al Centrului Județean al Creației Populare din Iași (1991-2004); membru de onoare al Academiei Române (din 2022). În 1981, este răsplătit cu Premiul „Timotei Cipariu” al Academiei Române (*ex aequo*) pentru *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900* (1979), iar în 2007, cu Premiul „Simeon Florea Marian” al aceleiași instituții pentru *Catolicii din Moldova. Universul culturii populare*, vol. I-III, Iași, 1998-2005; lucrarea primește în 2007 Premio Internazionale di Studi Demoetnoantropologici „Giuseppe Pitre – Salvatore S. Marino” din Palermo.

➤ **G. Ivănescu** (2.11.1912, Vutcani, jud. Vaslui – 3.06.1987, Iași). Lingvist și filolog, profesor universitar la Facultatea de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1946-1948), la Universitatea din Timișoara (1962-1969) și la Universitatea din Craiova (1969-1971); membru corespondent al Academiei Române (din 1965); cercetător la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași. A contribuit decisiv la dezvoltarea școlii ieșene de lingvistică, desfășurând o intensă activitate științifică și editorială, prin publicarea de studii consacrate istoriei limbii române, filologiei, dialectologiei și teoriei limbajului, fiind unul dintre cei mai importanți teoreticieni ai lingvisticii românești din secolul al XX-lea. Ca istoric al limbii, indo-europenist și romanist, este unul dintre reformatorii lingvisticii românești; i se datorează prima *Istorie a limbii române* (1980) completă, care analizează limba, scrisă și vorbită, la toate nivelurile acesteia, cu o viziune amplă asupra fenomenului lingvistic, fondată pe o formație clasică de excepție, integrând analiza istorică, comparativă și structurală.

PERSPECTIVE ALE ACTIVITĂȚII IFRI

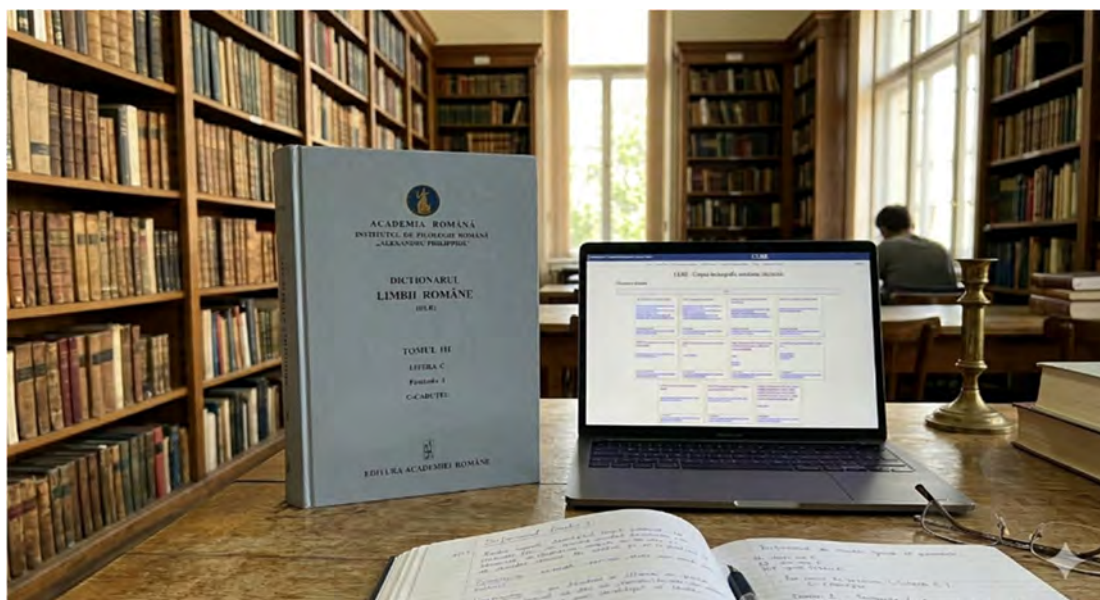
Misiunea IFRI este în concordanță cu misiunea Academiei Române, a Academiei Române – Filiala Iași și constă în cercetarea și promovarea limbii și a culturii române în plan național și în contextul culturilor europene, cu scopul de a extinde cunoașterea și de a contribui la dezvoltarea economică și socială armonioasă în plan regional, cu deschidere națională și internațională.

Formarea și atragerea de tineri cercetători este un deziderat care se va transforma în realitate grație includerii Institutului în rândul instituțiilor organizatoare de studii doctorale din cadrul Școlii Doctorale în Filologie și Studii Culturale a SCOSAAR și formării de echipe de tineri cercetători, prin programul Doctorate, coordonate de cercetătorii abilitați.

O direcție care se va accentua este cea legată de digitalizarea patrimoniului lexicografic și cultural – o misiune importantă, în contextul în care informația accesibilă publicului trebuie girată academic și instituțional, dat fiind că ea devine sursă a unei memorii culturale digitalizate care va depinde de acuratețea științifică. Academia Română, prin institutele sale de cercetare, este forul cel mai competent de diseminare a

unei informații verificate. Prin urmare, vor continua eforturile în această direcție, se vor derula proiecte care ținesc digitalizarea lucrărilor fundamentale elaborate de IFRI.

O altă direcție va continua deschiderea sistematică spre societate, prin manifestări și evenimente de popularizare și transfer de cunoaștere, cu adaptare la nivelul mediu de receptare a rezultatelor științifice; de asemenea, colaborarea cu mediul universitar și preuniversitar, dar și cu organizații neguvernamentale care desfășoară activități în domenii ale culturii se va intensifica.

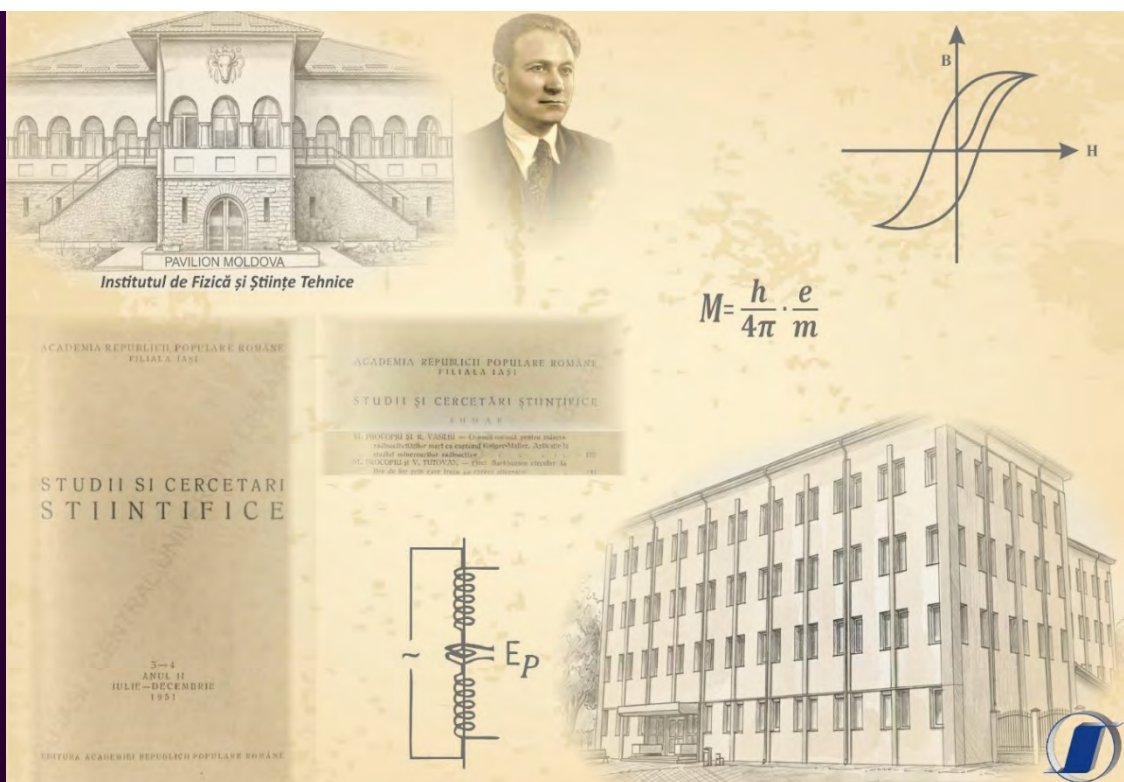

BIBLIOGRAFIE

1. Ichim, Ofelia (coord.), Luminița Botoșineanu, Adina Ciubotariu, Vlad Cojocaru, Bogdan Crețu, Gabriela Haja, Ofelia Ichim, Florin-Teodor Olariu (autori), *Institutul de Filologie Română „A. Philippide” (1927-2017)*, Iași, Academia Română – Filiala Iași. https://philippide.ro/Brosuri/brosura_2017.pdf
2. Haja, Gabriela, *Strategia de dezvoltare instituțională a Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide”, Academia Română – Filiala Iași (2025-2029)*. https://www.philippide.ro/documente/strategie_IFRI.pdf.
3. Mănucă, Dan; Ichim, Ofelia, „Institutul de Filologie Română «A. Philippide»”, în *Dicționarul general al literaturii române*, coord. Eugen Simion, ed. a II-a, vol. IV (H-L), București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2017, p. 262-265.
4. „Buletinul Institutului de Filologie Română «Alexandru Philippide»” (<https://www.philippide.ro/buletin.html>).

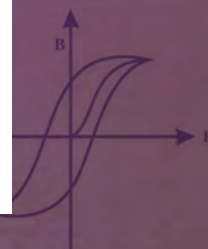

INSTITUTUL DE FIZICĂ TEHNICĂ

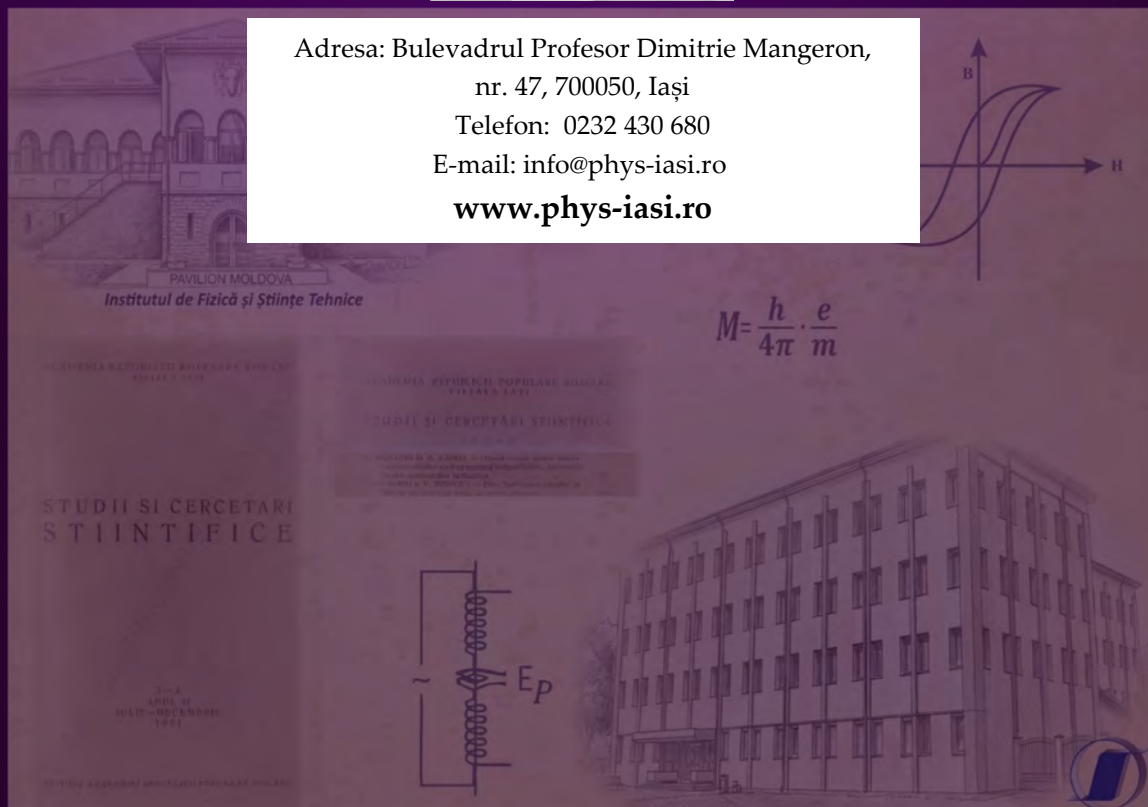

Adresa: Bulevardul Profesor Dimitrie Mangeron,
nr. 47, 700050, Iași
Telefon: 0232 430 680
E-mail: info@phys-iasi.ro
www.phys-iasi.ro

$$M = \frac{h}{4\pi} \cdot \frac{e}{m}$$

CONTEXTUL ÎNFIINȚĂRII ȘI STATUTUL JURIDIC

În noiembrie 1950, Prezidiul Academiei Republicii Populare Române – Filiala din Iași a fondat *Secția de fizică și științe tehnice*, pentru ca în anul următor, în cadrul ședinței de constituire din 17 iulie 1951, *Secția de fizică și științe tehnice* să devină *Institutul de Fizică și Științe Tehnice*.

Organizatorul și coordonatorul Institutului a fost *Profesorul T. Vescan* (de la înființare, în anul 1951, și până la decesul său, în anul 1963). Perioada de început a fost marcată de lipsuri financiare, lipsa personalului de cercetare, a aparaturii și a spațiului propriu. În ceea ce privește sediul propriu, la 5 ani de la înființarea *Institutului de Fizică și Științe Tehnice*, lucrările la clădirea în curs de amenajare, denumită Pavilionul „Moldova” (actualul Pavilion „Academician Bogdan C. Simionescu”), în sediul Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” Iași, se desfășurau cu mare greutate. Înființarea la Iași a *Institutului de Fizică și Științe Tehnice* a fost primită cu entuziasm de către personalitățile științifice din domeniul fizicii și tehnicii, profesori eminenți de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și de la Institutul Politehnic din Iași (actuala Universitate Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași), care au contribuit, prin expertiza lor în anumite domenii, la demararea activităților de cercetare din Institut.

Activitatea științifică desfășurată în cadrul Institutului era organizată pe colective de cercetare, coordonate de cadre didactice din domeniul fizicii, de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și de profesori universitari renumiți în domeniul tehnicii, de la Institutul Politehnic din Iași. Personalitățile științifice ieșene implicate în activitatea de cercetare a institutului erau și persoane de decizie în cadrul celor două instituții de învățământ superior din Iași. În această dublă calitate, au contribuit la buna desfășurare a activității institutului – cu aparatură de cercetare, spațiu (laboratoare) și resurse umane (cercetători colaboratori, în mare parte cadre didactice universitare, ingineri, tehnicieni) –, a acestei tinere instituții de cercetare în domeniul fizicii, unică în regiunea Moldovei.

În perioada 1951-1955, coordonarea științifică a fost asigurată de către **acad. Șt. Procopiu**, care deținea funcția de președinte al Consiliului Științific, iar coordonarea administrativă a fost asigurată de către Comitetul de Direcție format din: **prof. univ. dr. T. Vescan** – director; *prof. univ. dr. Șt. Procopiu*, *prof. univ. dr. C. Mihul* și *prof. univ. dr. V. Corlățeanu*.

EVOLUȚIA INSTITUȚIONALĂ

În trimestrul II al anului 1954, statutul *Institutului de Fizică și Științe Tehnice* a fost modificat, acesta revenind la denumirea inițială de *Secția de fizică și științe tehnice*. Principalul motiv al acestei „retrogradări” ar fi fost, după *prof. univ. dr. T. Vescan*,

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI

OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

„reducerea personalului institutului cu 40%, adică de la 31,5 posturi (21,5 posturi de cercetători și 10 personal auxiliar) la 26 de posturi (19 cercetători și 7 auxiliari)”. Pe lângă cercetătorii „numiți”, în Institut desfășurau activități de cercetare și cercetători cu jumătate de normă și cercetători onorifici, cadre didactice de la instituțiile de învățământ superior din Iași, care, în momentul în care li s-a impus de către Academie să aleagă între postul din cercetare și postul din învățământ, majoritatea au ales postul de la catedră.

Istoria INCDF-IFT Iași, cele mai importante momente

În anul 1955, *Secția de fizică și științe tehnice* aflată în subordinea Academiei Republicii Populare Române – Filiala Iași, era organizată în două secții care aveau în total 9 colective de cercetare, și anume:

1. *Secția de fizică* (4 colective): colectivul de fizică teoretică și istoria fizicii (*prof. univ. dr. T. Vescan*); colectivul de magnetism (*acad. Șt. Procopiu*); colectivul de optică (*prof. univ. dr. C. Mihul*); colectivul de radioactivitate (*prof. univ. dr. N. Calinenco*).
2. *Secția de tehnică* (5 colective): colectivul de electrotehnică și energetică (*prof. univ. dr. V. Corlățeanu*); colectivul de mecanică aplicată (*prof. univ. dr. E. Gaiginschi*); colectivul de materiale de construcții (*prof. univ. dr. Al. Chelărescu*); colectivul de construcții (*prof. univ. dr. A. Seșan și prof. univ. dr. A. Cernătescu*); colectivul de geofizică (*prof. univ. dr. V. Petrescu*).

În anul 1958, ca urmare a hotărârii Adunării generale a Academiei R.P.R. din decembrie 1957, *Secția de fizică și științe tehnice* a fost scindată în două *secții de cercetare*, independente, subordonate Academiei, și anume:

1. *Secția de cercetări fizice*, cu sediul în Pavilionul „Moldova”, a fost coordonată alternativ de către *acad. Șt. Procopiu* și de către *prof. univ. dr. T. Vescan*. Acestei alternanțe la conducerea secției i s-a datorat, printre altele, și pierderea temporară de către secție, timp de aproximativ doi ani (1962-1963), a identității sale administrative, în sensul că aceasta a fost înglobată în cadrul Institutului de Chimie „Petru Poni”, care a avut, în această perioadă, denumirea de *Institutul de Chimie - Fizică „Petru Poni”*. Începând cu anul 1964, *Secția de cercetări fizice* și-a recăpătat autonomia administrativă sub coordonarea șefului de secție *acad. Șt. Procopiu*.
2. *Secția de cercetări tehnice*, coordonată inițial, între 1958 și 1962, de către *prof. univ. dr. V. Corlățeanu*, iar apoi de către *prof. univ. dr. E. Gaiginschi*, aborda probleme legate în mod direct de economia națională, fiind dezvoltate în cadrul a 4 sectoare: *Electrotehnic, Electroenergetic, Termoenergetic și Mecanică aplicată*. Apare astfel pentru prima dată termoeenergetica ca direcție de cercetare la Filiala Iași a Academiei R.S.R. Această instituție nu avea sediu propriu.

În anul 1964, după decesul *prof. univ. dr. T. Vescan*, *Secția de cercetări fizice*, care ieșise de sub tutela administrativă a Institutului de Chimie „Petru Poni”, era coordonată de către *acad. Ștefan Procopiu*. În același an și-a început activitatea *Consiliul de coordonare a activității științifice din centrul Iași*, care, printre altele, avea rolul de a reorganiza activitatea în instituțiile de cercetare din Iași, cu scopul de a elimina paralelismele în activitatea de cercetare, întrucât o serie de tematici științifice se studiau simultan în mai multe instituții de cercetare și de învățământ superior din Iași și din țară. În acest context, *Secția de cercetări fizice* a fost reorganizată pe profil de *magnetism – specialitate cu tradiție de decenii la Iași*. Această orientare a cercetării pe un singur domeniu al fizicii, cu o bogată tradiție în Iași, a făcut ca *Secția de cercetări fizice* să-și concentreze eforturile pe o tematică strânsă, înlăturând fenomenul de dispersie și paralelism științific. Această tematică cuprindea zece teme, cercetările desfășurându-se în cadrul a trei laboratoare: *Laboratorul de feromagnetism; Laboratorul de magnetism terestru; Laboratorul de magnetismul feritelor*.

Tot în cadrul *Secției de cercetări fizice* a funcționat *Laboratorul de radioactivitatea mediului ambiant* care, ca urmare a deciziei de concentrare a unor activități specifice de cercetare în Academia Română din București și filialele Cluj și Iași, a fost transferat la Institutul de Fizică Atomică (IFA) București împreună cu cercetătorii care lucrau în acest laborator.

La 1 ianuarie 1966, cercetarea științifică în domeniul fizicii la Iași este puternic reactualizată și impulsionată prin înființarea *Centrului de Cercetări Fizice*, sub conducerea *prof. univ. dr. V. Petrescu*. La vechea *Secție de magnetism*, cu Sectoarele de *feromagnetism, magnetism terestru și anti-feromagnetism*, a fost adăugată o nouă secție, și anume *Fizica metalelor* cu Sectoarele de *structura metalelor și metalurgie fizică*, lărgindu-se astfel

domeniul de cercetare, cu orientare spre probleme de actualitate ale cercetării naționale și internaționale.

În aprilie 1965, *Secția de cercetări tehnice* a devenit *Centrul de Cercetări Tehnice*, cu sediul în clădirea din strada Florea, nr. 6 din Iași, adresă devenită ulterior strada Spital Pașcanu, nr. 4, iar **prof. univ. dr. E. Gaiginschi** a fost numit director al Centrului.

Centrul de Cercetări Tehnice era compus din două secții: *Secția de termotehnică și termoenergetică* (prof. univ. dr. I. Curievici), cu Sectoarele de transfer de căldură și masă și procese termoenergetice, și *Secția de electrotehnică și electroenergetică* (prof. univ. dr. E. Gaiginschi), cu Sectoarele de procese în mașini, transformatoare și sisteme electroenergetice și electronică în electroenergetică.

În mai 1969, cele două centre de cercetare se reunesc, luând ființă *Centrul de Cercetări Tehnice și Fizice*, coordonat, în calitate de director onorific, de către prof. univ. dr. I. Curievici, cu doi directori adjuncți, prof. univ. dr. V. Petrescu pentru *Secția de cercetare cu profil fizică* și prof. univ. dr. E. Gaiginschi pentru *Secția de cercetare cu profil tehnic*.

Secțiile de cercetare cu profil de fizică, conduse de acad. Șt. Procopiu în calitate de șef de secție, cuprindeau două (sub)secții:

1. *Secția de magnetism* (acad. Șt. Procopiu) cu sectoarele: (i) *Sectorul de feromagnetism* (I. Bursuc), (ii) *Sectorul de câmpuri magnetice slabe* (Al. Moldovanu), (iii) *Sectorul de antiferomagnetism* (Gh. Maxim), (iv) *Sectorul de fizică teoretică* (R. Deutsch) și
2. *Secția de fizică a metalelor* (prof. univ. dr. V. Tutovan) cu sectoarele: (i) *Sectorul de structură a metalelor* (prof. univ. dr. V. Tutovan) și (ii) *Sectorul de metalurgie fizică* (prof. univ. dr. T. Golgoțiu).

La data de 1 februarie 1970, *Centrul de Cercetări Tehnice și Fizice* trece din subordinea Academiei Republicii Socialiste România în subordinea Ministerului Educației și Învățământului.

Conducerea Institutului în perioada 1950-1972

1950	1951	1952	1953	1954
1955	1956	1957	1958	1959
1960	1961	1962	1963	1964
1965	1966	1967	1968	1969
1970	1971	1972		

T. Vescan și Șt. Procopiu

Șt. Procopiu și E. Gaiginschi

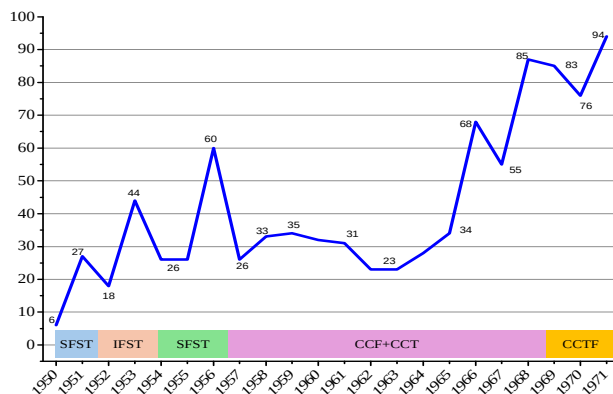
I. Curievici

În 1970 structura organizatorică a *Centrului de Cercetări Tehnice și Fizice* era:

1. *Secția de cercetări tehnice*, formată din 2 sectoare: *Sectorul de transfer de căldură și masă* și *Sectorul de automatizări*;

2. *Secția de cercetări fizice*, formată din 2 sectoare: *Sectorul de magnetism* și *Sectorul de fizica metalelor*.

Pentru perioada 1971-1972, în arhiva *Centrului de Cercetări Tehnice și Fizice* există documente semnate de *prof. univ. dr. E. Luca*, care îndeplinea funcția de șef de sectoare fizice, respectiv *prof. univ. dr. V. Tutovan* care îndeplinea funcția de șef de sectoare tehnice.

SFST - Secția de fizică și științe tehnice;
IFST - Institut de Fizică și Științe Tehnice;
CCF - Centrul/Secția de cercetări fizice;
CCT - Centrul/Secția de cercetări tehnice;
CCTF - Centrul de Cercetări Tehnice și Fizice
Structura de personal

În anul 1977, secțiile se reunesc și formează *Centrul de Fizică Tehnică Iași (CFT Iași)* condus de *dr. N. Rezlescu* și aflat în coordonarea *Comitetului de Stat pentru Energie Nucleară (CSEN)*. Prin creșterea numărului de angajați și diversificarea activităților de cercetare abordate, *Centrul de Fizică Tehnică Iași* devine în 1990 *Institutul de Fizică Tehnică Iași (IFT Iași)*, unitate cu personalitate juridică, aflată în componența *Institutului de Fizică Atomică (IFA) București*.

Începând cu anul 1996, *Institutul de Fizică Tehnică Iași* devine *Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică Tehnică - IFT Iași (INCDFT-IFT Iași)* și face parte din rețeaua de institute naționale de cercetare-dezvoltare coordonate de Ministerul Educației și Cercetării (MEC), fiind cea mai importantă instituție de cercetare în domeniul fizicii din Regiunea de Nord-

Clădirea sediului actual INCDFT-IFT Iași,
din Bulevardul Prof. dr. doc. D. Mangeron, nr. 15, Iași

Est a României și cea mai performantă instituție de cercetare-dezvoltare-inovare la nivel național în domeniul magnetismului, materialelor magnetice și aplicațiilor acestora.

DIRECȚII DE CERCETARE ȘI REZULTATE ȘTIINȚIFICE

Orientarea activităților de cercetare științifică și tehnică desfășurate în cadrul Institutului de Fizică și Științe Tehnice a fost determinată de condițiile specifice ale Iașului și Moldovei în perioada anilor '50, plină de lipsuri financiare și incoerență în ceea ce privește organizarea cercetării științifice și tehnice. În linii mari, se poate afirma că, în primii ani de existență, activitatea secției/institutului s-a axat, pe de o parte, pe probleme impuse de dezvoltarea generală a tehnicii și a economiei românești, iar pe de altă parte, pe probleme strâns corelate cu eforturile de refacere a Iașului și Moldovei.

În perioada 1951-1956, cercetătorii și/sau colaboratorii externi ai Institutului de Fizică și Științe Tehnice abordau, pe lângă activități științifice în domeniul fizicii (fizică teoretică, structura materiei, magnetism terestru, feromagnetism, spectroscopie, semiconductori, descărcări în gaze, fizică aplicată etc.), și tematici din domeniul geologiei, construcțiilor, hidrografiei și hidrogeologiei. În anul 1951, directorul Institutului de Fizică și Științe Tehnice, prof. univ. dr. **T. Vescan**, solicita secretariatului Filialei din Iași a Academiei R.P.R. inserarea în planul pentru anul 1952 a trei teme suplimentare, și anume: 1) Clima Moldovei și latura ei aplicativă; 2) Valea Siretului între Liteni și Adjud – posibilități de valorificare economică; 3) Studiul esențelor lemnoase din Masivul Dealul Mare – Hârlău, precum și problemele ridicate de valorificarea lor economică.

În perioada de după 1951, activitatea de cercetare din țară nu era organizată pe baza unei strategii unitare la nivel național. Lipsa, în zona Moldovei, a unor instituții departamentale în domeniul tehnicii a condus la o diversificare excesivă a tematicilor de cercetare cu puternic accent aplicativ, propuse pentru dezvoltare în cadrul Institutului de Fizică și Științe Tehnice, care funcționa cu un număr redus de cadre. În aceste circumstanțe, cercetătorii trebuiau să dezvolte atât problemele științifice specifice fizicii, propuse spre rezolvare prin planul tematic, cât și problemele tehnice de interes local, regional și național, și anume: descoperirea resurselor radioactive naturale; punerea în valoare și industrializarea unor surse de materiale de construcții deficitare, cum ar fi nisipul alb pentru fabricarea sticlei fine, argile fuzibile smectice, șisturi și cariere de piatră; studiul petrografic și chimic al zăcămintului de ghips de la Cuzlău; rezolvarea unor probleme hidrografice zonale (de exemplu, prin lucrări de amenajare hidrotehnică a Moldovei – derivarea apelor Siretului); rezolvarea unor aplicații industriale (de exemplu, defectarea cablurilor subterane; coroziunea conductelor de apă); rezolvarea unor probleme comunitare (alimentarea cu apă a orașului Iași; problema aparatelor electromedicale ieftine pentru mediul rural, construcții rurale ieftine etc.). În ciuda

implicării excesive a cercetătorilor în rezolvarea acestor probleme tehnice cu puternic accent practic, în cadrul fiecărui raport de activitate al Institutului, la capitolul concluzii, se propunea pentru viitor diminuarea dispersării activităților de cercetare și a implicării colectivelor de științe tehnice în rezolvarea unor probleme practice, nespecifice tematicilor de cercetare aflate în derulare.

Prof. univ. dr. T. Vescan menționa: „Încă din anul 1951, ținând seama de tradițiile cercetării științifice din capitala Moldovei și de necesitățile țării noastre, s-a hotărât, pe baza analizei situației, ca institutul nostru să ia un caracter din ce în ce mai pronunțat de institut pentru cercetări din domeniul electricității teoretice și aplicate”. Pentru îndeplinirea acestui deziderat, s-a încercat orientarea, uneori puțin forțată, „pe linia aplicațiilor electricității” a unor activități din alte domenii ale tehnicii, și anume: domeniul mecanicii aplicate (de exemplu, probleme mecanice pe care le ridică mașinile electrice); domeniul construcțiilor și al altor domenii (de exemplu, probleme de ameliorare a pământurilor pe cale electrică).

Cercetarea aplicativă și dezvoltarea de activități de producție la scară mică au început să preocupe comunitatea științifică din România, în special după inițierea planurilor cincinale care prevedeau ca sarcină pentru instituțiile de cercetare realizarea de materiale și produse pentru industrie și agricultură. Astfel, pe lângă activitățile de cercetare fundamentală, se punea mare accent pe cercetarea aplicativă și pe legătura cu industria.

În cadrul rapoartelor anuale de activitate elaborate pentru anii 1954 și 1955 sunt prezentate informații privind activitatea de cercetare realizată de către Secția de fizică și științe tehnice pentru diferite întreprinderi/instituții industriale din diverse domenii, și anume: Trustul Minier Baia-Mare; Institutul de Petrol și Gaze Ploiești; Institutul Agronomic Iași; Întreprinderea „23 August” București etc. Cercetări cu pronunțat caracter aplicativ au fost realizate, în această perioadă, și pentru: Ministerul Gospodăriei Comunale (Influența vibrațiilor arborilor și fundațiilor asupra ruperii arborilor cotiți din centralele electrice); Ministerul Construcțiilor (Realizarea betoanelor ușoare din tufuri vulcanice); Ministerul Minelor (Radioactivitatea naturală. Valorificarea izvoarelor radioactive); Ministerul Energiei Electrice și Industriei Electrice (Rezistivitatea solului).

Lipsa stringentă a aparaturii de cercetare, care s-a perpetuat timp de mai mulți ani, îi determina pe cercetători și ingineri să proiecteze și să-și realizeze propria aparatură pentru activitățile de cercetare aflate în derulare (de exemplu, microfotometru pentru studiul fluorescenței hidrocarburilor din petrolul românesc; magnetometru sau gaussmetru electrolitic pentru măsurarea câmpurilor magnetice între 10 G și 1.000 G; cuptor de încălzire în înaltă frecvență; capacimetru sensibil; dispozitiv de măsură pentru studiul rezistivității solului).

Pe lângă activitățile de cercetare cu caracter practic, în cadrul Institutului de Fizică și Științe Tehnice au fost dezvoltate și activități de cercetare teoretică axate pe: aplicații atomiste ale electrostaticei clasice și ale teoriei relativității generalizate; studii de feromagnetism și magnetism terestru; studii ale fluorescenței hidrocarburilor. O parte însemnată a cercetărilor desfășurate în cadrul Institutului urmăreau preocupările de succes ale școlii românești de fizică (de exemplu, colectivul de magnetism continua cercetările cu privire la efectul Barkhausen inițiate și conduse de prof. univ. dr. Șt. Procopiu, iar colectivul de radioactivitate continua cercetările inițiate de prof. univ. dr. D. Hurmuzescu).

Deoarece anumite teme de cercetare se dezvoltau în paralel la Iași, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” și la Institutul Politehnic, precum și la București, la Institutul de Fizică Atomică și la Institutul de Fizică, în mai 1962 s-a hotărât restructurarea Secției de cercetări fizice, în principal pe probleme de magnetism, restructurare care a durat câteva luni și s-a finalizat cu elaborarea planului de cercetări științifice pe anul 1964. Acad. Șt. Procopiu a direcționat spre magnetism activitatea științifică a Secției de cercetări fizice pe care o coordona.

După înființarea în 1966 a celor două centre de cercetare, Centrul de Cercetări Fizice și Centrul de Cercetări Tehnice, s-a abordat o tematică de cercetare în pas cu dezvoltarea științei și tehnicii contemporane, aptă de a se îmbina armonios și eficient cu cerințele economiei naționale. Tematica de cercetare s-a orientat spre probleme intens cercetate în lume: fire subțiri, straturi subțiri, substanțe antiferomagnetice, ferite etc., tematica de cercetare pentru Secția de fizica metalelor nou înființată fiind în dezvoltare, odată cu organizarea secției.

Problematica de cercetare pe anul 1967 a Centrului de Cercetări Fizice se încadrează în ramura de știință intitulată Fizica stărilor de agregare și cuprinde două subdiviziuni mari: a) Proprietățile magnetice ale corpului solid și b) Studiul stării solide sub formă de straturi subțiri.

Cercetările efectuate sunt apreciate ca fiind de același nivel cu cercetările ce se execută la nivel actual în lume: straturi subțiri, fire subțiri, aliaje diverse, cercetări pe semiconductori oxidici, proprietăți speciale ale substanțelor ferimagnetice, structuri, stări de ordine – dezordine, cu rezultate remarcabile.

Printre cele mai notabile realizări se pot menționa subiecte de mare actualitate la nivel internațional, în epoca respectivă:

- În domeniul *fizicii teoretice și al structurii materiei*: metodă matematică pentru stabilirea unei metrice relativiste generalizate care să permită studiul dinamicii crepusculilor ce se mișcă în câmpuri scalare de diferite naturi (gravitaționale, electrice, mezonice) cu aplicații în fizica nucleară; găsirea unei metode de a studia, pe baza teoriei relativității generalizate, structura nucleului și a

particulelor elementare; elucidarea problemei uranoidelor, actinidelor și, în general, a unor generalități din sistemul fizic al elementelor din tabloul lui Mendeleev; studiul nucleelor care prezintă o structură alfa-nucleară și al nivelelor lor energetice.

- În domeniul *feromagnetismului și magnetismului terestru* se remarcă cercetările cu privire la magnetismul metalelor și aliajelor sub formă de fire și plăci subțiri policristaline/monocristaline; studiul magnetizării firelor prin care trece un curent alternativ și al fenomenelor care apar (*efect Procopiu*); studiul rezonanței electromagnetice într-o descărcare în gaze rarefiate și determinarea experimentală a magnetonului; studiile asupra anizotropiei magnetice pe discuri policristaline; cercetările de magnetism terestru în regiunea Iași și Moldova și studiile teoretice privind magnetismul globului terestru; studii privind magnetometrul cu sondă de saturație; metode de măsură a câmpurilor slabe cu rezonanță electronică; studii asupra metodelor moderne de măsurare a elementelor câmpului terestru.
- În domeniul *spectroscopiei moleculare* rezultatele se referă în special la fluorescența produselor petrolifere, în particular studiul cantitativ al intensității spectrului de fluorescență al motorinelor; studiul spectrului de difuzie combinată al unor compuși ai acestor substanțe și al fluorescenței uleiurilor minerale. Se remarcă rezultatele obținute în analiza unei benzine de distilare primară cu ajutorul difuziei combinate a luminii.
- Cercetările de *antiferomagnetism*, demarate la începutul anilor 1960 s-au concretizat în rezultate experimentale și teoretice importante: studiul influenței tensiunilor elastice externe asupra permeabilității și ciclului de histerezis la ferite; cercetări asupra efectului galvanomagnetic și magnetocaloric la ferite Mn-Zn și Ni-Zn la temperaturi între 0°C și punctul Curie; cercetări asupra fenomenului de vâscozitate magnetică de difuzie; studiul influenței compoziției și a tratamentelor termice etc.

Toate aceste rezultate au fost publicate în reviste naționale și internaționale (228 de lucrări până în anul 1966, din care 88 în țară și 140 în străinătate) de către colectivele prof. univ. dr. Șt. Procopiu, prof. univ. dr. T. Vescan, prof. univ. dr. V. Petrescu, prof. univ. dr. C. Mihul, prof. univ. dr. N. Calinenco ș.a., inclusiv în revista *Studii și cercetări științifice*, unicul periodic al Academiei R.S.R. – Filiala Iași între anii 1950 și 1963.

Centrul de Cercetări Tehnice și-a axat activitățile de cercetare în special pe probleme actuale din domeniul termo- și electroenergetic cu impact direct asupra industriei studiind: transferul de căldură și masă în procesele aciclice; utilizarea rațională a combustibililor indigeni în motoarele cu ardere internă prin sporirea eficienței proceselor de ardere; metode de calcul pentru sisteme adaptive și neliniare și

pentru identificarea proceselor; caracteristici de funcționare a motoarelor asincrone cu condensator cu rotor masiv ce poate fi utilizat ca motor comandat în schemele de automatizări. În plus, au fost realizate unele cercetări la cererea unor întreprinderi interesate: Uzina Metalurgică Iași (stabilirea regimului optim la cuptorul de încălzire a eboșelor sudate), Întreprinderea Țesătura Iași (detectarea particulelor metalice în țesături) etc. Rezultate notabile s-au obținut și în domeniul aeronautic, aplicate la Uzina constructoare de avioane (Băneasa), ce au constatat în studiul caracteristicilor aerodinamice ale avionului agricol IAR-821 în vederea determinării influenței diferitelor sisteme anexe asupra coeficienților aerodinamici; studii de hipersustentație asupra unor profile cu fantă la bordul de fugă și de atac; studii în domeniul mișcărilor hipersonice, de dinamică a gazelor rarefiate etc. Aceste studii au fost integral puse în practică. O contribuție prețioasă a fost în domeniul energetic național, prin rezolvarea problemei privind stabilirea metodologiei și a criteriilor de optimizare a structurilor sistemului energetic național. Astfel, printre cele mai notabile realizări în domeniile principale de cercetare în tehnică se pot menționa subiecte de mare actualitate la nivel național și internațional:

- În domeniul *electrotehnicii și termoelectricității*: încercările mașinilor electrice la unde de șoc; studiul transformatoarelor asincrone de frecvență; ameliorarea comutației la motoarele de curent continuu; studiul comportării grupului transformator-motor asincron trifazat la alimentarea nesimetrică a transformatorului; determinarea experimentală a caracteristicilor motoarelor asincrone; comportarea parametrilor electrice ai transformatoarelor în regim tranzitoriu; studiul mașinii cu dublă alimentare în curent alternativ; elaborarea metodei de calcul pentru mașini special folosite în automatică; teoria neliniară limită a mașinii asincrone cu rotor feromagnetic masiv neted;
- În domeniul *mecanicii aplicate*: mecanismul ruperii metalelor prin oboseală sub aspect fundamental și aplicativ; stabilirea unei metode complexe de studiu al deformației elastice și plastice cu ajutorul domeniilor magnetice; studiul încovoierii rotative și sub acțiunea unor tensiuni ciclice ce conferă un indiciu microstructural al zonelor de rupere prin oboseală și cercetări de termotehnică în vederea scăderii consumului de combustibil la motoare;
- În domeniul *materialelor de construcții*: studii asupra depozitului de ipsos de la Cuzlău, a unor cariere de piatră și zăcămintele de nisip, asupra argilelor fuzibile; studii pentru stabilizarea pământurilor loesoide; studii de fotoelasticimetrie și geodezie; studiul privind alimentarea cu apă a orașului Iași etc.

PERSONALITĂȚI ȘI CONTRIBUȚII INDIVIDUALE

Pentru cercetarea științifică în domeniul fizicii, pentru tradiția cercetărilor de fizică la Iași, recunoscută pe plan internațional, activitatea desfășurată de acad. **Ștefan Procopiu**, președinte al Consiliului Științific și director al Institutului de Cercetări Fizice și Tehnice al Academiei Române – Filiala Iași, rămâne de cea mai mare importanță prin calitatea, intensitatea și continuitatea acesteia.

Absolvent al Universității din Iași în 1912, an în care a calculat valoarea teoretică a *magnetoului Bohr-Procopiu*, educat la școala prof. univ. dr. D. Hurmuzescu și în vederile progresiste ale acestuia, pe lângă cunoștințele de fizică ale vremii, a înțeles care este farmecul și pasiunea în cercetare, în descoperirea noului. În 1919, obține o bursă Adamachi a Academiei Române și pleacă la Universitatea Sorbona din Paris pentru studii doctorale, unde va audia cursurile unor savanți iluștri ai vremii, precum Gabriel Lippmann, Marie Curie, Paul Langevin, iar la Institutul de Optică va urma cursurile lui Aymé Cotton, Charles Fabry și Arnaud Gramont. Întors la Iași în anul 1925 cu un bun renume și o riguroasă pregătire științifică, prof. univ. dr. Procopiu este numit, la 15 ianuarie, profesor titular la Catedra de gravitație, căldură și electricitate de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. A fost implicat încă de la înființare (1950) în activitatea Institutului de Fizică și Științe Tehnice, coordonând activitatea științifică în funcția de președinte al Consiliului Științific, șef de secție, director adjunct, iar, după decesul prof. univ. dr. T. Vescan, în calitate de director. În 1951 reia studiul *efectului Barkhausen*, al efectului circular al discontinuității de demagnetizare, care apare la trecerea unui curent electric alternativ printr-un fir feromagnetic (*efectul Procopiu*), determină momentul electric al electronului din conductibilitatea electrică la frecvențe mari într-o decărcare în gaze sub influența unui câmp magnetic continuu (1954), demonstrează creșterea momentului magnetic al pământului (1954), determină experimental *magnetoul Bohr-Procopiu* (1957), studiază fenomene mecanice și magneto-mecanice în fire feromagnetice (1963) etc. Meritele și valoroasa sa activitate au fost recunoscute prin: acordarea titlului de om de știință emerit al R.S.R. în anul 1962, acordarea Premiului Ministerului Învățământului pentru hărțile magnetice ale României, acordarea Premiului de Stat pentru cercetări în domeniul magnetismului în anul 1964, a fost decorat cu Ordinul Muncii cl. a III-a în anul 1953 și Ordinul Muncii cl. I în anul 1960. A fost membru titular al Academiei R.S.R. din anul 1955. A făcut parte de două ori consecutiv din Comisia mondială de propuneri pentru Premiul Nobel în Fizică. În calitate sa de membru al comisiei, Procopiu l-a propus pentru Premiul Nobel pe fizicianul francez L. Néel, căruia i-a fost acordat premiul în 1970. Contribuția sa la definirea domeniilor de cercetare și la rezultatele

remarcabile ale Institutului în domeniul magnetismului a fost covârșitoare, definind direcția de cercetare a Institutului până în prezent, la 75 de ani de la înființare.

Un alt fizician de seamă care a pus bazele Institutului și a activat în cadrul acestuia până la decesul său prematur, în 1963, a fost prof. univ. dr. **T. Vescan**, profesor de fizică teoretică și structura materiei, doctor în științe fizice, director. Între 1931 și 1935 urmează cursurile Facultății de Științe din cadrul Universității din Cluj. În paralel, în anii 1932 și 1933 studiază și la Universitatea din Paris. În 1935 devine licențiat în fizică și în 1936 licențiat în matematici. În perioada 1944-1948 este profesor de fizică teoretică la Universitatea „Bolyai”, apoi din 1948 la Universitatea „Victor Babeș” din Cluj. Între 1950 și 1963 este profesor de fizică teoretică și structura materiei la Universitatea din Iași și director al Institutului de Fizică și Științe Tehnice din Iași, prorector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” și șef al Catedrei de fizică teoretică. Principala sa preocupare în domeniul fizicii a fost teoria relativității. A creat la Iași o școală de cercetare în fizica relativistă, obținând rezultate importante: a formulat hidrodinamica relativistă, a studiat problema relativistă a două corpuri de masă variabilă, a elaborat o metodă nouă de obținere a metricii Schwarzschild folosind transformări infinitezimale, a formulat în termeni relativști efectul Pinch. Ultimele sale lucrări se ocupă de magnetohidrodinamica relativistă.

DIMENSIUNEA INTERNAȚIONALĂ ȘI COLABORĂRI

Vizibilitatea științifică internațională a *Institutului de Cercetări Fizice și Tehnice* a fost marcată în special de anvergura științifică de nivel mondial a personalităților care au activat în cadrul Institutului, acești savanți fondând școli de cercetare recunoscute internațional. Cea mai mare parte a acestor personalități științifice și-au definitivat studiile doctorale la universități de prestigiu din străinătate, în special din Franța, și au colaborat intens cu foștii lor mentori. Lucrările de excepție ale acad. Șt. Procopiu privind magnetismul substanțelor (magnetismul Bohr-Procopiu, efectul Procopiu, păături subțiri feromagnetice), magnetismul pământesc (hărți ale magnetismului în România), fenomene electro- și electromagnetice (depolarizarea luminii și birefringența), potențialul metal-electrolit au fost și sunt recunoscute pe plan internațional. După anii 1951 a continuat cercetările în aceste domenii împreună cu unii dintre colaboratorii săi, profesorii C. Mihul, V. Tutovan, Gh. Vasiliu, N. Florescu, N. Calinicenco, în cadrul Institutului. Pe de altă parte, instaurarea regimului comunist a redus intensitatea colaborărilor cu instituțiile occidentale, dar a impulsat colaborarea cu țările comuniste. Astfel, începând cu anul 1956, numeroase personalități științifice din blocul comunist (URSS, Ungaria, Republica Democrată Germania, Polonia) au vizitat laboratoarele și au susținut comunicări științifice în principalele domenii de cercetare ale Institutului: particule elementare, sisteme stohastice, semiconductori, fizica dielectricilor, domeniul razelor cosmice, domenii magnetice. Totodată, în condițiile în care deplasările în străinătate erau limitate

din considerente politice, un număr relativ redus de cercetători ai Institutului au efectuat vizite și au prezentat rezultatele științifice la conferințe organizate în Ungaria, Polonia, URSS etc. După anii 1960 a avut loc o deschidere către țările democratice, ceea ce a permis intensificarea colaborărilor științifice cu universități de prestigiu din lume, Institutul fiind vizitat de către prof. André Langevin, fiul prof. Paul Langevin, de la École supérieure de physique et de chimie industrielles, Paris, Franța, specialist în probleme de magnetism, prof. T.F. Irvin, de la Universitatea din New York și prof. L. Farbar, de la Universitatea Berkeley – California, specialist în probleme de transfer de căldură.

În anul 1967, Centrul de Cercetări Tehnice a organizat trei manifestări științifice importante cu participare internațională:

- *Efectul Coandă și unele aplicații speciale ale aerohidrodinamicii* – la care a participat Henri Coandă și alți specialiști de talie internațională, conducători ai unor importante instituții de cercetare;
- *Conferința republicană de motoare cu ardere internă* – tematica a cuprins probleme privind procesele energetice din motoarele cu ardere internă;
- *Simpozionul Analiza și sinteza rețelelor electrice* – au fost dezbătute probleme legate de analiza regimurilor permanente, normale și de avarie ale rețelelor sistemelor electroenergetice, precum și alte particularități fizice specifice acestor sisteme.

ROLUL ÎN COMUNITATEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ÎN SOCIETATE

Instituțiile de cercetare din domeniile fizicii și științelor tehnice din Iași, organizate începând cu anul 1950 sub diverse denumiri și structuri organizatorice, au avut un rol esențial atât în consolidarea comunității științifice românești, cât și în sprijinirea dezvoltării socio-economice regionale și naționale. Evoluția lor de-a lungul anilor reflectă adaptarea continuă la nevoile societății, dar și capacitatea de a genera cunoaștere fundamentală și aplicată, cu impact pe termen lung.

În plan științific, aceste instituții au contribuit decisiv la formarea și consolidarea unei școli de fizică, recunoscută la nivel național și internațional, în special în domeniul magnetismului și al fizicii stării solide. Activitatea cercetătorilor, coordonată de personalități marcante ale fizicii românești, a dus la dezvoltarea unor direcții de cercetare coerente și competitive, în acord cu tendințele internaționale. Prin organizarea cercetării în colective interdisciplinare și prin colaborarea strânsă cu mediul universitar ieșean s-a realizat o integrare eficientă a cercetării cu educația, contribuind la formarea de specialiști și la transferul de cunoștințe către noile generații de fizicieni și ingineri.

Un aspect definitoriu al rolului acestor instituții în comunitatea științifică îl constituie contribuția la producerea și diseminarea cunoașterii. Cercetările realizate au fost publicate în reviste de specialitate din țară și din străinătate, iar rezultatele obținute au fost validate prin participarea la conferințe și colaborări internaționale. În ciuda

limitărilor impuse de contextul politic al perioadei, institutele au reușit să mențină contacte științifice relevante și să atragă interesul comunității internaționale, contribuind astfel la vizibilitatea științei românești.

Pe lângă cercetarea fundamentală, aceste instituții au avut un rol major în dezvoltarea cercetării aplicative. În primii ani de funcționare, tematicile abordate au fost strâns legate de nevoile economiei și de procesul de reconstrucție postbelică. Cercetătorii au fost implicați în identificarea și valorificarea resurselor naturale, în rezolvarea unor probleme tehnice din industrie și infrastructură, precum și în dezvoltarea de soluții pentru comunități, cum ar fi alimentarea cu apă sau realizarea unor echipamente accesibile pentru mediul rural. Această orientare aplicativă a demonstrat capacitatea instituțiilor de a răspunde direct cerințelor societății și de a contribui la modernizarea economică.

De asemenea, instituțiile de fizică tehnică din Iași au jucat un rol important în inovare și dezvoltare tehnologică. În condițiile unei dotări materiale insuficiente, cercetătorii au fost nevoiți să conceapă și să realizeze propriile echipamente experimentale, ceea ce a stimulat creativitatea și a condus la dezvoltarea unor competențe tehnice avansate. Acest spirit inovator a contribuit la crearea unei infrastructuri științifice funcționale și la dezvoltarea unor soluții originale, adaptate contextului local.

În ceea ce privește rolul în societate, contribuția acestor instituții de cercetare a fost semnificativă și diversă. Prin implicarea în proiecte cu impact direct asupra comunității, instituțiile au participat la rezolvarea unor probleme concrete ale societății, de la infrastructură și resurse naturale până la aplicații industriale și energetice. Relația cu mediul economic s-a concretizat prin colaborări cu întreprinderi și instituții publice, demonstrând rolul cercetării ca factor de progres economic și social.

Prin colaborarea cu universitățile din Iași și prin implicarea cadrelor didactice în activitățile de cercetare, s-a realizat o punte solidă între învățământ și cercetare. Această sinergie a permis formarea unor generații de specialiști bine pregătiți, capabili să contribuie atât la dezvoltarea științei, cât și la aplicarea acesteia în industrie și societate.

Nu în ultimul rând, instituțiile de fizică tehnică din Iași au contribuit la consolidarea identității științifice regionale. Ele au reprezentat un nucleu de excelență în Moldova, oferind un cadru organizat pentru cercetare într-o regiune care, la momentul înființării, era defavorizată din punctul de vedere al infrastructurii științifice. Prin activitatea lor, au sprijinit dezvoltarea echilibrată a cercetării la nivel național și au contribuit la reducerea discrepanțelor regionale.

BIBLIOGRAFIE

1. *Arhiva ARFI – fonduri 1949-1990: Rapoarte de activitate, Personal, Corespondență.*
2. *Arhiva Centrului de Cercetări Tehnice și Fizice, Iași.*
3. *Arhiva INCĐ pentru Fizică Tehnică – IFT Iași.*

INSTITUTUL DE INFORMATICĂ TEORETICĂ

Adresa: Str. T. Codrescu, nr. 2, 700481, Iași

Telefon: 0332 106 505

E-mail: secretariat@iit.academiaromana-is.ro

www.iit.academiaromana-is.ro

IIT – PESTE PATRU DECENII DE PROMOVARE A INFORMATICII LA IAȘI

În anul 1984, ca urmare a programelor de promovare a electronicii și tehnicii de calcul în România, conducerea *Institutului pentru Tehnică de Calcul* (ITC) București a început demersurile pentru înființarea la Iași, în cadrul Universității Tehnice „Gheorghe Asachi”, a unui centru de cercetare care să abordeze domenii noi, precum procesarea semnalelor și a imaginilor și prelucrarea limbajului natural. Pentru definirea structurii organizatorice și coordonarea activității de cercetare a fost desemnat **Dan Gâlea**, care era în acea perioadă șef de lucrări la Secția de automatizări și calculatoare a Facultății de Electrotehnică din cadrul Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi” Iași. În urma unui concurs desfășurat în toamna anului 1984, s-a constituit un nucleu de cercetători, în jurul căruia s-au format ulterior colectivele de cercetare alcătuite din absolvenți ai facultăților de matematică, informatică sau automatizări și calculatoare. A fost elaborată și o strategie pe termen lung care viza dezvoltarea unor instrumente software și hardware capabile să susțină cercetări în domenii de vârf ca: procesarea și analiza semnalelor unidimensionale și multidimensionale; prelucrarea limbajului natural. Filiala Iași a ITC și-a desfășurat activitatea în Corpul A al Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” din Bulevardul Carol I (pe atunci Bulevardul Copou). În anul 1990, prin Hotărârea de Guvern nr. 501/1990, institutul a trecut în subordinea Academiei Române sub denumirea *Institutul de Informatică Teoretică* (IIT). Primul director a fost profesorul Dan Gâlea, iar secretar științific – Florin Rotaru. Trecerea Institutului la Academia Română a coincis cu perioada în care s-a înființat Secția de știința și tehnologia informației.

Au fost abordate teme noi, în special din domeniile sistemelor fuzzy și rețelelor neuronale, calculului paralel, tehnicilor multimedia și învățământului asistat de calculator, teoriei programării în sisteme de calcul distribuit și concurent, precum și modelării structurilor neuronilor biologici. S-a renunțat la dezvoltarea și, treptat, la utilizarea echipamentelor proprii, accentul fiind pus pe elaborarea de metode, algoritmi și aplicații software în domeniile mai sus menționate. Cercetările au căpătat un caracter mai pronunțat teoretic, iar implementările practice s-au redus, atât ca urmare a diminuării cererii din mediul economic intern, cât și din cauza limitărilor administrative: în perioada 1990-1999 Filiala nu putea încheia contracte cu agenți economici decât sub forma unor colaborări care implicau donații de bunuri materiale.

Temele de cercetare au fost finanțate în principal din bugetul Academiei Române. Cu toate acestea, au fost realizate și unele aplicații complexe *end-user*, în colaborare cu parteneri externi. După anul 2000, pe lângă fondurile bugetare alocate programelor anuale de cercetare, au putut fi accesate proiecte europene și proiecte finanțate de Ministerul Educației și Cercetării. Totodată, a fost reglementată și finanțarea prin contracte cu agenți economici.

DIRECTORII – VIZIUNE ȘI EPOCI

Stabilitatea la nivelul conducerii și formarea unui nucleu de cercetători cu înaltă specializare au reprezentat ingrediente pentru continuitatea tematică, adaptarea la schimbările instituționale și capacitatea de a valorifica oportunitățile de finanțare, contribuind la afirmarea Institutului în peisajul cercetării naționale și internaționale în toate etapele evoluției sale:

- **1984-1989:** Institutul de Tehnică de Calcul – Filiala Iași, șef de filială: conf. **Dan Gâlea**;
- **1990-1998:** director: prof. univ. dr. Dan Gâlea; secretar științific: CS II dr. Florin Rotaru;
- **1998-2004:** director: prof. univ. dr. Dan Gâlea; secretar științific: Vasile Apopei;
- **2004-2008:** director: prof. univ. dr. Dan Gâlea; director științific: prof. univ. dr. Horia-Nicolai Teodorescu, m.c. AR; secretar științific: Vasile Apopei;
- **2008-2019:** director: acad. **Horia-Nicolai Teodorescu**; secretar științific: dr. Vasile Apopei; coordonator școală doctorală: dr. Florin Rotaru;
- **2019 - prezent:** director: CS II **Vasile Apopei**; director onorific: acad. Horia-Nicolai Teodorescu, director fondator: Dan Gâlea; secretar științific: Monica Fira.

Organizarea internă, pe colective, a fost una flexibilă și influențată de evoluția și necesitățile temelor de cercetare.

Profesor Dan GÂLEA

Director al ITC între 1984-1989 și al IIT între 1990-2008

A absolvit Facultatea de Electrotehnică a Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi” din Iași în anul 1971. În anul 1987 a obținut diploma de doctor, cu teza „Contribuții la dezvoltarea metodei de Rezonanță Magnetică Nucleară”. În perioada 1972-1982, a lucrat ca inginer și cercetător științific la Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” Iași, în cadrul Laboratorului de Spectroscopie al Secției de structura și fizica polimerilor. Începând cu anul 1982 a parcurs toate treptele profesionale la Facultatea de Automatizări și Calculatoare, Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” Iași. A fost decan al Facultății de Automatizări și Calculatoare în perioada 2004-2008. Din anul 1984 s-a ocupat de definirea structurii organizatorice și coordonarea activității de cercetare a Filialei Iași a Institutului de Tehnică de Calcul (ITC). În anul 1990, a contribuit la trecerea Filialei Iași a ITC la Academia Română, sub denumirea de Institutul de Informatică Teoretică (IIT). A fost cercetător științific gradul I și director al Institutului până în anul 2008. Activitatea științifică s-a materializat în elaborarea a peste 86 de lucrări științifice, 9 cărți cu caracter didactic și monografic, și coordonarea a peste 30 de teme de cercetare

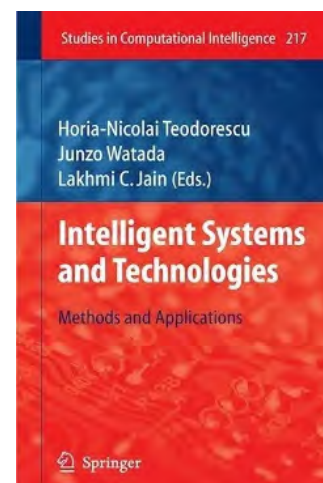
în domeniul informaticii teoretice și aplicate. A fost membru asociat al Secției de știința și tehnologia informației a Academiei Române din anul 1995. În anul 1998 a fost distins de Academia Română cu Premiul „Tudor Tănăsescu”. În perioada 1990-1996, a deținut și funcția de prefect al județului Iași.

Acad. Horia-Nicolai L. Teodorescu

Director IIT în perioada 2008-2019

Prof. univ. dr. Horia-Nicolai L. Teodorescu a colaborat de la înființarea Filialei Iași a ITC cu membri ai colectivului, având deja relații de colaborare cu prof. univ. dr. Dan Gâlea, coleg de catedră în fosta Catedră de electronică și calculatoare din Institutul Politehnic Iași, precum și cu colegii Mircea Chelaru, Hariton Costin etc., care îi fuseseră studenți. Cu aceștia, a publicat mai multe lucrări în străinătate, pe teme atunci foarte noi (sisteme fuzzy, rețele neuronale, transformata Hilbert etc.). A fost coordonator de doctorat în cadrul Academiei Române.

O realizare notabilă a Institutului a fost publicarea la Editura Springer a volumului *Intelligent Systems and Technologies: Methods and Applications*, 2009. Ca director științific din anul 2005 și apoi director (2008-2019) al Institutului, H.N. Teodorescu a continuat liniile principale stabilite împreună cu colegii din cadrul Seminarului „Grigore C. Moisil”, și anume modernizarea continuă a tematicii cercetării, publicarea de lucrări solide în conferințe și reviste de prestigiu, încurajarea activității inventive, participarea la granturi, inclusiv internaționale, precum și obținerea doctoratului de cât mai mulți colegi din Institut. După anul 2019, acad. H. N. Teodorescu a fost ales prin vot, în unanimitate, de către Secția de știința și tehnologia informației a Academiei Române, „director onorific” al Institutului, calitate în care continuă să sprijine activitățile IIT, atât ca membru al Secției, din al cărei Birou face parte, cât și ca membru al Biroului ARFI. Din aprilie 2026, acad. H. N. Teodorescu a fost numit Membru de Onoare al Academiei de Științe a Moldovei (AȘM).

ITC – COLECTIVE, CONTRACTE / PROIECTE DERULATE ȘI REZULTATE (1984-1989)

În perioada funcționării ca filială a ITC București, finanțarea salariilor și a cheltuielilor administrative era asigurată exclusiv prin contracte cu agenți economici. În consecință, cercetarea a avut un pronunțat caracter aplicativ, orientat spre optimizarea unor procese industriale.

Într-o primă etapă, au fost inițiate programe interne pentru proiectarea și implementarea echipamentelor necesare derulării unor cercetări complexe în domeniul procesării semnalelor. În contextul anilor 1984-1989, achiziția unor astfel de echipamente

era practic imposibilă. Au fost proiectate și realizate prototipuri de calculatoare compatibile IBM PC, sisteme de achiziție a semnalelor unidimensionale și un sistem de achiziție și prelucrare a imaginilor. În aceste condiții, Institutul a reușit să-și asigure o finanțare consistentă din contracte încheiate cu unități economice și cu unitatea tutelară, ITC București.

Structura colectivelor de cercetare

Principalele colective care s-au format în perioada 1984-1989 au fost: (a) *Colectivul de proiectare microsisteme hardware*, din care au făcut parte: Florin Pantilimonescu (șef de colectiv), Mihai Bulea, Dan Murgu, Florin Rotaru, Iulian Mocanu, Hariton-Nicolae Costin, Dorin Cristea; după transferul lui Florin Pantilimonescu la Institutul Politehnic Iași, șef de colectiv a fost Florin Rotaru. Odată încheiată activitatea de proiectare și implementare a echipamentelor de achiziție și analiză de semnale, majoritatea membrilor acestui colectiv a fost implicată în realizarea unor aplicații *end-user* de procesare și analiză de imagini; (b) *Colectivul de proiectare software pentru minicalculatoare*, din care au făcut parte: Corneliu Bârsan (șef de colectiv), Silviu-Ioan Bejinariu, Lucreția Albuț, Elena Poli, Mariana Roman, Ioan Păvăloi, Laura Bârsan, Elena Ciobanu; (c) *Colectivul pentru procesare semnale 1D*: Mircea Chelaru (șef de colectiv), Costel Radu, Rodica Tudorache (Luca), Florin Grigoraș, Doina Jitcă, Otilia Păduraru, Doru-Florin Chipper, Livia Cornelia Bejan, Sorina Negulescu, Claudiu Dumitrașcu, Clara Cuciurean Zapan, Daniela Nica, Irina Rusu; (d) *Colectivul de proiectare microsisteme și software pentru aplicații industriale*: Ștefan Poli (șef de colectiv), Sergiu Condorovici, Valeriu Cantaragiu, Mihaela Murgu, Simona Pescaru, Daniel Dutcă, Teodor Marcu, Mihaela Anghelescu; (e) *Colectivul de sisteme software pentru programarea mașinilor-unelte cu comandă numerică și robotică*, din care au făcut parte: Veronica Grigoriu (șef de colectiv), Ștefan Dumbravă, Vasile Apopei, Viorel Cozma, Camelia Dimitriu, Vasile Manta, Eduard Antoniu; (f) *Colectivul pentru prelucrarea limbajului natural*, coordonat de Neculai Curteanu și din care au făcut parte Liviu Ciortuz, Violeta Hasnași, Cristian Vicol, Felix Păuleț, Gabriel Holban, Costel Ursu; (g) *Colectivul pentru proiectare cablaje folosind tehnologii CAD*, format din Eugen Râpă (șef de colectiv), Gheorghe Roșu, Elena Muscă, Angelica Clime, Tereza Pasăre, Lidia Popescu; (h) *Compartimentul microcalculatoare personale*, format din: Cătălin Moişanu, Mircea Chirilă; (i) *Compartimentul contabilitate și administrativ*, format din: Felicia Drăgan (coordonator), Carmen Antal, Elena Bulancea.

Cercetătorii s-au specializat în mare parte la locul de muncă, învățând din ceea ce știau deja și, mai ales, din ceea ce descopereau împreună. Seminariile interne, organizate în colaborare cu cadre didactice de la Secția de electronică și telecomunicații a Facultății de Electrotehnică a Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi”, precum și participarea la manifestări științifice au devenit repere constante ale devenirii profesionale.

O parte din colectivul ITC-Filiala Iași lângă bradul de Crăciun în 1987: Costel Ursu, Vasile Apopei, Gabriel Holban, Ștefan Poli, Ștefan Dumbravă, Florin Rotaru, Mihaela Anghelescu, Irina Rusu, Silviu Bejinariu, Eugen Hristodorescu, Nicolae Curteanu; Violeta Hasnași, Valeriu Cantaragiu, Lucreția Albuleț, Daniela Nica, Rodica Luca; Hariton Costin, Otilia Păduraru, Livia Bejan, Felicia Drăgan, Ciprian Ivas

Proiecte din prima etapă care au permis inițierea unor proiecte interne

Dintre proiectele dintr-o primă etapă care apoi au permis filialei inițierea unor proiecte interne necesare abordării unor teme de perspectivă amintim: *Sistem pentru controlul de calitate a motoarelor prin analiza vibrațiilor (1985-1987)* – colectiv: Florin Pantilimonescu, Mircea Chelaru, Mihaela Murgu, contract cu Combinatul de Utilaj Greu Iași; *Pachet de programe pentru comanda asistată de calculator a mașinilor-unelte cu comandă numerică (1985-1987)* – colectiv: Veronica Grigoriu, Ștefan Dumbravă, Vasile Apopei, Viorel Cozma, Camelia Dimitriu, contract cu Combinatul de Utilaj Greu Iași; *Sistem software pentru comanda robotului RIP 6.3 și utilizarea în aplicații de sudură (1986-1990)* – colectiv: Vasile Apopei, Ștefan Dumbravă, Veronica Grigoriu, contract cu Combinatul de Utilaj Greu Iași; *Integrator cromatografic în timp real (1986-1988)*, dezvoltat în limbaj de asamblare pentru un microsistem cu microprocesor 8080 – colectiv: Daniel Dutcă, Doina Jitcă, Ștefan Poli, Beneficiar: CAROM Onești; *Analizor FFT pentru diagnoza vibrațiilor la motoarele termice (1986-1988)* – colectiv: Florin Pantilimonescu, Mihaela Murgu, Ștefan Poli, Beneficiar: Institutul de Cercetare și Inginerie Tehnologică pentru Autoturisme, Pitești-Colibași; *Proiectarea și implementarea unui crossassembler pentru microprocesorul*

Zilog Z8001 (1986-1987) dezvoltat în limbaj C pe minicalculatoare Independent I-100 (PDP-11)
– colectiv: Corneliu Bârsan, Lucreția Albuleț, Elena Poli, Silviu-Ioan Bejinariu, Beneficiar:

Tehnologii AUGAT realizabile hardware prin conectarea prin fire și conectori între circuite integrate până în anul 1990 vs Tehnologii FPGA configurabile soft în funcție de structura logică oferită de firma producătoare

ITC București (1986-1987); *Sistem RADAR de urmărire a țintelor aeriene (1986-1989)* – colectiv: Sergiu Condorovici, Mircea Chelaru, Beneficiar: Centrul de Cercetări al Ministerului Apărării Naționale; *Sistem TV de urmărire a țintelor aeriene (1986-1989)* – colectiv: Florin Rotaru, Dan Murgu, Mihai Bulea, Hariton Costin, Florin Grigoraș, Daniela Nica, Beneficiar: Centrul de Cercetări al Ministerului Apărării Naționale – experiența dobândită în prima parte a derulării acestui contract a fost folosită ulterior în proiectarea sistemului de achiziție și prelucrare a imaginilor cu microprocesor Z8001.

Proiecte interne pentru dezvoltarea de instrumente proprii de cercetare

Folosind o parte din beneficiile rezultate din contractele prezentate mai sus au fost inițiate proiecte interne pentru dezvoltarea unor instrumente necesare abordării unor

Imagine realizată la Salonul Internațional de Noutăți Tehnice – Inventa '91 cu „Sistemul pentru achiziția și prelucrarea imaginilor”, care a primit Premiul „Inventa '91” al Asociației Universitare de Inventică București (în imagine: Mihai Bulea, Florin Rotaru, Dan Gâlea, Claudiu Dumitrașcu)

contracte care implicau o analiză complexă de semnale (tehnologie AUGAT). Dintre acestea enumerăm: *Sistem de achiziție și prelucrarea semnalelor unidimensionale interfațat cu minicalculator M118 (1986-1987)*, colectiv: Florin Pantilimonescu (hardware), Mircea Chelaru, Doru Marcu (pachet programe software de analiză de semnal); *Sistem de achiziție și prelucrare a imaginilor cu microprocesor Zilog Z8001 (1987-1988)*, colectiv: Mihai Bulea, Dan Murgu, Florin Rotaru, Hariton Costin, Dan Gâlea. Sistemul a fost brevetat OSIM și urma ca începând cu 1990 să fie produs de Întreprinderea Tehnoton Iași. Prototipuri ale acestui echipament au fost utilizate în contracte de analiza imaginilor finanțate de beneficiari din mediul industrial și academic. Aplicațiile de procesare a imaginilor au fost implementate utilizând crosasamblorul

pentru microprocesorul Zilog Z8001, menționat mai sus; *Microcalculator de instrumentație cu microprocesor 8088 compatibil IBM-PC (1986-1987)*, colectiv: Florin Pantilimonescu, Florin Rotaru, design: arh. Ion Lupu (în prezent, sistemul, încă funcțional, este expus la Muzeul Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu”, din cadrul Complexului Muzeal Național de la Palatul Culturii Iași); *Microcalculator cu procesor 8086 compatibil IBM-XT (1986-1987)*, colectiv: Florin Rotaru, Iulian Mocanu, Radu Mușcheru (sistemul, proiectat în ideea utilizării în aplicații de analiză de imagini, urma să fie produs începând cu anul 1990 de Centrul de Cercetare pentru Automatizare din cadrul ITC București); *Microcalculator compatibil IBM-PC (1986-1987)*, colectiv: Sergiu Condorovici (începând cu anul 1990 sistemul urma să intre în fabricație la Întreprinderea Tehnoton Iași); *Sistem de achiziție și prelucrare a imaginilor cu microprocesor interfațat cu calculator compatibil IBM-PC (1988-1990)*, colectiv: Florin Rotaru, Mihai Bulea, Dan Murgu, Irina Rusu, Mihaela Murgu, Simona Pescaru; *Programator EPROM* – Florin Rotaru.

Contracte cu beneficiari din mediul economic și ITC București

În perioada 1987-1990 Institutul a dezvoltat următoarele aplicații: *Sistem de supraveghere la distanță a parametrilor funcționali din punctele de transformare de medie tensiune*, dezvoltat în limbaj de asamblare Macro-11 pe minicalculatoare Independent I-100 (PDP-11) (1987-1989), colectiv: Corneliu Bârsan, Lucreția Albuleț, Elena Poli, Beneficiar: Întreprinderea de Rețele Electrice Iași; *Aplicații de conversie a datelor pentru diferite formate și medii de stocare (1987)*, dezvoltat în limbaj de asamblare Macro-11 pe minicalculatoare Independent I-100 (PDP-11), beneficiar: Combinatul de Utilaj Greu Iași; *Proiectarea și implementarea unui crossassembler pentru microprocesorul Motorola MC68000 (1987-1988)*, dezvoltat în limbaj C pe minicalculatoare Independent I-100 (PDP-11), colectiv: Corneliu Bârsan, Lucreția Albuleț, Elena Poli, Silviu-Ioan Bejinariu, beneficiar: ITC București; *Sistem software pentru comanda unui robot cu nouă grade de libertate pentru CFS Iași*, colectiv: Vasile Apopei, Ștefan Dumbravă, Vasile Manta, Eduard Antoniu, beneficiar: ICPE Iași (1988-1989); *Algoritmi de parsare (context-free) pentru limbaje de programare și limbaj natural (1987)*, colectiv: Neculai Curteanu, Felix Păuleț, Gabriel Holban, Costel Ursu. Colaborare cu ITC București; *Mediu de programare PROLOG – interpretor și compilator (1988-1989)*, scris în limbajul C, colectiv: Neculai Curteanu, Felix Păuleț, Gabriel Holban, Costel Ursu. Colaborare cu ITC București; *Sistem de prelucrare a imaginilor metalografice pentru controlul calității în metalurgie: microduritate Vickers, duritate la zgâriere, incluziuni nemetalice în fonte, evaluări cantitative ale microstructurilor (1988-1990)*, dezvoltat în limbaj de asamblare pentru *Sistemul de achiziție și prelucrare a imaginilor cu microprocesor Z8001*, colectiv: Silviu Bejinariu, Mariana Roman, Clara Cuciurean, Mihai Cuciurean, beneficiar: I.A.U.C. Suceava; *Aplicații ale sistemului pentru achiziția și prelucrarea imaginilor în industria textilă (1988-1989)*, dezvoltat în limbaj de asamblare

pentru *Sistemul de achiziție și prelucrare a imaginilor cu microprocesor Z8001*, colectiv: Dan Murgu, Mihaela Murgu, Mihai Bulea, Florin Rotaru, Camelia Lazăr, beneficiar: Întreprinderea de Covoare Alba Iulia; *Sistem de inspecție video multicanal cu aplicații speciale* (1988), colectiv: Hariton Costin, Otilia Păduraru, beneficiar: Întreprinderea Mecanica Cugir, jud. Alba; *Proiectarea și implementarea unui crossassembler pentru transputerul T800/T414* (1988-1989), dezvoltat în limbaj C pe minicalculatoare Independent I-100 (PDP-11), colectiv: Corneliu Bârsan, Elena Poli, Lucreția Albuleț, Laura Bârsan, beneficiar: ITC București; *Sistem de traducere automată engleză-română pentru aplicații specializate* (1988-1990), colectiv: Liviu Ciortuz, colaborare cu Secția de informatică a Facultății de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași și ITC București; *Sistem de achiziție și prelucrare a imaginilor electronografice destinat caracterizării în flux a gradului de structurare energetică a soluțiilor trecute printr-un pilot de tip R* (1989-1990) – obiectul contractului a constat din sistemul de achiziție și prelucrare a imaginilor proiectat în filiala ITC Iași, conectat la un calculator compatibil IBM-PC și o bibliotecă de rutine de procesare și analiză a imaginilor implementată în C, colectiv: Florin Rotaru, Irina Rusu, Mihaela Murgu, beneficiar: Institutul de Cercetare-Proiectare pentru Epurarea Apelor Reziduale (ICPEAR) București.

Programarea pe minicalculatorul Independent I-100 (compatibil PDP-11) cu sistemul de operare MIX (dezvoltat de ITC după sistemul RSX-11) ne-a determinat să înțelegem destul de bine mecanismele de interacțiune dintre componentele hardware și software care stau la baza sistemelor de calcul *multi-user* și *multi-tasking*, la care accesul este permis prin conectarea de la distanță prin mai multe terminale (în acea perioadă, conectarea se făcea prin modemuri). Familiile de minicalculatoare pe 16 biți fabricate în România, INDEPENDENT și CORAL, erau recunoscute pe plan mondial și au ajuns să fie livrate la export în țări precum Republica Populară Chineză, Cehoslovacia, Ungaria și în Orientul Apropiat.

TRANZIȚIA DE LA ITC LA IIT (1990-1999)

După trecerea la Academia Română, direcțiile de cercetare ale *Institutului de Informatică Teoretică* au prelungit teme de cercetare din perioada anterioară (procesarea imaginilor și recunoașterea formelor, procesarea semnalelor 1D, procesarea limbajului natural), dar au fost deschise și teme noi, în special din domeniul sistemelor fuzzy și al rețelelor neuronale, calculului paralel, tehnicilor multimedia și învățământului asistat de calculator, al teoriei programării în sisteme de calcul distribuit și concurent, al modelării structurilor neuronilor biologici. Aceste inițiative au avut răsunet internațional, Institutul fiind descris în reviste externe și participând la editarea unei noi reviste internaționale a Academiei Române, *Fuzzy Systems & A.I. – Reports and Letters* (1992-2004).

Contracte, proiecte derulate și rezultate

Perioada 1990-1996 a reprezentat un moment de aliniere a cercetării la provocările societății, profesorul Dan Gâlea – care deținea în același timp și funcția de prefect al județului Iași – reușind să creeze punți între activitatea științifică a Institutului și nevoile concrete ale comunității, concretizate într-o serie de contracte și proiecte de cercetare, dintre care amintim: *Sistem pentru prelucrarea imaginilor satelitare RADAR, cu aplicații în agricultură, silvicultură, hidrologie, amenajarea teritoriului*. Colaborare/contract cu Agenția Spațială Canadiană și LBGI Montreal (1997-1999); *Sistem pentru prelucrarea imaginilor de microscopie cu aplicații în controlul calității în industria metalurgică*. Colaborare/contract cu SC ASAM SA Iași (1996-1998); *Proiect SYGET (SYstème de GEstion du Territoire)*, *Sistem pentru prelucrarea imaginilor satelitare RADARSAT, cu aplicații în agricultură, silvicultură, hidrologie, amenajarea teritoriului*. Parteneri: Agenția Spațială Canadiană, Centrul Canadian de Teledetecție, Societatea canadiană LBGI, Universitatea din Montreal, Prefectura Județului Iași și Societatea SINTA din Iași (1995-1997); *Sistem pentru prelucrarea informațiilor muzicale, OCR, editarea și publicarea partiturilor muzicale*. Contract cu BWS, Italia (1991-1995); *Sistem informatic în cod Braille. Sistem de gestiune a imaginilor TV. Module de achiziție de imagini. Laborator informatic multimedia*. Contract cu EGG Asti, Italia (1991-1995).

Dintre rezultatele obținute în acea perioadă, se pot menționa:

- sistem de recunoaștere a partiturilor tipărite, unele din metodele de recunoaștere dezvoltate fiind utilizate și în cadrul altor aplicații de imagistică medicală sau în analiza imaginilor de metalografie;
- metode de procesare a imaginilor metalografice;
- tehnici de analiză a imaginilor satelitare;
- regulatoare fuzzy dinamice cu autoorganizare;
- algoritmi de învățare pentru rețelele fuzzy algebrice;

Imagine a revistei *Journal of Japan Society for Fuzzy Theory and Systems (SOFT)* în care este prezentată organizarea Institutului și implicarea sa în promovarea sistemelor cu logică fuzzy.

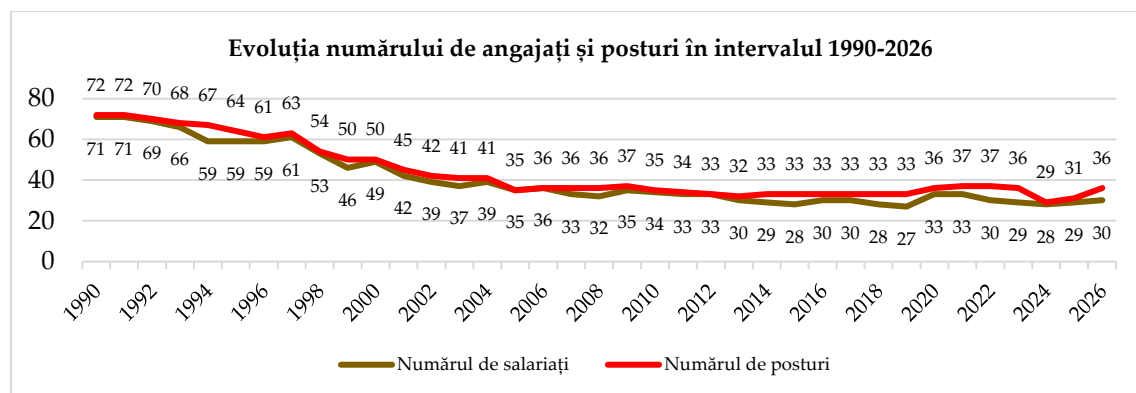
- module software pentru simularea schemelor de control adaptiv cu neuron Yamakawa și cu sisteme funcționale fuzzy;
- clasa de rețele RBF modulare și tehnici genetice pentru selecția centrilor;
- aplicație pentru predicția seriilor de timp pentru neuroni cu sinapse neliniare fuzzy;
- principii și metode pentru evaluarea sistemelor fuzzy haotice;
- implementare particulară a sistemelor Takagi-Sugeno, privind producția semnalului vocal;
- teorii sintactice și semantice pentru procesarea limbajului natural;
- algoritmi sistolici utilizați în rezolvarea unor probleme de analiză numerică;
- programe pentru studiul comportării structurilor de neuroni biologici.

Structuri componente și evoluție

În perioada 1990-1999 Institutul a avut următoarea structură organizatorică: *Laboratorul pentru procesare de semnale, sisteme fuzzy și rețele neuronale*, coordonat de prof. dr. ing. H.N. Teodorescu și Mircea Chelaru; *Laboratorul de procesare a imaginilor și recunoașterea formelor*, coordonat de Mihai Bulea și Silviu Bejinariu; *Colectivul de Inteligență Artificială*, coordonat de Neculai Curteanu. Secretar științific a fost Florin Rotaru, care a suplinat și funcția de director în perioadele în care prof. univ. dr. Dan Gâlea era implicat în activități administrative extraacademice.

Dinamica personalului

Evoluția numerică a personalului IIT a cunoscut o scădere graduală de la începutul anilor '90 până în prezent. Dacă la începutul intervalului analizat Institutul înregistra 71 de salariați pe 72 de posturi, ulterior numărul angajaților a scăzut constant, stabilizându-se în ultimul deceniu în jurul a 30 de salariați. Aceasta arată o legătură directă între capacitatea instituțională de atragere a forței de muncă în domeniul IT și posibilitățile modeste de menținere prin mijloace concrete de motivare.

Datorită finanțării precare, cercetători cu experiență s-au implicat în activități de predare din sistemul de învățământ liceal sau universitar, pentru ca ulterior să devină titulari de curs. Un număr însemnat de membri ai Institutului au optat să plece din țară, în special în America de Nord, unde au fost angajați la firme de renume din SUA și Canada.

PERIOADA POST-2000: CONSOLIDARE ȘI DEZVOLTARE

Începând cu anul 1999, structura colectivelor și temele de cercetare abordate au început să se stabilizeze. La propunerea directorului Dan Gâlea, a fost desemnat la nivelul Consiliului Științific un grup consultativ format din H.N. Teodorescu, director științific (revenit din SUA, unde activase ca profesor), și Vasile Apopei, secretar științific.

Ca urmare a modificărilor apărute în componența echipei de cercetare din Institut, ținându-se cont de direcțiile prioritare ale cercetării din domeniul informaticii și științelor conexe (tehnologia informației, inteligența artificială, științe cognitive, matematică aplicată, electronică și comunicații) propuse de Secția de știința și tehnologia informației a Academiei Române, programul de cercetare al Institutului a avut următoarea structură: (1) Laboratorul de sisteme fuzzy și rețele neuronale (coordonat de prof. dr. ing. H.N. Teodorescu și Vasile Apopei) cu 2 proiecte de cercetare: „Prelucrarea de semnale cu sisteme fuzzy și rețele neurale” (coordonator: V. Apopei); „Metode *soft-computing* în sinteza vocală, cu aplicații la limba română” (coordonator: H.N. Teodorescu); (2) Laboratorul de procesare a imaginilor și recunoașterea formelor (coordonator Silviu Bejinariu), cu un proiect: „Metode sintactice, structurale și fuzzy de recunoaștere a formelor. Procesare de imagine. Sisteme multimedia” (coordonatori: S. Bejinariu, H.N. Costin, Fl. Rotaru); (3) Colectivul de inteligență artificială (coordonator: Neculai Curteanu), cu un proiect de cercetare: „Procesarea limbajului natural”; (4) Colectivul de Inteligență și mobilitate (coordonator: Gabriel Ciobanu), cu un proiect de cercetare: „Sisteme Concurente și Distribuite: Interacțiune și Mobilitate”.

Din anul 2000 a început colaborarea Institutului cu institutele din cadrul *Secției de filologie și literatură*, pentru dezvoltarea de algoritmi și metode pentru digitalizarea informațiilor dialectale și publicarea atlaselor lingvistice și a textelor sociolingvistice (Silviu Bejinariu, Vasile Apopei, Mariana Roman, Ramona Luca).

După anul 2008, structura organizatorică a Institutului a mai suferit unele ajustări în funcție de prioritățile direcțiilor și obiectivele temelor de cercetare, dar nucleul central a rămas axat pe descoperirea de cunoștințe prin metode de învățare automată. Institutul și-a păstrat structura organizată în trei colective: *Tehnologia limbajului natural*; *Procesarea imaginilor „Prof. Dan Gâlea”* (denumire dată în memoria celui care a pus bazele IIT și a format școala de procesare a imaginilor din Institut); *Modele și metode Formale*, care abordează următoarele direcții de cercetare:

-
- Diagrama prezintă domeniile de cercetare în lingvistică și procesare a limbajului natural, organizate într-o rețea de interconectare:
- TEHNOLOGIA LIMBAJULUI NATURAL**
 - ALGORITMI, METODE ȘI RESURSE LINGVISTICE**
 - MODELARE PROZODICĂ ȘI IDENTIFICAREA EMOȚIILOR
 - PROCESAREA IMAGINILOR**
„Prof. Dan Gâlea”
 - PROCESARE SEMNALE 1D ȘI 2D**
 - ANALIZA MIȘCĂRII ÎN SECVENȚE VIDEO
 - ALGORITMI ȘI RESURSE SOFTWARE PENTRU DIALECTOLOGIE
 - MODELE ȘI METODE FORMALE**
 - MODELE INSPIRATE DIN BIOLOGIA MOLECULARĂ
 - TEORIA MUȚTIMILOR CU APLICAȚII ÎN INFORMATICĂ
 - SISTEME COGNITIVE**
 - DESCOPERIRE DE CUNOȘȚINȚE**
 - METODE DE ÎNVĂȚARE AUTOMATĂ**

228

Până în anul 2010, Institutul a funcționat în Corpul A al Universității Tehnice „Gheorghe Asachi”, din Bulevardul Carol I. După această dată, sediul Institutului se află în imobilul din str. Teodor Codrescu, nr. 2.

VIZIBILITATE ȘI RECUNOAȘTERE NAȚIONALĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ

În contextul cercetării IT&C europene și internaționale, Institutul etalează rezultate demne de un profil academic de vârf, având o bună eficiență a cercetării evidențiată prin numărul mare de volume de autor, capitole și articole în volume publicate la edituri de prestigiu, prin lucrări științifice indexate ISI, prin crearea de instrumente și sisteme software originale, prin organizarea de programe doctorale competitive și atractive în cadrul Școlii de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSAAR) și prin evenimente științifice organizate/co-organizate.

La o interogare, efectuată în luna februarie a anului 2026, a lucrărilor publicate de cercetătorii Institutului și care sunt indexate în baza de date WOS, pentru perioada de după anul 2000, când a început evidența online a bazelor de date cu lucrări științifice, Institutul apărea cu 678 de lucrări și o medie anuală de peste 200 de citări a lucrărilor din WOS, pentru perioada 2013-2025.

Conform statisticii oferite de această bază de date, lucrările publicate sunt încadrate, în marea lor majoritate, în domeniile:

- 44,8% – Știința calculatoarelor;
- 23,4% – Electronică, telecomunicații și control automat;
- 10,4% – Inginerie biomedicală și informatică medicală;
- 9,2% – Matematică și științe interdisciplinare;
- 11,5% – Alte domenii.

O căutare similară, efectuată în baza de date Scopus, a evidențiat existența a peste 800 de lucrări publicate de cercetătorii Institutului în perioada 1994-2025. Pe lângă lucrările indexate în aceste două baze de date, cercetătorii Institutului sunt autorii a numeroase lucrări care apar în baza de date IEEE, precum și ai unor cărți și capitole de carte publicate la prestigioase edituri naționale sau internaționale.

Selecție de cărți și capitole de carte pe domenii științifice

Știința calculatoarelor și procesare de imagini: T. Barbu, *Digital Image Processing, Analysis and Computer Vision Using Nonlinear Partial Differential Equations*, Book Series: Studies in Computational Intelligence, Vol. 1211, Springer Nature, 2025, 160 pages; F.G. Filip, V. Apopei, D. Gîfu (eds.), *Information Science and Technology in Romania*, 2024, Editura Academiei Române; T. Barbu, *Novel Diffusion-Based Models for Image Restoration and Interpolation*, 2019, Springer International Publishing; I.S. Bejinariu, F. Rotaru, S. Pescaru, *Procesarea imaginilor și recunoașterea formelor bidimensionale*, 2015, Editura

Tehnopress; F. Rotaru, S. Pescaru, *Tehnici de reconstrucție tridimensională din imagini bidimensionale*, 2014, Editura Academiei Române; M. Bulea, *Prelucrarea imaginilor și recunoașterea formelor. Teorie și aplicații*, 2003, Editura Academiei Române; H.N. Costin, Cr. Rotariu, *Prelucrarea și analiza imaginilor. Aplicații în imagistica biomedicală*, Editura Tehnica-Info, Chișinău, Rep. Moldova, 2004, 250 pag.; M. Craus, D. Gâlea, A. Valachi, *New Trends in Computer Science and Engineering*, Editura Polirom, Iași, 2003; H.-N. Teodorescu, „Inteligența Artificială în România”, în *Știința și Tehnologia Informației în România*, coordonator: Florin Gheorghe Filip, Editura Academiei Române, București, 2018, pp. 352-385.

Inginerie biomedicală: Costin H.N., Magjarević R., Petroiu G.G. (eds.), *Advances in Digital Health and Medical Bioengineering*, 2024, în trei volume: Vol. 1: *Medical Devices, Measurements, and Artificial Intelligence Applications*; Vol. 2: *Health Technology Assessment, Biomedical Signal Processing, Medicine and Informatics*; Vol. 3: *Telemedicine, Biomaterials, Environmental Protection, Medical Imaging and Biomechanics*; M. Fira, L. Goras, *Achiziția comprimată cu aplicații în domeniul semnalelor biomedicale*, Editura PIM, Iasi, 2023; M. Fira, *Achiziția comprimată a semnalelor rarefiate. Teorie și implementări practice*, Editura PIM, Iași, 2023; H.N. Teodorescu (ed.), *Intelligent Systems in Medicine*, Editura Performantica, Iași, 2004.

Procesarea limbajului natural și prozodie: *Proceedings of International Conference of Linguistic Resources and Tools for Natural Language Processing-ConsILR series*, <https://conferences.info.uaic.ro/consilr/2025/previous-editions.html>; D. Jitcă, V. Apopei, O. Păduraru, S. Marușca, „Transcription of Romanian intonation”, în Sonia Frota & Pilar Prieto (eds.), *Intonational in Romance*, Oxford University Press, pp. 284-316, 2015.

Matematică aplicată și științe multidisciplinare: A. Alexandru, G. Ciobanu, *Foundations of Finitely Supported Structures: A set theoretical viewpoint*, Springer, 210 pages, 2020, <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-52962-8>; A. Alexandru, G. Ciobanu, *Finitely Supported Mathematics: An introduction*, Springer, 185 pages, 2016, ISBN 978-3-319-42281-7; H.N.L. Teodorescu, A. Kandel, et al., *Fuzzy and Neuro-Fuzzy Systems in Medicine*, CRC Press (USA) 1998 (ediția întâia), CRC Press 2017 (ediția a doua); Teodorescu, H.-N., Kirschenbaum, A., Cojocaru, S., Bruderlein, C. (eds.) *Improving Disaster Resilience and Mitigation. IT Means and Tools*, 2014, Series: NATO Science for Peace and Security Series C: Environmental Security; H.N. Teodorescu, J. Watada, et al., *Intelligent Systems and Technologies: Methods and Applications*, Springer, 2009; H.N. Teodorescu, M. Craus (eds.), *Scientific and Educational GRID Applications*, Editura Politehniun, Iași, 2008; H.N. Teodorescu, *Sisteme Nuantate (Fuzzy) și Soft-Computing*, Editura Politehniun, Iași, 2007; H.N. Teodorescu, M. Zbancioc, O. Voroneanu, *Sisteme bazate pe cunoștințe și aplicații*, Editura Performantica, 2004; H.N. Teodorescu (ed.), *Intelligent Systems*, Editura Performantica, sept. 2004; H.N. Teodorescu, Hannes Griebel

(eds.), *Mars and Planetary Science and Technology*, Editura Performantica, 2004; P. Melo-Pinto, H.N. Teodorescu, T. Fukuda (eds.), *Systematic Organisation of Information in Fuzzy Systems*, IOS Press, 2003; M. Schmitt, H.N. Teodorescu, et al., *Computational Intelligence Processing in Medical Diagnosis*, Springer, 2002; H.N. Teodorescu, D. Mlynek, et al., *Intelligent Systems and Interfaces*, Kluwer, 2000; H.N.L. Teodorescu and L.C. Jain, *Intelligent Systems and Technologies in Rehabilitation Engineering*, CRC Press (USA), 2000; H.N.L. Teodorescu, A. Kandel, et al., *Soft Computing in Human-Related Sciences*, CRC Press 1999; O. Brudaru, G.M. Megson, D. Gâlea, *Systolic Algorithms in numerical analysis*, Editura Academiei Române, 1996; O. Brudaru, D. Gâlea, *Introducere în calculul sistolic*, Editura Academiei Române, 1994; H.N. Teodorescu, M. Chelaru, D. Gâlea, S. Nistor, I. Tofan, *Sisteme fuzzy și aplicații*, Litografia Institutului Politehnic, Iași, 1989.

Recunoașterea rezultatelor obținute de cercetătorii Institutului a fost recompensată în timp cu 10 premii ale Academiei Române, 6 premii ale Filialei Iași a Academiei Române, peste 14 diplome și premii obținute în perioada 1991-2013 pentru rezultatele prezentate la expoziții naționale și internaționale de inventică.

În anul 2020, la aniversarea a 30 de ani de activitate în cadrul Academiei Române, Institutul a primit Diploma „Meritul Academic” din partea conducerii Academiei Române, iar pentru rezultatele în promovarea colaborării științifice cu Institutele Academiei de Științe din Moldova a primit Diploma „Meritul Academic” din partea Academiei de Științe din Moldova.

Programe doctorale și postdoctorale

În perioada 2000-2011, Institutul a fost afiliat la Departamentul ARFI al SCOSAAR prin următorii conducători de doctorat: Dan Gâlea (domeniul Știința calculatoarelor), Liviu Goraș și Horia-Nicolai Teodorescu (domeniul Electronică și Telecomunicații), Gabriel Ciobanu (domeniul Informatică). După anul 2014, ca urmare a prevederii legislative potrivit căreia un conducător de doctorat poate fi afiliat la o singură școală doctorală, în Institut au rămas să conducă doctorate Gabriel Ciobanu și Tudor Barbu, doar în domeniul Informatică. În prezent, în urma reorganizării SCOSAAR, Institutul este afiliat la Școala Doctorală de Științe Matematice și Informatică prin Tudor Barbu și Daniela Gîfu.

Evenimente științifice organizate/co-organizate

Activitatea conferențiară a Institutului este structurată pe două paliere: evenimente ciclice, cu periodicitate bianuală sau anuală, și manifestări ocazionale dedicate unor proiecte specifice sau unor aniversări instituționale.

Evenimente ciclice recurente: International IEEE Conference on Speech Technology and Human-Computer Dialogue – *SpeD*, co-organizată bienal în perioada 2003-2025;

seria de școli pentru cercetare în domeniul prelucrării limbajului natural EUROLAN cu organizare bienală începând din anul 1993; International IEEE Conference on E-Health an Bioengineering – *EHB*, co-organizată bienal în perioada 2009-2019 și anual după 2019; International Conference on Linguistic Resources and Tools for Natural Language Processing – *ConsILR*, co-organizată anual începând din anul 2006; International IEEE Conference on Electronics, Computers and Artificial Intelligence – *ECAI*, co-organizată bienal în perioada 2009-2015 și anual după 2015; International Workshop on Soft Computing Applications – *SOFA*, co-organizată bienal în perioada 2010-2022, în colaborare cu Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad; European Conference on Intelligent Systems and Technologies – *ECIT*, organizată bienal în perioada 2000-2010; seria de simpozioane și conferințe internaționale *Fuzzy Systems & A.I.*, organizate între 1991 și 1996; 2nd International *BUFSA – Conference on Fuzzy Systems & Artificial Intelligence*, Trabzon, Turkey, 31 aug. - 5 sep. 1992; Simpozionul Național *Sisteme Inteligente și Aplicații – SIA*, organizat în cadrul Zilelor Academice Ieșene.

Pe lângă aceste manifestări ciclice, Institutul a organizat manifestări științifice în cadrul unor evenimente aniversare, colaborări instituționale, proiecte naționale sau internaționale, după cum urmează: *Atelierul „Geografia Lingvistică Românească în era Digitalizării”*, în cadrul Zilelor Academice Ieșene, ediția a XXXVII-a, 21-22 octombrie 2022, Iași, România; *Atelierul DeLORo*, organizat în decembrie 2021 la Iași și noiembrie 2022 la Chișinău; *International Symposium on Differential Models in Geometry, Computer Science and Hydrotechnics – DiMoGeCH 2019*, 22-25 mai 2019, Iași, România; *The International Conference „Differential Geometry and Dynamical Systems” – DGDS 2019*, 10-13 octombrie 2019, București, România; *Atelierul Realizarea hărților lingvistice ale Atlasului lingvistic al dialectului aromân (ALAR) în format electronic*, 24-29 martie 2017, Iași, România; *Modeling and mitigation of the effects of the disasters (SPS NATO workshop)*, 3 noiembrie 2016, Iași, România; *Limba română scrisă și vorbită în contextul noilor tehnologii informatice – realizări și perspective*, simpozion dedicat aniversării a 150 de ani de la înființarea Academiei Române – *RoNLP 2016*, 24 martie 2016, Iași, România; *Analiza imaginilor și secvențelor video. Teorie și aplicații*, simpozion dedicat aniversării a 150 de ani de la înființarea Academiei Române – *IIVA 2016*, 24 martie 2016, Iași, România; *Improving Disaster Resilience and Mitigation - New Means and Tools, Trends (ARW-NATO)*, 6-8 nov. 2013, Iași, România; *Workshop MIACSAM Cooperări interacademice în domeniul informaticii între Institutul de Informatică Teoretică al Academiei Române și Institutul de Matematică și Informatică al Academiei Republicii Moldova*, România - Republica Moldova, 2-5 octombrie 2012, Iași, România; Simpozioane dedicate aniversării a 20 ani de activitate și, respectiv, a 30 de ani de activitate a Institutului.

Aniversarea a 30 de ani de la înființarea Institutului de Informatică Teoretică Mihaela Costin (Luca), Otilia Păduraru, Cecilia Bolea, Cristina Niță, Horia Nicolai Teodorescu, Doina Jitcă, Elena Muscă, Bogdan Aman; Vasile Apopei, Aura Condurache, Tudor Barbu, Adrian Ciobanu, Armand Rotaru, Hariton Costin, Liviu Goraș, Andrei Alexandru

IMPACTUL SOCIAL AL CERCETĂRIILOR

(1) Realizările obținute în cadrul temei de cercetare „Dezvoltarea de metode de analiză a mișcării corpului uman și a animalelor în secvențe video prin metode de învățare profundă” au condus la încheierea unui contract de cercetare finanțat de filiala din Iași a unei firme olandeze, SC CENTRIC IT Solutions Romania SRL, privind analiza și procesarea imaginilor pentru a recunoaște comportamente sau activități ale unor animale înregistrate. În prezent, activitatea se desfășoară în cadrul unei convenții de colaborare cu Centrul Avansat de Cercetare-Dezvoltare în Medicină Experimentală „Prof. Ostin C. Mungiu” – CEMEX al Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” Iași, urmând ca rezultatele cercetării să fie utilizate în analiza automată a înregistrărilor experimentelor biomedicale efectuate în CEMEX. (2) Tema „Dezvoltarea de metode de analiză a imaginilor și procesarea în timp real a video-colonoscopiilor și gastro-endoscopiilor prin intermediul tehnicilor de învățare profundă” are aplicații în diagnosticarea medicală a unor afecțiuni ale colonului. (3) Tema „Metode de prelucrare neliniară a semnalelor cu aplicații în recunoașterea formelor” a dat rezultate în procesarea automată a semnalelor biomedicale, cu precădere pentru semnale de tip ECG și EEG, cu aplicații pentru identificarea rapidă a anumitor afecțiuni, urmărirea sau predicția anumitor evenimente care pot pune viața pacienților în pericol. (4) Direcția de

cercetare „Dezvoltarea de resurse lingvistice și tehnologii de prelucrare a limbii române” are aplicabilitate în: a) deschiderea către accesul publicului larg la consultarea online a unor mari colecții de date lexicale, precum Dicționarul Limbii Române (DRL), Corpusul Limbii Române Contemporane (CoRoLA) etc.; b) tehnologizarea limbii române vechi, cu aplicații utile cercetătorilor limbii române, istoricilor, editurilor, deschiderea către publicul larg a posibilității de a citi documente vechi românești scrise în alfabet chirilic etc.; c) detectarea de știri false, în vederea implementării unor instrumente de predicție a semnalelor slabe care „anunță” fie un nou val tehnologic, antreprenorial etc., fie o criză economică, politică, medicală etc.; d) analiza unor procese ale limbii române, inclusiv analiza etimologică. (5) Tema „Analiza semnalului vocal” are aplicații în modelarea elementelor prozodice, identificarea emoțiilor transmise prin voce și dezvoltarea de instrumente software care să ajute la diagnosticarea și tratarea unor boli care afectează tractul vocal. (6) Tema „Dezvoltarea de modele și metode formale pentru sisteme concurente și distribuite” vizează aprofundarea și propunerea de soluții pentru rezolvarea unor aspecte teoretice ale informaticii. (7) Teoria structurilor algebrice finite suportate prezintă o modalitate de reprezentare într-o manieră discretă/finitară a structurilor algebrice infinite care conțin un anumit grad de simetrie. (8) Tema „Dezvoltarea de algoritmi, metode și resurse software pentru proiectul fundamental Atlase lingvistice al Academiei Române” are impact în promovarea patrimoniului cultural al poporului român și în formarea tinerilor. (9) Tema „Dezvoltarea de metode, algoritmi și tehnici de regăsire și urmărire a unor elemente în mișcare, în înregistrări video, cu aplicații în domeniul roboticii” deschide o cale de colaborare cu dezvoltatorii de vehicule aeriene fără pilot (*Unmanned Aerial Vehicle-UAV*).

PROIECTE CÂȘTIGATE PRIN COMPETIȚIE

Dintre proiectele prioritare și fundamentale ale Academiei Române, precum și dintre proiectele extrabugetare, internaționale și bilaterale, amintim: SIMPATIA – *Soluții inteligente de monitorizare a participanților la trafic utilizând instrumente avansate de viziune artificială și modelare matematică riguroasă* (GAR 2024-2025); DELORO – *Modele de inteligență artificială (Deep learning) aplicate în analiza sintactico-semantică a limbii române vechi* (UEFISCDI 2020-2022); AICrop – *Artificial intelligence applications to empower biological predictions in precision crop breeding* (UEFISCDI 2020-2022); SemRo – *Exploatarea reprezentărilor computaționale în prelucrarea colecțiilor mari de date lingvistice* (UEFISCDI 2020-2022); ARHIMEDES – *Algoritmi de restaurare hibridă a imaginilor pe baza modelelor cu ecuații de difuzie și ecuații stocastice* (UEFISCDI 2015-2017); DRuKoLa – *Comparing German and Romanian languages through corpus linguistics technologies* (Fundatia Humboldt 2013-2017); *Modeling and Mitigation of Social Disasters Caused by Catastrophes and Terrorism* (Multi-year NATO 2014-2016); *Metode de prelucrare a semnalelor medicale bazate pe achiziția*

comprimată; aplicații și implementarea acestora (UEFISCDI-TE 2015-2017); Membrane computing and biologically inspired calculi: computability, complexity, causality (2011-2014); Improving Disaster Resilience and Mitigation - New Means and Tools, Trends (ARW SPS-NATO 2013); MIACSAM – Managementul resurselor informaționale și asistarea cooperărilor științifice inter-academice și a managementului cooperărilor între Academia de Științe a Republicii Moldova și Academia Română (UEFISCDI 2011-2014); ADBIOSONAR – Capete SONAR bio-adaptive pentru vehicule autonome (CNCSIS 2008-2011); Posibilități de procesare a semnalelor medicale bazate pe dicționare specifice (UEFISCDI-RU-PostDoc 2010- 2012); BCISIS – Sistem de investigație, asistare și control al afecțiunilor neurologice bazat pe interfața creier - calculator (CNCSIS 2008-2011); eDTLR – Dicționarul tezaur al limbii române în format electronic (CNCSIS 2007-2010); INTELCHIM – Modelare și conducere automată utilizând instrumente ale inteligenței artificiale pentru aplicații în chimie și inginerie de proces (CEEX 2007-2010); GRAI – GRID Academic pentru aplicații complexe (CEEX 2006-2008); MATNANTECH – Metode computaționale de înaltă performanță în modelarea și proiectarea materialelor nanomagnetice (CEEX 2006-2008); PYTHAGORAS – Software systems for geometrical and mechanical simulation (CEEX 2006-2008); Modele și metode formale în calculul celular (CEEX 2006-2007); PERSIDENT – Sistem informatic de biometrie pentru identificarea persoanei și autorizarea accesului (CEEX 2006); FORMOL – Computational formalisms inspired by molecular biology (CEEX 2005-2008); CANCERDET – Metode și tehnici neinvazive cu microunde pentru detecție timpurie a cancerului de sân (CEEX 2005-2008); Analiza comportării sistemelor bazate pe cunoștințe fuzzy cu un nou tip de reguli (reguli recurente, modelul Teodorescu) și aplicații în medicină și economie (GAR 2005-2006); Sistem software integrat pentru monitorizarea regimului juridic al terenurilor – instrument pentru fundamentarea politicilor de dezvoltare în sectoarele agricol, silvic, piscicol, hidrologic și de protecția mediului; Programul RELANSIN (2004-2006, PP6), Sistem de măsură accelerometric avansat pentru investigații atmosferice cu sonde planetare (ROSA 2004-2006); JENET – Joint European network on embedded internet technologies (proiect european de transfer tehnologic din PC 5 2002-2003; INES – Industrial embedded systems (proiect european de transfer tehnologic din PC 5 2002-2004).

PERSPECTIVE ȘI DIRECȚII STRATEGICE DE CERCETARE

În următoarea perioadă, Institutul își va axa activitatea de cercetare pe următoarele direcții:

- dezvoltarea de resurse lingvistice și tehnologii de prelucrare a limbii române;
- analiza semnalului vocal cu aplicații în modelarea elementelor prozodice, identificarea emoțiilor transmise prin voce și dezvoltarea de instrumente software care să ajute diagnosticul și tratamentul unor boli;

- dezvoltarea de metode, algoritmi și tehnici de analiză, procesare, clasificare, segmentare și compresie pentru semnale, imagini și secvențe video;
- dezvoltarea de modele și metode formale pentru sisteme concurente și distribuite;
- dezvoltarea de algoritmi, metode și resurse software pentru proiectul fundamental „Atlase lingvistice” al Academiei Române.

Direcțiile și temele de cercetare ale Institutului susțin îndeplinirea obiectivelor strategice ale Academiei Române și ale ARFI prin:

- creșterea vizibilității naționale și internaționale prin publicații cu factor de impact ridicat;
- contribuții la cercetarea limbii și literaturii române, prin dezvoltarea de resurse lingvistice și tehnologii de prelucrare a limbii române scrise și vorbite.

În contextul digitalizării și dezvoltării accelerate a tehnologiilor de inteligență artificială (IA) programul de cercetare al Institutului este supus unor evaluări periodice. Acestea au în vedere atât promovarea domeniilor strategice pentru Institut, cât și adaptarea temelor de cercetare la contextul științific național și internațional.

BIBLIOGRAFIE

1. Baltac, V., V. Darie, V. Droasca, R. Popescu, C. Stan, H. Gligor, L. Berechet ș.a., *Un institut pentru istorie. Semicentenarul Institutului pentru Tehnica de Calcul (1968-2018)*, Editura Excel XXI Books, 2018.
2. Gâlea, D., „Institutul de Informatică Teoretică”, în *Memoriile Secțiilor Științifice*, Seria IV, Tomul XXII, pp. 125-130, 1999.
3. Rapoarte, dări de seamă anuale ale institutului către Academia Română, din perioada 1990-2025.
4. Institutul de Informatică Teoretică (IIT) al Academiei Române – Filiala Iași la 30 de ani, 2004.
5. Teodorescu, H.N., V. Apopei, C. Bolea, S. Bejinariu, *Institutul de Informatică Teoretică (IIT) al Academiei Române – Filiala Iași la 30 de ani*, 2014.
6. *Seminarul de sisteme fuzzy și I.A. „Grigore C. Moisil” 1980-2005*, Iași, 2005.
7. Teodorescu, H.N., *Fuzzy Systems in Romania in the context of Balkans and of Europe* in Journal of Japan Society for Fuzzy Theory and Systems (SOFT), vol. 4, nr. 5, oct. 1992, pp. 842-846, https://doi.org/10.3156/jfuzzy.4.5_842.
8. *Fuzzy Systems & A.I. – Reports and Letters*, Editura Academiei Române, volumele 1-10 (2002-2010).

INSTITUTUL DE ISTORIE „A. D. XENOPOL”

Adresa: Strada Codrescu 6, Pavilion C 700479, Iași

Telefon: 0332 106 172

E-mail: institut_xenopol@yahoo.com

www.institutulxenopol.ro

ÎNCEPUTURI

Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” a fost înființat la 18 februarie 1941, prin transformarea seminarului de istorie a românilor, condus de profesorul **Ilie Minea**, în Institut. Profesorul Ilie Minea era titularul Catedrei și seminarului de istorie a românilor, de la Facultatea de Litere a Universității din Iași, și directorul revistei *Cercetări Istorice. Revistă de Istorie Românească*, al cărei prim număr a apărut în 1925.

Ideea organizării acestei instituții era mai veche, însă eforturile pentru materializarea ei s-au intensificat odată cu înființarea altor institute de cercetare istorică la Iași, mai ales a celui de Istorie Generală, fondat în 1935 de Gheorghe I. Brătianu și Andrei Oțetea, și s-a concretizat în vreme de război, după marile pierderi teritoriale suferite de România în 1940. Astfel, se poate spune că noul Institut de Istorie a Românilor era un „copil al războiului”, el urmând să contribuie, prin comunicări, cărți și reviste, la mai buna cunoaștere a istoriei românilor, în general, și a istoriei românilor din teritoriile românești ocupate de U.R.S.S., în special. „Școala” de istorie românească a lui Ilie Minea devenise, acum, Institut, cu membri titulari (N. Grigoraș și D. Constantinescu) și asociați, dar fără nici un stipendiu din partea statului. Ctitorul și directorul instituției de cercetare nu a modificat prea mult calendarul evenimentelor „școlii” sale, nici subiectele abordate, preocupându-se doar de întreținerea ritmului comunicărilor științifice, pe care, în cei doi ani, el și „elevii” săi le-au susținut, adunându-le, apoi, în publicația Institutului, *Buletinul Institutului de Istorie a Românilor „A. D. Xenopol”*, din care au apărut trei numere (1941-1942). Articolele au un foarte bun nivel științific, fiind expresia metodologiei de cercetare promovată de Ilie Minea, potrivit căreia fiecare fapt istoric, cât de mic, căpăta „drept de cetate”, printr-un amănunțit studiu documentar.

Moartea lui Ilie Minea, survenită la 20 februarie 1943, a constituit o mare pierdere pentru istoriografia românească și pentru Institutul „A. D. Xenopol”, care se va resimți vreme de două decenii. Printr-un testament inopinat, directorul a lăsat instituției pe care o crease bogata sa bibliotecă, care număra peste 4.400 de volume. Noul director, **Alexandru Boldur**, specialist în istoria Basarabiei și a relațiilor româno-ruse, a reușit să obțină de la Ministerul Culturii Naționale și Cultelor finanțare pentru Institut, al cărui nume a fost schimbat în *Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol”*, fiind desprins de Facultatea de Litere și pus sub tutela Universității din Iași. Prin „Decretul-lege” nr. 333, din 25 mai 1943, Institutului i s-au stabilit și obiectivele de cercetare: „să contribuie la dezvoltarea și progresele cercetărilor și studiilor referitoare la istoria națională; să contribuie la cercetarea și studierea trecutului românilor în general și în special al românilor din Est; să contribuie la răspândirea cunoștințelor de istorie națională în

marele public; să combată afirmațiile eronate ale istoricilor străini asupra istoriei noastre; să asigure participarea istoricilor români la manifestările științifice internaționale”.

Ca urmare, Alexandru Boldur a înființat colecția „Biblioteca Institutului de Istorie Națională «A. D. Xenopol»”, unde, punând la lucru mai vechile contribuții privitoare la istoria românilor de peste Prut, a publicat în 1943 două cărți de istorie a Basarabiei și Transnistriei (*Basarabia românească* și *Românii și strămoșii lor în istoria Transnistriei*) și mai multe articole pe această temă. Mai mult, în același an, cercetătorii Institutului, împreună cu alți câțiva filologi din Iași și București, au efectuat o vizită în orașul ucrainean Odesa, aflat sub ocupație germano-română, unde au susținut un ciclu de conferințe, în limba rusă, de istorie a românilor și a relațiilor româno-ruse. În 1944, după ce s-a întors de la Odesa, unde Alexandru Boldur a fost și viceprimar al orașului pentru câteva luni, Institutul a fost nevoit să se refugieze peste munți, la Zlatna și Alba Iulia, pentru că Iașul a fost ocupat de armata sovietică. Și înainte, și după refugiu, Alexandru Boldur și colegii săi au publicat o nouă revistă, *Studii și cercetări istorice* (1943-1947, trei tomuri), prin care, pe de o parte, voiau să continue *Cercetările istorice* și maniera neopozitivistă de cercetare istorică promovată în paginile ei, iar, pe de altă parte, să deschidă o perspectivă nouă, orientată către studii teoretice și de sinteză. Pentru aceasta, directorul Institutului și al revistei a făcut un bilanț al istoriografiei românești din ultimul sfert de veac, proclamând „criza” istoriografiei românești (1947) și a propus drept soluție pentru ieșirea din „criză” folosirea pe scară largă a metodei comparative în cercetarea istoriei românilor, lăsând o ușă deschisă și pentru curentul istoriografic marxist.

PRIMUL DECENIU COMUNIST

Alexandru Boldur a fost pensionat din învățământ în 1947 și a fost nevoit să-și dea demisia din funcția de director (mai 1948), iar membrii Institutului (director adjunct, N. Corivan; șef de lucrări, N. Grigoraș; asistenții: D. Constantinescu, N. Iordăchescu, Alexandru Andronic, M. Spânu și Condrat Ivanenco) au fost supuși de către Comisia de „epurare” a Universității, din care făcea parte și istoricul Andrei Oțetea, unei atente verificări politico-ideologice, în urma căreia unii dintre ei au fost îndepărtați din Institut, ducând la diminuarea drastică a activității acestuia. Andrei Oțetea s-a transferat la Universitatea din București, unde a preluat și directoratul Institutului de Istorie Universală „N. Iorga”, după îndepărtarea de la catedră a marelui istoric Gheorghe I. Brătianu, și unde va contribui (în al doilea său mandat, 1956-1970) la structurarea unei puternice școli istoriografice (Șerban Papacostea și Florin Constantiniu i-au fost colaboratori apropiați). Plecarea lui Andrei Oțetea era a treia pierdere majoră suferită de scrisul istoric din Iași, după mutarea în 1940 a lui Gheorghe I. Brătianu la București și după moartea lui Ilie Minea.

După lovitura de stat din 30 decembrie 1947 și abdicarea regelui Mihai I, învățământul și cercetarea din universități și Academia Română vor fi reformate radical în spiritul ideologiei comuniste. La 9 iunie 1948, Academia Română a fost transformată în Academia Republicii Populare Române, iar la 12 august 1948 a fost aprobat *Statutul de organizare și funcționare al Academiei R.P.R.*, unde era prevăzut că instituția va funcționa cu șase secții, dintre care una de **științe istorice, filosofice, istorice și juridice**, condusă de **P. Constantinescu-Iași**, un istoric modest, fost și el profesor al Universității din Iași, la Facultatea de Teologie, cu sediul la Chișinău, și vechi ilegalist comunist. La începutul lunii iulie 1948, institutele de istorie din întreaga țară au fost desființate, împreună cu revistele lor, iar la 15 iulie a fost organizat *Institutul de Istorie al R.P.R.* din București, subordonat Academiei R.P.R. și condus de același P. Constantinescu-Iași, cu filiale la Iași și Cluj. Începând cu a doua jumătate a anului 1948, secția din Iași a Institutului de Istorie a fost organizată, cuprinzând și un sector de filosofie, de aceea, din martie 1949, titulatura i-a fost schimbată în *Institutul de Istorie și Filozofie*, având ca „directori” de secție doi filosofi, **N. Bagdasar** și **D. Bădăraș**, și ca „șefi” de secție doi istorici, N. Corivan și I.-R. Mircea.

La secția de istorie au fost încadrați: D. Berlescu și Rodica Ciocan (Ivănescu), ca șefi de lucrări, și D. Constantinescu și Dalila-Lucia Iliescu (Aramă), ca asistenți. Secția a fost împărțită în două colective: „Documente”, unde urmau să fie publicate documentele medievale ale Moldovei din secolele XIV-XVII, și „Indici”, unde trebuiau să fie elaborate indici la unele colecții de documente interne și externe (*Hurmuzaki*; N. Iorga, *Studii și documente privitoare la istoria românilor* și *Acte și fragmente cu privire la istoria românilor*; T. Codrescu, *Uricariul* etc.). Aceste colective aveau corespondent în organigramele secțiilor de istorie din Institutele de la București și Cluj. Orientarea secției de istorie către publicarea de documente inedite și către accesibilizarea unor colecții mai dificil de folosit se datora corifeilor noii istoriografii comuniste, M. Roller și L. Răutu, care sperau că în acest fel vor fi identificate „bazele științifice marxiste” ale istoriei românilor și va fi combătut „cosmopolitismul”, în dimensiunea sa pro-occidentală. Prin aceste decizii a fost inaugurată cercetarea istorică „democrat-populară”, planificată și „colectivistă”, fiind descurajate proiectele de cercetare individuale, care erau mai greu de controlat, fiind susceptibile la „deviații” de la linia istoriografică de partid și de stat, și au fost interzise temele de cercetare tradiționale de istorie universală, cu excepția acelor care proslăveau relațiile româno-sovietice și româno-ruse, precum și legăturile istorice cu unele țări din lagărul socialist.

În ultimele luni ale anului 1949, în funcția de director al Secției de istorie de la Institutul de Istorie și Filozofie a fost numit **Valerian Popovici**, și el elev al lui Ilie Minea, care își începuse cariera științifică ca medievist, fiind vreme de un deceniu profesor în învățământul preuniversitar. Cu câteva luni înainte, V. Popovici fusese numit

conferențiar de istorie modernă și contemporană la Facultatea de Istorie și Geografie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, făcând parte din valul de profesori de liceu, sau nici măcar atât, cu care au fost înlocuiți profesorii „suprimați” din învățământul superior în vârtejul „epurărilor”, început în 1945.

În primele luni ale anului 1950, numele Institutului a fost schimbat în *Institutul de Istorie, Filozofie și Filologie* (director prof. univ. dr. **J. Livescu**, Rectorul Universității), fiind trecut sub tutela Filialei din Iași a Academiei R.P.R., iar Secția de istorie a fost puternic restructurată. Mai întâi, au fost înființate trei noi colective: colectivul de *arheologie* (D. Tudor, M. Petrescu-Dîmbovița), colectivul „problemei” istorice *Meseriile și industria în Moldova, sec. XVII, XVIII, până la jumătatea sec. XIX* (responsabil, D. Berlescu), și colectivul de *Monumente istorice* (responsabil, D. Bădăraș), pentru ca, spre sfârșitul anului, secția să fie organizată în trei sectoare: istorie veche, istorie medie și istorie modernă și contemporană (C. C. Angelescu, Gh. Platon, Ecaterina Negruți-Munteanu, Corneliu Istrati, Janeta Benditer, Iuliu Ciubotaru). În vara anului 1951, filosofia va dispărea din structura instituției de cercetare, Institutul rămânând doar de Istorie și Filologie, iar la Secția de istorie, colectivul „Indice” își va încheia activitatea.

În 1950, a fost înființată revista *Studii și Cercetări Științifice (SCȘ)*, sub egida Filialei Iași a Academiei, în care cercetătorii ieșeni au publicat doar patru articole de istorie socială și economică, bine documentate.

Fostul sediu al institutului din Iași, str. Lascăr Catargi, nr. 15

Cea mai importantă realizare a Institutului din acești ani a fost publicarea colecției *Documente privind istoria României (DIR)*, A. Moldova (1384-1625). Adunarea documentelor, traducerea și transcrierea lor au început în toamna anului 1948 și, după o serie de polemici aprige între membrii colectivului, titulari și asociați (M. Costăchescu, D. Ciurea, I.-R. Mircea, N. Grigoraș, Dalila Aramă, Val. Al. Georgescu, C. Cihodaru, Gh. Ungureanu, Rodica Anghel, C. Turcu, Al. Gonța), cu M. Roller și P. Constantinescu-Iași, primele două volume au fost publicate în 1951. Cercetătorii ieșeni, în frunte cu unul dintre cei mai buni editori de documente medievale, M. Costăchescu, au avut mai multe propuneri privitoare la prelucrarea critică a documentelor (editarea textelor în limba originalului și în traducere, gruparea documentelor pe domnii, întocmirea de indici la fiecare volum, păstrarea echilibrului între termenii vechi și noi la traducere etc.), care s-au adăugat acelor venite dinspre colectivele din București și Cluj. Până la urmă, s-a găsit o soluție de compromis (editarea textelor doar în traducere, pentru Moldova și Țara Românească, urmând ca fiecare volum să fie însoțit de un mare grupaj de facsimile; gruparea cronologică a documentelor, având ca reper deceniul; indici care să cuprindă mai multe volume; traducerea acelor termeni istorici care aveau corespondent „pe înțeles” în limba română).

Dacă de la Cluj a fost ales acad. David Prodan, care măcar a protestat împotriva numirii abuzive, arătând că nu a lucrat la colecție, colectivul de la Iași nu a avut nici un reprezentant în „comitet”, deși în total, între 1951 și 1957, s-au publicat 11 volume din seria A.

Unda seismică generată de moartea „nemuritorului” I. V. Stalin a ajuns cu greu, dar a ajuns, și în România, astfel că din 1955 și în istoriografia românească lupta de clasă s-a atenuat, la propriu, dar s-a ascuțit, la figurat, ducând la înlocuirea de la conducere a „greilor” stalinismului, cu unii istorici vechi, care fuseseră păstrați în arierplan sau se întorseseră din închisori, alături de care au pășit în arenă câțiva istorici tineri. La București, direcția revistei *Studii*, care pierduse „filozofia” din titlu, a fost preluată de A. Oțetea, din redacția căreia V. Popovici a fost înlăturat; în locul lui, doar la numărul 5/1956, a fost cooptat șeful sectorului de istorie modernă de la Institutul de Istorie și Filologie din Iași, prof. univ. dr. D. Berlescu, care începuse să se manifeste ca noul *spiritus rector* al istoriografiei ieșene. După ce P. Constantinescu-Iași a reluat funcția de redactor-șef (1958), V. Popovici își va recăpăta locul în comitetul de redacție. La Iași, din semestrul doi 1954, SCȘ a început să apară pe serii, iar cercetătorii Institutului de Istorie și Filologie au fost repartizați în seria științe sociale, al cărei comitet de redacție era format din academicienii ieșeni. Dacă primele două numere cuprind studii bune, însă puține, fascicula 3-4/1956 are în sumar nu mai puțin de opt contribuții, semnate de membri titulari sau asociați ai Institutului, care par a aminti de scrisul istoric de dinainte de Război și care prevestesc „schimbarea la față” a istoriografiei ieșene, întâmplată

începând cu numărul 1/1956 din „seria istorie” a SCȘ. Acest număr a fost un punct de inflexiune în istoria Institutului, adunând în paginile lui studii de certă valoare, comunicări și documente, precum și o rubrică de recenzii și note bibliografice, unde s-a publicat o recenzie dură și amănunțită (13 p.) a lui C. Cihodaru la lucrarea lui Barbu Cămpina (*Cercetări cu privire la baza socială a puterii lui Ștefan cel Mare*), unul dintre „greii” stalinismului istoriografic, care supraviețuise destrămării grupării lui M. Roller și trecuse în echipa reformatoare, condusă de A. Oțetea și M. Berza. C. Cihodaru a recidivat în primul număr al revistei din anul următor, când a publicat o aspră recenzie (tot de 13 p.!) la cartea *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, ai cărei autori erau V. Costăchel, P. P. Panaitescu și A. Cazacu. Peste încă un an, revista a publicat o amplă „discuție”, care a cuprins răspunsul lui P. P. Panaitescu și contra-răspunsul lui C. Cihodaru, fiecare păstrându-și punctul de vedere.

În „Comitetul de coordonare” a primului tratat colectiv de istorie a României a fost inclus, decorativ, V. Popovici, în „comitetele de redacție” ale celor șase volume proiectate nu i s-a găsit loc vreunui ieșean, în vreme ce în colectivele de autori au fost presărați câte unu-doi cercetători de la Iași la cinci din cele șase volume: M. Petrescu-Dîmbovița (vol. I), C. Cihodaru (vol. II), N. Corivan și L. Boicu (vol. III), V. Popovici (vol. IV) și Janeta Benditer (vol. VI); volumele V și VI nu au mai apărut. În afară de contribuția lui V. Popovici, care se ridică la aproximativ 70 de pagini, apăsător tributară doctrinei marxiste, ceilalți cercetători nu au făcut decât să arunce câte o cană de apă într-un ocean: N. Corivan – 5 pagini și L. Boicu – 7 pagini, din cele 1.259 de pagini ale vol. III, iar C. Cihodaru – 27 de pagini, din cele 1.158 ale vol. II. Această sub-reprezentare, sau mai bine zis nereprezentare, a Institutului din Iași în redactarea tratatului de istorie, precum și greșelile din capitolele privitoare la Moldova din volumele II și III, scrise de istoricii Institutului din București, i-au exasperat pe „tinerii cercetători de la Institutul de Istorie din Iași (L. Boicu, Ecaterina Negruți-Munteanu, C. Istrati, Gh. Platon)”, astfel că, la începutul anului 1962, au protestat la conducerea Academiei R.P.R., care a trimis o comisie de cercetare la Iași, în frunte cu acad. Iorgu Iordan, însă măsurile luate au fost paliative, pentru că era prea târziu să se mai poată schimba ceva, volumele fiind încheiate. În concluzie, și tratatul de istorie a României a fost un „șantier”, cu minusurile și plusurile proprii regimului de „democrație-populară”, care a însemnat, în bună măsură, revenirea la felul în care se scria, se predă și se învăța istoria românilor înainte de „manualul unic” din 1947, semnat de M. Roller, iar prin calitatea științifică a multor capitole (scriitură și bibliografie) a contribuit la dinamizarea cercetărilor de istorie românească.

Aproape zece ani au trebuit să treacă pentru a fi publicate cele patru volume din tratatul de istoria României, iar acest lung interstițiu s-a datorat confruntărilor dintre cele două grupări istoriografice, cea a internaționalismului socialist și cea a „național-

comunismului”, și noii „glaciațiuni” culturale, provocată de revoluția anticomunistă din Ungaria, din toamna anului 1956. În 1955, la sectorul de istorie modernă al Institutului a fost angajat L. Boicu, pentru ca o nouă angajare să aibă loc în toamna anului 1957, când Al. Zub a devenit cercetător la sectorul de istorie medievală, unde C. Cihodaru i-a încredințat ca temă de cercetare bibliografia operei lui A. D. Xenopol. Al. Zub a fost arestat după numai câteva luni, din pricina organizării Sărbătoririi la Iași și Mănăstirea Putna, la 12-14 aprilie 1957, a 500 de ani de la înscăunarea lui Ștefan cel Mare.

În același timp cu sărbătoarea studențească, cercetătorii din Institut și de la Facultate au organizat un Simpozion științific, la 12 aprilie 1957, cu 11 comunicări în program, din care doar două au fost publicate, cu titlu schimbat, în SCȘ-istorie (1/1957), însă nu într-un volum, așa cum făcuseră în 1956, și aveau să mai facă în 1964, cercetătorii de la Institutul din București. În anul 1958, revista a fost investită, pentru prima dată, cu un „comitet de redacție” (1-2/1958), format din istorici din conducerea Institutului (V. Popovici, director, și șefii de sectoare: M. Petrescu-Dîmbovița, C. Cihodaru, D. Berlescu, J. Benditer), avându-l ca secretar de redacție pe L. Boicu, iar în organigramă a apărut sectorul de istorie contemporană, precum și trei noi cercetători, absolvenți ai Facultății de Istorie și Filologie a Universității din Iași (I. Caproșu, I. Saizu și D. Șandru). Înființarea noului sector poate fi pusă în legătură cu retragerea trupelor sovietice din România, pe fondul căreia conducerea Academiei și autoritățile de partid și de stat au decis că la Iași, oraș aflat la granița cu Basarabia și cu U.R.S.S., cercetarea istoriei contemporane trebuie încadrată într-un colectiv de sine stătător. În același an, la Institutul de Istorie din București a fost înființat sectorul de istorie universală. Pe lângă lucrul la tratatul de istorie a României (cu polemicele privitoare la acesta) și comunicările susținute și articolele publicate în prima parte a anilor '60, cercetătorii Secției de istorie a Institutului de Istorie și Filologie au publicat un prim volum colectiv de studii în 1963, care îi are drept autori pe cercetătorii sectorului de istorie modernă (*Dezvoltarea economiei Moldovei între 1848 și 1864. Contribuții*), pentru care au primit Premiul „N. Bălcescu” al Academiei Române. Tot atunci, au fost angajați noi cercetători la Secția de istorie, la sectoarele de istorie medie (L. Șimanschi), modernă (D. Vitcu, Stela Mărieș, A. Macovei) și contemporană (Gh. Buzatu, Gh. Florescu).

PERIOADA „DEZGHEȚULUI”. REVISTE ȘI PUBLICAȚII

Schimbarea direcției politice a țării prin „Declarația din aprilie 1964” și atmosfera de eliberare a istoriografiei românești creată de publicarea volumului lui K. Marx, *Însemnări despre români* (editor A. Oțetea) au dus la mari prefaceri în instituțiile de cercetare istorică ale Academiei Române. La Iași, în 1964 s-a înființat *Institutul de Istorie și Arheologie*, care a primit în 1965 numele lui „A. D. Xenopol”, iar revistei SCȘ-istorie i-a fost schimbat titlul, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”*

(*AIIAI*), având aceeași redacție și aproximativ același conținut, cu precizarea că sectorul de istorie veche și arheologie își avea propria revistă, *Arheologia Moldovei* (*ArhMold*), întemeiată încă în 1961, dar cu apariție anuală începând cu 1964. Primul număr al *AIIAI* (I/1964) are aceeași organizare a sumarului ca a revistei *SCȘ*, dar schimbarea de direcție istoriografică și de concepție se poate observa: sunt publicate câteva articole de istorie contemporană, apar autori din alte centre de cercetare din țară, precum și o altă rubrică intitulată „Studii documentare”, iar recenziile, punctul tare al revistei, pe de o parte merg pe același drum al școlii critice (vezi recenzia amplă a lui I. Caproșu la o carte a lui D. Berindei) și, pe de altă parte, cuprind doar spațiul istoriografic occidental, prin recenziile lui D. Ciurea.

Printre alte decizii luate de Academia Română în anii 1964-1965 s-a numărat și reformarea modului de editare a documentelor, mai ales a celor medievale și moderne, prin trecerea de la edițiile necritice, la care unii munceau și alții semnau, la edițiile critice, în care toate erorile de „critică a textelor și tehnică a edițiilor” s-au dorit a fi îndreptate. Astfel, s-a trecut de la *DIR* la *DRH* (*Documenta Romaniae Historica*), de această dată cu patru serii (A-D; seria D, *Relații între Țările Române*), iar sectorului de istorie medievală de la Institutul din Iași i s-a încredințat seria A. Moldova.

Cu *AIIAI*, cu *ArhMold*, cu *DRH* și cu alte proiecte științifice, mai vechi sau mai noi, Institutul a intrat într-o altă vârstă, cea a deplinei maturități științifice, care a corespuns atât cu relaxarea ideologică, cât și cu o consolidare a colectivului de cercetători. Odată intrat pe acest drum, în „cincinalul” următor (1966-1970), Institutul a numărat câteva evenimente importante, care îi vor marca devenirea: numirea în postul de director (1967) a profesorului **Mircea Petrescu-Dîmbovița**, un savant și un om al echilibrului și al compromisului benefic; crearea unui nou sector, de istorie universală (1968), dar și de relații internaționale (D. Ciurea, șef de colectiv; V. Ciobanu, Tahsin Gemil), care va deschide tematica de cercetare a întregului Institut către Occident; reintegrarea în colectiv a cercetătorului Al. Zub, care trecuse prin infernul închisorilor comuniste și care se va dovedi un veritabil ferment pentru dezvoltarea instituției; angajarea unor tineri cercetători (I. Solcanu, I. Ciupercă, V. Fl. Dobrinescu, N. Ciocan); „explozia” *AIIAI* – începând cu tomurile din anii 1969-1970, și-a dublat numărul de pagini și și-a diversificat tematica, urmând un drum ascendent, care îl va duce în fruntea revistelor de istorie din țară.

În vreme ce Institutul de Istorie și Arheologie din Iași se dezvolta, împreună cu alte instituții de profil din țară, forul tutelar, Academia R.S.R., se confrunta cu ostilitatea, mereu în creștere, a lui N. Ceaușescu, care a dus la diminuarea rolului acesteia, prin înființarea, în februarie 1970, a Academiei de Științe Sociale și Politice (ASSP). Noua instituție a fost organizată după modelul adevăratei Academii, având și o Secție de științe istorice și arheologie, condusă de Ștefan Ștefănescu, căreia i-au fost arondate toate

institutele de istorie și arheologie. Directorul Institutului, M. Petrescu-Dîmbovița, a fost numit în Prezidiul ASSP, iar șeful sectorului de istorie medievală, profesorul C. Cihodaru, a primit statutul de membru. Activitatea Institutului, așa cum se oglindește în sutele de pagini ale *AIIAI* și în alte publicații, și cum reiese din mărturiile unor cercetători, nu a fost grav perturbată, pentru că politica culturală agresivă a lui N. Ceaușescu, care s-a accentuat după 1971 și a dus la crearea hybrisului național-comunist, a lăsat Iașul într-un con de umbră.

DIN NOU SUB PRESIUNEA IDEOLOGIEI

Mai mult, doar după un „cincinal”, ASSP și-a pierdut din atribuții, fiind nevoită, în aprilie 1975, să accepte trecerea institutelor de cercetare în structura universităților. Astfel, Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” a devenit parte a Facultății de Istorie și Filozofie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Măsura era destinată integrării învățământului cu cercetarea și, bineînțeles, reducerii de cheltuieli, urmând ca profesorii să primească și normă de cercetător, iar cercetătorii și normă didactică. Numai că nu s-a realizat simbioza între cele două colective, pentru că, în cei 15 ani de conviețuire, fiecare și-a păstrat individualitatea. Totuși, din combinarea „integrării” cu „reducerea”, într-un deceniu și jumătate patru cercetători au devenit cadre didactice (I. Caproșu, I. Ciupercă, I. Solcanu și Gh. Pungă), iar șase au fost angajați în posturi de cercetător (G. Bădărău, Șt. S. Gorovei, Șt. Lemny, S. Antohi, V. Butnariu și D. Ivănescu). Un al patrulea cercetător, reputatul istoric L. Boicu, deși a susținut concursul pentru postul de conferențiar, și l-a câștigat, nu a fost confirmat de Ministerul Învățământului, din motive de ordin politic. De asemenea, pe lângă alte dovezi, coabitarea amicală dintre cele două instituții reiese cel mai bine din faptul că au coordonat împreună, între 1986 și 1989, trei volume din seria „Românii în istoria universală”.

Avem, așadar, douăzeci de ani de istorie a Institutului, care au fost ani buni și rodnici, în ciuda injoncțiunilor politice de tot felul – însă mai moderate față de cele primite de corespondentul său din București (Institutul de Istorie „N. Iorga”) – și a cenzurii, activă și la nivel local și la nivel național. În această istorie foarte bogată și diversă, una dintre posibilele călăuze este tocmai „Anuarul” Institutului, coordonat de redactorii-șefi, M. Petrescu-Dîmbovița, I. Caproșu și L. Șimanschi, și ai cărui „lucrători” au fost cei doi secretari de redacție, I. Caproșu (1967-1979) și Șt. S. Gorovei (1980-1988). Din 1971 până în 1984, *AIIAI* s-a menținut în jurul a 700 de pagini, cu un corp de literă foarte mic, situat la limita lizibilității, pentru ca în ultimii patru ani să treacă cu mult peste o mie de pagini, drept care a fost împărțit în două tomuri anuale. Dogmatismul politic comunist nu și-a găsit loc în revistă, mergând până acolo încât în puține materiale a mai fost presărat câte un „citat”, scos din clasicii marxismului și din „pseudo-clasicul” pseudo-marxismului național. Apoi, redacția și-a permis să desfidă insidiosul curent

cultural protocronist, care „zburda” prin alte publicații de profil (unele cu mare impact asupra publicului larg, ca *Magazinul istoric*), și chiar să întâmpine critic unele cărți reprezentative pentru acest curent (vezi, spre exemplu, polemica dintre Șt. S. Gorovei și D. Zamfirescu, unul dintre corifeii protocronismului).

Pe lângă revistă, conducerea Institutului și redacția au hotărât să publice, din motive de tactică editorială, o serie de volume-supliment (zece, în zece ani!), cărți de autor, ediții de studii și de izvoare și bibliografii, în limbile română și engleză sau franceză, de mare valoare științifică și impact istoriografic, care au contribuit la consolidarea prestigiului școlii de istorie de la Iași. Aproape același subterfugiu editorial, desprins însă de *Anuar*, a fost folosit și în cazul colecției „Românii în istoria universală”, în care, pe lângă cele trei volume amintite mai sus, s-au mai publicat cinci, printre care găsim excelenta bibliografie privitoare la „români în secolul al XVIII-lea” (Șt. Lemny), valoroasa ediție de studii documentare, *Izvoare străine pentru istoria românilor* (ed. Șt. S. Gorovei) și premonitoriul volum, editat chiar în 1989, *La Révolution Française et les Roumains* (éd. Al. Zub).

Aparițiile editoriale au urmat reorganizarea Institutului din 1981 pe colective (istorie medievală, istorie modernă, istorie contemporană, istoria relațiilor internaționale, istoria celui de-Al Doilea Război Mondial și istoria culturii): la colectivul de istorie medievală – DRH-ul, coordonat, în același timp sau succesiv, de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi (între 1971 și 1989 s-au publicat șase volume), și cercetările de genealogie, inițiate și dezvoltate de Șt. S. Gorovei, în acele vremuri puțin prielnice acestui gen de istorie și acestei metode de cercetare istorică (revista *Arhiva Genealogică* a apărut mai întâi ca fasciculă în *AI/IAI*, I/1989); la colectivele de istorie modernă și de istorie a relațiilor internaționale – ediția critică a Regulamentului Organic al Moldovei și ediții de condici și catagrafii (C. Istrati), demografie istorică (E. Negruți-Munteanu), istorie economică și istoria relațiilor internaționale în epocile modernă (L. Boicu, D. Vitcu) și medievală (V. Ciobanu); la colectivele de istorie contemporană și de istorie a celui de-Al Doilea Război Mondial – demografie rurală și istoria relațiilor agrare și a țăranimii (D. Șandru), istoria petrolului și istoria Războiului (Gh. Buzatu), relații internaționale ale României în epocile interbelică și postbelică (V. Fl. Dobrinescu).

La colectivul de istorie a culturii, direcțiile de cercetare promovate de Al. Zub (istoria istoriografiei, istoria culturii, istoria ideilor), precum și conduita sa civică au trecut cu mult peste granițele istoriei, ca domeniu de studiu, și peste „ușa” Institutului, ca așezământ de cercetare istorică, atrăgând în biroul său tineri interesați să se inspire din cultura sa enciclopedică și din uriașa sa bibliotecă sau să găsească un punct de sprijin în acțiunile lor de dizidență față de regimul politic comunist din România (S. Antohi, D. Petrescu, Șt. Afloroaei, M. D. Gheorghiu, A. Corbea-Hoișie, V. Gherghel, Șt. Lemny, L. Pițu). Doi dintre ei, S. Antohi și Șt. Lemny, au rămas timp de câțiva ani membri ai

colectivului de istoria culturii, prilej de a publica sau de a pregăti câteva cărți inovatoare pentru istoriografia românească (ulterior, au plecat în spațiul istoriografic și cultural central și vest-european, urmând cariere științifice și administrative impresionante).

Participanți la Zilele academice ieșene, ediția 2009

Ca întreg, Institutul a fost și n-a fost prezent în marile dezbateri și proiecte istoriografice, prin care N. Ceaușescu, ASSP și aparatul de partid și de stat au încercat, fără să reușească, să dea chip sentinței: *historia ancilla politicae*. Astfel, după înființarea ASSP și declanșarea „minirevoluției culturale” în 1971, N. Ceaușescu a pus problema scrierii unui nou tratat de istoria României, care să corespundă mutațiilor ideologice de după îndepărtarea de U.R.S.S. Directiva privitoare la realizarea noului tratat a venit în 1975, când România a obținut dreptul de a organiza la București, în 1980, Congresul Internațional de Științe Istorice. În paralel, diferite oficine politice au inventat și au sprijinit deriva protocronistă traco-dacă, ceea ce a dus la stabilirea aceluiași an, 1980, drept moment al sărbătoririi a „2050 de ani de la crearea statului dac centralizat” în vremea lui Burebista. Dacă la pregătirile pentru comemorarea „statului dac”, activitatea Institutului a fost colaterală și angajată științific (M. Petrescu-Dîmbovița), nu propagandistic, implicarea cercetătorilor ieșeni în alcătuirea „tratatului ASSP” nu transpare clar din literatura de specialitate. Până la urmă, tratatul nu s-a mai publicat.

Nici participarea membrilor Institutului la marele Congres de Științe Istorice nu se poate urmări până departe, pentru că lipsesc și studiile, și relatările participanților

ieșeni. Din *Actele* și „Buletinul” Congresului, știm că directorul Institutului, M. Petrescu-Dîmbovița, a fost vicepreședinte al Comitetului de organizare. Participanți cu lucrări la Congres au fost: M. Petrescu-Dîmbovița, Al. Zub, V. Spinei, E. Negruți-Munteanu (demografie), Șt. S. Gorovei (istorie medievală) și Al. Andronic. Organizatorul Congresului, ASSP, a dorit să arate comunității istoriografice mondiale, dar mai ales istoricilor din țările vecine, tezele istoriografiei române privitoare la unele teme sensibile din trecutul și prezentul românilor, iar „patronul” Congresului, N. Ceaușescu, a urmărit creșterea prestigiului său și al țării pe scena internațională. Câte puțin s-a realizat din toate aceste țeluri, însă, ca de multe ori la asemenea adunări-gigant, principalul folos nu s-a răsfrânt către exterior, ci către interior, pentru că participanții la Congres, mai ales cei români, au primit una dintre cărțile lui Gh. I. Brătianu (*Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești*), care a fost reeditată cu acest prilej. Aceasta a fost prima reeditare a unei cărți din opera marelui istoric român, fost profesor al Universității din Iași și mort în închisoarea de la Sighet, în aprilie 1953, reeditare care se încadra în proiectul politic de recuperare a unor scrieri importante de dinainte de instaurarea comunismului în România. Cartea a fost editată la București de V. Râpeanu, însă pentru recuperarea altor lucrări, antume sau postume, proiectul istoriografic s-a bifurcat, și, astfel, o lucrare importantă a lui Gh. I. Brătianu, *Marea Neagră. De la origini până la cucerirea otomană*, a fost editată de un istoric de la Institutul de Istorie și Arheologie din Iași, V. Spinei (Editura Meridiane, București, 1988). În același an, tot V. Spinei a îngrijit un volum cu totul excepțional, atât prin valoarea contribuțiilor, cât și prin momentul istoriografic și politic în care a fost publicat, închinat vieții și operei lui Gh. I. Brătianu, la 90 de ani de la nașterea sa. Pe lângă republicarea operei lui Gh. I. Brătianu, în acest deceniu a fost accelerată scoaterea din uitare, firească sau indusă (de cele mai multe ori!), a lucrărilor unor istorici de dinainte de Război, printre care s-a aflat și marea sinteză *Istoria românilor* a lui N. Iorga, a cărei reeditare a fost asumată de Institutul „A. D. Xenopol”, prin cercetătorii Gh. Buzatu și V. Spinei (primul volum, I/1-2, a apărut în 1988). De asemenea, M. Kogălniceanu, A. D. Xenopol și V. Pârvan au fost aduși sau readuși în istoriografia românească printr-un plan de lucru individual care i-a aparținut lui Al. Zub (peste zece volume, începând din 1971, numai despre aceste trei mari personalități ale culturii române, alături de altele, consacrate altor subiecte). Treptat, acest proiect auctorial a devenit și editorial, astfel că istorici tineri (Șt. Lemny, Lucian Nastasă, Nelu Zugravu) au fost coopțați pentru editarea critică a operei lui Vasile Pârvan.

Cu bucurii și cu necazuri, în anii '80 Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” a ajuns să aibă o personalitate științifică foarte bine conturată și să rivalizeze cu cele mai bune institute și facultăți de istorie din țară și din străinătatea „apropiată”. Mai mult, dispoziția Comitetului Central al PCR privind integrarea învățământului cu cercetarea a produs efectul contrar: institutele de istorie nu s-au apropiat de predarea

istoriei, iar facultățile de istorie au slăbit intensitatea cercetării, pentru anumite discipline și perioade istorice. Astfel, prin activitatea sa, Institutul „A. D. Xenopol” a suplini, pe alocuri, activitatea de cercetare de la Facultate, iar *Anuarul* a impus un standard științific și etic. Această memorabilă poziție a Institutului și a revistei sale nu ar fi fost posibilă fără existența în statul de funcții a unor importanți istorici, creatori de școală în anumite domenii istoriografice. „Școlile” au fost întemeiate treptat, iar povestea de succes a început cu M. Petrescu-Dîmbovița și C. Cihodaru, fiind continuată de L. Boicu, Al. Zub, I. Caproșu, Gh. Buzatu și Ștefan S. Gorovei.

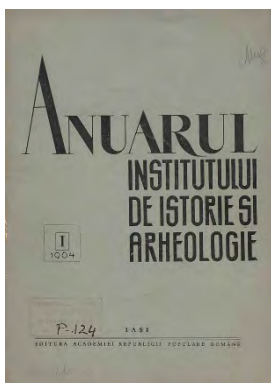
DUPĂ REVOLUȚIA DIN 1989

În entuziasmul zilelor de după revoluție, un grup de 14 istorici, printre care s-au aflat Al. Zub și Șt. S. Gorovei, au organizat „Comitetul Istoricilor Liberi din România”, care a dat publicității o „declarație/program”, în șapte puncte, „în ziua de Crăciun a anului 1989”, prin care au chemat „pe toți istoricii din țară” să li se alăture în efortul de a „restaura acea mare tradiție a istoriografiei noastre care a dat o imagine autentică a trecutului tuturor locuitorilor acestei țări, în strânsă legătură cu împrejurările istoriei universale”. În istoriografie, ca peste tot în țară, speranța că despărțirea de trecutul comunist se va produce în mare viteză s-a destrămat chiar în prima parte a anului 1990, când s-a văzut, ceea ce era de așteptat, că nu toți istoricii și nu toți „locuitorii țării” aveau la ruperea accelerată de trecut. Așa se explică faptul că acest program istoriografic revoluționar a devenit realitate în durată medie și lungă, abia după două decenii, reforma s-a produs cu adevărat.

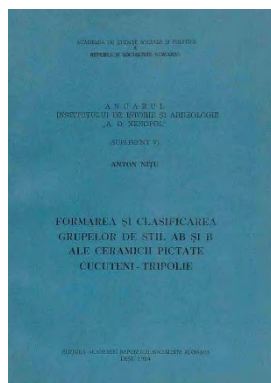
La începutul anului 1990, Academia R.S.R. a redevenit Academia Română, ASSR s-a desființat, iar institutele de cercetare au fost desprinse de universități și au revenit sub tutela Academiei. Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” s-a reîntors în Filiala Iași a Academiei, însă istoria s-a despărțit de arheologie, rezultând două instituții de cercetare: Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” și Institutul de Arheologie. Conducerea Institutului de Istorie a fost preluată, în chip firesc, de **Al. Zub**, care avea, în acel moment de mare tensiune națională, cea mai potrivită biografie și cea mai extinsă bibliografie. În același an, Al. Zub a devenit și membru corespondent al Academiei Române. Ca urmare, acad. Al. Zub și Consiliul Științific al Institutului au avut și obligația, și șansa, de a re-ctori Institutul. Au reușit acest lucru îngrijindu-se de angajarea unor tineri cercetători, aleși din elita absolvenților Facultății de Istorie din promoțiile imediat anterioare anului 1989 (Florin Cîntic, V. Docea, Florea Ioncioaia, L. Nastasă-Kovács, Gh. Onișoru, Cătălin Turliuc) sau mai vechi (M.-Șt. Ceașu), și încercând chiar să obțină un nou sediu, în „Casa Xenopol” de pe Str. V. Conta, însă tentativa a eșuat, Institutul rămânând tot în clădirea de pe Str. L. Catargi (fostă K. Marx). Totodată, s-a realizat ceea ce nu s-a reușit în cei aproape 15 ani de conviețuire între

Institut și Facultate, prin trecerea unor cercetători (Al. Zub, Șt. S. Gorovei, G. Bădăraș) și în statul de funcții al Facultății, în urma impulsului dat de decanul I. Caproșu, fost cercetător la Institut și creator de școală istoriografică.

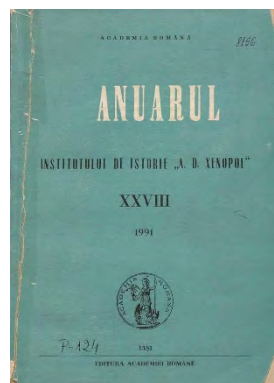
În urma unor polemici specifice epocii, au avut loc modificări de personal. Astfel, trei cercetători de la Institutul de Istorie (Gh. Buzatu, I. Saizu și Val. I. Dobrinescu), și doi de la Institutul de Arheologie (Stela Cheptea și Emil I. Emandi), s-au desprins din Institut, formând Colectivul de istorie și civilizație europeană, care în 2011 a devenit Centrul de Istorie și Civilizație Europeană (CICE). Cercetătorii Colectivului, atât fondatorii, cât și tinerii angajați (Sorin Damean, spre exemplu), vor juca un rol important în organizarea Facultății de Istorie a Universității din Craiova. CICE va publica revista *Europa XXI*, în care pot fi identificate o serie de articole utile, precum și o nouă serie din colecția „Românii în istoria universală”. În același timp, doi cercetători importanți, D. Vitcu și D. Șandru, vor rămâne în Institut, dar vor contribui și la organizarea Facultăților de Istorie de la Universitățile din Suceava și Galați, unde au fost și conducători de doctorat.

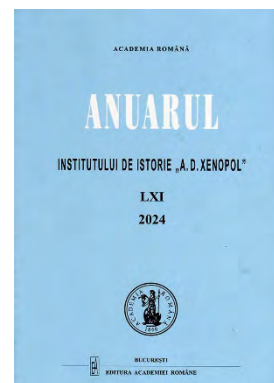
Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, I, 1964

Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, V, supliment, 1984

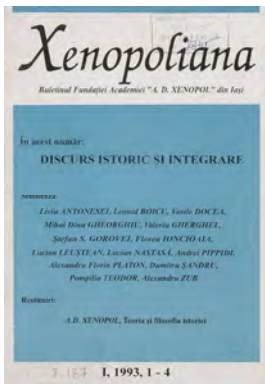
Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, XXVIII, 1991

Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, LXI, 2024

În 1992, la inițiativa directorului **Al. Zub** a fost înființată Fundația Academică „A. D. Xenopol”, cu scopul de a sprijini, din afara cadrului bugetar, cercetarea științifică, cu accent pe teoria istorică, pe noile metodologii și noile „istorii”. Acest program istoriografic alternativ s-a concretizat, din 1993 până în 2008, în revista *Xenopoliana*, al cărei coordonator a fost Al. Zub.

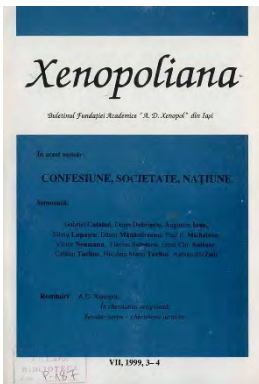
OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IASULUI

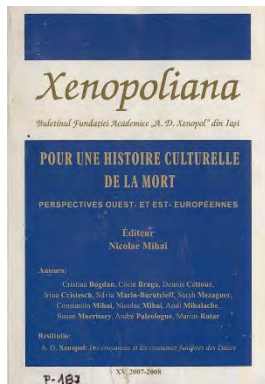
*Xenopoliana. Buletinul
Fundăției Academice
„A. D. Xenopol”,
1983*

*Xenopoliana. Buletinul
Fundatiei Academice
„A. D. Xenopol”, 1-4,
1994*

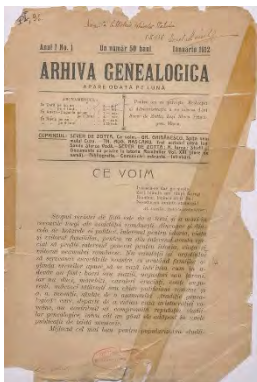

*Xenopoliana. Buletinul
Fundăției Academice
„A. D. Xenopol”, 3-4,
1999*

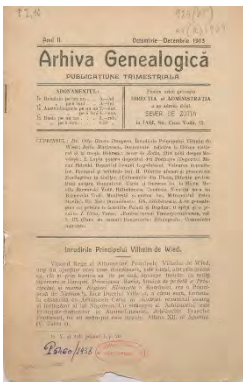

*Xenopoliana. Buletinul
Fundăției Academice
„A. D. Xenopol”,
2007-2008*

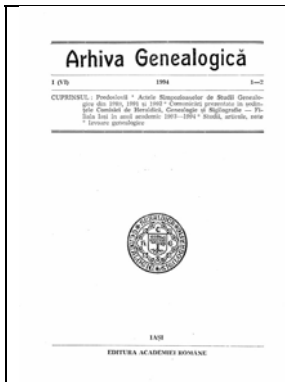
Un an mai târziu, în 1994, a apărut ca revistă de sine stătătoare *Arhiva Genealogică*, desprinzându-se din *Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”* (AIIX), al cărei coordonator a fost Șt. S. Gorovei, însă nu sub tutela Institutului, ci a Comisiei de Genealogie, Heraldică și Sigilografie a Academiei Române. Revista a apărut până în anul 2000, dând glas preocupărilor din aceste domenii de cercetare, numite îndeobște științe auxiliare ale istoriei, mult vitregite în regimul comunist. Aceste noi reviste, precum și altele care au apărut sau reapărut în Iași și în întreaga țară au „mușcat” din masivul corp al AIIX, l-au făcut mai suplu (un singur tom pe an) și l-au detronat din poziția de lider al publicațiilor periodice de istorie.

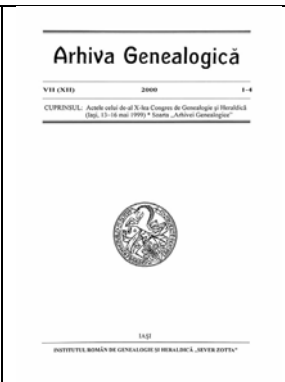
Arhiva genealogică, nr.
în TOM: 1, 1912, seria
veche

Arhiva genealogică, nr.
în TOM: 10-11-12,
1913

Arhiva genealogică, I, nr.
în TOM: 1-2, 1994

Arhiva genealogică, VII,
nr. în TOM: 1-4, 2000

În pofida acestui fapt, revista s-a menținut și se menține în grupul de frunte al revistelor de istorie românești. Redactori-șefi ai *Anuarului* au fost după 1989: Șt. S. Gorovei (1990-1995), V. Docea (1997-1999), Florea Ioncioaia (2000-2001) și Al. Zub (2002-2017). În 1999, secretar de redacție a ajuns Andi Mihalache, care a reușit să formeze o „școală” în jurul ei (din 2018, redactor-șef), cu ajutorul căreia a menținut *AIIX* la un nivel foarte bun, vreme de un sfert de veac.

Actualul sediu al Institutului din Iași, str. T. Codrescu, nr. 6 (pavilioane C+I)

De la mijlocul anilor '90 până la mijlocul anilor 2000, o nouă generație a pășit pragul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” (Maria Magdalena Székely, Flavius Solomon, Dorin Dobrințu, Leonidas Rados, Andi Mihalache, Marius Chelcu, Adrian Cioflâncă, M. Chiper, Cătălina Chelcu, Silviu Văcaru, Petronel Zahariuc, Cătălina Mihalache, Bogdan Schipor, Liviu Brătescu, Al. Istrate, Paul Nistor), care după două-trei decenii de muncă s-a impus în comunitatea istoriografică din România. În jurul anului 2000, patru dintre cercetătorii care au fost angajați la Institut în 1990, Vasile Docea, Florea Ioncioaia, L. Nastasă-Kovács și Gh. Onișoru, au plecat la alte instituții de învățământ și cercetare. Și tot la începutul noului secol, „școala” lui Șt. S. Gorovei, care se construise între timp, a înființat și Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”. Șt. S. Gorovei și M. M. Székely au plecat din Institut, alăturându-se CICE.

RELAȚII INTERNAȚIONALE, SCHIMBURI ACADEMICE

În prima parte a anilor '50, când anatimizarea „cosmopolitismului”, în latura sa rea („vegetativă”), era o axiomă a PMR, cercetătorii au primit și au făcut vizite academice în cealaltă latură a „cosmopolitismului”, cea bună, adică în țările din lagărul socialist.

Astfel, au venit atunci la Iași specialiști din U.R.S.S. și R.S.S.M. (R. Moldova), dar și din alte țări socialiste, și chiar au publicat articole în SCȘ. Apoi, cercetători din Institut, mai ales directorul M. Petrescu-Dîmbovița, au participat la mai multe Congrese Internaționale de Științe Istorice, începând cu cel de la Stockholm (1960). În 1985, Institutul a dedicat un volum interdisciplinar de studii (coord. Al. Zub) Congresului de la Stuttgart, situat la un excelent nivel științific (*Culture and Society*; în 1991 s-a publicat varianta dezvoltată în limba română, completată cu studiile lui Dan Petrescu și Luca Pițu, care fuseseră cenzurate). După acest volum de mare succes, Al. Zub s-a îngrijit de apariția volumului dedicat Congresului de la Madrid din 1990 (*Temps et changement dans l'espace roumaine*) și a editat volume valoroase și pentru edițiile de la Montréal (1995) și Sydney (2005; vol. coordonat împreună cu Adrian Cioflâncă).

În ciuda repetatelor „închideri” și „deschideri” ale granițelor, în anii '70-'80 mulți cercetători au putut beneficia de stagii de cercetare și de formare științifică în „statele burgheze”, fie prin burse oferite de fundații occidentale (Fulbright, Humboldt), fie prin sprijinul oferit de personalități ale exilului românesc (profesorul Paul Miron de la Universitatea din Freiburg, spre exemplu). După căderea comunismului, internaționalizarea a devenit o coordonată intrinsecă în viața și opera oricărui istoric. De asemenea, după 1989 Academia Română s-a îngrijit de revitalizarea și extinderea comisiilor mixte, aflate în coordonarea Secției de științe istorice și arheologie, iar Institutului „A. D. Xenopol” i s-a arondat Comisia mixtă româno-cehă. Din partea română, coordonator a fost acad. Al. Zub, iar secretar Flavius Solomon, apoi, după 2008, Bogdan Schipor. Comisia a avut o activitate meritorie, organizând conferințe bilaterale și publicând două volume de studii (2003 și 2014).

NOI TEME DE CERCETARE

Și din punctul de vedere al temelor de cercetare, în anii care s-au scurs de la schimbarea revoluționară din 1989 și intrarea României în Uniunea Europeană (2007), Institutul s-a văzut cuprins de febra inovațiilor, pentru că a trebuit să răspundă la cutremurele istoriografice, și nu numai, generate de cartea lui Lucian Boia (*Istorie și mit în conștiința românească*) și de cărțile care au reclamat imperativ cercetarea participării României la Holocaust, dar și investigarea aprofundată a istoriei comunismului românesc. Astfel, cercetătorii din colectivele de istoria culturii și de istorie contemporană au publicat multe cărți și studii privitoare la miturile istoriei românești din secolele XIX-XX, la istoria evreilor (Pogromul de la Iași, Holocaustul evreilor din România) sau la istoria comunismului (istoriografia sub regimul comunist, reforma agrară din 1945, desființarea partidelor politice democratice, colectivizarea agriculturii, rezistența anticomunistă). Ca urmare, a fost firesc să fie invitați în Comisia internațională pentru studierea Holocaustului din România (Adrian Cioflâncă) și în Comisia Prezidențială

pentru analiza dictaturii comuniste din România (Al. Zub, Dorin Dobrinu, Adrian Cioflâncă), precum și la conducerea și în Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității/CNSAS (Gh. Onișoru, Adrian Cioflâncă). De asemenea, Institutul a colaborat la editarea unei importante reviste de istorie a evreilor, *Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae* (SAHIR, 1996-2016, 13 volume), al cărei redactor-șef adjunct a fost D. Vitcu.

Anul 2008 a fost unul dintre cei mai importanți din istoria Institutului de Istorie, după reorganizarea sa din 1990. Atunci, în urma unor frământări din viața instituției, ipostaza de mediator a fost obținută de profesorul **Gh. Cliveti**, care a ajuns mai întâi director-adjunct, în locul cercetătorului D. Ivănescu, iar din 2010, în funcția de director al Institutului. De atunci, vreme de 15 ani, profesorul și cercetătorul Gh. Cliveti a condus Institutul de Istorie. Din 2008 a început istoria recentă a Institutului, în care au fost continuate proiecte vechi, au fost inițiate proiecte noi și, poate mai important, au fost angajați o seamă de noi cercetători (Sorin Grigoruță, Alexandru Gavriș, Marian Hariuc, Al. Aioanei, Remus Tanasă, A. Cușco, M. Amărieuței și Mihai A. Ciobanu), care sunt deja nume importante ale istoriografiei românești și, într-o anumită măsură, europene.

Spre sfârșitul acestei perioade, la începutul anului 2025, Academia Română a hotărât ca „unitatea de cercetare” istorică, care se desprinsese din Institut în 1992, CICE, să fie integrată în Institutele de Istorie și de Arheologie ale ARFI, închizându-se, astfel, cercul. În urma acestei decizii, a revenit în colectiv unul dintre ctitorii Institutului, profesorul Șt. S. Gorovei, alături de M. M. Székely, Silviu Moldovan și Corneliu Ciucanu.

Participanți la Conferința anuală din iunie 2025

INSTITUTUL – AZI

În prezent, pe lângă multitudinea de direcții de cercetare individuale (pentru care vezi site-ul <https://institutulxenopol.ro/>; admin., Remus Tanasă), cercetătorii din cele cinci colective (istorie medievală, istorie modernă, istorie contemporană, istoria

culturii și istoria relațiilor internaționale) lucrează la două programe fundamentale de cercetare ale Academiei Române: colecția de izvoare istorice interne *DRH*, seria A. Moldova (coord. P. Zahariuc), și colecția de izvoare istorice externe, *Hurmuzaki*, seria a treia (coord. Flavius Solomon), precum și la ciclul de *Enciclopedii* (*Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc* etc.), coordonat de Secția de științe istorice și arheologie a Academiei Române (președinte, acad. Victor Spinei). Institutul editează două reviste, *AIIIX* (redactor-șef, Andi Mihalache) și *East European Journal of Diplomatic History* (secretar de redacție, Al. Aioanei) și îngrijește seria de volume „Lucrările Conferinței Institutului de Istorie «A. D. Xenopol»” (coordonatori: Marius Chelcu și Dorin Dobrințu), iar mulți dintre cercetători sunt angrenați, în chip decisiv, în publicarea unor reviste, care apar sub egida altor instituții de cercetare, de stat sau private: *Archiva Moldaviae* (redactor-șef, M. Chiper), *Analele Putnei* (redactor șef, Șt. S. Gorovei), *Historia Universitatis Iassiensis* (Leonidas Rados, redactor-șef adjunct), *Revista de Istorie a Evreilor din România* (director, Adrian Cioflâncă), *Ioan Neculce* (redactor-șef, Marius Chelcu), *Plural* (editor, A. Cușco). De asemenea, câțiva cercetători sunt membri fondatori ai unor importante societăți academice care au și activități civice bine profilate: Fundația Academia Civică, din cadrul Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței de la Sighet (Al. Zub), Societatea de Studii Istorice din România (Dorin Dobrințu, M. Chiper, Leonidas Rados) și Institutul Român de Heraldică și Genealogie „Sever Zotta” (Șt. S. Gorovei, M. M. Székely).

Activitățile de cercetare ale Institutului se sprijină și pe o bogată bibliotecă, care a ajuns să numere peste 64.000 de volume, și se bucură de ajutorul unui grup restrâns, dar priceput, de colegi, care formează personalul administrativ: documentarist și tehnoredactor, Mihaela Răducă; secretar, Francisc Horjinec și bibliotecar, dr. Valentin Piftor. După 1990, au mai activat în Institut ca bibliotecare, Veronica Rusu, Carmen Voroneanu și Ecaterina Crăciun, iar pe posturi de secretare sau documentarist: Camelia Andronache, Violeta Popa, Florica Chiriac, Iuliana Bobu, Gabriela Camară și Mihaela Cazacu. După intrarea în inactivitate a Fundației Academice „A. D. Xenopol”, a fost înființată „Asociația – Societatea de Științe Istorice «A. D. Xenopol»” (coord. Marius Chelcu), cu scopul de a sprijini activitatea de cercetare, prin atragerea de fonduri și prin intermedierea legăturilor cu organizații de stat sau private. Tot ca o interfață cu publicul interesat de istorie, Institutul deține o pagină de facebook, administrată de Marius Chelcu, care are un trafic intens, unde sunt popularizate evenimentele științifice organizate de Institut sau în parteneriat cu alte instituții.

Colectivul Institutului și participanți la Conferința din 2024

Statura științifică remarcabilă a multora dintre membrii Institutului a dus la: cooptarea lor în importante organizații de cercetare din țară și din străinătate – Academia Română (Alexandru Zub, membru; Gheorghe Cliveti, membru corespondent; Dumitru Vitcu, membru de onoare), CNSAS (Adrian Cioflâncă, Silviu Moldovan), CNCS (Flavius Solomon, vicepreședinte), CNATDCU și ARACIS (P. Zahariuc); Holocaust Photographs Expert Group al European Holocaust Research Infrastructure (Adrian Cioflâncă), International Academy of Genealogy (Șt. S. Gorovei, M. M. Székely) etc.; numirea lor în comitetele de redacție și în colegiile științifice ale unor reviste de prestigiu din străinătate și din țară – *Südost-Forschungen* (Flavius Solomon), *Revue des Etudes Sud-Est Européennes* și *Transylvanian Review* (Al. Zub), *Revista Istorică* și *Studii și Materiale de Istorie Medie* (P. Zahariuc și Șt. S. Gorovei), *Revista de Istorie a Moldovei* (Gh. Cliveti) etc., precum și la obținerea unor premii din partea unor instituții academice, civice și religioase din România. Pentru exemplificare, amintim doar o parte dintre premiile și distincțiile obținute în ultimii cinci ani: Leonidas Rados, Marius Chelcu, Marian Hariuc și Sorin Grigoruță (Premiul Academiei Române), Cătălin Turliuc (titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Iași și Doctor Honoris Causa al Universității „Petre Andrei” din Iași), acad. Al. Zub (Ordinul „Sfântul Apostol Andrei, Ocrotitorul României”, Patriarhia Română), Șt. S. Gorovei (Ordinul „Mitropolitul Anastasie Crimca”, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților), iar P. Zahariuc (Crucea „Sf. Ierarh Dosoftei”, Mitropolia Moldovei și Bucovinei).

Participanți la Conferința anuală din iunie 2026

Colectivul actual al Institutului a păstrat excelența în cercetarea istorică, pe care a preluat-o de la cercetătorii care au scris istoria instituției noastre până la cumpăna dintre milenii, și s-a străduit să diversifice temele de cercetare, ca răspuns la noile tendințe din societatea românească, în așa fel încât Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” să rămână în avangarda istoriografiei românești și a instituțiilor de profil din România.

MISIUNEA ȘI DOMENIILE ACTUALE DE CERCETARE ALE INSTITUTULUI DE ISTORIE „A. D. XENOPOL”

Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” își asumă misiunea de a cerceta istoria românilor în context regional și european, de a reconstitui trecutul, apelând la metode științifice adecvate fiecărei teme asumate. Investigând momente, fenomene și evoluții din diferite epoci, publicând și diseminând rezultatele cercetărilor, propunând metodologii și instrumente novatoare, atrăgând atenția asupra unor teme și subiecte sensibile și interacționând cu specialiști de renume români sau străini. Actuala echipă a Institutului își propune să contribuie la dezvoltarea unei societăți echilibrate și durabile. Domeniile de cercetare ale specialiștilor Institutului sunt: istoria românilor, relațiile internaționale, istoria culturală, într-un larg evantai de teme și direcții precum editarea izvoarelor, evoluția instituțiilor și a structurilor sociale, istoria elitelor, naționalismul, minoritățile, totalitarismul, practici și politici culturale etc., așa cum reiese din Strategia de dezvoltare a Institutului pentru perioada 2025-2029.

BIBLIOGRAFIE

1. Arhiva Academiei Române – Filiala Iași, dosare de corespondență, rapoarte de activitate, personal ș.a.
2. Arhiva Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”.
3. Boldur, Alexandru, *Știința istorică română în ultimii 25 de ani. Constatări și remedii*, Iași, 1946.
4. Ceașu, Mihai-Ștefan, *Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” Iași, 1990-2000*, Fundația Academică „A. D. Xenopol”, Iași, 2001 (vezi și <https://institutulxenopol.ro/istoric/>).
5. Comisia internațională pentru studierea Holocaustului din România, *Raport final*. Președintele comisiei: Elie Wiesel. Editori: Tuvia Friling, Radu Ioanid, Mihail E. Ionescu, Editura Polirom, Iași, 2005.
6. Comisia Prezidențială pentru analiza dictaturii comuniste din România, *Raport final*, președinte Vladimir Tismăneanu, Editura Humanitas, 2007.
7. Cotiugă, Vasile; Dumitroaia, Gheorghe (ed.), Mircea Petrescu-Dîmbovița, *Amintirile unui arheolog*, Piatra-Neamț, 2006.
8. Cristian, Vasile, *Istoria la Universitatea din Iași*, Iași, 1985.
9. Doboș, Dănuț, *Universitatea captivă*, vol. I. *Universitatea ieșeană în primele decenii de după cel de-al Doilea Război Mondial*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2019.
10. Gorovei, Ștefan S., „Cu Ștefan S. Gorovei în căutarea strămoșilor” (dialog cu Florentina Dolghin), în *Magazin istoric*, XLVII, nr. 7/2013, p. 37-41.
11. Platon, Alexandru-Florin; Murgescu, Bogdan (coord.), *Istoriografia română recentă. Curente, tendințe, aspecte instituționale*, Editura Universității din București, 2004.
12. Popa, Cosmin, *Intelectualii lui Ceaușescu și Academia de Științe Sociale și Politice (1970-1989)*, Editura Litera, București, 2018.
13. Spinei, Victor (coord.), *Confluențe istoriografice românești și europene*. Gheorghe I. Brătianu, Iași, 1988.
14. Spinei, Victor; Rusu, Dorina N. (coord.), *Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc*, vol. I-V, Editura Karl A. Romstorfer a Muzeului Național al Bucovinei, Suceava, 2021.
15. Vasile, Cristian, *Un turn de fildeș în comunism. Institutele umaniste ale Academiei RPR în România lui Gheorghiu-Dej*, Editura Corint, București, 2024.
16. Vitcu, Dumitru, „Prolegomene. Exemplaritatea unui destin”, în Alexandru Zub, *Studii și note de istorie ecleziastică*, ediție de Dumitru Vitcu, Editura Junimea, 2023, p. 9-54.
17. Zub, Alexandru (ed.), *Ilie Minea (1881-1943)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 1996 (articole de Alexandru Zub, Lucian Nastasă, Nicolae Grigoraș, Alexandru Andronic etc.).
18. Zub, Alexandru, Antohi, Sorin, *Oglinzi retrovizoare. Istorie, memorie și morală în România*, Editura Polirom, Iași, 2002.
19. Zub, Alexandru, *Opresiune și rezistență sub regimul comunist. Fragmentarium istorico-memorial*, Editura Fundației Academia Civică, București, 2020.
20. Zub, Alexandru, *Orizont închis. Istoriografia română sub dictatură*, Editura Institutul European, Iași, 2000.

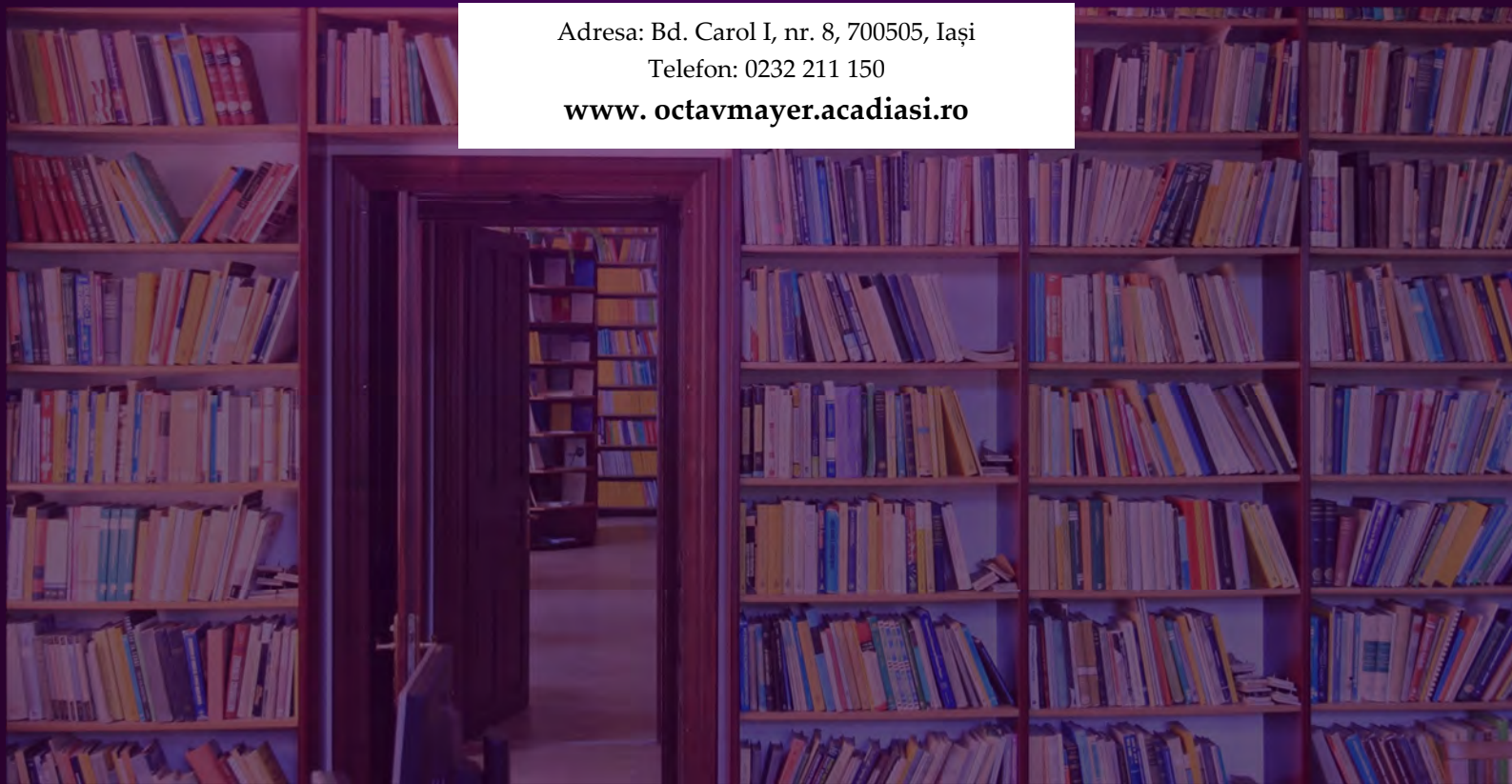

INSTITUTUL DE MATEMATICĂ „OCTAV MAYER”

Adresa: Bd. Carol I, nr. 8, 700505, Iași
Telefon: 0232 211 150
www.octavmayer.acadiasi.ro

De la înființarea Universității din Iași în 1860 și până la mijlocul secolului al XX-lea, cercetarea matematică locală s-a dezvoltat organic în interiorul mediului universitar, care a construit treptat o veritabilă școală matematică ieșeană, prin seminarii, publicații și colaborări internaționale. Un moment esențial l-a constituit înființarea, la Facultatea de Științe din Iași, a *Seminarului Matematic* din Iași (18 octombrie 1910) de către Al. Myller, după modelul de la Göttingen, seminar însoțit de o bibliotecă științifică specializată. Totodată, tradiția editorială în care se înscrie Institutul arată că matematica ieșeană dispunea deja de o infrastructură universitară solidă, consolidată ulterior prin apariția revistei *Annales Scientifiques de l'Université de Jassy* (1900), cu *Première partie: Mathématique, Physique* (1937).

ISTORIC

Înființarea Institutului de Matematică din Iași, la 23 octombrie 1948, în cadrul Filialei Iași a Academiei, marchează o ruptură instituțională clară față de modelul cercetării matematice locale, centrat aproape exclusiv pe universitate: noua instituție, creată sub denumirea de „Institutul de Matematică”, nu apare ca o simplă extensie a mediului universitar, ci ca o structură distinctă, integrată într-un sistem de cercetare planificat și coordonat la nivel central.

1948-1952: între proiect instituțional și funcționare efectivă

Anul 1948 marchează, prin instituirea Academiei R.P.R., reconfigurarea profundă a elitei academice și a regimului de producere a cunoașterii. În acest cadru politic și administrativ ia naștere, la 23 octombrie 1948, *Institutul de Matematică* din Iași, în cadrul Filialei Iași a Academiei. Noua instituție se înscrie într-un sistem în care cercetarea este desprinsă de universitate și integrată într-o logică planificată, cu teme, colective și finalități definite în raport cu prioritățile statului. Primele date administrative indică ambiția inițială a proiectului din 1950 (o structură de 36 de salariați), dar și dificultatea transpunerii sale în realitate. Totuși, această arhitectură rămâne, în primă instanță, mai curând proiectivă decât efectivă: în 1951, Institutul funcționează cu numai șapte cercetători, la care se adaugă ulterior trei tineri începători și încă doi asistenți și preparatori. Organizarea cercetării nu se realizează inițial pe secții, ci pe „Probleme de cercetare” atribuite direct de Academie, formulă caracteristică cercetării planificate. Cele trei direcții inițiale, ecuații diferențiale și aplicații fizice, modelare biologică și geometrie diferențială, indică de la început o dublă orientare, fundamentală și aplicativă. Faptul că unele rezultate sunt comunicate la *Congresul Matematicienilor din Republica Populară Ungaria* sugerează o inserție regională timpurie a cercetării, chiar dacă aceasta rămâne circumscrișă unui circuit științific controlat politic.

Un rol esențial în viața științifică îl are activitatea editorială. Revista *Studii și Cercetări Științifice Iași. Matematică*, apărută începând din 1950 și reorganizată în 1954 și 1957 pe serii de specialitate, devine un instrument central de difuzare a rezultatelor. Publicația, în care peste 50% dintre articole sunt semnate de cercetătorii Institutului, realizează schimburi cu peste 200 de reviste de specialitate din întreaga lume, aproximativ 300 de parteneri din 50 de țări, constituind principala sursă de acces la literatura internațională. Ea compensează parțial izolarea, dar publicarea în limba română limitează vizibilitatea sa directă. Biblioteca se dezvoltă tocmai prin aceste schimburi, devenind un element central al infrastructurii științifice.

Funcționarea concretă din 1951-1952 conturează imaginea unei comunități restrânse numeric, dar intens active. Ședințele sunt ținute regulat în fiecare săptămână, iar lucrările sunt discutate înainte de a fi transmise spre publicare. Tinerii cercetători sunt integrați într-un regim de formare și supraveghere continuă, întrucât raportează săptămânal munca lor, iar rezultatele sunt deja cuantificate administrativ: 22 de articole și note publicate sau aflate în curs de publicare. *Seminarul* devine astfel spațiul central al validării științifice, al formării profesionale și al controlului colectiv al calității. În paralel, Institutul menține colaborări cu centrele din București și Cluj, precum și cu Institutele de Fizică, ceea ce indică efortul de racordare la rețele academice naționale și la domenii interdisciplinare.

Această vitalitate se desfășoară însă în condiții materiale și informaționale severe. Rapoartele insistă asupra izolării informaționale, formulată fără echivoc: „documentarea noastră suferă foarte mult din lipsa de cărți și reviste din Apus”; comenzile „ne-au sosit foarte puține”, revistele „nu au sosit aproape deloc”, iar schimburile de reviste „nu ne-au sosit”. Consecința epistemică este exprimată dramatic, dar deschis în Rapoarte: „noi riscăm oricând să pierdem luni de zile de muncă pentru ca să descoperim lucruri deja găsite de alții”.

1954-1961: deschidere aplicativă, presiunea cererii și reorganizare internă

Începând cu anii 1954-1955, orientarea cercetării din cadrul *Institutului de Matematică* din Iași se modifică semnificativ, printr-o deplasare tot mai clară către aplicații practice, în acord cu politica epocii de integrare a științei în procesele de producție. Această mutație nu anulează direcțiile teoretice anterioare, dar le plasează într-un raport mai direct cu necesitățile economiei planificate. Matematica este solicitată nu doar ca disciplină abstractă, ci ca instrument de optimizare, calcul, modelare și intervenție tehnică.

Un exemplu îl constituie tema privind „viteza optimă a mașinilor de țesut pentru a obține maximum de randament al lor”, în care se experimentează în condiții controlabile: sunt colectate date statistice, care sunt prelucrate matematic, iar cercetarea

este completată prin intervenții tehnice, precum „confecționarea și adaptarea unor șaibe de dimensiuni variate”. O altă lucrare propune perfecționarea generatoarelor unipolare prin introducerea unui inel conductor lichid din sodiu, potasiu sau aliaje ale acestora, plasat între rotor și stator, cu scopul de a crește puterea și tensiunea produsă. Această etapă trebuie înțeleasă ca o schimbare de paradigmă: cercetarea matematică nu mai este doar orientată spre aplicații potențiale, ci este inserată direct în mecanismele productive. În același timp, Institutul păstrează preocupări cu valoare simbolică și culturală, precum teme istorice privind „primii matematicieni moldoveni”, ceea ce semnifică o organizare a activității Institutului pe trei niveluri simultane: teoretic, aplicativ și simbolic.

După 1956, implicarea Institutului în provocări tehnice și industriale se accentuează. În 1960, presiunea externă asupra Institutului devine explicită. Documentele notează că „Institutul nostru este din ce în ce mai solicitat [...] pentru a se acorda ajutor științific”, dar adaugă imediat că „personalul [...] este foarte redus și nu mai putem face față cerinței”. Institutul devine vizibil ca furnizor de expertiză, însă capacitatea sa operațională rămâne limitată. Tot în acest context apare necesitatea unei noi funcții tehnice, postul de „calculator”, care semnalează emergența calculului numeric ca dimensiune distinctă a cercetării matematice.

În același timp, structura internă a Institutului începe să se clarifice. Dacă în etapa inițială cercetarea fusese organizată aproape exclusiv pe „Probleme” atribuite de Academie, la sfârșitul anilor '50 și începutul anilor '60 se conturează domenii mai stabile: geometrie diferențială, ecuații diferențiale și cu derivate parțiale, precum și propunerea unei secții de aplicații tehnice.

1961-1965: integrarea în economie și rolul regional

La începutul anilor '60, rolul Institutului în economia regională devine important, acesta conturându-se ca interfață între cercetarea teoretică și producție, participând la rezolvarea unor dificultăți concrete ale industriei regionale, dar menținând în paralel direcții fundamentale.

Această etapă marchează o consolidare graduală: deși limitat ca personal și infrastructură, Institutul dobândește vizibilitate în sistemul economic planificat și își asumă o funcție de expertiză.

1965-1970: maturizare instituțională, internaționalizare controlată, specializare științifică

Perioada 1965-1968 marchează o etapă de maturizare a *Institutului de Matematică* din Iași, în care stabilizarea direcțiilor de cercetare, deschiderea internațională și formalizarea organizatorică ating un nivel superior de coerență. Planul relațiilor externe pentru anul 1966 arată că mobilitatea științifică devine planificată și orientată strategic, prin stagii de specializare în S.U.A., Anglia, R.F.G., Polonia și Ungaria, în domenii

precum teoria plasticității, integrarea numerică a ecuațiilor diferențiale, mecanica mediilor continue și programarea matematică. Acestea sunt completate de schimburi de scurtă durată și participări la congrese internaționale, inclusiv *Congresul Matematicienilor de la Moscova* (1966), indicând o integrare reală, deși controlată, în circuitul științific internațional. Această deschidere este selectivă și orientată strategic spre domenii relevante pentru economie (analiză numerică, mecanică, programare matematică).

Handwritten mathematical notes on a chalkboard, showing a system of reaction-diffusion equations and their asymptotic behavior.

Top left: $v_1 A_1 + v_2 A_2 + \dots + v_n A_n \xrightleftharpoons[k]{k} p_1 A_1 + \dots + p_m A_m$

Below it: "law of mass action" $a_i = a_i(t, x) \geq 0$ concentration of A_i $x \in \Omega \subset \mathbb{R}^d$ $d=2,3$

Below that: $\partial_t a_i - d_i \Delta_x a_i = (p_i - v_i) \left\{ k \frac{v_1^{v_1} \dots v_n^{v_n}}{a_1^{p_1} \dots a_m^{p_m}} - p_i \frac{v_1^{v_1} \dots v_n^{v_n}}{a_1^{p_1} \dots a_m^{p_m}} \right\}$ $i=1, \dots, m$ $v_i, p_i \in \mathbb{N}$ $k, \ell > 0$

Below that: $A + B \rightleftharpoons C$ $2A \rightleftharpoons C$

Below that: $\partial_t a - d_1 \Delta_x a = k' a' - \ell a b$ $\partial_t b - d_2 \Delta_x b = k c - \ell a b$ $\partial_t c - d_3 \Delta_x c = k a b - \ell c$ $t \rightarrow \infty$

Below that: $\begin{cases} \partial_t a - d_1 \Delta_x a = k' a' - \ell a b \\ \partial_t b - d_2 \Delta_x b = k c - \ell a b \\ \partial_t c - d_3 \Delta_x c = k a b - \ell c \end{cases}$ $| \Omega | = 1$

Below that: $a(0, x) = a_0(x)$ $b(0, x) = b_0(x)$ $c(0, x) = c_0(x)$ $\nabla_x a \cdot n = 0 = \dots$ $c_{\infty} = a_{\infty} b_{\infty}$

Below that: $\partial_t \int_{\Omega} (a+c) dx = 0$ $\partial_t \int_{\Omega} (b+c) dx = 0$

Below that: $a(t, x) \rightarrow a_{\infty}$ $b(t, x) \rightarrow b_{\infty}$ $c(t, x) \rightarrow c_{\infty}$ $a_{\infty} + c_{\infty} = \int_{\Omega} a_0(x) dx + \int_{\Omega} c_0(x) dx$ $b_{\infty} + c_{\infty} = \int_{\Omega} b_0(x) dx + \int_{\Omega} c_0(x) dx$

Studiul unor modele matematice din științe. Sisteme de reacție-difuzie
(însemnări cu cretă pe o tablă de sticlă)

Prin achiziții, donații și schimburi, fondul bibliotecii ajunge în anii '70 la aproximativ 20.000 de volume. Reorganizarea din 1975 produce transferul fondului către *Seminarul Matematic Alexandru Myller*, semnalând instabilitatea instituțională a perioadei.

Raportul din 1967 evidențiază o diversificare tematică avansată: geometrie diferențială, analiză funcțională, ecuații integrale și integro-diferențiale, programare matematică, mecanică și elasticitate, vâscoelasticitate. Activitatea reală include publicații, monografii, doctorate, participări internaționale. Viața științifică este organizată prin seminarii, colaborări și evaluare critică continuă, iar preocuparea pentru identitate instituțională (numele „Octav Mayer”) indică maturizarea simbolică.

În plan intern, raportul pe semestrul I/1967 evidențiază o organizare riguroasă a cercetării pe „Probleme și teme”, integrate în planul de stat, fiecare încheiată formal prin formula standardizată „Planul a fost realizat”. Dincolo de această uniformizare administrativă, diversitatea și nivelul de specializare al cercetărilor sunt remarcabile, acoperind domenii precum geometria diferențială, analiza matematică, ecuațiile

diferențiale, programarea matematică și mecanica. Activitatea este susținută de un sistem coerent de formare și evaluare, cercetătorii participând la ședințe în care lucrările sunt analizate și discutate în mod critic, iar dinamica personalului indică promovări, stagii și acces la doctorat.

Această evoluție este confirmată și extinsă de raportul din 30 iulie 1968, care oferă o imagine clară a maturizării structurale a Institutului. Organizarea nu mai este doar tematică, ci instituționalizată în secții și sectoare specializate: *Secția de geometrie* (grupuri și transformări geometrice; geometrie diferențială), *Secția de mecanică* (elasticitate și plasticitate; reologie), *Secția de analiză matematică* (ecuații diferențiale; calcul numeric), *Secția de algebră și cercetare operațională* (algebră și mașini de calcul; cercetare operațională). Această structură reflectă o diferențiere clară a domeniilor și o articulare stabilă a cercetării. Rezultatele științifice confirmă nivelul ridicat de specializare: în geometrie diferențială sunt abordate varietăți în spații cu grup fundamental, varietăți olonome și neolonome, spații Riemann și conexiuni liniare, precum și geometrizarea sistemelor mecanice neolonome; în mecanică, cercetările acoperă teoria elasticității, torsiunea și încovoierea barelor, probleme de termoelasticitate și mecanica fluidelor; în analiză și ecuații diferențiale sunt studiate sisteme cu derivate parțiale, teoria calitativă a ecuațiilor și analiza numerică; în paralel se dezvoltă cercetarea operațională și preocupările de istoria matematicii.

1970-1973: apogeul numeric și criza de infrastructură

La începutul anilor '70, Institutul de Matematică din Iași atinge un nivel ridicat de dezvoltare științifică, însă această maturitate este însoțită de dificultăți materiale persistente, generând o tensiune structurală între performanță și condițiile de lucru. Reorganizarea din 1970 marchează o simplificare radicală a structurii interne, cele șase sectoare fiind reduse la două mari direcții: „Analiza și geometria diferențială” și „Aplicațiile ecuațiilor diferențiale”. Această restructurare indică o concentrare tematică, dar și o delimitare mai clară între cercetarea fundamentală și cea aplicativă, posibil determinată de constrângeri administrative și de personal.

În planul relațiilor externe, documentele din 1971 confirmă menținerea unei deschideri internaționale, concretizată prin vizite ale unor cercetători străini specializați în ecuații diferențiale, analiză funcțională sau teoria operatorilor. Deși unele dintre aceste vizite au un caracter mai degrabă protocolar, ele contribuie la menținerea unei conectări la circuitul științific internațional.

Din punct de vedere numeric, Institutul atinge un moment de vârf. Tabelul nominal din 1973 indică un colectiv format din 23 de cercetători științifici, nouă matematicieni și personal auxiliar, ceea ce reflectă capacitatea de a susține o activitate diversificată și stabilă.

În 1975, colectivul ajunge la 33 de persoane. Situația bibliotecii rămâne la fel de critică.

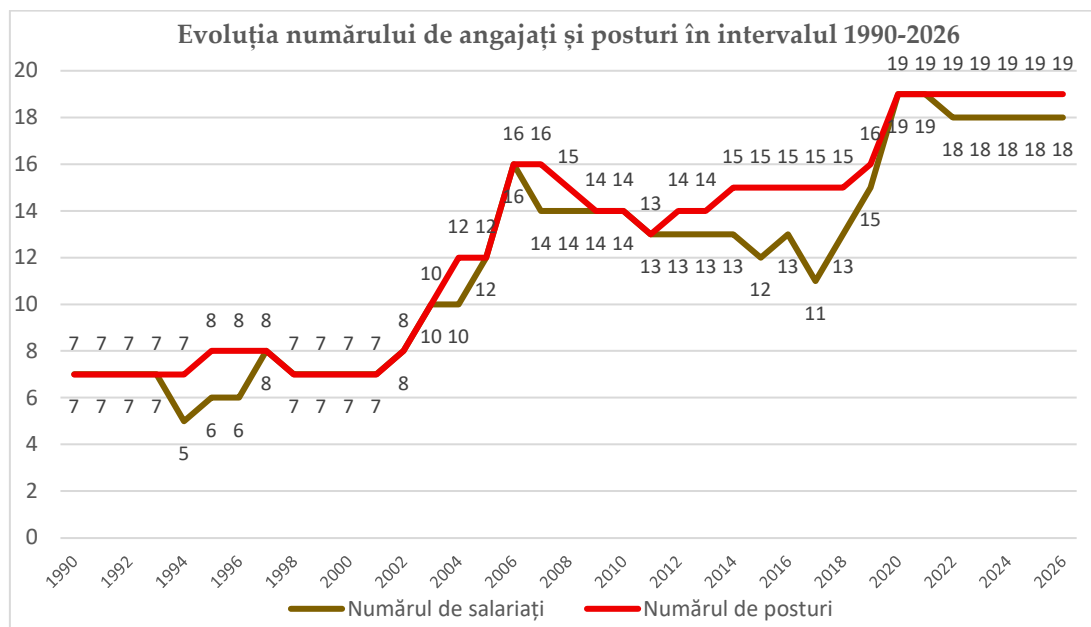
1974-1975: integrare, reorganizare și dispersie instituțională

Al treilea prag (1974-1975) produce ruptura structurală. În contextul reorganizării cercetării, institutele sunt integrate în universități sau dispersate, iar personalul este redistribuit (*Buletinul Oficial al R.S.R., 1975*). Institutul de Matematică din Iași este desființat în momentul de maximă funcționalitate: colectiv numeros, colaborări industriale (de exemplu, modelarea producției la Antibiotice), direcții consolidate. Fenomenul este analog celui din 1948, dar invers: construcția instituțională este urmată de dezarticulare. La nivel național, majoritatea institutelor dispar, inclusiv cele de matematică. Perioada 1974-1975 marchează o ruptură decisivă în evoluția Institutului de Matematică din Iași, determinată nu de un declin al activității științifice, ci de o reconfigurare administrativă sistemică a cercetării. Documentele surprind o situație tensionată: coexistă o activitate științifică încă solidă, diversificată și aplicativă cu începutul procesului de dezarticulare instituțională.

Integrarea cercetării în producție devine explicită și operațională. Un exemplu relevant este colaborarea cu Fabrica „Antibiotice” din Iași, obiectivul fiind controlul variațiilor și optimizarea producției, ceea ce indică un nivel avansat de utilizare a matematicii în procese industriale complexe. Din punct de vedere numeric, Institutul atinge un maxim: 33 de cercetători în 1975, confirmând capacitatea de a susține simultan cercetare fundamentală și aplicații. Totuși, această dezvoltare coincide cu introducerea cadrului legislativ care va transforma radical instituția. Decretul din 7 aprilie 1975 prevede că institutele „se vor reorganiza de regulă în cadrul facultăților”, iar personalul „va fi transferat [...] la unități de învățământ [...] și unități de producție”. Aceste prevederi conduc la dispersarea colectivului și la pierderea autonomiei instituționale. Modelul institutului ca structură unitară este înlocuit de „colective complexe” distribuite între universități, industrie și alte instituții. Limbajul administrativ – „reorganizare”, „coordonare unitară”, „în interesul serviciului” – reflectă subordonarea cercetării față de decizia centrală și demonstrează caracterul forțat al acestor transformări.

1990: reînființare, reconstrucție instituțională și redeschidere științifică

Anul 1990 marchează reluarea explicită a tradiției Institutului de Matematică din Iași și reintegrarea sa în structurile Academiei Române.

Strategia de refacere este formulată etapizat și urmărește, pe de o parte, recuperarea masei critice anterioare, obiectivul explicit fiind „să se ajungă la 31 de cercetători”, pornind de la o resursă umană restrânsă (1 CP I, 1 CP II, 3 cercetători și un matematician), se solicită „1 post CP II, 1 post CP III, 7 posturi de cercetători”, și, pe de altă parte, refacerea simultană a spațiului de lucru, a bibliotecii, a funcțiilor de suport și a circuitului științific prin reînființarea revistei *Studii și Cercetări Științifice*, dar într-o paradigmă diferită de cea a perioadei comuniste: publicarea numai în limbi de circulație internațională. În plan epistemic, anul 1990 aduce o schimbare majoră: abandonarea logicii planificării centralizate și afirmarea autonomiei cercetării. Formula din dosarele Institutului, „direcțiile de cercetare se vor stabili în funcție de preocupările celor încadrați”, sintetizează această mutație, concretizată în câteva direcții cu potențial de continuitate și modernizare: analiza complexă și convexă, controlul optimal, ecuațiile Hamilton-Jacobi și ecuațiile cu derivate parțiale.

Odată cu revenirea la Academie, în primăvara anului 1990, Institutul avea o structură de personal de 7 posturi și 7 cercetători. În timp, datorită nevoii de dezvoltare a unor noi teme de studiu, dar și interesului arătat de tineri pentru activitatea de cercetare, structura de personal s-a extins, ajungând ca, începând cu anul 2020, institutul să dețină un stat de funcții cu 19 posturi.

CONSOLIDARE INSTITUȚIONALĂ, PERFORMANȚĂ ȘTIINȚIFICĂ ȘI INTEGRARE INTERNAȚIONALĂ

Perioada post-1990 marchează stabilizarea Institutului de Matematică „Octav Mayer” într-un model instituțional flexibil, caracterizat prin autonomie științifică, colaborare universitară și integrare progresivă în circuitul academic internațional. Datele raportate în anii recentți confirmă continuitatea performanței.

În 2019, Institutul avea 18 cercetători, raporta 26 de articole ISI publicate în străinătate, 2 cărți sau capitole, 1 premiu, 1559 de citări și o activitate intensă de comunicare științifică, cu 3 conferințe organizate și 44 de conferințe susținute.

În 2020, aceeași structură numerică susține 29 de articole ISI, 2 conferințe organizate și 24 de comunicări.

Pentru 2023, Institutul raportează 20 de articole Web of Science, 3 articole BDI, 3 granturi, 551 de citări WoS și 2090 de citări în Google Scholar, precum și Premiul „Dimitrie Pompeiu” al Academiei Române.

În 2024 sunt consemnate din nou 20 de articole Web of Science, 3 granturi și 653 de citări WoS, iar în 2025 producția crește la 31 de articole Web of Science, 805 citări WoS, 2289 de citări Google Scholar și 13 participări la conferințe internaționale. Aceste date configurează imaginea unei instituții reduse numeric, dar cu o productivitate ridicată în raport cu dimensiunea colectivului. Direcțiile de cercetare actuale reflectă atât continuitatea tradiției, cât și adaptarea la temele dominante ale matematicii contemporane: ecuații diferențiale, teoria controlului, analiză matematică, optimizare și mecanică teoretică. Planul de cercetare pentru 2026 confirmă această arhitectură prin trei zone majore: ecuații diferențiale deterministe și stochastice și teoria controlului; analiză matematică și optimizare; mecanică teoretică.

Vizibilitatea internațională este consolidată prin participări la conferințe, stagii de cercetare, proiecte, granturi și implicarea cercetătorilor în comitete editoriale. Recent, un raport anual consemnează până la 14 stagii de cercetare, până la 3 proiecte active și până la 13 membri în comitete editoriale, majoritatea în reviste indexate Web of Science. Institutul contribuie activ și la organizarea vieții științifice prin conferințe și workshopuri, precum *Colocviu Franco-Român de Matematici Aplicate* (1992 și 2016), *Congresul Matematicienilor Români*, 2015, *International Conference on Applied and Pure Mathematics* (2010, 2013, 2015, 2017, 2019, 2023, 2025), sesiunile din cadrul Zilelor Academice Iașene, manifestări pentru tineri cercetători și workshopul internațional *Deterministic and Stochastic Processes* anunțat pentru 2026. Seminariile permanente de

analiză neliniară, ecuații diferențiale și modelare matematică asigură continuitatea dialogului științific intern.

Schimbul internațional de periodice prin intermediul publicației *Analele Științifice ale Universității din Iași* rămâne unul dintre mecanismele de documentare și conectare academică, dar rețeaua se reduce treptat: 290 de parteneri activi în 1997, 78 în 2017 și 73 în 2023, din doar 20 de țări. Chiar diminuate, aceste schimburi continuă să susțină circulația literaturii de specialitate și conectarea la circuitul academic internațional, deși în ultimii ani lipsa fondurilor B.C.U. „Mihai Eminescu” a determinat expedieri sporadice și întârziate, realizate uneori cu sprijinul Facultății de Matematică.

În prezent, memoria instituțională și vizibilitatea științifică sunt proiectate tot mai mult în spațiul digital: rapoarte anuale publice pentru intervalul 2019-2025, planuri de cercetare până în 2026, secțiuni de preprinturi, pagini de seminarii și conferințe. Această digitalizare a memoriei instituționale reprezintă o transformare semnificativă față de epocile anterioare, când circulația cunoașterii depindea de reviste tipărite, schimburi bibliografice și rețele documentare fragile. Institutul de Matematică „Octav Mayer” apare astfel ca o instituție de dimensiuni moderate, dar competitivă, care continuă tradiția matematicii ieșene prin performanță științifică, vizibilitate internațională și adaptare la noile forme de producere și circulație a cunoașterii.

DIRECȚII RECENTE DE CERCETARE ÎN CADRUL INSTITUTULUI DE MATEMATICĂ „OCTAV MAYER” DIN IAȘI

În ultimii ani, activitatea de cercetare a Institutului de Matematică ieșean vizează trei direcții majore: *Ecuații diferențiale deterministe și stochastice și teoria controlului; Analiză matematică și teoria optimizării; Mecanică teoretică și mecanica mediilor continue.*

Direcția *Ecuații diferențiale deterministe și stochastice și teoria controlului* se concentrează pe studiul ecuațiilor Fokker-Planck neliniare generalizate, analizând existența și unicitatea soluțiilor, comportamentul asimptotic, aproximarea și controlabilitatea acestora. Cercetările au aplicații în fizica statistică, prin studiul soluțiilor slabe și al legăturilor cu ecuațiile stochastice McKean-Vlasov și procesele Markov neliniare asociate. Au fost obținute rezultate de ergodicitate pentru semigrupul neliniar în spațiul funcțiilor integrabile asociat ecuației neliniare Fokker-Planck, ce implică ergodicitatea legilor marginale în timp ale soluțiilor ecuației McKean-Vlasov corespunzătoare. A fost analizată existența punctelor de echilibru pentru jocuri diferențiale stochastice de tip Mean-Field games.

We shall discuss in this chapter the existence and uniqueness of mild solutions to NFPE (1.1), that is,

$$u_t - \sum_{i,j=1}^d D_{ij}^2(a_{ij}(x, u)u) + \sum_{i=1}^d D_i(b_i(x, u)u) = 0 \text{ in } (0, \infty) \times \mathbb{R}^d, \quad (2.1)$$

$$u(0, x) = u_0(x), \quad x \in \mathbb{R}^d,$$

with emphasis on the isotropic diffusion case (1.14), that is,

$$u_t - \Delta \beta(x, u) + \operatorname{div}(D(x)b(u)u) = 0 \text{ in } (0, \infty) \times \mathbb{R}^d, \quad (2.2)$$

$$u(0, x) = u_0(x), \quad x \in \mathbb{R}^d,$$

where $\beta : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $D : \mathbb{R}^d \rightarrow \mathbb{R}^d$ and $b : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ are to be made precise below.

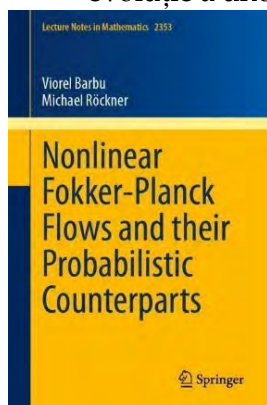
Ecuatii Fokker-Planck – V. Barbu, M. Rockner, Springer, 2024

Cercetările dedicate sistemelor de ecuații parabolice au vizat probleme de control, stabilizare și probleme inverse, cu aplicații în modelarea matematică, biologia matematică, științele mediului și imagistica medicală, în special pentru localizarea tumorilor. De asemenea, unele teme abordate includ controlul și eradicarea în modele epidemiologice structurate spațial pentru maladii propagate de vectori de transmisie și utilizarea prădătorilor specializați ca agenți de control al epidemiilor în agricultură. Experiența pandemiei de COVID-19 a motivat studii asupra unor modele specifice de evoluție a unor maladii, cu scopul de a proiecta strategii optime de control și prevenție.

Fenomenele de reacție-difuzie, relevante în descrierea evoluției și interacțiunii chimice a substanțelor difuzate într-un spațiu, sunt modelate prin sisteme parabolice ale căror soluții pozitive prezintă un interes special. Cercetările au vizat controlabilitatea acestor sisteme, atunci când controlul este aplicat local, asupra unei singure componente, rolul esențial fiind jucat de structura termenilor de reacție.

Problemele de stabilizare au vizat construirea unor controale de tip feedback ce determină convergența asimptotică a soluțiilor către stări staționare, instabile în absența controlului. Pentru diverse modele, au fost utilizate metode spectrale în vederea obținerii explicite a unor controale stabilizante.

Controlul dinamicii fluidelor vizează studiul controlabilității ecuațiilor Navier-Stokes, care descriu curgerea fluidelor vâscoase incompresibile, precum și al ecuațiilor magnetohidrodinamicii, aplicabile fluidelor cu proprietăți de conductivitate magnetică.

Cercetările s-au concentrat pe controale distribuite, aplicate unor componente ale sistemului, și pe obținerea estimărilor de observabilitate de tip Carleman.

Direcția *Analiză matematică și teoria optimizării* este structurată în jurul a trei teme principale: analiza variațională pe conuri, fenomenele direcționale în eficiența Pareto și relația dintre abordarea vectorială clasică și cea cu valori mulțime. Cercetările urmăresc aprofundarea studiului proprietăților algebrice și topologice ale conurilor în spații vectoriale generale, creșterea flexibilității decizionale prin utilizarea conurilor de direcții speciale și dezvoltarea unor instrumente topologice pentru optimizarea cu valori mulțime, capabile să extindă rezultatele optimizării vectoriale tradiționale.

Direcția *Mecanică teoretică - mecanica mediilor continue* reunește cercetări privind medii continue cu microstructură, elasticitate, termoelasticitate, amestecuri și modele de elasticitate neliniară. În domeniul materialelor cu microstructură, au fost studiate modele matematice care descriu dinamica acestor materiale prin variabile suplimentare, precum microrotația și funcția de microstructură, pentru descrierea dinamicii. Cercetările au vizat solide elastice micromorfe, deformarea grinzilor, torsiunea cilindrilor elastici și problema Saint-Venant. În domeniul elasticității neliniare, cercetările au folosit metode variaționale pentru studiul echilibrului corpurilor elastice, analizând existența soluțiilor prin condiții generalizate de convexitate. Aplicațiile au vizat medii micropolare, pânze elastice, compozite întărite cu fibre și structuri de tip Cosserat, cercetări inspirate de teoria mediilor continue armate propusă de Steigmann.

PORTRETE ALE UNOR MATEMATICIENI REPREZENTATIVI DIN CONDUCEREA INSTITUTULUI DE MATEMATICĂ „OCTAV MAYER” DIN IAȘI

Personalități fondatoare ale Institutului de Matematică „Octav Mayer” din Iași

➤ **Alexandru Myller** (3 decembrie 1879, București - 4 iulie 1965, Iași) se înscrie între întemeietorii matematicii moderne românești, având un rol determinant în dezvoltarea cercetării și în instituționalizarea acesteia la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, prin contribuția sa fondatoare la consolidarea școlii matematice ieșene și la tradiția din care s-a constituit ulterior Institutul de Matematică din Iași. A urmat Facultatea de Științe a Universității din București, unde a obținut licența în matematică (1900), apoi și-a continuat formarea la Berlin și Göttingen. Între 1903 și 1906 a lucrat sub conducerea științifică a lui D. Hilbert, susținând la Göttingen teza de doctorat *Ecuatii diferențiale ordinare de ordin superior în raportul lor cu ecuațiile integrale* (1906). În prima etapă a activității sale științifice, dezvoltă contribuții consistente în teoria ecuațiilor diferențiale și integrale, utilizează metode funcționale în rezolvarea unor probleme de

fizică matematică, ilustrând aplicabilitatea analizei funcționale în spiritul programului hilbertian. După 1910, cercetările sale se orientează spre geometrie diferențială, unde introduce noțiunea de concurență a vectorilor contravarianți, concepută ca o generalizare a paralelismului Levi-Civita (1922), și conceptul de configurații Myller (1922), care studiază relații geometrice speciale asociate cu noțiunea de concurență în sens Myller. Elaborează în colaborare cu O. Mayer (1933) o lucrare care sistematizează și dezvoltă direcții moderne în geometria afină și centro-afină. După numirea sa ca profesor de geometrie analitică (1910-1947) la Facultatea de Științe din Iași fondează, urmând modelul de la Göttingen, *Seminarul Matematic* din Iași (18 octombrie 1910), cu o bibliotecă științifică specializată, transformându-l într-un nucleu de cercetare: studiu critic al literaturii internaționale și prezentări de lucrări originale. Sub îndrumarea sa, O. Mayer obține primul doctorat în matematică pură acordat în România (1920). În plan administrativ, asigură continuitatea funcționării instituției ca rector al universității ieșene (1944-1945) într-un context istoric dificil. Recunoașterea internațională a valorii sale este confirmată prin decernarea titlului de *Doctor Honoris Causa* al Universității Humboldt din Berlin (1959), prin alegerea sa ca membru de onoare (1938) și membru titular al Academiei Române (1948).

➤ **Octav Mayer** (22 septembrie/4 octombrie 1895, Mizil - 9 septembrie 1966, Iași) a avut un rol esențial în consolidarea școlii matematice ieșene, atât prin contribuțiile sale în geometrie, cât și prin continuitatea instituțională pe care a reprezentat-o pentru Institutul de Matematică din Iași, instituție care astăzi îi poartă numele. Urmează cursurile Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, unde obține licența în matematică, urmează Școala de Ofițeri de Rezervă de Artilerie (1915) și participă la Războiul de reîntregire națională (1916-1918). Susține teza de doctorat *Contributions à la théorie des quartiques bicirculaires* (1920) sub coordonarea științifică a lui Al. Myller. Își continuă specializarea la Universitatea din Torino (1921-1922). După o scurtă perioadă în care funcționează ca profesor de geometrie la Universitatea din Cernăuți (1928-1929), se stabilește definitiv la Iași, unde ocupă succesiv poziții fundamentale: profesor de calcul diferențial și integral (1929-1933), profesor de geometrie diferențială (clasică, proiectivă) (1933-1959) și de teoria funcțiilor complexe. Activitatea sa științifică se situează între analiză matematică și geometrie, cu accent tot mai pronunțat pe geometrie. Împreună cu Al. Myller publică în 1933 un memoriu despre geometria diferențială centro-afină, contribuind, în continuarea cercetărilor lui Gh. Țițeica, la consolidarea acestei direcții ca aport original internațional al școlii românești de geometrie. Activitatea sa editorială ca redactor-șef al revistei *Annales scientifiques de l'Université de Jassy* (1935-1966) și al revistei *Studii și cercetări științifice. Matematica* (1956-1963) este deosebit de valoroasă. În plan administrativ, după 1929, devine unul dintre principalii

continuatori ai programului inițiat de Al. Myller, implicându-se constant în funcționarea *Seminarului Matematic*, nucleu al formării și cercetării, și în apariția neîntreruptă la standarde științifice ridicate a revistei *Analele Științifice ale Universității din Iași*, în calitate de redactor-șef (1937-1966). Contribuie la organizarea cercetării pe baze moderne ca șef al Secției de geometrie a *Institutului de Matematică* (1950-1966), președinte al Filialei Iași a Societății de Științe Matematice și Fizice din România (1949-1953), președinte al Filialei Iași a Academiei Române (1958-1960). Recunoașterea valorii sale științifice este confirmată prin alegerea ca membru corespondent (1948) și membru titular al Academiei Române (1955).

➤ **Mendel Haimovici** (30 noiembrie 1906, Iași - 31 martie 1973, Iași) obține licența în matematică la Facultatea de Științe a Universității din Iași și apoi debutează în activitatea universitară (1930). Formarea sa științifică este consolidată prin specializarea sub influența lui T. Levi-Civita, orientare reflectată direct în teza de doctorat intitulată *Sur l'écoulement de liquides pesants dans un plan vertical* (1933). Activitatea sa științifică se structurează în trei direcții majore: geometria, teoria ecuațiilor cu derivate parțiale și mecanica. În perioada 1933-1947, cercetările sale vizează spații cu conexiune liniară, geometrie integrală, spații Finsler și transformări pe varietăți diferențiabile, în continuitatea tradiției Levi-Civita - Myller - Mayer (1988). În perioada 1948-1960, preocuparea dominantă devine integrarea ecuațiilor cu derivate parțiale, pe baza teoriei sistemelor diferențiale exterioare, contribuind la dezvoltarea unor metode analitico-geometrice și la studiul existenței și unicității soluțiilor. În perioada 1961-1973, cercetările se concentrează asupra mecanicii și, în special, asupra teoriei elasticității, abordând probleme de finețe din teoria plăcilor elastice și elaborând metode originale eficiente. Dimensiunea instituțională are un caracter definitoriu: exercită funcția de director al *Institutului de Matematică* al Academiei – Filiala Iași (1948-1973), din această poziție organizând și coordonând activitatea de cercetare și contribuind la consolidarea unei direcții coerente în mecanică și matematici aplicate. Este ales membru corespondent (1949) și apoi membru titular al Academiei Române (1963).

➤ **Gheorghe Gheorghiev** (27 iunie 1907, Bolgrad - 28 iunie 1999, Iași) absolvă la Facultatea de Științe a Universității din Iași, secția matematică (1929) și își completează pregătirea prin studii de specializare la Universitatea din Hamburg, sub îndrumarea lui W. Blaschke, o figură centrală a geometriei diferențiale europene. După o perioadă marcată de întreruperi cauzate de criza economică și de război, își definitivează formarea științifică prin doctoratul susținut la Universitatea din Iași (1946), cu teza *Suprafețe ale căror familii remarcabile de curbe sunt asemenea*, elaborată sub conducerea științifică a lui Al. Myller. În februarie 1946, își reia activitatea la

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, unde evoluează până la poziția de profesor titular (1955) și profesor emerit (1964). Activitatea sa instituțională este evidențiată de ocuparea funcției de decan al Facultății de Matematică (1953-1968) și pe cea de șef al Catedrei de geometrie (1960-1975). Opera științifică, concretizată în aproximativ 180 de lucrări publicate în reviste din țară și din străinătate, acoperă un spectru larg al geometriei diferențiale și al aplicațiilor acesteia. Prin aceste direcții, contribuie la tranziția de la geometria clasică la o geometrie modernă, de tip structural, integrată în dezvoltările matematice ale secolului XX.

➤ **Adolf Haimovici** (1 octombrie 1912, Iași - 1 ianuarie 1993, Iași) se înscrie în tradiția matematică ieșeană ca reprezentant al direcției analitico-aplicative, contribuind la dezvoltarea ecuațiilor diferențiale și a matematicilor aplicate. Parcursul său formativ este integral ieșean, urmând cursurile Facultății de Științe a Universității din Iași, secția matematică și fizică-matematică (1930-1934). În 1938 își susține teza de doctorat cu titlul *Directions concourantes et directions parallèles sur une variété d'un espace conforme*, sub coordonarea științifică a lui Al. Myller. Evoluția sa profesională este însă marcată de contextul politic: în perioada regimului Antonescu, fiind exclus din învățământul de stat, predă până în 1945 în cadrul școlilor evreiești din învățământul secundar. Își începe cariera universitară la Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1945), urmează parcursul academic până la gradul de profesor universitar (1981) și activează în cadrul *Institutului de Matematică* din Iași. Din punct de vedere științific, lucrarea sa de referință (1976) dezvoltă un cadru teoretic în care necunoscutele nu sunt funcții clasice, ci funcții de mulțime, extinzând astfel metodele analizei către structuri mai generale. Cercetările sale au abordări care anticipează, în anumite privințe, metodele moderne din analiza neliniară și teoria măsurii, indicând preocuparea sa pentru fundamentele teoretice ale ecuațiilor diferențiale.

**PERSONALITĂȚI (ȘEFI DE SECȚIE ȘI DIRECTORI) CU ROL
DETERMINANT ÎN INSTITUȚIONALIZAREA ȘI DEZVOLTAREA
INSTITUTULUI DE MATEMATICĂ „OCTAV MAYER” DIN IAȘI**

➤ **Constantin Corduneanu** (26 iulie 1928, Potârnjeni, Iași - 27 decembrie 2018, Arlington, SUA) se afirmă ca una dintre figurile centrale ale matematicii românești din a doua jumătate a secolului XX, contribuțiile sale fiind decisive în teoria ecuațiilor diferențiale și integrale, teoria stabilității, teoria ecuațiilor funcționale și în analiza aproape periodică. A absolvit cursurile Facultății de Științe a Universității din Iași (1951). Își începe cariera universitară la Iași (1949) și devine profesor universitar (1968). În 1957,

inițiază *Seminarul de teorie calitativă a ecuațiilor diferențiale* – nucleu formator pentru matematicieni. După repetate stagii ca profesor invitat în Statele Unite ale Americii, la Universitatea de Stat din Rhode Island (1967-1968, 1973-1974 și 1978) și la Universitatea de Stat din Tennessee (1978-1979), părăsește țara în 1977 și se stabilește în Statele Unite, unde activează la University of Texas, Arlington (1979). Se pensionează (1996), dar rămâne activ științific până în ultimii ani ai vieții. Opera sa științifică este sintetizată în monografiile de referință (1961, 2016), care au fost utilizate în universități de prestigiu din Statele Unite și Europa și au contribuit la structurarea unor domenii de cercetare moderne. Pe plan instituțional, a fost membru în colegiile editoriale ale unor reviste de prestigiu și fondator al revistei *Libertas Mathematica* (1981-2011) și după 1990 a activat ca cercetător principal gradul I la *Institutul Matematic* (1954-1968). A avut un rol activ în Academia Româno-Americană de Arte și Științe, fiind președinte între 1995 și 1998. Recunoașterea academică include alegerea ca membru corespondent al Academiei Române (1974), restabilirea acestei calități (1990) și alegerea ca membru titular (2015). A fost distins cu premii importante și titluri de *Doctor Honoris Causa* ale mai multor universități.

➤ **Radu Miron** (3 octombrie 1927, Codăești, Vaslui - 10 martie 2022, Iași) este una dintre personalitățile definitorii ale geometriei diferențiale moderne, contribuind decisiv la afirmarea internațională a matematicii românești. Format în cadrul Facultății de Matematică-Fizică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (anii 1948-1952), se integrează timpuriu în activitatea didactică și științifică (1950). Susține teza de doctorat intitulată *Geometrizarea sistemelor mecanice neolomone* (1957), sub conducerea științifică a lui M. Haimovici. Subsecvent, își consolidează statutul științific prin obținerea titlului de doctor docent (1973). Activitatea sa internațională este susținută prin numeroase invitații ca *visiting professor* la universități din Canada, Germania, Italia și Japonia (1970-1990). Un moment instituțional și științific major îl constituie inițierea, în 1980, a *Seminarului Național de Geometrie Finsler* la Universitatea din Brașov, prin care organizează și orientează cercetarea românească în acest domeniu. În continuare, *Colocviul româno-japonez de geometrie Finsler* (1984) consolidează colaborările internaționale, în special cu matematicieni japonezi, contribuind la afirmarea globală a școlii românești. Contribuțiile sale sunt materializate în aproximativ 250 de articole științifice și peste 25 de monografii, publicate la edituri de prestigiu (*Editura Academiei, Kluwer, Springer*). O lucrare reprezentativă este monografia realizată împreună cu M. Anastasiei (1987), publicată și în limba engleză (Kluwer Academic

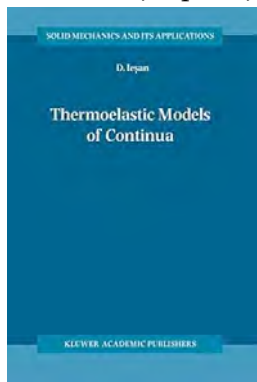
Publishers, 1994), care sistematizează și extinde cadrul geometriei moderne și oferă rezultate de referință în domeniu, fiind recompensată cu premii academice (1987). Ocupă funcția de decan al Facultății de Matematică (1972-1976) și devine conducător de doctorat (1972), formând peste 30 de doctori în matematică, inclusiv cercetători din Japonia, Italia și Vietnam. Consacrarea academică este realizată prin alegerea ca membru corespondent al Academiei Române (1991) și membru titular (1993).

➤ **Petru P. Caraman** (20 iunie 1930, București - 8 februarie 2020, Iași), deși clasat primul la admiterea la Facultatea de Medicină, este respins din considerente de epurare politică, în contextul originii sale familiale, fiind fiul lui P. Caraman, etnolog și filolog de prestigiu, recunoscut *post mortem* ca academician. În aceste condiții, se reorientează, urmând Facultatea de Fizică-Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1953). Debutul profesional are loc în învățământul preuniversitar (1953-1955, profesor la Liceul Național din Iași), după care devine cercetător la Institutul de Matematică al Academiei Române, Filiala Iași (1955). Obține titlul de doctor în științe fizico-matematice, cu lucrarea *Reprezentări cvasiconforme n -dimensionale* (1962), sub coordonarea științifică a lui S. Stoilov. Activitatea sa științifică se circumscrie în principal domeniului analizei matematice, cu extensii în geometrie diferențială și topologie. Contribuția sa majoră vizează dezvoltarea teoriei reprezentărilor cvasiconforme n -dimensionale, ale căror proprietăți le-a aplicat în mecanica fluidelor, realizând o sinteză între analiza abstractă și aplicațiile fizice. Subsecvent, cercetările sunt dezvoltate într-o monografie (Editura Academiei, 1968), lucrare recompensată cu Premiul „Simion Stoilov” (1971) și republicată în limba engleză (1974, Abacus Press). Pe plan instituțional, își desfășoară activitatea ca cercetător științific la Institutul de Matematică al Academiei Române, Filiala Iași, unde devine șef al Secției de analiză. Activitatea sa științifică este deosebit de prolifică, fiind autor a sute de lucrări publicate atât în România, cât și în reviste de prestigiu din Finlanda, Franța, Italia, Polonia, Japonia, Germania și Anglia. Pentru contribuțiile sale, este premiat de Academia Română (1968), devine doctor docent (1972), membru al American Mathematical Society (1972), membru al Societății Matematicienilor din România (1992).

➤ **Viorel Barbu** (n. 14 iunie 1941, Deleni, Vaslui) este una dintre figurile dominante ale matematicii românești contemporane, afirmându-se prin contribuții fundamentale în analiza neliniară, ecuații diferențiale cu derivate parțiale, teoria controlului și optimizare în spații infinite-dimensionale. Urmează studiile universitare

la Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1964) și o specializare de aprofundare la Roma (1969-1970). Obține titlul de doctor în științe matematice cu teza *Regularity Theory of Pseudodifferential Operators* (1969) sub coordonarea științifică a profesorului A. Haimovici. După finalizarea studiilor universitare (1964), își începe cariera didactică la Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, parcurgând apoi toate treptele ierarhiei academice, ajungând profesor universitar (1980). Activitatea sa instituțională include funcția de decan al Facultății de Matematică (1976-1981) și pe cea de rector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1981-1989). Din 1990 este cercetător științific gradul I la *Institutul de Matematică „Octav Mayer” al Academiei Române* din Iași, instituție pe care a condus-o în calitate de director în perioada 1990-2011. Activitatea sa științifică se remarcă printr-o coerență tematică și o amplitudine deosebită, concretizată în 18 cărți și monografii, peste 400 de articole publicate în reviste de specialitate cu referenți și cinci volume editate, care au contribuit la structurarea domeniilor sale de expertiză, fiind frecvent citate în literatura internațională. Dimensiunea internațională a activității sale este reflectată nu doar prin colaborări (G. Da Prato, I. Lasiecka, R. Triggiani, M. Röckner), ci și prin prezența în colegiile de redacție ale unor reviste de prestigiu: *Journal of Differential Equations* (Elsevier), *Pure and Applied Functional Analysis*, *Numerical Functional Analysis and Optimization* (Taylor & Francis), *Set-Valued and Variational Analysis* (Springer), *Journal of Optimization Theory and Applications* (Springer). Activitatea sa internațională este ilustrată de numeroase stagii ca profesor invitat la universități și centre de cercetare de prestigiu: în Statele Unite (Purdue University, University of Cincinnati, Ohio University, University of Virginia), în Franța (INRIA, Rocquencourt; Université Paris VI), în Italia (Università di Roma, Scuola Normale Superiore Pisa, Università di Bologna, Università degli Studi di Trento), în China (University of Wuhan) și în Germania (Universität Bonn, Universität Bielefeld). Recunoașterea valorii sale științifice este confirmată prin numeroase distincții și apartenențe academice: Premiul „Simion Stoilow” al Academiei Române (1972), alegerea ca membru al Academiei Române, membru de onoare al Academiei de Științe a Republicii Moldova (2001), membru al Academiei Europene de Științe (2008), acordarea mai multor titluri de *Doctor Honoris Causa*, între care University of Nebraska, Omaha (1993). Prestigiul său științific este susținut de o vizibilitate bibliometrică remarcabilă ce depășește 20.000 de citări. A publicat și numeroase eseuri în reviste de cultură precum *Caiete critice*, *Academica*, *Însemnări ieșene*, *Secolul 21*.

➤ **Dorin Ieșan** (8 aprilie 1941, Rădăuți) se înscrie între reprezentanții de prim plan ai matematicii românești contemporane în domeniul mecanicii mediilor continue, activitatea sa ilustrând o sinteză remarcabilă între rigoarea analizei matematice și aplicațiile în mecanica solidelor deformabile.

Formarea sa intelectuală începe la Facultatea de Matematică-Mecanică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” (1963). În 1969, obține titlul de doctor în matematici, consolidându-și orientarea către studiul matematic al fenomenelor mecanice. Obține o bursă de studii acordată de Consiglio Nazionale delle Ricerche din Italia (1972). De la începutul anilor 1990, funcționează ca cercetător principal gradul I, la *Institutul de Matematică „Octav Mayer”* din Iași. Își desfășoară întreaga carieră universitară în cadrul acestei instituții, parcurgând succesiv toate treptele academice, devenind profesor universitar (1981). Opera sa științifică este vastă, incluzând peste 200 de lucrări și numeroase monografii și cursuri universitare (11 volume), consacrate în principal mecanicii mediilor continue și elasticității. A stabilit caracterizări variaționale în teoria dinamică a termoelasticității, a dat o nouă metodă de rezolvare a problemei lui Saint-Venant în teoria clasică a elasticității și a rezolvat această problemă pentru medii Cosserat. Unele dintre rezultatele sale au fost menționate în lucrările unor reputați matematicieni străini. Activitatea sa editorială și științifică este completată de participarea în colegiul de redacție al revistei *Journal of Thermal Stresses*. Dimensiunea internațională a carierei sale este evidențiată de numeroasele invitații la conferințe și cursuri în străinătate: Italia, Japonia, Statele Unite, Germania, Polonia, Suedia, Spania. A susținut cursuri la International Centre for Mechanical Sciences (Udine, 1979), a conferențiat la universități din Roma „La Sapienza” (1992), Bologna (1995), Barcelona (1998, 2006), Napoli (2000). Recunoașterea valorii sale științifice este confirmată prin acordarea Premiului „Simion Stoilow” al Academiei Române (1974), prin alegerea ca membru corespondent (2001) și membru titular (2021) al Academiei Române. De asemenea, este membru al unor societăți științifice internaționale, inclusiv al Societății de Matematică din Statele Unite ale Americii.

➤ **Teodor Precupanu** (2 septembrie 1941, Păstrăveni - 29 decembrie 2025, Iași) a contribuit semnificativ la dezvoltarea analizei funcționale și a optimizării convexe în spații infinite-dimensionale. Urmează cursurile Facultății de Matematică-Fizică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Își obține doctoratul cu teza *Ortogonalitate în spații local convexe* (1971), sub coordonarea științifică a profesorului A. Haimovici. În

cadrul Facultății de Matematică își începe cariera didactică și științifică (1962), ajungând să ocupe poziția de profesor universitar (1990). În plan instituțional, a fost decan al Facultății de Matematică (1980-1989; 1992-2000), prorector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” (2000-2004), cercetător principal gradul I (1993-2011) și director al *Institutului de Matematică* al Academiei, Filiala Iași, în perioada (1986-1990). Opera sa cuprinde cărți de specialitate, dintre care mai multe monografii de referință, publicate atât în țară, cât și la edituri prestigioase din străinătate (Sijthoff & Noordhoff, D. Reidel). Dintre acestea, se distinge lucrarea fundamentală *Convexitate și optimizare în spații Banach*, elaborată în colaborare cu acad. V. Barbu (1978; ediție extinsă 1986), care cunoaște o largă circulație internațională, fiind extensiv citată. Articolele sale sunt publicate și citate în reviste de prestigiu precum *Journal of Mathematical Analysis and Applications*, *Comptes Rendus de l'Académie des Sciences de Paris*, *Bollettino UMI*, *Optimization*. Recunoașterea academică a fost încununată prin acordarea titlului de *Doctor Honoris Causa* al Universității „Ovidius” din Constanța (2006).

➤ **Vasile Oproiu** (8 septembrie 1941, Vulcana-Pandele - 29 martie 2020, Iași) se numără printre reprezentanții de prim plan ai geometriei diferențiale românești. Absolvă în 1964 Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1960-1964), apoi activează ca cercetător științific la *Institutul de Matematică „Octav Mayer”* din Iași (1964-1970), iar în 1969 obține doctoratul în matematici cu teza *Conexiuni compatibile cu diverse G-structuri și structuri de ordin superior*, elaborată sub coordonarea științifică a profesorului Gh. Gheorghiev. În 1970 se transferă la Catedra de geometrie și topologie a facultății ieșene, devenind profesor (1990) și director al Seminarului Matematic „Alexandru Myller” din Iași (2006). În perioada 1993-2011, a fost cercetător principal gradul I și secretar științific la *Institutul de Matematică „Octav Mayer”* din Iași. A fost invitat să susțină conferințe și prelegeri la universități și centre de cercetare din Italia, Germania, Polonia și România. Prestigiul său științific este validat de distincții precum Premiul „Gheorghe Țițeica” al Academiei Române (1976) și Premiul de Excelență „Dimitrie Mangeron” (2006). A fost membru al unor societăți științifice internaționale de prestigiu – *American Mathematical Society*, *European Mathematical Society*, *Unione Matematica Italiana*.

➤ **Corneliu Ursescu** (n. 4 noiembrie 1944, Pitești) este cunoscut pentru contribuțiile sale în analiza modernă, domeniile sale de interes incluzând ecuațiile diferențiale, analiza funcțională, optimizarea, teoria multifuncțiilor, calculul tangent,

problemele de deschidere pentru aplicații multivoce și topologia spațiilor metrice sau vectoriale. Cariera sa de cercetare este legată de *Institutul de Matematică „Octav Mayer”* din Iași, unde a fost cercetător din 1968, cu o întrerupere între 1975 și 1977, odată cu restructurarea Institutului din motive ale politicii comuniste, perioadă în care a lucrat ca programator la Centrul de Calcul al Universității. Rezultatele sale sunt reflectate în numeroase lucrări științifice apărute încă din anii 1970. A publicat în reviste importante, precum *Annales Polonici Mathematici*, *SIAM Journal on Control and Optimization*, *Journal of Mathematical Analysis and Applications*, *Nonlinear Analysis*, *Revue Roumaine de Mathématiques Pures et Appliquées* și *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza”* din Iași. Rezultatul Robinson-Ursescu este prezentat în literatura matematică ca o generalizare importantă a principiului aplicației deschise, aplicabilă funcțiilor multivoce cu graf închis și convex.

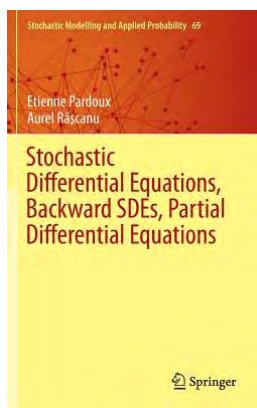
➤ **Constantin Zălinescu** (n. 13 mai 1952, Văleni, județul Vaslui) se impune ca una dintre personalitățile emblematice ale matematicii românești contemporane, cu contribuții substanțiale în analiza convexă, optimizarea infinit-dimensională, analiza variațională și teoria operatorilor monotonii. Format inițial la Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” (1971-1975), și-a aprofundat pregătirea prin specializări în ecuații funcționale (1975-1976) și în programarea convexă infinit-dimensională. Teza de doctorat, *Condiții de optimalitate în programarea convexă infinit dimensională* (1983), a fost elaborată sub coordonarea acad. V. Barbu. După o etapă de activitate în învățământul liceal ieșean (1976-1980), s-a integrat în mediul academic al Facultății de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, parcurgând gradual ierarhia și ajungând profesor universitar (1996).

Activează ca cercetător științific gradul I la *Institutul de Matematică „Octav Mayer” al Academiei Române, Filiala Iași* (2005). Opera sa științifică însumează peste 150 de lucrări, multe dintre acestea fiind publicate în reviste internaționale de prestigiu, alături de capitole și monografii de referință, citate extensiv în literatura de specialitate. Proiecția internațională a activității sale este confirmată prin stagii și invitații ca *visiting professor* în Franța, Italia, Germania, Israel și Spania. De asemenea, a susținut conferințe în centre academice din Europa, America de Nord, Asia și Orientul Mijlociu, participând ca *invited speaker* la reuniuni internaționale circumscrise domeniilor sale de expertiză. Activitatea sa editorială și evaluativă consolidează statutul său în comunitatea matematică internațională: este sau a fost membru în comitetele de redacție ale revistelor

Journal of Convex Analysis, Journal of Optimization Theory and Applications și *Optimization*. Impactul internațional al cercetărilor sale este reflectat de datele scientometrice, mii de citări în Google Scholar, MathSciNet și zbMATH, un indice h ridicat și numeroase lucrări consacrate drept repere bibliografice în literatura de specialitate. Recunoașterea activității sale științifice este atestată prin alegerea ca membru corespondent (2017) și ca membru titular (2024) al Academiei Române.

- **Aurel Rășcanu** (n. 11 aprilie 1950, Bogdănești, județul Vaslui) se impune ca una dintre personalitățile reprezentative ale matematicii românești contemporane, cu contribuții de referință în ecuațiile diferențiale stochastice și control. Format la Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1969-1973), și-a aprofundat pregătirea prin specializarea în ecuații funcționale (1973-1974). După o etapă în învățământul preuniversitar (1974-1978), în 1983 a obținut titlul de doctor în matematică la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, cu teza *Probleme calitative pentru ecuații diferențiale stochastice în spații Hilbert*, elaborată sub coordonarea acad. V. Barbu. Din 1997 devine profesor universitar și din 2007 activează ca cercetător principal gradul I la *Institutul de Matematică „Octav Mayer” al Academiei Române, Filiala Iași*. Un reper major al operei sale îl constituie

monografia realizată împreună cu É. Pardoux (Springer, 2014), devenită o referință importantă pentru cercetarea internațională în domeniu. Dimensiunea internațională a parcursului său este confirmată de specializări și burse la Université Paris XI, Orsay (1990), LIMSI, Orsay (1992) și CNRS (mai 2004). A conferențiat ca invitat în Franța, Germania, Italia, Suedia, China, Maroc, Polonia, Spania și Statele Unite. De asemenea, a predat cursuri ca profesor invitat la Université de Marne-la-Vallée (1993), Université d'Orléans (1994), Université de Bretagne Occidentale, Brest (2000-2002), și Université d'Aix-Marseille (2009-2010). Recunoașterea sa este atestată de Premiul pentru Excelență în Matematică al Societății Matematicienilor din România (1998), Premiul „Nicolae Teodorescu” al Academiei Oamenilor de Știință din România (2016) și de alegerea ca membru corespondent al Academiei Române (2022). Impactul cercetărilor sale este confirmat de citările consistente în Google Scholar, MathSciNet, Web of Science și în alte baze internaționale de specialitate.

- **Cătălin-George Lefter** (n. 15 aprilie 1969, Iași) este specializat în ecuații cu derivate parțiale, teoria controlului sistemelor diferențiale, stabilizare, metode

variaționale și analiză asimptotică. Format la Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1988-1992), și-a consolidat specializarea prin doctoratul susținut la Université Paris VI, sub coordonarea științifică a profesorului H. Brezis, cu teza *Quelques problèmes asymptotiques liés à l'équation de Ginzburg-Landau* (1996). Cariera sa academică s-a configurat integral în cadrul Facultății de Matematică (profesor universitar, 2007) și, complementar, la *Institutul de Matematică „Octav Mayer”* (cercetător principal gradul I, 2002). În plan instituțional, se remarcă drept director executiv al Școlii Doctorale a Facultății de Matematică (2007-2012), decan al Facultății de Matematică (2012-2016), director al *Institutului de Matematică* (din 2011). Activitatea sa științifică integrează publicații în reviste internaționale de specialitate, colaborări cu matematicieni consacrați, contribuții editoriale, sinteze, volume didactice, comunicări la conferințe internaționale, participări în proiecte de cercetare și implicare în organizarea unor manifestări științifice relevante pentru domeniile sale de expertiză. Proiecția internațională a parcursului său este atestată de burse și stagii prestigioase, precum și de statutul de profesor sau cercetător invitat la centre universitare din Franța, Italia, Germania, China.

BIBLIOGRAFIE

1. Berindei, D., *Istoria Academiei Române, 1866-2006: 140 de ani de existență*, Editura Academiei Române, București, 2006.
2. Dosarele *Institutului de Matematică „Octav Mayer” al Academiei Române, Filiala Iași, 1948-2026*.
3. Gheorghiev, Gh., Miron, R., *Mendel Haimovici. Opera matematică*, Editura Academiei Române, Editura Balkan Press, 1988.
4. Ieșan, D., Radu, A., „Mendel Haimovici”, *Gazeta Matematică, Seria A*, vol. LXXVII, 7, 1973.
5. Mahdavi, M., „A memorial tribute to Professor Constantin Corduneanu, the outstanding mathematician”, *Libertas Mathematica (new series)*, vol. 39, nr. 2, 2019.
7. Miron, R., Caraman, P., *Octav Mayer (1895-1995)*, Académie Roumaine-Filiale de Iassy, Institute de Mathématique „Octav Mayer”, Université „Alexandru Ioan Cuza”, Jassy, 1995.
8. Otiman, P. I., „75 de ani de la imensa jertfă a Academiei Române”, *Academica*, 9, 2023.
9. Voinea, R. P., „File din istoria Academiei Române, 1948-1989”, în *Arhivele Totalitarismului*, XIII, nr. 1-2, 2005, CEEOL.

CENTRUL DE CERCETĂRI GEOGRAFICE

Adresa: str. T. Codrescu, nr. 2, camera 38, 700481, Iași

Telefon: 0232 211 150

E-mail: geografie@acadiasi.ro

<https://acad-is.ro/institut/ccg/>

COLECTIVE ȘI SECȚII DE ȘTIINȚE GEONOMICE (1949-1989)

Științele geonomice au avut totdeauna în cadrul Academiei Române centre de cercetare distincte, sub forma unor institute sau a unor colective și secții în cadrul altor structuri. În cadrul Filialei Iași, înainte de 1989 nu a existat un institut specializat în geostiințe, fapt deplâns în documente precum raportul cercetării din anii 1949-1969, în condițiile în care, în acest interval de timp numărul de posturi a crescut de la 14 la 285.

Unii cercetători care proveneau din universități participau la proiecte de cercetare ale unor colective din institutele existente. Așa a fost cazul geografului **Ion Gugiuman** (1909-1989), care în anii 1950-1960 a colaborat cu Institutul de Geografie al Academiei Române de la București și a elaborat proiecte de cercetare de interes public, precum „Alimentarea cu apă a municipiului Iași”, conform unui raport semnat în 30.07.1951. În aceeași perioadă, în cadrul Institutului de Geografie al Academiei Române a funcționat la Iași o filială în care activau cercetători care aveau norma întreagă la universitate, coordonată de geomorfologul Constantin Martiniuc (1915-1990). Profesorul Gugiuman a coordonat ca director, între 1961 și 1965, Stațiunea de Cercetări „Stejarul” de la Pângărați, județul Neamț, subordonată Universității „Alexandru Ioan Cuza”, funcție preluată de profesorul Martiniuc între 1965 și 1970. Această unitate fusese înființată prin decizia 227/01.11.1956 a Ministerului Educației și desfășura cercetări în domeniul biologiei, geografiei și geologiei. În cadrul Stațiunii au activat de-a lungul timpului mulți cercetători care au lucrat în unele colective de la filiala ieșeană a Academiei. A funcționat până în 1975 și din 1968 a publicat periodic *Lucrările Stațiunii de Cercetări Biologice, Geologice și Geografice „Stejarul”*, care au devenit în scurt timp o revistă de prestigiu. Stațiunea avea schimburi academice cu cercetători din străinătate și numeroase colaborări cu întreprinderi și societăți de stat.

În aceeași perioadă, Institutul de Fizică și Științe Tehnice, înființat în 1950 în cadrul ARFI, colabora cu geologul Alexandru Chelărescu, care derula teme precum „Studiul depozitelor de gips de la Cuzlău”, „Studiul argilelor fuzibile de la Abator”. La secția tehnică a acestui institut s-au înființat astfel, în mai 1952, două colective distincte: cel de *materiale de construcții* condus de profesorul Chelărescu și cel de *geofizică*, pe care îl coordona profesorul V. Petrescu, ambele orientate spre cercetări de interes practic, menite a sprijini valorificarea unor resurse naturale.

Din 1956, în același cadru instituțional a fost înființat un *colectiv de geochimie* în care activau geologi reputați, precum acad. Mircea Savul (1895-1964), care avea preocupări legate de valorificarea rocilor minerale indigene, sau ingineri chimiști, precum Oreste Nichita (1897-1976), specializat în cadrul Catedrei de geologie de la Universitate în mineralogie și petrografie. Acest colectiv a fost transformat în *Sector de geochimie*, care a funcționat între 1961 și 1975 în cadrul Secției de științe tehnice a institutului menționat. În acest timp, au fost derulate mai multe teme de cercetare:

„Profilul geochemic al Carpaților Orientali și al Dobrogei de Nord”; „Cercetări biogeologice privind circulația și distribuția microelementelor în soluri”; „Studiul proceselor fizico-chimice ce au loc în formarea mineralelor utile din soluție”. Aceste proiecte aveau un interes teoretic și practic, având drept scop descoperirea de noi minerale, valorificarea unor materii prime minerale și dirijarea unor procese de biosinteză din biosferă. Raportul pe 1963-1964 al Secției de geochemie indică realizarea a șapte teme de cercetare în 1963 și zece în 1964. Acestea vizau în special chimismul șisturilor negre cretacice de la Covasna sau al rocilor carbonatice și terțiare din Dobrogea, distribuția geochemică a unor microelemente, precum Mn, Cu, Co, Zn, Mo, în cernoziomurile pe loess din Dobrogea ș.a. Aceste cercetări continuau direcțiile trasate de Mircea Savul, decedat între timp. Numele acestei secții a fost frecvent modificat, în documentul 7547 din 11.09.1963 apărând cu denumirea *Secția de geochemie-geologie*. În raportul din 1965, apare din nou sub titulatura *Secția de geochemie*, în urma reorganizării din 1964, cuprinzând două sectoare: unul de geochemie și unul de biogeochemie. Acestea își propuneau să deruleze trei teme de cercetare: circulația și distribuția macro și microelementelor în diferite sisteme geochemice naturale, analiza unor procese fizico-chimice în diverse minerale utile și distribuția microelementelor în soluri.

Conform statului de funcțiuni valabil la 1.12.1965, această secție avea în componență opt cercetători, coordonați de profesorul Oreste Nechita ca șef de secție și de dr. Botez Cornelia ca șef de sector, ambii cu ½ normă. Pomârleanu Vasile avea gradul de cercetător științific principal, Movileanu Aurelia, Nacu Didina și Nacu Alexandru erau cercetători științifici, Căruntu Constantin era cercetător stagiar și Roman Zenaida, laborant. Multe dintre cercetări se desfășurau prin campanii de teren care au avut drept rezultat punerea în valoare a unor zăcămintele minerale la Delnița (județul Suceava) sau Căvnic-Băiuț (județul Maramureș). În anii 1967-1968 au fost derulate următoarele teme de cercetare: „Comportarea taliului în procesele de alterare a sulfurilor sub acțiunea unor soluții mineralizate” (responsabili: A. Nacu și D. Nacu); „Studiu geotermometric al zăcămintului Băiuț-Văratec, regiunea Baia Mare” și „Studiul geotermic al zăcămintelor pegmatitice din Munții Sebeș și Lotru” (responsabili: V. Pomârleanu și A. Movileanu); „Cercetarea distribuției elementelor în sisteme geochemice naturale în formațiunile de fier de la Valea Putnei” (responsabili: O. Nechita și C. Căruntu). În aceste activități au fost implicați noi cercetători, care aveau norma de bază la Universitate (V. Ababi, M. Dumitrescu, T. Murariu), integrați într-un nou plan de cercetare, care își propunea să studieze profilul geochemic al Carpaților Orientali și al Dobrogei. În 1969 preocupările s-au orientat spre valorificarea unor resurse precum șisturile bituminoase din Carpații Orientali, potasiul din Subcarpați sau microelementele din solurile Deltei Dunării. Seriozitatea cercetărilor implicați și aplicabilitatea practică a rezultatelor obținute au condus la includerea în raportul de cercetare pe 20 de ani (1949-1969) a obiectivului

înființării unui centru interdisciplinar de geochimie, geologie și geografie. Acest deziderat nu s-a materializat.

Secția de geochimie a proiectat în anii 1970 activități de cercetare ample, integrate în proiecte aferente fiecărui sector (geochimie, respectiv biogeochimie) și coordonate cu două instituții, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, respectiv Comitetul Geologic IGEX. Pentru 1976-1980 era prevăzută o colaborare cu Ministerul Învățământului și Comitetul Geologic, care avea ca obiectiv o analiză completă a structurilor geologice din România. Din păcate, aceste obiective nu au fost îndeplinite pentru că în 1975 o parte dintre institutele Academiei Române au fost transferate sau desființate în urma politicii de reorganizare și centralizare a regimului Ceaușescu, cu scopul asigurării unui control politic și ideologic mai strict. Cei mai mulți dintre cercetătorii Secției de geochimie s-au transferat la facultatea de profil sau la Stațiunea de Cercetări „Stejarul”, care, după 1975, a trecut în subordinea mai multor ministere, ajungând ca, în anul 2002, să fie afiliată Institutului de Cercetare-Dezvoltare pentru Științe Biologice din București. Printre cei care au activat la această stațiune s-au remarcat și geografi Gheorghe Lupașcu și Constantin-Viorel Rusu, care au devenit după 1990 membri ai colectivului de geografie al ARFI.

În ultima parte a perioadei comuniste, după 1975, o minimă activitate de cercetare s-a desfășurat și în cadrul subcomisiilor care funcționau în cadrul Academiei Române. Așa a fost cazul Subcomisiei Om-Biosferă care își propunea ca obiectiv să sprijine eforturile de conservare a mediului și de studiere a impactului uman asupra ecosistemelor. Această comisie, legată de Comisia Monumentelor Naturii, avea un caracter interdisciplinar. În componența sa, în perioada 1975-1983, era și geograful Ion Gugiuman, climatolog, sau geologul Elena Jeanrenaud, cadre didactice la universitate. Președintele acesteia a fost biologul Margareta Borcea. În acest cadru, Ion Gugiuman a inițiat *Simpozionul de Climatologie Urbană și Combaterea Poluării Aerului* (prima ediție a avut loc în 26.05.1976, în spațiul ARFI) care, din păcate, nu a avut continuitate, deși prezenta o tematică novatoare pentru acele timpuri.

Toate aceste încercări de constituire a unor colective distincte au avut rolul de model în organizarea instituțională, după 1990, a cercetării geografice în cadrul filialei ieșene a Academiei Române.

CENTRUL DE CERCETĂRI GEOGRAFICE

Contextul înființării și statutul său juridic

Cercetarea geografică la Filiala Iași a Academiei Române nu a început odată cu oficializarea acestui colectiv în 1990, ci mult mai devreme (în anul 1930), concomitent cu înființarea Societății Geografice „Dimitrie Cantemir”. Încă din 1944, în cadrul Institutului de Geografie de la București, printre fondatorii căruia s-au numărat Mihai

David și Gheorghe Năstase, a fost înființată o filială ieșeană a acestuia. Institutul a fost desființat de regimul comunist și a fost resuscitat în 1958 în cadrul Academiei Române, sub titulatura de *Institutul de Geologie-Geografie*. Acesta avea un grup de cercetare la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, condus de climatologul **Ion Gugiuman**. Reorganizat în 1974 și trecut sub egida Ministerului Educației și Cercetării, Institutul a renunțat la filialele teritoriale, fiind subordonat Universității București.

Activitatea științifică în domeniul geografiei a beneficiat însă de continuitate și expertiză, atât prin devotamentul și pasiunea cercetătorilor, cât și, mai ales, prin perenitatea operei științifice, în cadrul unor stațiuni de cercetare, precum „Stejarul” de la Pângărați, sau al unor colective de cercetare din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Primul nucleu al viitorului colectiv de geografie a fost înființat în 1977, în cadrul Centrului de Cercetări Biologice de la Universitate, integrat Catedrei de geografie și transferat aici în 1988.

Colectivul de geografie al Filialei din Iași a Academiei Române a fost înființat prin HCM nr. 209/1990, în conformitate cu Decretul-lege nr. 10/1989 și Decretul-lege nr. 4/1990 privind funcționarea și organizarea Academiei Române, care prevedeau trecerea mai multor institute în subordinea acesteia. Inițiativa înființării colectivului a aparținut acad. Cristofor Simionescu, cu sprijinul membrilor Filialei din Iași a Academiei Române, conform art. 4 din ultimul decret menționat: „Colectivele de geografie de la Cluj-Napoca și Iași trec din subordinea Ministerului Învățământului la Academia Română”. Aceste colective funcționau în cadrul facultăților de profil. Preluarea cercetătorilor colectivului care ființa în cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” a fost urmată de angajarea unor noi cercetători cu scopul valorificării tradițiilor anterioare și păstrării unor standarde științifice ridicate.

Evoluția instituțională

Conceput inițial ca un nucleu de cercetare în care predominau proiecte din domeniul științei solului, Colectivul de geografie a dobândit în timp consistență și recunoaștere națională și internațională.

Având în vedere specificul dominant al cercetărilor, Consiliul științific al Colectivului a solicitat schimbarea denumirii, demers aprobat de Prezidiul Academiei Române în ședința din 7 iulie 2021, Colectivul devenind astfel *Centrul de Cercetări Geografice*. Personalul colectivului (centrului) a variat între 7 și 11 salariați, similar numărului de posturi. După o perioadă de relativă instabilitate, când s-a manifestat o fluctuație semnificativă de personal (1995-2010), s-a ajuns la un colectiv bine încheiat, în care cele două direcții de cercetare stabilite încă din 1990 s-au consolidat (geografia solurilor, respectiv geografia populației și așezărilor). Coordonarea colectivului a fost în

schimb extrem de stabilă, schimbările fiind determinate exclusiv de retragerea din activitate din rațiuni de vârstă.

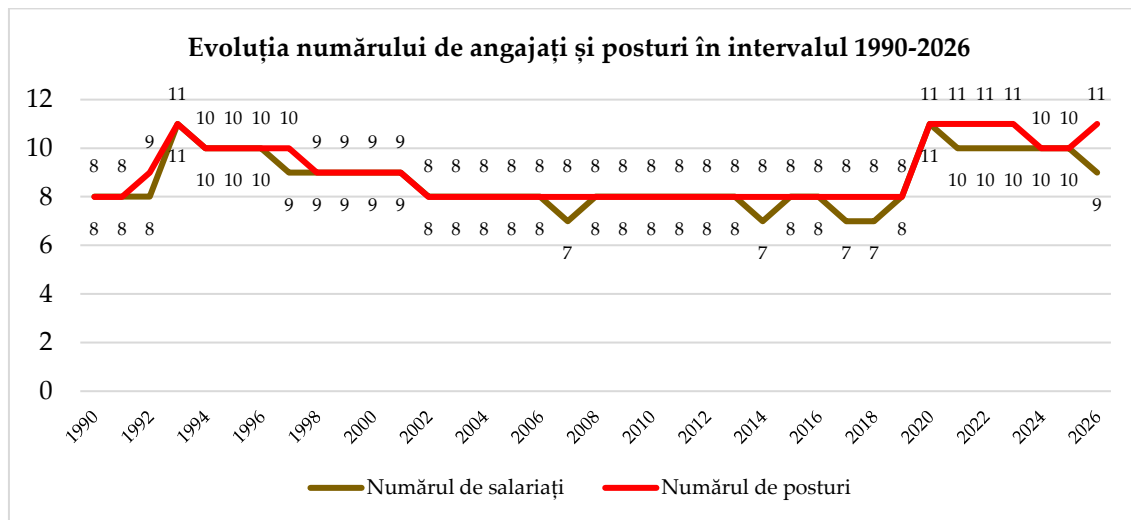
Până în 2017, conducerea Colectivului de geografie era asigurată de un cercetător desemnat de conducerea Filialei, având titulatura de *responsabil* de colectiv. Începând cu acest an, a fost introdusă poziția de *coordonator*. Inițial, în anul 1990, colectivul a fost prevăzut să funcționeze cu două sectoare: Geografie fizică și Geografie umană. Având în vedere personalul restrâns, s-a renunțat la această organizare, fiind constituite grupuri de cercetare în funcție de obiectivele tematice principale: „Factori și procese pedogenetice din zona temperată”; „Geografia populației”; „Interferențe hidro-climatice”; „Toponomie geografică”. La aceste grupuri puteau adera și cercetători din alte instituții. De exemplu, în 1995 a fost constituit în cadrul colectivului un grup de pedologie, avizat de conducerea filialei sub titulatura „Societatea Academică pentru Studiul și Protecția Solului – Nicolae Bucur” (Adresa 1658/16.05/1995 către conducerea ARFI). Acest grup reunea numeroși specialiști în domeniu din țară și din străinătate, avea definite direcții și teme de cercetare concordante cu problemele contemporane ale gestionării resurselor de sol.

Structura organizatorică actuală

Schema de personal a colectivului (centrului) a fost întotdeauna restrânsă și cu un caracter interdisciplinar. Prin profilul activităților de cercetare au fost cooptați cercetători din aria mai largă a geostiintelor (geochimiști, specialiști în științele mediului) sau biologi. În primul deceniu, cercetătorii angajați cu normă întreagă au fost net majoritari, după anul 2004, treptat, cei mai mulți activează cu ½ normă; s-a redus astfel și fluctuația personalului, atras frecvent de cariera didactică la universitate. Numărul cercetătorilor colectivului (centrului) a variat între 7 și 11, al celor cu normă întreagă între 4 și 9, iar al celor cu jumătate de normă între 1 și 7 (figura 1).

La începutul anilor 1990, majoritatea membrilor colectivului erau cercetători în formare, din cele 11 posturi doar trei erau ocupate de cercetători cu doctorat, iar șase erau doctoranzi. Treptat, pe măsură ce mulți dintre cercetători și-au susținut doctoratul, chiar dacă au fost angajați noi tineri doctoranzi, cercetătorii cu experiență au început să predomine. În prezent, toți cei nouă membri ai centrului sunt doctori în domeniul geostiintelor (geografie, geologie, știința mediului). Vârsta medie a personalului este de 52 de ani, în perspectivă impunându-se cooptarea unor tineri pentru a forma o nouă generație de cercetători. Centrul de Cercetări Geografice dispune în prezent de 11 posturi, dintre care trei sunt ocupate de cercetători cu normă întreagă, cinci cu ½ normă și un post de personal auxiliar. La sfârșitul anului 2025 a fost scos la concurs un alt post cu ½ normă în urma căruia, după avizele necesare, colectivul urmează să aibă zece posturi ocupate: patru de cercetător științific I, unul de cercetător științific II, patru de

cercetător științific III și un post de inginer specialist, cu doctorat în domeniul Geologie. Activitatea științifică a centrului este avizată de un comitet de specialitate care cuprinde, pe lângă coordonator, alți doi membri. Sunt constituite și comisii de specialitate pentru protecția muncii, inventariere și avizare internă.

Direcții de cercetare și rezultate științifice

Aria de cuprindere a cercetărilor specifice s-a axat prioritar pe studiul spațiului moldav, cu teme referitoare atât la aria carpatică, cât și la cea subcarpatică sau de podiș ori la scara întregii regiuni. Unele direcții de cercetare s-au orientat și spre scara națională sau, odată cu integrarea în Uniunea Europeană, la cea continentală, mai ales din perspectivă comparativ-contextuală. Preocupările științifice s-au diversificat și extins între timp, contribuțiile cu caracter pedogeografic fiind dublate de studii fizico-geografice sau uman-geografice, integrând tehnici moderne precum sistemele informaționale geografice sau teorii moderne, cum sunt cele referitoare la schimbările climatice globale sau reziliența sistemelor teritoriale. În același timp, caracterul interdisciplinar a fost întărit de integrarea unor noi direcții de cercetare, precum pedogeochimia sau hidrogeochimia, ajustate la problematica actuală a gestiunii și protecției resurselor de sol.

Domeniile de cercetare principale sunt: *Știința solului; GIS, teledetecție și analiză statistică; Geografie umană*. Temele de cercetare se încadrează pe două direcții prioritare: *Cercetări interdisciplinare în domeniul Științei Solului* (pedogeografie și dinamica pedopeisajelor; geneza, diagnoza și încadrarea taxonomică a solurilor; însușirile fizico-chimice și repartiția teritorială a solurilor; modelarea spațială a parametrilor

morfometrici ai terenului, a indicatorilor pedologici și climatici; poluarea și degradarea resursei de sol ș.a.); *Geografie umană* (dinamica populației, a așezărilor umane și raporturile acestora cu mediul; tendințele și ciclurile de evoluție ale subsistemelor uman-geografice; reziliența sistemelor teritoriale; calitatea vieții și dezvoltarea durabilă; turbulențe și discontinuități în manifestarea unor procese și fenomene specifice ș.a.).

În cadrul temelor actuale de cercetare sunt dezvoltate câteva noi direcții de studiu, concordante cu programele prioritare de cercetare ale Academiei Române și tendințele cercetărilor din domeniu, promovate la nivel național și european: *Dinamica pedopeisajelor din Regiunea de Nord-Est a României în contextul schimbărilor climatice și al mutațiilor socio-economice și geopolitice actuale; Studiul proceselor de degradare a solurilor din Regiunea de Nord-Est a României – stadiul actual, tendințele de evoluție și impactul socio-economic, procedee de ameliorare și regenerare a resurselor de sol; Aplicații ale metodelor statistico-matematice și teledetecției în pedometrie, evaluarea terenurilor agricole, climatologie și geomorfologie dinamică; Dinamica populației și a așezărilor umane din România; Impactul implementării prevederilor Pactului Verde European asupra pedopeisajelor din Regiunea de Nord-Est a României; Reziliența sistemelor teritoriale; Studiul raporturilor dintre calitatea vieții și dezvoltarea durabilă ș.a.*

Activitatea științifică a membrilor Centrului de Cercetări Geografice este reliefată prin publicații cu caracter monografic și articole științifice, atât în reviste și serii monografice proprii, cât și în reviste de specialitate prestigioase, cu multiple citări ale creațiilor de autor. Prestigiul și recunoașterea națională și internațională sunt evidențiate și de premiile obținute de membrii Centrului de Cercetări Geografice (trei premii ale Academiei Române, un premiu al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură, 15 premii la Saloane Internaționale de Inventică ș.a.), precum și de activitatea desfășurată de aceștia ca membri în comitetul editorial sau ca referenți științifici ai unor reviste indexate în baze internaționale de date, membri în organizații profesionale naționale și internaționale, membri de onoare ai unor organizații științifice internaționale ș.a.

Prelevarea unor probe de sol din Podișul Moldovei

Personalități și contribuții individuale

Coordonatori colectiv/centru:

Profesorul **Ioan Hârjoabă** (1931-2014) a condus colectivul timp de aproape două decenii (1990-2009). Geomorfolog de formație, cu cercetări semnificative asupra reliefului din Podișul Moldovei, a predat mai ales cursuri de geografie regională. În

perioada în care a activat în cadrul colectivului s-a orientat spre problematica schimbărilor climatice globale, direcție în care a publicat numeroase articole de specialitate. În paralel, a avut și o prodigioasă activitate administrativă, în cadrul facultății sau la ministerul de profil. Extinderea colectivului și consolidarea lui în anii 1990 i se datorează în mare parte. Deși s-a retras din activitate, a sprijinit activitățile centrului până la trecerea în neființă.

Profesorul **Constantin-Viorel Rusu** (n. 1950) a preluat colectivul în anul 2009 și l-a coordonat până la sfârșitul anului 2025, când s-a retras din activitate. Format ca geomorfolog și pedolog în colective de cercetare solide, precum cel al Stațiunii de Cercetări „Stejarul” sau al Centrului de Cercetări Biologice de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, s-a remarcat prin coordonarea a numeroase proiecte de cercetare și deschiderea spre cercetarea interdisciplinară. A activat în cadrul centrului în anii 1990-1992 și 2004-2025. Este laureat al Academiei Române în domeniul geostiințelor și al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură din România. A scris 15 monografii și peste 140 de articole științifice.

Profesorul Constantin Rusu la deschiderea lucrărilor simpozionului *Factori și procese pedogenetice din zona temperată* în anul 2003. În imagine sunt prezenți (de la dreapta la stânga) prof. univ. dr. Ioan Hârjoabă, prof. univ. dr. Nicolae Barbu, prof. univ. dr. Nicolae Florea, prof. univ. dr. Dumitru Oprea

Din 2026, coordonarea colectivului a fost preluată de profesorul **Ionel Muntele** (n. 1962), de la Facultatea de Geografie și Geologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. A activat ca asistent de cercetare în cadrul colectivului între anii 1990 și 1997 și este din anul 2004 cercetător științific I cu ½ normă în cadrul centrului. Specializat în domeniul Geografia populației și așezărilor, a publicat 49 de monografii, capitole în

volume colective și cursuri universitare, la care se adaugă 184 de articole de specialitate în reviste din țară și din străinătate.

Coordonatori CCG din perioada 1990-2026

1990	1991	1992	1993	1994	1995
1996	1997	1998	1999	2000	2001
2002	2003	2004	2005	2006	2007
2008	2009	2010	2011	2012	2013
2014	2015	2016	2017	2018	2019
2020	2021	2022	2023	2024	2025
2026					

CSI Prof. Ioan Hârjoabă

CSI Prof. Constantin Rusu

CSI Prof. Ionel Muntele

COMPONENȚA ACTUALĂ A CENTRULUI DE CERCETĂRI GEOGRAFICE

➤ **Dumitru Bulgariu** (n. 1967) a fost cooptat în cadrul centrului din anul 2007, ca cercetător științific III, cu ½ normă, având în vedere capacitatea sa de organizare a activităților de cercetare în geochimie analitică, pedogeochimie, termodinamica și cinetica proceselor geochimice. Laureat al Academiei Române în domeniul geostiințelor și autor al unui număr impresionant de articole în reviste prestigioase de specialitate (circa 200) și a numeroase monografii, activează din 2017 în postul de CS I, cu ½ normă, și coordonează proiecte de cercetare care vizează determinarea unor procese fizico-chimice din învelișul de sol și identificarea unor soluții pentru limitarea degradării acestuia.

➤ **Cristian-Valeriu Patriche** (n. 1974) a început activitatea de cercetător, cu normă întreagă, imediat după terminarea facultății în 1997, mai întâi în cadrul Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” din Iași (1997-2000), apoi în cadrul Colectivului (Centrului) de Geografie, unde activează în postul de cercetător științific gradul I. Specializat în geografie fizică, doctor în Geografie din 2003, are ca domenii de expertiză geomorfologia, climatologia, știința solului și evaluarea terenurilor agricole. Deschis spre programe avansate de modelare spațială (ArcGIS, QGIS, SAGA-GIS, TNT-MIPS) și analiză statistică. Abilitățile avansate în utilizarea GIS și a analizei statistice se regăsesc în numeroasele studii științifice riguroase publicate în diverse reviste, dintre care peste 60 de articole sunt în indexate în Web of Science. Dintre rezultatele notabile pot fi menționate cercetări privind: modelarea spațială a eroziunii solului; analiza susceptibilității terenurilor la alunecări; cartografierea digitală a variabilelor climatice și a proprietăților solului; modelarea dinamicii spațio-temporale a carbonului organic din sol; evaluarea favorabilității unor culturi agricole în contextul

schimbărilor climatice globale etc. A coordonat 5 proiecte de cercetare și a fost responsabil pentru 2 proiecte de excelență. Colaborează la proiecte internaționale (Corine Land Cover, COST, LIFE, Euroland) orientate spre analiza modului de utilizare a terenurilor.

➤ **Bogdan Roșca** (n. 1975), absolvent de Știința Mediului cu doctorat în geografie, susținut în 2009, în specializarea analiza peisajului, activează cu normă întreagă din același an în cadrul centrului, având în prezent gradul științific CS II. Specializat în modelarea spațială a factorilor pedogenetici și ecologici, desfășoară activități de cercetare care includ sistemele informaționale geografice, teledetecția, cartografia digitală și analiza utilizării terenurilor. A coordonat 3 proiecte de cercetare și a participat la numeroase alte proiecte ca membru în echipa de cercetare. Are contribuții semnificative ca autor sau coautor al unor lucrări publicate în reviste științifice de prestigiu, precum *Nature Communications*, *Geoderma*, *Environmental Research* și *Catena*.

➤ **Radu-Gabriel Pârnău** (n. 1977) este absolvent de Știința Mediului, format ca pedolog la Oficiul pentru Studii Pedologice și Agrochimice Iași, după finalizarea studiilor, între 2000-2014. A acumulat o solidă experiență practică prin elaborarea de studii pedologice și de bonitare a terenurilor agricole pentru numeroase unități administrativ-teritoriale din județul Iași. Doctor în geografie din anul 2011, a fost cooptat în 2014 la Colectivul de geografie de la Academia Română – Filiala Iași. Activitatea sa științifică are un caracter interdisciplinar, fiind centrată pe geneza, evoluția și clasificarea solurilor. Integrarea tehnicilor morfometrice digitale și geochimice în investigarea profilelor de sol și a proceselor pedogenetice reprezintă direcții definitorii ale cercetărilor sale recente. Un loc aparte îl ocupă studiul solurilor în context arheologic, domeniu în care colaborează cu specialiști arheologi pentru descifrarea relației dintre evoluția solurilor și dinamica așezărilor umane preistorice, cu precădere din aria culturii Cucuteni.

➤ **Alexandru Bănică** (n. 1980), absolvent al specializării Geografie (2003), cu doctorat în geografie urbană (2010), a activat ca asistent de cercetare științifică cu normă întreagă între anii 2008-2011 și a revenit cu statutul de cercetător științific III cu ½ normă în 2018. Specializat în geografie urbană și științele mediului, a derulat activități de cercetare având în centru problematici precum dezvoltarea durabilă, reziliența teritorială, dinamica sistemelor urbane și regionale, evaluarea riscurilor și impactului activităților economice asupra mediului sau calității vieții. A publicat 9 volume la edituri de prestigiu din țară, 35 de capitole de carte și un număr impresionant de articole de specialitate, 34 dintre ele fiind indexate în Web of Science.

➤ **Ionuț Vasiliniuc** (n. 1982), absolvent al specializării Geografie-Limba și literatura engleză (2004), cu doctorat în Geografie, subdomeniul Știința Solului (2009), a fost cooptat cercetător științific gradul III în anul 2019. Activitățile sale de cercetare au

vizat preponderent pedogeografia, dar au inclus și teme de geomorfologie sau de analiză a hazardelor naturale. În acest context, cercetările derulate s-au orientat spre studiul proceselor pedogenetice, cartarea și modelarea spațială a proprietăților solului, evaluarea riscurilor naturale și a impactului schimbărilor climatice asupra resurselor pedologice, utilizarea tehnologiilor GIS și a teledetecției pentru analiza mediului. Rezultatele cercetărilor s-au materializat în numeroase articole publicate în reviste naționale și internaționale, unele în jurnale de prestigiu din domeniul geostiințelor.

➤ **Cristina-Oana Stan** (n. 1978), licențiată în geologie (2002), cu doctorat în același domeniu (2009), este în prezent cercetător științific gradul III. Activitatea sa științifică reflectă o orientare spre studiul proceselor hidrogeochimice și pedogenetice, evidențiată prin lucrări privind geochimia apelor subterane, alterarea rocilor și formarea solurilor, analiza compoziției mineralogice și geochimice a sedimentelor. Portofoliul său științific cuprinde capitole de cărți (8), articole indexate Web of Science (5), articole în baze de date internaționale (19), participări cu comunicări științifice la conferințe (58); membru în echipe de cercetare cu finanțare MEC / CNCSIS (6).

➤ **Chelariu Daniela** (n. 1968), inginer specialist IA, doctor în geologie, activează în cadrul Academiei Române – Filiala Iași, din anul 2003. Studii universitare în domeniul Chimie, cu doctorat în specializarea Geochimie la Facultatea de Geografie și Geologie (2004). Pe parcursul studiilor doctorale a publicat 14 lucrări științifice.

FOȘTI ANGAJAȚI AI CENTRULUI

În cei peste 35 de ani de activitate ai colectivului de cercetare au mai activat următorii cercetători:

➤ **Gheorghe Lupașcu** (1947-2003) a fost unul dintre pilonii echipei de specialiști în știința solului, promotor al unor proiecte de cercetare de anvergură. A activat între anii 1990 și 1995 ca CS III și CS II, cu normă întreagă, și ca CS I cu ½ normă între 1999 și 2003. A inițiat Simpozionul *Factori și procese pedogenetice din zona temperată*, reunind specialiști din toate domeniile care studiază solurile, a coordonat numeroase proiecte de cercetare și a contribuit la dotarea Laboratorului de Știința Solului.

➤ **Angela Lupașcu** (1954-2024), biolog de formație, specializată în palinologie, a activat între 1990 și 1999 ca CS III și între 2000 și 2006 ca CS II. Contribuțiile sale au fost esențiale pentru analiza evoluției solurilor în Holocen.

➤ **Marcel Vârlan** (1956-1996) și **Mihai Apetrei** (n. 1958) au activat în anul 1990 ca asistenți de cercetare, fiind preluați din colectivul care funcționa anterior la

Gheorghe Lupașcu

universitate. Specializați în geomorfologie, respectiv climatologie, aveau o perspectivă inovatoare, deschisă spre modelarea statistică.

➤ **Rusu Eugen** (n. 1955) a activat între 1990 și 1995 ca cercetător științific cu normă întreagă, iar în perioada 2004-2021 ca CS I cu ½ normă. Specializat în pedologie și în geografie regională, a avut contribuții semnificative în dinamica peisajelor forestiere și a solurilor din aria carpatică.

➤ **Carmen Donisă** (n. 1965), chimist de formație, a activat între 1990 și 1997 ca asistent de cercetare și ca cercetător științific, având contribuții semnificative în analiza unor procese chimice în evoluția solurilor.

➤ **Gheorghe Romanescu** (1959-2018), specializat în geomorfologie fluvială, a activat în perioada 1991-1996 ca cercetător științific. A avut contribuții majore la analiza dinamicii Deltei Dunării și a geomorfologiei fluviale.

➤ **Gabriela Macovei** (1947-2025), lingvist de formație, specializată în toponomie geografică, a activat în cadrul centrului între 1993 și 2002, având contribuții în explicarea unor termeni populari atribuiți reliefului din Țara Vrancei.

➤ **Daniel Condorachi** (n. 1967), specializat în sisteme informaționale geografice, a activat pentru scurtă vreme în anul 1995, imediat după finalizarea studiilor universitare.

➤ **Alina Popa** (n. 1972), specializată în geomorfologie, a activat în anii 1997-1998.

➤ **Ciprian-Mihai Mărgărint** (n. 1968) și **Cristian Secu** (n. 1966) au activat în anii 1997-1999, fiind specializați în geomorfologie dinamică, respectiv pedologie.

➤ **Marinela Tănase** (Istrate) (n. 1975) a activat între 1998 și 2001, specializată în geografia așezărilor, cu contribuții în analiza ariilor de influență urbană.

➤ **Cristian-Constantin Stoleriu** (n. 1976) a activat între 2000 și 2008, fiind specializat în sisteme informaționale geografice și biogeografie. O specializare similară a avut și **Viorel Căpățână** (n. 1976), care a activat în perioada 2000-2002.

➤ **Oana-Mihaela Șmadici** (Stoleriu) (n. 1978), specializată în geografie urbană și geografia turismului, a activat între anii 2002 și 2007.

DIMENSIUNE INTERNAȚIONALĂ ȘI COLABORĂRI

Încă de la înființare, Colectivul de geografie din cadrul ARFI a demonstrat deschidere spre colaborarea internațională. Căderea regimului comunist, cu toate dificultățile tranziției care a urmat, a permis inițierea unor proiecte comune cu colective din străinătate. În primii ani de după 1990, cei mai mulți dintre tinerii cercetători angajați au fost trimiși la stagii de specializare sau au urmat studii postuniversitare în străinătate (la ENS Fontenay-St. Cloud, Institute de Géographie, Universitățile Paris I și Paris VII din Franța, Institutul de Oceanografie din Southampton (Marea Britanie), Universitatea din Bordeaux (Franța) etc.). În același timp, s-au efectuat tot mai multe deplasări cu scopul participării la conferințe de anvergură din Marea Britanie, Franța, Cehia ș.a.

În anul 1995 a fost aprobată și înființarea grupului de pedologie din cadrul colectivului care a integrat și specialiști din străinătate (de la Universitatea J. Fourié din Grenoble, Centrul de Cercetări Pedologice din Orleans și Universitatea de Stat din Chișinău). Acest grup și-a propus ca tematică analiza progreselor în cunoașterea proceselor de argiloiluvieri și de podzolire, și anume migrarea și acumularea diferiților constituenți în învelișul de sol. Această colaborare s-a materializat prin participări la conferințe comune și publicații în reviste de specialitate.

Ulterior, contactele internaționale s-au extins și au permis colaborări de durată cu Academia de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Geografie al Academiei Poloneze de la Varșovia, Departamentul de Cercetări Ecologice de la Universitatea Paris VII, Institutul de Geografie al UNIL Lausanne (Elveția) ș.a. Dimensiunea internațională s-a amplificat prin colaborări în cadrul unor proiecte de cercetare sau prin publicarea unor volume colective sau articole în publicații de prestigiu.

ROLUL ÎN COMUNITATEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ÎN SOCIETAT

Prin activitățile științifice desfășurate și prin implicarea în structuri asociative, CCG-ARFI constituie un element esențial în funcționarea unor rețele științifice care implică și diseminarea rezultatelor de interes practic. Prin sesiunile de lucru derulate în cadrul manifestărilor științifice organizate, s-au constituit grupuri de analiză la nivel național, care au ca obiective actualizarea și compatibilizarea metodologiei de elaborare a studiilor pedologice din România, și anume completarea, actualizarea și compatibilizarea actualului Sistem Român de Taxonomie a Solurilor, în conformitate cu practicile și normativele europene. Studiile realizate s-au concretizat în rezultate cu potențial de aplicare în diverse domenii economice: dezvoltarea unor metode ecologice de separare recuperativă și valorificare a metalelor strategice din resurse secundare, în concordanță cu Pactul Verde European; dezvoltarea unor metode de depoluare, tratare și ameliorare a solurilor degradate; dezvoltarea de noi metode de analiză în știința solului sau știința mediului; evaluarea potențialului agricol în vederea optimizării tehnologiilor și adaptării producției la schimbările climatice; identificarea arealelor susceptibile la procese de degradare; cartografierea digitală a parametrilor pedoclimatici, identificarea unor mecanisme de adaptare a planificării urbane și amenajării teritoriului la schimbările globale etc.

Proiectele derulate de cercetătorii CCG – ARFI sunt orientate predominant spre problemele contemporane de interes general (reziliența sistemelor teritoriale, vulnerabilitatea structurilor teritoriale, dezvoltarea teritorială durabilă, resursa de sol a României în contextul schimbărilor climatice și a Pactului Verde European etc.). Temele de cercetare derulate corespund unor interese de ordin public, aducând în discuție problematici capabile să evidențieze disfuncțiile care apar la interfața natură-societate.

În acest context rezultatele cercetărilor realizate în cadrul CCG – ARFI pot oferi soluții de corecție pentru ameliorarea calității vieții, bazate pe modelele de analiză puse în practică în multe state avansate (de exemplu, echilibrarea mobilității urbane prin aplicarea principiilor „orașului celor 15 minute” sau sintetizarea unor măsuri de redresare a unor evoluții negative precum procesele demografice regresive).

PERSPECTIVE ȘI DIRECȚII STRATEGICE

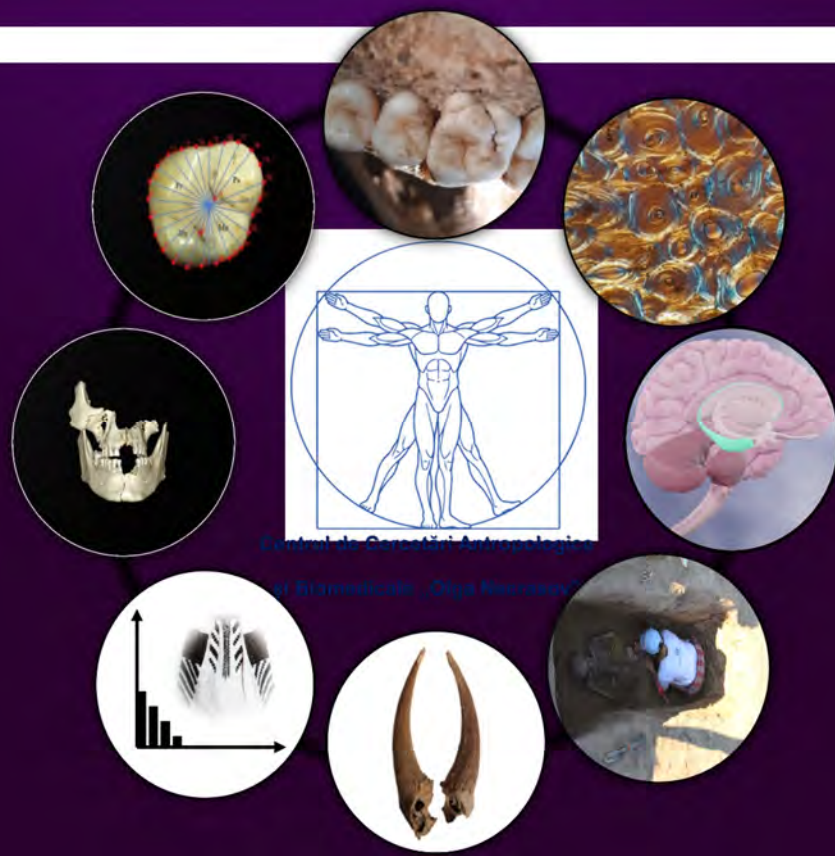
Centrul de Cercetări Geografice își asumă misiunea principală și obiectivele generale ale Academiei Române și ale Filialei Iași a Academiei Române, de a contribui la dezvoltarea cunoașterii în domeniul geostiințelor (*Geografie, Știința solului și Știința mediului*), prin realizarea unor studii și cercetări inter- și transdisciplinare relevante pentru știință și cultură, atât la nivel național, cât și internațional, prin dezvoltarea școlii românești de geostiințe și creșterea vizibilității și prestigiului internațional al acesteia.

În concordanță cu acestea, obiectivele generale ale CCG – ARFI urmăresc realizarea de studii relevante în domeniul menționat, inițierea unor acțiuni de sprijin pentru creșterea eficienței activităților derulate, creșterea valorii și prestigiului rezultatelor vizate, extinderea și consolidarea relațiilor cu mediul academic și socio-economic, susținerea și consolidarea valorilor morale și sociale în conformitate cu principiul științei deschise promovat de ARFI. În același timp, se are în vedere creșterea gradului de implicare în activitățile de formare a tinerilor cercetători, lărgirea ariei de cuprindere și a gradului de participare a cercetătorilor CCG – ARFI la dezvoltarea colaborării și a rețelelor științifice, intensificarea eforturilor de atragere a fondurilor extrabugetare pentru a susține și dezvolta activitățile de cercetare.

O parte din membrii Colectivului de geografie la una dintre manifestările științifice organizate la ARFI (2018)

CENTRUL DE CERCETĂRI ANTROPOLOGICE ȘI BIOMEDICALE „OLGA NECRASOV”

Centrul de Cercetări Antropologice
și Biomedicale „Olga Necrasov”

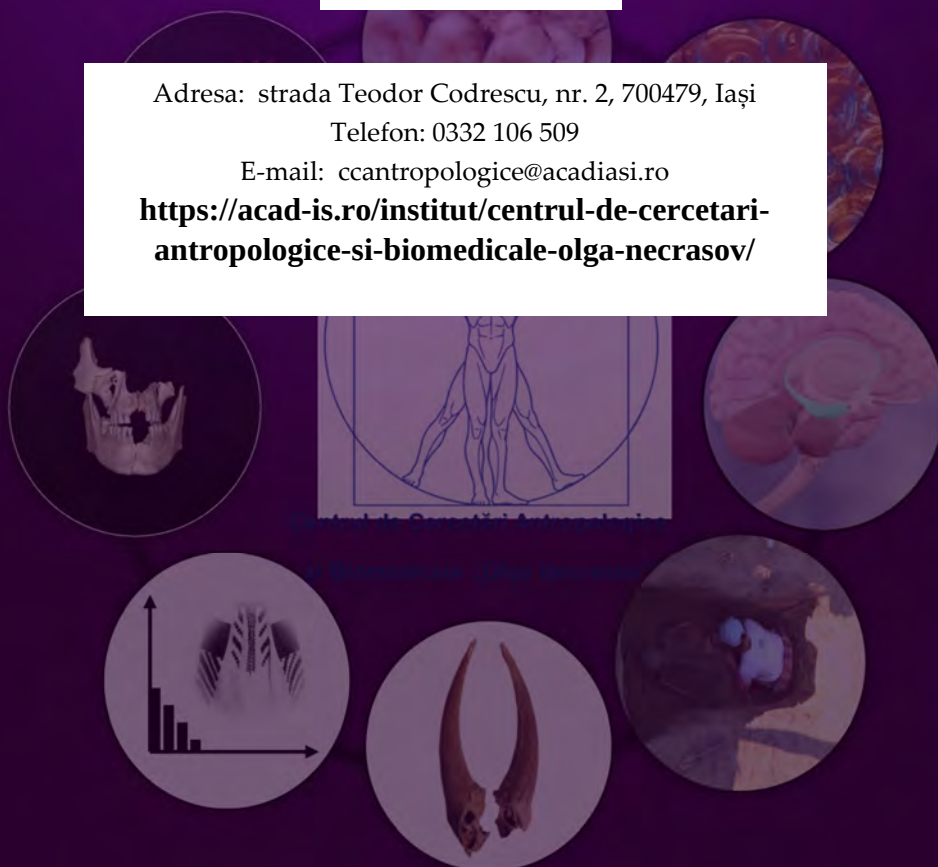

Adresa: strada Teodor Codrescu, nr. 2, 700479, Iași

Telefon: 0332 106 509

E-mail: ccantropologice@acadiasi.ro

<https://acad-is.ro/institut/centrul-de-cercetari-antropologice-si-biomedicale-olga-necrasov/>

Centrul de Cercetări Antropologice
și Biomedicale „Olga Necrasov”

Organizarea actuală a Centrului de Cercetări Antropologice și Biomedicale „Olga Necrasov” datează din anul 2014, când Adunarea Generală a Academiei Române a decis prin Hotărârea nr. 4/24.10.2024 că Centrul de Cercetări Biomedicale, Iași trece în cadrul Centrului de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”. Astfel, noua structură de cercetare devine Centrul de Cercetări Antropologice și Biomedicale „Olga Necrasov” (CCAB), în cadrul Academiei Române, Filiala Iași (ARFI), cu misiunea principală de a contribui la dezvoltarea și răspândirea cunoașterii în domeniile antropologiei, biologiei și medicinei. În cadrul CCAB funcționează două grupuri de cercetare – Grupul de Cercetări Antropologice (GCA) și Grupul de Cercetări Biomedicale (GCB), reunite ca urmare a comasării celor două centre menționate anterior, în cadrul ședinței de Birou Filială din data de 23 iulie 2024, conform documentului ARFI nr. 4643/24.07.2024.

GRUPUL DE CERCETĂRI ANTROPOLOGICE

Modificări în timp ale denumirii

Denumită inițial *Colectiv de Antropologie*, structura GCA a fost fondată în anul 1958, sub conducerea acad. **Olga Necrasov** (n. 1910 - d. 2000), antropolog român de anvergură internațională. Documentul de înființare a fost emis de Biroul Prezidiului Academiei Republicii Populare Române (ARPR) în ședința din 16 aprilie 1958, care a aprobat funcționarea unui colectiv de antropologie care să depindă direct de Filiala Iași a Academiei și să fie coordonat științific de Centrul de Antropologie București. Colectivul de antropologie urma să funcționeze în cadrul Laboratorului de Morfologie Animală al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Primul document disponibil care atestă transformarea colectivului în *Secție de antropologie* este Adresa Academiei R.P.R. nr. 113 din 13 noiembrie 1963. În documentele perioadei 1970-1990 apare o altă denumire, și anume *Colectivul de ecologie umană și antropologie*. După anul 1990, revine denumirea de *Secție de antropologie/Secția de cercetări antropologice*, care va fi apoi schimbată în *Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”* prin Hotărârea Prezidiului Academiei Române nr. 462 din 09 iunie 2016.

Perioade de funcționare sub egida AR și a altor organizații

De la înființarea sa și până în prezent, GCA a funcționat sub egida AR în două perioade. Prima a început în 1958, de la fondarea sa ca structură de cercetare a Academiei, până în 1970, când documentele indică trecerea sub egida Ministerului Învățământului. Coordonarea științifică directă a fost asigurată în această perioadă mai întâi de Centrul de Antropologie București, apoi de Institutul de Biologie Generală și Aplicată (din 1964), respectiv de Centrul de Cercetări Biologice (din 1966). Apartenența la Ministerul Învățământului a durat până în anul 1990, când, conform Hotărârii Guvernului 500/08.05.1990, Colectivul de paleoantropologie și ecologie umană a trecut în

subordinea Academiei Române, ca secție a Centrului de Cercetări Antropologice București. Prin Hotărârea Guvernului 1754/06.12.2006, GCA devine Secție a Institutului de Antropologie „Francisc I. Rainer” al Academiei Române.

Odată cu schimbarea apartenenței instituționale a avut loc și schimbarea sediului, după cum urmează: Laboratorul de Morfologie animală al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1958-1964), Casa BEER de pe Calea 23 august, nr. 1 din Iași (1964-1967), Strada Karl Marx, nr. 47 din Iași (1967-1979), Facultatea de Biologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1980-1993), Strada Lascăr Catargi, nr. 14, Iași (1993-2010) și Casa Asachi din Strada Codrescu, nr. 2, Iași (2010-prezent).

Cercetători antropologi (ARFI) și de morfologie animală
(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) reuniți sub coordonarea prof. univ. dr. Olga Necrasov,
primind vizita prof. univ. dr. Jindrich Valšík din Bratislava (mai, 1963).

Conducerea GCA

De la înființarea sa până la în anul 1969, Colectivul de antropologie de la Iași a fost condus de acad. **Olga Necrasov**. A urmat apoi la conducere dr. **Maria Cristescu**, o colaboratoare apropiată a fondatoarei colectivului, care a asigurat coordonarea activităților până în anul 2000. În perioada 2000-2006, Colectivul de antropologie a fost condus de dr. **Maria Știrbu**, între 2007 și 2020 de acad. **Constantin Toma**, iar după anul 2020 de prof. univ. dr. **Cătălin Tănase**, membru corespondent al AR.

Conducerea GCA în perioada 1958-2026

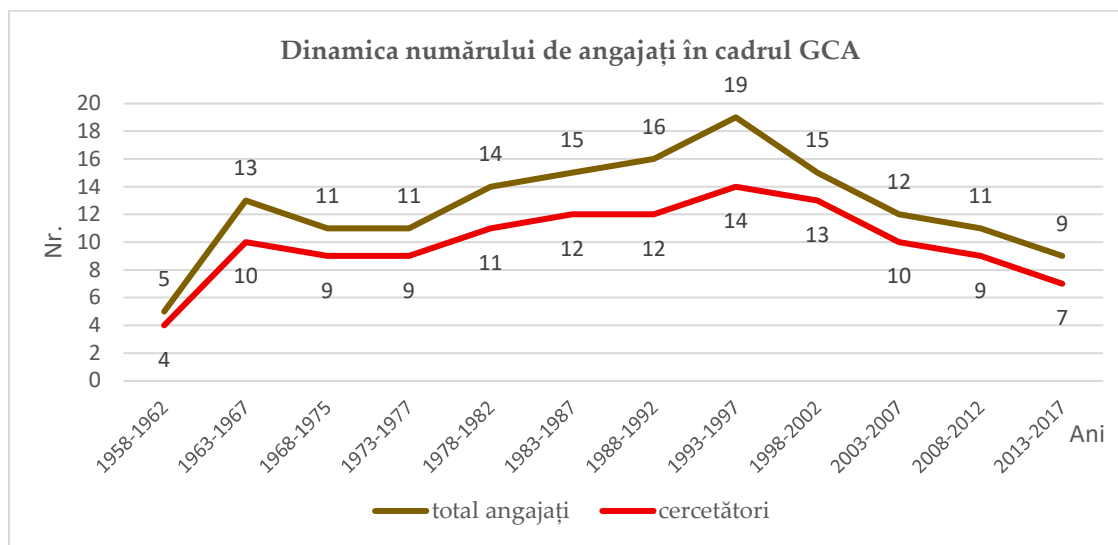
1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977
1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	

Acad. Olga Necrasov
 Dr. Maria Cristescu
 Dr. Maria Știrbu
 Acad. Constantin Toma
 Prof. univ. dr. Cătălin Tănase, m.c. AR

Dinamica resursei umane

La înființarea sa, Colectivul de antropologie avea doi cercetători – Maria Cristescu (a activat în perioada 1958-2000) și Dan Botezatu (1958-1999), precum și un tehnician – Constantin Feodorovici (1958-1997), coordonați de Olga Necrasov. Ulterior, s-a ajuns în anii '90 la un număr maxim de angajați, după care s-a înregistrat o scădere graduală până în prezent – când există șase cercetători și un referent.

Astfel, în următorul deceniu de la înființarea colectivului s-au mai alăturat grupului de cercetători Maria Bulai (căs. Știrbu) (1962-2010), Rachel Klüger (1963-1972), Maria Elena Gramatopol Roșca (1964-1996), Radu Dumitru (1965), Ana Cezarina Teodorescu (căs. Bălțeanu) (1965-1999), Ana Lazăr (căs. Tarcă) (1966-2010), Olimpia Petrovici (căs. Tudose) (1966-1997) și Ștefănescu Gheorghe (1967). Ca laboranți, în aceeași perioadă au activat Mioara-Maria Idriceanu (1965), Crăciun Brandabur (1965) și Mariana Pauliuc (1965).

În anii '70 și '80, au fost angajați ca cercetători Georgeta Miu (1972-2013), Silvia Ghigea (1973-1997), Maria Istrate (1973-2008), Emilia Urîtu (1979-1984), Petru Cantemir (1981-1998) și Adriana Tudose (1986-1996), iar ca laborant Ion Rotaru (1979-1995).

Noii cercetători veniți în anii '90 sunt Danusia Pădureanu (căs. Pavăl) (1992-1994), Tiberiu-Cristi Șoitu Conțiu (1994-1998), Angela Simalcsik (1997-prezent), Cătălin-George Fedor (1998-prezent), Robert-Daniel Simalcsik (1999-prezent) și Monalisa Ilona Stupu (1999-2007), iar ca laboranți/tehnicieni Virginia Caramalău (1990-1996), Teodor Pruteanu (1996) și Elena Plugariu (1996-prezent); din 1997 a existat și un post de îngrijitor ocupat până în 2022 de Gabriela Morari.

După anii 2000, s-au mai alăturat grupului de cercetători Vasilica-Monica Groza (2007-prezent), Constantin Toma (2007-2010), Luminița Bejenaru (2014-prezent), Ozana-Maria Petraru (căs. Ciorpac-Petraru) (2017-2024) și Mariana Popovici (2018-prezent).

Rezultate științifice semnificative

Încă dinaintea înființării oficiale a *Colectivului de antropologie* din Iași, în anul 1958 au fost create premisele dezvoltării unui centru antropologic de importanță internațională, grație contribuțiilor remarcabile ale prof. univ. dr Ioan G. Botez, conf. univ. dr. N.N. Moroșan și acad. Olga Necrasov. Activitatea științifică a GCA a cuprins o largă gamă de teme de cercetare, în mare parte fundamentală. Multe dintre aceste teme au fost inițiate de acad. Olga Necrasov și dr. Maria Cristescu, fiind apoi continuate, dezvoltate și transmise tinerilor cercetători de dr. Maria Știrbu, dr. Georgeta Miu și dr. Dan Botezatu. Ariile de cercetare ale GCA sunt antropologia biologică și cea socio-culturală. Tematica abordată, în principal de cercetare fundamentală, are caracter interdisciplinar, rezultatele investigațiilor contribuind la dezvoltarea cunoașterii nu doar în antropologie, ci și în medicină, biologie, ecologie, demografie, sociologie, arheologie și istorie. Din primii ani ai funcționării colectivului/secției de antropologie, cercetările au vizat evoluția structurii antropologice a populației țării noastre din Paleolitic până în prezent, variabilitatea structurii antropologice a populației actuale din țara noastră, creșterea și dezvoltarea copiilor în raport cu factorii biologici, geografici și socio-economici.

În cadrul GCA, un loc aparte îl au și în prezent studiile privind biologia și istoria populațiilor umane vechi care au trăit pe teritoriul României și al Republicii Moldova, fiind realizate în acest scop analize de tipologie fizică, paleodemografie, paleopatologie (Necrasov O., Cristescu M., Botezatu D., Miu G., 1990, *Cercetări paleoantropologice privind populațiile de pe teritoriul României*, *Arheologia Moldovei*, XIII, 173-223; Groza V.-M., 2016, *Cercetări paleoantropologice privind populația Iașului medieval. Referire specială la necropola din secolul al XVII-lea de la Curtea Domnească*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași; Simalcsik R.D., 2024, *Evoluția în timp a structurii antropologice a populațiilor de pe*

teritoriul comunei Săbăoani, județul Neamț, Editura Mega, Cluj- Napoca), iar mai recent de paleohistologie (Petraru O.-M., Groza V.-M., Neagu A.-N., Bejenaru L., 2020, *Archaeological human hair in a burial context: Microscopical evaluation of samples from Iași, Romania (18th–19th centuries)*, *Archaeometry*, 62, 395-409), morfometrie geometrică (Popovici M., Groza V.-M., Bejenaru L., Petraru O.-M., 2022, *Geometric morphometrics of the second molar teeth within the human population from the late medieval city of Iași, Romania*, *Archaeometry*, 64, 1479-1498), arheozoologie (Stanc M.S., Bejenaru L., Popovici M., Diaconu V., Danu M., 2023, *Animal Resources in the Economy of Medieval Moldova: Archaeozoological Case Study of the Urban Settlement from Târgu Neamț, (NE Romania)*, *Animals*, 13, 2334) – toate integrate în context arheologic. Cercetători ai GCA au participat în echipe internaționale de investigare a populațiilor umane vechi din perspectivă arheogenetică (Lazaris I., Simalcsik A. et al., 2025, *The genetic origin of the Indo-Europeans*, *Nature*, 639, 132-142). GCA deține o vastă colecție paleoantropologică, cu serii scheletice de importanță națională și internațională.

Investigațiile populațiilor actuale din România, abordate multidisciplinar (morfologic, serologic, fiziologic, tipologic, precum și din perspectiva structurii dermatoglifice) și raportate la factori geografici, istorici, demografici și socio-economici, au condus la rezultate științifice de referință la nivel internațional (Necrasov O., Grințescu-Pop S., Cristescu M., Enăchescu Th., Gramatopol-Roșca M., 1968, *Sur les phénomènes de la microévolution observés dans la population actuelle de la Roumanie*, VIII-e Congres Intern. Sc. Anthropol. et Ethnol., Tokyo, 43-60) și publicate în atlase antropologice (Radu E., Bulai-Știrbu M., Glavce C., Țarcă A., Ciotaru L.O. (coordonatori), 2008, *Atlasul Antropologic al Moldovei*, Editura Academiei Române; Radu E., Glavce C., Bulai-Știrbu M. (coordonatori), 2011, *Atlasul Antropologic al României, I*, Editura Academiei Române; Știrbu M., Glavce C., Miu G., Țarcă A., Istrate M., 2004, *Atlasul Antropologic al Maramureșului*, Editura Academiei; Știrbu M., Țarcă A., Miu G. (coordonatori), 2011, *Atlasul Antropologic al Deltei Dunării*, Editura Academiei Române). Trebuie menționate și studiile de antropologie etnică dedicate unor grupuri precum Aromânii din Albania (Necrasov O., 1965, *Recherches anthropologiques sur les Albanais*, Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, X, 75-105), precum și analizele reprezentărilor socio-culturale ale locuitorilor unor comunități tradiționale din estul României (Fedor C.G., 2023, *Identitate și alteritate. Studiu asupra ceangăilor din Moldova*, Editura Lumen).

Variabilitatea în creșterea și dezvoltarea copiilor și adolescenților a fost în atenția cercetătorilor o perioadă îndelungată, urmărindu-se corelația parametrilor anatomici, fiziologici și biochimici cu factori biologici, geografici și socio-economici (Cristescu M., 1975, *Differential fertility depending on the age of puberty*, *Journal of Human Evolution*, 4, 521-524; Simalcsik A., 2011, *Variabilitatea creșterii și dezvoltării fizice a adolescenților din Republica Moldova și unii factori implicați*, Editura Istros, Muzeul Brăilei).

Echipă de antropologi din cadrul ARFI condusă de Olga Necrasov (a treia din stânga), în timpul cercetărilor de teren pentru istoria Bulzeștilor, în Apuseni (august 1961).

Olga Necrasov și discipolii săi – Maria Cristescu, Maria Bulai (căs. Știrbu) și Dan Botezatu, în drum spre Bulzești, în Apuseni (august, 1961).

Rezultatele științifice ale colectivului GCA sunt diseminate în țară și în străinătate prin monografii, atlase antropologice, articole științifice publicate în reviste de specialitate cu impact internațional. Prestigiul și recunoașterea rezultatelor științifice au fost gratificate prin multiple premii obținute de către membrii Centrului de Cercetări Antropologice, precum Premiul „Paul Broca” al Societății de Antropologie din Paris, acordat acad. Olga Necrasov (1980); Premiul „Constantin I. Parhon” al Academiei Române pentru volumele colective *Atlasul Antropologic al Deltei Dunării* (2011) și *Atlasul Antropologic al României*, vol. I (2011); Premiul „Iuliu Hațieganu” al Academiei Române, obținut de dr. Angela Simalcsik pentru cartea *Tratat de reabilitare pulmonară* (Timișoara, 2009); Premiul „Daniel Danielopolu” al Academiei Române, obținut de dr. Vasilica-Monica Groza pentru cartea *Cercetări paleoantropologice privind populația Iașului medieval. Referire specială la necropola din secolul al XVII-lea de la Curtea Domnească* (Iași, 2015).

GRUPUL DE CERCETĂRI BIOMEDICALE

Încă de la înființarea sa, din august 1948, Filiala Iași a Academiei Republicii Populare Române avea în componență trei institute și un Colectiv de Cercetări Medicale. În același an, membrii fondatori prof. univ. dr. **V. D. Mârza** și prof. univ. dr. **R. Cernătescu** au fost desemnați academicieni. Având în vedere că acad. V. D. Mârza nu se afla în țară, cercetarea medicală și-a început activitatea de drept în anul 1949, cu un colectiv foarte restrâns, format din prof. univ. dr. L. Bellif și dr. M. Baltaru, sub conducerea prof. univ. dr. I. Nițulescu (membru corespondent al Academiei R.P.R. din același an), cu cercetări orientate către fiziopatologie. La puțin timp de la înființarea Academiei Populare Române, în conformitate cu articolele 58-71 și 75 din „Statutele” acesteia, a fost înființat, la data de 1 ianuarie 1949, Institutul de Cercetări Medicale din Iași al Academiei R.P.R., instituție al cărei statut era clar definit și riguros structurat. Domeniul de activitate cuprindea șase mari direcții: fiziologia și patologia muncii (1), medicina preventivă și boli sociale (2), igiena și ocrotirea mamei și copilului (3), alimentația, nutriția, biochimia (4), științe morfologice și biologice (5), probleme medicale și chirurgicale (6).

Institutul era condus, conform statutului, de un membru titular activ sau onorific, iar în lipsa acestuia de un membru corespondent. Personalul era constituit din membri titulari activi sau onorifici, membri corespondenți și colaboratori științifici. Recrutarea colaboratorilor științifici era efectuată din rândul persoanelor cu rezultate remarcabile în cercetare, aceștia fiind numiți de către Prezidiul Academiei Republicii Populare Române, la recomandarea directorului de institut, în baza unui raport motivat.

Raportările din anii 1950 evidențiază primele preocupări ale cercetătorilor privind evaluarea presiunii arteriale prin metoda sângerândă la animalul de experiență. Interesul pentru abordarea unor teme noi, precum și recrutarea de personal (dr. L.

Vasserman și dr. C. Zosin, colaboratori științifici, categoria a III-a) au fost evidente de la un an la altul. În arhive se regăsesc următoarele teme de studiu, denumite, în terminologia epocii, „probleme”: studii referitoare la acțiunea fiziologică și farmacodinamică a acidului nicotinic în stare normală și patologică, cercetări experimentale asupra coagulării sângelui (acțiunea substanțelor chimice – o atenție deosebită a fost acordată vitaminelor), studiul hepatitei acute icterogene prin punctii hepatice pentru a preciza dacă virusul epidemiei în curs este identic cu cel al epidemiei din anii 1941-1944, studiul relațiilor stomacului în raport cu alte organe și sisteme din organism (atenția a fost acordată factorilor implicați în durerea din ulcerul gastro-duodenal; colaboratori: prof. univ. dr. C. Dumitriu, dr. N. Goldenberg), acțiunea țesuturilor și extractelor glandulare (adaos în hrană) asupra morfogenezei la broască și insecte (prof. univ. dr. Ballif, prof. univ. dr. Ungureanu, conf. univ. dr. N. Zaharia), modificări cardiovasculare și nutritive în raport cu intensitatea travaliului și oboselii (prof. univ. dr. Râșcanu, prof. univ. dr. M. Capri), studiul gradientului ventricular, al derivațiilor unipolare ale membrilor (prof. univ. dr. I. Enescu).

Acad. Vasile Râșcanu
(1885-1980)

Ulterior, acestea au fost constituite în capitole mari cu subtemele aferente, după cum urmează: problema bunei echilibrări a rației alimentare și a tulburărilor produse prin dezechilibrul acesteia (studii de teren și studii experimentale); problema relațiilor cortico-viscerale în producerea și evoluția „boalelor interne” (boli neuropsihice, patologie digestivă, aspecte ale somnului, hipertensiune arterială); problema fiziopatologiei muncii, studiul condițiilor patologice legate de procesele de muncă (intoxicația cronică cu mangan în industria grea); studiul particularităților endemo-epidemice ale mediului fizic extern (boli infecțioase precum scarlatina, rabia, febra, probleme derivate din asanarea terenurilor mlăștinoase).

În anul 1952, profesorul I. Enescu devine membru corespondent al Academiei R.P.R., iar în anul 1955 devin membri titulari profesorii V. Râșcanu, I. Nițulescu și I. Enescu.

În urma diversificării temelor de cercetare, a creșterii numărului de colaboratori, a obținerii titlului de academician de unii profesori, se consideră că în anul 1957 (HCM nr. 1049) Institutul de Cercetări Medicale intră în normalitate cu patru secții: Secția de fiziologie (acad. V. Râșcanu), Secția de fiziopatologie (acad. I. Nițulescu), Secția clinică (acad. I. Enescu), Secția de igienă și medicină preventivă (prof. univ. dr. Cornelson), Secția de biomorfologie și antropologie (propunere nouă, datorată întoarcerii în țară a acad. V. D. Mârza, partea de antropologie fiind coordonată în timp de O. Necrasov). În acel an, statele de funcții indicau 28 de norme ocupate de 35 de cercetători și 9 norme ocupate de laboranți.

În urma unor cereri/memorii adresate Academiei R.P.R., a fost constituită o comisie (hotărârile Prezidiului Academiei R.P.R. cu nr. 33709, 35811 din 29.XI. și 2.XII.1957) pentru verificarea solicitărilor de construire a unui nou sediu. În urma evaluărilor efectuate, pe lângă necesitățile materiale sau de resursă umană, s-a estimat o perioadă de trei ani pentru ridicarea unei construcții care să permită desfășurarea în bune condiții a activităților. Deoarece această perioadă de staționare nu era considerată oportună, comisia face apel la forurile superioare (Ministerul Sănătății) de a accepta transformarea, începând din anul respectiv, a mansardelor existente la Clinica de Cardiologie de la Spitalul Central, condusă de acad. I. Enescu, într-un etaj nou destinat dezvoltării activităților de cercetare.

În anul 1963, Institutul de Cercetări Medicale devine Institut de Biologie Generală și Aplicată cu profil de cercetări medico-naturaliste, având șapte secții din care patru sunt medicale și trei de biologie (fiziologie animală, antropologie, faună și ecologie).

În anul 1966, Institutul de Biologie Generală și Aplicată se separă în Institutul de Cercetări Medicale și Centrul de Cercetări Biologice (decizia 709 din 16 noiembrie 1966). Institutul de Cercetări Medicale urma să funcționeze în clădirea din Iași, str. 23 August, nr. 1, sub conducerea acad. V. Râșcanu, ce urma să creeze structura organizatorică după cum urmează: Secția de fiziologie umană (sectorul electrofiziologic, sectorul de fiziologie a inimii, sectorul de biochimie), Secția de fiziopatologie a nutriției (sectorul pentru studiul proceselor metabolice intermediare, sectorul pentru studiul alimentației și nutriției, sectorul de anatomie patologică și biochimie), Secția de fiziopatologie cardiovasculară (sectorul de fiziopatologie cardiovasculară, sectorul de hemodinamică), Secția de biomorfologie și microbiologie (sectorul de biomorfologie, sectorul de microbiologie, sectorul de inframicrobiologie).

Personalul de cercetare putea beneficia de dezvoltarea nivelului științific prin „aspirantură” (formă sovietică istorică de studii postuniversitare, 1950-1960, echivalentă studiilor doctorale). Din scriptele arhivate reiese faptul că era încurajată înscrierea la doctorat a tinerilor cercetători (art. 11 din statut).

Activitatea derulată în această perioadă a fost una prestigioasă, cu impact pe termen lung în cercetarea medicală de mai târziu.

Studiile asupra edemului pulmonar acut au subliniat importanța proceselor cu origine cerebrală, care pot determina modificări ale permeabilității alveolo-capilare. În ceea ce privește hepatita provocată prin administrarea tetraclorurii de carbon, studiile realizate și-au adus contribuția la teoriile patogenice ale perioadei respective. O direcție importantă de cercetare a pus în evidență faptul că leziunile cardiovasculare induse prin dezechilibre nutriționale pot continua să evolueze insidios chiar după aparenta vindecare. Astfel, se pune problema originii încă din copilărie sau tinerețe a leziunilor cardiovasculare întâlnite în a doua jumătate a vieții la om. Studiul enzimologic al

tulburărilor induse de hipo- și hipervitaminoze, în special carența de biotină, a reprezentat o altă temă de cercetare a secției, în colaborare cu laboratorul de biochimie, evidențiindu-se modificările biochimice și enzimactice de la nivelul hematiilor și hepatocitelor.

Diseminarea datelor în acea perioadă se efectua în mod deosebit în reviste specifice precum *Studii și Cercetări Științifice*, un grup de reviste apărute în perioada anilor 1950 ce acopereau domeniile: medicină, chimie, biologie și științe ale naturii. Alte posibilități de publicare în țară erau reprezentate de periodicul *Buletin științific* (grup oficial de publicații științifice, editat de Academia Română a R.P.R. și în perioada comunistă, care includea pe lângă alte domenii o serie numită Seria de Științe Medicale) și *Comunicările Academiei Republicii Populare Române* (publicație științifică oficială a Academei R.P.R. în perioada 1948-1965). O serie de publicații relevante au stat la baza

cercetărilor în timp: *Modificările bilirubinemiei și ale rezistenței globulare osmotice după administrarea de nicotinamidă* (Nițulescu et al., 1950), *Variațiile activității centrilor motori corticali și a aparatului neuro-muscular în cursul hemoragiilor masive* (Râșcanu, Kapri, 1950), *Modificările epiteliului cavității bucale sub influențe hormonale* (Vaserman et al., 1951). Activitatea științifică a fost cuantificată în această perioadă prin prezentarea de lucrări originale la congrese de specialitate: Congresele Internaționale de Fiziologie de la Buenos Aires (1959), Leyden (1962), Tokyo (1965), Simpozionul de Biofizică (Viena, 1967), Congresul de Biochimie a Eritrocitului, Berlin (1967). Activitatea de cercetare în fiziologie a fost recompensată cu Premiul „Gh. Marinescu” al Academiei R.S.R., urmat de decorația „Meritul Științific”. Activitatea Institutului nu este consemnată pentru perioada 1971-1989.

Acad. Ion Haulică
(1929-2010)

În perioada postdecembristă, acad. **Ion Haulică**, cu sprijinul Academiei Române (Secția de Științe Medicale), a supus analizei nenumărate memorii (anual, ori de câte ori se întrevedea posibilitatea de reformă în sistemul sanitar sau aveau loc modificări guvernamentale) al căror conținut făcea referire despre situația unor unități care au aparținut Academiei și care au fost încorporate în mod arbitrar în institute de alt profil, fiind practic desființate. Măsura abuzivă menționată (1970) a condus la încetarea activității de cercetare în unele domenii strălucit ilustrate de personalități proeminente ale științelor medicale precum: acad. V. Râșcanu, acad. V. Mărza (Iași), acad. G. Benetato (București), acad. I. Hațieganu (Cluj), acad. B. Menkeș (Timișoara), acad. A. Moga etc. În aceste memorii se solicita reînființarea și revenirea în subordinea Academiei a unităților de cercetare medicală din Iași, Timișoara și Cluj-Napoca. Acest fapt reprezenta, pe de o parte, un act de anulare a unei nedreptăți efectuate în trecut, iar pe de altă parte,

revenirea unităților în subordinea Academiei Române ar fi condus la efecte benefice în ceea ce privește cercetarea fundamentală și avansată în domeniul științelor medicale.

În urma demersurilor efectuate în mod repetat (1991-1995) către minister de către acad. Ion Haulică, la data de 17 ianuarie 1996 s-a aprobat în Prezidiul Academiei Române cererea de înființare a Laboratorului de Fiziologie Experimentală și Aplicată (LFEA) (decizia 608/12.02.1996), în cadrul secției din Iași a Centrului de Cercetări Antropologice „Francisc Reiner”. Acad. Ioan Haulică a fost numit coordonator onorific al laboratorului (funcție neremunerată). După anul 2000 LFEA nu a mai făcut parte din Centrul de Cercetări Antropologice.

Deoarece aceste intenții de redobândire, chiar și parțială, au fost considerate sensibile de către instituțiile statului, primarul municipiului Iași în exercițiu la acea dată (8.04.1994), Constantin Simirad, a înaintat un memoriu prin care a informat ministrul sănătății că noul centru propus nu urmărește producerea vreunui prejudiciu. Cu regret, domnia sa informează corpul medical de la Iași despre faptul că imobilul menționat nu face parte din patrimoniul Primăriei Iași. De asemenea, prof. univ. dr. **Carol Stanciu**, rector în exercițiu al Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași, a elaborat în mod repetat (1993-1995) către Ministerul Sănătății scrisori de informare, al căror conținut făcea referire la faptul că secțiile fostului Institut de Cercetări Medicale al Academiei Române au fost preluate în 1970 de către Institutul de Igienă și Sănătate Publică și ulterior desființate; în clădirea menționată s-a mutat de circumstanță un laborator al fostului Institut de Igienă, pentru a se evita preluarea clădirii de către o altă instituție (fiind doar parțial ocupată, la acea dată clădirea era închiriată unor SRL-uri). În anul 2003, acad. Ion Haulică a propus Academiei Române, Secția Științe Medicale, transformarea LFEA în Centrul de Cercetări Biomedicale „V. Râșcanu”, cu menținerea structurii în forma existentă. Asocierea numelui „V. Râșcanu” s-a dorit a fi un act de recunoaștere a activității prodigioase a unei personalități reprezentative și complexe, care și-a pus amprenta pe evoluția vieții medicale pe o perioadă de peste 50 de ani. Motivația transformării laboratorului în centru a urmărit antrenarea unor noi colective de cercetare existente, care dispuneau de bază materială și umană necesară unei activități competitive.

Solicitarea menționată a fost aprobată opt ani mai târziu în ședința din data de 1.03.2011 (decizia 212.07.03.2011 ce menționează denumirea centrului – Centrul de Cercetări Biomedicale, iar la data de 19 aprilie 2011, Prezidiul Academiei Române aprobă numirea prof. univ. dr. **Carol Stanciu**, membru de onoare al Academiei Române, în funcția de coordonator onorific (funcție neremunerată). După cum rezultă din documentele arhivate, problema spațiului de lucru nu fusese rezolvată, cercetările în ceea ce privește lucrul pe animalul de experiență devenind an după an limitate în timp, fapt datorat condițiilor impropriei, legislației în vigoare cu privire la animalul de

laborator (autorizare, proceduri, aviz etică) și, nu în ultimul rând, resurselor materiale reduse.

În perioada 2014-2017, sub conducerea prof. univ. dr. Carol Stanciu, echipei de cercetare i-au fost atribuite două birouri în clădirea Filialei din strada T.Codrescu, nr. 2. Echipa inițială de lucru (1996) a fost compusă din doi cercetători biochimști, un cercetător farmacolog, doi cercetători medici pentru cercetare fundamentală (fiziologie), având jumătăți de normă. În timp, grupul de lucru a fost completat cu cercetători din diferite domenii în acord cu necesitățile temelor de studiu, iar în anul 2010 colectivul deținea șase cercetători și un tehnician. În perioada 1996-2011 domeniile de studiu au inclus, după caz, teme de scurtă durată sau studii longitudinale extinse pe toată perioada.

Prof. univ. dr. Carol Stanciu,
membru de onoare al
Academiei Române
(n. 1937)

Studiile de început au vizat endoteliul vascular, subliniindu-se rolul acestuia în reactivitatea vasculară. Dovezile noi aduse au fost în favoarea monoxidului de azot (NO) prin contribuțiile acestuia la menținerea tonusului vascular bazal. Concomitent cu aceste studii s-a evidențiat rolul sistemului intrinsec renină-angiotensină în hipertensiunea arterială experimentală produsă de inhibitorii enzimei nitroxid-sintetază. Rezultatele cercetărilor au fost diseminate internațional la reuniunea româno-maghiară (Szeghed, 1996) și la nivel local. Aceste rezultate au atras studii suplimentare privind

speciile radicalare ale oxigenului. În timp, o temă de interes în cercetare a avut în vedere studiul comparativ al apei grele (D₂O) și al apei ușoare (de-deuterate/sărăcite în deuteriu în diverse concentrații exprimate ppm) asupra reactivității vasculare. Rezultatele promițătoare obținute au permis extinderea studiilor în ceea ce privește apa sărăcită în deuteriu, realizându-se astfel colaborări contractuale cu Institutul de Criogenie și Cercetări Izotopice de la Râmnicu Vâlcea. Cercetările ce au urmat au avut în vedere efectele biologice ale apei sărăcite în deuteriu și au vizat rolurile acesteia în inflamația cronică, radioprotecție, culturi celulare, studii de toxicitate acută și cronică, capacitate antioxidantă, efecte imunostimulatoare. Rezultatele cercetărilor au condus la obținerea a două brevete de invenție și premiarea acestora după cum urmează: *Medaille d'or Brussels Eureka 2022 pour l'invention Activeur Immunitaire* (Ștefănescu I., Haulică I., Tițescu G., Bild W.), Brussels, 11.11.2002 și *Une medaille d'or pour l'invention Radio Protecteur Biologique* (I. Ștefănescu, W. Bild, I. Haulică, G. Tițescu), Geneva, 3 mai 2002.

O serie de cercetări din perioada 1996-2010 au fost realizate în colaborare cu Facultatea de Horticultură și Facultatea de Zootehnie din cadrul Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară (USAMV) „Ion Ionescu de la Brad”. Au fost efectuate cercetări asupra modificărilor reactivității vasculare produse de compuși fenolici

prezenți în vinurile românești și serii de cercetări care au vizat efectele conținutului sărăcit în deuteriu al apei asupra capacității fecundante a spermei utilizate la înșămânțările artificiale ale animalelor.

Începând cu anul 2004 pe lângă temele în derulare un accent deosebit a fost pus pe studiul radicalilor liberi ai azotului în sensibilitatea dureroasă, ceea ce a deschis calea către studiul nocicepției în condiții experimentale (nocicepție cu stimul chimic, termic, presiune), studiul compușilor naturali sau de sinteză cu potențial antinociceptiv și al combinațiilor binare medicamentoase în proporție fixă. În anii ce au urmat, studiile au fost orientate către: proprietățile fizio-farmacologice ale angiotensinelor bioactive la nivelul vaselor de conductanță și rezistență, influența efortului fizic asupra speciilor radicalare ale oxigenului și azotului, studiul bazelor neuro-umorale centrale și periferice ale percepției dureroase. Studiile pentru angiotensină și fracțiile acesteia au condus la obținerea de granturi de cercetare (grantul Academiei nr. 132/20.09.2007, director CS III W. Bild, membri: I. Haulică, R. I. Popescu, O. Rădășanu, V. Nastasă), rezultatele obținute fiind diseminate prin prezentări la manifestări internaționale, naționale, precum și în reviste de prestigiu (ISI, BDI, CNCSIS B+).

Începând cu anul 2009 cercetările au fost orientate în mod deosebit către procesele cognitive (sistemul renină angiotensină), extinzându-se asupra bolilor neurodegenerative (Alzheimer, Parkinson, demența vasculară), studiul durerii (alodinie, hiperalgezie) și studiul factorilor bioactivi lipidici la nivelul musculaturii netede.

Din 2011, LFEA a devenit Centru de Cercetări Biomedicale (CCB), grupul de lucru fiind format din cinci cercetători (normă întreagă și fracțiune de normă). Temele existente de cercetare au continuat, aria de cercetare completându-se în această perioadă prin studii în domenii de actualitate (experimentale și clinice): boala hepatică cronică, ficatul gras non-alcoolic (prevalență, screening, factori de risc, manifestări extrahepatice), studii de aderență, practici de prescriere inadecvată a medicamentelor, neuropatie diabetică, farmacovigilență, studii populaționale privind vaccinarea, durere sub toate aspecte sale, testarea unor canabinoide, aspecte la nivel digestiv în tulburările de spectru autist, dezvoltare de modele animale cu relevanță în translarea datelor de la animal la om, elemente de comportament și percepție asupra sindromului metabolic, studii complexe privind colonul iritabil (experimental și clinic), efecte neurologice ale peptidelor hormonale.

Câteva publicații au avut un impact mare asupra cercetării: *High prevalence of liver fibrosis among general population: a Romanian population-based study* (Stanciu C, 2023), *Understanding functional neurological disorder: recent insights and diagnostic challenges* (Ciobică A., 2024), *Polysaccharides and lectins: a natural complementary approach against the SARS-CoV-2 pandemic* (Lefter R., 2024), *Validity and reliability of the Romanian version of the*

Hill-Bone compliance to high blood pressure therapy scale (Bild V., 2024). În paralel, rezultatele activității științifice s-au reflectat în publicarea unor lucrări de specialitate – cărți, capitole în tratate și monografii, circumscrise temelor de cercetare (*Terapia durerii*, V. Bild et al., 2025; *Automedicația și aderența la tratament*, Rusu R.N., Bild V.) –, precum și în organizarea unor manifestări științifice de anvergură („Zilele Medicamentului”, edițiile a XXIX-a și a XXX-a), la care au participat personalități marcante ale mediului academic medical.

BIBLIOGRAFIE

1. Arhiva Centrului de Cercetări Antropologice și Biomedicale „Olga Necrasov”.
2. Arhiva Filialei din Iași a Academiei Române.
3. Bejenaru L., Știrbu M., Toma C., 2010, *Olga Necrasov. Opera paleoantropologică*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
4. Arhiva Filialei din Iași a Academiei Române.
5. ***<https://richardconstantinescu.wordpress.com/2012/06/27/profesor-vasile-rascanu/> (image)

CENTRUL DE CERCETARE PENTRU OENOLOGIE

Adresa: Aleea Sadoveanu nr. 9, 700490, Iași

Telefon: 0232 228 228

E-mail: ccoiasi@gmail.com

<https://acad-is.ro/institut/centrul-de-cercetari-pentru-oenologie/>

REPERE ISTORICE

La data de 23 martie 1991, **Valeriu D. Cotea**, profesor de viticultură și oenologie în cadrul Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad” din Iași și membru corespondent al Academiei Române, a inițiat demersurile pentru constituirea, în cadrul Filialei Iași a Academiei Române, a unui nucleu de cercetare în domeniul științei vinului.

Inițiativa a avut drept obiectiv dezvoltarea cercetărilor fundamentale și avansate în oenologie, precum și valorificarea tradiției vitivinicole a Moldovei, regiune cu o îndelungată istorie în cultivarea viței-de-vie și producerea vinurilor de calitate. Primul pas instituțional în direcția realizării acestui proiect a fost concretizat prin Decizia nr. 40 din 27 decembrie 1991. Colectivul a fost organizat cu un număr inițial de cinci posturi, iar activitatea noii structuri a început oficial la 3 februarie 1992. Structura nou creată urma să funcționeze ca unitate de cercetare fundamentală și de cercetare avansată a Academiei Române, fără personalitate juridică, dar beneficiind de autonomie științifică și economică.

Acad. Valeriu D. Cotea

Pavilionul principal (construit în 1969)

Pavilionul în care se află laboratoarele de cercetare
(construit în 1978)

Sediul centrului a fost stabilit în clădirea Laboratorului de Oenologie al Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad” din Iași, situată în Aleea Mihail Sadoveanu, nr. 9. Această localizare a facilitat o colaborare strânsă între activitatea universitară și cea de cercetare, contribuind la dezvoltarea unui cadru interdisciplinar favorabil studiilor oenologice și la formarea unei comunități academice dedicate cercetării științifice în domeniul vinului.

EVOLUȚIA INSTITUȚIONALĂ ȘI ECHIPA DE CONDUCERE

În baza Deciziei nr. 40 din 27 decembrie 1991, a fost aprobat de președintele Academiei Române și statul de funcții, în conformitate cu prevederile articolelor 21 și 24 din Statutul Academiei Române. Totodată, s-a stabilit numirea prof. univ. dr. **Valeriu D. Cotea** în funcția de șef al colectivului de cercetări oenologice, începând cu 24 decembrie 1991. Decizia prevedea și organizarea concursurilor pentru ocuparea posturilor vacante de cercetător principal gradul I, asistent de cercetare gradul II și documentarist gradul I, precum și constituirea comisiilor de evaluare în conformitate cu legislația în vigoare. O etapă semnificativă în evoluția centrului a avut loc la data de 25 octombrie 2011, când, în urma pensionării primului director, conducerea instituției a fost preluată de prof. univ. dr. **Valeriu V. Cotea**, în baza Deciziei nr. 192 din 25 octombrie 2011, emisă de președintele Filialei Iași a Academiei Române.

În același timp, în semn de recunoaștere a contribuției sale remarcabile la dezvoltarea cercetării oenologice din România și la fondarea Centrului de Cercetări pentru Oenologie Iași, acad. Valeriu D. Cotea a fost numit director onorific al instituției. Acesta a continuat să fie implicat în activitatea științifică și în orientarea cercetărilor desfășurate în cadrul structurii până la trecerea sa în neființă, la data de 21 aprilie 2016.

Coordonatorii CCO 1992-2026

1992	1993	1994	1995	1996	1997
1998	1999	2000	2001	2002	2003
2004	2005	2006	2007	2008	2009
2010	2011	2012	2013	2014	2015
2016	2017	2018	2019	2020	2021
2022	2023	2024	2025	2026	

Acad. Valeriu D. Cotea

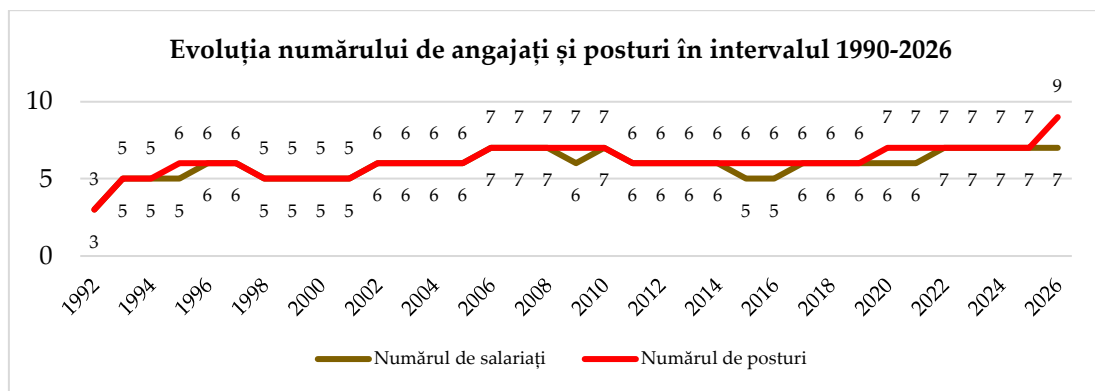
Prof. univ. dr. Valeriu V. Cotea, m.c. AR

DINAMICA RESURSEI UMANE ȘI STRUCTURA PERSONALULUI

De-a lungul timpului, structura colectivului a reflectat evoluția proiectelor de cercetare și a direcțiilor științifice abordate, precum și necesitatea integrării noilor generații de cercetători. Continuitatea activității centrului a fost asigurată de nucleul format în jurul profesorilor Valeriu D. Cotea și Valeriu V. Cotea, care au contribuit decisiv la consolidarea tradiției de cercetare oenologică în cadrul Filialei Iași a Academiei Române și la dezvoltarea unei școli de specialitate recunoscute la nivel național.

Evoluția numărului de angajați și a structurii posturilor în perioada 1992-2026 evidențiază o dinamică neuniformă, marcată de etape distincte de dezvoltare

instituțională. În faza inițială (1992-2000), colectivul a avut o structură restrânsă, orientată preponderent către formarea unui nucleu de cercetare. Perioada 2001-2010 a fost caracterizată de consolidarea resursei umane și diversificarea gradelor științifice, reflectând maturizarea activității de cercetare. Ulterior, etapa 2011-2020 a adus o relativă stabilizare, în contextul schimbărilor instituționale, urmată de o fază recentă (2021-2026) în care se remarcă o optimizare a structurii de personal, caracterizată printr-un număr mai redus de cercetători, dar cu un nivel ridicat de calificare. Utilizarea normelor fracționate și a cumulului pensie-salariu indică adaptarea la constrângerile sistemului de cercetare, dar și valorificarea expertizei cercetătorilor seniori.

De la înființare și până în prezent, Centrul a avut o structură organizatorică ce a cuprins 20 de persoane angajate prin contracte individuale de muncă pe durate diferite, după cum urmează: Alexandru-Bogdan V. Bârboiu (1992-1994), Nicolae N. Barbu (2001-2004), Dumitru D. Beceanu (2004-2005), Valeriu D. Cotea (1991-2016), Valeriu V. Cotea (1995 - prezent), Sorin-Cezar G. Coșofreț (1995-2013), Ionel-Bogdan E. Cioroiu (2021 - prezent), Constantin C. Grigorescu (1992-2003), Petru G. Magazin (2002-2004), Marius F. Niculaua (2004 - prezent), Constantin-Bogdan C. Nechita (2005 - prezent), Ion V. Neacșu (2006-2010), Gheorghe T. Odăgeriu (1992 - prezent), Ioan-Tiberiu G. Popescu (1992-2004), Jean H. Sauciuc (1992-2000, 2002-2003), Elena-Cristina D. Scutarașu (2021 - prezent), Cristian Țîbîrnă (1992-1995), Sorin A. Trelea (2006-2015), Cristinel V. Zănoagă (2004-2020), Cătălin-Ioan V. Zamfir (2005 - prezent). La 1 ianuarie 2026, centrul are în structura de personal un cercetător științific gradul I, 3 cercetători științifici gradul II și 3 cercetători științifici gradul III. Toți cercetătorii care activează în cadrul Centrului de Cercetări pentru Oenologie Iași sunt doctori în științe. Coordonatorul Centrului, prof. univ. dr. Valeriu V. Cotea, este și conducător de doctorat în cadrul Universității pentru Științele Vieții „Ion Ionescu de la Brad” din Iași.

CONTRIBUȚII EDITORIALE

Centrul de Cercetări pentru Oenologie Iași s-a afirmat de-a lungul timpului ca un important nucleu de cercetare în domeniul științelor vitivinicole, contribuind semnificativ la dezvoltarea cunoașterii fundamentale și aplicative privind procesele biologice, chimice și tehnologice care stau la baza vitiviniculturii românești. Activitatea sa științifică este reflectată într-un corpus editorial amplu, care cuprinde în jur de 40 de cărți și capitole, peste 450 de articole științifice și 17 brevete de invenție. Primele preocupări editoriale ale colectivului de cercetare s-au orientat către valorificarea patrimoniului viticol național și către definirea identității podgoriilor românești. În acest sens, lucrarea *Podgoriile și vinurile României* (Cotea V. D. ș.a., 2000), publicată ulterior în franceză și engleză, reprezintă una dintre cele mai ample sinteze dedicate geografiei viticole a României. În aceeași linie de cercetare se înscrie și monografia *Podgoria Cotnari* (Cotea V. D. ș.a., 2006), care oferă o analiză detaliată a condițiilor pedoclimatice, a resurselor biologice și a particularităților tehnologice care definesc specificul unuia dintre cele mai reprezentative ecosisteme vitivinicole ale României.

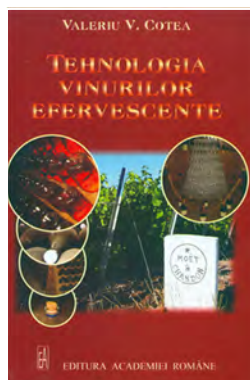
Lucrările dedicate oenochimiei și microbiologiei vinului propun o abordare interdisciplinară a mecanismelor fermentative, valorificând concepte provenite din biofizică, genetică și biologie celulară. Se remarcă astfel *Tratatul de oenochimie* (Cotea D. V. ș.a., vol. I și II, 2009), precum și lucrarea *Oenologie. Biologie celulară și microbiologie* (Neacșu ș.a., 2012), care oferă o sinteză modernă a proceselor biochimice implicate în transformarea mustului în vin. Dimensiunea didactică este susținută și de lucrări metodologice destinate formării specialiștilor și perfecționării controlului calității în industria băuturilor, prin volumele *Metode și tehnici de analiză a calității băuturilor* (Luchian ș.a., 2021) și *Evaluarea calității substraturilor alimentare primare* (Scutarașu și Trincă, 2022). Cercetările au avut o importantă componentă aplicativă, concretizată în elaborarea unor lucrări consacrate tehnologiilor de producere a diferitelor tipuri de vinuri și optimizării proceselor de vinificație. În această categorie se înscriu lucrări precum *Tehnologia vinurilor efervescente* (Cotea V. V., 2005), *Tehnologii de producere a vinurilor* (Cotea V. V. și Cotea V. D., 2006) și *Oenologie. Construcții, vase și utilaje vinicole* (Cotea V. V. ș.a., 2010). O contribuție originală reprezentată de abordarea matematică a stabilității vinurilor, concretizată în lucrarea *Evaluarea solubilității compușilor tartrici din vinuri* (Odăgeriu G., 2006), propune metode informatice pentru analiza echilibrului tartric. Interesul pentru înțelegerea proceselor naturale într-un context extins a condus la diversificarea cercetării către domenii conexe. Lucrări precum *Elemente de ecologie și inginerie ecologică* (Zănoagă ș.a., 2004), *Coroziune biologică. O abordare ecologică* (Zănoagă și Ivășcan, 2010) evidențiază preocuparea pentru analiza interacțiunilor dintre activitățile umane și mediul natural.

Tehnologii și inginerie

Oenochimie,
microbiologie și
controlul calității

Identitate și geografie
viticolă

Sustenabilitate și
adaptare climatică

Abordări interdisciplinare
și ecologice

Tematici editoriale principale abordate în cadrul Centrului de Cercetări pentru Oenologie Iași

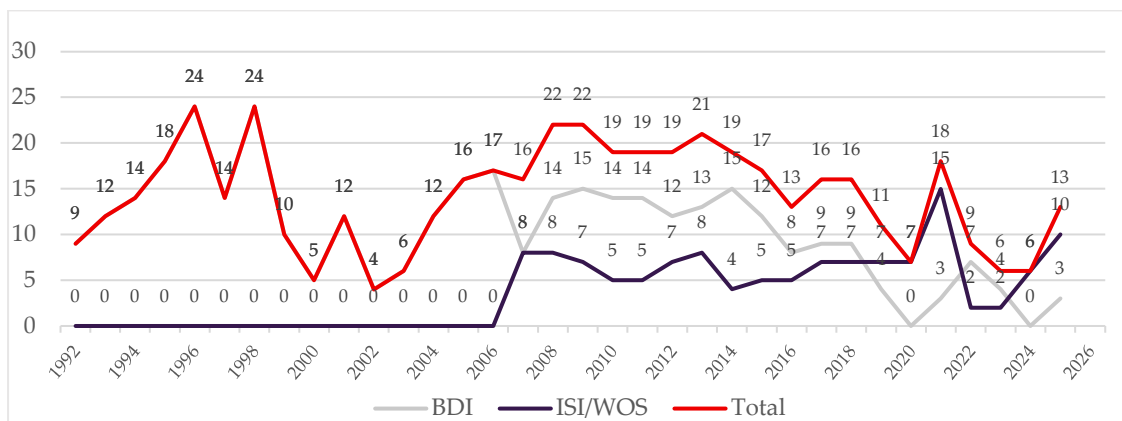
În perioada recentă, activitatea editorială s-a orientat către tematici actuale ale cercetării internaționale, cu accent pe procesele tehnologice, biochimice și de siguranță alimentară din vinificație. Studiile abordează reziduurile de pesticide și metodele de reducere a acestora (Dumitriu ș.a., 2022), rolul enzimelor în optimizarea proceselor tehnologice (Scutarașu ș.a., 2022), precum și compoziția fenolică și activitatea antioxidantă a vinurilor obținute prin macerație prelungită (Buican ș.a., 2025).

Un alt nucleu tematic important al acestor contribuții editoriale este reprezentat de explorarea tehnologiilor inovatoare și a materialelor emergente aplicate în oenologie, orientate spre optimizarea calității vinului și adaptarea practicilor tehnologice la cerințele actuale ale industriei. În acest context, cercetările au vizat utilizarea chipsurilor de stejar, tratamentele cu ultrasunete și nanomaterialele, evidențiind impactul acestora asupra proceselor de maturare și asupra caracteristicilor senzoriale ale vinurilor (Luchian ș.a., 2024). Totodată, o serie de contribuții editoriale reflectă preocuparea pentru sustenabilitatea sectorului vitivinicol și pentru adaptarea acestuia la transformările climatice și la noile cerințe ale consumatorilor (Colibaba ș.a., 2024). Cercetările vizează impactul condițiilor climatice asupra viței-de-vie și calității vinului, optimizarea tehnologiilor de vinificație (inclusiv osmoza inversă) (Luchian ș.a., 2023), identificarea unor alternative la dioxidul de sulf (Buțerchi ș.a., 2025) și valorificarea resurselor naturale ca surse de compuși bioactive (Scutarașu ș.a., 2024).

DIRECȚII DE CERCETARE ABORDATE

Activitatea științifică a Centrului de Cercetări pentru Oenologie Iași se reflectă într-un număr semnificativ de articole publicate în reviste naționale și internaționale, care

evidențiază atât preocupări fundamentale, cât și aplicative în domeniul oenologiei. Analiza bibliometrică a activității științifice în perioada 1992-2026 ilustrează o traiectorie ascendentă a calității cercetării, marcând tranziția de la o etapă de acumulare cantitativă către una de excelență și recunoaștere internațională deplină.

Dinamica lucrărilor științifice publicate în perioada 1992-2026

În prima decadă a intervalului, producția științifică a fost caracterizată de un volum ridicat de lucrări indexate în baze de date internaționale (BDI), cu accent pe studiul ecosistemelor viticole naționale. Începând cu anul 2007, se observă o deschidere tot mai mare către mediul academic global, marcată de primele lucrări indexate în sistemul ISI. Progresul cel mai vizibil apare în ultimii ani (2021-2025), când ponderea se schimbă radical în favoarea revistelor cu factor de impact ridicat. Se evidențiază astfel alinierea deplină a oenologiei românești la standardele de rigoare și vizibilitate ale comunității științifice globale. Luând în considerare articolele ISI indexate în baza de date Web of Science, s-a realizat o analiză bibliometrică avansată pentru a cartografia structura conceptuală a cercetărilor recente din domeniul oenologiei românești. Harta de co-ocurență a cuvintelor-cheie abordate relevă o arhitectură științifică organizată în jurul a patru clustere tematice fundamentale, după cum urmează: *pilonul tehnologic și microbiologic*, centrat pe dinamica fermentației și selecția levurilor; *axa biochimică*, focalizată pe procesele de macerare și proprietățile antioxidante specifice vinurilor roșii; *dimensiunea analitică de înaltă precizie*, care integrează tehnici precum HPLC și spectrometria de masă pentru determinarea compoziției volatile și a stabilității antocianice; *pilonul identității senzoriale*, care validează corelația dintre *terroir*, originea geografică și calitatea profilului aromatic al vinurilor albe.

Complementar analizei bibliometrice, evaluarea calitativă a literaturii de specialitate relevă cinci direcții majore de cercetare abordate constant de către colectivul

O a doua axă centrală a urmărit calibrarea și modernizarea fluxurilor tehnologice, incluzând macerația prefermentativă, tehnicile de stabilizare tartrică și utilizarea unor agenți de limpezire de nouă generație (Zamfir ș.a., 2014; Dumitriu ș.a., 2016). Investigațiile au fost extinse și asupra eficienței materialelor lemnoase alternative, precum și a nanomaterialelor pe bază de carbon, validând impactul acestora asupra cineticii extractive, a profilului aromatic și a structurii macromoleculare a vinurilor (Dumitriu ș.a., 2018; Colibaba ș.a., 2019). Un domeniu de importanță majoră l-a constituit evaluarea inocuității vinurilor, cu accent pe monitorizarea metalelor grele și a micotoxinelor pe întregul lanț tehnologic, în vederea minimizării riscurilor toxicologice (Dumitriu ș.a., 2020; Nistor ș.a., 2019). Relativ recent, au fost implementate metode izotopice și tehnici de profilare fenolică pentru certificarea autenticității și originii geografice, demonstrându-se o capacitate ridicată de discriminare atât la nivel de soi, cât și de areal viticol (Popîrdă ș.a., 2021). Abordând problematica sustenabilității din perspectivă interdisciplinară, cercetările s-au orientat către valorificarea subproduselor vitivinicole (tescovină). Analizele complexe ale extractelor polifenolice au evidențiat un potențial antioxidant ridicat, deschizând perspective viabile pentru integrarea acestora în industriile alimentară și farmaceutică, în deplin acord cu principiile economiei circulare (Luchian ș.a., 2018). O direcție de cercetare emergentă analizează răspunsul viței-de-vie la variabilitatea pedoclimatică și la schimbările climatice globale. Studiile au pus în evidență decalaje în fenologia plantei și fluctuații ale potențialului productiv, subliniind totodată modul în care modificările de mediu se transpun direct în amprenta aromatică și senzorială a vinurilor. Aceste rezultate reconfirmă rolul fundamental al *terroir*-ului ca element definitoriu pentru identitatea și tipicitatea regională a produselor oenologice (Bedreag ș.a., 2025). Prin aceste lucrări, Centrul de Cercetări pentru Oenologie Iași se afirmă ca un reper în dezvoltarea oenologiei și modernizarea practicilor vitivinicole românești.

IMPACT ȘTIINȚIFIC ȘI RECUNOAȘTERE ACADEMICĂ

Activitatea Centrului de Cercetări pentru Oenologie Iași a urmat o traiectorie ascendentă, de la afirmarea la nivel național la integrarea în circuitul științific internațional. În faza de constituire și consolidare a centrului (1992-2000), recunoașterea științifică a fost reprezentată de premii acordate de Societatea Română a Horticultorilor, iar rezultatele obținute au contribuit la definirea direcțiilor de cercetare și la afirmarea unei identități științifice proprii. Perioada 2001-2010 marchează o etapă de consolidare și extindere a vizibilității academice, caracterizată prin obținerea unui număr important de premii naționale și internaționale pentru lucrări de referință din domeniul oenologiei precum *Podgoriile și vinurile României* (Cotea V. D. ș.a., 2000), *Podgoria Cotnari* (Cotea V. D. ș.a., 2006), *Oenologie. Construcții, vase și utilaje vinicole* (Cotea V. V. ș.a., 2010) sau

Tehnologii de producere a vinurilor (Cotea V. V. și Cotea V. D., 2006). Se reflectă astfel maturizarea cercetării și contribuția la fundamentarea științifică a sectorului vitivinicol românesc.

În intervalul 2011-2020, se observă o diversificare a formelor de recunoaștere academică, cu accent pe premiera lucrărilor de sinteză și a contribuțiilor fundamentale în oenochimie și tehnologia vinului. Distincțiile acordate pentru *Tratatul de oenochimie* (Cotea D. V. ș.a., 2009) și pentru alte lucrări colective evidențiază consolidarea statutului Centrului în comunitatea științifică și confirmă rolul său în dezvoltarea cunoașterii interdisciplinare. În ultimii ani (2021-2026) se observă o orientare accentuată către inovare și transfer tehnologic, reflectată în participarea la competiții internaționale de inventică și în obținerea unui număr ridicat de medalii și premii (*Euroinvent, Excellent Idea*). Impactul științific este susținut de publicarea a peste 100 de articole ISI și de orientarea către reviste cu factor de impact ridicat (Q1 și Q2), evidențiind alinierea la standardele comunității științifice globale. Prin aceste realizări, Centrul de Cercetări pentru Oenologie Iași își consolidează rolul în dezvoltarea cercetării oenologice și în promovarea prestigiului științific al României.

Participanți la sesiunea omagială consacrată Centenarului Valeriu D. Cotea, 15 mai 2026

BIBLIOGRAFIE

1. Cotea, D. V.; Zănoagă, V. C.; Cotea, V. V., *Tratat de oenochimie*, vol. I-II, Editura Academiei Române, București, 2009, ISBN 978-973-27-1761-5, 684 p. (vol. I), 750 p. (vol. II).
2. Cotea, V. D.; Cotea, V. V., *Viticultură, ampelografie și oenologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996, ISBN 973-30-4207-2, 359 p.
3. Cotea, V. D.; Barbu, N.; Grigorescu, C.; Cotea, V. V., *Podgoriile și vinurile României*, Editura Academiei Române, București, 2000, ISBN 973-27-0752-6, 604 p.
4. Cotea, V. D.; Ciubotaru, M.; Barbu, N. N.; Cotea, V. V., Magazin P. G.; Grigorescu, C. C., *Podgoria Cotnari*, Editura Academiei Române, București, 2006, ISBN 973-27-1220-1, 653 p.
5. Scutarașu, E. C.; Trincă, L. C., *Evaluarea calității substraturilor alimentare primare*, Editura „Ion Ionescu de la Brad”, Iași, 2022, ISBN 978-973-147-475-5, 315 p.
6. Ștefan, N. și colab., *Horticultura României de-a lungul timpului*, Editura Agricolă, București, 2013.
7. Zănoagă, C.; Ivășcan, Ș., *Coroziune biologică. O abordare ecologică*, Editura PIM, Iași, 2010, ISBN 978-606-13-0092-1, 172 p.
8. Zănoagă, C.; Tetraru, Mihai; Tetraru, Maria, *Elemente de ecologie și inginerie ecologică*, Casa Editorială Demiurg Plus, Iași, 2004, ISBN 973-8076-61-7, 169 p.
9. Dosare de evidență și altă corespondență din arhiva Centrului.

CENTRUL DE STUDII „BUCOVINA”

Adresa: Strada Bucovinei 13, 725400, Rădăuți

Telefon: 0230 561 408

E-mail: institutulbucovina@gmail.com

www.institutulbucovina.ro

Centrul de Studii „Bucovina”/ Centrul pentru Studiarea Problemelor Bucovinei (astăzi Institutul „Bucovina”) a fost înființat la inițiativa Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, în anul 1992. Hotărârea de Guvern nr. 743/24 decembrie 1993, publicată în Monitorul Oficial la 12 ianuarie 1994, a oficializat înființarea instituției. Centrul a funcționat în subordinea Filialei Iași a Academiei Române până în anul 2007, cu opt posturi, având în componență următoarele secții de: *istorie; istorie literară, etnografie și folclor; geografie–geologie–resurse; biologie–ecologie–turism; lingvistică; studii economice complexe; istoria artelor și mentalităților*. Director al instituției a fost desemnat, prin concurs, CS dr. **Dimitrie Vatamaniuc**; secretar științific: Marian Olaru (1992-1995); Vasile I. Schipor (1995-2018). În anul 2007 instituția este reorganizată, obține personalitate juridică (Hotărârea de Guvern nr. 102/31 ianuarie 2007) și funcționează sub denumirea de Institutul „Bucovina”, „unitate de cercetare fundamentală și de cercetări avansate”, aflată în subordonarea directă a Academiei Române, având ca obiect de activitate „elaborarea de studii și cercetări asupra istoriei și culturii Bucovinei, prin secțiile proprii de istorie, literatură, folclor și științele naturii, precum și prin dezvoltarea parteneriatului și colaborării interne și internaționale”. Numărul maxim de posturi a fost de 10, inclusiv directorul. Instituția este în prezent condusă de CS II **Marian Olaru**.

La data înființării Centrului de Studii „Bucovina”, funcționau alte două institute care cercetau istoria și cultura Bucovinei, fiecare dintre ele cu o viziune proprie asupra provinciei: Bukowina Institut din Augsburg (1988) și Centrul Bucovinean de pe lângă Universitatea Națională „Yurii Fedkovici” din Cernăuți (1992). În aceste condiții, constituirea instituției rădăuțene sub egida Academiei Române era o replică românească la preocupările privitoare la Bucovina.

Având ca obiect de activitate „aprofundarea și extinderea cercetărilor științifice consacrate Bucovinei”, proiectele de cercetare vizează următoarele direcții tematice: 1) Politică și emancipare națională în Bucovina (1775-1918); 2) Caracteristicile procesului de reintegrare a provinciei în spațiul etno-cultural românesc; 3) Procesul de comunizare a Bucovinei. Consecințe economice, social-politice și populaționale; 4) Bucovinenii și exilul creator; 5) Evoluția și particularitățile fenomenului literar din Bucovina istorică; 6) Problematika presei din Bucovina istorică de la începuturi până în prezent; 7) Familii vechi din Bucovina. Memorie și conștiință genealogică; 8) Caracteristici ale zonelor etno-folclorice din Bucovina; 9) Rezervațiile naturale din spațiul bucovinean; 10) Istoricul cercetărilor geologice și al exploatarei resurselor din Bucovina.

Din anul 1994 Institutul tipărește la Editura Academiei Române revista *Analele Bucovinei* (indexată CEEOL din 2018), publicație semestrială cu apariție neîntreruptă (<https://analelebucovinei.ro>). În anul 1996 este fondată Colecția „Enciclopedia Bucovinei

în studii și monografii”, în cadrul căreia s-au publicat, în perioada 1996-2007, 25 de lucrări de referință din domeniul istoriei și culturii Bucovinei – sinteze, monografii, colecții de documente, ediții noi ale unor contribuții valoroase privind Bucovina istorică. Astăzi, numărul lucrărilor publicate a ajuns la 55 (<https://institutulbucovina.ro/web/proiecte>). După înființarea Centrului de Studii „Bucovina” au existat preocupări de formare a unei biblioteci proprii de cercetare științifică. Aceasta ia ființă, *de facto*, în 25 octombrie 1996, prin transferarea Fondului documentar german al Liceului Teoretic „Eudoxiu Hurmuzachi” (8 146 de unități de bibliotecă: cărți de interes științific, cărți vechi și rare, cărți cu dedicație, enciclopedii, dicționare, periodice românești și germane). Fondul general de carte și periodice (peste 15 900 de unități – cărți și periodice) se îmbogățește prin transfer, schimb interbibliotecar, donații și achiziție. De-a lungul anilor, în organizarea acestuia s-au constituit mai multe fonduri documentare, precum și un *Fond de manuscrise*.

Lista titlurilor fondului de carte al bibliotecii poate fi accesată online la adresa <https://institutulbucovina.ro/web/biblioteca>.

Dintre personalitățile care au impulsionat activitatea Institutului, îi amintim pe: acad. Radu Grigorovici (1911-2008), care, în calitate de vicepreședinte al Academiei Române, sprijină inițiativa Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina de înființare a unui centru academic la Rădăuți, participând, de-a lungul unui deceniu, la viața științifică a provinciei. Dimitrie Vatamaniuc (1920-2018), reputat eminescolog, membru de onoare al Academiei Române (2001), directorul instituției în perioada 1992-2007 și cercetător onorific al acesteia din 2007, redactorul-șef al publicației *Analele Bucovinei* (1994-2018), a contribuit la renașterea activității de cercetare științifică. În calitate de secretar științific (1995-2018) și secretar de redacție al periodicului *Analele Bucovinei* (1994-2018), Vasile I. Schipor a contribuit la procesul de modernizare instituțională și stimularea cercetării științifice competitive. În spiritul ideilor programatice susținute de predecesori săi, actualul director al instituției, Marian Olaru, promovează o politică a cercetării științifice bazată pe rigoare și respectarea adevărului istoric.

BIBLIOGRAFIE

1. Jugrin, Rodica, „Institutul «Bucovina» – aspirații, realizări, perspective”, în *Analele Bucovinei*, anul XXIX, nr. 1 (60), 2023.
2. Olaru, Marian, „Istoricul unui proiect cultural și științific. 15 ani de la înființarea Centrului pentru Studiarea Problemelor Bucovinei”, în *Analele Bucovinei*, anul XIX, nr. 2 (39), 2012.
3. Schipor, Vasile I., „Publicațiile Institutului «Bucovina»”, în *Analele Bucovinei*, anul XIX, nr. 2, 2012.
4. Vatamaniuc, D., „Centrul de Studii «Bucovina» la un deceniu de activitate”, în *Analele Bucovinei*, anul IX, nr. 2, 2002.

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE FILIALA IAȘI

Adresa: Bulevardul Carol I, nr. 8, 700505, Iași

Telefon: 0755 083 190, 0232 211 150

E-mail: biblio@acadiasi.ro

www.biblioteca.acadiasi.ro

ÎNFIINȚAREA. SEDIILE BIBLIOTECII

Apariția Bibliotecii coincide cu fondarea Filialei din Iași a Academiei Române. În ședința inaugurală a acesteia din 24 ianuarie 1949, s-a propus înființarea unei biblioteci în scopul susținerii documentare a activității științifice a Filialei, bibliotecă gândită ca o filială a Bibliotecii Academiei Române din București.

De la înființare până astăzi, Biblioteca a funcționat în trei sedii: până în anul 1963, în clădirea fostei Academii Mihăilene, demolată de regimul comunist, în perioada 1963-1982, în vechea clădire a Universității „Alexandru Ioan Cuza” (actualmente sediul Universității de Medicină și Farmacie), iar din anul 1982 în sediul actual, conceput special în acest scop, proiectat de arhitectul Nicolae Porumbescu și construit cu fonduri de la Fundația Elias.

ORGANIZAREA BIBLIOTECII

Biblioteca și-a început activitatea într-o organizare simplă, cu personal restrâns. Creșterea accelerată a fondurilor, sporirea numărului institutelor de cercetare ale Filialei și, implicit, a solicitărilor de documentare au condus, în anul 1957, la reorganizarea după o structură nouă, cu o Bibliotecă Centrală la sediul Filialei și biblioteci la fiecare institut. O parte din cărți și periodice au fost distribuite fiecărui institut.

Inițial s-au format șase biblioteci, care aveau statut de filiale ale Bibliotecii Centrale: Biblioteca Institutului de Matematică, Biblioteca Institutului de Chimie, Biblioteca Institutului de Istorie, Biblioteca Institutului de Medicină, Biblioteca Secției de Cercetări Fizice și Tehnice și Biblioteca Muzeului de Istorie a Moldovei. Multe dintre acestea nu aveau bibliotecari proprii, activitatea fiind asigurată de un cercetător sau de un alt salariat. De aceea, multă vreme prelucrarea biblioteconomică a publicațiilor a continuat să se facă la Biblioteca Centrală, bibliotecile filiale ocupându-se doar de administrarea acestora. Ulterior, numărul bibliotecilor de institut a crescut la opt și erau deservite de câte un bibliotecar sau documentarist.

Un moment important în istoria Bibliotecii Academiei Române, Filiala Iași este anul 1970, când, printr-o hotărâre a Consiliului de Miniștri, s-a decis ca unitățile de cercetare ale Academiei Române să treacă în subordinea Ministerului Învățământului, a Academiei de Științe Sociale și a Academiei de Științe Medicale, împreună cu toate bunurile lor mobile și imobile, inclusiv bibliotecile. Biblioteca Centrală a rămas doar cu propriile fonduri. Aceasta a însemnat practic modificarea completă a structurii bibliotecii academice ieșene. S-a schimbat organizarea internă, prin pierderea bibliotecilor filiale, și s-au diminuat drastic fondurile.

Această situație a durat până în 1990, când, printr-o hotărâre de Guvern, fostele institute de cercetare ale Academiei Române au trecut din nou în subordinea ei. Bibliotecile, însă, nu au mai revenit în structura Bibliotecii Filialei, ci au rămas să

funcționeze ca unități ale institutelor, Biblioteca Filialei asigurând doar coordonarea lor metodologică. Inițial, au fost cinci biblioteci: Biblioteca Institutului de Chimie Macromoleculară „P. Poni”, Biblioteca Institutului de Filologie „Alexandru Philippide”, Biblioteca Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”, Biblioteca Institutului de Arheologie, Biblioteca Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane”. La acestea s-au adăugat în anii următori Biblioteca Centrului pentru Studiarea Problemelor Bucovinei din Rădăuți și Biblioteca Centrului de Istorie și Civilizație Europeană, în prezent integrat în Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”. În privința Bibliotecii Institutului de Matematică, aceasta a fost absorbită în Biblioteca Seminarului Matematic „Al. Myller”, iar în 1996 a fost recuperată prin preluarea de către Biblioteca Filialei.

În prezent, următoarele institute ale Academiei Române, Filiala Iași au biblioteci proprii: Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, Institutul de Arheologie, Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane”, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” (acesta având autonomie administrativă) și Centrul de Cercetări pentru Oenologie.

COLECȚIILE BIBLIOTECII

Biblioteca Academiei Române – Filiala Iași a avut încă de la început un profil enciclopedic. O parte reprezentativă a fondurilor s-a constituit la început prin transferuri de la Biblioteca Academiei din București și prin reunirea fondurilor de publicații ale institutelor care au intrat în anul 1950 în componența Filialei ieșene a Academiei Române. Celelalte surse au fost schimbul internațional, achizițiile și donațiile.

Schimbul internațional, operat inițial prin intermediul „bibliotecii-mamă” de la București, a devenit autonom odată cu editarea de către Filiala din Iași a Academiei a propriilor reviste științifice, *Memoriile Secțiilor Științifice* și *Cellulose Chemistry and Technology*, aducând în depozitele Bibliotecii consistente și valoroase colecții de cărți și periodice. La acea vreme, accesul la publicații de proveniență academică din străinătate era posibil numai prin Bibliotecă, serviciul de schimb internațional era o componentă vitală pentru susținerea unui nivel de cercetare competitiv în context internațional.

Achizițiile au fost bine susținute financiar până în anul 1990, prin alocări bugetare în lei și în valută, asigurând un ritm substanțial de creștere a fondurilor. S-au cumpărat cărți din străinătate, de pe piața internă, din librării și anticariate, iar uneori de la persoane particulare. Donațiile au îmbogățit fondurile Bibliotecii cu publicații și documente deosebite, impregnate de dimensiunea culturală a donatorilor. Cele mai importante instituții donatoare au fost Biblioteca Academiei Române din București, Biblioteca Centrală Universitară din Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi”, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Arhivele Statului, Comisia Monumentelor Naturii, The British Council, Fundația Soros, prestigioasele edituri Librairie Hachette, Springer, North Holland, precum și academii și instituții din S.U.A., U.R.S.S., Franța, Belgia, Germania, Cehoslovacia etc. Printre personalitățile ale căror biblioteci sau arhive personale fac parte din fondurile Bibliotecii Filialei se numă: Elena Văcărescu, Henri Baliff, N.N. Răutu, N.I Popa, Olimpiu Boiu, Iuliu Nițulescu, Gheorghe Ivănescu, Constantin C. Angelescu, Alexandru Husar, Gheorghe Platon, Dumitru Irimia, N.A. Ursu, Emilia Pavel, Alexandru Dobrescu, Vsevlad Carmazin-Cacovschi, Cristofor Simionescu, Petre Năsturel, Mircea Savul, Ștefan Procopiu. Pe lângă valoarea lor intrinsecă, aceste cărți poartă între copertele lor dedicații, adnotări, însemnări, ex librisuri, adevărate portrete ale celor care le-au deținut și cronici ale epocilor pe care le-au traversat. Toate acestea au constituit o sursă de inspirație pentru expoziții de publicații rare, inedite, exemplare bibliofile și pentru proiecte de promovare a patrimoniului, precum seria „Oameni, cărți, istorii la Biblioteca Academiei Române, Filiala Iași”, lansată în anul 2026, seria „Exclusiv la Biblioteca Academiei Române, Filiala Iași”, desfășurată în mediul online în anul 2021, și Zilele Porților Deschise.

În anul 1986, Biblioteca a primit 30 de lucrări din creația pictorului ieșean Victor Mihăilescu Craiu. Picturile au fost reunite într-o expoziție-eveniment, în 2024.

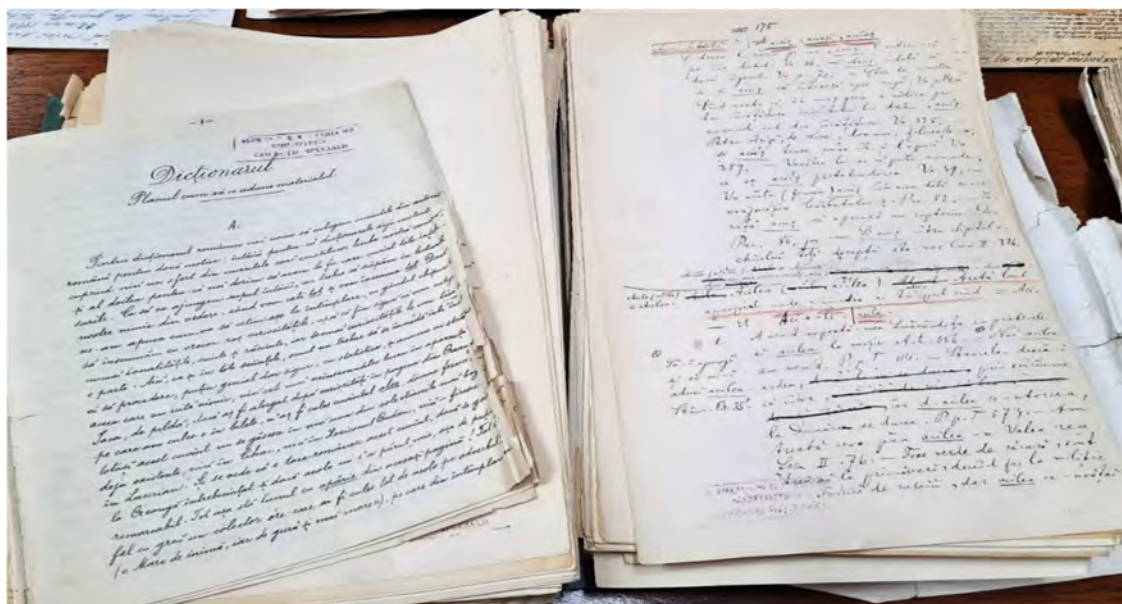
După anii 2000, activitatea bibliotecii a cunoscut o metamorfoză semnificativă, marcată de procesul de informatizare. Implementarea sistemelor informatice moderne a facilitat apariția cataloagelor electronice, accesul rapid la informații și îmbunătățirea serviciilor pentru utilizatori. Prin intermediul unor proiecte europene desfășurate în cadrul institutelor de cercetare, a devenit posibil transferul catalogului electronic în

mediul online și racordarea lui la catalogul partajat al resurselor digitale naționale. În același context, a fost achiziționat un număr mare de publicații noi, cu precădere de pe piața internațională, studii de ultimă oră, cercetări relevante, serii de autor, ediții valoroase. Spre exemplu, Biblioteca Academiei Române, Filiala Iași este unica deținătoare din România a celebrei colecții Budé, publicată de editura Les Belles Lettres din Paris, sub patronajul Asociației Guillaume Budé. Colecția cuprinde toate textele grecești și latine până la mijlocul secolului al VI-lea, actualizate și însoțite de traducere în limba franceză, introduceri, note și aparate critice.

VALORI DE PATRIMONIU

Spre sfârșitul anului 1977, în cadrul Bibliotecii s-au constituit Colecțiile Speciale, în urma unei hotărâri de guvern valabile la nivelul întregii țări, ce avea drept scop protejarea celor mai valoroase bunuri din patrimoniul bibliotecilor: cărți bibliofile, manuscrise, fotografii etc.

Colecțiile Speciale cuprind în momentul de față aproximativ 13.000 de unități bibliografice, organizate în următoarele cinci categorii: Carte românească veche, Carte românească rară, Carte străină veche, Carte străină rară, Fotografii, manuscrise, arhive.

Cărțile românești vechi (cele tipărite între 1508 și 1830) reprezintă aproximativ 13% din totalul titlurilor enumerate în *Bibliografia Românească Veche* (BRV). Este remarcabil faptul că aproape toate cărțile românești vechi deținute au fost clasate în

patrimoniul cultural național, unele dintre acestea fiind înscrise în categoria „Tezaur”. Dintre aceste valori de patrimoniu, enumerăm câteva repere:

- *Carte românească de învățătură* (sau *Cazania* lui Varlaam), prima carte tipărită la Iași, în anul 1643, de Mitropolitul Varlaam, sub patronajul domnitorului Vasile Lupu;
- *Evangelie învățătoare*, Mănăstirea Dealul, 1644, tipărită de Theofil, Mitropolitul Țării Românești, sub patronajul domnitorului Matei Basarab;
- *Noul Testament*, Bălgrad (Alba Iulia), 1648, tipărită de Simion Ștefan, Mitropolitul Transilvaniei;
- *Îndreptarea legii* (sau *Pravila* lui Matei Basarab), Târgoviște, 1652, editată de Mitropolitul Ștefan;
- *Psaltirea în versuri* a Mitropolitului Dosoftei, apărută la Uniev, în Polonia, în anul 1673, prima operă poetică în limba română;
- *Biblia de la București* (sau *Biblia* lui Șerban Cantacuzino), 1688, editată de Mitropolitul Theodosie, sub patronajul domnitorului Șerban Cantacuzino;
- *Sfânta și Dumnezeiasca Evanghelie*, Snagov, 1697, și *Noul Testament*, București, 1703, editate de marele cărturar și tipograf Antim Ivireanul, sub patronajul domnitorului Constantin Brâncoveanu;
- *Biblia*, Blaj, 1795, apărută sub îngrijirea lui Samuil Micu, a doua traducere a Bibliei în limba română.

Printre multe alte cărți românești vechi (evangelii, minee, psaltiri, liturghii, scrieri istorice, filosofice și literare), pe care Biblioteca le deține, se remarcă *Poezii noo*, 1795, semnată de Ion Cantacuzino, prima carte de poezie românească laică tipărită în spațiul românesc și singurul exemplar cunoscut până astăzi.

În colecțiile de cărți străine vechi (cele de până la 1830) și rare sunt prezente diverse ediții ale lucrărilor antichității grecești și romane, precum și o bună parte dintre cărțile importante ale lumii moderne. Aici se regăsesc și cele mai vechi exemplare pe care

le deține biblioteca noastră: Quintus Horatius Flaccus, *Nicolai Perotti libellus non infrugifer de metris Odarum Horatianarum*, Paris, 1543; Publius Vergiliu Maro, *Opera*, Lugduni, 1554; Eschil, Sofocle, Euripide, *Tragoediae selectae*, 1567; Hieronymus Wolf, *Corpus historiae byzantinae*, Francofurti ad Moenum, 1568.

Printre cele mai valoroase exemplare ale acestor colecții, se află câteva dintre tipăriturile apărute în secolul al XVII-lea la celebra editură Elzevir: Joannes Baptista Montalbanus, *Turcici Imperii Status seu Discursus varii de Rebus Turcarum*, Lugduni Batavorum, Ex Officina Elzeviriana, 1630; Peter Gyllius, *De Constantinopoleos topographia*, Lugduni Batavorum, Ex Officina Elzeviriana, 1632; *Respublica, sive Status Regni Poloniae, Lituaniae, Prussiae, Livoniae etc.*, Lugduni Batavorum, Ex Officina Elzeviriana, 1642; Lucius Annaeus Florus, *Epitome Rerum Romanorum*, Amstelodami, Ex Officina Elzeviriana, 1630. Aceasta din urmă se află la Biblioteca Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”.

O parte foarte importantă a Colecțiilor Speciale o formează manuscrisele și arhivele unora dintre personalitățile românești de marcă: Alexandru Philippide, Gheorghe Ivănescu, Iuliu Nițulescu, Vsevald Carmazin Cacovschi, Eugen Isar, Mihail Kernbach, Alexandru Husar, Petre Ș. Năsturel, Cristofor I. Simionescu, Mircea Savul.

În categoria manuscriselor, un loc special îl ocupă *Dicționarul tezaur al limbii române*, al marelui lingvist Alexandru Philippide, o lucrare inedită ce cuprinde peste 12.000 foi, reprezentând o etapă importantă în istoria proiectului Academiei Române de elaborare a unui dicționar-tezaur al limbii române.

BIBLIOTECA ȘI CERCETAREA BIBLIOTECONOMICĂ

În primul său deceniu de existență, Filiala din Iași a Academiei Române a susținut în mod constant ideea înființării unui Centru de Documentare Științifică, sub coordonarea Bibliotecii Filialei, impusă de nevoia racordării la ritmul cercetării științifice moderne. Ideea a prins viață în anul 1964, în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu”, prin implicarea a trei biblioteci ieșene: Biblioteca Centrală Universitară, Biblioteca Filialei Iași a Academiei Române și Biblioteca Institutului Politehnic. Centrul avea menirea de a organiza și coordona activitatea de informare a întregului complex de instituții de cercetare și învățământ din orașul Iași și din Moldova. Biblioteca Filialei a participat la activitatea Centrului de Documentare cu patru bibliotecare, detașate aici. Această participare s-a concretizat în bibliografii ale unor scriitori și savanți români și în editarea indicilor alfabetici și analitici ai unor reviste de prestigiu etc. Activitatea de cercetare biblioteconomică a continuat și după desființarea Centrului de Documentare Științifică.

Anul 2006 este un reper major în viața Bibliotecii: în urma unei cercetări aprofundate în arhivele instituției, bibliotecarii au elaborat și publicat volumul *Istoricul Bibliotecii Filialei Iași a Academiei Române*, consolidându-și astfel identitatea și memoria instituțională.

EVENIMENTE ȘTIINȚIFICE ȘI CULTURALE

Sediul actual al Bibliotecii, cu spațiul modern și versatil al sălii de lectură, opera arhitectului Nicolae Porumbescu, fondatorul școlii ieșene de arhitectură, a fost scena unor manifestări diverse. După mutarea în acest sediu, organizarea de evenimente culturale și științifice a sporit mult, Biblioteca găzduind expoziții, lansări de carte și simpozioane cu participare academică numeroasă. În 1988 au avut loc expoziția dedicată bicentenarului lui Gheorghe Asachi și prezentarea publicațiilor academice cehoslovace donate Bibliotecii.

Simpozionul „Permanență în cultură și știință” din anul 1992 a reunit comunicări științifice variate și o amplă expoziție de carte. Biblioteca a găzduit constant manifestări ale Comisiei de Istoria și Teoria Artei, a organizat mese rotunde, expoziții tematice și lansări de carte. Evenimentul „Donații și donatori” din anul 2004 a suscitat un asemenea interes încât anumite date prezentate atunci au fost introduse în *Istoricul Bibliotecii Filialei Iași a Academiei Române*, care dedică acestui subiect un capitol consistent.

În anii recenti, conferințe, simpozioane și prelegeri științifice, ateliere și întâlniri de lucru, recitaluri de poezie și muzică, expoziții și instalații de artă găsesc în sala de lectură a Bibliotecii Academiei Române – Filiala Iași climatul ideal de desfășurare.

În ultimii trei ani, Biblioteca a organizat peste 40 de evenimente cu o diversitate a abordărilor fără precedent în contextul academic ieșean.

PERSONALUL BIBLIOTECII

Biblioteca Academiei Române, Filiala Iași a avut dintotdeauna o schemă restrânsă de personal. Perioada cea mai favorabilă din acest punct de vedere a fost aceea în care structura organizatorică integra și bibliotecile institutelor de cercetare. Atunci, fiecare institut dispunea de un post dedicat de bibliotecar sau documentarist, iar

Biblioteca Centrală reunea nouă posturi. După desprinderea bibliotecilor de institut, Biblioteca Filialei a avut cel mai mult 12 bibliotecari, cu tot cu șeful de serviciu. La ora actuală, într-o schemă de personal restrânsă de presiunile bugetare, Biblioteca deține 10 posturi de execuție și un post de conducere.

Biblioteca a avut în trecut directori onorifici numiți din rândul membrilor Academiei Române. În ordine cronologică, au coordonat evoluția Bibliotecii academicienii **Olga Necrasov**, **Gheorghe Platon** și **Victor Spinei**.

Conducerea Bibliotecii a fost asigurată de șefi de serviciu. De la înființare și până astăzi, s-au succedat în această funcție: Paraschiva Lăzescu (până în 1962), Maria Pavel (până în 1974), Rodica Niculiță (până în 1977), Lucia Chirica (până în 1987), Ana Ciocoiu (până în 2003), Mariana Ignat (până în 2023), iar în prezent Laura Mocanu, șef de serviciu cu delegație.

Încheiem această scurtă incursiune istorică, menționând într-o ordine cronologică nume ale bibliotecarilor care au activat în cadrul Bibliotecii ARFI și în bibliotecile institutelor de cercetare: Valeria Osoianu, Despina Rusu, Miriam Kaiserman, Alexandru Teodorescu, Felicia Berman, Rosa Ochsenberg, Tiberiu Popescu, Maria Pavel, Elena Popa, Ana Osadeț, Nina Homutescu, Suzana Elena Partin, Gertruda Franc, Claire Schächter, Coralia Racoviță, Maria Teodorescu, Varvara Păun, Alexandru Murgescu,

Margareta Steva, Maria Negruș (1965), Dumitru Agachi (1966), Eugenia-Viorica Neamțu (căs. Moraru)(1968), Lucia Miclăușanu (1969), Elena Pauliuc (1970) – mănuiitor de carte, Lucia Drăgulescu (1971), Elena Cosmulescu, Elena Tărășescu, Lucia Chirica (1976), Ana Ciocoiu (1976), Iancu Brauștein (1976), Rodica Niculiță, Ioana Onică, Margareta Artin (căs. Haji-Taleb) (1980), Liliana Călinescu, Mariana Peotu, Mariana Ignat (1990), Daniela Schreiner (1990), Cristina Rusu (1996), Laura Mocanu (2000), Liliana Pânzariu (2000), Ioana Țicău (2000), Elena Olănuță (2001), Cristina Cornelia Olănuță (2002), Valică Mihuleac (2003), Elena Niculae-Grigorescu (2006), Larisa Elena Bîrzu (2008), Gheorghina-Virginia Ghenici (căs. Costea (2015), Gabriela Negoită (2024), Constantin Idriceanu, Paula Popa-Vâscu, Doina Ivănescu, Tamara Adoamnei, Cecilia Holban (căs. Maticiu) și Simona Zaharia (Biblioteca Institutului de Filologie „Alexandru Philippide”), Carmen Voroneanu, Ecaterina Crăciun, Valentin Piftor (Biblioteca Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”), Irina Buțureanu (căs. Sitaru) (1958), Ana Ilievici, Veronica Rusu, Mihaela-Lucia Cazacu Davidescu (Institutul de Arheologie), Varvara Păun, Viorel Constantinovici și Emilia Alexe (Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane”), Nicolae Săvescu, Eilia Vulpe, Florinica Beteagu, Lucian Leibovici, Anca Iftene, Sînziana Vlad (Biblioteca Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”).

TRANSFER DE CUNOAȘTERE

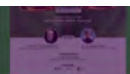
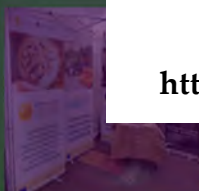

Adresa: Bd. Carol I, nr. 8, 700505, Iași

Telefon: 0232 - 211150

<https://acad-is.ro/transfer-de-cunoastere/>

Transferul de cunoaștere din institutele de cercetare spre diferite categorii de public presupune o întreagă strategie și o serie de activități complexe.

O caracteristică definitorie a perioadei de început a activității Filialei privea implementarea conceptului de *legătură cu practica*. Rapoartele de activitate din anul 1966 evidențiază o rețea extinsă de contracte și convenții de colaborare cu mari întreprinderi economice locale și naționale, prin care cercetarea fundamentală devenea aplicată. Centralizarea acestor colaborări strategice este redată în tabelul de mai jos:

Centrul de Cercetări Fizice	Fabrica de Țevi Iași Fabrica de Țevi Roman Combinatul Siderurgic Galați
Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”	Uzina de Prelucrare a Maselor Plastice din Iași Fabrica de Antibiotice Iași Combinatul Chimic Borzești UFS Săvinești Uzinele Chimice Turda
Centrul de Cercetări Tehnice și Fizice	Uzinele Metalurgice Iași Uzinele Mecanice Sinaia S.M.T.-uri din regiunea Iași Fabrica Țesătura Iași
Secția de Geochimie	ISEM Câmpulung Moldovenesc Stațiunea Experimentală Stuficolă Maliuc (din Delta Dunării)
Secția de Biomorfologie	Fabrica de Antibiotice din Iași Gospodăria Agricolă de Stat Valea Lupului
Secția de Cercetări Economice	Uzinele Textile „Moldova” din Botoșani Combinatul de Hârtie și Celuloză Brăila Uzinele Steagul Roșu Brașov Întreprinderea Proletarul Bacău ș.a.

Pe lângă aceste colaborări, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” a derulat și alte contracte prezentate în rezumat în secțiunea proprie.

În ultimii ani, specialiștii ARFI comunică rezultatele demersurilor lor științifice în mediul academic, prin studii publicate în reviste de specialitate sau prin organizarea de manifestări științifice („Zilele Academice Iașene”, diverse simpozioane, conferințe

etc.). De asemenea, transferul de cunoaștere către societate, către publicul larg se face prin acțiuni diverse: programul educațional „Academia Altfel”, proiecte culturale (de exemplu, „Mărturii ale vieții culturale din Academia Română”), manifestări științifice la care este invitat publicul larg: „Ziua Culturii Naționale”, „Ziua Limbii Române”, prin participarea la „Noaptea Cercetătorilor”, inițiative legate de crearea unui dialog între cercetare și alte paliere ale comunității (de exemplu, cu producătorii locali), colaborarea cu mediul antreprenorial (oferirea de consultanță de specialitate) etc.

Cercetarea academică ieșeană a făcut pași consistenți spre digitalizare și inovație, astfel încât specialiștii își asumă nu doar rolul de cercetători, ci și pe acela de comunicatori ai științei și mediatori culturali în spațiul public, o altă modalitate de transfer de cunoaștere fiind cea de promovare a rezultatelor științifice prin intermediul rețelelor de socializare sau prin intervenții în mass-media.

Inițiativele de comunicare a științei din Academia Română – Filiala Iași se realizează și prin adaptarea discursului științific la nevoile unei societăți în continuă schimbare, în așa fel încât să poată fi înțeles ca un model aplicat de retorică accesibilă a științei. În acest context, comunicarea științei presupune nu doar rigoare logică și

validitate epistemică, ci și capacitatea de adaptare la contexte culturale și educaționale diferite, implicând o veritabilă mediere între discursul specializat și cel societal.

ZILELE ACADEMICE IEȘENE ȘI ALTE SESIUNI DE TRANSFER DE CUNOAȘTERE ÎN MEDIUL ACADEMIC

Zilele Academice ieșene (ZAI) reprezintă un ansamblu de acțiuni de diseminare și dialog între oameni de știință, dar și un spațiu de transfer de cunoaștere către publicul larg. Început în noiembrie 1985, acest proiect s-a desfășurat an de an și a înregistrat o dezvoltare ce reflectă nevoile, evoluția și transformările instituționale și tehnologice ale societății românești.

Deschiderea Zilelor academice ediția a VI-a din anul 1990
(prezidiu de la care vorbește acad. Cristofor Simionescu)

După 1990, odată cu trecerea institutelor sub egida Academiei Române, amploarea manifestării a crescut considerabil. Dacă în primii ani numărul sesiunilor era redus, în prezent evenimentul se întinde pe parcursul a două luni și reunește sute de comunicări științifice. În ultimii ani, ZAI a adoptat formate hibride sau online. Deși acest format oferă avantaje logistice (costuri reduse, accesibilitate, arhivare digitală), totuși are marele dezavantaj al pierderii dialogului direct și a socializării profesionale „față în față”.

Tematica abordată în cadrul ZAI este vastă, acoperind domenii diferite, de la biologie și matematică până la literatură și inteligență artificială. Multe dintre subiectele discutate încă de la primele ediții anticipează direcțiile actuale ale Strategiei Naționale de Cercetare și Inovare. Conferințele în plen, susținute de personalități precum Solomon Marcus sau Eugen Simion, au facilitat accesul publicului larg la concepte complexe, transformând știința într-un bun accesibil comunității.

Manifestarea nu se limitează la prezentări teoretice, ci include:

- Premiarea excelenței: decernarea premiilor de excelență (începând cu 2018) pentru științe exacte și umaniste;
- Dimensiunea culturală: evenimentul este îmbogățit de expoziții de carte, lansări editoriale și programe artistice susținute de Universitatea de Arte „G. Enescu”.

În concluzie, Zilele Academice Iașene s-au integrat organic în „viața cetății”, completând manifestările locale (precum Zilele Orașului) și reconfirmând rolul Academiei Române Filiala Iași ca motor de dezvoltare intelectuală și culturală la nivel regional și național.

Cvartetul de clarinete ProMusica Academica al
Universității Naționale de Arte „George Enescu” din Iași,
la deschiderea ediției din 2024 a ZAI

PUBLICAȚII ȘTIINȚIFICE

A. REVISTE ACTUALE EDITATE DE INSTITUTELE ȘI CENTRELE DE CERCETARE ALE ACADEMIEI ROMÂNE – FILIALA IAȘI

acadiasi.org/reviste/

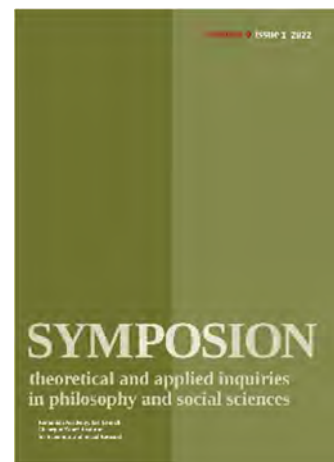
a. Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane”

Logos & Episteme. An International Journal of Epistemology este revista de epistemologie, *open access*, apărută în 2010, a Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” al Academiei Române, Filiala Iași. Fondată de Teodor Dima și coordonată în prezent de Eugen Huzum și Cătălina Daniela Răducu, publicația este consacrată cercetării în domeniul epistemologiei analitice contemporane, abordând teme precum justificarea epistemică, scepticismul, epistemologia virtuții, dezacordul epistemic și normele epistemice. Consiliul

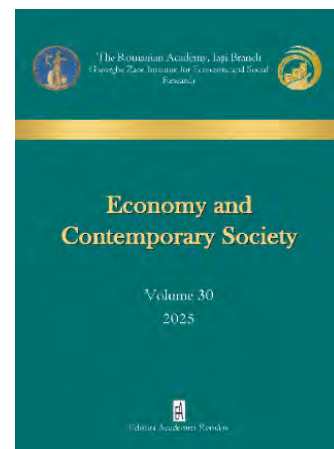

consultativ reunește personalități de referință, între care Alvin I. Goldman (Rutgers University), Ernest Sosa (Rutgers University) sau Duncan Pritchard (UC Irvine). Indexată în Scopus, ERIH Plus, PhilPapers sau EBSCO, revista se situează în quartila Q2 a publicațiilor de filosofie, cu un SJR de 0,206 și un H-Index de 8. Site-ul revistei este *logos-and-episteme.acadiasi.ro*.

Symposion. Theoretical and Applied Inquiries in Philosophy and Social Sciences este revista de filosofie și științe sociale, *open access*, apărută din 2003, a Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane” al Academiei Române, Filiala Iași. Fondată de Teodor Dima, publicația este coordonată în prezent de Eugen Huzum și Cătălina Daniela Răducu și se distinge printr-un profil pluridisciplinar care înglobează filosofia politică și socială, etica aplicată, istoria filosofiei și științele sociale. Consiliul consultativ include personalități precum Axel Honneth (Goethe-Universität Frankfurt), Philip Pettit (Princeton University) și Thomas Pogge (Yale University). Indexată în Scopus, ERIH Plus și Index Copernicus, revista este clasificată în quartila Q2 în două domenii distincte: Filosofie și Sociologie și Științe Politice, cu un SJR de 0,173 și un H-Index de 6. Site-ul revistei: *symposion.acadiasi.ro*.

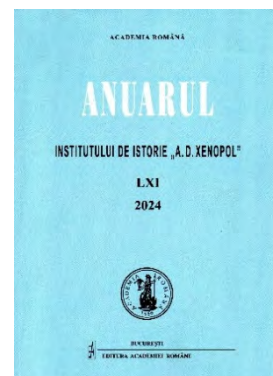
Economy and Contemporary Society (ISSN/ISSN-L: 3061-5402) este publicația științifică pe teme economice a ICES „Gheorghe Zane” al Academiei Române, continuând tradiția *Anuarului Institutului de Cercetări Economice „Gheorghe Zane”*, lansat în 1992 la inițiativa prof. univ. dr. Alecsandru Puiu Tacu. Din 1998, revista publică exclusiv în limba engleză. Până în 2019 a apărut doar în format tipărit; între 2019 și 2023 a traversat un proces de reorganizare. Relansată în 2024 în format digital și open access, dispune de un site propriu, (<https://ecs-journal.ro/>), care include și arhiva digitalizată a seriei vechi (1999-2019). Din 2024, redactor-șef este CS. II dr. Daniela Matei. Domeniile de interes acoperă economia, managementul, marketingul, finanțele, contabilitatea, cibernetica economică, statistica, modelele de inteligență artificială aplicate în economie, economia agrară și turismul rural.

b. Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”

Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” (AIIX)

Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” (AIIX) este principala revistă redactată de Institut și este tipărită la Editura Academiei Române. Revista a fost înființată încă din anul 1964, purtând inițial titlul „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»”. Ulterior, în urma reorganizării instituționale din anul 1990, atunci când sectorul de arheologie s-a constituit într-un institut separat, a fost adoptat numele actual. Revista are o periodicitate de un număr/an, plus suplimente la nevoie. Cercetarea pe care *Anuarul* o susține urmărește construirea unei viziuni de ansamblu asupra mai multor traiecte textuale, tratate până acum separat, în secvențe îngust delimitate conceptual, cronologic, geografic, instituțional sau biografic. Prin urmare, *Anuarul* propune o metodă de investigare plurală a istoriei românilor și nu numai: a) lărgirea cadrului narativ și introducerea în intrigă a altor metode de lucru decât cele tradiționale; b) dislocarea „hărții” atât de rigide a subiectelor „canonizate” și frecventarea altor orizonturi intelectuale; c) inventarierea motivelor discursive dominante în perioada comunistă și înlocuirea lor cu prestațiile actuale, nelipsite nici ele de o anumită istoricitate. Prezența în bazele de date CEEOL și ERIH + asigură periodicului o vizibilitate națională și internațională sporită, în cadrul rețelei de biblioteci abonate la respectiva platformă.

East European Journal of Diplomatic History

Revista *East European Journal of Diplomatic History* este o publicație inițiată de Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” al Academiei Române – Filiala Iași și de Asociația de Relații Internaționale „Est-Democrația”, primul număr fiind publicat în 2014. Revista apare anual la Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, editură clasificată A de CNCS pentru domeniul istorie, și beneficiază de un colegiu editorial format din specialiști din țară și din străinătate. Redactor-șef este prof. univ. dr. Gheorghe Cliveti, m.c. AR. Publicația își propune promovarea cercetărilor din domeniul istoriei diplomatice și al relațiilor internaționale din spațiul est-european, publicând articole în limbile română, engleză și franceză. Revista urmărește diseminarea cercetării științifice atât la nivel național, cât și internațional și acordă o atenție constantă publicării de recenzii și prezentărilor de carte. Aproximativ jumătate din spațiul editorial este rezervat autorilor din afara instituției, în paginile revistei publicând cercetători din România și din străinătate (R. Moldova, Federația Rusă, Italia sau Olanda). Textele sunt evaluate de redacție și supuse unui sistem de peer-review

double-blind, care urmărește respectarea standardelor de calitate academică și etică. Din anul 2022, revista este indexată în baza de date CEEOL.

c. Institutul de Arheologie

Arheologia Moldovei

Înființată în anul 1961 de acad. Mircea Petrescu-Dîmbovița, *Arheologia Moldovei* este un anuar științific de prestigiu din domeniul umanist, clasificat CNCS-A. Revista găzduiește o paletă largă de tematici din spațiul carpato-nistean și zonele limitrofe, acoperind perioade din preistorie până în Evul Mediu târziu. Sunt publicate studii de istorie antică și medievală, rapoarte arheologice, lucrări de numismatică, sfragistică, dar și cercetări interdisciplinare avansate (paleoantropologie, paleobotanică, arheozoologie etc.). Publicația reunește contribuții ale specialiștilor români și străini de renume mondial, textul fiind editat atât în limba română, cât și în limbi de

circulație internațională (franceză, engleză, germană, rusă, italiană). Standardele științifice înalte sunt garantate de un comitet de redacție riguros și de un proces de evaluare de tip *double-blind peer-review*. Revista oferă acces online gratuit și integral și este distribuită în cel puțin 250 de biblioteci din țară și din străinătate. Fiecare volum include secțiuni dedicate studiilor, materialelor, numismaticii, cercetărilor interdisciplinare, recenziilor și vieții științifice. De-a lungul timpului, conducerea publicației a fost asigurată de personalități precum M. Petrescu-Dîmbovița, V. Mihailescu-Bîrliba, D. Gh. Teodor și V. Spinei. Din anul 2011 și până în prezent, redactorul responsabil este Alexander Rubel, secondat de George Bilavski în calitate de secretar de redacție, activitatea lor fiind sprijinită de un comitet editorial și de un consiliu științific format din specialiști din mari centre universitare românești și europene.

d. Institutul de Filologie Română „A. Philippide”

Anuar de lingvistică și istorie literară

Publicat sub egida Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide” al Filialei Iași a Academiei Române, *Anuarul de lingvistică și istorie literară (ALIL)* (<https://alil.academiaromana-is.ro/>), ajuns la tomul LXV/2025, apare cu acest titlu și cu aproximativ aceeași structură din anul 1964, dar, în calitate de continuatoare a revistei *Studii și cercetări științifice*, istoria publicației datează din 1950, an care reprezintă de altfel și reperul în numerotarea tomurilor. *ALIL* publică studii de istorie a limbii, lexicologie, dialectologie, onomastică, stilistică, istorie literară, teorie și critică literară, folcloristică și etnologie, atât din sfera mai largă a romanisticii, cât și, cu precădere, din sfera limbii,

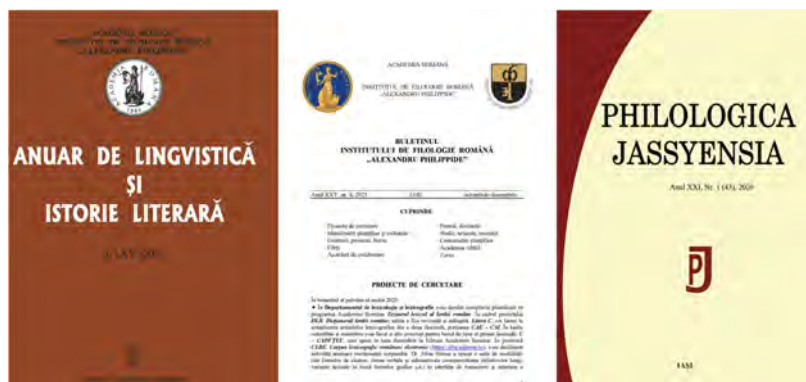
literaturii și etnologiei românești. *Anuarul* mai cuprinde, de asemenea, o rubrică de *Recenzii și prezentări de cărți și reviste* și, în funcție de oferta editorială, secțiuni, recurențe sau nu, precum *Discuții*, *Note și documente*, *Din atelierul unui Dicționar al literaturii române* etc. Rubrici sau numere speciale au fost dedicate unor evenimente istorice, culturale sau științifice de anvergură națională sau internațională: *Eugeniu Coșeriu – 90 de ani de la naștere* (t. LI/2011), *G. Ivănescu – 100 de ani de la naștere* (t. LIII/2013), *Verba et res. Studia linguistica in honorem Magistri Stelian Dumistrăcel* (t. LVII/2017), *Donum natalicum – Coșeriu 100* (t. LXI/2021), *In memoriam Stelian Dumistrăcel* (t. LXII/2022). Revista este indexată în următoarele baze de date: SCOPUS, ERIH PLUS, EBSCO, Information Matrix for the Analysis of Journals (MIAR), MLA International Bibliography și se află în curs de indexare în CEEOL.

Philologica Jassyensia

Revista *Philologica Jassyensia* (<https://philologica-jassyensia.ro/>), editată din anul 2005, cu o periodicitate semestrială, este o publicație cu statut de partener al *Observatoire Européen du Plurilinguisme* (<https://www.observatoireplurilinguisme.eu/>), Paris, Franța. Este acreditată CNCS în categoria A și inclusă în baze de date internaționale: Clarivate Analytics – Emerging Sources Citation Index (ESCI), EBSCO, ERIH PLUS, MLA International Bibliography, CEEOL, ProQuest, ANVUR (Italia) în categoria A etc. Revista oferă un spațiu de dialog intercultural, la nivel academic, între specialiștii români (din țară și din străinătate) și filologii din alte țări, preocupați de cercetările în domeniul limbilor romanice, cu precădere în privința limbii, literaturii, etnologiei – culturii române în general. În revistă se regăsesc, alternativ, două dosare tematice: *Românistica – stare de fapt* și *Plurilingvismul – între deziderat și realitate*. Limbile în care sunt scrise articolele și recenziile: engleză, italiană, germană, spaniolă, franceză, română. Revista publică și o consistentă rubrică de recenzii. Conținutul revistei este *open access* pe site-ul menționat.

Buletinul Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide”

Buletinul Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide” (<https://www.philippide.ro/buletin.html>), publicație trimestrială de informare cu privire la activitățile științifice din Institut. Apare din anul 2000. Paginile *Buletinului* cuprind referiri la direcțiile de cercetare, activitatea curentă a departamentelor, comunicări științifice, lucrări publicate, semnale critice, restituiri etc.

Revistele Institutului: *Anuar de lingvistică și istorie literară*, *Buletinul Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide”*, *Philologica Jassyensia*

B. ALTE REVISTE

Memoriile Secțiilor Științifice, Academia Română, seria IV, 1977-2025, t.I – t. XLVIII (48 de ani)

După o întrerupere de 30 de ani, *Memoriile secțiunii științifice a Academiei Române* și-au reluat apariția în 1977, sub titlul *Memoriile secțiilor științifice*, la inițiativa acad. Cristofor Simionescu, care a condus publicația în calitate de redactor responsabil până la dispariția sa (2007). Au urmat, ca managing editors, academicienii Horia Nicolai Teodorescu și Bogdan C. Simionescu, apoi, ca editor-in-chief, Bogdan Simionescu, până în anul 2024. În prezent revista este condusă de acad. Marius Andruh. Secretar editorial a fost Elena Rusu, de la începuturile publicației până în anul 2015, apoi Cristina Irimia până la finele anului 2024. Revista a inclus inițial secțiile de științe matematice, fizice, chimice, biologice, geonomice, agricole și silvice, medicale. Ulterior, conținutul s-a îmbogățit și cu alte contribuții aparținând științelor filozofice, istorice, informatice etc.

PROGRAMUL „ACADEMIA ALTFEL”

Povestea programului educațional „Academia Altfel” a început în aprilie 2014, când Academia Română – Filiala Iași a lansat acest proiect ca pe un element complementar la programul național „Școala Altfel”/„Săptămâna Altfel” al Ministerului Educației. Programul a cuprins la început activități de tipul „Ziua porților deschise” și prezentări în cadrul manifestărilor „Școala Altfel” de sub egida festivalului „Iași Science Festival”.

acadiasi.org/academia-altfel/

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

Acestea au fost continuate cu serii de ateliere interactive, prelegeri etc. susținute atât în institutele de cercetare, în sălile de conferință ori la Biblioteca Academiei Române – Filiala Iași, cât și în școli, licee, universități. De asemenea, programul a fost inclus și în cadrul altor manifestări, cum ar fi atelierele „Ziua Limbii Române” (pe 31 august).

Începând cu anul 2023, programul a fost extins și la nivel universitar, prin organizarea unei serii de ateliere interactive/prelegeri susținute în diferite universități, atât în țară, cât și în străinătate.

Cercetătorii din institutele Academiei Române – Filiala Iași (din domeniile filologiei, istoriei, arheologiei, chimiei etc.) au inițiat dialoguri pe diverse teme, abordând subiecte ca: paleoantropologia, cercetarea filologică, resursele academice (digitale), digitalizarea patrimoniului lingvistic, dinamica limbii române, tradiții românești, manuscrise vechi, literatura română, terminologia astronomică, gândirea critică și utilizarea responsabilă a inteligenței artificiale etc.

Programul „Academia Altfel” generează un impact semnificativ asupra unor categorii largi de

public și comunități diverse, facilitând accesul la informație și stimulând interesul pentru cercetare. O altă perspectivă a programului este legată de orientarea către tineri, cu scopul de a le oferi o mai bună cunoaștere a activităților academice, de a-i ajuta să-și descopere propriile pasiuni și de a le oferi câteva repere în dezvoltarea unei cariere.

În cei peste 12 ani de activități în cadrul acestui program, cercetătorii cu diferite specializări s-au întâlnit direct sau online cu cca 15.000 de elevi, studenți și cadre didactice, atât din învățământul de stat, cât și din cel privat, cu precădere din zona Moldovei, dar și din alte părți din țară sau chiar din străinătate (Belgia, Republica Moldova, Ucraina).

Pentru a da doar un exemplu, în anul 2025, echipa de cercetători de la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, coordonată de dr. Elena Isabelle Tamba, a organizat peste 20 de asemenea întâlniri, atât la Institut sau la Biblioteca Academiei Române – Filiala Iași, cât și în școli, universități sau în mediul online.

Unele dintre atelierelor interactive marca „Academia Altfel” se desfășoară în ultimii ani și în colaborare cu alte instituții de cultură (Biblioteca Academiei Române – Filiala Iași, Biblioteca Județeană „Gheorghe Asachi” din Iași) sau de cercetare din Iași (Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Departamentul de Științe Socio-Umane de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași).

PROIECTE IAI – ÎNVĂȚARE PRIN JOC

Proiectul jocului video „Age of Zalmoxis”

Proiectul jocului video „Age of Zalmoxis – Rise of the Fallen” a fost conceput inițial de către Marius Urbaniak, membru al diasporei românești din Irlanda, director al Wenmoon Studios Ltd. Jocul era conceput ca un MMORPG (*Massively Multiplayer Online Role-Playing Game*), care urma să se desfășoare într-un univers fantastic inspirat din civilizația dacilor și a altor popoare antice învecinate. Dincolo de participarea la unele episoade istorice legate de moartea lui Burebista, jucătorul avea posibilitatea să lupte și cu diverse creaturi mitologice, să participe la diverse competiții, dar și să tranzacționeze într-o criptomonedă proprie jocului, numită *Koson*. Utilizând motorul *Unreal Engine 4*, echipa urmărea să reconstituie, într-un mod cât mai realist, Dacia preromană: cetăți, locuințe, temple, echipamente de luptă, totul pornind de la datele rezultate din cercetările arheologice.

Pentru a putea reconstitui cât mai credibil aceste elemente, echipa jocului a contactat institutele de arheologie ale Academiei Române, primind un răspuns pozitiv din partea Institutului de Arheologie din Iași (prin dr. Alexandru Berzovan). Astfel, în primăvara anului 2022 a fost încheiat un contract de consultanță științifică în valoare de 14.000 de dolari, urmând ca, după lansarea jocului, Academia Română – Filiala Iași să primească 5% din profiturile anuale realizate de către dezvoltatori. Pe baza ajutorului primit din partea Wenmoon Studios Ltd. s-a putut excava în vara anului 2022, timp de

aproape o lună de zile, în situl arheologic de la Albești – *Cetățuia* (jud. Vaslui), cercetări care au adus la lumină informații deosebit de valoroase despre cea de-a doua Epocă a Fierului din zona de sud a Podișului Moldovei. Între 3 și 5 noiembrie 2022, o versiune demo a jocului a fost prezentată la conferința *X Day Paris* de la Palatul Brongniart, organizată de Elrond Network, care a reunit dezvoltatori, parteneri și reprezentanți ai guvernelor interesați de criptomonede și alte tehnologii ale viitorului. Jocul s-a bucurat de o deosebită apreciere, atât din partea participanților, cât și din partea unor oficialități ale statului român.

Parcul tematic și festivalul „Getodava”

Din dorința de a contribui la promovarea unei imagini cât mai corecte asupra trecutului istoric în rândul publicului larg, îndeosebi în rândul tinerilor și al copiilor, încă din anul 2016, Institutul de Arheologie a colaborat cu organizația de reconstituire istorică „Geto-Dacii din Moldova”, participând ocazional și la unele festivaluri. Mai mult, membrii asociației au participat ca voluntari la săpăturile efectuate la Dobrovăț, în punctele *Cetățuia* și *La Livadă/Pădurea Coloneața* între anii 2019 și 2023, oferind astfel sprijin concret cercetării arheologice.

În anul 2023 a apărut ideea de a duce mai departe reconstituirea istorică prin ridicarea unei cetăți geto-dacice, de pământ, lemn și piatră, în hotarul satului Poieni, comuna Schitu Duca, județul Iași. Cetatea, denumită generic *Getodava*, a fost concepută

ca un parc tematic, dedicat în primul rând copiilor, un loc de organizare a unor festivaluri, tabere etc. În anul 2025, cu sprijinul autorităților locale (Consiliul Județean Iași, Primăria Municipiului Iași și Primăria Comunei Schitu Duca), s-a organizat în iulie festivalul Getodava, care, pe parcursul celor două zile de desfășurare, a adunat mii de vizitatori. S-au reconstituit episoade din timpul războaielor dacice, ateliere de meșteșuguri antice, diverse alte activități (expoziții de produse tradiționale, tras cu arcul etc.).

PROIECTUL „MĂRTURII ALE VIEȚII CULTURALE DIN ACADEMIA ROMÂNĂ”

Academia Română – Filiala Iași, în colaborare cu Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iași, a desfășurat în 2024 proiectul „Mărturii ale vieții culturale din Academia Română”, având ca obiectiv principal transferul de cunoaștere de la personalități marcante ale Academiei către publicul larg, în special către tineri. Au fost create diverse produse culturale menite să faciliteze interacțiunea dintre membri ai Academiei și audiență:

marturiiculturale.acadiasi.ro

1. *Prelegerile Academiei Române Filiala Iași* – sesiuni interactive în care academicienii au împărtășit experiențe personale și profesionale.
2. *Podcastul „Experiențe de vârf”* – o serie de 6 episoade, în care membrii Academiei discută diverse teme legate de știință și cultură.
3. *„Cronica de carte veche”* – 6 episoade video prezentând cărți rare din patrimoniul Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu”.
4. *Curriculum alternativ* – materiale educaționale destinate instituțiilor de învățământ, incluzând prezentări ale academicienilor și ale cărților rare.

Aceste întâlniri au avut loc în Aula Academiei Române – Filiala Iași și în Biblioteca instituției și sunt disponibile online. Această serie a adus la lumină caietele de însemnări ale lui Mihai Eminescu, în care poetul aprofunda studiul sanscritei, precum și documente fascinante din perioada sa de bibliotecar. Au fost selectate titluri reprezentative din operele unor nume importante din cultura românească: *Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea* de D. Cantemir, Iași, 1698, manualele de aritmetică, algebră și geometrie (1836, 1837, 1843) ale lui Gh. Asachi, primul manual, în limba română, de *Istorie naturală* (1837) de Iacob Cihac, primele ediții ale operelor lui M. Kogălniceanu, ale criticului G. Ibrăileanu, spiritus rector al revistei *Viața Românească*.

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI
OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

Afișe ale celor șase prelegeri susținute în cadrul proiectului

Participanți la conferința *Nevoia de modele, exemple din comunitatea fizicienilor ieșeni* (Dragomir Hurmuzescu, Ștefan Procopiu și Horia Hulubei), susținută în 31 octombrie 2024 de prof. univ. dr. Gheorghe POPA, Membru de Onoare al Academiei Române

**DE LA CERCETAREA FUNDAMENTALĂ LA POLITICILE CULTURALE:
TRANSFER DE CUNOAȘTERE ÎN DOMENIUL PATRIMONIULUI
CULTURAL IMATERIAL UNESCO – ARTA CĂMĂȘII CU ALȚIȚĂ –
ELEMENT DE IDENTITATE CULTURALĂ**

Cercetarea fundamentală în etnologie desfășurată în cadrul Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide” s-a dovedit esențială pentru dezvoltarea expertizei românești în domeniul patrimoniului cultural imaterial UNESCO. După adoptarea, în 1989, la Conferința Generală UNESCO de la Paris, a *Recomandărilor privind salvagardarea culturii tradiționale și a folclorului* — document care reafirma importanța unui domeniu aflat printre preocupările fundamentale ale Academiei Române încă de la începuturile sale — s-a conturat necesitatea elaborării unui instrument internațional destinat protejării *patrimoniului cultural imaterial*, înțeles ca dimensiune complementară patrimoniului material, istoric și natural. Pentru coordonarea activităților din acest domeniu, Ministerul Culturii organizează Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial (CNSPCI), structură consultativă alcătuită din specialiști în etnologie, folcloristică, etnomuzicologie, antropologie culturală și muzeografie etnografică. În cadrul acestei comisii, Adina Ciubotariu a fost membră în perioada 2014-2019, fiind urmată de Ioana Baskerville, care a deținut acest rol între 2019 și 2023. Ulterior, Adina Ciubotariu a revenit pentru un nou mandat, iar din 2025 Ioana Baskerville este membră și președintă a CNSPCI, prin decizia Ministrului Culturii.

Activitatea cercetătoarelor în această comisie, desfășurată de peste un deceniu, a contribuit semnificativ la aplicarea Convenției UNESCO din 2003 în România. Un rol important l-au avut coordonarea și realizarea unor rapoarte oficiale de identificare și descriere a unor diverse elemente ale patrimoniului cultural imaterial, aprobate de CNSPCI și astfel integrate în Registrul național al patrimoniului cultural imaterial din România, găzduit pe site-ul Institutului Național al Patrimoniului, analiza și evaluarea dosarelor de candidatură pentru programul „Tezaure Umane Vii”, oferirea

Participanți la întâlnirea interguvernamentală UNESCO de la Rabat, Maroc, 2022 (de la stânga la dreapta: Demeter Andras, secretar de stat în Ministerul Culturii al României; Ioana Baskerville, cercetător ARFI și expert al Delegației României la UNESCO; Maria Ciobanu, ambasadoarea României în Maroc; Corina Călugăru, ambasadoarea Republicii Moldova la UNESCO; Simona-Mirela Miculescu, ambasadoarea României la UNESCO; Iulia Goran, reprezentantă a Institutului Național al Patrimoniului din România; și Sergiu Prodan, Ministrul Culturii al Republicii Moldova)

de consultanță pentru legi care privesc patrimoniul cultural național ș.a. Aceste demersuri s-au bazat și pe informațiile din Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei, arhivă multimedia găzduită în cadrul Departamentului de Etnologie al Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide”. Un alt aport important a fost coordonarea a numeroase dosare depuse de România pentru înscrierea unor elemente în *Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității*, principalul mecanism de implementare a Convenției UNESCO din 2003 la nivel internațional.

Din 2020, prin decizia Ministerului Culturii, Ioana Baskerville este desemnată drept punct focal național pentru implementarea Convenției UNESCO din 2003 și participă constant la reuniunile internaționale dedicate acestui domeniu, reprezentând România la elaborarea unor dosare UNESCO realizate împreună cu Republica Moldova și alte state europene. În această calitate a coordonat eforturile comune ale României și Republicii Moldova pentru înscrierea „Artei cămășii cu alțiță – element de identitate culturală” în *Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității UNESCO*, aprobată în cadrul reuniunii interguvernamentale desfășurate la Rabat (Maroc), la 1 decembrie 2022. Această reușită a reprezentat încununarea contribuției specialiștilor și a societății civile, care cercetează, promovează și apreciază acest patrimoniu cultural românesc.

PRODUCĂTORI ȘI CONSUMATORI DE BUNURI, SERVICII SAU LUCRĂRI VS. „PRODUCĂTORI DE ȘTIINȚĂ”

Proiectul *Cities2030* a fost implementat în intervalul 2021-2024, de un consorțiu format din 41 de parteneri europeni, din 21 de țări, finanțat prin programul Horizon 2020 al Comisiei Europene, în care Filiala a fost partener printr-o echipă de cercetători din cadrul Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane”, condusă de dr. Codrin Dinu Vasiliu, ajutat de dr. Ioan Sebastian Brumă.

Printre activitățile noi s-au numărat documentarea, conceptualizarea și dezvoltarea *Laboratoarelor de tip Living Lab*. Acestea se numără pe plan internațional printre cele mai importante instrumente de cercetare științifică, desfășurată prin acțiuni de explorare și testare, în colaborare cu beneficiarii în timp real. Filiala a dezvoltat în cadrul proiectului *Cities2030* primul laborator de acest tip din Academia Română. Laboratorul *Food for Iași Living Lab (FILL)* a fost folosit pentru acțiuni de transfer strategic de cunoștințe în sistemele alimentare urbane, regionale și europene. În momentul de față, FILL a ajuns la un grad ridicat de maturitate operațională și este folosit și ca pilot pentru dezvoltarea altor proiecte naționale și europene și instrumente de tip living lab. O acțiune în continuarea celor derulate prin proiectul *Cities2030* este proiectul Erasmus+ TWIN-IN, în care echipa Filialei coordonează pachetul de lucru destinat dezvoltării metodologiilor pentru laboratoare de tip *living lab* în România, Grecia, Italia, Spania, Belgia.

Printre partenerii proiectul Cities2030 s-a numărat și Primăria Municipiului Iași, alături de care a fost dezvoltat târgul agroalimentar „Iașul în Bucate”, ca materializare a rezultatelor cercetării în măsuri de îmbunătățire a sănătății publice. Acesta are la bază o comunitate de beneficiari formată din producători locali, consumatori urbani, comunitatea academică și administrația publică. Aceste comunități colaborează în mod direct pentru identificarea problemelor regionale din sistemele de alimentație publică și pentru explorarea unor soluții sustenabile de contracarare a acestora. Târgul alimentar urban „Iașul în Bucate” reprezintă cel mai important proiect de acest tip din Regiunea de Dezvoltare Nord-Est a României. Evenimentul se desfășoară în fiecare an între lunile mai-octombrie și contribuie la dezvoltarea unei relații de încredere cu produsele locale sustenabile, destinate consumatorilor urbani. Târgul a căpătat maturitatea operațională, devenind un model de bune practici pentru alte proiecte ale Filialei sau ale altor actori din sistem, ajungând la o comunitate de beneficiari cu peste 200 000 de consumatori urbani.

Contribuția cercetătorilor Filialei a constat în activități de organizare a sistemelor de alimentație pe lanțurile scurte de aprovizionare, acțiuni de cercetare privind comportamentele urbane ale consumatorilor, acțiuni de cercetare exploratorie privind strategiile ecologice în producția alimentară locală și acțiuni de modelare a metodologiilor specifice colaborării mediului academic cu guvernanța, mediul antreprenorial și societate.

Cercetători ICES și alți participanți la General Assembly & Policy Lab Festival, Haarlem, Țările de Jos, 2023

ADMINISTRAȚIE, RESURSE, ALTE ACTIVITĂȚI ȘI CURIOSITĂȚI DIN VIAȚA FILIALEI

Secretariat

Telefon: 0232 211 150

Email: secretariat@acadiasi.ro,
secretariat.stiintific@acadiasi.ro

Resurse Umane

Telefon: 0332 101 115

Email: resurse.umane@acadiasi.ro

Achiziții

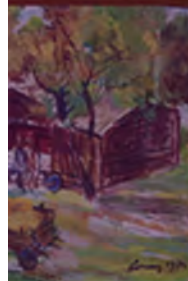
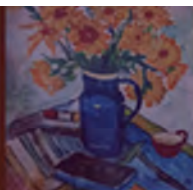
Telefon: 0232 267 711

Email: achiziții@acadiasi.ro

Contabilitate

Email: contabilitate@acadiasi.ro

<https://acad-is.ro/administratie/>

ADMINISTRAȚIA FILIALEI – PREZENTAREA ANSAMBLULUI ORGANIZAȚIONAL

Activitatea Filialei Iași a Academiei a fost marcată de o continuă adaptare administrativă și organizatorică, reflectată atât în dinamica gestionării resurselor umane și a infrastructurii, cât și în strategiile de finanțare a activității de cercetare. Structuri din managementul instituțional al cercetării și din administrație au fost puse în situația de a găsi soluții în ceea ce privește asigurarea resurselor necesare.

În primele etape ale activității instituției, o prioritate administrativă a fost asigurarea condițiilor optime de lucru pentru toți cercetătorii. Acest lucru s-a realizat inițial prin alocarea și amenajarea de spații adecvate în diverse imobile de pe raza municipiului Iași, până la finalizarea marilor proiecte de construire a unor spații proprii.

Pentru a susține independența tehnică a laboratoarelor și inovarea experimentelor, la 28 ianuarie 1956 Biroul Prezidiului Academiei a hotărât organizarea la Iași a unui *Atelier de prototipuri*. Cu o dotare inițială substanțială de peste 500.000 de lei (o sumă considerabilă la acea dată), acest atelier deservea integrat toate unitățile de cercetare din filială – cu o prezență importantă în domeniile fizicii, chimiei, medicinei și agronomiei. Structura organizatorică a atelierului reunea 26 de posturi specializate, distribuite pe secții-cheie: *Secția de mecanică, Secția ajustare, Secția electricitate, Secția de tâmplărie, Secția de sticlărie, Compartimentul de proiectare* (un desenator).

La sfârșitul anilor '60, de exemplu, instituția a traversat o etapă importantă în ceea ce privește finanțarea activităților științifice. În cadrul ședințelor Prezidiului Academiei din toamna anului 1968 (conform *Procesului Verbal* nr. 8 din 29 noiembrie 1968), s-a dezbătut intens proiectul de hotărâre privind trecerea unităților bugetare de cercetare la un sistem de *autofinanțare pe bază de contracte*. Această reformă a presupus o analiză riguroasă a mecanismelor de implementare, fiind stabilite trei direcții strategice de management:

- *Alinierea la bunele practici internaționale*: analizarea experiențelor similare din alte state (cum era, la acea vreme, R.S.F. Iugoslavia);
- *Protejarea cercetării fundamentale*: recunoașterea faptului că sistemul rigid de contractare economică nu se poate aplica în mod identic unităților din domeniul științelor sociale și socio-umane;
- *Valorificarea rezultatelor existente*: clarificarea rolului contractelor de cercetare cu unitățile economice; acestea vizau, de regulă, livrarea și implementarea unor

Victor Mihăilescu-Craiu, 1907,
91 × 71 cm

rezultate obținute anterior și mai puțin finanțarea temelor de cercetare viitoare (model preluat după bunele practici ale Institutului de Fizică Atomică – IFA).

În perioada de început a activității Filialei (1950-1970), modernizarea a avut la bază planuri pe termen lung, corelate cu nevoile de industrializare și dezvoltare socio-economică ale regiunii Moldovei.

Sub conducerea președintelui Filialei, acad. **Octav Mayer**, s-au elaborat planuri de dezvoltare de anvergură pentru perioadele 1960-1965 și 1965-1975. Acestea puneau un accent deosebit pe sectoarele de chimie și științe tehnice:

- *Infrastructură dedicată*: construirea de noi pavilioane moderne, complet echipate, pentru Institutul de Chimie și Institutul de Cercetări Tehnice și Fizice;
- *Extinderea logistică în medicină și matematică*: planificarea unui nou sediu pentru Institutul de Medicină (în incinta Spitalului Central) și dotarea de avangardă a Institutului de Matematică cu o mașină electronică de calcul;
- *Susținere proporțională*: planul integra echilibrat și necesitățile institutelor cu profil umanist și social (antropologie, istorie, filologie, economie).

Evoluția bugetară reflecta o strategie clară: în primii ani, sumele majore erau direcționate către dotări, clădiri, utilaje și amenajări, urmând ca după anul 1970 fondurile să fie alocate preponderent pentru salarizarea corpului de cercetare extins. A apărut însă situația în care institutele Academiei au fost trecute la alte unități (în special universități).

Transformările ulterioare au fost multiple și au intervenit ori de câte ori au avut loc schimbări la nivel local sau național privind organizarea activității de cercetare științifică.

Victor Mihăilescu-Craiu,
Strângerea recoltei, 72 × 100 cm

RESURSE UMANE

Fundamentul întregii activități științifice a Filialei a fost definit încă de la începuturi în jurul unei convingeri centrale: esența dezvoltării academice este omul, cu forța, talentul și pregătirea sa. De-a lungul deceniilor, managementul resurselor umane a evoluat de la structuri centralizate, specifice perioadei comuniste, la unele rigide, bazate pe modificări legislative nu întotdeauna favorabile nevoilor instituționale.

PERIOADA COMUNISTĂ: CENTRALIZARE, BIROCRAȚIE ȘI UNEORI DUBLĂ SUBORDONARE

Dacă la începutul activității Filialei personalul din administrație era unul destul de redus (în anul 1952, din cele 183 posturi, 16 erau ocupate de administrație), această structură de personal a fost completată, ajungând în anul 1966 la 67 de posturi (ceea ce

reprezenta 17% din totalul schemei de personal de 428 posturi) antrenate în activități ale administrației centrale și ale atelierului central.

La începutul anilor '70, administrația Filialei asigura coordonarea economico-financiară și administrativă a unei rețele complexe de unități de cercetare de pe teritoriul municipiului Iași. Acestea aveau un statut juridic mixt, fiind subordonate direct Academiei R.S.R., Academiei de Științe Sociale și Politice (A.S.S.P.) sau Ministerului Educației Naționale.

O reorganizare majoră derulată în această perioadă a acordat personalitate juridică multor unități de cercetare. Acestea au devenit ordonatori de credite, având deschise conturi la Banca Națională și la Banca de Investiții, obținând dreptul de a-și elabora propriile planuri de cercetare și de producție și de a-și gestiona activități contabile independente.

Conform reglementărilor epocii (HCM nr. 76/1970), fiecare unitate de cercetare deținea în plus personal administrativ și de deservire propriu, limitat strict la un plafon de 7% din totalul salariaților. Împreună cu aceste structuri, aparatul central al Filialei reunea 67 de posturi economice și administrative, organizate într-o direcție administrativă, două servicii, două birouri și un compartiment, structurate pe două mari paliere de intervenție:

- *Unități proprii:* Institutul de Matematică; Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor; Subcomisia Monumentelor Naturii; Redacția revistei *Cellulose Chemistry and Technology*; Biblioteca și Atelierul de Prototipuri;
- *Unități administrate logistic:*
 - ✓ *Subordonate ASSP:* Centrul de Științe Sociale, Institutul de Istorie și Arheologie;
 - ✓ *Subordonate Ministerului Educației:* Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” (ICMPP), Centrul de Cercetări Tehnice și Fizice, Centrul de Cercetări Biologice.

Intrarea în vigoare a Decretului nr. 297/1973 a impus norme unitare stricte pentru toate schemele de personal funcțional din cercetare (valabile până în 1989), reducând plafonul personalului administrativ la 6%. În acest context, în anul 1973, administrația unică de la Iași a fost recalibrată la un total de 45 de posturi, distribuite pe trei funcțiuni strategice:

Victor Mihăilescu-Craiu
Casa lui Roban, 52 × 63 cm

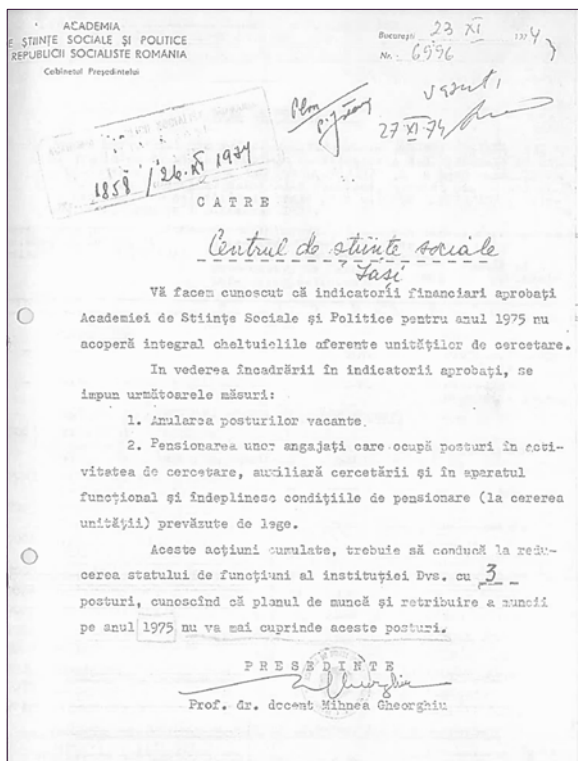

Victor Mihăilescu-Craiu,
Peisaj din Văratec

1. Compartimentul Financiar-Contabil: 9 posturi;
2. Serviciul Plan, Organizare, Dezvoltare, Secretariat-Protocol, Aprovizionare și Administrativ: 31 de posturi (incluzând personal specializat precum merceolog pentru biologie la secția Pângărați, administrator pentru Casa de Creație de la Neamț, 5 paznici și 6 șoferi);
3. Biroul de Salarizare, Normare, Legislația Muncii și Personal: 5 posturi.

Această structură deservea următoarele unități ieșene: *Institutul „Petru Poni”*: 223 de salariați și 14 norme didactice; *Centrul de Cercetări Biologice* (cu secțiile Iași și Pângărați-Neamț): 174 de salariați și 2 norme didactice; *Centrul de Cercetări Tehnice și Fizice*: 87 de salariați și 3 norme didactice; *Institutul de Istorie și Arheologie*: 47 de salariați; *Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor*: 44 de salariați + 4 norme didactice; *Institutul de Matematică*: 36 de salariați și 8 norme didactice; *Centrul de Științe Sociale*: 28 de salariați.

Dubla subordonare (ierarhică și economico-administrativă) genera un circuit al documentelor extrem de complicat. Orice aprobare de finanțare, modificare de structură sau reducere de posturi presupunea un traseu anevoios între conducerea unităților, Filiala Iași, ministerele de resort și Președintele ASSP. Totul trebuia raportat contra cronometru: planurile de muncă și fondurile aprobate trebuiau defalcate trimestrial în termen de 24 de ore și comunicate Băncii Naționale, Direcției de Statistică și Biroului Financiar al Filialei.

Notificare privind reducerea de posturi din anul 1974 a structurii de personal a Centrului de științe sociale Iași (IV-b-128-1974)

În momentele de maximă austeritate ale perioadei, structura de bază strict dependentă de Filială devenise extrem de redusă, numărând doar președintele și secretarul Filialei, 4 posturi de biolog, 2 paznici pentru rezervațiile naturale (Ponoare-Bosanci și Delta Dunării) și 12 posturi administrative.

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI
OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

Tranziția postdecembristă

Adoptarea Decretului-lege nr. 4/1990 privind organizarea și funcționarea Academiei Române a marcat un moment de cotitură. Filiala Iași a început un proces firesc de restructurare și reîntregire a corpului de cercetare științifică și, implicit, al administrației.

După trecerea structurilor de cercetare de la Filială la alte institute, la începutul anilor '70, Filiala mai avea în schema de personal doar 32 de posturi, distribuite pe structuri, așa cum se poate vedea în tabelul următor. Ulterior numărul acestora a scăzut, până la finele anului 1989 rămânând cu doar 4 posturi în administrație și 12 posturi de bibliotecari.

1977 (dosar IV-b-128-stat funcții)		1.I.1983 (dosar IV-b-128-stat funcții)		1989 (dosar IV-b-128-stat funcții)		01.04.1991 Centralizator stat de funcții -1991	
Denumire structură	posturi	Denumire structură	posturi	Denumire structură	posturi	Denumire structură	posturi
						Institutul de istorie „A.D.Xenopol”	31
						Institutul de arheologie	24
						Institutul de științe socio-umane	35
						Institutul de filologie română „A. Philippide”	49
						Colectivul de geografie	8
						Secția de antropologie	16
						Institutul de matematică	7
						Institutul de informatică teoretică	71
Biblioteca Filialei	11	Biblioteca Filialei	11	Biroul completarea și organizarea colecțiilor, schimb și consultarea colecțiilor	12	Biblioteca Filialei	12
Plan-organizare, personal, retribuire și protocol	4	Plan-organizare, personal, retribuire și protocol	3	Administrația	4	Administrația filialei	16
Financiar, contabilitate, aprovizionare, administrativ	10	Financiar, contabilitate, aprovizionare, administrativ	9				
Redacția revistei „Cellulose Chemistry and Tehnology”	2						
Subcomisia monumentelor naturii	5	Subcomisia monumentelor naturii	6				
Total posturi în anul 1977	32	Total posturi în anul 1983	29	Total posturi în anul 1989	16	Total posturi în anul 1991	269

Aparatul de lucru al Filialei a inclus după anul 1990 următoarele structuri componente:

1. *Compartimentul Financiar-Contabilitate*, condus pe rând de: Virginia Grigoraș, Meda Gâlea, Margareta Munteanu și Loredana Dumitrașcu, a beneficiat de activitatea unor echipe din care au făcut parte (în ordine alfabetică): Valerica Apopei, Gabriela-Rovena Bălănescu (Costea), Elena Bulancea, Elena Chelariu, Marcel Ciuperca, Cosmina-Anisoara Dalban, Mihaela-Giorgiana Donceag, Estera Flegher, Laura-Maria Goriac, Andreea-Ionela Ignat, Alina Jijie, Alina Matei, Victoria Maxim, Nicolae Murariu, Roxana-Elena Oglinzeanu, Thereza Pasare, Elena Plugariu, Marcelina Reditu, Alina-Elena Ungureanu, Alina Zaharia, Camelia Zaharia;

2. *Serviciul Tehnic-Administrativ*, născut din vechiul conglomerat logistic al anilor '90, a trecut prin diverse reorganizări (Departament plan, tehnic, PSI, Birou tehnic, SU, SSM). A fost condus de: Vasile Pantea, Radu Rachieru, Neculai Armeanu, Ionel Tudosă, Nando Constantin și Corneliu-Vasile Nădejde. Membri ai echipei au fost: Maria Agapi, Ovidiu Andrei, Andrei Paul Apostu, Ovidiu Bantaș, Cristian Carp, Mircea Chihai, Emilia Ciobotarul, Coca Ciuperca, Marcel Ciuperca, Ioan Condurache, Gheorghe Cozorici, Dan Flecan, Nicolae Gârlea, Luchian Ionel, Adrian Moroșan, Mady Negrea, Cristian Oca, Ciprian Odageru, Mircea Popa, Florentina Rusu, Venica Rusu, Mihaela-Oana Șipoteanu, Claudiu Stoleriu, Constantin Vartiniuc, Iulian Vișan, Dănuț Vlad. Acest departament a inclus și punctul de lucru Gălănești (Suceava) – Casa de Creație și Ateneul „Mihai Eminescu”, unde au activat: Constantin Calancea, Dănuț-Vasile Calancea, Dorel Carcea, Adrian Pancu, Gheorghe Țugui, Nistor Țugui, Dumitru Tcaciuc;

3. *Biroul Resurse Umane și Salarizare* s-a desprins ca structură distinctă la începutul anilor 2000, departamentul a preluat din anul 2024 și activitățile IT și SU&SSM, fiind în prezent în organigrama Filialei sub denumirea de *Serviciul Resurse Umane, Salarizare, IT și SU&SSM*. Managementul a fost asigurat de Elena Iustvan, urmată de Carmen Aman, iar membri ai echipei au fost: Doinița Andron, Irina Ciobanu, Iuliana Groza, Carmen Ilașcu, Mihaela-Mirela Isache, Andreea Moldovan, Silvia Rădulescu, Alice Sava, Ana Sîncu Iulian, Dănuț Stoleru.

4. *Compartimentul Audit Public Intern* a fost înființat în anul 2000 ca Sector de Audit, a avut-o inițial în structură pe Doinița Andron, iar în prezent funcția de auditor al Filialei este ocupată de Gabriela Florea.

5. *Compartimentul Juridic* a devenit structură distinctă în anul 2009 în directă subordonare a Președintelui Filialei, dedicată monitorizării legalității. A fost deservită inițial de Anica Chelsău, urmată de Irina Olaru, iar pentru o scurtă perioadă de Cristina Budău. Echipa actuală este formată din Irina Olaru și Cristina Ghegheș.

6. *Compartimentul Achiziții Publice* a fost creat în anul 2009 pentru alinierea la cerințele legislative privind achizițiile publice; din schemă au făcut parte în trecut Cristian Carp, Monalisa Pădurariu și Mihaela-Petrina Balan, activitatea fiind gestionată în prezent de Ilinca Stratan.

7. *Compartimentul Secretariat Administrativ și Științific* s-a dezvoltat relativ recent (septembrie 2018), ca structură independentă, după ce a funcționat integrat în alte servicii, gestionează fluxul documentelor și arhiva centrală; membrii echipei sunt: Mihaela-Petrina Balan, Ana Ciocoiu, Manuela-Adriana Gheorgheș, Dorina Mateșan, Doina Morariu.

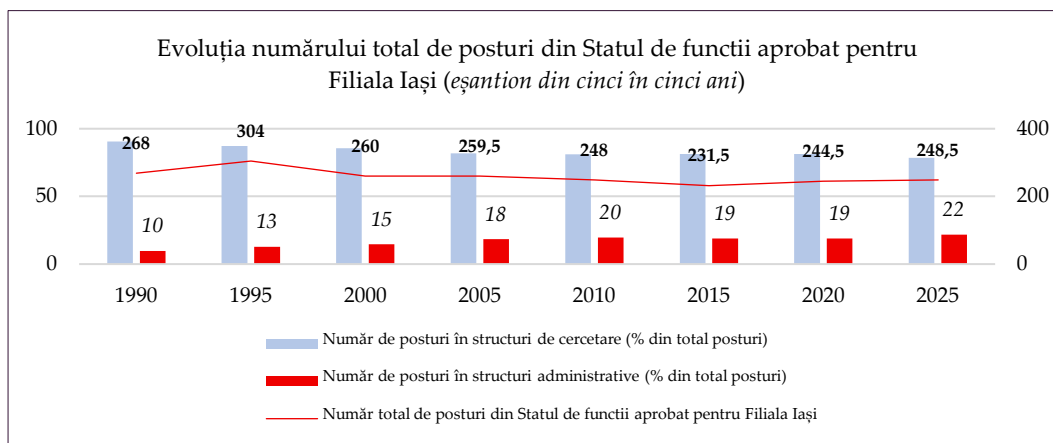
8. *Activități Specializate (IT, SU&SSM, Bugete)* sunt structuri care au asigurat expertiza tehnică punctuală pe zonele de digitalizare, situații de urgență, protecția muncii și planificare bugetară, reprezentate de Iuliana Groza, Dănuț Stoleru și Nicolae Murariu.

De la începutul anilor '90 și până în prezent, aparatul administrativ și de activități suport a fost organizat pe structuri, coordonate funcțional începând cu anii 2000 de o funcție de conducere dedicată – director adjunct al Activităților Suport (poziție ocupată inițial de Radu Rachieru între 2005 și 2019, iar ulterior de Meda Gâlea).

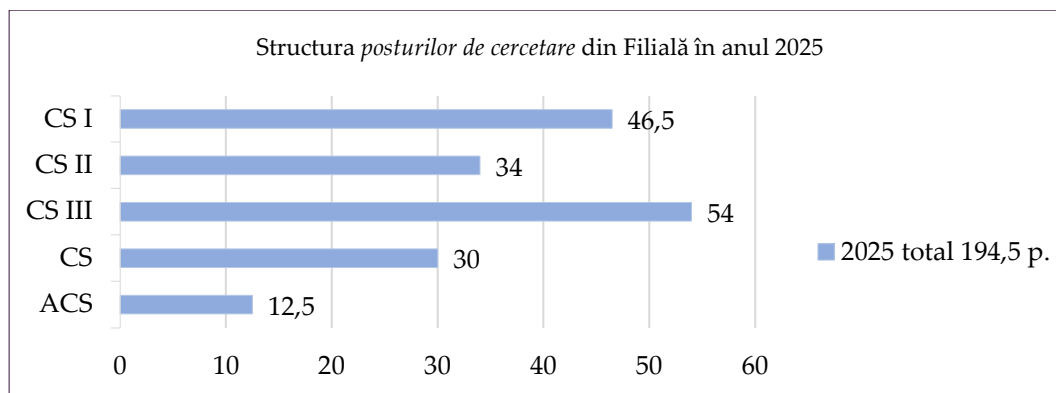

O parte dintre angajații aparatului administrativ al Filialei din anul 2024

După preluarea primelor institute de către ARFI, la finele anului 1990, structura de personal a ajuns la 268 de posturi, 10% dintre acestea fiind ocupate de personal administrativ. Treptat, numărul posturilor administrative (inclusiv bibliotecari) a ajuns la 22% din total posturilor aflate în statul de funcții. Perioada postdecembristă în care ARFI a avut cea mai numeroasă echipă este aceea de la mijlocul anilor '90, când structura de personal avea 304 posturi.

Din totalul celor 194,5 posturi de cercetare existente în organigrama din anul 2025, cele mai multe erau ocupate de CS III (54 de posturi), urmate de CSI I (46,5 posturi).

Analizând datele din *Darea de seamă a Prezidiului Academiei Române pentru anul 2022 – Activitatea de cercetare științifică și de formare a cercetătorilor*, constatăm că din cei aproape 2000 de cercetători 190 aparțin schemei de personal a Filialei Iași și 180 Institutului de Chimie Macromoleculară „Petr Poni”, ceea ce înseamnă că aproape 20% din corpul de cercetători ai Academiei Române sunt la Iași.

Evaluarea structurii organizatorice la 60 de ani distanță (1965-2025)

Pentru a ilustra transformările organizatorice instituționale ale Filialei, prezentăm în continuare organigramele instituției la 60 de ani distanță, și anume *Schema organizatorică a Filialei Iași a Academiei RPR din anul 1965* și *Organigrama pentru anul 2025*. Constatăm că, din punctul de vedere al numărului de structuri de cercetare, nu sunt înregistrate modificări, însă denumirile acestora diferă. În anul 1965 erau 3 institute, 2 centre și 4 secții, iar în 2025 erau 6 institute și 3 centre. Biblioteca Filialei a rămas o constantă organizatorică, însă aparatul administrativ este în prezent foarte extins ca număr de structuri departamentale.

RESURSE FINANCIARE – FINANȚAREA DE BAZĂ ȘI ALTE FINANȚĂRI

Finanțarea structurilor de cercetare (institute, centre, secții sau comisii) și a compartimentelor tehnico-administrative din cadrul Filialei a fost asigurată, în perioada 1949-2026, cu preponderență din fonduri publice, alocate prin bugetul Academiei Române. În calitatea sa de instituție publică, Filiala a avut ca pilon financiar principal *bugetul de stat*, resursele fiind însă constant suplimentate prin venituri proprii (extrabugetare). Aceste fonduri complementare au fost atrase prin contracte de cercetare științifică derulate, de regulă, în cadrul unor competiții axate pe granturi naționale și, tot mai mult în ultimii ani, internaționale.

În *Darea de seamă* din anul 1966, la capitolul „Finanțare” se menționează, de exemplu, că *fondurile pentru investiții* pe anul 1966 (în sumă de 2.088.000 lei) au fost repartizate pentru acțiuni de: dotare cu aparatură și utilaje (90%), din care: din import (75%) și din țară; dotarea cu mobilier de laborator și de birou; dotarea cu publicații, cărți și reviste. Acestea din urmă cuprindeau sume distincte pentru achiziții din „Est” și din „Vest”. Ceea ce merită reținut în mod special este faptul că în anii '60 achiziția de carte era considerată investiție, nu cheltuială. Suma cea mai mare a fost repartizată Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” și reprezenta 47% din totalul fondului de investiții.

În *Darea de seamă* a președintelui acad. Cristofor Simionescu la 20 de ani de la înființarea Filialei, acesta preciza că „*Deși Iașul nu a fost și nu este unul dintre principalii beneficiari ai resurselor destinate dezvoltării științei, înfăptuirile datorate abnegației unui număr restrâns de oameni de știință și unei judicioase gospodăriri a fondurilor sunt demne de menționat și de stimat*”. Totodată se menționa că au fost „*achiziționate aparate de înaltă tehnicitate cum ar fi: spectrofotometre în infraroșu și ultraviolet, instalație de rezonanță magnetică nucleară, de rezonanță electronică de Spin, o instalație de difuzie a luminii, instalație de electroforeză, centrifuge de refrigerare și altele*”. Aceasta arată eforturile făcute încă de la început de conducerile succesive ale Filialei pentru asigurarea dotărilor de care corpul de cercetători avea nevoie pentru a obține rezultatele așteptate.

Fundamentarea obiectivelor de investiții au urmat în permanență un anevoios și strict proces de justificare a necesității, oportunității și a așteptărilor din partea beneficiarilor. Planurile de investiții și dotări se realizează pentru intervale medii de timp, urmărindu-se includerea în listele finanțate de la bugetul de stat, iar în ultimii ani finanțările pot beneficia de surse extrabugetare (naționale sau externe).

Repartiția bugetului pe destinații privind finanțarea (salarii, dotări, investiții, achiziții de bunuri și servicii) a înregistrat o importantă reprioritizare. Dacă în prima parte a intervalului analizat (anii '60-'70) sume importante erau alocate pentru cheltuieli de investiții ce priveau construirea sau repararea de imobile, în ultima perioadă acestea

sunt foarte reduse (aproape nule), iar finanțarea de bază abia acoperă cheltuielile salariale.

În anii 1964-1967, din bugetul total pentru investiții al Academiei Române s-au alocat între 4,45% și 11,27% pentru Filiala Iași, care includeau și investițiile destinate construirii imobilului din Alea Grigore Ghica Vodă pentru Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”. Comparativ cu anii '60, în anii 2021-2025 fondurile alocate Filialei Iași reprezintă procente între 0,26% și 1,99% din totalul investițiilor Academiei Române.

În anii '60, procurarea de mașini, instalații și obiecte de inventar pentru dezvoltarea unităților existente, construcțiile și amenajările de spații noi intrau în categoria investițiilor centralizate. În anul 1966, investițiile centralizate, respectiv utilajele din țară, utilajele din import și mobilierul reprezentau 95% din totalul bugetului pentru investiții. Lucrările și acțiunile de investiții erau aprobate de către conducerea Academiei R.S.R., conform listei de acțiuni. Listele de utilaje anexate erau depuse la Banca de investiții – Direcția operativă Iași, în vederea avizării și deschiderii finanțării, cu respectarea dispozițiilor din circulara nr. 1/54 privind finanțarea, creditarea și decontarea investițiilor în anul 1966.

Limitările privind sumele alocate s-au înregistrat permanent, prevederile bugetare fiind întotdeauna mai mici decât necesarul de credite bugetare solicitat. Subfinanțarea, restricțiile bugetare și birocrăția au fost prezente constante în viața administrativă a Filialei.

Dacă inițial circuitul avizării, aprobării și deschiderii finanțării avea un parcurs ce presupunea intervenția mai multor instituții locale sau centrale, în perioada recentă acest circuit a fost modificat datorită noilor tehnologii IT, cu ajutorul cărora o mare parte dintre operațiunile de gestionare a bugetelor au fost modificate.

Instituții implicate în avizarea și aprobarea documentelor legate de finanțarea Filialei		
anii '60-'70	între anii 1990-2024	după anul 2025
Academia RPR/RSR Banca de Investiții Banca Națională, sucursala Iași Direcția de Statistică Iași	Academia Română Trezoreria Municipiului Iași	Academia Română

Începând cu anul 2016, bugetele de venituri și cheltuieli aprobate de Academia Română se introduc, conform legislației, pe platforma *Forexebug*, în scopul de a se asigura monitorizarea și controlul execuției bugetare în timp real și verificarea încadrării cheltuielilor în limitele bugetare aprobate prin corelarea bugetului cu angajamentele

legale și bugetare, precum și de a asigura o transparență sporită a utilizării banilor publici.

Exemple de alocații financiare

Forul tutelar Academia R.S.R. a alocat inițial Filialei Iași, pentru anul 1966, un fond total pentru investiții de 2.178 mii lei, care a fost ajustat până la finalul anului la suma de 2.074 mii lei, structurat, conform *Planului de execuție și de punere în funcțiune a investițiilor*, astfel: 1.858 mii lei pentru dotarea cu utilaje (din țară 291.000,00 lei și din import 1.567.000,00 lei); 51 mii lei pentru mobilier și 165 mii lei pentru cărți și reviste. La finalul anului 1966, la capitolul „Aparate și utilaje din import”, s-a raportat o realizare a planului de numai 80,3% (1.304.000,00 lei), situație justificată de faptul că o serie de aparate din lista de plan a anului 1966 au primit termenul de contractare abia în anul 1967, din lipsa capacității de producție a furnizorilor.

La capitolul „Aparate și utilaje din țară”, nerealizarea în proporție de 4,3% s-a datorat faptului că plățile facturate de furnizor prin Banca de Investiții au fost mai mici decât cifrele prevăzute în lista de plan, întreaga aparatură planificată fiind achiziționată. Astfel, conform *Situației repartizării fondurilor de investiții realizate în anul 1966* pe unitățile Filialei și capitole de plan, investițiile realizate în anul 1966 au fost în sumă 1.798,7 mii lei.

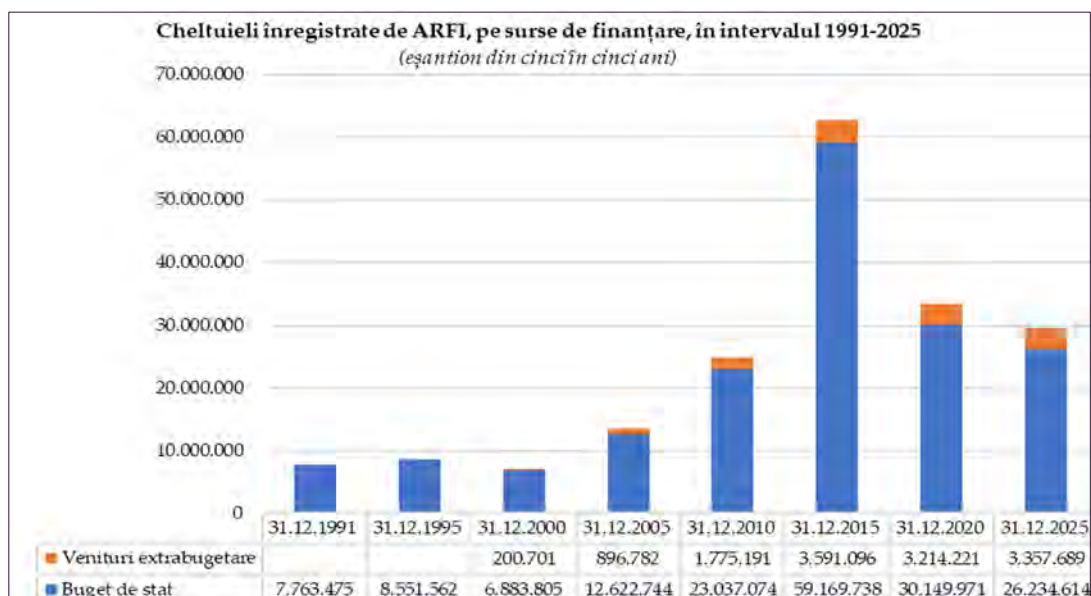
În „Lista de acțiuni a investițiilor” erau cuprinse lucrările de construcții-montaj și amenajări, acțiunile „dotarea cu utilaje” (global țară și import), „mobilier de laborator și de birou”, „cărți și reviste”, „proiecte, diverse”. Un important element este faptul că în anii '60 achiziția de carte făcea parte din categoria cheltuielilor privind investițiile, ceea ce arată importanța declarată acestor utilizări și prioritizări de fonduri.

Prevederile legale privind creditarea, finanțarea și decontarea utilajelor din țară și din import impuneau contactarea imediată a întreprinderilor furnizoare, pentru a le indica poziția din planul de investiții (din lista acțiunilor de investiții) și poziția din lista de utilaje din țară și, respectiv, lista de utilaje din import, aprobată de conducerea Academiei R.S.R., precum și lista de utilaje anexată la documentația tehnică pentru lucrările de construcții-montaj. După primirea planului de credite, se contactau furnizorii pentru a le preciza numărul poziției din acest plan. Elementele menționate trebuiau cuprinse în comenzile sau contractele încheiate cu furnizorii.

Fondul de investiții prevăzut în lista de titluri la poziția „cărți și reviste” era folosit pentru plata achizițiilor de material documentar din țară, precum și pentru plata comenzilor de cărți și reviste din import, în special din țările estice. Comenzile de cărți și reviste din Vest erau acoperite în lei, în mod centralizat, de către Biblioteca Academiei R.S. România, careia i se asigura fondul de investiții corespunzător.

Fondul de investiții prevăzut la acțiunea „proiecte-diverse” se alocă Direcției Administrative și se folosea centralizat pentru plata documentațiilor tehnice elaborate de către institutele de proiectare pentru lucrările capitale noi, precum și pentru lucrările de amenajări și completări la unitățile existente ale Academiei, ce urmau să se includă în plan în anul următor.

În perioada 1991-2025, cheltuielile, în valori comparabile, actualizate cu indicele de inflație, au înregistrat o tendință de creștere, în special în anul 2015, când s-au derulat proiecte cu finanțare externă nerambursabilă, după cum se observă din graficul următor:

Constatăm că în cea mai mare parte finanțarea activității Filialei este asigurată din finanțarea de bază de la bugetul de stat. Suplimentar, de la începutul anilor 2000, odată cu posibilitatea primelor finanțări extrabugetare, s-a adăugat și această nouă categorie de venituri. Acestea sunt în legătură directă cu apariția pe piața finanțărilor a competițiilor de profil, dar și cu crearea unui temei legal prielnic pentru ca personalul din AR(FI) să facă astfel de activități suplimentare.

Se cuvine să menționăm în mod distinct faptul că a devenit o tradiție parteneriatul desfășurat de mai mulți ani cu **Primăria Municipiului Iași** care susține anual o serie de proiecte cultural-științifice derulate prin Filială. *Sumele investite* în ultimii cinci ani de municipalitate prin acorduri de finanțare sunt următoarele:

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI
OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

<i>Sprîjin financiar pentru:</i>	2021	2022	2023	2024	2025	2026 *)	TOTAL
Desfășurare conferințe	0	19.136	7.142	22.237	50.768	41.510	140.793
Publicare volume	20.620	55.495	0	120.748	131.934	250.600	579.397
Desfășurare Ziua Limbii Române	0	0	0	11.037	15.688	22.045	48.770
TOTAL	20.620	74.631	7.142	154.022	198.390	314.155	768.960

*) valoare acorduri semnate

Proiectele extrabugetare derulate de structurile de cercetare din componența Filialei după deschiderea competițiilor din Programele Naționale de profil, dar și în baza altor solicitări sunt prezentate în tabelul următor:

Denumire structură de cercetare	Anul de începere a implementării																						Total
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025		
Institutul de arheologie						1	3		2		1		3	3	2	2				2	2	21	
Institutul de cercetări economice și sociale „Gheorghe Zane”						1			1	2	1				5	1	1	1		3	3	19	
Institutul de filologie română „A. Philippide”		1	2			2	3		1		2		2	1	3		1	1		2	1	22	
Institutul de informatică teoretică	3	2	2	3		2	3		2		3			1		3						24	
Institutul de istorie „A. D. Xenopol”						2	1		5	1	1		3	4	1					4		22	
Institutul de matematică „O. Mayer”							1		1				1					2		2		7	
Centrul de cercetări antropologice „Olga Necrasov”															1							1	
Centrul de cercetări biomedicale													1									1	
Centrul de cercetări geografice																1		1				2	
Centrul de cercetări pentru oenologie									1			1										2	
Total	3	3	4	3	-	8	11	-	13	3	8	1	10	9	12	7	2	5	-	13	6	121	

Din totalul de 121 proiecte de cercetare extrabugetare derulate de Filială în intervalul 2005 și 2025, un număr de 12 contracte sunt cu finanțare externă și un număr de 45 de contracte au o valoare ce depășește suma de 400.000 lei. Filiala a reprezentat și reprezintă pentru oamenii pasionați de cercetare științifică locul în care se simt liberi să-și pună în valoare spiritul creator.

Fie că vorbim despre membri ai Academiei Române, șefi de structuri de cercetare sau de cercetători, aceștia au contribuit prin activitatea lor la dezvoltarea domeniului lor, creând plusvaloare.

După decembrie 1989 primele contracte de cercetare cu mediul privat au fost încheiate în special pentru realizarea unor proiecte de cercetare în domeniul informaticii. Între timp piața dezvoltării de aplicații informatice a cunoscut o expansiune semnificativă în mediul privat și astfel activitatea de cercetare a fost transferată spre acest sector de activitate, care, prin nivelul veniturilor mult mai motivante, a făcut ca

numărul de cercetători în IT să scadă în 30 de ani la mai puțin de jumătate (a se vedea *Dinamica peronalului IIT*).

De mai bine de 10 ani solicitările cele mai numeroase din partea mediului privat sunt cele care privesc studii pe teme arheologice. Reglementările legale stricte în ceea ce privește *protejarea patrimoniului cultural național mobil, a patrimoniului arheologic, a siturilor arheologice și a monumentelor istorice* au făcut ca lucrările ce presupun săpături să necesite avize de specialitate. Intervine astfel dublul rol al cercetătorilor arheologi din Filială, cu efecte benefice, și anume: pe de o parte arheologii participă ca specialiști la săpăturile în teren, ceea ce le furnizează materiale pentru concluzii științifice regăsite în publicații de profil, iar pe de altă parte aceste activități sunt finanțate corespunzător (de regulă de companii private), ceea ce înseamnă o completare a nevoilor financiare de funcționare a instituției.

Proiectul de cercetare arheologică de la „Hotel Petersburg”, Strada Palat, nr. 4, octombrie 2021.
Vestigii suprapuse de locuire din eneolitic, Evul Mediu și perioada modernă. Conducător de proiect dr.
George Bilavski CS II, Institutul de Arheologie Iași. Finanțator Iulius Group

Începând din anul 1990, cercetătorii ARFI atestați ca experți arheologi, antropologi sau oenologi au condus proiecte pe bază de contracte de finanțare extrabugetară, încheiate cu terți (persoane fizice, persoane juridice publice sau private), valoarea acestora ajungând, în anul 2025, la suma de 1,6 milioane lei. La data de 31 decembrie 2025, erau în derulare un număr de 190 contracte de cercetare arheologică

implementate de experții atestați de Ministerul Culturii și care activează în cadrul Institutului de Arheologie.

DOTĂRI – IMOBILE

CLĂDIRILE FILIALEI ȘI ALTE LOCAȚII

Asigurarea spațiilor pentru desfășurarea activității din cadrul Filialei s-a realizat treptat, în funcție de necesități, număr de angajați, alte persoane cooptate pe bază de voluntariat etc.

Inițial, Filiala Iași a Academiei R.P.R. a avut sediul în imobilul Academiei Mihăilene din strada Filimon Sîrbu, nr. 7 (actuală Arcului), într-o clădire de peste 1.000 mp, care a fost însă demolată ca urmare a implementării unui plan de sistematizare a zonei Piața Unirii – Piața Gării – Râpa Galbenă. În 14 septembrie 1960, Sfatul Popular al Orașului Iași – Serviciul de sistematizare și arhitectură, prin adresa 43.000, aducea la cunoștința conducerii Filialei faptul că în 1961 construcția din strada Filimon Sîrbu, nr. 7 urmează a fi demolată. În aceste condiții, conducerea, administrația, biblioteca, Institutul de Matematică și Centrul de Științe Sociale au fost mutate temporar într-o

locație situată în strada Universității, nr. 16, care aparținea Institutului de Medicină și Farmacie, fiind în proprietatea Ministerului Educației și Învățământului.

Din documentația existentă în arhiva Filialei rezultă că în etapa 1960 viitoarele construcții ale Filialei, potrivit schiței de sistematizare a orașului Iași, urmau să fie amplasate în zona nucleului existent din Aleea Gr. Ghica Vodă, nr. 41A. Lângă imobilul din str. Filimon Sîrbu, nr. 7 Filiala deținea și imobilul de la nr. 5, unde funcționa Institutul de Istorie și Filologie, imobil care a fost demolat pentru a putea fi amplasat actualul cinematograful Victoria.

La începutul anilor '60 imobilele în care se desfășurau activități ale Filialei erau tratate ca fiind de trei categorii: *clădiri cu destinație definitivă*, având o suprafață construită de 1.308 mp în care funcționau

ACADEMIA R.P.R.
FILIALA IAȘI

119

TABLOU RECAPITULATIV
al suprafețelor ocupate în prezent de Institutele
Academiei R.P.R. Filiala Iași

I.- Clădiri cu destinație definitivă :

	Nr. nivele	Sup.ocupate pe nivele	Sup. constr.	OBS
1.- Institutul de Chimie	S+P+2E	2.685,62	855,00	
2.- Secția Cercetări Fizice	D ₀ +P	650,50	455,90	
Secția Cercet. Tehnice				
		3.336,22	1.308,90	
II.- Clădiri proprii, supuse demolării :				
3.a Sediul Filialei Iași	P+E	1.007,25	715,75	
b Sediul Filialei Iași corp anexa	P	181,50	267,00	
4.- Institutul de Istorie	P+E	402,90	281,50	
		1.591,65	1.264,25	
III.- Spații temporar folosite la :				
Universitate de către Colect. Antrop.		52		
" " " Biologie		70		
" " " Instal. Matemat.		160		
I.M.F. " Inst. Cercet. Medicale		1.262		
Sfat. Popular IGIL " Secția Studii Rom-Sovietice		325		
		1.869		
TOTAL I.+II.+III.		6.796,87	2.573,25 mp	

SECRETAR *[Signature]* ȘEF SERV. PLAN, *[Signature]*

Institutul de Chimie, Secția de cercetări fizice și Secția de cercetări tehnice; *clădiri proprii supuse demolării*, având o suprafață construită de 1.264 mp în care funcționau conducerea, administrația, biblioteca și Institutul de Istorie și *spații temporar folosite* la Universitate, IMF și Sfatul popular IGLL. Suprafața ocupată era de aproape 6.800 mp, iar aceasta a fost suplimentată constant datorită creșterii numărului de activități și a structurii de personal.

Traversând o etapă de amplificare și consolidare a rețelei structurilor de cercetare ieșene, iar numărul colectivelor de cercetare aflându-se în plină dezvoltare, prin efort constant și susținut s-a ajuns ca în anul 1969 spațiile de lucru să fie de 17.895 mp, fiind formate din:

- *Institutul de Cercetări Medicale*, care funcționa în clădirea din Calea 23 August (în prezent Bulevardul Carol I), nr. 1, imobil la care s-au efectuat reparații capitale, amenajări și dotări corespunzătoare. Înainte de identificarea acestui imobil, în căutarea de spațiu de lucru pentru Institutul de Cercetări Medicale s-a cerut Spitalului Orășenesc Clinic de Adulți Iași să se permită supraetajarea clinicii a III-a medicală, însă acesta a menționat că au fost făcute o serie de investigații împreună cu reprezentanți ai Institutului Politehnic, iar concluzia a fost că „așa cum este astăzi clinica III-a medicală, la un cutremur mai pronunțat, nu este exclusă o prăbușire măcar parțială” și, pe cale de consecință, nu au fost de acord cu această operațiune (dosar VI-169-1959 – supraetajarea clinicii III, sp. nr. 1).

- Pentru *Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”* era în plină desfășurare o amplă lucrare de construcție în Aleea Grigore Ghica Vodă, nr. 41A;
- *Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor* era instalat în Casa de la Copou, construită de Mihail Kogălniceanu, în care a locuit scriitorul Mihail Sadoveanu, imobil care a fost reparat și dotat cu încălzire centrală;
- *Centrul de Cercetări Tehnice și Fizice* funcționa în clădirea din strada Florea, nr. 6 (numită ulterior strada Spital Pașcanu) și renumerotată nr. 4;
- O parte dintre *secțiile de biologie*, plus colectivul *Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”* funcționau în imobile de pe str. Karl Marx (în prezent strada Lascăr Catargi).

Începând de la sfârșitul anului 1982, Filiala a primit un sediu nou, situat în Calea 23 August (în prezent Bulevardul Carol I), nr. 8, unde își desfășoară activitatea conducerea, aparatul administrativ, biblioteca centrală și cercetătorii Institutului de Matematică „Octav Mayer”. O parte din aceste spații sunt folosite și în prezent, cum ar fi sediul central și cel utilizat de ICMPP, însă în cea mai mare parte fostele sedii ale institutelor/centrelor Filialei au fost scoase din exploatare din diferite motive, unele fiind prezentate în continuare. De-a lungul activității sale, Filiala a recurs și la închirierea sau preluarea gratuită a exploatării unor locații. Dintre acestea amintim:

- *Institutul de Informatică Teoretică* a funcționat aproape 20 de ani, între 1990 și 2010, în Corpul A al Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” din Iași, Bulevardul Carol I, nr. 11 A, ulterior mutându-se în str. T. Codrescu, nr. 2;
- *Centrul de Cercetări Geografice* a avut sediul între 1990 și 2025 în Iași, Bulevardul Carol I, nr. 20A, corp B al UAIC;
- *Centrul de Istorie și Civilizație Europeană* a funcționat inițial într-o locație din strada Cuza Vodă, nr. 43, pentru ca ulterior să se mute în Aleea M. Sadoveanu, nr. 3, într-o clădire oferită de Universitatea de Științe ale Vieții „Ion Ionescu de la Brad” Iași;
- *Centrul de Cercetări Biomedicale* a funcționat inițial într-o locație a Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași, din Str. Universității, nr. 16, iar după alăturarea cu Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, începând cu anul 2025, s-a mutat în str. T. Codrescu, nr. 2;
- *Centrul de Cercetări pentru Oenologie* funcționează în Aleea M. Sadoveanu, nr. 9, într-o clădire pusă la dispoziție de Universitatea de Științe ale Vieții „Ion Ionescu de la Brad” Iași.

După revenirea la Academie, în primăvara anului 1990, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” a rămas o structură a Academiei Române care operează ca persoană juridică distinctă, neinclusă în componența Filialei, iar acesta și-a asigurat

gestionarea separată a locațiilor unde-și desfășoară activitatea, în incinta din Aleea Grigore Ghica Vodă, nr. 41A.

A. LOCAȚII ACTUALE ALE FILIALEI

În prezent activitatea ARFI se desfășoară în patru locații administrate în regie proprie, și anume:

IMOBILUL DIN IAȘI, BULEVARDUL CAROL I, NR. 8

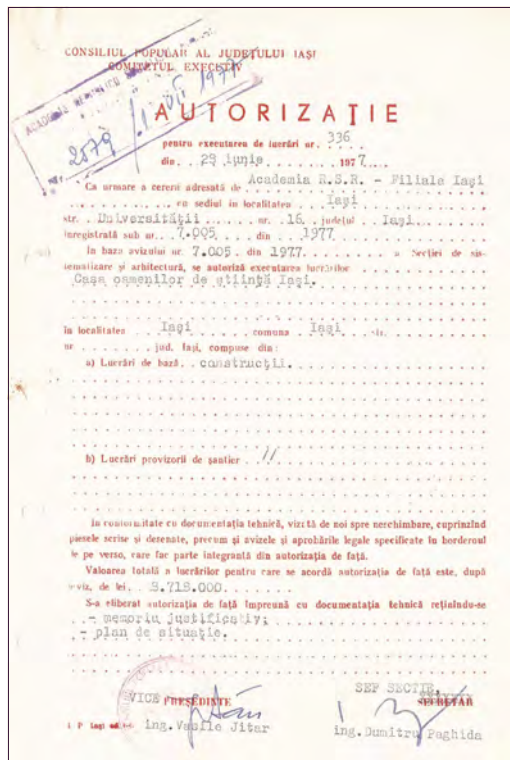
Problemei spațiului de lucru pentru activitățile Filialei, care funcționa prin bunăvoință în diverse locații, i s-a găsit soluția construcției unui imobil nou în Calea 23 August (în prezent Bulevardul Carol I), nr. 8. Astfel, Prezidiul Academiei R.S.R. a hotărât în 11 decembrie 1970 să solicite Fundației Familiei Manachem H. Elias, pe care o guverna în calitate de *legatar universal* (conform testamentului lui Jacques M. Elias), să finanțeze construcția unui imobil în Iași, iar acesta să fie dat Filialei Iași.

Notificările frecvente primite de conducerea Filialei pentru a elibera spațiul din strada Universității, nr. 16 ca urmare a aprobării unor lucrări de consolidare și modernizare a imobilului respectiv, impuse în principal de faptul că imobilul era grav deteriorat în urma cutremurului din 1977, au determinat conducerea Filialei, dar și pe cea a Academiei R.S.R. să grăbească implementarea soluției de relocare.

Birocrația nu este un element de noutate, și la vremea respectivă, chiar dacă finanțarea era asigurată, toate demersurile privind demararea construcției au durat mai bine de 6 ani și abia în 28 iunie 1977 Consiliul Popular al Județului Iași – Comitetul Executiv a emis *Autorizația pentru executarea de lucrări nr. 336*, la cererea Academiei R.S.R. – Filiala Iași, pentru „executarea lucrărilor Casa oamenilor de știință Iași”.

Sumele investite, care au depășit valoarea de 10 milioane lei, au fost avizate de Banca Centrală de Investiții și aprobate prin mai multe decrete, iar lucrarea a fost executată de Trustul de construcții-montaj Iași.

Construcția a putut fi recepționată abia în decembrie 1984, însă personalul și activitățile au fost mutate în noua locație din strada Universității, nr. 16 în octombrie

1982, dar fără a avea toate facilitățile necesare (imobilul nefiind încă încălzit), conform unei informări a Biroului de conducere al Filialei transmise conducerii Academiei.

Imagine din timpul construcției imobilului din Carol I, nr.8

Imobilul, în suprafață de 1.988 mp, dispune de o sală de conferințe cu o capacitate de 100 de locuri, o sală de seminar cu o capacitate de 40 de locuri, o sală de lectură în suprafață de peste 900 mp, depozite de carte și birouri pentru conducere, pentru corpul de cercetători ai Institutului de Matematică „Octav Mayer”, bibliotecari, personalul activităților suport pentru cercetarea din ARFI, precum și pentru alte structuri tehnico-administrative.

Recent a fost intabulat dreptul de proprietate asupra clădirii în favoarea Academiei Române – Filiala Iași, în calitate de instituție care a solicitat eliberarea autorizației de construcție și a realizat recepția lucrării (PV 3086/21.12.1984) cu o comisie din care au făcut parte: acad. Petre Jitariu, acad. Cristofor Simionescu, acad. Nicolae Cajal, prof. arh. Nicolae Porumbescu și alți specialiști.

După preluarea în exploatare, majoritatea lucrărilor de întreținere au fost realizate de Filială din fonduri proprii (bugetare și extrabugetare). Cu toate acestea, în anul 2023, prin grija conducerii Fundației Elias formate din acad. Gabriela Marinoschi, în calitate de președintă, și de dr. Irina-Sanda Cajal-Marin, în calitate de director și administrator delegat, Filiala a beneficiat de o nouă finanțare, de 100.000 lei, pentru o importantă lucrare de investiții.

Se cuvine să menționăm faptul că efortul financiar făcut de Fundația Familiei Manachem H. Elias pentru a acoperi costurile acestui important obiectiv de investiții este în total acord cu cerința testamentară a lui **Jacques Elias** – industriaș, bancher, moșier și filantrop evreu, cetățean român, desemnat post-mortem, în anul 1993, membru al Academiei Române, care a lăsat toată averea sa mobilă și imobilă pentru „a întemeia, întreține, dezvolta sau ajuta instituțiunile de cultură” (conform Testamentului datat 2/15 decembrie 1914).

IMOBILUL DIN IAȘI, STRADA TEODOR CODRESCU, NR. 2

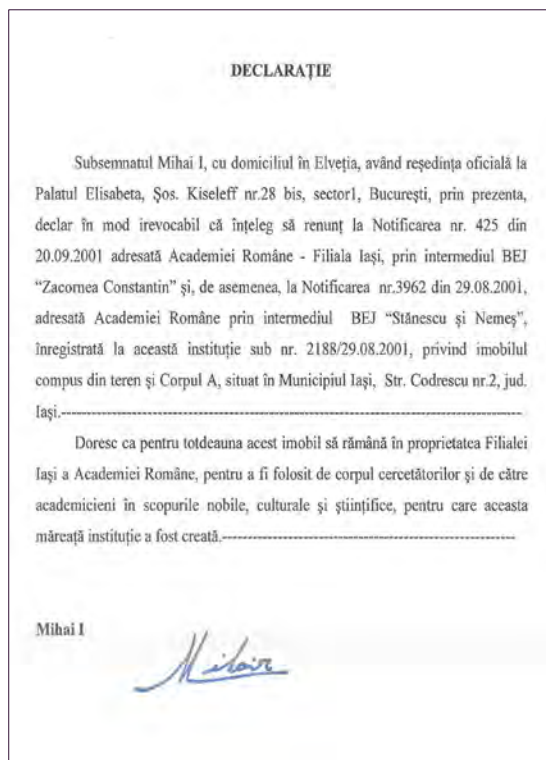
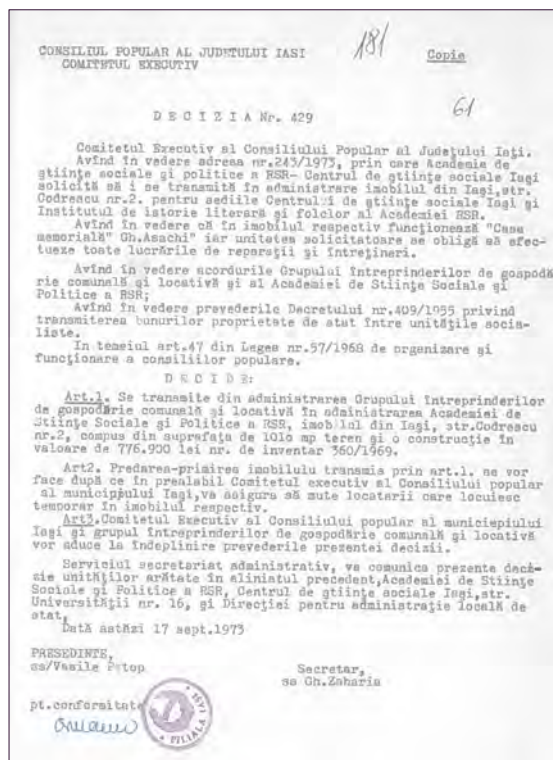
Asigurarea spațiilor de lucru pentru personalul de cercetare și pentru personalul administrativ a fost o problemă constantă, mai ales după sistematizarea unei zone centrale a orașului unde-și aveau sediul mai multe institute ale Filialei.

La începutul anilor '70, reprezentanți ai autorităților locale, la solicitarea conducerii Filialei, au identificat imobilul din Iași, str. Codrescu, nr. 2, care la vremea respectivă era ocupat de locatari care-l foloseau ca locuință. Astfel, prin Decizia Comitetului executiv al Consiliului Popular al Județului Iași nr. 429 din 17 septembrie 1973 s-a dispus „transmiterea din administrarea Grupului întreprinderilor de gospodărie comună și locativă în administrarea Academiei de Științe Sociale și Politice a RSR, imobilul din Iași, str. Codrescu, nr. 2, compus din suprafața de 1010 mp teren și o construcție în valoare de 776.900 lei”. Preluarea de către Academia R.S.R. – Filiala Iași s-a realizat în 20 august 1974, conform unei mențiuni dintr-o corespondență semnată de vicepreședintele Academiei R.S.R. acad. Cristofor I. Simionescu.

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI

OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

Construcția, cunoscută și sub denumirea de *Casa Asachi*, fiind realizată în urmă cu mai bine de 100 de ani, având două corpuri de clădire, necesita ample lucrări de amenajare, ocazie cu care s-a dispus și extinderea cu un nou corp de clădire (P+2). Lucrările au început imediat, astfel că, la data de 5 septembrie 1974, Trustul de construcții Iași a deschis acest nou obiectiv de investiții. Complicațiile birocratice ale finanțării și alte elemente procedurale, precum și schimbările ce au avut loc la vremea respectivă în ceea ce privește organizarea, funcționarea, finanțarea și subordonarea unităților Academiei, au făcut ca lucrarea să fie finalizată în decembrie 1975 și recepționată în 30 decembrie 1975 de o comisie numită de conducerea Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, din care, pe lângă specialiști (ingineri, arhitecți și maiștri), au făcut parte și trei cercetători: Alexandru Teodorescu, Stelian Dumistrăcel și Alexandru Tacu.

Odată cu revenirea institutelor de cercetare de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” la Academia Română, în martie 1990, a fost preluat întreg activul și pasivul, deci și imobilul din str. T. Codrescu, nr. 2 alături de Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, Institutul de Științe Socio-Umane și Colectivul de Geografie.

În prezent, ansamblul, cu o suprafață construită de 806,58 mp și o suprafață a amplasamentului (construcție plus curte) de 2.740,95 mp, este în proprietatea Statului Român, fiind dat în administrare Academiei Române Filiala Iași.

Intrând în categoria imobilelor retrocedabile conform Legii nr. 10 din 8 februarie 2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, acesta putea fi revendicat de Casa Regală a României. Prin Declarația nr. 1803/1716/26.06.2009 a Majestății Sale Mihai I acesta a dispus ca imobilul „să rămână în proprietatea Filialei Iași a Academiei Române, pentru a fi folosit de corpul cercetătorilor și de către academicieni în scopurile nobile, culturale și științifice, pentru care această măreață instituție a fost creată”. În prezent, amplasamentul se află în inventarul bunurilor aflate în patrimoniul public, fiind intabulat pe numele Academiei Române Filiala Iași, care are drept de administrare.

În anul 2026 în această locație își desfășoară activitatea peste 100 de cercetători și personal administrativ din Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane”, Institutul de Informatică Teoretică, Centrul de Cercetări Antropologice și Biomedicale „Olga Necrasov”, Institutul de Arheologie și Centrul de Cercetări Geografice.

IMOBILELE DIN IAȘI, STRADA TEODOR CODRESCU, NR. 6, PAVILION C+I ȘI PAVILIONUL H

Ca urmare a pierderii în instanță a dreptului de administrare a două clădiri din str. Lascăr Catargi, nr. 15 și 18, unde se aflau sediul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”, respectiv al Institutului de Arheologie, conducerea Filialei (prin președinte acad. Viorel Barbu) a solicitat conducerii Consiliului județean (prin președinte dr. Constantin Simirad) sprijin pentru rezolvarea acestei situații grave, ținând cont de faptul că, pe lângă cei peste 50 de angajați care nu mai aveau unde să-și desfășoare activitatea, aceste institute dețineau și importante valori de patrimoniu și alte bunuri (cărți, vase și fragmente ceramice, alte bunuri încadrate în categoria patrimoniu național cultural).

Au fost identificate și repartizate două locații, și anume:

- În str. Teodor Codrescu, nr. 6, pavilionul H, preluat în baza Hotărârii Consiliului Județean Iași (CJI) nr. 221/28.07.2010, prin Contractul de comodat nr. 9795/4004/03.09.2010, semnat pentru o durată de 49 de ani, începând cu 01.09.2010 până la data de 31.08.2059. Aici își desfășoară activitatea personalul Institutului de Arheologie;
- în str. Teodor Codrescu, nr. 6, pavilioanele C+I pentru Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, preluat în baza Hotărârii Consiliului Județean Iași (CJI) nr. 65/27.03.2012, prin Contractul de comodat nr. 4200/2904/04.05.2012, semnat

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

pentru o durată de 49 de ani, începând cu 01.04.2012 până la data de 31.03.2061.
Aici își desfășoară activitatea personalul Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”.

JUDEȚUL IAȘI
CONSILIUL JUDEȚEAN IAȘI

ACADEMIA ROMÂNĂ
FILIALA IAȘI
INTRARE
Nr. 4004 din 02.09.2010

CONTRACT DE COMODAT
Nr. 7751/13.09.2010

Având în vedere adresa nr.3114/21.07.2010 înaintată de Academia Română-Filiala Iași reprezentată prin Președinte Acad.Viorel BARBU, pentru atribuirea în folosință gratuită a unui imobil necesar activității de cercetare științifică, de valorificare a bunurilor ce fac parte din patrimoniul cultural, național și universal, a relațiilor cu instituțiile de profil europene și internaționale;

Având în vedere Hotărârea Consiliului Județean Iași nr.22125/07.2010 privind atribuirea în folosință gratuită, către Academia Română-Filiala Iași, a imobilului situat în mun.Iași, str.Codrescu nr.6, pavilion H, se încheie prezentul contract între:

Părți contractante

1) JUDEȚUL IAȘI – CONSILIUL JUDEȚEAN IAȘI, în calitate de comodatant, reprezentat prin Președinte –Dr.Constantin SIMIRAD și Șef Serviciu Financiar Contabil și Gestionarea Patrimoniului-ec.Dumitru CANTEMIR

2) ACADEMIA ROMÂNĂ – Filiala Iași, cu sediul în Iași, B-dul Carol I, nr.8, tel.0232211150, cod fiscal 4540917, cont nr.RO80TREZ40823530120XXXXX, deschis la Trezoreria Iași, reprezentată prin Președinte Acad.Viorel BARBU, în calitate de comodatat.

I. Obiectul contractului

Obiectul prezentului contract îl constituie atribuirea în folosință gratuită, către Academia Română – Filiala Iași, a imobilului situat în mun.Iași, str.Codrescu nr.6, pavilion H, suprafață utilă 291,42 mp, suprafață teren aferent 486,40 mp, pentru activitatea: cercetare științifică.

II. Termenul

Prezentul contract se încheie pe o perioadă de 49 ani, începând de la data de 01.09.2010 până la data de 31.08.2059.

III. Obligațiile părților

În realizarea obiectului prezentului contract, părțile se obligă:

III.1. Obligațiile comodatantului

1.Să recunoască și să respecte dreptul de proprietate a comodatantului asupra imobilului pus la dispoziție.

2.Să îngrădească asemeni unui bun gospodăr imobilul și să suporte cheltuielile privind utilitățile.

3.Să se îngrijască de conservarea spațiului dat în folosință, efectuând pe cheltuiala sa reparațiile necesare, cauzate din culpa sa.

4.Să folosească imobilul conform destinației lui și a scopului pentru care s-a încheiat prezentul contract.

5.Să restituie la împlinirea termenului, imobilul care face obiectul prezentului contract.

6.Să răspundă pentru deteriorarea din culpa a imobilului pe timpul folosinței.

7.Să nu subînchirieze imobilul.

III.2. Obligațiile comodatatului

1.Să pună la dispoziția comodatantului imobilul care face obiectul contractului.

2.Să verifice anual modul de întreținere și exploatare a imobilului.

IV. Răspunderea contractuală

Pentru neexecutarea, executarea cu întârziere sau necorespunzătoare a obligațiilor asumate, părțile datorază daune interese în condițiile legii.

Forța majoră și cazul forței, dovădite cu acte legale, absolvă de răspundere partea care o invocă.

Comodatul poate denunța unilateral contractul cu obligația notificării prealabile dacă se constată nerespectarea obligațiilor asumate de comodatat prin prezentul contract.

V. Regile

Părțile stabilesc următorii pact comisorici:

În caz de schimbare a destinației stabilite în prezentul contract de comodat sau a subînchirierii spațiului comodatantului acceptă evacuarea necondiționată, pe cale administrativă, pe cheltuiala sa, neavând nici o pretenție față de eventualele daune produse la evacuarea sălă.

VI. Stingerea efectelor comodatului

Cauzele care fac să înceteze contractul sunt:

1. Împlinirea termenului stabilit prin acesta;

2. Rezilierea contractului încheiat de termenul prevăzut prin acesta la cererea uneia dintre părți;

3. Prevederile din pactul comisorici.

VII. Dispoziții finale

Clauzele contractuale pot fi modificate prin acordul ambelor părți materializat în acte adiționale. Prezentul contract se încheie în două exemplare, câte unul pentru fiecare parte contractantă.

Data: 13.09.2010

COMODANT,
CONSILIUL JUDEȚEAN IAȘI
PREȘEDINTE,
Dr. Constantin SIMIRAD
Secretar al Județului Iași
Lăcrămioara YERNICA

COMODATAT,
ACADEMIA ROMÂNĂ – Filiala Iași
Președinte,
Acad. Viorel BARBU
Director al IS
ec. Răzvan RADCHERU

Serviciul Financiar Contabil și
Gestionarea Patrimoniului
Răspunde în prima instanță, oportunități și îngrijire
Luminița CAUȘ

Șef Serviciu Juridic Contencios
Anul în care s-a încheiat de acest contract oficial și în
scutul materializat asupra actului
Maria POȘAUCO

Vizat pentru Centrul Financiar
Pravățiv
Dumitru CANTEMIR

Înscris
În numele responsabilului pentru fundamentarea,
credințivitatea, legalitatea și corectitudinea actului
Președinte, Tătaru

Spațiile au fost atribuite în folosință gratuită Filialei Iași a Academiei Române pentru desfășurarea activității de cercetare științifică, iar Filiala trebuie să-și asigure, pe cheltuiala sa, condițiile de exploatare.

Pentru cele două lucrări de consolidare și amenajare a fost asigurată finanțarea de la Bugetul de stat, însă pentru execuția lucrărilor pentru pavilioanele C+I, în 8 octombrie 2014, prin Contractul de donație semnat între reprezentanți ai Fundației „Sturdza Pentru România”, prin mandatar domnul Mihail Sturdza, și ai Academiei Române Filiala Iași, prin reprezentant prof. univ. dr. ing. Mihail Voicu, a fost certificată donația din partea Fundației a sumei de 100.000 euro pentru realizarea lucrărilor de reparații capitale, consolidare și reamenajare a imobilelor unde își va desfășura activitatea Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” din cadrul Academiei Române, Filiala Iași. Celelalte cheltuieli au fost acoperite de Filiala Iași prin sumele repartizate de Academia Română pentru cele două obiective de investiții.

B. FOSTE CLĂDIRI ALE FILIALEI DE DUPĂ ANUL 1990

**IMOBILE RETROCEDATE CONFORM UNOR
HOTĂRÂRI JUDECĂTOREȘTI CE AU AVUT LA BAZĂ LEGEA NR. 10/2001**

Trei dintre centrele și institutele Academiei Române – Filiala Iași au funcționat în imobile aflate în proprietatea statului român și în administrarea instituției noastre, până în momentul în care au fost soluționate în instanță cererile de restituire în natură formulate, în baza Legii nr. 10/2001, de către foști proprietari care au făcut dovada faptului că imobilele respective au fost naționalizate în baza Decretului nr. 92/1950.

Imobilul situat în municipiul Iași, strada Lascăr Catargi, nr. 14, în care a funcționat Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, cu terenul aferent, a fost transmis în anul 1974 din administrarea operativă a Grupului Întreprinderilor de Gospodărie Comunală și Locativă al județului Iași în administrarea Centrului de Cercetări Biologice Iași (având ca for tutelar Ministerul Educației și Învățământului), în

baza Deciziei emise de Comitetul Executiv al Consiliului Popular al Județului Iași nr. 92. Procesul de predare-primire a avut loc în data de 28 februarie 1974. Prin Sentința civilă nr. 1724/10.12.2008, pronunțată de Tribunalul Iași – Secția civilă în dosarul civil nr. 2044/99/2007, irevocabilă conform Deciziei nr. 2357/20.10.2010 a Înaltei

Curți de Casație și Justiție, s-a anulat Decizia nr. 142/12.03.2007 emisă de Academia Română, privind respingerea notificării nr. 115/13.08.2001 formulată de către Vicol Georgeta și Raicu Șt. Grigore în baza Legii nr. 10/2001 și s-a dispus „restituirea în natură a imobilului construit și neconstruit în suprafață de 578,997 mp situat în Iași, str. Lascăr Catargi, nr. 14” către persoanele îndreptățite. Imobilul care a făcut obiectul hotărârilor judecătorești mai sus menționate a fost restituit în natură de către Academia Română foștilor proprietari, prin Procesul Verbal nr. 5270/27.10.2010, încheiat în baza Deciziei nr. 256/12.10.2010 a Președintelui Academiei Române.

Imobilul situat în municipiul Iași, strada Lascăr Catargi, nr. 18, în care a funcționat Institutul de Arheologie, care până la începutul anului 1990 a activat ca parte a Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, a fost cedat întrucât pentru această construcție nu au fost identificate acte de transfer de la Primăria Iași către Academie.

Prin Sentința civilă nr. 2072/07.11.2007, rectificată prin Încheierea nr.

17/20.01.2011, pronunțată de Tribunalul Iași – Secția Civilă în dosarul nr. 17899/99/2006, irevocabilă conform Deciziei nr. 1829/17.03.2010 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, s-a dispus „obligarea pârâților să emită o dispoziție de restituire în natură a imobilului construcție și teren aferent în suprafață totală de 1358,59

mp situat în Iași, str. Lascăr Catargi, nr. 18 (fost 39) Județul Iași, ce face obiectul notificării nr. 135NH002”, formulată de către Sturdza Petru Șerban. Conducerea Academiei Române a transmis Academiei Române – Filiala Iași adresa nr. AR/4104/01.10.2019 (înregistrată cu nr. ARFI 7344/08.10.2019), prin care a comunicat faptul că Biroul Prezidiului Academiei Române, în ședința din 25.09.2019, a hotărât: „Restituirea în natură a imobilului de către Filiala Iași a Academiei Române conform Sentinței civile nr. 2072/2007, rectificată prin Încheierea nr. 17/2011 pronunțată de Tribunalul Iași – Secția Civilă”. În baza sentinței civile și a adresei mai sus menționate, președintele Academiei Române – Filiala Iași a emis Decizia de restituire în natură nr. 204/2019 a imobilului, astfel cum a fost identificat de instanță.

Imobilul construit și neconstruit ce a făcut obiectul hotărârilor judecătorești mai sus menționate a fost restituit în natură moștenitorului fostului proprietar, prin Procesul Verbal nr. 8984/22.11.2019.

Imobilul situat în municipiul Iași, strada Lascăr Catargi, nr. 15, în care a funcționat Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” a fost transmis din administrarea Comitetului Executiv al Sfatului Popular al orașului Iași în administrarea Academiei RPR – Filiala Iași, în baza Deciziei nr. 1030/06.11.1963 emise de Sfatul Popular al Regiunii Iași. Prin Sentința civilă nr. 1064/06.05.2011, pronunțată de Tribunalul Iași – Secția Civilă

în dosarul civil nr. 3708/99/2009, modificată și completată prin Decizia nr. 700/04.11.2011 a Curții de Apel Iași, instanța a constatat că „reclamantul Lascăr Wachtel este persoană îndreptățită la restituirea în natură a imobilului construit și reconstruit din Iași, str. Lascăr Catargi, nr. 15” și a dispus „restituirea în natură către reclamant a imobilului”.

Imobilul ce a făcut obiectul hotărârilor judecătorești mai sus menționate a fost restituit în natură fostului proprietar, prin Procesul Verbal de predare-primire nr. 6449/17.09.2012, încheiat în baza Deciziei de restituire nr. 41/19.03.2012 a Președintelui Academiei Române.

ALTE IMOBILE

Casa de la Copou – casa în care a locuit scriitorul Mihail Sadoveanu – prin Ordinul 1.100 din 12 decembrie 1963 a fost transferat dreptul de folosință de la Institutul Agronomic Iași la Filiala Iași a imobilului din Iași, Aleea M. Sadoveanu, nr. 12. În acest imobil au funcționat o perioadă Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor și muzeul „Casa memorială M. Sadoveanu” (dosar II/12/1966). La începutul anilor '70, în urma reorganizării activității de cercetare și a institutelor Academiei, sediul Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor a fost preluat de Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și a fost relocat în imobilul din strada Teodor Codrescu, nr. 2.

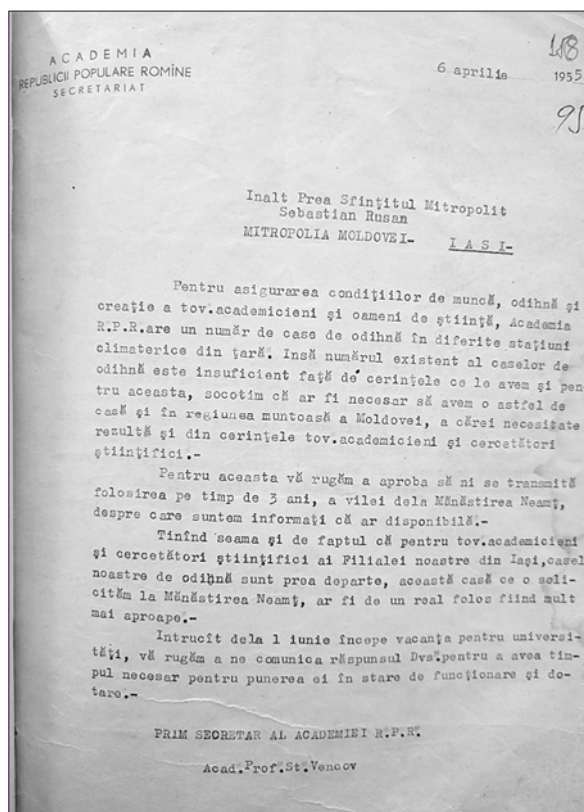
Casa de la Copou

CASE DE ODIHNĂ ȘI DE CREAȚIE

Casa de odihnă și creație Neamț

După pierderea la sfârșitul anilor 1940 a proprietăților Academiei Române, conducerea de la vremea respectivă s-a îngrijit să asigure condiții de muncă, odihnă și creație pentru academicieni și cercetătorii științifici din structurile proprii. Astfel, la începutul anului 1955, prim-secretarul Academiei R.P.R., acad. St. Vencov, a transmis o solicitare către Mitropolia Moldovei, Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Sebastian Rusan, prin care solicita „o casă în regiunea muntoasă a Moldovei la Mănăstirea Neamț”. A fost dată în folosință gratuită, prin contracte succesive pentru intervale cuprinse între trei și șapte ani, casa „Roșianu”, aflată în proprietatea Mănăstirii Neamț, cunoscută sub denumirea de *Casa de odihnă și creație Neamț*. Academia nu a plătit chirie pentru utilizarea imobilului, ci a asigurat din fonduri proprii reparații curente la interior și exterior.

Conducerea Filialei Iași a Academiei dispunea accesul la odihnă. La fața locului Filiala avea un angajat care locuia într-o anexă a imobilului și avea sarcina de a se îngriji de întreținerea acestuia, de a pune la dispoziția oaspeților spațiile indicate în repartitia de cazare, de a se ocupa de curățenie și de grădinarit. Începând cu mijlocul anului 1983, în urma unor măsuri organizatorice ce au impus reduceri de personal din cadrul Filialei, postul de îngrijitor al Casei de odihnă și de creație Neamț a fost eliberat, iar de la această dată de gospodărirea imobilului s-au ocupat călugării de la Mănăstirea Neamț. La începutul anilor '90, imobilul, nefiind unul foarte solid, necesita intervenții majore pentru consolidare. Totodată, datorită faptului că la nivelul Mitropoliei Moldovei și Bucovinei s-a hotărât reînființarea Seminarului Monahal de Arte Bisericești de la Mănăstirea Neamț, colaborarea Academiei Române cu Mănăstirea Neamț a încetat.

Casa de odihnă și creație Neamț, fotografie din Arhiva Mănăstirii Neamț, prin amabilitatea Părintelui Stareț, Arhim. Benedict Sauciu

Casa de Creație și Ateneul „Mihai Eminescu” din Gălănești, județul Suceava

La începutul anilor '90, când veniturile personalului de cercetare erau modeste, iar spațiile de cazare erau extrem de limitate, conducerea Filialei, prin președintele acad. Cristofor Simionescu, a purtat diligențe pentru a asigura un spațiu propice pentru activități de odihnă și creație într-o locație din Bucovina. Solicitarea privea trecerea Hanului „Brădet” și a clădirii Ateneului „Mihai Eminescu” din comuna Gălănești, județul Suceava din proprietatea unei unități economice, în proprietatea Consiliului județean Suceava „pentru a putea fi afectate activităților de utilitate publică inițiate și organizate de Academia Română”. Ulterior, în 11 februarie 1993, a fost semnat Protocolul de predare-primire dintre reprezentanții Consiliului Județean Suceava și cei ai Academiei Române – Filiala Iași, ocazie cu care a fost preluat un inventar care cuprindea construcții, clădiri, dotări și obiecte de inventar în valoare de 230.035.068 lei.

Condițiile legislative și o serie de restricții birocratice au făcut ca acest amplasament să poarte de-a lungul timpului mai multe denumiri, cum ar fi: Hanul „Brădet” din Gălănești Suceava, Casa de creație „Brădet”, Gălănești, iar din anul 2006 – denumirea de Centrul de conferințe interne și internaționale Brădet. Imobilul, generos ca arie de desfășurare, avea parter și etaj cu o suprafață construită de peste 1.300 mp (o sală de conferințe – fost restaurant, 11 camere de locuit, 2 foisoare, 5 grupuri sanitare, o bucătărie, două camere de depozitare și o terasă), un teren de peste 10.000 mp, 5 hrube

în suprafață de 345 mp și necesita resurse financiare consistente pentru a putea fi întreținut.

Existența unor motive temeinice a dus la decizia ca acest imobil să fie cedat unei alte instituții publice în vederea administrării și realizării de activități didactice, de cercetare, de creație, cultural-artistice, precum și pentru a asigura cazarea participanților. În aceste condiții, după aprobarea prin act normativ a transferului, la mijlocul lunii februarie 2023 au fost semnate, în prezența rectorului prof. univ. dr. Tudorel Toader, Protocolul de transmitere fără plată a imobilului situat în comuna Gălănești, județul Suceava, proprietatea publică a statului și în administrarea Academiei Române Filiala Iași, în administrarea Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (UAIC), precum și Procesul verbal de predare-primire aferent. În prezent, această locație găzduiește *Centrul de Creație, Cercetare și Practică Studențească Gălănești, Suceava* al UAIC, iar personalului Academiei Române Filiala Iași trebuie să i se pună la dispoziție imobilul pentru organizarea de manifestări științifice (între 1 și 3 acțiuni pe an) fără plată de chirie.

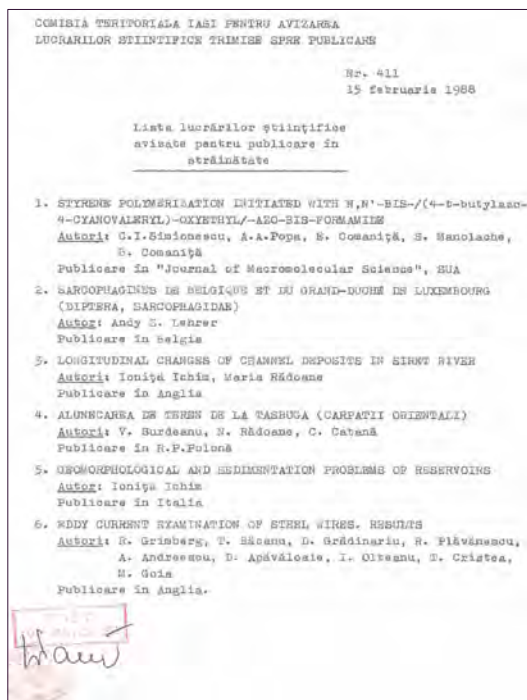
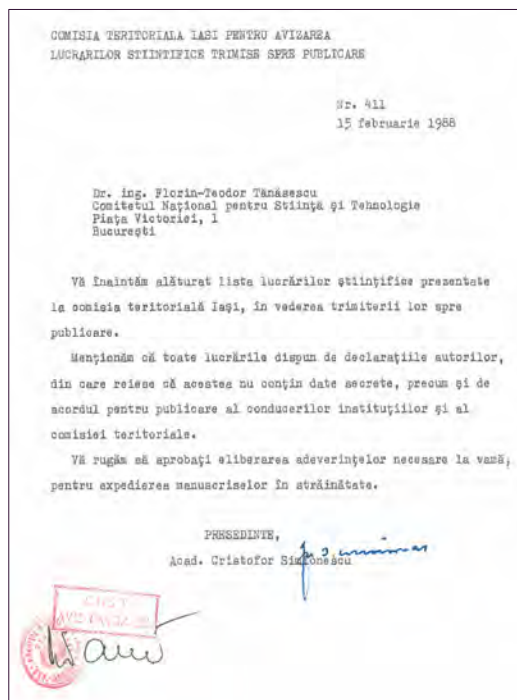
ALTE CURIOZITĂȚI DIN ACTIVITATEA INSTITUTELOR FILIALEI

Amplul proces de documentare pentru acest volum ne-a dat posibilitatea să cunoaștem multe dintre detaliile organizatorice, de funcționare și administrare a Academiei Române – Filiala Iași în cei optzeci de ani de prezență în viața cultural-științifică a Iașului. Astfel, într-o acțiune în forță de doar câteva luni, o numeroasă echipă de peste 50 de contributory au consultat în special documente din arhiva Filialei, dar și alte surse și au rezultat materialele din acest volum. Sunt prezentate doar mici

fragmente din ceea ce a însemnat activitatea Filialei – istoric, organizare, reorganizări, resurse (oameni, bani, dotări etc.), rezultate, relația cu mediul extern etc.

Prezentăm în continuare sub titlul de *curiozități* doar câteva elemente din categoria activităților pe care publicul larg (în special tinerii) ar fi bine să le cunoască despre activitatea personalului sau a structurilor de cercetare ori administrație din Filială:

- a. În darea de seamă a activității pe anul 1990 regăsim precizarea că Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” reușise *omologarea produsului Gromisol* (înlocuitor de Mesityl), pe care l-a trimis pentru *producție la Codlea Brașov*;
- b. Într-un set de dosare ce conțin *Lista lucrărilor științifice aprobate de C.N.S.T. pentru publicare în străinătate* din anii '80, regăsim documente pe baza cărora putem reconstitui procedura birocratică și lipsită de libertate de comunicare în ceea ce privește diseminarea rezultatelor activității de cercetare științifică. Astfel, lucrările științifice, atât cele care urmau să fie publicate, cât și cele care urmau să fie susținute la diferite manifestări științifice, erau analizate și avizate pentru ca ulterior să fie eliberate înscrisuri necesare formalităților vamale pentru expedierea manuscriselor în străinătate, așa cum se ilustrează în imaginile de mai jos.

- c. Ca urmare a unei solicitări exprese venite din partea acad. Cristofor Simionescu Directorul Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” de la începutul anilor '80, echipa formată din: Ghiocel-Emil Ioanid – cercetător științific, Doru Beșliu – fizician și Radu Rușcior – inginer, cu sprijinul personalului de la atelierul

Institutului au realizat un *aparat de xerografiat denumit „Moldaprint”*. Acesta a avut la bază cinci brevete de invenții (BI nr. 76 005, BI nr. 93 848, BI nr. 96 697, BI nr. 91 117, BI nr. 89 748) și Certificatul de înregistrare numărul 12.299 din data de 19.02.1982 pentru marcă de fabrică, de comerț și de serviciu. Aparatul a fost comercializat pe parcursul a 8 ani, între 1982 și 1991, la o serie de instituții, cum ar fi: Uzina „1 Mai” Ploiești, Electrocontact Botoșani, Aeroportul București, Portul Constanța. În prezent, un exemplar al aparatului face parte din patrimoniul Muzeului Științei și Tehnicii „Stefan Procopiu” din cadrul

Complexului Muzeal Național „Moldova” din Iași, fiind expus în expoziții tematice.

- d. Din nevoie, s-au derulat acțiuni relativ similare de creare a propriilor dotări pentru desfășurarea lucrărilor de cercetare, într-o perioadă în care achizițiile de tehnologie de ultimă generație erau aproape imposibile: o echipă din Institutul pentru Tehnică de Calcul, Filiala Iași (devenit ulterior Institutul de Informatică Teoretică al Filialei Iași al Academiei Române), formată din Florin Pantilimonescu, Florin Rotaru, Ion Lupu au realizat un *Microcalculator de instrumentație cu microprocesor 8088 compatibil IBM-PC* (1986-1987). Acesta a fost folosit pentru realizarea temelor de plan. Un exemplar al acestui aparat se află în prezent la Muzeul Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu”, din cadrul Complexului Muzeal Național „Moldova” din Iași.

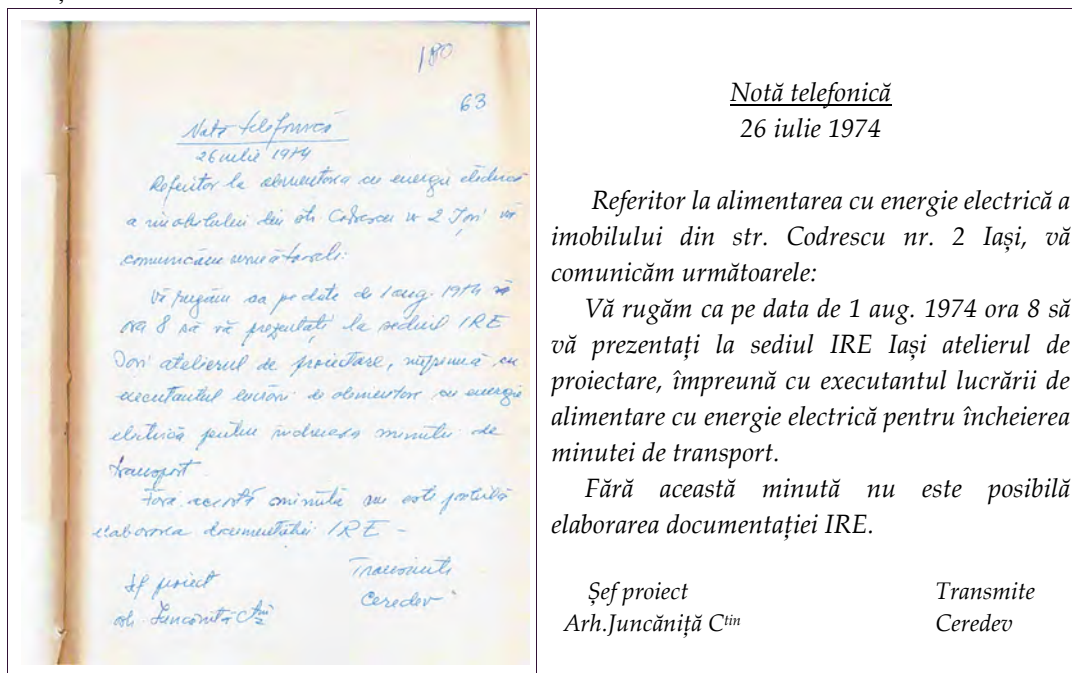

- e. Tehnologii ale vremurilor trecute – comunicare prin notă telefonică

În lumea fără fax, fără e-mail, fără ecrane tactile, fără notificări push, fără WhatsApp, Instagram sau mesaje vocale trimise instant de la birou sau de pe stradă, mesajele rapide, de interes instituțional erau transmise telefonic cu ajutorul telefoanelor fixe

(legate prin sisteme de comunicații cu centrale și fir). Dacă apelantul, titular al mesajului de comunicat nu putea vorbi personal cu destinatarul informației, persoana care răspundea la telefon scria mesajele pe hârtie, sub forma unor *note telefonice*. Acestea erau aduse la cunoștința beneficiarului informației, iar apoi erau arhivate în dosare tematice.

Pentru a înțelege cum funcționa acest mecanism, prezentăm un document autentic, din arhiva Filialei, dosarul de corespondență din anul 1974, privind amenajarea imobilului din str. T. Codrescu, nr. 2, o perioadă în care tehnologia însemna pixul cu pastă și scrisul manual.

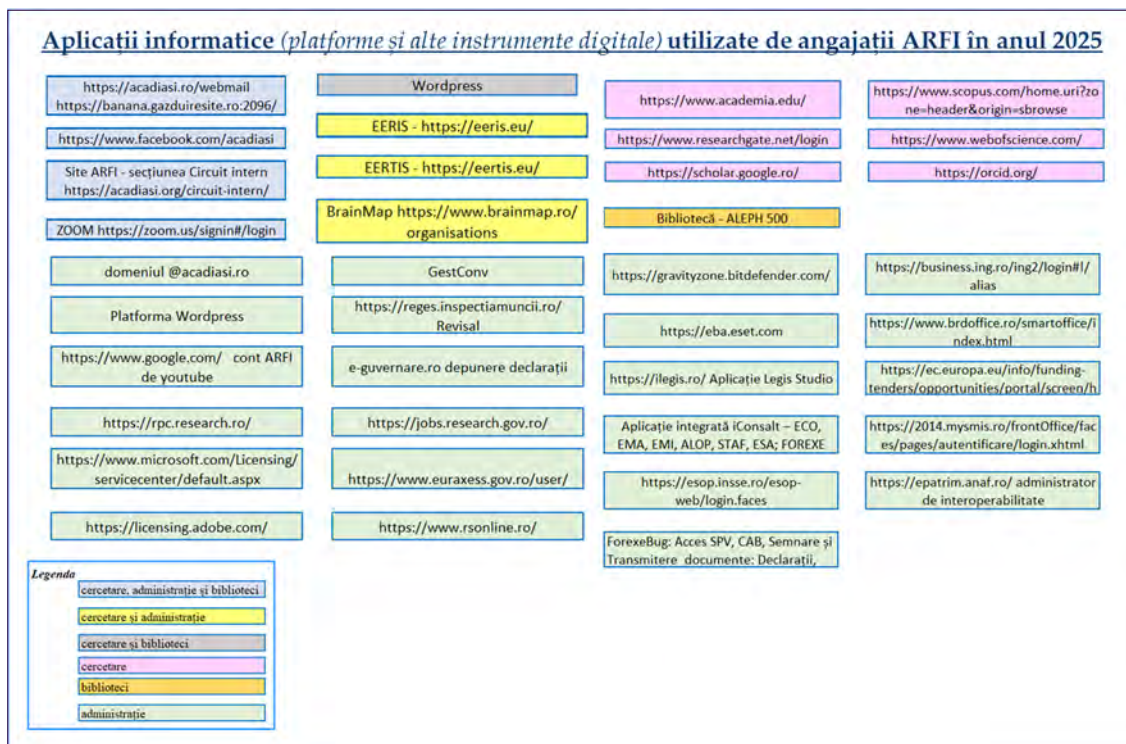
Astăzi comunicarea oficială instituțională se face prin adrese scrise transmise prin servicii de curierat, prin telefonie mobilă și e-mail (conturi deschise pe domeniul acadiasi.ro al Filialei – disponibil pe bază de contract de achiziție publică de servicii). Transmiterea informațiilor de interes public sau de promovare a unor evenimente pentru publicul larg se realizează prin intermediul paginii de Internet (<https://acad-is.ro/>) și al contului de Facebook (https://www.facebook.com/acadiasi?locale=ro_RO).

Pe lângă aceste sisteme de comunicații, la nivelul Filialei au fost inventariate aproape 40 de platforme și aplicații digitate aflate în exploatare de către cercetători și personalul suport pentru cercetare. Noile tehnologii sprijină sau vor înlocui parțial forța de muncă actuală.

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI

OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

Această perioadă de tranziție obligă la adaptare printr-o configurare organizațional-operatională nouă, în acord cu resursele, nevoile și potențialul de lucru, urmărind cu prioritate îndeplinirea obiectivelor și a misiunii Academiei Române – Filiala Iași.

BIBLIOGRAFIE

1. Arhiva Filialei Iași a Academiei Române, dosare din fondurile: Corespondență, Plan de lucru/activitate/ muncă/cercetare, Secretariat științific, Personal, Contabilitate, Investiții.
2. Fotografii din Biblioteca Filialei și din diverse colecții personale.
3. Tablouri din inventarul Filialei, donația Victor Mihăilescu-Craiu.

ABSTRACT

The Iași Branch of the Romanian Academy counted a significant number of scientists among its ranks and was undoubtedly the hub of scientific research in Iași in the decades following its establishment in 1948. Within this generous institutional framework, numerous prestigious researchers worked, fundamental works for Romanian culture were produced, and scientific priorities were achieved. Together with the universities in Iași, it constituted a center of excellence and a point of reference in Romanian science. Following the Humboldtian model, the Romanian universities established in Iași and Bucharest during the reign of Alexandru Ioan Cuza included scientific research among the major objectives of their mission, so that by the beginning of the 20th century, Romania had scholars of European renown in the main scientific fields. The scientific institutes of the Romanian Academy, established after 1948, represented a novelty in the Romanian academic environment, creating a professional category that conducted scientific research outside the university system, although it remained closely linked to it. The Romanian Academy, in its new form, was not only a forum for recognition but also an institution that generated knowledge through its scientific researchers.

This book is dedicated to the leading figures of Romanian culture who worked at the Iași institutes of the Romanian Academy. The passage of time condemns them to oblivion and often buries the individual contributions of researchers in the torrent of knowledge. Few scientific discoveries are spared from anonymity over time in this entropic process, whose dynamics involve a cumulative evolution through the incorporation and reevaluation of old knowledge into new theories. Over time, science becomes a collective work that anonymizes individual contributions. In many cases, not even detailed histories of science record the contributions of predecessors. This book was written from this restorative perspective – that is, to recover the institution's memory and save its history from oblivion, by recalling, at least in part, its achievements, its projects, the people who worked there, and the impact their work had at the time.

Numerous colleagues from the branch's institutes, as well as from the technical and administrative staff, contributed to its writing, and we take this opportunity to express our gratitude to them. Archives, documents, and contemporary accounts were consulted to reconstruct the branch's evolution as faithfully as possible. It was thus discovered that some institutes that were once part of it have disappeared or have been transferred – temporarily or permanently – to other institutions, but it is our moral obligation to commemorate them and consider them part of our academic community.

Machetare: Carmen TIȚĂ

CONTRIBUTORI

Lucrare realizată pe baza textelor și a altor materiale elaborate și/sau puse la dispoziție după cum urmează:

Secțiune	Nume și prenume	
Cuvânt-înainte	Viorel BARBU	
Contextul înființării și principalele repere privind organizarea și funcționarea Filialei	Gheorghe ONIȘORU Meda GÂLEA	
Președinții și membrii Academiei Române – Filiala Iași	Manuela-Adriana GHEORGHEȘ Ilinca STRATAN	
Institutul de Arheologie	Sever BOTAN Mihaela CAZACU-DAVIDESCU Cătălin HRIBAN Magda LAZAROVICI Victor COJOCARU	
Institutul de Cercetări Biologice	Gabriela VOCHIȚA	
Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane”	Vasile PLEȘCA Georgia-Daniela TACU HÂRȘAN	
Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”	Virgil BĂRBOIU Maria CAZACU Anton AIRINEI Stela Ecaterina DRĂGAN	Cornelia VASILE Maria BRUMĂ Marcela MIHAI Valeria HARABAGIU
Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”	Ofelia ICHIM Ioana BASKERVILLE Luminița BOTOȘINEANU Daniela BUTNARU Alexandru COHAL	Gabriela HAJA Alexandra ILIE Florin-Teodor OLARIU Ana-Maria PRISACARU Elena Isabelle TAMBA
Institutul de Fizică Tehnică	Firuța BORZA Gabriel ABABEI	Nicoleta LUPU Horia CHIRIAC
Institutul de Informatică Teoretică	Vasile APOPEI Paula CRUCIANU	Daniela GÎFU Florin ROTARU
Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”	Petronel ZAHARIUC	
Institutul de Matematică „Octav Mayer”	Teodor HAVARNEANU	

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI
OPT DECENII ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A IAȘULUI

Centrul de Cercetări Geografice	Ionel MUNTELE Dumitru BULGARIU	
Centrul de Cercetări Antropologice și Biomedicale „Olga Necrasov”	Veronica BILD Luminița BEJENARU	
Centrul de Cercetare pentru Oenologie	Valeriu V. COTEA	
Centrul de Studii „Bucovina”	Marian OLARU	
Biblioteca Academiei Române Filiala Iași	Laura MOCANU Valică MIHULEAC	
Transfer de cunoaștere	Elena Isabelle TAMBA Liviu MĂGURIANU Codrin DINU VASILIU	Alexandru BERZOVAN Ioana BASKERVILLE
Administrație, resurse, alte activități și curiozități din viața Filialei	Meda GÂLEA Loredana-Elena DUMITRAȘCU Mihaela ISACHE Andreea MOLDOVAN Alina ZAHARIA Irina OLARU	
Alte activități: Resurse umane Secretariat administrativ și arhivă Tehnoredactare, fotocopii, Achiziții publice	Carmen AMAN Doina MORARI Mihaela BALAN Ilinca STRATAN Dănuț STOLERU Iuliana GROZA	

*

*

*

Coperta 1 – clădirile în care de-a lungul timpului a fost sediul central al Filialei: (1) Strada Filimon Sîrbu, nr. 7, (2) Strada Universității nr. 14 și (3) Bulevardul Carol I, nr. 8

Coperta 4 – harta stilizată a cartierului Copou din Iași și împrejurimi unde au avut și încă mai sunt sedii ale institutelor și centrelor de cercetare ale Filialei

Membrii Academiei Române care au activat la Filiala Iasi a Academiei Române

[illegible]

Legenda:

☐ *membru titular/academician*

☐ *membru corespondent*

☐ membru de onoare

Filiala Iași a Academiei Române a avut în rândurile sale un număr important de oameni de știință și a fost fără îndoială nucleul cercetării științifice ieșene în deceniile care au urmat înființării sale în anul 1948. În acest cadru instituțional generos au lucrat numeroși cercetători de prestigiu, s-au elaborat opere fundamentale pentru cultura română și au fost realizate priorități științifice.

Această carte este dedicată reprezentanților de frunte ai culturii românești care au activat în institutele ieșene ale Academiei Române. Tăvălugul timpului condamnă la uitare și îngroapă de multe ori în fluviul cunoașterii contribuțiile individuale ale cercetătorilor. Sunt puține descoperirile științifice care se salvează în timp de la anonimat în acest proces entropic, a cărui dinamică înseamnă o evoluție cumulativă prin înglobarea și reevaluarea cunoștințelor vechi în teorii noi. În timp, știința devine o operă colectivă care anonimizează contribuțiile personale. În foarte multe situații, nici chiar istoriile detaliate ale științei nu mai consemnează contribuțiile înaintașilor. Cartea de față a fost elaborată din această perspectivă reparatorie, adică de a recupera memoria instituției și de a salva de la uitare istoria sa, evocând măcar parțial înfăptuirile, proiectele sale, oamenii care au lucrat și ecoul în epocă al activității lor.

ISBN online: 978-630-381-019-5

